

VERZAMELING

VAN

INSTRUCTIEN, ORDONNANCIEN EN REGLEMENTEN

VOOR DE

REGERING VAN NEDERLANDSCH-INDIË.

VERZAMELING

VAN

INSTRUCTIEN, ORDONNANCIEN EN REGLEMENTEN

VOOR DE

REGERING VAN NEDERLANDSCH INDIE,

VASTGESTELD IN DE JAREN

1609, 1617, 1632, 1650, 1807, 1815,
1818, 1827, 1830 EN 1836,

MET

DE ONTWERPEN DER STAATS-COMMISSIE VAN 1803

EN

HISTORISCHE AANTEKENINGEN

DITGEGEVEN DOOR

M^r. P. MIJER.

VICE-PRESIDENT VAN HET HOOG GEREGTSHOF EN VAN HET HOOG
MILITAIR GEREGTSHOF VAN NEDERLANDSCH INDIE.

BATAVIA,

TER LANDS-DRUKKERIJ.

1848.

INLEIDING.

De uitgave dezer Verzameling van Regerings-Instructiën heeft de tweeledige strekking, om de oudste en belangrijkste oorkonden van ons voormalig koloniaal Regerings-stelsel, welke tot nog toe slechts beschreven zijn, duurzamer te bewaren, en om de kennis van de hoofdbeginselen, naar welke de Oost-Indische bezittingen van den Staat, van onze eerste vestiging hier te lande af tot nu toe, zijn bestuurd geworden, meer algemeen te verspreiden. In de hierachter gevoegde Regerings-beschikkingen, welke de toestemming tot deze uitgave behelzen, zal men zoo wel de uitdrukking van deze bedoelingen, als het bewijs vinden van de welwillende en allezins verplichtende ondersteuning, welke dezelve bij het tegenwoordig Hoofd van het Indisch bestuur hebben mogen verwerven.

Overeenkomstig de mij bij die beschikkingen verleende vergunning, heb ik, in 's lands archief alhier, naar de gewaarmerkte of authentieke afschriften der Instructiën van de voormalige Oost-Indische Maatschappij, welke in dezen bundel zijn opgenomen, gezocht, doch aldaar slechts ongewaarmerkte of onderhandsche kopijen van twee van dezelve aangetroffen, namelijk die van 26 November 1609 en 26 April 1650. Bij de uitgave der Instructie van 26 November 1609 ben ik op dat afschrift afgegaan, terwijl die van 22 Augustus 1617, 17 Maart 1632 en 26 April 1650, naar mijne eigene handschriften zijn afgedrukt, welke ik aan de vriendschap van wijlen den Raad van Indië J. J. SEVENHOVEN verschuldigd ben.

Ik betreur zeer, dat het gemis van eene enkele Instructie, namelijk die door gecommitteerden uit de vergadering van de XVII^{de},

op den 1sten Maart 1613, voor den Gouverneur-Generaal GERARD REIJNST geraamd, deze verzameling onvolledig maakt ¹. Met het oog echter op de omstandigheden, waaronder GERARD REIJNST, die de onmiddellijke opvolger van BOTH was, zijne waardigheid aanvaardde, en op de reeds vier jaren later vastgestelde Instructie van 22 Augustus 1617, de tweede in deze verzameling, vermoed ik, dat zijne Instructie in de hoofdpunten overeenkomt met die van zijnen voorganger.

Hozeer in de door mij gevolgde handschriften, even als in al de andere, welke onder mijne oogen zijn gekomen, de oorspronkelijke Hollandsche stijl van het begin en midden der XVII^{de} eeuw, waarvan de vier Instructiën van de Comp. dagteekenen, onderanderd wordt teruggevonden, is echter in dezelve eene jongere spelling gevolgd, veel overeenkomende met die, welke vóór vijftig jaren in ons Vaderland nog gebruikelijk was. Ik had geene redenen, om deze latere en zeer wifelende spelling te behouden; en daar ik toch de (thans voor velen onverstaaubare en aan sommigen zelfs onbehagelijke) oorspronkelijke spelling niet konde teruggeven, heb ik mij de vrijheid veroorloofd, om met behoud van den oorspronkelijken stijl, onze hedendaagsche spelling in de Instructiën der Comp. over te nemen, overtuigd, dat hozeer het werk daardoor in letterkundige waarde (waarop het geene aanspraak maakt) moge verliezen, hetzelfde echter in bruikbaarheid winnen en dus aan het doel, waar-too ik het eigenlijk bestem, beter beantwoorden zal.

De overige, vroeger reeds gedrukte, staatsstukken, in dezen bundel opgenomen, heb ik letterlijk overgedrukt met behoud van de spelling, taal en interpunctie, zoo als die voorkomen in de werken, waaruit dezelve zijn overgenomen, hetwelk ik verzoek, dat bij de lezing en beoordeeling moge in acht genomen worden.

Ik heb den zakelijken inhoud van al de verzamelde staatsstukken in een algemeen overzicht, vóór de Instructiën geplaatst, samengetrokken, om, als het ware, met één oogopslag te kunnen na-

¹ De heer WISELIUS heeft in zijn werk, in de aantekening op bladz. 10 aangehaald (bladz. 257 — 265), eenige artikelen van deze Instructie medegedeeld, met het Plakaat van de Staten Generaal van den 11^{den} Mei 1613, bij hetwelk die Instructie, in alle pointen, is bekrachtigd geworden.

gaan, welke onderwerpen daarin behandeld zijn, en waar ter plaatse.

Van de belangrijkheid en den rijkdom van dien inhoud behoeft ik niets te zeggen, gelijk ik, gedachtig aan de voorwaarden dezer uitgave, mij zorgvuldig van alle beoordeeling der Instructiën zelve onthoude. Doch ik mag mij niet ontslaan van eenige historische mededeelingen omtrent de samenstelling en kracht der Regeerings-Instructiën, welke in deze verzameling zijn opgenomen.

Het Plakaat van de Staten Generaal van den 27sten November 1609, hoezeer van latere dagteekening dan de Instructie, welke onmiddellijk daarop volgt, verdiende echter, naar mijne meening, deze vooraf te gaan, omdat zij, behalve de benoeming van PIETER BOTH tot Gouverneur-Generaal, de echte en eerwaardige oorkonde behelst, waarin de eerste instelling voorkomt van twee waardigheden, welke door een bijna tweehonderd-vijftig-jarig bestaan, geheel tot het wezen van het regeringsstelsel van Nederlandsch Indië behooren, namelijk die van Gouverneur-Generaal en Raad van Indië.

De daarop volgende eerste Instructie, van den 20sten November 1609¹, wordt gezegd ontworpen te zijn door CORNELIS MATELIEF, de Jonge, een van onze edelste zeehelden en tevens Bewindhebber der O. I. Compagnie². Dezelve geeft een juist begrip van den toenmaligen staat der handelsbetrekkingen van de Nederlanders in O. I., welke nog onbestemd was. De benoeming van PIETER BOTH tot Gouverneur-Generaal, en de last, hem bij deze Instructie gegeven, om, bij zijne komst te Bantam, dadelijk een ligchaam of collegie van Regering, onder den naam van Raad van Indië, aan te stellen en in werking te brengen³, hadden de strekking, om personen en handelingen onder een algemeen plaatselijk toezigt te stellen, éénheid van inzigten te bevorderen, kracht aan alle ondernemingen bij te zetten, vertrouwen aan de Indische Vorsten en volken jegens onze natie in te boezemen en de

¹ Zie bladz. 1—22.

² Zie N. G. VAN KAMPEN, geschiedenis der Nederlanders buiten Europa, I III. bladz. 183.

³ Zie bladz. 5 en 6, art. 1.

betrekkingen met het Moederland op eene regelmatigte wijze te onderhouden. Langs welken weg en door welke middelen deze doeleinden op de plaats, d. i. in Indië zelf, moesten of konden bereikt worden, wordt in de Instructie niet bepaald aangewezen. Trouwens was dit toen ook niet wel mogelijk. Wij hadden, wel is waar, destijds reeds genoegzaam de Molukken overmeesterd, met Bantam, Borneo, Makasser, Djohor, het Maleische Schiereiland, Atchin, Malabaar, Coromandel en zelfs met China handelsbetrekkingen geopend, doch een vereenigingspunt of eenen vasten hoofdzetel bezat de Comp. nog niet; de houding van de Spanjaarden en Portugezen bleef, ondanks het toenmalig bestand, gespannen, de gezindheden van de meeste Indische Vorsten waren slechts ten deele bekend, en er bestond dus nog geen vaste grond, waarop men kon bouwen, hoezeer er reeds vele stoffen verzameld waren. Buiten hetgeen de boekhouding, de verzending der schepen en den handel van de Molukken betreft ¹, is deze Instructie meer in een raadgevend, dan in eenen bevelenden toon gesteld. Zij dringt meer aan op onderzoek naar zaken en personen ², dan op uitvoering van bevelen, welke zij verklaart, dat »omtrent zaken, de regering, commercie, trafiek en de betrekkingen met de koningen van Indië» betreffende, nog niet konden gegeven worden ³.

Dat zulk eene Instructie slechts van kortstondige werking zijn konde volgt van zelf, en wij hebben dan ook reeds aangetoond, dat vier jaren later voor den Gouverneur-Generaal REINST, die BOTU onmiddellijk opvolgde, eene andere Instructie is vastgesteld geworden. Niettemin heeft deze Instructie, als staatsstuk, eene bijzondere waarde behouden, zoo als, onder anderen, gebloken is, toen, na de overname der bezittingen, eigendommen en schulden der voormalige O. I. C. door de Bataafsche Republiek, bij de Staatsregeling van 1798, de actionisten en participanten in die Maatschappij, hunne vorderingen tegen den Staat luiden en met aandrang lieten gelden. Toen namelijk kwam mede het

¹ Zie op bladz. 10, 11 en 13 de art. 14, 16 en 22.

² Zie bladz. 7, art. 9; bladz. 13, art. 21.

³ Zie bladz. 7, art. 8.

belangrijk vraagstuk ter sprake, welke regten de Staat op de overgenomen bezittingen had, en beriep men zich, tot staving van die regten, op de Instructiën, onder de bekrachtiging van den Souverein, toenmaals de Staten-Generaal, voor de Gouverneurs-Generaal BOTH en REIJNST vastgesteld, volgens welke men beweerde, dat deze hunne waardigheden en magt omtcenden aan de opdracht van het Staatsgezag in Nederland, en dat de Comp. de landen en plaatsen, welke zij, gedurende haar octrooi, in Indië behield en bezat, voor en namens den Souverein zoude hebben gehouden en bezeten. ¹

De tweede Instructie in deze verzameling is van den 22sten Augustus 1617 ². Uit eene Resolutie, in het kasteel te Amboina, op Zaterdag, den 23sten Maart 1619, onder de leiding van COEX genomen, leid ik af, dat dezelve eerst kort te voren aldaar was ontvangen, omdat daarin voorkomt, dat dezelve met de jongste schepen herwaarts was gezonden. Deze Instructie werd, even als de eerste, mede door de Staten-Generaal bekrachtigd. Zij is rijker van inhoud, bestemder van uitdrukking, dan de eerste Instructie, en heeft eene meer ontwikkelde orde van zaken tot grondslag, dan nog acht jaren te voren bestond. Zij wordt bij de volgende Instructie van 17 Maart 1632 gehandhaafd, en ter opvolging aanbevolen op alle kantoren, forten en andere plaatsen, in alle punten, waartegen daarbij geene andere bevelen zijn gegeven ³. Zij wordt in eene missie van de XVII^{en}, van dezelfde dagteekening als de vierde Instructie van 26 April 1650, zelfs als nog voortdurend verbindend verklaard, en wanneer, bij afslijvigheid van eenen Gouverneur-Generaal, een van de Raden in diens plaats moest opvolgen, handelde men, tijdens het bewind der Comp., altijd volgens

¹ Zie het Plukaat van 27 November 1609, op bladz. 3, en art. 12 der Instructie van 14 November 1609, op bladz. 13.

² Zie bladzijde 23—46.

³ Zie op bladzijde 69, art. 96.

art. 1 dezer Instructie ¹, terwijl de Regering hare bevoegdheid, om Keuren, Instructiën en Ordonnanciën te maken ², steeds aan art. 80 van dezelve ontleende.

De derde Instructie voor den Gouverneur-Generaal HENDRIK BROUWER, van den 17^{den} Maart 1632 ³, schijnt niet door de Staten-Generaal bekrachtigd te zijn geworden; misschien wel, omdat zij slechts eene particuliere was, zoo als in de missive van de XVII^{en} van 26 Augustus 1634 gezegd wordt, en bovendien uit den toon waar in zij gesteld is, blijkt.

Onder al de bepalingen van dit staatsstuk, trekt het eerste artikel vooral de aandacht. Het wijst den grondslag aan, waarop het gansche regtswezen hier te lande, gedurende twee eeuwen, gevestigd is geweest, namelijk: de Instructiën en praktijken in de vereenigde Nederlanden doorgaans; zoo in het civiel, als in het crimineel, geobserveerd ⁴. Men kan deze Instructie voorts in drie hoofdafdeelingen splitsen, waarvan de eerste maatregelen en bevelen omtrent de menage en tot bezuiniging der huishouding bevat ⁵, de tweede van den handel ⁶, en de derde van »eenige particuliere» zoo als daarbij gezegd wordt ⁷, handelt, waarmede bedoeld worden persoonlijke zaken en andere, welke niet onder een meer bepaald hoofddeel konden gebracht worden. Vele in deze Instructie voorkomende bepalingen bevatten slechts maatregelen van tijdelijke bestemming, en hoezeer andere, zoo als wij met een voorbeeld hierboven reeds opmerkten, eene meer duurzame werking beoogden, werd echter «tot besluit» bij dezelve sericuselijk gelast, om de

¹ Zie, onder anderen, in ARJ HUIJZERS, Beknopte Beschrijving der O. I. etablissementen (van 1792) de acte van verkiezing van REIJNIER DE KLERK, tot Gouverneur-Generaal, in de plaats van JEREMIAS VAN RIEMSDIJK (den 3den October 1777 overleden).

² Zie ook de missive van de XVII^{en} van 14 October 1651.

³ Zie bladzijde 47—70.

⁴ Zie bladzijde 49, art. 1.

⁵ Zie bladzijde 52, art. 9—39.

⁶ Zie bladzijde 57, art. 39—82.

⁷ Zie bladzijde 66, art. 83 en volgende.

*Instructie van 1617; præciselyk te achtervolgen en te doen achtervolgen*¹. Dit Besluit is bovendien in alle opzigten waardig opzettelyk nagelezen te worden, niet alleen omdat het in weinige woorden de gansche strekking der Instructie uitdrukt, maar ook, omdat daarin de belijdenis voorkomt van een hoofdbeginsel, hetwelk de Comp. gedurende haar gansch bestaan nimmer verzaakte, hetwelk de nationaliteit in deze gewesten bijzonder bevorderde, en uitnemend heeft bijgedragen, om het gezag en den invloed van het Moederland op deszelfs O. I. Koloniën te onderhouden. Ik bedoel den last, daarbij gegeven, om alle zaken, zoo wel de Justitie, Politie, als den handel aangaande, wel te dirigeren en te doen dirigeren, conform de fundamenten en maximen van de Regering der geüniceerde Provinciën².

De vierde Instructie, van den 26sten April 1650³ is mede niet door het Staatsgezag in Nederland bekrachtigd geworden. Haar vorm en inhoud geven daarvan verklaring, want in beiden verschilt zij van de vroegere Instructiën. Zij voert tot titel: Punten en Artikelen in form van Generale Instructie. In de Instructie zelve wordt de bedoeling daarvan uitgedrukt. Het streven namelijk was, om de principaalste maximen, waarop de negotie in de respectieve kan-

¹ Zie bladzijde 69, art. 96.

² Vreemdelingen zelfs gewogen met bewondering van het hoog gestemd Vaderlandsch gevoel, dat onze landgenooten in de koloniën bezielde. »There is (zegt onder anderen een zeer beroemd Engelsch schryver der vorige eeuw) something so commendable in the Dutch, that I cannot forbear speaking of it. The common phrase for Holland, in all their Colonies, is Fatherland, which is an expression, so pathetic, so full of true patriotism, and so expressive of filial affection, that we may from thence discern the true use of Colonies, which is: to feed and support the Country, from whence they are derived. In this respect we excel the Spaniards, and the Dutch excel us, for there is a conformity between the interest of that State and of all her plantations, which is discerned no where else, and which is the true source of the mighty power and immense wealth of that flourishing Republiek». Zie JOHN HARRIS, *Navigantium atque Itinerantium Bibliotheca, or, A complete collection of Voyages and Travels.* (London, 1761, 2 Vol. in 8vo.) Introduction VIII.

³ Zie bladz. 74 en volg.

toren en residentien van de generale Nederlandsche geotrooijeerde O. I. G. gefundeerd werd, *daarbij* neder te stellen ¹, en om te recapitulieren de principaalste maximen, dewelke de Comp. op de zaken in Indië heeft ². *Bij onderlinge vergelijking is mij gebleken, dat deze Punten en Artikelen in form van Generale Instructie eene zamentrekking bevatten van de Patriasche missives van 1640—1650, naar dewelke, en meer bijzonder naar die van 1644, daarbij dan ook bepaaldelijk wordt verwezen. De stijl van deze Instructie is ook geheel anders, dan die der vroegere. Zij is de verhalende of beschrijvende, hoezeer zij zich daarom niet minder bepaald uitdrukt. Het geheele handels-stelsel der Comp. wordt daarin bloot gelegd, met eene uitvoerigheid, welke vroeger niet mogelijk was, omdat zij toen de hoogte nog niet bereikt had, waarop zij nu stond. Zij had het koninkrijk Jaccatra met de wapenen overwonnen, en te Batavia niet alleen het middenpunt van hare werkzaamheden, maar bovendien een zetel van magt en heerschappij gesticht, welke een vorstelijk aanzien had, en onzag inboezemde aan koningen en volken. Zij had de Portugezen gefnuikt en Spanje, bij den Munsterschen vrede, genoegzaam van alle regt op den O. I. handel doen afzien. In één woord, zij bezat in Indië een invloed en een kring van werkzaamheden, betrekkingen en bedienden, die haar toelieten, haar handels-stelsel in zijn ganschen omgang toe te passen en in werking te brengen.*

Het is bekend, dat de Comp. dit handels-stelsel bleef volgen, niet alleen zoo lang zij bloot koopman en handelaar was, maar ook na dat zij, het zij door de kracht der wapenen, het zij door plegtige afstanden van de vorsten, in het bezit was geraakt van grootte uitgestrekheden lands, met al de regten der Souvereiniteit daaraan verbonden. Ook toen nog was handel hare eenige bezigheid en waren handelswinsten haar eenig doel. Zij wenschte niet anders, dan voor de laagste prijzen te koopen en voor de hoogste te verkoopen. Daartoe ging zij overeenkomsten, onder verschillende benamingen, met de Vorsten of de Hoofden der bevolking aan, het haar toekomende oppergezag latende in handen van die Hoof-

¹ Zie bladz. 104.

² Zie bladz. 113.

den, zonder zich in onmiddellijke betrekking te stellen met de bevolking zelve. En door deze daadzaak wordt het verklaarbaar, waarom de Comp. het, na 1650 tot aan hare opheffing, onnoodig geoordeeld heeft, andere Instructiën te geven, hoezeer zij sedert van koopman tot eene geduchte Mogendheid in Indië was opgeklimmen. Wel mogt de Raad van Justitie des Kasteels daarom, in zijnen brief aan de Regering van 16 Februarij 1747, verklaren, dat de Instructie van 1650 het fundament van de Hooge Regering alhier altoos geweest is en alsnog blijft.

Het is nogthans meermalen beweerd, dat deze uitsluitende verkeerdheid der Comp. aan de beginselen van haar handels-stelsel, gevoegd bij andere samenwerkende omstandigheden, vooral van buiten, en onder deze de toenemende vaart van andere Europeesche natiën op O. I., haar eerst tot een noodlottigen stilstand van winsten, en vervolgens tot gedurige verliezen gebracht hebben.

Kundige mannen vestigden dan ook reeds in het midden der vorige eeuw, de aandacht van het Bewind op de verachtering, welke de zaken der Comp. langzamerhand ondergingen, en onder deze verdient de Gouverneur-Generaal van IMPOFF bijzonder genoemd te worden ¹. Dan hunne wenken werden niet, of slechts voor een gering deel gevolgd, omdat de Comp. uiterlijk of schijnbaar in eenen bloeienden toestand bleef. Toen echter, na den Engelschen oorlog van 1780, vaart en handel gestremd werden, vele bezittingen, wegens gebrek aan verdedigingsmiddelen, verloren gingen, en andere ter naauwernood en met zware kosten behouden werden, onderzocht men eerst de oorzaken van het kwaad en beraamde later de middelen tot herstel. Daartoe werden Staats-Commissiën in het Vaderland benoemd, en is in 1793 eene buitengewone Commissie van daar naar Indië gezonden; doch al deze welmeenende pogingen hebben de gewenschte uitkomsten niet opgeleverd. Bij Publicatie van de Nationale Vergadering van den 15^{den} Januarij 1798. werd het octrooi der O. I. C. wel nogmaals voor één jaar, te beginnen met 1° Januarij 1799 en te eindigen met ultimo December deszelfden jaars, verlengd, echter zonder gevolg; want, na het

¹ Zie zijn aduys in: le commerce de la Hollande, III Deel.

verstrijken van het octrooi in 1798, heeft er geen octrooi meer bestaan, terwijl het voormalig Bewind der Comp. reeds twee jaren te voren was vervangen door een ander, door den Staat ingesteld, onder den naam van Comité tot de zaken van den O. I. Handel en Bezittingen. Dit comité werd echter op den 15^{den} Mei 1800 ontbonden, en op den 19^{den} daaraanvolgende vervangen door een Raad der Aziatische Bezittingen en Etablissementen, reeds bij de Staatsregeling van 1798 ingesteld. De graaf G. K. VAN HOGENDORP noemde nogthans dit nieuw bestuur een nieuw comptoir, in de plaats van het oude, gereed tot denzelfden uitsluitenden handel ¹. Hevig was de strijd over de beginselen, welke men omtrent de O. I. bezittingen wilde gevolgd hebben. Verschillend waren de begrippen van de kundigste mannen over deze aangelegenheid, en de beginselen der voormalige Comp. vonden in het Vaderland even veel voor- als tegenstanders. In dezen stand van zaken droeg het Staatsbewind der Bataafsche Republiek, bij deszelfs Besluit van den 11^{den} November 1802, N°. 41, aan eene Commissie, zamengesteld uit de Heeren J. MEERMAN, Wm. SIX, J. F. PONTOI, C. A. VERBUEL, D. VAN HOGENDORP, S. C. NEDERBURGH en ROBERT VOUTE, de gewigtige taak op, om aan hetzelfde te dienen van Consideratiën en advijs: aangaande den voet en de wijze, waarop de handel op 's lands bezittingen in O. I. zoude behooren gedreven en die bezittingen bestuurd te worden, in dier voege; dat aan dezelve de hoogstmogelijke trap van welvaart, aan den koophandel der Republiek het meeste nut, en aan 's lands financiën het meeste voordeel worde aangebragt. Deze Commissie maakte terstond een geregelden aanvang met haren arbeid, verzocht eenpariglijk tot haren Voorzitter den eerstbenoemden en beroemden J. MEERMAN, en zag zich reeds op den 31ten Augustus 1803 in staat, haar uitgewerkt secret rapport over de hierboven omschreven aangelegenheden, met eene menigte daartoe betrekkelijke en daarbij behoorende ontwerpen, het Staatsbewind aan te bieden. Hoewel dat rapport geheim was, is hetzelfde echter gedrukt geworden, doch waar-

¹ Zie verhandel. over den O. I. handel, door G. K. VAN HOGENDORP (Amst. 1801) bladz. 189.

schijnlijk alleen voor de leden der Commissie en van het Staatsbewind, want in den handel is hetzelfde nimmer verkrijgbaar geweest. Een van die gedrukte exemplaren is, door aankoop op eene openbare veiling van boeken alhier, in mijn bezit gekomen, en reeds bij de eerste lezing kwam het mij zoo belangrijk voor, dat ik betreurde, dat het niet meer algemeen bekend was. Het moest in de uitgave van deze verzameling eene plaats vinden, en wordt onder No. V ¹ in deszelfs geheel medegedeeld. De daartoe betrekkelijke notulen van het Staatsbewind van 1° September 1803, L^a. F, zijn daarbij niet gevoegd en aan mij tot nog toe onbekend. Doch wijlen de Raad van Indië Mr. H. W. MONTINGHE, heeft het oordeel van dat bewind zakelijk medegedeeld; hetwelk ik niet mag terughouden.

» Het Rapport der Commissie in dato 31 Augustus 1803 (zei-
 » de deze Staatsman, destijds Lid van den Britschen Regerings-
 » raad op Java) ², was ten eenenmale ongunstig voor het ont-
 » werp van een geheel stelsel van nieuwigheden. Naar haar oor-
 » deel, moesten het leen-stelsel, de contingenten en de heerendien-
 » sten behouden blijven, insgelijks het monopolie, voor zoo verre
 » zulks de groote voortbrengselen aangaat van koflij en peper.
 » De andere artikelen van minder aanbelang, zoo als indigo,
 » cardamon, katoen, enz., stelde men voor, dat aan den vrijen
 » handel en vrijen aanbouw zouden overgelaten worden. Het overi-
 » ge van dit Rapport bepaalde zich hoofdzakelijk tot de adminis-
 » tratie in Molland en Indië, en tot bezuinigingen op Java, de af-
 » scheiding van het bestuur, met het beleid van den handel, het
 » oprigten van een Raad van inkomsten en handel (van Finan-
 » ciën en Domeinen), en eene verbetering voor de Justitie en Po-
 » licie op Java.

» Over den inhoud van dat Rapport, voor zoo veel aangaat het
 » bewaren van het feodaal sijsteeem en het monopolie, waren te

¹ Zie bladz. 117.

² Zie zijne memorie aan den Luit. Gouverneur van Java, van 28 July 1813, te vinden in de Nederlandsche Hermes van het jaar 1828, bladz. 263 en volg.

» *dier tijd de begrippen zeer verdeeld. De Engelsche inwigtin-*
 » *gen waren daarbij ongetrouw en onvolledig voorgesteld; de schets*
 » *van het Javaansche karakter, deszelfs loomheid en werkeloosheid*
 » *was overdreven. Het begrip van het uitvoerend Bewind te dier*
 » *tijd strookte zoo weinig met dat der Commissie, dat in het*
 » *Besluit, hetwelk, ten gevolge van haar Rapport, genomen werd.*
 » *de koffij en peper te gelijk met alle andere voortbrengselen aan*
 » *den vrijen handel overgelaten werden. Dit besluit is nooit ten*
 » *uitvoer gebracht, uit hoofde van de veranderingen, die in het*
 » *Hollandsch Staatsbestuur voorvielen. Bij de aanstelling van*
 » *den Generaal DAENDELS tot Gouverneur van deze bezittingen,*
 » *hielden zijne instructiën ¹ (in) het bevrijden der Javanen van de*
 » *ondragelijke onderdrukking, onder welke zij gebukt gingen, met*
 » *verderen last, om aan de Regering in Holland verslag te doen,*
 » *in hoe ver het plan der Haagsche Commissie van 1803, met den*
 » *staat en de omstandigheden van deze bezittingen overeen te*
 » *brengen was.»*

De Generaal DAENDELS heeft in zijn bekend werk ² zijn oordeel oer dit belangrijk vraagstuk met weinige woorden uitgedrukt, en openhartig verklaard, dat hij, in weerwil zijner overtuiging, dat het belang der Javanen de afschaffing der verplichte leveranciën niet vorderde, om het gewigt der zaak tot geen besluit is kunnen komen.

Indien het besluit van het Staatsbewind, op de voorstellen en ontwerpen der Staats-Commissie van 1803, werkelijk zoodanig geweest is, als de heer MUKTINGHE het voordraagt, waaraan trouwens niet kan getwijfeld worden, dan was het zeker niet gunstig. Doch dit oordeel, — en het zij mij geoorloofd, dit daartegen te stellen, — is onmogelijk gebleven buiten den invloed der gebeurtenissen, welke het Staatsbewind beleefde, en welke het aannemen van een bepaald

¹ *Zie de art. 26 en 27 der Instructie voor den Gouverneur-Generaal, van den 9^{den} Februarij 1807, op bladz. 352, in verband met art. 17 van de Instructie van den Gouverneur-Generaal, door de Staats-Commissie van 1803 ontworpen, op bladz. 274.*

² *I dl., bladz. 104.*

stelsel, vooral van dien omvang, als hetzelfde van de Commissie gevraagd en verkregen had, ten eenenmale ontraadden. Welken invloed de veranderingen in het Staatsbestuur in het Vaderland op het besluit van het Bewind mogen gehad hebben, zeker is het, dat de toenmalige toestand van geheel Europa, meer dan iets anders, daarop gewerkt heeft, en dat de, door den in 1803 weder uitgebarsten oorlog, gestremde gemeenschap van de O. I. bezittingen met het Moederland, het vaderlandsch bewind wel in de verplichting bragt, om de Indische Regering te magtigen tot den verkoop van al de Indische producten tegen contante specie, voor zoo ver 's lands kas en de bestaande omstandigheden zulks zouden vorderen. Hieronder werden de specerijen ook begrepen, in afwijking van het bestaand streng verbod op den uitvoer van dezelve.

Dan hoe dit ook zij, en welk ongunstig oordeel destijds aan het Rapport der Haagsche Commissie van 1803 moge zijn ten deel gevallen, haar arbeid werd later op zijne regte waarde geschat, toen de O. I. bezittingen, in 1814, aan de Nederlanden waren terug gegeven. Men behoeft de Regerings-Reglementen van 1815 en 1818, en de Instructie voor het Hoog-Geregtshof van den jare 1819, slechts te vergelijken met de ontwerpen der Commissie van 1803, om zich te overtuigen, dat de invloed van deze op de samenstelling van gene al zeer beduidend geweest is. En daar de latere Reglementen van 1827, 1830 en 1836 geenszins als het werk van die jaren alleen, maar als de gemeenschappelijke arbeid der tijden en gebeurtenissen, na den val der Comp., te beschouwen zijn, zal men de kennis, hoe men tot deze of gene bepaling in die Reglementen gekomen is, het best kunnen putten uit het Rapport der Staats-commissie, hetwelk, tot nog toe, het eenige volledige stuk is, waarin van staatswege de gronden en beginselen van het koloniaal Regeringsstelsel zijn verklaard en ontwikkeld geworden.

De Instructie voor den Gouverneur-Generaal DAENDELS, welke in deze verzameling op het werk der genoemde Commissie volgt¹, is ontleend aan een ander gezag, dan dat, door hetwelk de vori-

¹ Zie bladz. 345 en volg.

ge Regerings-Instructiën waren vastgesteld. De Staatsregeling van 1805 was door eene Koninklijke constitutie vervangen. LOUIS NAPOLEON had op den 5^{den} Junij 1806, te Parijs, de regering over Holland aanvaard, en, reeds bij besluit van den 29sten Julij deszelfdon jaars, werd de Raad der Aziatische bezittingen ontbonden, en de uitoefening van het bestuur over de O. I. bezittingen overgedragen aan een Minister van koophandel en koloniën. De Instructie voor den Gouverneur-Generaal werd door den Koning vastgesteld, en de O. I. bezittingen worden daarbij koloniën en bezittingen van Zijne Majesteit den Koning van Holland genoemd. Bij art. 1 van deze Instructie was aan den Gouverneur-Generaal de last gegeven, om, terstond na zijne aankomst te Batavia, den inhoud zijner opene acte van commissie te brengen ter kennis van de hier aanwezige Regering, en bij art. 2, om, dadelijk na zijne voorstelling, deze acte van commissie te publiceren en aan alle Inlandsche vorsten en Grooten made te deelen ¹. De toenmalige Colonel-Generaal DAENDELS, die bij besluit van 28sten Januarij 1807 tot Gouverneur-Generaal benoemd werd, kwam na eene moeilijke reize door het zuidelijk gedeelte van Afrika en over de Kunarische eilanden, op 1sten Januarij 1808, te Anjer op Java aan, doch had, voor de zekerheid van zijnen overtocht, de voornaamste bescheiden, die hem als Gouverneur-Generaal waren wedergegeven, en zelfs zijne acte van commissie, achtergelaten. Het Amerikaansche schip, waarop die papieren zich bevonden, werd echter door den vijand genomen, en hij moest dus wel mondeling opening van zijne magt geven, waarin de leden der Regering hebben berust, terwijl de Gouverneur-Generaal WIESE geene zwaarigheden maakte hem het bestuur over te geven². Bij de aankomst kort daarna van den Schout-bij-Nacht BELISKES op Java, ontving de Generaal DAENDELS enige depêches van het ministerie, welke eene dadelijke betrekking hadden tot zijne zending, waaronder de voornaamste waren de Instructie voor den Gouverneur-Generaal en voor den Gouverneur-Generaal en

¹ Zie bladz. 347 art. 1 en 2.

² DAENDELS, Staat der Nederl. O. I. bezittingen, in de jaren 1808—1811, bladz. 1 en 22.

Raden, beide in deze verzameling opgenomen. Dan ten aanzien van zijnen wensch om het laatste stuk bekend te maken, deed zich de belemmerende omstandigheid op, dat noch hetzelfde, noch de overige stukken door eenige handteekening waren gewettigd, en het kwam hem daarom voor, dat het beter ware, de voornoemde Instructie, uithoofde van den staat, waarin dezelve was ontvangen, voor alsnog achter te houden, in de hoop van alhier spoedig zijne papieren te zullen ontvangen. Toen hij zich echter dag aan dag in deze hoop te leur gesteld zag, en zich reeds meer dan één jaar op Java bevond, onthield hij de gemelde Instructie niet langer aan de Hooge Regering en deelde dezelve mede, zoo onvolledig als zij door gebrek aan authenticiteit was, met voorstel, om dezelve, voorloopig, als den lastbrief der Regering aan te merken en aan te nemen, tot dat nader de geteekende Instructie uit Holland alhier soude zijn ontvangen; met welk voorstel de Regering zich vereenigde. — De Instructiën van 1807 zijn echter hier te lande nimmer openlijk afgekondigd geworden, zoo als, althans ten aanzien van die, voor den Gouverneur-Generaal alleen vastgesteld, de bedoeling van Koning **LODOWIK** was; doch de vorige Instructiën voor den Gouverneur-Generaal en de Raden van Indië, voor zoo verre dezelve met den inhoud dier Instructiën streden, zijn daarbij gehouden voor vernietigd ¹.

Gedurende het daaropvolgend tijdvak van 1811—1816, is Nederlandsch-Indië tweemaal door vreemde magten bestierd geworden, eerst door de Fransche, later door de Britsche Heerschappij. Welke Instructiën door den Franschen Keizer of zijnen Minister van Koloniën aan den Divisie-Generaal J. W. JANSSENS, Gouverneur-Generaal van Z. K. M. bezittingen ten Oosten van Isle de France, zijn gegeven geworden, is mij niet bekend. Meer bekend is de ongunstige uitkomst van zijn kortstondig bestuur, hetwelk hij met al de voormalige Nederlandische bezittingen in Indië, voor zoo verre dezelve niet reeds in handen van de Engelschen gevallen waren, op den 17^{den} September 1811, aan den Britschen overwinnaar overgaf.

¹ Zie art. 25 op bladz. 367.

Onder het Britsch bestuur is een nieuw stelsel van heffing der inkomsten en eene andere administratie voor het binnenlandsch bestuur van Java ingevoerd, nadat Lord Minto, die de expeditie tegen Java had vergezeld, vóór zijn terugkeer naar Bengalen, zijne afkeuring van het bestaande stelsel had te kennen gegeven. Volgens welke Instructiën de Britsche Luitenant-Gouverneur en zijn Raad, uit eenen Vice-President en twee leden bestaande, daarin zijn te werk gegaan, is ons niet gebleken en ligt ook buiten den kring van onze tegenwoordige mededeelingen.

Aan de Generale Commissie, door den Koning belast om, krachtens het verbond, met Zijne Groot-Brittannische Majesteit op den 13^{den} Augustus 1814 gesloten, in H. D. naam weder bezit te nemen van N. I., de opperste magt alhier uit te oefenen, en de Regering in alle derzelver deelen in te rigten en in werking te brengen, was bij haar vertrek uit Nederland, in de laatste helft van 1815, medegegeven het Regerings-Reglement, op den 3^{den} Januarij van dat jaar ¹, door Z. K. H. den Souvereinen Vorst der Vereenigde Nederlanden vastgesteld. Dit Reglement, bij welks samenstelling men het ontwerp-charter der Haagsche Commissie van 1803 genoegzaam in alle zijne hoofdbepalingen heeft gevolgd, is wel gedrukt, doch nimmer alhier in werking gebragt. De sedert het vaststellen van hetzelfde veranderde orde van zaken, gepaard met de ondervinding, gedurende een tweejarig bestuur verkregen, had aan de Generale Commissie de overtuiging verschaft, dat vele der daarbij voorkomende bepalingen dienden gewijzigd, sommige veranderd, en ook vele nieuwe bepalingen behoorden te worden daargesteld; en om deze redenen werd eerst, bij de Publicatie van den 22^{den} December 1818, een door K. K. G. G. zelve ontworpen Regerings-Reglement afgekondigd ², ingerigt, zoo als zij oordeelden, naar de toenmalige gesteldheid en behoeften. Gedurende het tweejarig aanwezen van de Commissie, bekleedde de Baron van der Capellen de blijvende waardigheid van Gouverneur-Generaal over N. I. en Op-

¹ Zie bladz. 369.

² Zie bladz. 397.

perbevelhebber der Land- en Zcemagt beoosten de Kaap de Goede Hoop; terwijl hij gelijktijdig mede-Kommissaris-Generaal was, op dat hij, zelf deel nemende aan de beraadslagingen en onderzoekingen der Generale Commissie, te geleidelijker en met meer volledige kennis van zaken, na de ontbinding der Hooge Commissie, de maatregelen zoude kunnen uitvoeren en handhaven, tot welker daarstelling hij zelf medegewerkt had. Eerst ten gevolge der invoering van het Regerings-Reglement van 1818, werd dus de Regering, welke tot dien tijd toe in den persoon van den Gouverneur-Generaal alleen berustte, in die van den Gouverneur-Generaal in Rade gevestigd.

De Burggraaf nu Bus heeft in de overwegingen van het Besluit, waarbij het door hem ontworpen Regerings-Reglement van 30 Augustus 1827 is vastgesteld, verklaard, dat het Reglement, door K. G. G., in 1818, onder de nadere goedkeuring des Konings, ingevoerd, nimmer aan de bekrachtiging van Z. M. is onderworpen geworden, en dat er sedert dien tijd, door de Indische Regering, op eigen gezag, bepalingen genomen zijn, afwijkende van de beginselen bij het gedachte Reglement vastgesteld, en ten gevolge waarvan hetzelfde onvatbaar zoude geworden zijn, om nog een voorwerp van 's Konings opzettelijke overwegingen uittemaken ¹. Hoezeer niemand de belangrijkheid deser verklaring zal miskennen, is zij echter een nader onderzoek overwaardig, te meer, daar Kommissarissen-Generaal, in de overwegingen van het door H. H. E. E. vastgesteld Reglement, te kennen hebben gegeven, dat zij daartoe, vóór het eindigen hunner werkzaamheden, overgingen, uit kracht van het gezag, door den Koning in hen gevestigd en naar aanleiding van den last, hun door Zijne Majesteit gegeven ².

Het is ons niet gebleken, dat het provisioneel Regerings-Reglement van 1827 door Z. M. bekrachtigd, noch dat hetzelfde daartoe den Koning is aangeboden geworden.

Het eerste, na 1816, hier te lande in werking gebragt Rege-

¹ Zie bladz. 429.

² Zie bladz. 399.

rings-Reglement, hetwelk vooraf door den Koning was vastgesteld, is dat, hetwelk op den 19^{den} Januarij 1830 werd afgekondigd. Het is bij Kon. Besluit van den 16^{den} Mei 1829, N°. 6, gearresteerd ¹.

Dit Reglement is, bij Koninklijk Besluit van den 20sten Februarij 1836, N°. 91, vervangen door een ander daarbij vastgesteld, hetwelk den 26sten September daaraanvolgende alhier afgekondigd, en thans nog in werking is.

De onder den tekst der Instructiën geplaatste aantekeningen, zijn van bloot historischen aard, en strekken tot toelichting of aanvulling van de daarin voorkomende bepalingen.

¹ Zie bladz. 465.

CRANAT, 18 September 1848,

EXTRACT uit het Register der Besluiten van den
Minister van Staat, Gouverneur-Generaal
van Nederlandsch-Indië.

BUITENZORG, den 5den Junij 1848.

Gelezen een rekest van Mr. P. Mijer, Vice-President van het Hoog-Geregtshof van *Nederlandsch-Indië*, gedagteekend 23 Mei 1848, te kennen gevende:

Dat hij de Regerings-Instructiën, Ordonnanciën en Reglementen, van den 22sten Augustus 1617, — 17 Maart 1632, — 26 April 1650, — 9 Februarij 1807, — 3 Januarij 1815, — 22 December 1818, — 30 Augustus 1827, — 19 Januarij 1830 en 26 September 1836, in eenen bundel heeft verzameld, en deze belangrijke staatsstukken, met en benevens de uitgewerkte ontwerpen, ter regeling van het bestuur dezer gewesten, door eene Staats-Commissie, in den jare 1803, het toenmalig Bewind in het Vaderland aangeboden, na daartoe verkregen vergunning, wenscht uit te geven.

Dat door deze openbare uitgave, de bedoelde, thans wijd en zijd verspreide, en deels onuitgevene en daar door nog weinig bekende bescheiden, duurzamer bewaard, en ook voor anderen verkrijgbaar zullen worden, terwijl langs dien weg mede de kennis van de beginselen, volgens welke deze gewesten, sedert de eerste vestiging der Nederlandsche natie hier te lande tot op onzen tijd, zijn bestierd geworden, zal worden bevorderd en uitgebreid;

Redenen waarom de rekestrant verzoekt vergunning te mogen erlangen, tot het doen drukken en uitgeven van eene Verzameling van de hierboven vermelde bescheiden, met weinige, ter zake betreffende en *bloot historische aantekeningen*, en om de in zijn bezit zijnde afschriften van deze stukken, onder behoorlijk toezigt, te mogen vergeleken met de oorspronkelijke, voor zoo ver dezelve in 's Gouvernements-archief aanwezig zijn.

Is goed gevonden en verstaan :

Aan den rekestrant Mr. P. Mijer toe te staan :

om, met eenige ter zake betreffelijke en *bloot historische aantekeningen*, te doen drukken en uitgeven, eene verzameling van Regeerings-Instructiën, Ordonnanciën en Reglementen, van den 22sten Augustus 1617, — 17 Maart 1632, — 26 April 1650, — 9 Februarij 1807, — 3 Januarij 1815, — 22 December 1818, — 30 Augustus 1827, 19 Januarij 1830 en 26 September 1836, benevens de uitgewerkte ontwerpen ter regeling van het Bestuur dezer gewesten, door eene Staats-Commissie, in den jare 1803, het toenmalig Bewind in het Vaderland aangeboden;

om de in zijn bezit zijnde afschriften van deze stukken, onder behoorlijk toezigt, te vergelijken met de oorspronkelijke, voor zoo verre dezelve in 's Gouvernements archief aanwezig zijn.

Extract dezes zal worden verleend aan den rekestrant, tot informatie.

Accordeert met voors. Register.

De eerste Adjunct-Secretaris van het
Gouvernement,

(W. G.) F. C. ROSE.

N°. 10.

EXTRACT uit het Register der Besluiten van den
Minister van Staat, Gouverneur-Generaal
van Nederlandsch-Indië.

BATAVIA, den 20sten Julij 1848.

Gelet op het besluit van 5 Junij 1848, N°. 25, bij hetwelk aan Mr. P. Mijer, Vice-President van het Hoog-Geregtshof van Nederlandsch-Indië, is toegestaan,

Om met eenige ter zake betreffelijke en *bloot historische aantoe-*

keningen, te doen drukken en uitgeven eene Verzameling van Regeerings-Instructiën, Ordonnanciën en Reglementen, van den 22sten Augustus 1617, — 17 Maart 1632, — 26 April 1650, — 9 Februarij 1807, — 3 Januarij 1815, — 22 December 1818, — 30 Augustus 1827, — 19 Januarij 1830 en 26 September 1836, benevens de uitgewerkte ontwerpen ter regeling van het Bestuur dezer gewesten, door eene Staats-Commissie, in den jare 1803, het toenmalig Bewind in het Vaderland aangeboden;

om de in zijn bezit zijnde afschriften van deze stukken, onder heoorlijk toezigt, te vergelijken met de oorspronkelijke, voor zoo verre de zelve in 's Gouvernements archief aanwezig zijn.

Gelezen een rekest van Mr. *P. Mijer*, Vice-president van het Hoog-Geregtshof van Nederlandsch-Indië, gedagteekend *Batavia* den 9^{den} Junij 1848, houdende verzoek, om de hij Besluit van 5 Junij 1848, no. 25, bedoelde Verzameling kosteloos ter lands-drukkerij te mogen laten drukken en uitgeven, onder gehoudenis evenwel zijnerzijds, om zelf voór de daartoe benoedigde hoeveelheid papier te zorgen, aan het Gouvernement gratis een door hetzelfde te bepalen getal exemplaren te leveren, en wijders zich omtrent het drukken dezer Verzameling met den Directeur van 's lands-drukkerij zoodanig te verstaan, dat de dagelijkse dienst hij dat etablissement daardoor niet kome te lijden;

Gezien de consideratiën en het advies van den Directeur der producten en civiele magazijnen, van 4 Julij 1848, no. 4107;

Is goedgevonden en verstaan:

Den Directeur der producten en civiele magazijnen aan te bevelen, om de hij Besluit van 5 Junij 1848, no. 25, bedoelde, door den rekestrant Mr. *P. Mijer* bijeengebragte Verzameling van Regeerings-instructiën, ordonnanciën en reglementen, onder de door den rekestrant, in zijn rekest van 9 Junij 1848 omschreven voorwaarden, ter lands-drukkerij, kosteloos ¹ te doen drukken en uitgeven.

Extract dezès zal worden verleend aan den rekestrant tot informatie.

Accordeert met voors. register.

De Adjunct-Secretaris van het Gouvernement,

(Was get.) J. C. DE LANNOY.

¹ Van deze gunstige beschikking is geen gebruik gemaakt, omdat nader is gebleken, dat de dagelijksche werkzaamheden ter lands-drukkerij niet toelieten, deze verzameling in een betrekkelijk kort tijdsverloop te drukken, zoodat daaraan buiten de gewone werkuren is gearbeid tegen uitkeering eener geldelijke belooning.

EXTRACT uit het Register der Apostillaire
Dispositiën van den Minister van Staat,
Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-
Indië, van den 2den Augustus 1848.

Op een adres van Mr. *P. Mijer*, Vice-President van het Hoog-Ge-
regtshof van Nederlandsch-Indië, van 28 Julij 1848,

Is,

Aan den adressant Mr. *P. Mijer*, magtiging verleend, om de in-
structie door gecommiteerden van de Oost-Indische Compagnie en de
Staten-Generaal der vereenigde Nederlanden, gcârresteerd voor den eer-
sten Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië, *Pieter Both*, ge-
dagteekend 27 November 1609, op te nemen in de Verzameling van
Regerings-stukken, bedoeld bij de Besluiten van 5 Junij 1848, no. 25,
en 20 Julij 1848, no. 10.

Extract dezes zal worden verleend aan den adressant tot informatie.

Accordeert met voors. Register.

De Adjunct-Secretaris van het Gouvernement,

(Was get.) J. C. DE LANNOY.

ZAKELIJKE INHOUD

DER

VERZAMELING.

BLADZ. ART.

PLAKAAT VAN DE STATEN GENERAAL DER VEREENIGDE NEDERLANDEN, van den 27 ^{ten} November 1609, houdende verklaring, dat H. E. M. dienstig bevonden hebben in O. I. te committeren en te houden een GOUVERNEUR GENERAAL, met eenige RADEN nevens denzelven, en benoeming van PIETER BOTH tot eerstgemelde waardigheid.	3.	—
INSTRUCTIE VOOR PIETER BOTH, GOUVERNEUR GENERAAL EN DIE VAN DEN RAAD VAN INDIE, gearresteerd den 14 ^{den} November 1609.	5.	—
De Gouverneur Generaal moet bij zijne aankomst te <i>Bantam</i> een Collegie van Regering formeren, hetwelk zal genoemd worden <i>De Raad van Indië</i> , samen te stellen uit vijf personen, hij zelf daaronder begrepen, — en wie leden van den Raad zullen zijn. »	1.	1.
Magt van den Gouverneur Generaal over de krijgslieden in de forten.	6.	2.
Hoe mesusen en overtredingen zullen beregt worden. »	3.	3.
Verdeeling van geldstraffen, breuken en confiscatiën. . »	4.	4.
Eed door raadspersonen, regters en andere officieren afte leggen.	7.	5.
Aan welke personen sessie toekomt in den Raad van Indië. »	6.	6.
Van de administratie der justitie.	7.	7.
Van zaken van regering, commercie, trafique, enz. . . »	8.	8.

Welke informatiën te nemen, naar den staat van Comp. kantoren en personen, en van deze laatsten eene rol te formeren.	8.	9.
Welke informatiën, in te winnen omtrent de betrekkin- gen der Compagnie met de Aziatische Vorsten.	»	10.
<i>Both</i> moet overleggen, waar hij zich vooreerst zal op- houden.	9.	11.
Mag van residentie veranderen.	»	12.
Moet dadelijk de medegenomene predikanten en school- meesters in dienst stellen.	»	13.
Last om een Algemeenen Inventaris te maken van alle goederen, actiën en credieten der Compagnie in In- dië; hoe derzelve geldswaarde te berekenen in de boeken, van welke boeken kopijen moeten worden over- gezonden	10.	14.
De oude boeken sluiten, doch dubbelden daarvan allhier aanhouden.	11.	15.
Wat in acht te nemen bij het retour der schepen naar het Vaderland.	»	16.
Een staat verzenden van de hier te lande blijvende sche- pen en scheepsbehoefsten.	12.	17.
Verbod van- en straffen tegen den particulieren handel, en last tot visitatie der schepen naar Nederland ver- trekkende.	»	18.
Gelijke visitatie moet plaats hebben van de schepen in Indië van de eene op de andere plaats varende.	13.	19.
Van den handel in Indië van haven tot haven.	»	20.
Nopens de correspondentie met de Koningen in Indië te onderhouden.	»	21.
Van den handel van de <i>Molukkos</i>	»	22.
Hoedanig met den Koning van <i>Bantam</i> te handelen, en den Koning van <i>Jaccatra</i> aanzoeken om eene plaats tot vestiging van een <i>rendez-vous</i> van de navigatie.	14.	23.
Nopens de alliantien met den Koning van <i>Djohor</i> , <i>Pa- tani</i> , 't vaste land van <i>Masulipatnam</i> , <i>Arakan</i> , <i>Siam</i> , enz.—	15.	24.
Van den handel van <i>China</i>	»	25.
Van den handel in diamanten, lijnwaden, indigo en an- dere waren van 't vaste land.	»	26.
Trachten naar eene verzamelplaats van alle waren te <i>Jaccatra</i> of elders.	16.	27.

BLADZ. ART.

De <i>Portugezen</i> met alle mogelijke middelen weren.	16.	28.
Hoedanig de <i>Portugezen</i> en <i>Spanjaarden</i> te behandelen, die ons geweld of schade aandoen.	»	29.
Magt van den Gouverneur Generaal over Compagnie's dienaren.	»	30.
Item om onbekwame af te zetten, casseren, enz.	17.	31.
Item over de uit het Vaderland aankomende schepen.	»	32.
De leden van den Raad van Indië moeten den voorgeschreven eed afleggen.	»	33.
Over de terugzending van schepen (naar het Vaderland), die voor den handel op de <i>Molukkos</i> en <i>China</i> gebruikt worden.	»	34.
Welke schepen naar <i>China</i> te zenden.	18.	35.
Aanbeveling om den handel van Sandelhout op <i>Timor</i> en <i>Solo</i> naarstig te drijven.	»	36.
Hoe met die van <i>Souratte</i> te handelen.	19.	37.
Hoe te handelen bij afslijvigheid van PIETER BOTH.	»	38.
Vervolg.	»	39.
Hoe bij afslijvigheid van den tweeden genomineerden Gouverneur.	20.	41.
Hoe bij afslijvigheid van den derden.	»	41.
Generale recommandatie en besluit.	»	42.
Eed voor den Gouverneur Generaal en de leden van den Raad van Indië.	21.	—

PLAKAAT VAN DE STATEN GENERAAL DER VEREENIGDE NEDERLANDEN, van den 27sten November 1609, houdende approbatie en ratificatie van de *Instructie voor PIETER BOTH* en den RAAD VAN INDIE. 22. —

PLAKAAT VAN DE STATEN GENERAAL van dezelfde dagteekening, houdende magtiging op PIETER BOTH, om van de Raden van Indië, in Indië, den eed af te nemen. » —

PLAKAAT VAN DE STATEN GENERAAL van dezelfde dagteekening, de Raden van Indië, in Indië, autoriserende, om van den nieuwen Gouverneur Generaal, die bij afslijvigheid van BOTH in deszelfs plaats gekozen wordt, den eed af te nemen. » —

II.

BLADZ. ART.

ORDONNANCIE EN INSTRUCTIE VOOR DEN GOUVERNEUR GENERAAL EN DE RADEN VAN INDIA, gearresteerd den 22 ^{sten} Augustus 1617.	23.	—
Een Gouverneur Generaal is in Indië noodzakelijk. — Bij afwijzigheid een ander verkiezen, — bij meerder- heid van stemmen en besloten biljetten, — die den eed zal alleggen in handen van de Raden, en magt en autoriteit zal hebben, zoo als de voorgaande had, tot nader order	25.	1.
Hetwelk mede zal plaats hebben bij verdere keuze van een Gouverneur Generaal	»	2.
Tot assistentie van den Gouverneur Generaal zullen al- tijd in Indië wezen <i>negen</i> Raden, waarvan de <i>vier</i> eerste bij hem zullen moeten blijven, ten zij dezelve, met advijs van Raden elders gecommitteerd worden	»	3.
Qualiteit en bekwaamheid van de <i>negen</i> Raden van Indië.	26.	4.
De Generaal en Raden formeren een <i>collegie</i> , waarin de Generaal zal præsideren en bij stemstaking dubbele stem hebben	»	5.
Qualificatie tot het aanstellen van nieuwe Raden bij ver- sterf, of anderzins	27.	6.
Kantoren, forten en schepen van collegiën, officieren en raden te voorzien	»	7.
Magt van Generaal en Raden in zaken van justitie, zoo civiel, als crimineel, — alsmede over de dienaren, — onverminderd de vrijheid van deze, om te mogen klagen aan den Souverein	»	8.
Niemand bij verhooging van ambt binnen zijn verband verbeteren	28.	9.
Na tijdsexpiratie zal de verbetering mogen geschieden naar redelijkheid en bekwaamheid	»	10.
Onder reserve nogtans als bij den artikelbrief.	»	11.
De gage van den Directeur Generaal niet hooger te stel- len dan 250 gulden 's maands.	»	12.
Een Vice-Gouverneur en Directeur in de <i>Molukkos</i> zal mede mogen winnen 250 gulden	»	13.
De Gouverneur van <i>Amboina</i> en <i>Banda</i> zal 150 gul- den genieten	29.	14.
Doch een Gouverneur van <i>Coromandel</i> 200 gulden.	»	»

BLADZ. ART.

De drie eerste Raden zullen winnen tusschen de 100, 150 à 200 gulden, en de vierde Raad, die meteen Fiskaal is, zal, buiten zijn aandeel in de boeten, niet hooger verbeterd worden, dan tot 100 gulden.	29.	15.
Commissie- of kooplieden zullen ten uiterste 120 gulden mogen winnen	”	16.
Andere kooplieden niet meer dan 50 of ten hoogste 70 gulden	”	”
Bepaling omtrent hen, die meer gage winnen, dan tot de ambten staat, in welke zij fungeren; en omtrent dezulken, die binnen den verbonden tijd in die ambten opvolgen	”	17.
Na den verbonden tijd verbeteren en naar merite en suffisantie	30.	18.
De dienaren, des verzoekende, na expiratie van den nieuw verbonden tijd, te continueren zonder verhooging van gage of bepaling van tijd	”	19.
Naamrollen of acteboeken van alle verbeterde personen jaarlijks naar het Vaderland over te zenden, en wat bij hunne verbetering in acht genomen en verwittigd mocht worden	”	20.
Verbod tegen de aanstelling van overtollige dienaren, en aanbeveling om de pracht te weren, als strekkende tot nadeel van de Compagnie	”	21.
Bepaling van dienaren op de subalterne kantoren.	31.	22.
Militaire officieren mogen op de buitenkantoren niet dan voorloopig aangesteld worden zonder consent van Gouverneur Generaal en Raden	”	23.
Alle andere mindere ambten en officiën zullen door de Vice-Gouverneurs en Directeurs begeven worden, mits daarvan onverwijld kennis gevende aan den Gouverneur, met wien zij altoos eene goede correspondentie moeten onderhouden	32.	24.
Als ook met den Directeur Generaal over de negotie, onder toezending jaarlijks van hunne boeken, om daaruit de generale boeken te formeren.	”	25.
Aantooning, welke van de Directeurs altijd Raden van Indië zullen moeten zijn.	”	26.
De Gouverneur Generaal mag geene geschenken geven zonder advijs en resolutie van zijnen Raad; tot wiens last dezelve anders zullen komen	”	27.

Regters, officieren en raadspersonen zullen voor de in- trede van hun ambt den eed volgens den artikelbrief afleggen.	32.	28.
Poene daarop voor de weigerachtigen.	»	»
Op wiens aanklagt alle zaken zullen beslist worden. — Verdeeling der boeten en confiscatiën	33.	29.
Waarnaar men zich in 't stuk der justitie moet regelen. »	30.	
Van alle plaatsen jaarlijks monsterrollen verzenden . . »	31.	
Den staat van Indië nevens het succes van den handel, met de voortplanting der christelijke religie, scholen, enz., jaarlijks, van alle kwartieren over te zenden, zon- der dat echter iemand daarvan iets aan particuliere vrienden of bekenden mag schrijven, enz. »	32.	
De residentie-plaats van den Gouverneur Generaal moet wezen, daar hij het meest noodig is	34.	33.
Op de voortplanting van de christelijke religie, de op- bouw van goede scholen, enz., goede orde stellen, — de predikanten naar bekwaamheid plaatsen, maar niet ligtelijk verplaatsen. — Waken tegen 't ijdel mis- bruiken van Gods naam en de godsdienst. »	34.	
Vreemde natiën, onzen handel invaderende, hoedanig te behandelen. »	35.	
Magt van den Vice-Admiraal ter zee en aan land.	35.	36.
De generale boeken met den staatbalans van Indië jaar- lijks verzenden, en een dubbel stel boeken hier te houden. »	37.	
Order op het zenden van retouren. De schepen afzon- derlijk verzenden, om geen tijd te verliezen. Spe- cerijen verdeeld verzenden	36.	38.
De schepen mogen niet wanladen retourneren »	39.	
Van de schepen in Indië jaarlijks eene perfecte memorie en lijst verzenden »	40.	
Den particulieren handel naar vermogen weren zonder oogluiking »	41.	
De naar het Vaderland vertrekkende en van daar aan- komende schepen behoorlijk visiteren »	42.	
De schepen van de eene plaats naar de andere in Indië varende ook visiteren	37.	43.
Op den binnenlandschen handel goede orde stellen . . »	44.	
Met de Aziatische Potentaten alliantie en vriendschap houden; niet onnoodig den oorlog declareren . . . »	45.	

BLADZ. ART.

Op de afschaffing of verligting van tollén en schatting, bijzonder te <i>Bantam</i> , aandringen	37.	46.
Den handel op <i>China</i> dirigeren naar zekere memorie, en naar gelegenheid van zaken	»	47.
Een goed magazijn in <i>Amboina</i> of elders oprigten	»	48.
Nieuwe forten of loges mogen niet zonder eenstemmig advij's opgerigt worden. Hoe dezelve te benoemen	»	49.
Zonder bijzonderen last geen vrede met den vijand ma- ken, ten ware in uitersten nood	38.	50.
De dépêche der schepen aan den Gouverneur-Generaal en de Raden overgelaten	»	51.
Bepaling omtrent de opgebragte prijzen	»	52.
Hoedanig te handelen met het aandeel van de dienaren in die prijzen	»	53.
Gevangenen, bij weigering van wisseling, rigouoreuselijk te behandelen	39.	54.
Eenige vaartuigen tegen den vijand te laten kruisen, en op de daarvoor bestemde vaartuigen gevangenen en gecondemneerden als roeijers gebruiken, doch geen veroordeelden van onze natie	»	55.
Het toestaan van den vrijen binnenlandschen handel in Indië continueren	»	56.
Aan welke personen dezelve zal vergund worden	40.	57.
Waar en op welke plaatsen	»	58.
De vrije burgers of handelaars zullen der Overheid on- derworpen zijn	»	59.
Het trouwen van dezelve zonder consent of met vrouwen buiten de christelijke religie, en het verkoopen van hunne slaven aan onchristenen, verboden	41.	60.
Zullen zich bij nood tegen den vijand in togten la- ten gebruiken	»	61.
En ook in den oorlog moeten laten gebruiken, onder ge- not van een favorabel tractement	»	62.
Aanwijzing in welke goederen de vrije handel zal mogen gedreven worden, en straf tegen de overtreders van dien.	»	63.
Specerijen zullen door de vrije handelaars aan de Comp. dienaren, ten gestelden prijze, overgelaten worden	42.	64.
Geene andere dan de bepaaldelijk aangewezen plaatsen zullen door hen mogen bevaren worden	»	65.
Op welke plaatsen en in welke goederen zij niet mogen handelen	»	66.

Reglement omtrent de veroverde prijzen voor de vrije lieden	42.	67.
Order omtrent het voldoen van de verdiende maandgelden aan hen, die vrije burgers worden	»	68.
Eene naamlijst en rekening van degenen, aan wie de vrije handel vergund wordt, jaarlijks verzenden	»	69.
Concessie tot het verleenen van transport naar het Vaderland aan vrije lieden	43.	70.
Van hunne gelden en goederen wisselbrieven te verleenen	»	71.
Permissie tot de uitdeeling van landerijen aan dezelve	»	72.
Het aankweeken van bestiaal door dezelve te bevorderen	»	73.
De Chinezen in de landen om de Oost ter woon toelaten	»	74.
De noodige voorzieningen beramen omtrent de betaling der soldaten, en tegen den handel der vreemden in de <i>Molukkos</i>	44.	75.
Eene goede plaats tot een <i>rendez-vous</i> kiezen	»	76.
Aanwijzing van hetgeen daarbij dient in acht genomen te worden	»	77.
Het doen van een jaarlijksche kruistogt op plaatsen, waar men den vijand kan vangen en vernielen, aanbevelen	45.	78.
Geen anderen naam, dan dien van de Nederlanders en de Nederl. Comp., in brieven, contracten en patenten gebruiken	»	79.
Alles, wat mogelijk is, ten voordeele der Comp. bevorderen; zorgen dat de instructiën worden opgevolgd, goed regt bedeed, en daartoe aan den Gouverneur Generaal en de Raden de magt gegeven om keuren, ordonnanciën en instructiën te maken	»	80.

PLAKAAT VAN DE STATEN GENERAAL DER VRIJE VEREENIGDE NEDERLANDEN, van den 3^{den} November 1617, houdende approbatie en ratificatie van de voorgaande *ordonnancie en instructie voor Gouverneur Generaal en Raden* 46. —

III.

BLADZ. ART.

PUNTEN EN ARTIKELEN, IN FORMA VAN INSTRUCTIE, VOOR HENDRIK	
BROUWER, <i>Gouverneur Generaal</i> en de <i>Raden van Indië</i> , gearresteerd den 17 ^{den} Maart 1632	
De administratie der <i>justitie</i> op <i>Batavia</i> en elders zal bediend worden volgens de instructiën en praktijken, in de vereenigde Nederlandsche Provinciën, zoo in het civiel, als in het crimineel, geobserveerd, tot nader order	49. 1.
Ieder goed en kort regt laten wedervaren	50. 2.
In groote zaken, zoo als van <i>conspiratie</i> en verraad, zullen de <i>Vice-Gouverneurs</i> , buiten consent van den <i>Gouverneur</i> en de <i>Raden</i> , niet mogen disponeren.	» 3.
De Indische natiën en voornamelijk de <i>Chinezen</i> vriendelijk behandelen	» 4.
Alle dienaren tot hun pligt houden	51. 5.
<i>Gouverneur</i> en <i>Raden</i> en alle andere officieren moeten jaarlijks den eed vernieuwen.	» 6.
De pracht door sumptuaire keuren, enz., inbinden	» 7.
Te dien einde een reglement van staat ontwerpen en in werking brengen	52. 8.
De onnoodige werken en fortificatiën afschaffen	» 9.
Alle onnutte dienaren naar het Vaderland opzenden.	» 10.
Op de vertimmering der schepen acht geven.	» 11.
Een bekwaam equipage-meester aanstellen	» 12.
Twee Commissarissen over de overkomende vivres stellen.	» 13.
De ammunitie in Indië onder opzigt stellen.	53. 14.
De aanstelling van een Raad van Indië als Commissaris over de equipage is noodig	» 15.
Aanwijzing hoedanig equipage-goederen te verstrekken.	» 16.
Het opzigt over de fortificatiën en stadswerken mede aan een Raad van Indië opdragen	» 17.
De ongelden in Indië besnoeijen	» 18.
't Kasteel en de stad <i>Batavia</i> met de minste kosten in staat van defensie brengen	54. 19.
Omtrent de verstrekking van rantsoen aan die voor de kajuit	» 20.
En aan de weduwen van <i>Compagnie's</i> dienaren	» 21.
De subsidiën van huishuren op <i>Batavia</i> aan predikanten en anderen excuseren	» 22.

	BLADZ.	ART.
De lasten van Compagnie's stal besnoeijen	54.	23.
Geene paarden en karossen ten laste van de Compagnie laten houden	"	24.
De daghuren van de Chinesche ambachtslieden besnoeijen	55.	25.
En die van de vrijburgers	"	26.
De arbeidslooonen van goederen te lossen en laden doen ophouden	"	27.
Omtrent het bezorgen van bouwmaterialen	"	28.
Aan Compagnie's dochters geen bruidgifte meer uitbe- talen	"	29.
Het aanmaken van riemen voor booten, enz., moet door Comp. dienaren geschieden	56.	30.
De uitgaven voor het ziekenhuis en hospitaal vermin- deren	"	31.
Zoo mede voor het vrouwenhof en de school	"	32.
De onnoodige fortificatiën en vertimmeringen op <i>Batavia</i> verminderen	"	33.
Die zijn gemak (eene woning) begeert, moet zulks be- kosten	"	34.
De kleedingen van des Generaals hellebardiers en het ge- tal van dezelve besnoeijen	"	35.
De noodzakelijkheid der praemie, gesteld op levende en doode <i>Javanen</i> , onderzoeken	57.	36.
De onkosten der begravenis van Generaals niet weder ten laste der Compagnie opbrengen	"	37.
En het uitdeelen van praemiën excuseren	"	38.
De menage overal bevorderen	"	39.
De Engelschen in den <i>Persiaanschen</i> handel verkloeken	"	40.
Te <i>Siam</i> de negotie met particulieren beproeven	"	41.
Wat daarbij in acht te nemen	58.	42.
Zijne <i>Persische</i> Majesteit met eene eerlijke vereering begroeten	"	43.
Order omtrent het ligten van penningen op interest in <i>Souratte</i>	"	44.
De voorslag van eenige sterkten van de Portugezen in <i>Souratte</i> te bemagtigen, is onaannemelijk	"	45.
Aldaar, gelijk in <i>Persie</i> , de menage betrachten en goed, getrouw volk emploijeren	"	"
Tegen de oorlogspraeparatiën van de Portugezen wel te waken, doch geene moeite en onkosten maken zonder noodzakelijkheid	59.	46.

Den overvoer van Moorsche goederen met Compagnie's schepen afslaan	59.	47.
Order omtrent den prijs der specerijen in <i>Souratte</i> . . »	»	48.
Den handel te <i>Masulipatnam</i> continueren	60.	49.
De particuliere handel, op de klagten van die van <i>Co- romandel</i> , verboden	»	50.
<i>Malakka</i> te belegeren is in dezen tijd onraadzaam . . »	»	51.
Doch het vaarwater benoorden <i>Malakka</i> met eene curicuse vloot bezetten	»	52.
<i>Souratte</i> , <i>Persië</i> en <i>Coromandel</i> moeten omtrent den prijs der specerijen met elkander corresponderen . . »	»	53.
De handel in <i>Siam</i> is noodig	»	54.
De vrije handelaars in den handel van kleeden aldaar limiteren	61.	55.
De handel van <i>China</i> moet met demping van de zeeroovers verkregen worden	»	56.
Daartoe den vijand van <i>Alang</i> op <i>Formosa</i> verjagen . . »	»	57.
Met een goed getal jagten	»	58.
Het sort <i>Tajjouan</i> met de minste kosten voltrekken . . »	»	59.
De handel in <i>Japan</i> , des mogelijk, op den vorigen voet herstellen	62.	60.
Den koopman <i>Nieuwenroode</i> tot continuatie, na ver- bonden tijd, verzoeken	»	61.
De Portugezen op hunne reizen van <i>Malakka</i> naar <i>Ja- pan</i> aantasten	»	62.
Eenige forten in de <i>Molukkos</i> bezetten	»	63.
Met den Koning van <i>Ternate</i> niet dan om bondige re- denen breken	63.	64.
De inlanders op <i>Amboina</i> aan de contracten houden en de overtreders straffen	»	65.
Wat te doen, om den <i>Makassaren</i> en anderen het ont- voeren der nagelen te beletten	64.	66.
Jaarlijks met eene goede magt hunne vaartuigen over- vallen, berooven, verbranden, enz.	»	67.
Nadere aanvraag van dat bevel	»	68.
Het garnisoen in <i>Amboina</i> omzigtig dimineren . . . »	»	69.
Hoedanigheden vereischt in een Gouverneur van <i>Am- boina</i>	»	70.
Omtrent de differenten wegens de kerkelijke zaken aldaar . 65.	71.	
De forten en het garnisoen te <i>Banda</i> in goeden staat onderhouden	»	72.

De nagelboomen uitrocijen en het volk van <i>Rooij</i> en <i>Rosegijn</i> ligten	65-	73.
Het plukken en havenen van de noten en foelie bezorgen.	»	74.
De foelie natter verzenden	»	»
De aanplanting van vruchtboomen en vee door de vrije lieden aldaar laten in het werk stellen	»	75.
Aanmerking omtrent de scholen op <i>Banda</i> en het naturel der <i>Bandanezen</i>	»	76.
Hernieuwing der order omtrent de kerkelijke geschillen aldaar	66.	77.
De handel met noten, nagelen en foelie te <i>Banda</i> op lijfstraf verboden	»	78
De noodige bouwmaterialen voor de fortificatiën derwaarts zenden	»	79.
De <i>Makassaren</i> uit <i>Amboina</i> weren	»	80.
<i>Makassar</i> niet dan bij occasie en <i>passant</i> bezoeken.	»	»
Den handel in <i>Palembang</i> aanhouden	»	81.
De peper op alle plaatsen, waar ze valt, met de minste kosten en meeste omzetting van kleeden bemagtigen.	»	82.
Verbod tegen den diamant-handel.	67.	84.
Tegen den Secretaris <i>van der Lee</i> wegens den inkoop van dien procederen	»	85.
Hoedanig Comp. dienaren, schuldig aan particulieren handel, te behandelen	»	86.
Order omtrent eenige juweelen, nagelaten door <i>Francisco Pessaert</i>	»	87.
En omtrent eenige van die kleimodiën, uit <i>Amsterdam</i> aan hem overgezonden	»	88.
Renovatie der order omtrent zckeren schipper <i>Adriaan Jacobsz.</i>	»	89.
Alle gedeporteerde dienaren wegens particulieren handel naar 't Vaderland opzenden	»	90.
Jaarlijks twee Commissarissen naar de buitenkantoren zenden ter visite	68.	91.
Daartoe vooral getrouwde personen kiezen	»	92.
Twee bekwame personen tot het houden van de boeken der vrije lieden aanstellen	»	93.
Aan niemand, over land in Indië aangekomen, transport met Comp. schepen verleenen	69.	94.
Geen meer slaven, dan noodig, aanhouden	»	95.

BLADZ. ART.

De vorige instructie van 1617 prompt in acht nemen—alle zaken dirigeren conform de fondamenten en maximen van de Regering der Geünieerde Provinciën—de menage behartigen — onnutte dienaren opzenden — de goede naar verdienste beloonen — den artikelbrief en de plakaten uitvoeren—de retourschepen op zijn tijd afzenden — en de dienaren met een goed voorbeeld voorgaan 69. 96.

IV.

BLADZ.

PUNTEN EN ARTIKELEN IN FORM VAN GENERALE INSTRUCTIE VOOR DEN GOVERNEUR GENERAAL EN DE BIJVOEGDE RADEN, gearresteerd den 26sten April 1650 71.

De tegenwoordige vorm van Regering gecontinueerd. — Het welvaren der Comp. dependeert van de goede conduite der Hooge Regering. 73.

De Generaal moet tot voorkoming van excessen vooral een goed voorganger zijn »

De tegenwoordige vorm van Regering, bestaande in een Generaal en verscheidene Raden van Indië, is altijd voor de beste aangezien. »

Het ambt van een Gouverneur Generaal bestaat in de onderhouding van goede orde en maximen in het stuk van justitie, politic, negotie, enz. 74.

De Compagnie moet alleen de vruchten van den handel plukken. »

De dienaren mogen geen particulieren handel drijven »

Waaruit volgt, dat een Gouverneur Generaal, om de kwade gevolgen, niet alleen van den particulieren handel, maar zelfs van suspicie daarvan vrij behoort te wezen. »

Niemand, dan die vrij van dat excess is, mag tot het Generaalat verkozen worden 75.

De onderhouding van *justitie* en *policie* der Regering aanbevolen. »

Te dien einde wordt een goed oordeel in den Generaal vereischt. »

De Regering moet ook zorgen voor de <i>policie</i> , welke der <i>justitie</i> de hand moet bieden	75.
Voorts voor den binnenlandschen handel over geheel Indië, welke ten aanzien der Compagnie drieërlei is: 1°. uit eigen conquesten, — 2°. uit gemaakte <i>exclusive</i> contracten, — 3°. uit accoorden met oriëntische vorsten	76.
De <i>Molukkos</i> vooral wel gade te slaan	»
<i>Molukkos</i> . Arbeiden om veel nagelen te verkrijgen en den vervoer door anderen beletten	»
Den Koning van <i>Ternate</i> van derzelver cultuur te diverseren en tot den oorlog tegen den <i>Tidorees</i> aanmoedigen	77.
Alle nagelen moeten aan de Comp. geleverd worden	»
<i>Amboina</i> levert meer nagelen, dan de geheele wereld verteren kan. — <i>Ternate</i> wordt om redenen van staat aangehouden	»
De menage omtrent de forten te behartigen	»
<i>Amboina</i> . Het bemagtigen der nagelen voor de Comp. nader aangedrongen, en daartoe de zaken in den tegenwoordigen stand te onderhouden	78.
De forten goed bezetten en de kruistogten niet nalaten	»
Aan de zijde der Comp. de contracten punctueel nakomen en de eilanders wel behandelen	»
Voorts trachten in rust en buiten oorlog te blijven, en de christelijke religie aldaar bevorderen	79.
<i>Banda</i> . Het oog gestadig houden op <i>Banda</i> , de uitstekende paarl aan hare kroon	»
De noten en foelie, ten gestelden prijs voor de Comp. aannemen, en de aanplanting van eetwaren en voorteling van het bestiaal aldaar wel gade te slaan	»
Order omtrent de aanplanting van notenboomen	»
De vaart naar de <i>Zuid-Ooster-eilanden</i> den <i>Bandanezen</i> en den burgers van <i>Banda</i> vergund	»
De inwoners tot de uitroeiing der notenboomen, op de nieuw ontdekte eilanden, door alle middelen aanzetten	80.
Te dien einde eene vastigheid op het eiland <i>Damme</i> opherpen	»
Alle vreemde Europeanen en Inlanders van daar weren	»
Tot nakoming van 't vorenstaande is een getrouw en vigilant Vice-Gouverneur aldaar noodig	»

BLADZ.

Recommandatie om den handel der Compagnie in andere kwartieren van Indië in vriendschap en vrede voort te zetten, zoo als met :	
<i>Makasser</i>	81.
<i>Solor</i>	82.
<i>Atchin</i>	»
<i>Malakka</i>	83.
<i>Westkust van Sumatra</i>	84.
<i>Jambij</i>	»
<i>Palembang</i>	»
<i>Cambodjâ, Martapoera en Quinam.</i>	85.
<i>Arrakan.</i>	»
<i>Mauritius.</i>	»
<i>Madagascar.</i>	86.
<i>Malabaar.</i>	»
<i>Souratte.</i>	»
<i>Mocha.</i>	87.
<i>Persië.</i>	»
<i>Bassora.</i>	89.
<i>Wingurla en Goa.</i>	90.
<i>Ceylon.</i>	»
<i>Siam.</i>	92.
<i>Taijouan.</i>	93.
<i>Japan</i>	96.
<i>Toncquin.</i>	100.
<i>Manilla.</i>	101.
<i>Coromandel.</i>	102.
<i>Pegu en Bengalen.</i>	103.
<i>Batavia moet het generaal rendez-vous blijven.</i> . .	104.
En in staat van defensie gehouden worden.	»
De regering der stad der zorgen van Generaal en Raden aanbevolen.	»
Het getal der ordinaire Raden bepaald op zes, buiten de extraordinaire	»
Bij gebrek van een ordinair Raad zal een extraordinair, dan wel bij gebrek, een van de gequalificeerde diennaren geassumeerd worden.	105.
Het algemeen werk moet onder de leden der Hooge Regering verdeeld worden.	»
Tot het houden van vergadering moeten zekere vaste dagen bepaald worden.	106.

VI.

Het beleggen van extraordinaire vergaderingen is aan den Gouverneur Generaal overgelaten.	106.
Geen der Raden zal mogen absent blijven dan om ziekte.	»
De aanstelling van een kapabel persoon tot <i>secretaris</i> is noodzakelijk.	»
De resolutiën, correect gecopiëerd, naar het Vaderland zenden.	»
De Generaal zal over het werk van de Raden zijn oog moeten laten gaan.	»
Den hekwamen tijd en mousson wel waarnemen ter verzending der schepen.	107.
De Generaal zal eenige beschrijvingen op zich moeten nemen, en de rest onder de Raden verdeelen.	»
Den <i>raad van justitie des kasteels Batavia</i> van kapabele, bejaarde ministers voorzien. In dit collegie moet altijd een Raad-ordinair president zijn.	»
Den Gouverneur Generaal en Raden verboden de resolutiën en condempnatiën van den raad te annulleren, of den voortgang der sententiën te beletten.	108.
Order om alle regtzaken, zoo civiele, als criminele, aan gemelden raad aanbevolen te laten ter decisie, op den voet, order en instructiën, vervat in het <i>Ordonnantieboek van Batavia</i> , (meer bekend onder den naam van <i>Bataviasche Statuten</i>).	109.
Gouverneur Generaal en Raden mogen niet dan in complete vergadering remissie of pardon verleenen, en wel alleen aan delinquenten, die <i>wegens misdaad ter dood zijn verwezen en anders of verder niet</i>	110.
De officieren van justitie hebben geene andere bevelen, dan die van president en raden der respectieve collegiën van justitie, te gehoorzamen.	»
Geene zaken mogen door dezelve, dan met goedvinden van den raad, gecomposeerd worden.	111.
Order omtrent de verdeling van alle boeten en confiscatiën.	»
Alle processtukken, alvorens daarin tot examinatie en decisie te komen, in handen van een van de raden te stellen, ter examinatie en het doen van berigt.	»
Den secretaris, de klerken en andere dienaren der justitie niet ligt veranderen.	»
De leden van den raad van justitie gefixeerd op zeven personen, de president medegerekend.	112.

	BLADZ.
In het maken van keuren en ordonnanciën naar eisch te werk gaan.	112.
Omtrent de <i>christelijke gereformeerde religie</i> de fundamenten, in het Vaderland gelegd, volgen, en geene dan <i>gereformeerden</i> toe te laten.	»
De predikanten in hun respect handhaven.	»
Order tot het aanstellen van een <i>commissaris politicus</i> tot bijwoning der kerkelijke vergaderingen.	»
De correspondentie van predikanten met de vaderlandsche kerken, door tusschenkomst der Regering, aan de XVII opzenden, om na lectuur besteld te worden.	»
De gegeven orders in vorige tijden, en vooral die in 1644 gegeven, opvolgen.	113.
Het maken van eene korte zamentrekking derzelve uit de vaderlandsche brieven aanbevolen.	»
De brieven van de Majores en de buitenkantoren mogen niet dan in volle vergadering geopend worden.	»
Te dien einde zal de vergadering, bij aankomst van schepen, aanstonds bijeengeroepen, en zullen uit de brieven de orders geëxpediëerd moeten worden door een Raad van Indië.	114.
Geen opperhoofden of ministers zullen over Comp. gelden en goederen alleen mogen disponeren, maar de tweede persoon daarvoor mede aansprakelijk zijn.	»
Orders, om de consideratiën der Regering over het toestaan van meerder vrijheid in den handel aan de burgerij te <i>Batavia</i> , aan Heeren Meesters te doen toekomen.	»
Den inzaam van een genoegezamen voorraad <i>rijst</i> bezorgen, en <i>Batavia</i> benevens de verdere kantoren, ten minste voor twee jaren, van dat voedsel voorzien.	»
Tegen de aanslagen van de <i>Mooren</i> en die van <i>Bantam</i> wel op zijne hoede te wezen.	115.
En geene mindere bezetting dan van 1200 koppen te <i>Batavia</i> houden.	»
Den <i>Javaanschen</i> Keizer en <i>Bantammer</i> Vorst wel behandelen, en met de overige Indische Prinsen goede intelligentie en correspondentie houden.	»
Aanwijzing, hoedanig vreemde Europeasche natiën zullen moeten behandeld worden	»
Besluit.	»

V.

BLADZ.

CONSIDERATIEN EN ADVIJS VAN DE COMMISSIE TOT DE O. I. ZAKEN, AAN HET STAATS-BEWIND DER BATAAFSCHE REPUBLIEK, van den 31 ^{sten} Augustus 1803	117.
Korte beschrijving van den staat van den Indischen handel met betrekking tot de Republiek.	120.
Van de contracten met de Vorsten van <i>Bantam</i> , <i>Banjermassing</i> en <i>Palembang</i>	123.
Van de verbindtenissen met de Vorsten van <i>Mattaram</i> en de volken van <i>Amboina</i>	125.
Van de inrigtingen op <i>Banda</i>	126.
Van de contingenten en verpligte leveranciën in die gedeelten op <i>Java</i> , welke begrepen zijn onder het gouvernement van <i>Java's</i> N. O. kust.	»
Verschillende begrippen over de vraag, of die contingenten en leveranciën moeten blijven bestaan, of plaats maken voor eene vrije cultuur en eene vrije beschikking over de producten.	»
Over den eigendom van grond.	127.
De beginselen van eigendom van grond onder de gemeene <i>Javanen</i> en de afschaffing van alle heerendiensten verworpen; — daarentegen de contingenten en verpligte leveranciën behouden, onder verbeteringen.	131.
Staatkundige beschouwing van <i>Hindostan</i> en van de inrigtingen van de Engelschen aldaar.	132.
Vergelijking met <i>Java</i> en de instellingen der Comp.	135.
Blik op de West-Indische volkplantingen.	139.
Van de verbindtenissen van de suiker-molenaars op <i>Java</i>	141.
Overweging der vraag, hoedanig moet gehandeld worden met de O. I. producten, die de Staat in Indië in natura ontvangt.	142.
Omtrent den handel in <i>thee</i> op het keizerrijk <i>China</i>	145.
Van den handel van het rijk op <i>Japan</i>	150.
Van de yaart en handel van haven tot haven in O. I.	152.
De <i>Moluksche</i> handel	»
De handel in <i>amfloen</i>	»
Van den handel op de <i>Kaap de goede hoop</i>	155.
Van het bestuur der O. I. bezittingen in het Vaderland	157.
De Raad der <i>Aziatische</i> bezittingen en etablissementen.	»

	BLADZ.
Het bestuur in Indië	159.
Van den Gouverneur Generaal	162.
In hem behoort gevestigd te zijn het hoogste uitvoerend gezag in deze gewesten en daaronder het opperbevel over de land- en zeemagt van den Staat	163.
Van de Raden van Indië	164.
Vereischten tot de waardigheden van Gouverneur Gene- raal en Raad van Indië	165.
Residentie der Hooge Regering	166.
Voorzorgen tegen het ligtvaardig oorlog voeren met In- landsche Vorsten of staten	167.
De uitoefening van het regt van gratie aan de Hooge Re- gering toebetrouwd	”
Magt van den Gouverneur Generaal om personen, ver- dacht van stoorling der publieke rust of van dadelijke aanslagen op de veiligheid, onmiddellijk in verzekerde bewaring te nemen	168.
Alsmede om personen, verdacht van handelingen, strek- kende tot ondermijning van het publiek gezag, enz., uit de Indische bezittingen te verwijderen	”
Uitzondering daarop	169.
Bevoegdheid van den Gouverneur Generaal om het besluit op te maken overeenkomstig zijn bijzonder gevoelen.	”
De Gouverneur Generaal mag in geen geval, gedurende zijne functie, in Indië, wegens misdrijf vervolgd wor- den.	170.
Doch, ter zake, teregtstaan voor het Nationaal Gerechts- hof in Nederland.	”
Op welke wijze de Raden van Indië, wegens misdrijf in Indië, teregt te stellen.	171.
Van de oprigting van een raad van financiën, onder het praesidie van een der ordinaire Raden van Indië.	172.
En van eene algemeene rekenkamer.	173.
Tractementen der leden van deze collegiën.	”
Over de administratie der <i>Javasche</i> houtbosschen	”
Over de ambtenaren	174.
Derzelve bezoldiging	”
Zij moeten bijdragen tot een fonds, ter ondersteuning van behoeftege weduwen en weezen van ambtenaren	176.
Omtrent het aannemen van giften, gaven en geschen- ken	”

Alle willekeur in het begeben van ambten moet geweerd worden	177.
Verdeeling van alle ambten en bedieningen in 4 klassen.	178.
De ambtenaren moeten, na hunne terugkomst in Nederland, voor het Nationaal Gerechtshof terechtstaan wegens delicten door hen in O. I. gepleegd.	180.
Van het geven van verloven aan civiele of militaire ambtenaren, om zich naar Europa of elders te begeben.	181.
In het bestuur over den Inlander geene wezenlijke veranderingen maken.	182.
Van de ongezondheid van <i>Batavia</i>	183.
De gesteldheid der <i>Bataviasche</i> Ommelanden.	185.
Omtrent de wijze van perceptie der inkomsten, welke de Staat van het eiland <i>Java</i> geniet, spruitende uit de contingenten en verpligte leveranciën.	187-
1°. Van de verpligte leveranciën van de koffij en peper.	188.
2°. Van de contingenten van rijst, indigo en katoenen garens	193.
3°. Van de contingenten in houtwerken.	195.
Andere contingenten.	196.
Misbruiken omtrent de behandeling van het <i>Javasche</i> volk.	”
Omtrent het lot der lijfciëgenen.	198.
Van pandelingen.	199.
Van de administratie der justitie	200.
Zij moet op een goeden en respectabelen voet gesteld worden, opdat dezelve onafhankelijk blijve van allen politieken invloed	”
Van wetten, en bijzonder van de verzameling, bekend onder den naam van <i>Bataviasche Statuten</i>	”
Van de regtbanken.	201.
Oprichting van een Hoog Gerechtshof.	202.
Vereischten tot de zamenstelling van hetzelfde.	203.
Van den president en de leden.	”
Hunne bezoldiging.	”
Verdere vereischten, — geboorte.	204.
Wetenschappelijke titel, — ouderdom, — van het getal der leden en wijze van derzelver aanstelling.	205.
Verpligtingen van president en leden.	206.
Residentie van het Hoog Gerechtshof.	”
Omtrent de vervolging van den president of eenig lid, wegens misdaden, in <i>officio</i> gepleegd.	208.

	BLADZ.
Bevoegdheid van den Gouverneur Generaal te hunnen aanzien	208.
Van de bevoegdheid der politieke magt in geval van de uitoefening van het regt van gratie	209.
Verdere eigenschappen van het Hof, de ministers, suppoosten en bedienden bij hetzelfde	»
Afschaffing van de revisiën van Indië.	210.
En toelating van appel aan het Nationaal Gerechtshof. .	»
Omtrent de judicature over de buiten en prijzen, door oorlogschepen, enz., achterhaald	211.
Uitbreiding der jurisdictie van het collegie van schepenen te <i>Batavia</i>	»
Magistraat van <i>Batavia</i>	»
Aanstelling van ambtenaren onder den titel van <i>advokaten advijseurs</i>	212.
De ambtsverrigtingen van het Hoog Gerechtshof moeten onderworpen worden aan het Nationaal Gerechtshof.	213.
De <i>Bataviasche Statuten</i> moeten herzien worden door eene commissie.	214.
Over de praktizijns.	215.
Van de regtspleging onder den Inlander.	216.
Van het opperbestuur over de militie en defensie in Indië .	218.
Van de regtspleging over militaire delicten.	219.

B I J L A G E N.

	BLADZ.	ART.
LIT. A. Charter tot vestiging van de Regering en het bestuur der <i>Aziatische</i> bezittingen, enz.	225.	—
Van den Raad der <i>Aziatische</i> bezittingen.	226.	1—4.
Van den Gouverneur Generaal en de Raden van Indië.	227.	5—13.
Van de vergaderingen	230.	14—16.
Van den vorm der besluiten	»	17.
Van de contracten met <i>Aziatische</i> Vorsten, enz. »	»	18.
Van oologsverklaringen, enz.	231.	19.
Van de uitoefening van het regt van gratie en pardon.	231.	21:

	BLADZ.	ART.
Van de maatregelen en beschikkingen door den Gouverneur Generaal omtrent gevaarlijke per- sonen te nemen	232.	21—22.
Uitzondering	233.	23.
Magt van den Gouverneur Generaal om het besluit overeenkomstig zijn bijzonder gevoe- len op te maken	»	24—26.
Omtrent het forum van den Gouverneur Ge- neraal en de Raden, in civiele zaken	234.	27.
En in criminele zaken	235.	28—32.
Residentie van den Gouverneur Generaal . . .	236.	33—35.
Opperbevelhebberschap van den Gouverneur Ge- neraal over de land- en zee-magt	237.	36.
Van den raad van financiën en domeinen . . .	238.	37—38.
Van de algemeene rekenkamer	»	39.
Van het collegie van houtvesterij	239.	40.
Van het bestuur op de buitenbezittingen . . .	»	41.
Van de bezoldiging der ambtenaren	»	42.
Van giften, gaven of geschenken	»	43.
Clasificatie van de civiele ambten	240.	44—48.
Verloven	241.	49.
Van de nationale militaire corpsen in O. I. . .	»	50.
Eeden door de civiele ambtenaren af te leggen .	242.	51.
Van de vervolging van gerepatriceerd zijnde In- dische ambtenaren, wegens misdrijven in In- dië gepleegd	242.	51.
Verbod	»	52.
Verblijf en inwoning in O. I.	243.	54—55.
Van den Inlander en het inlandsch bestuur . .	»	56.
Invoering eener grondbelasting, bij wijze van verponding	244.	57.
Van het Hoog Geregtschhof	245.	58—70.
Bevoegdheid van den Gouverneur Generaal om surchance van procedures te verleenen . . .	248.	71—72.
Uitvoering van doodvonnissen	249.	73.
De tusschenkomst der politieke magt in den loop der justitie verboden	»	74.
Toevoorzigt voor het Nationaal Geregtschhof over de handelingen van het Hoog Geregtschhof . .	»	75.
Van den procureur generaal	250.	76.
Van den griffier en adjunct-griffier	»	77.

	BLADZ.	ART.
Transitoire bepalingen	251.	79.
Van het collegie van schepenen te <i>Batavia</i> . »		80—81.
Van den inagistraat der stad en ommelanden van <i>Batavia</i> »		82—83.
Van de advokaten advijscurs	252.	84—85.
Van » regtspleging onder den Inlander. »		86.
» » militaire regtspleging	253.	87—89.
» den handel in thee.	254.	90—94.
» » contingenten en verpligte leveran- ciën.	255.	95—98.
» » vrije cultuur	256.	99—100.
» den uitvoer van rijst »		101.
» » » » houtwerken	257.	102.
» de vaart en den handel »		103—110.
» den invoer van amfoen	259.	111.
» de havens »		112.
» » kaap de goede hoop.	260.	113.
» den handel op het rijk van <i>Japan</i> . . »		114.
» » amfoenhandel.	261.	115.
» de scheepvaart en den handel van vrecm- de natiën. »		116.
Afschaffing van alle vroegere wetten op het stuk van de vaart en den handel op O. I. en <i>vice-versa</i> »		117.
LII. B. Instructie voor den Raad der bezittingen der Bataafsche Republiek in <i>Asië</i>. . .	262.	1—23.
LII. C. Instructie voor den Gouverneur Generaal van Bataafsche Indië.	270.	—
Titel »		1.
Uniform »		2.
Traktement »		3.
Verblijf. »		4.
Pensioen	271.	5.
Omtrent het aannemen van giften en ge- schenken »		6.
Secretarissen »		7.
Adjudanten »		8.
Gebouw voor de vergaderingen der Hoooge Re- gering en de Secretarie »		9.
De Gouv. Gen. is gebonden aan het charter. . »		10—11

	BLADZ.	ART.
De Godsdienst	272.	12—13.
Bestuur over den Inlander	273.	14.
Omtrent het bestuur op de buitenbezittingen	274.	15.
Zorg voor de verpligte leveranciën van koffij en peper	»	16—17.
Zaken van de suikermolenaars te <i>Batavia</i>	275.	18.
Van de verpligte leveranciën van indigo en katoenen garens	276.	19.
Contingenten in rijst	»	20.
» » houtwerken	»	21.
Last omtrent de contingenten	»	22.
Betrekkelijk het vertier van amfoen	277.	23.
Omtrent de directie van den amfoenhandel	»	24.
Van den handel op <i>Japan</i>	»	25.
Proefneming bevolen van eene publieke ver- koopng te <i>Batavia</i> van specerijen	»	26.
Lijfeigenen en slaven	278.	27.
Classificatie van ambtenaren	»	28.
Zorg voor de gezondheid	279.	29.
Van het grondbezit te <i>Batavia</i> en ommelan- den en de verpondng	»	30.
Het justitie-wezen	280.	31—37.
De wetgeving, — revisie van de <i>nieuwe Sta- tuten</i>	283.	38.
Militaire zaken	»	39.
Raad van financiën en domeinen	»	40—41.
Algemeene rekenkamer	285.	42.
Collegie van houtvesterij	»	43.
Civiel weduwen- en weezenfonds	286.	44.
Correspondentie met den <i>Aziatischen</i> Raad	»	45.
» » het Staatsbewind	»	46.
Eed voor den Gouverneur Generaal	»	47.
Voorbehoud van het Staatsbewind	288.	48.
LII. D. <i>Instructie</i> voor het Hoog Gerechtshof van Nederlandsch Indië		
Van president en leden	289.	—
» de magt en bevoegdheid van het Hof in civiele en criminele zaken	300.	50—85.
Van de vacantiën	»	86—87.
Van den procureur generaal	»	88—95.

	BLADE.	ART.
Van den griffier en adjunct-griffier . . .	312.	96—102.
Van de praktizijns, suppoosten en bedienden .	314.	103—109.
Eed voor den president en de leden . . .	316.	—
» » » procureur generaal »	—	—
» » » griffier en adjunct-griffier . . »	—	—
Voorbehoud van het Staatsbewind	317.	—
LIT. D. 1 ^o . <i>Reglement</i> omtrent de judicature over de buiten en prijzen, welke door oorlog- schepen van den staat, of door sche- pen bij particulieren uitgerust, en op bekomene commissie of lettres de marque uitgevaren, zullen worden ach- terhaald, genomen en ingebracht op cenige der bezittingen van den Staat in <i>Azië</i> , en over de zeerooverijen . . .	318.	1—11.
Voorbehoud van het Staatsbewind . . .	322.	—
LIT. D. 2 ^o . <i>Instructie</i> voor de advokaten advijseurs, bij het collegie van schepenen te <i>Ba-</i> <i>tavia</i> , mitsgaders bij de collegiën van justitie op <i>Amboina</i> , <i>Banda</i> , <i>Ter-</i> <i>nate</i> , <i>Makasser</i> , <i>Malakka</i> en <i>Cochim</i> . . .	323.	1—16.
Voorbehoud van het Staatsbewind . . .	327.	—
LIT. E. <i>Octrooi</i> voor de Maatschappij tot het inkoo- pen van thee in het rijk van <i>China</i> en het invoeren van dezelve in <i>Nederland</i> . . .	328.	1—41.

VI.

	BLADE.	ART.
INSTRUCTIE VOOR DEN GOUVERNEUR GENERAAL DER A- ZIATISCHE KOLONIEN EN BEZITTINGEN VAN ZIJNE MA- JESTEIT DEN KONING VAN HOLLAND, van den 9 ^{den} Fe- bruarij 1807.	345.	—
Last tot mededeeling zijner acte van commissie.	347.	1.
Publicatie derzelve »	—	2.
Omtrent de bewoning van <i>Weltevreden</i> en <i>Bui-</i> <i>tenzorg</i> »	—	3.

	BLADZ.	ART.
Omtrent de betaling van pensioenen aan we- duwen en weezen van behoeftige ambtena- ren.	348.	4.
Secretaris en gëemplojeerden	»	5.
Zamenstelling en organisatie der land- en zee- magt.	»	6.
Titel en gezag van den Gouverneur Generaal .	»	7.
Van het ligchaam der Regering	»	8.
Ontslag of afstand	349.	9.
Is Opperbevelhebber over de land- en zee-magt.	»	10.
Moet nagaan, welke etablissementen kunnen die- : nen tot het repareren en kalafaten der oor- logschepen	»	11.
Van de koninklijke marine	»	12.
Welke beschikkingen mag nemen in geval van oorlog	»	13.
Landmagt.	350.	14.
Betaling der troepen.	»	15.
Militair rapport van den staat der troepen. .	»	16.
Hoe te handelen in geval van onderbroken ge- meenschap met het Vaderland.	»	17.
Van militaire promotiën en demissiën.	351.	18.
Regtspleging over militaire delicten.	»	19—20.
Verloven	»	21.
Eeredienst.	»	22.
Algemeene bepaling.	352.	23.
Transitoire bepaling.	»	24.
Van de uitoefening van de godsdienst.	»	25.
Naar mogelijke veranderingen, te maken in de inrigtingen der <i>Javanen</i> , een onderzoek doen, — naar aanleiding van het rapport der Staats-commissie van 1803	»	26.
En naar de producten, welke alleen aan den Staat moeten geleverd worden	»	27.
Voorloopig daarin geene veranderingen maken.	353.	28.
Het lot van den <i>Javaan</i> verbeteren, misbrui- ken afschaffen, en den landbouw aanmoedi- gen	»	29.
Lijfeigenen.	»	30.
Verpandelingen.	354.	31.
Giften, gaven en geschenken.	»	32.

	BLADZ.	ART.
Onderzoek doen naar de middelen, die kunnen strekken ter wegneming van de ongezondheid van <i>Batavia</i>	354. ^s	33.
Van de uitgaven	354.	34.
Omtrent het verleenen van assignatiën.	355.	35.
Mag alleen met den Minister corresponderen.	»	36.
Eed.	»	37.

VII.

	BLADZ.	ART.
INSTRUCTIE VOOR DEN GOVERNEUR GENERAAL EN DE RADEN VAN INDIE, vastgesteld bij koninklijk besluit van den 9 ^{ten} Februarij 1807	357.	—
Van het gezag van den Gouverneur Generaal	359.	1.
» de Hooge Regering.	»	2.
» » vacature der bediening van Gouverneur Generaal.	360.	3.
» » vacature der bediening van Raad van Indië.	»	4.
» andere opvallende ambten.	»	5.
» de vergaderingen.	»	6—9.
» den vorm der besluiten	361.	9.
» verbonden met <i>Aziatische</i> volken	362.	10.
» oorlogsverklaringen, enz.	»	11.
» het regt van gratie	»	12.
» personen, gevaarlijk voor de publieke rust of veiligheid.	363.	13.
» personen, verdacht van handelingen, strekkende tot ondermijning van het publiek gezag	364.	14.
De Gouverneur Generaal mag het besluit opmaken overeenkomstig zijn bijzonder gevoelen.	»	16.
Nadere verklaring.	365.	16—17
Forum van den Gouverneur Generaal en de Raden, in civiele zaken.	»	18.
En in eriminele.	»	19—21.
Residentie.	366.	22—24.
Vernietiging van alle vorige hiermede strijdige instructiën.	367.	25.

VIII.

	BLADZ.	ART.
REGLEMENT OP HET BELEID VAN DE REGERING, HET JUSTITIE-WEZEN, DE KULTUUR EN DEN HANDEL IN 'S LANDS AZIATISCHE BEZITTINGEN, van den 3 ^{den} Januarij 1815.	369.	—
Van den Gouverneur Generaal en de Hooge Regering.	371.	1—30.
Van de administratie der financiën en domeinen:	381.	31—33.
Van de algemeene rekenkamer.	382.	34—35.
» » buiten-bezittingen.	»	36.
» » ambtenaren.	»	37—41.
» verloven.	384.	42.
» militaire bevelhebbers ter zee of te land.	»	43.
Eed door civiele ambtenaren af te leggen.	»	44.
Van deelneming in handelszaken, enz.	385.	45.
» de justitie.	»	46—76.
Verblijf en inwoning	392.	77.
Van de vrije kultuur en gedwongen leveranciën	»	78—80.
» » beschikking over Gouvernements-producten	393.	81—82.
» den uitvoer van rijst.	»	83.
» » invoer van amfloen op <i>Java</i>	»	84.
» » handel op het rijk van <i>Japan</i>	394.	85.
» » vaart en handel op de O. I. bezittingen.	»	86.
Grondslagen omtrent de vaart en den handel.	»	87.
Verplichting voor alle uit de Nederlandsche havens naar O. I. vertrekkende schepen.	394.	88.
Eed voor den Gouverneur Generaal en de Raden van Indië.	395.	89.
Voorbehoud van het Staatsbewind.	396.	90.

IX.

	BLADZ.	ART.
REGLEMENT OP HET BELEID DER REGERING, HET JUSTITIE-WEZEN, DE KULTUUR EN DEN HANDEL IN 'S LANDS AZIATISCHE BEZITTINGEN, van den 22 ^{sten} December 1818.	397.	—

	BLADZ.	ART.
<i>Eerste Hoofdstuk.</i> Van den Gouverneur Generaal en de Hooge Regering	399.	1—42.
<i>Tweede Hoofdstuk.</i> Van de justitie	411.*	43—59.
<i>Derde Hoofdstuk.</i> Van het binnenlandsch bestuur	414.	60—72.
<i>Vierde Hoofdstuk.</i> Over de financiën en derzelve beheering	417.	73—91.
<i>Vijfde Hoofdstuk.</i> Algemeene bepalingen.	420.	92—121.

X.

	BLADZ.	ART.
REGLEMENT OP HET BELEID DER REGERING, VAN HET JUSTITIE-WEZEN, DE KULTUUR EN DEN HANDEL IN 'S LANDS AZIATISCHE BEZITTINGEN, VAN DEN 30 ^{sten} Augustus 1827.	427.	—
<i>Eerste Hoofdstuk.</i> Van den Gouverneur Generaal en de Indische Regering.	430.	1—43.
<i>Tweede Hoofdstuk.</i> Van de justitie.	444.	44—60.
<i>Derde Hoofdstuk.</i> Van het binnenlandsch bestuur.	447.	61—74.
<i>Vierde Hoofdstuk.</i> Van de financiën en derzelve beheering.	451.	75—90.
<i>Vijfde Hoofdstuk.</i> Algemeene bepalingen.	455.	91—127.

XI.

	BLADZ.	ART.
REGLEMENT OP HET BELEID DER REGERING IN NEDERLANDSCH INDIE VAN DEN 19 ^{den} Januarij 1830.	465.	—
<i>Eerste Hoofdstuk.</i> Van den Gouverneur Generaal en de Indische Regering.	467.	1—39.
<i>Tweede Hoofdstuk.</i> Van de justitie.	477.	40—58.
<i>Derde Hoofdstuk.</i> Van het binnenlandsch bestuur.	480.	59—70.
<i>Vierde Hoofdstuk.</i> Van de financiën en derzelve beheering.	483.	71—89.
<i>Vijfde Hoofdstuk.</i> Algemeene bepalingen.	487	90—122.

XII.

	BLADZ.	ART.
REGLEMENT O ^p DET BELEID DER REGERING IN NEDER- LANDSCH INDIE, van den 26 ^{ten} September 1836..	495.	
<i>Eerste Hoofdstuk.</i> Van den Gouverneur Ge- neraal en de Indische Regering.	497.	1—31.
<i>Tweede Hoofdstuk.</i> Van de justitie.	507.	32—49.
<i>Derde Hoofdstuk.</i> Van het binnenlandsch bestuur.	510.	50—58.
<i>Vierde Hoofdstuk.</i> Over de financiën en der- zelver beheering	512.	59—76.
<i>Vijfde Hoofdstuk.</i> Algemeene bepalingen .	516.	77—108.

I.

INSTRUCTIE

VOOR

P I E T E R B O T H,

GOVERNEUR-GENERAAL,

EN DIJ VAN DEN

RAAD VAN INDIËN,

OVER ALLE FORTEN, PLAATSEN, KANTOREN, PERSONEN
EN NEGOTIE VAN DE VEREENIGDE OOST-INDISCHE
COMPAGNIE;

GEARRESTEERD IN DE

VERGADERING VAN GECOMMITTEERDEN VAN DE O. I. C.,
DEN 14den NOVEMBER 1609;

GEAPPROBEERD DOOR DE

STATEN-GENERAAL DER VEREENIGDE NEDERLANDEN,
DEN 26sten NOVEMBER 1609.

De STATEN-GENEERAAL *der Vereenigde Nederlanden*, allen dengenen,
die deze zullen zien of hooren lezen, salut! doen te weten :

ALZOO wij dienstig bevonden hebben voor den welstand der voorsz. Vereenigde Nederlanden, verzekering en goede regering van de landen, forteressen en plaatsen, die *Wij* en de Onzen in de Oost-Indiën houden en bezitten, met de ingezetenen, zoo soldaten als andere, onder *Ons* gebied aldaar zijnde, of die namaals komen zullen, ook tot bevordering, behoud en vermeerdering van de Vriendschap, Alliantien, Handeling en Commerce met verscheiden koningen, regenten en volken in de voorsz. Oost-Indiën, aldaar te stellen, te committeren en houden eenen GOUVERNEUR-GENEERAAL en eenige RADEN nevens denzelven, Soo is 't dat wij op 't goed aanbrengen en de presentatie, aan *Ons* gedaan van wege de Bewindhebbers van de Generale Oost-Indische Comp., van den Persoon van onzen lieven en getrouwen PIETER BOTH, denzelven gesteld, gecommiteerd en onthouden hebben, stellen, committeren en onthouden hem bij dezen tot Gouverneur-Generaal in de Oost-Indiën, om, met de Raden nevens hem gesteld en nog te stellen, alles aldaar in goede orde, ten dienste der Vereenigde Nederlanden en de Generale Oost-Indische Comp., te stellen en te houden, orde te stellen en te onderhouden, Regt en Justitie, zoo in 't Crimineel als in 't Civiel, te administreren, en voorts alles te doen, volgens de Generale en Particuliere Instructiën hem gegeven en nog te geven, op den eed bij den voorsz. PIETER BOTH *Ons* gedaan¹. Ontbieden en bevelen daarom allen en een iegelijk, dien

¹ Bij het eerste octrooi van 20 Maart 1602, was in art. 35 aan het Bewind van de Oost-Indische Compagnie de magt verleend, om in Indië *Gouverneurs, volck van oorlog en officieren van justitie, en tot andere noodelijke diensten te stellen, behoudens evenwel, dat voorsz. Gouverneurs enz. den eed van getrouwigheid zouden doen aan de Staten-Generaal of de Hooge Overigheid—en aan de Compagnie vooreel de neeringe en traficque aangant.*

deze aangaan mag, dat zijlieden den voorz. PIETER BOTH als ONZEN GOUVERNEUR-GENERAAL in de Oost-Indiën erkennen, respecteren, gehoorzamen, en in het volbrengen van dezen alle hulp, bijstand en assistentie doen.

Gegeven onder Ons Contre-zegel en Paraphure, en Signature van Onzen Griffier, in 's Gravenhage den zeven-en-twintigsten November, in den jare zestien honderd en negen.

Was gearapheerd:
J. VAN OLDENBARNEVELD.

Onder stond:

Ter Ordonnantie van de voorsz. Hoog Mog. Heeren Staten-Generaal,

(W. G.) C. AERSSEN.

[The following text is extremely faint and largely illegible due to the quality of the scan. It appears to be the main body of the ordinance or instruction.]

INSTRUCTIE voor **PIETER BOTH**, *Gouverneur-Generaal*, en die van den *Raad van Indiën*, hierna verklaard, over alle fortten, plaatsen, kantoren, personen en negotie van de vereenigde Oost-Indische Comp. der Nederlandsche provinciën, gegeven bij de Gecommitteerden van de Oost-Indische Kamer te *Amsterdam*, als bij de laatstvoorgaande vergadering van de *Zeventienen*¹, in September voorleden te *Middelburg* gehouden, daartoe nevens (**GERARD**) **DIRKSEN MEERMAN**, uit de Kamer van *Delft*, en den Burgemeester **CORNELIS** (**CORNELISZ.**) **VEEN** uit de Kamer van *Hoorn*, tot aanneming van den voorz. Gouverneur en 't maken dezer zijner Instructie gelast en gecommitteerd.

In den eersten: De Gouverneur-Generaal te *Bantam*² gearriveerd zijnde, zullen alsdan cesseren alle actiën van den breeden dagelijkschen raad over de vloot in zee geregeerd hebbende, en zich op alle gelegenheden geïnformeerd hebbende, zal met advijs van den

Formatie van den Raad van Indië.

¹ In art. 2 van het Octrooi van 20 Maart 1602 was bepaald, dat, zoo dikwijls als het van noode zijn zal, er een *Generale Vergadering of Collegie* uit de onderscheiden Kamers der Compagnie zoude gehouden worden, welke zoude bestaan uit XVII personen, waarvan acht door *Amsterdam*, vier door *Zeeland*, twee door de *Maas* en twee uit het *Noorder-kwartier* zouden benoemd worden, terwijl de drie laatsten beurtelings den 17den daarbij zouden voegen, om het staken der stemmen te beletten. Dit Collegie, sedert algemeen bekend onder den naam van: *de Kamer van Zeventienen*, was met het opbestuur van de zaken der Comp. belast. Het was doorgaens gecomponeerd uit vele van de notabelste en gequalificeerde leden van de Regering van 'tland, die (betuigden wel te) weten, hoe zij hare hooge en andere ministers in India bejegenen moesten, om te blijven bij het respect en de autoriteit, haer toekomende." Patriasche missive 23 September 1649. In dezelfde missive noemende XVII^{de} zich de *meesters en betaalsheeren*" van Gouverneur-Generaal en Raden.

² Sedert 1603 hadden de onzen te *Bantam* een steenen loge of factorij.

Fisikaal en Boekhouder vermogen te formeren een ligchaam of collegie van regering over alle actiën en zaken van 'gansch India, de Nederlandsche Comp. betreffende, welke raad genoemd zal worden: de RAAD VAN INDIE. — Tot welchen raad benevens den Gouverneur-Generaal alvorens expresselijk geordonneerd zijn, eerst: JAN LODEWIJSZ. VAN ROSSEGLIJN, ten tweede STEVEN DOENSZ VAN GROENENDIJK ¹; en voorts zal de Gouverneur-Generaal, bij resolutie van de meeste stemmen van hun drieën, verkiezen uit de bekwaamste personen met hem overgekomen zijnde, of uit degenen waar hij aan land komt, twee personen, makende alzoo een ordinair getal van vijf personen, zulks hij ten meesten dienst van de Comp. zal bevinden te behooren; met raad, advijs en stemme van welke vijf personen, hij alle andere kantoren en kwartieren van raad en raadspersonen zal voorzien, met magt en autoriteit, om bij dezelve op de respectieve plaatsen regt, justitie in alle civiele zaken geadmistreerd en bediend te worden.

Magt van den Gouverneur-Generaal om in de forten enz. kommandeurs enz. te stellen.

Art. 2. Zal insgelijks de Gouverneur-Generaal, geadsisteerd met die van zijnen raad, hebben magt en autoriteit, om in alle forten te leggen, vernieuwen en te veranderen al zulke kommandeurs, kapiteinen en soldaten, als hij met advijs van zijnen raad, ten dienste van de Comp., zal bevinden te behooren, en dezelve krijgsglieden stellen onder al zulken krijgsraad of anderen ordinairen raad, als hij zal oordeelen de gemeene zaken van zijn Gouvernement dienstig te wezen.

Beregting van overtredingen enz.

Art. 3. Alle aanklagten van mesusen, overtreding der artikellbrieven, ordonnantiën en bevelen, zoo van de Comp. als van den Gouverneur-Generaal en die van zijnen raad, alsmede over alle onbehoorlijke handelingen en mishandelingen in 't stuk van commercie van de Comp., zullen, op de aanklagten van den Fisikaal van de Comp., be-
regt en gedeceideerd worden, naar dat de Gouverneur-Generaal en die van de Raden van India, in billijkheid en goede conscientie, ten dienste van den lande en profijt van de Comp., zullen bevinden te behooren.

Deeling van geldstraffen, breuken en confiscatiën.

Art. 4. Alle geldstraffen en civiele breuken en criminele confiscatiën zullen gedeeld worden: een derde deel ten profijte van den Fisikaal; een derde part ten behoeve van de armen hier te lande, ge-

¹ Men vindt geen van beide genoemd in de lijst van de Heeren Raden van Indië bij VALENTYN, IV Dl., bladz. 369; doch op bladz. 219 spreekt hij van JAN LODEWIJSZ. en STEVEN DOENSEN, onderkooplieden te Bantam, de eerste in 1602, de laatste in 1603; misschien worden in de instructie dezelfde personen bedoeld.

repartieerd naar ruto van de Kameren¹; en 't resterende derde part ten profijt van de Generale Comp.

Art. 5. Alle welke voorsz. raadspersonen, regters en andere gekozen officieren gehouden zullen zijn in handen van den Gouverneur-Generaal of zijne gecommiteerden te doen eed, van in alle zaken te spreken, wijzen en sententiëren zonder gunst of dissimulatie, zulks zij in billijkheid en goede consciëntie zullen bevinden te behooren, zonder dat iemand (zal vermogen te weigeren) van zulks te doen. En in cas van weigering zal de zoodanige dadelijk van allen staat en digniteit gecasseerd, en als een onwillige, meenedig muitmaker verklaard en gesententieerd en naar 't Vaderland zonder gage gestuurd worden.

Eed door alle raadspersonen, regters enz. af te leggen.

Art. 6. Met zulken verstande, dat zoo wanneer eenig particulier Gouverneur, Opper-Koopman, Kapitein over eenig kwartier of kantoor van de Comp., wel en behoorlijk gecommandeerd, hebbende komen te arriveren ter plaatse daar de Gouverneur-Generaal resideert of dagelijks is, of ook dat de Generaal ter plaatse komt, daar zulke persoon of personen zijn, zoo zal al zulken persoon of personen, bij den Generaal erkend, plantse en stem onder den Raad van Indië gegeven worden, en kunne sessie hebben, zulks de Gouverneur-Generaal ordonneren en bevelen zal.

Aan welke personen verder sessie toekomt onder den Raad van Indië.

Art. 7. Wat voorts aangaat de orde en manier om goede en korte Justitie te administreren, daarin gedragon wij ons aan de memorie U op 't houden van de Justitie van de voorgaande vloten medegegeven, en aan hetgeen gij dierhalven zelf goedvinden en ordonneren zult.

Van de administratie der Justitie.

Art. 8. Aangaande hoe gij U in alle andere zaken, de regering, commercie, trafique, mitsgaders de alliantien met de Koningen en Pottentaten van Indiën betreffende, zult hebben te gedragen, daarop kunnen wij U geene vaste ordre stellen, maar alleen raadgeven, instrueren, of ook eensdeels ordonneren als volgt.

Instructie van zaken van regering, commercie, trafique enz.

Art. 9. In Oost-Indiën te Bantam gearriveerd zijnde, zult gij U wel informeren op den staat, stand en gelegenheid van alle der Comp. respectieve kantoren, negotie en handel of trafique derzelve, en speciaal notitie nemen hoe, in welken form, manier, bij wie, wat,

Welke informatien te nemen naar personen en zaken, en van de laatsten te formieren eene particuliere rol.

¹ Zes in getal: Amsterdam, Zoeland, Delft en Rotterdam (de kamer op de Maas genaamd), Hoorn en Enkhuyzen (die van het Noorderkwartier genaamd).

en hoedanige personen alles geregeld en geadministreerd wordt, en wel informeren op de qualiteiten van alle personen; makende eene particuliere rol van alle dezelve, van den eersten tot den laatsten toe, met namen, toenames, qualiteiten en welke gage dezelve winnen; met wat schepen zij in India gekomen zijn, op welke plaats en in welken dienst die gebruikt worden, tot de soldaten van de forteressen, jongeren en dienaars van de kantoren inclus, en dezelve rol geteekend met drie eerstkomende schepen verzenden, ten einde de Comp. alhier mag weten van wie en welke personen dezelve gediend wordt. En zal de Gouverneur-Generaal, zoo wanneer iemand afsterft, of eenige veranderinge valt, dezelve rol corrigeren, en met alle vloeten jaarlijks zulke rolle verzenden, ten fine als voren, met aanwijzing en advijs wie wel of kwalijk dient, zonder door faueur of gunst iemand daarin te versoonen of te verkorten.

Welke informatiën verder te nemen.

Art. 10. Daarna zult gij U pertinentelijk informeren op de genegenheid, affectiën en gunsten van alle en een iegelijke koningen, natiën en volken van de gansche kwartieren van India, daar de Comp. of met dewelke dezelve commissie en handel of trafique is hebbende, om te weten, welke gunst en genegenheid dezelve koningen, natiën of volken tot den handel met die van de Comp. zijn hebbende, alsmede, zoo veel doenlijk is, om welke reden en op welke inzigten alle en een iegelijk derzelve, voor zoo veel hem aangaat, met die van de Comp. zijn handelende; voorts wel examineren, wie vrienden of vijanden van de Portugezen zijn; om welke reden en consideratiën van state 't zelve gegrond en gevestigd is; van gelijk U wel informeren op de magt, rijkdommen en gelegenheden van alle dezelve, alsmede in welken staat en gelegenheid alle dezelve koningen en volken stonden en gestaan hebben met de Portugezen, vóór het aankomen van de schepen van deze landen in Indië, en hoe een ieder zich sedert van tijd tot tijd, ten aanzien van Onze natie, zoo tegen de Portugezen, als tegen Ous gedragen heeft; om uit alle dezelve en uit goede examinatie van den staat van India meer betracht zoude kunnen worden, als te weten: hoe, bij wie en welke personen alle zaken in de resp. rijken geregeld worden; wat middel, om communicatie en acces bij dezelve te hebben, aangewend moet worden, ten einde men overal goede intelligentie mag hebben, en zoo veel mogelijk is te vermeerderen, te oordeelen en te weten, in welken staat Comp. zaken staan, op wat point van state, alsmede van trafique en handel, dezelve rusten, ten einde gij uit al 't zelve moogt weten, wat noodig gedaan dient, om den Oost-Indischen handel tot verbrediging van den naam van CHRISTUS, zaligheden der onkristenen, eere

en reputatie van Onze natie, ten profijt van de Comp. niet alleen te continueren, maar bij alle mogelijke middelen en wegen te vergrooten, zooveel doentlijk wezen zal, en van al 'tzelve, en wat gij ten dienste van de Comp. meer kunt bedenken, goede onderrigtingen bij Uwe brieven aan de resp. kameren te doen, doch dezelve brieven articulatum wel distinguerende, en de artikelen nummererende, om daarop bij Ons pertinentelijk gerescribeerd moge worden.

Art. 11. Van al 't geen voors. is, en wat meer bedacht zoude mogen worden, goede informatie hebbende, zult alsdan, met advijs en na voorgaande deliberatie van Raden, volgens den voet op 't stuk van den Raad van Indië bij de bewindhebberen, met autorisatie van de Gr. Mog. Heeren Staten-Generaal, geraamd, delibereren en raadslagen, op welke plaatsen gij U vooreerst zult houden, 't zij tot *Bantam*, *Djohor*¹ of elders, naardat gij uit de particuliere instructie, op dat stuk geraamd ende nevens dezen medegegeven², ten meesten dienste van de Comp. zult bevinden te behooren.

Informatiën nemen op welke plaatsen Pieter Both zich vooreerst zoude vestigen.

Art. 12. Waarop resolutie genomen zijnde, zult U aan land begeven, daar blijven, verreizen op andere kantoren, of de plaats van Uwe residentie 't eenemaal veranderen, naar gij volgens de voorverhaalde particuliere instructie zult vinden te behooren, en alzoo van *Bantam*, plaats van Uwe eerste aankomst, de brieven van de Comp., met copij van Uwe commissie, aan alle kantoren, plaatsen en forten van de Comp. zenden, ten einde iedereen wete, wie gij zijt, en in wat manier gij over hen te kommanderen hebt.

Hoedanig verder te handelen.

Art. 13. Dat gedaan zijnde, zult van stonden aan de predikanten en schoolmeesters op de vloot, om in Indië te blijven medegegaan zijnde, stellen ter plaatse daar gij na goede informatie zult bevinden,

In dienststelling van de medegekomen predikanten en schoolmeesters.

¹ *MATELIEF* had op den 17den Mei 1606 een traktaat met den koning van *Djohor* op het *Maleische* schiereiland gesloten, waarbij de afstand der stad aan de Nederlanders bedongen werd, en de koning zich verbond, geen handel met andere natiën, buiten de Maatschappij, in zijne staten te dulden; eene bepaling, welke sedert de grondslag is geweest der verdragen van de Comp. met de inlandsche vorsten, ten einde zoo veel mogelijk den *alleenhandel* der Maatschappij in Indië te vestigen.

² Deze particuliere instructie heb ik nergens aangetroffen. Later en wel in 1613 hebben de XVII^{en} hun verlangen uitgedrukt, »dat de Gouverneur-Generaal zijn stoel moest houden te Amboina» (R. 17 Februarij 1613); doch bij de instructie van 1617 hebben zij op nieuw bevelen gegeven om »eene goede en bekwame plaats te kiezen tot vestiging van een algemeen rendez-vous.» Zie ook art. 23 dezer instructie.

dat zij den besten en meesten dienst zullen kunnen doen, goede zorg dragende, dat dezelve zich getrouwelijk ende vredelijk in hunnen dienst, tot vermaning van de personen van de Comp. aan land zijnde, en bevordering der bekeering van de onkristenen en leering van derzelver jonge jeugd mogen kwijten, ten einde de naam van CHRISTUS verbreed en der Comp. dienst mag bevorderd worden naar behooren.

Last om inventaris te maken van al wat de Comp. in Indië bezit, ten einde daaruit de generale boeken te formeren.

Art. 14. Zult daarom ordonneren, dat op alle kantoren en plaatsen van Indië, daar de Comp. eenige personen heeft, of goederen, actiën en crediten is hebbende, alle dezelve, zoo contante penningen, koopmanschappen, actiën en crediten, hoedanig dezelve ook zouden mogen wezen, bij form van inventaris gesteld worden¹, alles te gelde geëstimeerd naar waarde van de plaatsen, daar dezelve gevonden worden, en wat geene regte waarde heeft, 'tzelve estimerende, zulks zij, naar goede informatie, in redelijkheid zullen vinden te behooren, om 'tzelve hebbende, daaruit de generale boeken bij Uwen boekhouder te doen beginnen, makende alzoo een groote massa of kapitaal van alles, wat de Comp. in Indië is hebbende, makende de Generale Oost-Indische Comp. crediteur, en ieder kantoor van 't geen onder 'tzelve berust debiteur, alles wat U bij deze en alle volgende vloten van geld en goed gezonden wordt, instellende tot zeven en veertig stuivers in de koopmansrek.; waarnit volgen zal, dat gij zult moeten houden twee distincte rekeningen van winst en verlies, de eene van de geëstimeerde goederen, die gij in Indië op de respectieve kantoren doet koopen, en eene andere hoe zijn; van welke rekeningen van winst of verlies op ieder kantoor particuliere rek. moet worden gehouden, met pertinente specificatie van de kosten van 't onderhouden van 't zelve kantoor &ca., waaruit gij zult vinden de rek. in 't generaal van winst en verlies in Indië, en zult alvorens den voors. eersten staat of inventaris gezonden hebbende, met alle vloten copijën uit Uwe generale boeken overzenden, in goeden form, zoo van 't journaal als grootboek, ten einde uit dezelve de geheele staat van de Comp. bespeurd en verstaan mag

¹ »Deze algemeene inventaris nu van alle goederen, actiën en crediten der Compagnie, welke alle goederen op geldswaarde stellende, dus doende eene groote massa of capitaal zoude vertoonen van alles, wat de Compagnie in India was hebbende, waren Generaals en Raden, ten gevolge van dezen artijkel, verplicht te doen opstellen. Zij deden zulks ook en, gedurende het geheele tijdvak van de aanwezigheid der Compagnie, tot op den huidigen dag, is dezelfde vorm gehouden, die destijds is ingevoerd.»
MR. S. J. WISELIUS, *Wederlegging van het nader request van Mr. H. CRAS C. S., ingediend van wege eenige participanten in de gewezen O. I. C. (1803) pag. 262.*

worden, met balans van hetzelfde boek, nummerende Uw eerste boek No 1, en zoo voort vervolgt No. 2, tot den uiteinde toe, gelijk alle kantoren alle jaar mede zullen doen, en de copijën aan U zenden, om daarna, 't zelve bij U overzien zijnde, Ons mede toegezonden te worden, met verklaring of onderrigting van Uw advijs op alle stukken, daar gij oordeelt zulks dienstig te wezen, mits dat men, van alles goede dubbelden ter nood in Indië bewarende, in 't generaal kantoor late berusten.

Art. 15. En ten einde alhier pertinent generaal boek mag gehouden worden, zult van stonden aan alle boeken van de kantoren in Indië sluiten en volgens de estimatie als voren nieuwe boeken doen instellen en vervolgen, van alle oude boeken de principalen, mits aldaar houdende pertinente volkomen dubbelden, herwaarts overzenden, en daarna copij uit de copij, opdat of d'een achter bleef d'andere ter hand komen mag.

En wijders de oude boeken sluiten enz.

Art. 16. 'T welk gedaan zijnde, zult van den beginne aan orde stellen, dat alle schepen naar 't Vaderland met de koopmansrek, volgens de instructie daarvan gemaakt, keerende, wel en behoorlijk worden geladen, zonder dat er aan 't wel stouwen, bekwaam laden en wel bewaren van de respectieve koopmansrek, iets komt te ontbreken, met expresse ordre, dat de schippers, van alles daar zij iets innemen, perfecte cognossementen van 't zelve zullen teekenen, inhoudende dezelve cognossementen pertinente verklaring van de quantiteit en qualiteit van dezelve goederen. En zullen dezelve schippers wel letten en toezien geen blinde cognossementen te teekenen, maar verdacht zijn op den ontvang van de wigt present te wezen en daarop wel toe te zien, want de schippers den ontvang en de tekening van dezelve cognossementen hier te lande zullen moeten verantwoorden, en 't zelve voldoen; en dat degene, die zulk ergens laat, daarbij of nevens, zonder verzuim of uitstel, zullen geven perfecte rekeningen, wat hetzelfde in Indië gekost, en voor welke som 't zelve in de overzende cargasoenen afgeschreven wordt, welke cedullen of cargasoenecelen bij den eerst-inladende aan den tweeden, en zoo vervolgens, zoo het schip op meer plaatsen laadt, voortgezonden zullen worden, mits elk van 't zijne ook een gesloten en geteekende aan de Comp. zal zenden, en zoo voorts tot de laatst volladene, met zulken verstande, dat ter laatste volladingplaatse bij den opkoopende aldaar eene generale carga of reken. ingesteld zal worden van de gansche lading van 't zelve schip, met specificatie in 't lange en breede enz., inhoudende eene totale som,

Wat in acht te nemen bij het retour der schepen naar Patria.

waarvoor de lading van 't zelve op de generale Indische boeken afgeschreven en aldaar debiteur in dezelve boeken gesteld wordt; altoos copij daarvan met de volgende schepen overzendinge, ten einde alle overkomende schepen hier terstond in credito van de Indische, in debito van de generale boeken gesteld mogen worden; om al 't welk te effectueren alle vlijt en naarstigheit moet aangewend worden, en geenszins iets nagelaten van 't geen in 't houden van de boeken en 't overzenden van de cargasoenceelen geordonneerd is; want aan zulk iets ontbrekende kunnen de generale Indische boeken alhier in geen form gebragt en in orde vervolgd worden, zulks als voren daarop serieuselijk gelet dient te worden.

Een staat overzenden van de hier blijvende schepen en scheepsbehoefden.

Art. 17. Van de schepen daar te lande tot den handel blijvende varen, en van de scheepsbehoefden daar te lande tot UE. aankomst gevonden wordende, zult gij Ons een staat of memorie apart overzenden, met advijs wat gij te veel of te weinig zijt hebbende, om Ons in 't toekomende te reguleren.

Verbod tegen den particulieren handel en last tot visitatie der schepen.

Art. 18. En alzoo tot nog toe groote disorder bij de opperkooplieden, onderkooplieden, schippers, officieren, assistenten en alle andere personen, in dienst van de Comp. zijnde, is gebruikt, van veel de beste en fijnste porseleinen, lakwerken en andere rariteiten in Indië, voor hun eigen rekening op te koopen, contrarie den artikelbrief in uitgaan bezworen, ja eenigen zich zoo verre vergeten hebben van cargasoentjes voor zich particulier aldaar in 't land aan gesteenten en andere kostelijkheid aldaar te verhandelen, in schepen hunne kisten en koffers daarmede vervullende, tot groote schade van de Comp., zoo wordt UE. expresselijk geordonneerd al zulken particulieren handel en opkoopling van waren te verbieden, verhinderen en beletten, de overtreders in 't zelve stuk aldaar dadelijk ten exempel van anderen daarvan straffende, met confiscatie van dezelve waren, en privatie van hunne verder te verdienen maandgelden of anderzins, zulks gij uit de merite van de zaak en naar gelegenheid van den tijd en personen, ten dienste van de Comp., zult vinden te behooren; stellende goede orde, dat de schepen, vóór 't afzeilen, door UE. ge-committeerden gevisiteerd worden, of ze behoorlijk geladen, met geene onbehoorlijke pakken, kisten of potten enz. in 't particulier bezwaard zijn, alsmede of ze, volgens voorgaande ordonnanciën, overgegeven en aan land in Indië gelaten hebben 't geen zij van touwwerk, ankers, ammunitie of andere scheepsbehoefden te veel mogten hebben; van gelijken informeren, of de schepen suffisant en bekwaam zijn om herwaarts te keeren, of ze van genoegzame victualie, bekwaam

volk, tot de overkomst noodig, wel voorzien zijn, zulks dat geen schepen uit Indië herwaarts zullen komen zonder mede te brengen acte in forma, dat de behoorlijke visitatie als voren tot hare ontlasting gedaan is.

Art. 19. Gelijke visitatie en onderzoek moet gedaan worden over alle schepen, die in Indië van de eene plaats op de andere in dienst van de Comp. over en weder gezonden worden.

Vervolg nopens de visitatie.

Art. 20. Wat aangaat den handel daar in 't land van de eene plaats op de andere, al 't zelve staat ter dispositie en directie van Ue., waarin gij zult handelen met groote opmerkingen, zulks gij ten meesten dienste van de Comp. zult vinden te behooren; want Wij van hier, om diverse veranderlijkheid van de occurentiën, geene vaste orden of behooren te geven, maar zult weten, dat in zulke met alle dexteriteit uit te voeren den Lande dienst, de Comp. profijt en Uwer eere op 't hoogste gelegen is.

Van den handel in Indië van haven tot haven.

Art. 21. Belangende alle goede correspondentiën met de koningen van Indië te houden, daarop kunnen Wij U geen particuliere vaste instructie geven, maar in 't generaal zeggen, dat aan 't zelve een goed deel van de conservatie van den Indischen handel voor Ons en Onze nakomelingen gelegen is; zulks gij U dienshalve zeer wijselijk, voorzigtiglijk en gansch discretelijk moet gedragen, wel overleggende, wie om haar profijt of uit haar eigen belang Uwe vrienden of vijanden behoeven of behooren te zijn, en op dat stuk en die overlegging Uwe consideratiën in materie van state gegrond hebbende, daarnaar alle alliantien en verbonden, zoo op 't stuk van materie van state, als van profijt en trafique met dezelve makende of met de alreeds gemaakte onderhoudende, ten einde Onzen voet in Indië vast, Onze vriendschappen en de trafique tot Godes eere, der Landen welvaart, en der Comp. profijt bevorderd en gedreven mag worden.

Nopens de goede correspondentiën met de koningen in Indië.

Art. 22. Doch om U in 't particulier zoo veel van Onze inzigten en goede meeningen mede te deelen, tot versterking van Uw oordeel, tot bevordering van der Landen en Ons algemeen welvarn, in 't opbouwen en continueren van de Oost-Indische trafique, als mogelijk is, zoo weet, dat Wij oordeelen, dat voor alle zaken, als 't mogelijk, zorg gedragen moet worden, dat de handel van de *Molukkos* en de *Moluksche Eilanden*, *Amboina* en *Banda* daaronder begrepen, 't eenemaal kunne blijven en vast gemaakt worden aan de Vereenigde Comp., zulks geene andere natiën van de wereld daarvan iets in

Van den handel van de *Molukkos*.

handen valle als *Ons*, of dengeen die *Ons* goeddunkt; om 't welk te bekomen, alle *Onze* vaste plaatsen wel bezet, bewaard en gesterkt gehouden moeten worden. In zoo ver nog iets ontbreekt, 't zelve moet door de koningen, die aldaar gebieden, met Uw onderstand, in secreet beleid en, is 't doenlijk, geffectueerd worden, waartoe de koningen van *Jacatra*, *Macasser* en *Toeban*¹ wel de bekwaamste mogten zijn; doch zult dat stuk wel bij U zelve overleggen en pondereren, eergij Uwe ordre en raad daartoe geeft, altoos Uw eigen stand in 't openbaar daartoe, of Uwen of *Onzen* naam niet verleeneende, zonder andere orders of veranderingen van den geheelen staat van Indiën, dien Wij houden in vredige treves met den *Portugees* of *Spanjaard* te zullen staan²; zoo zulks anders uitvalt moet gij U reguleren naar den tijd en behelpen met de middelen, die voor handen zijn, tot tijd en wijle tot Wij op alles nader orde stellen.

Hoedanig den koning van *Bantam* tracteren, en aanbeveling om een *rendez-vous* te *Jacatra* te vestigen.

Art. 23. De koning van *Bantam*, of die hem mits zijne jeugd gouverneren, tracteren *Ons* niet naar merite, maar maken 't groot met hare nieuwe tollens en impositiën. Voornamelijk moeten ze op de *Moluksche* en andere onze *Inlandsche* varende schepen niet gedoogd of geleden worden, want zijn niet alleen schadelijk maar ook schandelijk, tot kleinachting van *Onze* natie, 't welk bij alle andere koningen een kwade consequentie zoude mogen causeren, en *Ons* tot schade, schande en groot nadeel wezen. Echter moet men haar voor *Onze* innerlijk beste en eerste vijanden houden, waartegen zoo veel met contrapraetijken en secrete intelligentie gearbeid moet worden, als mogelijk is, zonder nogtans den uiterlijken vrede ofte vriendschap geenszins te breken of te altereren, maar de *Javanen* haren koning en die van zijne landen in goede devotie houdende. Doch is, *Onzes* oordeels, gansch raadzaam met den *Koning van Jacatra* in nadere communicatie en alliantie te treden, te weten: van hem te begeeren eene gelegen plaats, om tot *Ons* contentement een fort, dienende tot een *rendez-vous* van de gansche *Indische* navigatie en van *Onze* schepen, aldaar te bouwen,

¹ *Toeban* in de Residentie *Rembang* was eertijds eene der belangrijks'e plaatsen van *Java*, en schijnt een vorstendom geweest te zijn, waar veel praacht en rijkdom werden ten toon gespreid. De *Nederlanders* waren er in 1596 verraderlijk bejegend geworden, doch daaren tegen in 1599 door den *Koning* bij uitstek vriendschappelijk ontvangen. VALENTYN, dl IV, bladz. 75, 76, 77. N. G. VAN KAMPEN, *Geschiedenis der Nederlanders buiten Europa*, I Dl., bladz. 81, 82.

² Twee jaren te voren (1609) was namelijk, onder *Fransche* en *Engelsche* bemiddeling, door de onzen het twaalfjarig bestand met *Spanje* gesloten, hetwelk de *Spanjaarden* echter, kort na de komst van *Both* in *Indië*, weigerden gestand te doen. Zie ook art. 50 van de *Instructie* van 1617.

houden en in alle gelegenheid te blijven bezetten, vrij van alle tollē, schat en scheringe van denzelven koning, voor zoo veel Onze schepen aangaat; hem toestaande zulke redelijke tollē op de schepen van China en andere Indiaansche natiën te stellen, als gij naar reden en billijkheid met hem zult kunnen accorderen; stipulerende, dat hij een groot deel van zijne onderzaten zoude leenen, om dezelve plaats sterk en bekwam te maken; item dat gij en d'Uwen in dezelve alle gebied, magt en autoriteit zoudt hebben zonder zijn bekreun; item dat een goed deel van zijne onderzaten rondsom en omtrent Uw fort en plaats zoude moeten komen wonen, tot commoditeit van Uw onderhoud, en met welke discretelijk, tot aanlokking 't Onswaarts, omgegaan dient te worden; en dat hebbende, zoude met der tijd eene bekwame stad en plaats van handeling en trafique gebouwd en aangezet kunnen worden, tot groot profijt van den koning en verzekering van Onze Indische navigatie. Doch dit stuk moet voorzigtig en digter beleid worden, waartoe men haar alle vriendschap moet blijven bewijzen, en altoos in allen gevalle een schip peper 's jaars daar komen koopen, laden en de oude tollē naar gewoonte betalen. ¹

Art. 24. Wat belangt den koning van *Djohor*, *Patani*, 't vaste land van *Masulipatnam*, die van *Arracan*, *Siam* &c., met alle dezelve moet men onderhouden en maken alliantie, vriendschap en trafique, en overal kantoren en commiesen leggen, als men uit goede redenen en vaste conjuncturen kan oordelen der Comp. zulks dienstig en profijtelijk zal wezen.

Alliantie en vriendschap onderhouden met *Djohor*, *Bantam* enz.

Art. 25. De handel van *China* van de sijne witte zijde en allerlei rariteiten moet, volgens de memorie op 't stuk van de herwaarts komende waren gesteld, in alle manier naar vermogen bevorderd worden, 't zij dat men directelijk in *China* komt te handelen, of anderzins; ja, in alle gevallen daarna trachten, dat de Chinezen U alle soorten van Chinesche waren toevocren.

Van den handel van *China*.

Art. 26. Gelijk ook de rijke handel van de diamanten met kennis gevonden, en die van de lijnwaden, indigo en andere waren

Van den handel van diamanten, lijnwaden, indigo enz.

¹ De Gouverneur-Generaal *Both* heeft op den 23sten Januarij 1611 dit gedeelte van zijnen lastbrief uitgevoerd, door met den koning van *Jacatra* een verbond te sluiten, waarbij die vorst aan de Hollanders een stuk gronds ten oosten van de rivier *Tangerang* gelegen, heeft verkocht, om daarop een loge of factorij te bouwen, welke de eerste oorsprong is der naderhand zoo beroemde vestiging te *Batavia*, en bij welk traktaat bovendien eenige handelvoordeelen aan de onzen zijn toegestaan.

van 't vaste land, van *Arracan*, *Bengalen*, *Masulipatnam* en andere plaatsen met vlijt en naarstigheid bevorderd moet worden, in voege dat alle schepen van nu voortaan niet altemaal met overvloed van specerijen, maar ook van allerlei kostelijke waren, naar luid van de voorverhaalde memorie, herwaarts gezonden mogen worden.

Anbeveling om alle waren te verzenden naar *Jacatra* of andere dienstige plaatsen.

Art. 27. En alzoo bij experientie bevonden wordt, dat de schepen, scheepsgereedschappen, victualie en allerlei behoeften, door de langdurigheid van de reis komen te verergeren en corromperen, dat dezelve niet alleen zeer periculcus, maar ook gansch onbekwaam om over te komen bevonden worden; waaruit spruiten allerlei ziekten en ongemak onder 't varend volk, tot grooten ondiens en schade van de Comp., zoo zal van nu voortaan bij den Gouverneur-Generaal getracht worden, om alle waren te verzamelen te *Jacatra*, of ter zulke plaats, als gij 't best raadzaam vinden zult, om alzoo alle schepen (zoo veel mogelijk is) kort af te laden, en naar 't Vaderland te doen keeren, zulks ten meesten dienste en minste kosten van de Comp. eenigzins geschieden kan.

De Portugezen met alle mogelijke middelen te weren.

Art. 28. Item alzoo de Portugezen ongetwijfeld zullen trachten om Onze natie overal odicus te maken, en Onzen handel zoeken te bederven, zoo veel hun mogelijk wezen zal, men dezelve met alle mogelijke middelen moet zoeken te weren en alle vlijt aanwenden, ten einde de Comp. en die van Onze natie in trafique, vriendschap en alliantie mogen wassen ende toenemen, zoo veel mogelijk wezen zal.

Hoedanig te handelen met de Portugezen en Spanjaarden, die ons geweld aandoen.

Art. 29. En zoo de Portugezen of Spanjaarden zich zoo verre vergeten, als Wij hopen geen, dat ze U, Uwe onderzaten of geallieerden eenige schade of openbaar geweld aandeden, tegen het tractaat en de interpretatie van de Heeren Staten-Generaal en de resolutie in de laatste vergadering van de Zeventiennen daarop genomen, waarvan copij hiernevens gaat, zult al 't zelve terstond weren en tegenstaan, als gij naar Goddelijke en menschelijke regten in Uwen rade den lande dienstig en der Comp. oorbaarlijk vinden zult, gedenkende Onzer natie's eere en reputatie te behouden, vermeerderen en uit te breiden met alle eerlijke en geoorloofde middelen.

Magt van den Gouverneur-Generaal en zijn Raad om over de dienaren te beschikken.

Art. 30. De Gouverneur-Generaal en zijn Raad zal magt en auctoriteit hebben, om alle en iegelijke personen, in dienst van de Comp. in Indië zijnde, te gebruiken, zenden en te verzenden op alle plaatsen, in alle commissiën, zulks zij ten meesten dienste van de Comp. goed en raadzaam vinden zullen.

Art. 31. Item alle onbekwame particuliere Gouverneurs, Opperkooplieden, Kapiteins, Officieren, Schippers, Onderkoop- of andere Krijgslieden, in welken dienst die ook mogen zijn, af te zetten, casseren en deporteren, alsmede alle zulke andere in plaats stellen, als zij ten dienste van de Comp. nuttigst en oorbaarst vinden zullen.

Item om alle onbekwamen af te zetten enz. en door anderen te vervangen.

Art. 32. De Gouverneur-Generaal en zijn Raad of hunne Gecommitteerden zullen hebben volle magt en autoriteit, om alle schepen uit het Vaderland komende, alsmede diegene, die in Indië ten dienste van de Comp. blijven varen, te doen zeilen, lading innemen, verzeilen en aanzeilen op al zulke plaatsen, als ten dienste van de Comp. raadzaam vinden zullen, en dezelve naar 't Vaderland depecheren van zulke plaats en te zulker tijd, en met al zulke lading, als zij raadzaam vinden zullen, zonder tegenzeggen van iemand, ook onder de herwaarts komende schepen, 't zij dat zij alleen of in comp. zullen zeilen, volgens zijn bevel zulke kommandeurs of presidenten over dezelve stellen, als zij te rade zullen vinden.

Item over de uit het Vaderland in Indië aankomende of van hier derwaarts vertrekkende schepen.

Art. 33. Item alzo de Gouverneur-Generaal, vóór zijn vertrek, hier te lande op de principaalste hoofdpunten dezer Onzer instructie is beëdigd, zoo zullen alle raadspersonen van dezen Raad van Indië gehouden wezen gelijken eed van woord tot woord, waarvan copij hiernevens gaat, te doen, voor en al eer zij in den voors. raad geadmitteerd zullen worden.

Beëdiging van de leden van den Raad van Indië.

Art. 34. Item alzo de experientie Ons leert, dat de schepen, uit deze landen komende in Indië, om te gaan naar de Moluksche eilanden van *Banda* en *Amboina*, een gansch jaar met dezelve doorbrengen, waardoor de schepen veel verergeren en verzwakken, in voege dat dezelve met de kostelijkste Moluksche waren geladen groot perikel loopen om de kaap te doubleren en behouden naar 't Vaderland te keeren, gelijk de schepen naar China gaande mede doen, 't welk gansch periculeus en tot groote kosten en lasten van de Comp. geschiedende is, zoo wordt van nu voortaan goed gevonden in de dispositie van den Gouverneur-Generaal en zijnen Raad te stellen, om altoos een, twee of meer van de grootste en bekwaamste schepen, om herwaarts over te komen in Indië te houden, en dezelve te gebruiken om alle Moluksche specerijen, en wat daar te bekomen is, te brengen ter plaatse daar gijlieden Uwe residentie meent te nemen, en daar gijlieden oordeelt zulks bekwaam te wezen, om met de eerstkomende schepen weder terstond, om dezelve korte reizen te doen hebben, naar het Vaderland over te schepen, zulks

Over de terugzending van schepen naar 't Vaderland.

dat de Moluksvaarders, die in Indië versleten zijn, terstond uitge-roeid zouden worden, zonder weder herwaarts over te komen; op het verzorgen van welke schepen, als op 't veranderen van 't volk daarop varende, wel en behoorlijk gelet dient te worden, 't welk geschiedende, zoude de Comp. van veel kosten ontlast en van vele perikelen en lange reizen ontslaan en bevrijd worden. En zal daaruit volgen, dat na deze Uwe tegenwoordige vloot, in 't toekomende jaar, een klein getal van groote schepen, om terstond wederom over te komen, naar Indië zal gezonden worden, en zult dezelve vinden te *Bantam*, *Djohor* en *Patani*, zulks alzo elk schip met diverse soorten van rijke ladingen herwaarts zal mogen komen, om 't welk bekwamelijk te effectueren gij alle vlijt en ijver aanwenden moet.

Welke schepen naar *China* te zenden.

Art. 35. Men moet ook geen gissing maken, om na dezen eenige schepen, uit het Vaderland komende, naar *China* te zenden, met meening om, aldaar geladen hebbende, weder met dezelve lading naar 't Vaderland te keeren, alzo 't zelve de schepen mede te lastig, de Comp. te kostelijk en te periculcus is vallende; maar indien gij raadzaam vindt, na goede informatie, eenig schip of schepen naar *China* te zenden, zult daartoe gebruiken van de bekwaamste schepen of groote jagten, die in Indië te blijven geordonneerd zijn, gemerkt de schepen niet zoo heel groot dienen, om zijde en andere kostelijke zijdewaren te laden; altoos gedenkende met bekwaam, kloek volk wel te voorzien en dezelve ordonneren te gaan ter plaatse, daar de beste zijden lakenen vallen en te bekomen zijn, 't welk is, zoo wij verstaan, niet in *Macao* of *Canton*, maar in de provincie van *Nankin*; om al't welk wel te effectueren gij. U, bij de beste middelen, van alle gelegenheid te voren wel moet voorzien van informatiën en ondervragen.

Aanbeveling om den handel van sandelhout op *Timor* en *Soloo* naarstig te drijven enz.

Art. 36. Van gelijken U wel informerende op den profijtlijken handel van 't sandelhout, op *Timor* en *Soloo* vallende, 't welk gansch Indië door kostelijk en duur gehouden wordt, welchen handel van sandelhout Wij U niet alleenlijk simpel aan en wijzen, maar bevelen U wel expresselijk, dat gij. op 't zelve stuk zulke orde wilt stellen, dat Wij met den eersten bevinden, dat door U gehandeld wordt; of anderszins zullen Wij van U eischende met de eerste brieven verwachten te verstaan, om welke redenen zulks uitgesteld en nagelaten wordt; want, Onzes oordeels, is daar goede, groote, merklijke profjiten aan te doen zijn, gelijk doorgaans aan alle de Indische handeling, van die plaats op d'ander gedreven wordende, groote profjiten te doen zijn. Op

al. 24 welk gijl. naarstig en voorzigtig hebt te letten, ten einde niet veronachtzaamd worde daar profijt aan te doen is.

Art. 37. En gemerkt die van *Suratte* een wreede, goddeloos, ongehoord middel aangewend hebben in 't ombrengen van den persoon van Onzen kloekmoedigen dienaar DAVID VAN DEJNSEN, als bij deszelfs brieven te zien en te merken is, zult pogen bij alle mogelijke wegen zoo veel schepen, goederen en personen van *Suratte* onder Uw geweld te krijgen, als immer maar mogelijk wezen zal en zonder alteratie van Onze gunstige koningen en volken van Indië geschieden kan, dezelve hebbende, zult die van *Suratte* haar dagelijks voor ooggen stellen, satisfactie van deszelfs dood en vergoeding van de door de Comp. geleden schaden verzoeken, en bij weigering of uitstel U zelven bij represaille regten en voldoen, ter tijd en wijle zij U naar regt en reden contentement doen.

Suratte.

Art. 38. En alzo het niet genoeg is, van een zeer kloek, wijs, goed en voorzigtig Gouverneur voorzien te wezen, ten zij dat ten aanzien van 't sterfelijke uit onzer algemeene lichamen ook gelet en orde gesteld worde, zoo veel mogelijk is, in cas van afsterven binnen tijd, 't zij in 't gaan of ginder wezen van PIETER BOTH, Onzen eersten tegenwoordigen Gouverneur-Generaal, zoo wordt om daarin zoo veel te voorzien als mogelijk is, goed gevonden en geordonneerd, dat indien, 't welk God verhoede, dat de voors. PIETER BOTH, op de heereize kwam te overlijden, dat alsdan bij de breede raadspersonen bij elkander daartoe vergaderd, uit de kooplieden, in den breeden raad zijnde, een persoon of President verkozen zal worden, onder wiens beleid of presidentschap de vloot zich bij elkander zal houden, onder de regeringe van den voors. President en Raden, tot tijd en wijle de vloot in Indië te *Bantam* wel gearriveerd zal zijn.

Hoe te handelen bij
afstijgheid van
PIETER BOTH.

Art. 39. En zal alsdan onder 't beleid van den voorschr. President geopend worden de eerste brief van successie, waarin gevonden zal worden verklaard en genomineerd te wezen de Gouverneur-Generaal, die in plaats van den overleden PIETER BOTH met gelijke commissie, magt en autoriteit erkend, gebediëerd en aangenomen zal worden. En indien hij ter plaatse van de opening niet present en is, zoo zal de voorschr. President hem op 't spoedigste zijne commissie, daarvan dubbeld nevens de eerste opene missive gaat, in allen spoed toeschikken, zonder verzuim, ten einde hij alsdan terstond 't Gouvernement aanneme en zal doen als een goed, kloek, ervaren Gouverneur tpestaat, en na den eisch van de zaken noodig is gedaan

Vervolg.

te worden; blijvende de voors. President middellertijd als hoofd over den Raad van Indië, tot tijd dat de Gouverneur-Generaal in 't Gouvernement getreden zal zijn.

Vervolg.

Art. 40. De tweede genomineerde Gouverneur aflagtig of na 't Vaderland verzeild, zal men openen de tweede missive, in dewelke de derde Gouverneur verklaard ende genomineerd zal staan, met dewelke in manier als voren gehandeld zal worden, zonder uitstel, en zal dezelve derde Gouverneur ontvangen en erkend worden als de eerste als voren, mits dat men middellertijd en wijle uit de presente Raden een president zal verkiezen, die de zaken zal bestieren tot tijd en wijle de nieuwe Gouverneur 't Gouvernement in handen hebben zal.

Vervolg.

Art. 41. Ingeval dezelve derde Gouverneur mede aflagtig of uit Indië vertrokken ware, zoo zullen de raadspersonen bij elkander zijnde vergaderen en zich vindende minder als vijf personen, zullen uit de bekwaamste van de resterende personen daar, ter plaatse van 't overlijden, in dienst van de Comp. zijnde, 't getal vervullen tot vijf personen toe, en zullen dezelve vijf personen, alvorens den naam Godes over zoo gewigtige zaken aangeropen hebbende, eed doen in handen van den oudsten van henlieden, bij besloten billet, dadelijk te schrijven en staanden voets, zonder voorgaande communicatie met wien dat het zoude mogen wezen, over te leveren, en te nomineren, elk een persoon, die als Gouverneur-Generaal zoude mogen dienen, tot tijd en wijle toe anders uit het Vaderland geordonneerd zoude mogen worden. En zal degene, die bij de meeste stemmen gekozen zal wezen, hebben alle magt en autoriteit als een van de voorgaande gehad heeft of gehad zoude mogen hebben, welke verkiezing geschieden zal uit alle personen in gansch Indië in dienst van de Comp. zijnde, mits interim eenen president verkiezende ten sine als voren, wel verstaande, dat het tractement of gage van de twee successieve of nagekozen Gouverneurs zal staan aan de verklaring en discretie van de Bewindhebbers hier te Lande, die daar ook regard zullen nemen, als de merite van de respect. personen vereischen zal.

Besluit.

Art. 42. Voorts, in 't generaal, de opbouwning van Godes kerk, de eer van Onze natie, den dienst van den lande en 't profijt van de Comp. recommanderende, willen Wij deze Uwe instructie eindigen, biddende den Almogende tot uitvoeringe van dezelve te verleenen, wat noodig is.

Aldus gegeven in Amsterdam dezen 14 November, Anno 1609. In de Vergaderinge van de Gecommitteerden van de Oost-Indische Comp. Uwe vrienden.

EED VOOR DEN GOVERNEUR-GENERAAL.

Dat hij met alle getrouwheid en naarstigheid de affairen en zaken van de Generale Oost-Indische Comp. zal dirigeren en leiden, zoo wel in 't stuk van negotie, als regering; dat hij voor zich zelven of voor andere particulieren geene de allerminste negotie, directelijk of indirectelijk zal doen of laten doen; geene porseleinen, of eenige andere goederen voor zich zelven of andere particulieren uit Indië zenden, ook 't zelve naar zijn uiterst vermogen aan alle personen, die in dienst zijn, weren en verhinderen zal; dat hij in 't nomineren en stellen van raadspersonen, zoo in Rade van Indië, als in alle andere staten en officien, zal verkiezen de vroomste, getrouwste en ervarenste, zonder gunst of door eenige consideratie van vriendschap, maagschap of vijandschap anders te doen; dat hij de raadspersonen of andere, eenigen staat of officie bekleedende, en zich in hunnen dienst onvroom, ongetrouw of tot ondienst van de Comp. comporterende, of die voor zich zelven of particulieren eenigen handel doen, met allen ernst zal helpen weren en deporteren, en doen straffen naar inhoud der instructie.

Dat hij met zijnen Raad residentie nemen zal in zulke stad of plaatse in India, die hij voor de Comp. de allerdienstigste en profijtelijkste zal achten, zonder in dezen anders te doen om pleizier, gemak; of eenige andere consideratie; dat hij bij missive van de Bewindhebbers, bij zes of meer derzelve onderteekend, uit Indië gerevoceerd zijnde, en 't zelve advijs ontvangen hebbende, met de eerste herwaarts komende schepen naar *Holland* of *Zeeland* zal komen.

NOTA. Die in den Raad van Indië geadmitteerd worden, zullen gehouden zijn te doen den voorverhaalden eed en daar benevens 't volgende artikel mede moeten bezweeren:

Dat zij, in de verkiezinge van een Gouverneur-Generaal in des overledenen of vertrokkenen plaats, zullen achtervolgen de instructie daarop gemaakt, en op het allerhoogste letten op den vroomsten, getrouwsten en ervarensten persoon, inzonderheid iwezende van de gereformeerde religie.

Gedaan en gearresteerd ter vergadering van de Hoog-Mogende Heeren Staten-Generaal der Vereenigde Nederlanden, op den 27^{en} dag der maand van November, 1609.

De STATEN-GENERAAL *der Vereenigde Nederlanden* gezien hebbende deze Instructie, goedgevonden en gearresteerd in de vergadering van de Gecommitteerden van de Oost-Indische Comp. in de voorz. Vereenigde Nederlanden, den 14den dezex, voor PIETER BOTH, Gouverneur-Generaal, en die van den Raad van India, over alle forten, plaatsen, kantoren, personen en negotie van de voorz. Vereenigde Oost-Indische Comp., hebben haar H.H. H.H. MM. dezelve instructie in alle hare punten geapprobeerd en geratificeerd; approberen en ratificeren dezelve mits dezen, ordonnerende overzulk den voorz. Gouverneur-Generaal, mitsgaders de voorz. Raden, en voorts alle en een iegelijk andere meer, dien de voors. instructie eenigzins zal mogen aangaan, zich daarnaar te reguleren, zonder dies te zijn in gebreke, op de poene daarin begrepen.

Gedaan ter vergadering van de Hoog Mog. Heeren Staten-Generaal, in 's Gravenhage, den 27sten dag van de maand November 1609.

De STATEN-GENERAAL *der Vereenigde Nederlanden* hebben geauthoriseerd en autoriseren mits dezen PIETER BOTH, Gouverneur-Generaal over alle forten, plaatsen, kantoren, personen en negotie van de Vereenigde Oost-Indische Comp. in de voorz. Vereenigde Nederlanden, om van de Raden en den Raad van Indië, in Indië, af te nemen den eed van getrouwheid aan de Hoog Gemelde Heeren Staten-Generaal en aan de voorz. Oost-Indische Comp., en dat dezelve zich zullen reguleren achtervolgens hunlieder instructie in zulken form en manier, gelijk dezelve instructie en eed op heden in H.H. H.H. MM. vergadering is gearresteerd.

Gedaan ut ante.

De STATEN-GENERAAL enz. hebben geauthoriseerd en autoriseren mits dezen de Raden in den Raad van Indië, in Indië, of het gebeurde dat PIETER BOTH, Gouverneur-Generaal over alle forten, plaatsen, kantoren en negotie van de Vereenigde Nederlanden, kwam te overlijden (dat God behoeden wil), om den nieuwen Gouverneur-Generaal, die in deszelfs PIETER BOTH plaats zal worden gekozen, gesteld en gecommitteerd, af te nemen den eed van getrouwheid aan de Hoog Ed. Mog. Heeren Staten-Generaal en de voorz. Oost-Indische Comp. en dat hij zich zal reguleren achtervolgens zijne instructie in zulken form en manier, gelijk dezelve instructie en de eed op heden in H.H. H.H. MM. vergadering is gearresteerd.

Gedaan ut ante etc.

II.

ORDONNANCIE EN INSTRUCTIE

VOOR DEN

GOUVERNEUR-GENERAAL

EN DE

RADEN VAN INDIA;

GEARRESTEERD TER

VERGADERING VAN **XVII^{EN}**, BINNEN *MIDDELBURG*,
DEN 22sten AUGUSTUS 1617,

EN GEAPPROBEERD BIJ

ZIJNE PRINSELIJKE EXCELLENTIE EN H. H. HOOGMOGENDEN
DE STATEN-GENERAAL, DEN 3^{den} NOVEMBER 1617.

ORDONNANCIE EN INSTRUCTIE voor den Gouverneur-Generaal en
de Raden van Indië, van den 22sten Augustus 1617.

In den *eersten*: Alzoo men bevindt, dat tot verhoeding van alle disorder en confusiën ten hoogste noodig is, dat er altijd een GOVERNEUR-GENERAAL zij in de Oost-Indiën, die het hoogste gebied en opperste gezag mag hebben over alle forten, kantoren, plaatsen, schepen, officieren en dienaren, aldaar in dienst of onder het gebied van D.E. Compagnie wezende, zoo zullen altijd, bij aflijvigheid van den Gouverneur-Generaal, de Raden van Indië, alvorens den naam Godes over eene zoo gewigtige zake aangeropen en den eed in handen van den eersten Raad, dit punt aangaande, vernieuwd hebbende, bij pluraliteit van stemmen en door besloten brieven of bijjetten staanden voets, zonder daarop met elkander of iemand anders eenige communicatie te houden, bij provisie en tot nader ordre van de bewindhebberen, eenen nieuwen Gouverneur-Generaal moeten verkiezen en hem dadelijk den eed, bij den artikelbrief geprefigeerd, afnemen, daartoe zijlieden in zulke gevallen geauthoriseerd zijn en geauthoriseerd worden mits dezen, gelijk mede de bediening van hetzelfde ambt zoodanig nieuw verkozen Gouverneur-Generaal bij dezen volkomenlijk wordt gelast en geauthoriseerd, en hem te dien einde gegeven gelijke magt en autoriteit, als de voorgaande gehad heeft, tot tijd en wijle dat bij de bewindhebberen uit het Vaderland anders zoude mogen worden geordonneerd.

Een Gouverneur-Generaal is in Indië noodzakelijk.

Bij aflijvigheid een ander te verkiezen.

Door meerderheid van stemmen en besloten bijjetten.

Zal den eed afleggen in handen van de Raden.

Magt en autoriteit van den nieuwen Gouverneur-Generaal.

Tot nader ordre.

Art. 2. Al hetwelk bij aflijvigheid van den tweeden, derden en verderen nieuw verkozen als Gouverneur-Generaal mede plaats zal hebben.

Art. 3. Tot welk einde, en om den Gouverneur-Generaal in alle zaken, generale directie, zoo van den handel, oorlog en regering, als ook in het administreren van de justitie in alle civiele en criminele zaken met raad en daad te adseren, de bewindhebberen der Veree-

Het getal der Raden gefixceerd op negen,

waarvan er altoos vier bij den Gouverneur-Generaal zullen moeten wezen ter adistentie;

ten zij met advijs van Raden elders gecommitteerd worden.

Kwaliteit en bekwaamheid van den eersten Raad.

Waartoe geëmploijeerd te worden.

Item van den tweeden Raad;

alsmede van den derden;

mitsgs. van den vierden;

vijfden;

zesden;

zevendens;

achtsten;

en den negenden Raad van Indië.

De Generaal en Raden formeren een collegie, waarin de Generaal zal presidenten,

nigde Compagnie verstaan en begeeren, altijd in Indië zullen wezen *negen* Raden, daarvan de vier eersten bij den Gouverneur zullen wezen of ter plaatse daar hij, met advijs van zijne presente Raden, dezelve of eenige derzelve geraden zal vinden, het zij tot den handel, tot den oorlog te land, tot eenig exploit te water, of op eenige zaken, de justitie of policie concernerende, te committeren ¹.

Art. 4. En verstaan overzulk, dat de *eerste* Raad zal wezen eenig koopman, van de bekwaamste, die de Gouverneur uit de kooplieden in Indië zal weten te verkiezen, om tot de visitatie of reformatie van eenige kantoren of tot eenige andere zaken, den handel concernerende, gebruikt en des noods afgezonden of anderszins geëmploijeerd te worden.

De *tweede*: een kloek, bevaren zeeman, die als Vice-Admiraal van de zee, aldaar bij den Gouverneur-Generaal en de presente Raden tot alle exploiten te water gecommitteerd mogt worden.

De *derde*: van de beste en ervarenste kapiteins en krijgsoversten, om in alle oorlogs-exploiten te land als kommandeur gezonden en het opperste gebied en beleid derzelve te hebben.

De *vierde*: iemand, die best in de 'policie en zaken van regten ervaren mogt wezen, om meteen ook het Fiskaals-ambt te bedienen, en in alle zaken, de justitie concernerende, geëmploijeerd en tot alle plaatsen, daar zulks noodig mogt wezen, gecommitteerd en afgezonden te worden.

De *vijfde*: de Directeur-Generaal over alle kantoren van Indië.

De *zesde*: de Vice-Gouverneur en Directeur over de kantoren en forten in de *Moluccos*.

De *zevende*: de Vice-Gouverneur en Directeur over de forten en kantoren op de kust van *Coromandel*.

De *achtste*: de Vice-Gouverneur en Directeur over de forten en kantoren in *Amboina* en naast gelegen landen en kantoren aldaar; en

De *negende*: de Directeur en Vice-Gouverneur over de forten en kantoren in de eilanden van *Banda-Neira*, *Poulo Aij*, *Poulo Rhun*, *Lontoir*, *Rosegijn*, *Goenong Apij* en alle andere daarbij of omtrent.

Art. 5. Alle welke voorschreven Raden met den Gouverneur-Generaal

¹ Bij de Patriasche Missive van 16 April 1626 werd bepaald, dat het ligchaam der Hooge Regering zoude bestaan uit een Generaal en acht Raden, van welke vier steeds bij den Generaal moeten zijn. Bij een later schrijven van de XVII^{de} van 2 Mei 1646, werd bevolen, dat nevens den Gouverneur-Generaal zes ordinaire Raden op de hoofdplaats tegenwoordig moeten zijn, en dat de Gouvernements van *Tajjouwang*, *Coromandel* en *Malakka* door extraordinaire Raden zullen bestuurd worden. Deze bepaling is bij de Instructie van 1650 hernieuwd en gehandhaafd. Zie ook de aantekening op deze instructie..

een collegie zullen maken, daarin de Gouverneur President en de eerste stem, en bij gelijkheid van stemmen, door absentie of ziekte van eenige Raden, dubbele stem zal hebben.

en bij absentie van eenige Leden, eene dubbele stem hebben.

Art. 6. En bij het vertrek of aflijvigheid van eenige Raden, zullen telkens andere uit de bekwaamste officieren en dienaren in Indië bij den Gouverneur-Generaal en zijne bijwezende Raden verkozen en beëdigd worden, volgens het formulier van den eed, in den generalen artikelbrief gesteld en geprefigeerd.

Qualificatie tot het maken van nieuwe Raden bij versterkt of aflijvigheid.

Art. 7. De Gouverneur-Generaal zal ook met zijne presente Raden alle forten, kantoren en schepen van de Compagnie van behoorlijke officieren, collegiën en raden voorzien, om alle goede orde te houden, en zoo wel in civiele als criminele zaken, onder derzelver particulier gebied vallende, bij absentie van den Gouverneur en de Raden van Indië, die in alle plaatsen niet present kunnen wezen, regt en justitie te administreren, daartoe zij de respectieve officieren, collegiën en raden zullen mogen gelasten en autoriseren.

Kantoren en schepen van officieren, collegiën enz. voorzien.

Hunne magt in absentie van den Generaal en Raden.

Art. 8. Zullen mede de voorschreven Gouverneur en Raden van Indië magt en autoriteit hebben, gelijk hunlieden dezelve magt en autoriteit wordt gegeven mits dezen, niet alleenlijk om in alle civiele en criminele en hals-zaken regt te doen, sententie te geven en dezelve, zonder admissie van eenig verder appel of provocatie, ter executie te stellen, maar ook in alle forten, kantoren en plaatsen en schepen te leggen, vernieuwen en veranderen, van de eene plaats naar de andere te zenden, van hunne ambten en officien te deporteren, en met of zonder gage naar huis te zenden, daar en zoo hunlieden gelieven en goed dunken zal, al zulke Vice-Gouverneurs, Directeurs, Kommandeurs, Kooplieden, Kapiteins, Schippers en andere Officieren, als zijlieden, bij gemeen advijs en de meeste stemmen van de presenten, ten dienste van de Compagnie bevinden zullen te behooren, behoudens den gegraveerden hun beklag aan Zijne Doorluchtige Hoogheid en Hunne H. Mogenden, de Heeren Staten-Generaal, in conformiteit van het octrooi der Compagnie, bij Hunne H. Mogenden vergund¹.

Autoriteit van Generaal en Raden in zaken van justitie, zoo civil als crimineel.

Item omtrent subalterne dienaren.

Onverminderd hunne vrijheid, om te mogen klagen aan de Souvereinen.

¹ Bij art. 35 van het octrooi van 20 Maart 1602 was aan de Comp. mede de bevoegdheid verleend, om de Gouverneurs en Officieren van Justitie af te stellen, indien deze bevonden werden zich kwalijk en ontrouw te gedragen; met dien verstande, dat die Gouverneurs of Officieren niet mogten verhinderd worden zich naar Nederland te begeven, om deswege bunne dolantiën en klagen, zoo zij eenige meenden te hebben, aan de Staten-Generaal te doen.

TAX VAN DE GAGEN EN MAANDGELDEN IN INDIË,
EN VERBETERING DERZELVE.

Niemand bij verhooging van ambt binnen zijn verband te verbeteren.

Art. 9. Zonder dat zijlieden nogtans iemand, binnen zijn verbonden tijd, in meerder ambt of officie promoverende, zullen denzelfden eenige andere of meerder verbetering van gage, het zij directelijk of indirectelijk, noch ook zelfs op discretie van de bewindhebbers en derzelve goede geliefden toe te leggen, als de artikelbrief is medebrengende, dat is de helft van zijn eigen en van desgenen gage, in wiens plaats hij succedeert.

Na tijds-expiratie zal de verbetering mogen geschieden naar redelijkheid en bekwaamheid.

Art. 10. Doch na de expiratie van dien verbonden tijd, zullen de voorz. Gouverneur en Raden, met gemeen advijs, en anders niet, wel vermogen iemand zoodanige verbetering toe te leggen, als zijlieden met denzelfden in redelijkheid zullen kunnen accorderen, en, naar gelegenheid en bekwaamheid van den persoon, ten dienste van de Compagnie bevinden zullen te behooren.

Onder reserve nogtans als bij den artikelbrief.

Art. 11. Wel verstaande nogtans, dat zijlieden niet mogen excederen de navolgende tax, noch iemand toestaan, dat de vergunde verbetering vóór de expiratie van den verbonden tijd zoude beginnen of langer duren, als zijlieden dezelve ambten bedienen, en tot dat zijlieden te sloop zullen gaan om naar huis te keeren, in conformiteit van den artikelbrief en op de poenen daarin gesteld.

Op poene als daarbij staat uitgedrukt.

Gage van den Directeur-Generaal niet hooger te nemen als 250 gulden.

Art. 12. En zullen diensvolgens de voorz. Gouverneur en Raden van Indië, iemand van eenig minder ambt of officie tot het Generale Directeurschap over alle de kantoren in Indië, na zijnen verbonden tijd, op het kantoor in *Bantam* of daar, namaals de Directeur-Generaal zijne residentie mogt houden, promoverende, ten hoogste niet meer, maar wel minder, naar gelegenheid zijner suffisantie en bekwaamheid toe mogen leggen, als twee honderd en vijftig gulden per maand, zijne eerste bedongen gage daarin begrepen.

Een Vice-Gouverneur en Directeur in de *Moluccos* zal mede mogen winnen 250 gulden.

Art. 13. Degene die tot Vice-Gouverneur over de *Moluccos* en Directeur over de kantoren aldaar, welke, gelijk als andere Vice-Gouverneurs- en Directeurschappen, maar één ambt of officie zal wezen, en bij één persoon bediend worden, na zijnen verbonden tijd gepromoveerd wordt, zal mede niet meer als tot twee honderd vijftig gulden, zijne eerste bedongen gage daarin begrepen, ten hoogste verbeterd mogen worden.

Art. 14. De Vice-Gouverneur over de forten van *Amboina* en Directeur van de kantoren aldaar, als ook de Vice-Gouverneur en Directeur in *Banda*, die elk mede met één persoon bediend zullen worden, zullen niet hooger als tot honderd vijftig gulden met hun eerste bedongen gage verbeterd mogen worden, noch ook de Vice-Gouverneur en Directeur over de forten en kantoren op de kust van *Coromandel* hooger als twee honderd gulden.

De Gouverneur van *Amboina* en *Banda* zal genieten 150 gulden.

Doch een Gouverneur van *Coromandel* 200 gulden.

Art. 15. En aangaande diegenen, die als Visitateur-Generaal van de kantoren en eerste Raad, of Vice-Admiraal en tweede Raad in alle exploitien ter zee, mitsgaders ook degenen, die als Kommandeur en Overste in alle togten te land en als derde Raad geëmployeerd zullen worden, derzelver hoogste gage, ten ware de personen, die daartoe gebruikt worden, hier te lande meerder gage bedongen hadden, zullen wezen tusschen de honderd, honderd vijftig à twee honderd gulden, en desgenen, die de regten verstaande, als vierde Raad en Fiskaal mogt gebruikt worden, boven zijn aanpart in de boeten en confiscatiën, van tachtig tot honderd vijftig gulden, hunlieder eerste bedongen gage als voren daarin begrepen; binnen welke sommen de Gouverneur-Generaal en Raden van Indië de voorschreven personen zullen mogen verbeteren en zoodanige maandgelden toeleggen, als zijlieden naar derzelver bekwaamheid en meriten zullen bevinden te behooren.

De drie eerste Raden zullen winnen tusschen 150 à 200 gulden.

En de vierde Raad, die meteen fiscaal is, zal, buiten zijn aandeel in de boeten, niet hooger verbeterd worden, als tot 100 gulden.

Art. 16. Alle anderen, het ambt van commissie- of kooplieden, zoo in de kantoren van *Bantam*, *Jacatra*, *Patna*, *Japan*, *Souratte*, *Masulipatnam*, *Tegenapatnam*, *Moluccos*, *Amboina* en *Banda*, en andere plaatsen van Indië bedienende, zullen na de expiratie van hunnen verbonden tijd niet hooger als honderd, ten hoogste honderd en twintig gulden, de andere kooplieden tot zestig, ten uiterste zeventig gulden, hunne eerste bedongen gage daarin als voren begrepen, verhoogd en verbeterd mogen worden, alles op de pøne van nulliteit en verdere boeten, als in den artikelbrief tot laste van den Gouverneur en de Raden gesteld.

Kooplieden, Commissiën zijnde, zullen ten uiterste mogen winnen 120 gulden.

Andere kooplieden niet meer dan 50 of ten uiterste 70 gulden.

Art. 17. Behoudelijk nogtans bijaldien iemand in het uitvaren hier te lande meerder gage bedongen hebbende, in eenig kantoor, gouvernement of plaats gesteld mogt worden, alwaar, volgens de tax hier voren, op de voors. ambten minder gage mogt toegelegd wezen, dat dezelve zoodanig ambt voor de gage, bij hem hier te lande bedongen, zal moeten bedienen, noch ter zake van dien, ook na de expiratie van zijnen tijd, eenige meerdere, maar wel continuatie van de voorgaande eerste bedongen gage zal mogen bedingen, en dat in zulken ge-

Ordre hoedanig te handelen met degenen, die meerder gage winnen, dan tot de ambten staat die zij fungeren.

Item omtrent de zulken, die binnen hunnen verbonden tijd in die ambten succederen.

val, bij deszelfs aflijvigheid, iemand binnen zijn verbonden tijd in hetzelfde ambt succederende, zijn gage niet met des overledenen, maar met de hiervoren tot het zelfde ambt gestelde gage gehalveerd zal worden.

Na tijds-expiratie verbeteren en naar merite en suffisantie.

Art. 18. Wel verstaande, dat de Heer Gouverneur-Generaal en Raden van India, in het verbeteren van iemands gage na den verbonden tijd, denzelfen niet juist zullen behoeven de hiervoren gestelde gage ten volle toe leggen, maar wel zooveel min, als zijlieden, naar gelegenheid zijner suffisantie en meriten en naar de gage bij hem alhier bedongen, bevinden zullen ten meesten dienste van de Compagnie te behooren, en met dengenen, die zijlieden wederom willen aannemen, zullen kunnen accorderen, om hem tot continuatie in den dienst van de Compagnie te verwilligen, zonder nogtans de voors. tax te excederen; of ook dezelve iemand toe te leggen, die zich van nieuws voor minderen tijd, als van twee of drie jaren, zoude willen verbinden.

De dienaren des verzoekende, na tijds-expiratie indienst te continueren, zonder verhooging van gage of bepaling van tijd.

Art. 19. En bijaldien zich iemand van nieuws verbonden, en den tijd van drie jaren de hiervoren getaxeerde verbeteringen genoten hebbende, na de expiratie van den nieuwen verbonden tijd, langer in den dienst begeerde te continueren, zal hetzelfde, indien hem de Gouverneur en Raden bekwaam vinden, voor dezelve getaxeerde gage mogen doen; zonder in zulken geval aan eenigen zekeren tijd van jaren verbonden te zijn.

Naamrollen of acte-boeken van alle verbeterde personen jaarijks naar het Vaderland te zenden.

Art. 20. De Gouverneur en Raden zullen gehouden wezen jaarlijks over te zenden de namen, met specificatie van de bedongen gage en verders qualiteiten van degenen, die op schepen van de Comp., op eenige sorten of kantoren eenige ambten of officien, het zij te water of te lande, in den handel of oorlog, bedienen, en bijzonder van diegenen, die zijlieden van nieuws zullen aangenomen hebben, met uitdrukking van de verbetering denzelfen toegelegd, opdat de bewindhebbers hetzelfde mogen approberen, of den geavanceerde, indien zijn dienst kunlieden tot zoo hoogen prijs niet aanstond, of dat zij hem tot het ambt, daarin hij gesteld mogt wezen, niet bekwaam noch suffisant achten, wederom naar het Patria ontbieden, hetwelk in de aangeming, avancement en verbetering van alle personen altijd besproken zal worden, mits dat hij nogtans de verbetering tot den dag, dat hij scheep gaat om naar huis te keeren, zal genieten.

Wat in hunne verbetering geobserveerd en gepread-verteerd moet worden.

Interdict tegen het

Art. 21. En om alle noodelooze en der Compagnie, zoo ten aanzien

van de groote gage, als kostelijke huishouding, presenten en anderszins, bezwaarlijke ambten, titelen en namen af te schaffen, zullen de Gouverneur en de Raden van Indië met den eersten ordre stellen, dat er in alle plaatsen en kwartieren niet meer als een Directeur en zij, die ook meteen het Vice-Gouverneursschap, gelijk als hiervoren gesteld is, onder het generale gebied van den Gouverneur en Raden van Indië zal bedienen, zonder de Compagnie gelijk als voor dezen met de Vice-Gouverneurs of Luitenant-Gouverneurs en andere noodelooze bevelhebbers te belasten, of ook iemand den titel of naam van Directeur anders, dan dengenen, die in eenige exploiten te water of te land is dienende, noch ook van opperkoopman of opperkommies, en maar alleenlijk van koopman, kommies of onderkommies te laten gebruiken, of ook te gedoogen, dat eenige Onzer dienaeren in de Indiën, voornamelijk de kommiezen en kooplieden, tot groot nadeel van de Compagnie en opspraak van het gemeene volk, zoodanige extra-ordinaire pracht, als voor dezen in eenige plaatsen gebeurd is, naar deze of der Indische landen maniere zullen mogen voeren, maar al hetzelfde voorkomen bij zoodanige sumptuaire keuren en ordonnanciën en instructiën, als de Gouverneur en Raden van Indië tot den gemeenen welstand aldaar bevinden zullen te behooren.

aanstellen van over-tollige dienaren.

Reglement omtrent den Directeur en Vice-Gouverneur.

De pracht moet ge-weerd worden, als strekkende tot na-deel van de Comp.

Art. 22. Zonder dat nogtans de Gouverneur of ook de respectieve Directeurs zullen vermogen in eenige, onder hunlieder directie sorterende kantoren, twee kooplieden of ook eenen koopman met eenen onderkoopman, anders als in het kantoor van den Directeur-Generaal in *Japan*, *Pattani* en andere ver afgelegene kantoren te leggen, maar zullen, naar gelegenheid en vereisch van de kantoren en van den handel aldaar, dezelve provideren van eenen koopman of onderkoopman, en zoo vele assistenten daarbij, als zijlieden zullen achten dienstig en noodig te wezen, en de kantoren, die bij een onderkoopman of eenigen goeden assistent, gelijk als er eenige zijn daar geen afzonderlijke handel, maar alleenlijk de leverantie en betaling aan de soldaten gedaan wordt, genoeg bewaard kunnen worden, met geen koopmans- of onderkoopmans-gage te ver-geefs te belasten.

Bepaling van die-naren op de subal-terne kantoren.

Art. 23. Aangaande de kapiteins, luitenants, vaandrigs en andere officieren van de Compagnie, in Indië in garnisoen liggende, bij aflijvigheid derzelve en zal geen Vice-Gouverneur of Directeur, zonder consent en last van den Gouverneur-Generaal, daarin dispo-neren, noch eenige kapiteins, luitenants of vaandrigs aan iemand

Militaire officieren mogen op geen bui-len - kantoor ge-maakt worden, zon-der consent van den Gouverneur - Gene-raal en Radea.

uit zijn eigen autoriteit mogen geven, maar, bij des Gouverneurs absentie, alleenlijk bij provisie en tot deszelfs nader ordre daarin mogen disponeren.

Mindere ambten en officien zullen door Vice-Gouverneurs en Directeurs tevens mogen worden bevestigd en gesuppleerd.

Art. 24. Maar alle andere mindere ambten en officien zullen staan ter dispositie van de voorz. respectieve Gouverneurs en Directeurs, een ieder in zijn kwartier, mits daarin doende, zoo zijlieden ten meesten dienste van de Compagnie bevinden zullen te behooren; gevende niettemin daarvan met den eersten advijs aan den Heer Gouverneur-Generaal, met denwelken ook alle de Directeurs en Vice-Gouverneurs van hetgene, zoo den handel als oorlog concernerende, in hare kwartieren passeert, altijd goede correspondentie zullen houden.

Dezelve moeten met de hooge Regering altoos een goede correspondentie houden.

Item met den Directeur-Generaal over de negotie, onder het verzenden van hunne boeken jaarlijks, om daaruit de generale boeken te formeren.

Art. 25. Als ook met den Directeur-Generaal, zooveel den koop-handel belangt, aan denwelken zijlieden jaarlijks hunne boeken en rekeningen verzenden, opdat hij daarvan in zijn kantoor de generale boeken mag houden, en de bewindhebbers alhier door hem van alle kantoren jaarlijks goede onderrigting mogen krijgen.

Aantooning welke van de Directeurs altoos Raden van Indië zullen moeten wezen.

Art. 26. En opdat voorz. Directeurs en Gouverneurs met des te meer eere, respect en autoriteit hun ambt mogen bedienen, en de Gouverneur-Generaal, in alle kwartieren van Indië komende, eenige van de Raden mag vinden, zullen alle de voorz. Directeurs en Vice-Gouverneurs in de *Moluccos*, op de kust van *Coromandel*, *Amboina* en *Banda*, als hiervoren gezegd is, ook meteenen altijd Raden van Indië moeten wezen.

Geen geschenken te doen zonder advijs en acquiescement van Raden.

Art. 27. De Gouverneur-Generaal zal, zonder advijs en schriftelijk onderteekende resolutie van zijn presente Raden en kooplieden, ter plaatse daar dezelve gedaan worden, noch ook eenige Directeurs of Vice-Gouverneurs, zonder advijs, kennis en resolutie van hun bijgevoegde kooplieden, of zonder consent of kennis van den Directeur, daaronder zijlieden sorteren, geene vereering noch presenten mogen doen, op poene dat dezelve tot laste van dengeen gebracht en in deszelfs debet gesteld zullen worden, die eenige vereeringen contrarie deze ordre gedaan zal hebben, met en nevens alle verbetering aan iemand contrarie deze instructie gegeven.

Tot wiens laste dezelve anders zullen reduceren.

Regters, officieren en raadspersonen zullen voor de intrede van hun ambt den eed volgens den artikelbrief doen;

Art. 28. Alle raadspersonen, regters en andere officieren zullen gehouden wezen in handen van den Gouverneur-Generaal of dengenen, dien hij daartoe committeren zal, bij deszelfs absentie of

dood, in handen van de presente andere Raden, Directeurs en Vice-Gouverneurs te doen den eed, in hunlieder instructie en artikel-brief gesteld, en meteen te beloven, dat zij in alle regtzaken zullen spreken, wijzen en sententiëren zonder gunst of dissimulatie, zulks als zijlieden in billijkheid en goede consciëntie bevinden zullen te behooren, op poene, dat die zulks weigeren van digniteit (ontzet), gedeporteerd en naar 't Vaderland zonder gage gezonden zullen worden.

of anders gedeporteerd naar 't Vaderland worden gezonden.

Art. 29. Alle zaken zullen op de aanklagt van den Fyskaal, of iemand anders bij den raad in deszelfs plaats te substitueren, gedeceideerd worden, en zal de Fyskaal van alle boeten, breuken en confiscatiën, spruitende uit eenige zaken van mesusen of delicten dergenen, die zich in den dienst van de Compagnie hebben begeven, genieten een derde part, de armen gelijk derde part, naar rato van de Kaminen te verdeelen, en het resterende derde part de Generale Compagnie.

Op wiens aanklagt de geschillen zullen worden gedeceideerd.

Art. 30. En in alle dezelve en andere civiele zaken zal gevolgd worden de ordre en manieren den respectieven schepen op het stuk van de justitie gegeven of hiernamaals te geven, en zoo als de Gouverneur en Raden bevinden zullen te behooren.

Verdeeling van de boeten en confiscatiën.

Waarnaar men zich in maniere van regiszaken zal reguleren.

Art. 31. Opdat men jaarlijks weten mag hoedanige personen in der Compagnie's dienst zijn, en met hoeveel en hoedanige personen de kantoren, forten en plaatsen bezet zijn, zullen de Gouverneur-Generaal en Raden ordre stellen, dat jaarlijks eene rolle van alle dengen in 's Comp. dienst wezende, overgezonden mag worden, met expressie van derzelve namen, toenamen en gagen, tot de soldaten van de forten, jongens en dienaars van de kantoren incluis, alsmede van de schepen daarmede zijlieden uitgevaren zijn.

Van alle plaatsen jaarlijks monsterrollen over te zenden.

Wat daaromtrent te observeren valt.

Art. 32. Zullende jaarlijks mede perfectelijk overschrijven den stand van Indië, en ieder Raad of Directeur van zijn kwartier, opdat men weten mag hoe en met hoedanigen succes de zaken, zoo van den handel als oorlog, en bijzonder in het stuk van de voortplanting der Christelijke religie, scholen en anderszins, overal gedreven en gedirigeerd worden, en daarop naar gelegenheid van zaken alle nadere ordre te mogen geven, zonder dat de Gouverneur-Generaal of Vice-Gouverneurs, of ook enige andere personen in den eed of dienst van de Comp. wezende, zullen vermogen eenigen particulieren vrienden of bekenden iets te schrijven den staat van Indië concernerende¹,

Den staat van Indië, nevens het succes van den handel, met het accressement van den christelijken godsdienst jaarlijks van alle kwartieren over te brieven.

De staat van Indië mag aan geen particul. vrienden worden gecommuni-ceerd.

¹ Het zenden van particuliere brieven naar Nederland werd zelfs bij plakaat verboden (R. 15 September 1636): terwijl den 12^{den} Maart 1701 werd

Brieven van particuliere kooplieden, aan de Compagnie gedirigeerd, op te houden, maar zullen gehouden wezen dezelve jaarlijks over te zenden.

De residentie-plaats van den Gouverneur moet wezen, daar hij het meest benoodigd is.

Art. 33. De Gouverneur-Generaal zal zijn gestadige residentie houden, dezelve veranderen en zich van de eene plaats in de andere transporteren, daar en zoo de gelegenheid van zaken vereischen zal, en hij met zijne bijwezende Raden ten meesten dienste van de Compagnie verstaan zal te behooren, alzoo dienaangaande, zoo lang nog in Indië geen zeker *rendez-vous* is verkozen, ook geen zekere vaste ordre van hier en kan gegeven worden.

Recommandatie tot voortzetting van den Christelijken godsdienst.

De overzendingen, oproepingen v. predikanten aan hun wil gedefereerd.

Ordre tegen het misbruiken van Godes naam.

Art. 34. De Gouverneur en Raden van Indië zullen ook overal op de voortplanting van de Christelijke religie, opbouwning van goed scholen en andere zaken daartoe noodig, alle behoorlijke ordre stellen, en te dien einde de aankomende predikanten met advijs van de andere, die hun naast zijn, in zoodanige plaatsen ordonneren en zenden, daar zijlieden verstaan zullen, dat ze naar hunne bekwaamheid den meesten dienst kunnen doen, zonder dezelve ligtelijk en zonder goede redenen en consideratiën elders te verzenden, en dat niet zonder advijs van de andere predikanten daar naastbij of omtrent wezende, om alle onrust en disorder te verhoeden en alle goede onderlinge correspondentie, tot meerder stichting en voortplanting van de Christelijke religie, met de predikanten te mogen houden, als ook om derzelve ambten bij de gemeente niet te klein noch veracht te maken, daartegen de Gouverneur en de Raden, als ook tegen ijdele misbruiking van Godes heiligen naam en woord, en van den Godsdienst in het generaal, alle behoorlijke ordre zullen stellen.

Vreemdenatiën, den handel willende invaderen, hoedanig te tracteren;

nevens hune schepen en goederen bij verovering.

Art. 35. Alzoo verscheiden natiën met geweld, het zij met Onze vrienden en bondgenooten of met Onze vijanden, in præjudicie van Onze gemaakte contracten, Onzen handel zoeken te invaderen, zoo zullen de Gouverneur-Generaal, mitsgaders ook bij deszelfs absentie Onze Vice-Gouverneurs, Directeurs, Kapiteins, Kooplieden en andere Officieren, na gedaan vriendelijk verzoek en insinuatie van te vertrekken en van zoodanig voornemen te desisteren, alle vreemde natie, geen uitgezonderd, en derzelve schepen en goederen met geweld afweren en verdrijven, de noten, nagelen, en soelic, die ze in hunne schepen geladen mogten hebben, daaruit halen, en

bepaald, dat alle particuliere brieven zouden worden aangehouden, *de suspecte* (dat zijn die, welke van den particulieren handel of Comp. stand gewagen) zouden worden geopend en de overige besteld.

bijaldien zijlieden zich daartegen met gewapende hand stellen, en de zaken tot het gevecht mogten komen, zullen zijlieden, in cas van verovering van eenige schepen, van alles pertinenten staat en inventaris maken, en denzelven, is het doeplijk, bij de personen, in de veroverde schepen geweest zijnde, doen teekenen, en dadelijk met de eerste schepen aan de bewindhebbers overzenden, en voorts zich in alles gedragen, vermogens de ordre bij de voorgaande brieven aan de Hoogmogende Heeren Staten vertoond, en hij H. Mogende geaprobeerd, die nevens deze instrutie mede worden overgezonden.

Art. 36. En opdat alle zoodanige, der Comp. schadelijke en dengerouse jalousiën en contentiën tusschen de overheden en bewindhebbers, als voor dezen te meermalen voorgevallen zijn, in alle de oorlogs-exploiten te water of lande, mogen verhoed en voorgekomen worden, zoo zullen de Gouverneurs en Raden altijd ordre stellen, dat in alle exploiten te water de Vice-Admiraal, of die in deszelfs plaats voor kommandeur gesteld wordt, het opperste gebied, zoo wel over de soldaten en krijgsoversten, als over het bootsvolk en andere in die vloot wezende, mag hebben, en alles doen en dirigeren met advijs van den breeden Raad en scheepsraad, die hem medegegeven zal worden; maar in alle landtogten en krijgs-exploiten te land zullen de voorz. Gouverneurs en Raden den kommandeur en oppersten krijgsoverste, of die in deszelfs plaats gesteld wordt, zoo haast en zoo lang als het volk aan land zal wezen overal, en zoo wel bootsvolk, als soldaten en andere, te land wezende, het opperste gebied, beleid en directie van zaken, met zijnen bijgestelden kriegsraad, bevelen, die nochtans 't sloop komende al te samen wederom onder des Vice-Admiraals en des breeden raads gebied en kommandement zullen staan, tot dat een ieder wederom gekomen zal wezen ter plaatse zijner residentie, of daar hem geordonneerd zal wezen te gaan.

Magt van den Vice-Admiraal of Kommandeur ter zee.

Deszelfs pouvoir aan land.

Art. 37. De Gouverneur en Raden van Indië zullen altijd goede zorg dragen en behoerlijke ordre stellen, dat de generale boeken van den ganschen handel in de Indiën, bij den Directeur-Generaal in behoerlijken form gehouden en jaarlijks overgezonden worden met de balans derzelve, daaruit de bewindhebbers altijd volkomen kennis hunner zaken, contenten, effecten en restanten in Indië mogen hebben, blijvende niettemin altijd een dubbel, en ook van de particuliere boeken van de respectieve kantoren, in de Indiën, om tegen het vengelukken van eenige schepen, met verscheiden schepen de copij over te mogen zenden, als ook van de schepen, boeken en sorten in Indië wezende.

De generale boeken met de staatsbalans van Indië jaarlijks naar het Vaderland te zenden.

Een dubbel stel van boeken in Indië aan te houden.

Ordre op het zenden van retouren.

De schepen afzonderlijk te depecheren om geen tijd te verzuimen.

Specerijen verdeeld te zenden.

De schepen mogen niet wanladen re-tourneren.

De gestalte der schepen en hunne behoefte jaarlijks te communiceren. Hierdoor wordt verstaan de navale magt en de eisch van benoedigdheden aan equipage en goederen, die jaarlijks gezonden wordt.

Den particulieren handel na vermogen te weren zonder oogluiking.

De schepen op hun aankomst en vertrek uit en naar het Vaderland behoorlijk te visiteren.

Dit papier wordt jaarlijks naar het Vaderland gezonden onder den titel van verklaring van den schipper N. N. wegens de behoorlijke afslading van het schip N. N. en dat hetzelfde van het vermeldde bij den inventaris waarlijk is voorzien.

Welk in geschrift aan de bewindhebbers moet worden toegezonden.

Art. 38. Zullen mede zorgen, dat van alle kwartieren jaarlijks aan den Directeur-Generaal zoo vele en rijke retouren onder behoorlijke en pertinente cognossementen gezonden mogen worden, dat dezelve Directeur ook jaarlijks wederom, nevens het cargasoen en de facturen van den inkoop, goede rijke retouren, en dat met de beste en bekwaamste, sterkste schepen, zoo spoediglijk en zoo vroeg als doenlijk zal wezen, naar huis mag zenden, zonder de schepen geladen zijnde het een naar het ander te laten wachten, en eenigen tijd te verliezen, om dezelve in vloten over te zenden, zonder ook de kostelijke retouren op éénen bodem van de *Moluccos* of naar het Vaderland te laten komen, en alzoo te pericliteren, maar in andere bekwame schepen over te zetten en verdeelen om naar huis te voeren.

Art. 39. Vooral wel zorgen, dat de kostelijke schepen niet dan volladen en wel gestuwd overgezonden mogen worden.

Art. 40. Van al de schepen, zoo tot den handel en oorlog in Indië blijvende, derzelve behoeften en gesteldheid, en van al het geen in Indië meest ontbrekende van noode is, zullen de Gouverneur en Raden jaarlijks mede eene perfecte memorie en lijst verzenden, om alles van hier naar behooren en, zoo veel als doenlijk, met de eerste schepen te suppleren.

Art. 41. De Gouverneur en Raden zullen ook naarstiglijk inquireren op allen particulieren handel, die contrarie den artikelbrief zoude mogen gedreven worden, denzelven naar vermogen beletten en, naar inhoud van den artikelbrief, zonder eenige conniventie of dissimulatie straffen en mulcteren degenen, die daar aan schuldig bevonden zullen worden, zonder iemand te verschoonen of eenige excusen aan te nemen.

Art. 42. Te welken einde, en om te zien of de naar huis keerende schepen wel gesteld en geconditioneerd zijn, om met kostelijke retouren, zonder eenig apparent perikel, naar huis te keeren, en of daarin geen meer particuliere kisten, pakken en balen geladen zijn, dan bij den artikelbrief geoorloofd is, als ook of de schepen behoorlijk gebouwd, geactualiseerd, van alle noodige behoeften geprovideerd en of de schippers alles voor Indië gedestineerd behoorlijk hebben overgeleverd, zullen de Gouverneur-Generaal en Raden ordre stellen, dat al de schepen, gelijk als ze ter aankomen, zoo ook bijzonder in het afzeilen, behoorlijk worden gevisiteerd, en dat hun van dezelve visitatie acte worde geleverd, om aan de bewindhebbers te huis komende te vertoonen en tot hunne ontlasting over te leveren.

Art. 43. Hoedanig visitatie ook zeer noodig en dienstig zal wezen telkens te laten doen, zoo wanneer de schepen van de eene plaats naar de andere binnenlands in Indië worden gezonden.

Deze visitatie heeft ook hare relatie tot de schepen varende in Indië.

Art. 44. En zullen de Gouverneur en Raden op den binnenland-schen handel zoodanige goede ordre stellen, als zijlieden ten meesten dienste van de Compagnie zullen bevinden te behooren.

Op den binnenland-schen handel ordre te stellen.

Art. 45. Ook in alle discretie en voorzigtigheid met alle konin-gen, prinsen, republikeinen en heeren zoodanige correspondentie, vriendschap en alliantie houden en maken, als zijlieden ten dienste van de Compagnie noodig zullen vinden, zonder iemand te verongelij-ken of ligtelijk met iemand om geringe zaken in oorlog en conten-tie van wapenen te komen.

Met de Aziatische potentaten vriende-lijk te handelen.

Niet onnoodig den oorlog te declare-ren.

Art. 46. Zullen ook met gelijke discretie en voorzigtigheid op de afschaffinge of verligting van de tolln en andere schatting van de Indiasche heeren en prinsen, bijzonder te *Bantam*, mogelijke ordre stellen, zonder nogtans ter oorzaak van dien ligtelijk tegen dezelve heeren in oorlog of eenige contentiën van wapenen, het zij te water of te land, te vallen.

De Schatting.

Art. 47. De handel van China, zoo in zijde als andere waren, en in alle andere Indische goederen, zal volgens de voor dezen en hier-nevens gezonden memorie gedirigeerd mogen worden of anderszins, zoo men aldaar, naar gelegenheid van zaken en verandering van tij-den, best zoude mogen vinden.

Den handel op Chi-na te dirigeren naar zekere memorie of gelegenheid van tijd en zaken.

Art. 48. Zoude ook zeer goed wezen, de tijd en stand van der Comp. zaken zulks lijdende, in *Amboina* of eenige andere meest verzeerde plaatsen een goed magazijn van allerlei scheepsbehoefsten, ammunitiën en gereedschappen van oorlog en anderszins te maken, om daaruit de schepen en fortten, telkens als het nood is, behoorlijk te provideren, waarop de Gouverneur en Raden ook alle mogelijke ordre zullen stellen.

De noodige magazij-nen op te rigten.

Art. 49. Zonder nogtans in eenige plaatsen, dan daar de nood zulks vereischt, en dat met gemeen en eenstemmig advijs van den Gouverneur-Generaal en alle presente Raden van Indië eenig nieuw fort of bolwerk, of eenig huis of loge van eenige importantie bij ie-mand te laten maken, of dezelve als voor dezen met de namen van eenige Onzer officieren of dienaren te laten noemen, om alle jalousie

Forten of logen mogen niet dan met gemeen advijs opge-richt worden. Hoedanig dezelve te benoemen.

NB. In dezen tijd had men in Indië nog geen vaste hoofd-plaats, tot een gene-raal *rendez-vous*, waar toe sedert ge-wonnen is het kon-ningrijk Jacatra. Op den 30sten Mei 1619, door den gene-raal JAN PIETERSZ. COEN veroverd, is aan deszelfs noorder

zeehoezem aangelegd en opgebouwd te voornamen kasteel in de stad *Batavia*, waarvan de Comp. tot dus lange gehad heeft eene vredige possessie.

en andere inconvenienten, die daar uit gevolgd zijn en nog meer zouden mogen volgen, te verhoeden, maar dezelve, zoo wel die er alreede zijn, als namaals gemaakt zullen worden, met eenige van de provinciën, steden of prinsen van deze landen of met eenige andere namen noemen, naar dat de gelegenheid van zaken mede zal brengen.

Buiten ordre geen Treves of vrede met den vijand te maken dan bij hoogen nood.

Art. 50. En gemerkt de vijand de treves in de Indiën niet en heeft gehouden, maar over vele jaren geviolceerd, zoo en zullen de Gouverneur en Raden, zonder nader expressen last en advies van de bewindhebbers, daarmede van nieuws geen vrede noch stilstand van wapenen mogen aangaan, ten ware de uiterste nood zulks ware vercischende, en dat alle de presente Raden hetzelfde eenstemmighk ten dienste van de Compagnie verstonden noodig te wezen.

De depeche en beschikking der schepen aan den Gouverneur en Raad gedeferceerd.

Art. 51. De Gouverneur-Generaal en Raden van Indië, en elk van dien in hunne kwartieren, zullen, met advies van hunnen presenten Raad, vermogen alle schepen, uit het Vaderland komende en in Indië wezende, te doen zeilen, laden, lossen en verzeilen op al zulke plaatsen, als zijlieden tot dienst van de Compagnie noodig zullen achten, en daarover zoodanige kommandeurs, officieren en bevelhebbers stellen, als zijlieden geraden zullen vinden.

Ordre omtrent de opgebragte prijzen.

Art. 52. En alzoo door continuatie van den oorlog somtijds eenige prijzen in handen van de commissiën, kapiteins, schippers en officieren der Vereenigde Compagnie, op derzelver schepen in Indië varende, zullen mogen vallen, zullen de Gouverneur-Generaal en Raden van Indië overal goede ordre stellen en zorg dragen, dat van alle prijzen goeden en pertinenten inventaris gemaakt, en voorts daarop door den Fiskaal bij affixie van biljetten tot confiscatie derzelve geprocedeerd mag worden, ten ware der schepen of goederen kwantiteit en kwaliteit zoodanig mogten wezen, dat ze herwaarts over zouden kunnen en behooren gezonden te worden, in welken gevalle daarvan alleenighk inventaris gemaakt en nevens de goederen overgezonden zal worden, opdat daarop bij den Fiskaal van de respectieve collegiën van de Admiraliteiten hier te lande geprocedeerd mag worden, in conformiteit van het octrooi der Comp., bij de Hoog-Mogende Heeren Staten-Generaal vergund, en de commissie bij zijne Prinselijke Excellentie daartoe verleend.

Hoedanig te handelen ten opzichte van het gedeelte der dienaren en prijzen.

Art. 53. Zonder dat men aan eenig bootsvolk, of andere personen in Onzen dienste wezende, hun aanpart in de voorz. prijzen daar te lande zal voldoen of laten volgen, anders als de plunderagie, maar een ieders

gedeelte nevens de maandgelden op de rekening stellen, om alhier ter expiratie van derzelver dienst aan hen of hunne erfgenamen betaald en uitgekeerd te worden als naar behooren.

VAN DE GEVANGENE SPANJAARDEN EN ONZE EIGEN GEVANGENEN.

Art. 54. En aangaande de gevangenen, die door eenige exploiten te water of te land in handen mogten vallen van eenige dienaren van de Compagnie, bijaldien de vijand de wisseling en relaxatie van onze gevangenen, derwelker verlossing de Gouverneur en Raden altijd ten hoogste gerecommandeerd zullen houden en bij alle mogelijke wegen zien te procureren, blijft refuserende, zoo zal men dezelve gevangenen van den vijand, zonder respect van kwaliteit of conditie, geestelijke of wereldlijke, voor slaven op de galeijen en in andere serviele diensten gebruiken, ook zulks en zoo rigoreuselijk tracteren als men best zal vinden, om daardoor tot verlossing van onze gevangenen te mogen geraken, van hoedanige gevangenen jaarlijks herwaarts de namen en kwaliteiten zullen gezonden worden.

Gevangenen, bij weigering van wisseling, rigoreus te behandelen.

Art. 55. Tot het verkrijgen van hoedanige gevangenen, verkinding van den handel der vreemden in de *Moluccos*, *Amboina* en *Banda*, en om den vijand overal te water en te land alle mogelijke afbreuk te doen, de Gouverneur en Raden van Indië, altijd zoovele fregatten, galeijen en roei-jachten zullen doen maken en onderhouden, als naar gelegenheid van zaken zal kunnen geschieden, gebruikende tot het roeijen van dezelve fregatten, galeijen en jachten den gevangene vijand en andere slaven, zonder, als voor dezen, eenige derzelve met eenige delinquenten en gecondemneerden van Onze natie te bemannen, om het perikel van aflooping of verlooping tot den vijand voor te komen; zullende zoodanige gecondemneerde delinquenten tot andere serviele diensten of zwaren arbeid gebruikt worden in de plaats verst van alle vijanden afgelegen, daar ze geen gelegenheid hebben om over te loopen of der Compagnie bij secrete conspiratie eenige schade te doen.

Eenige vaartuigen tegen den vijand te laten kruisen.

Gevangenen en andere slaven op dezelve als roeijers, doch geen gecondemneerden van Onze natie meer te gebruiken.

VAN DEN VRIJEN HANDEL TOE TE LATEN.

Art. 56. En alzoo voor dezen is verstaan en goed gevonden den particulieren en vrijen, doch met redelijke conditie gelimiteerden binnenlands-handel in de Indiën toe te laten aan degenen, die, hunnen verbonden tijd wel en getrouwelijk uitgediend hebbende, hetzelfde aan

Bij het toestaan van den vrijen handel te continueren.

den Gouverneur-Generaal en Raden van Indië zullen verzoeken, zoo wordt verstaan hetzelfde als nog dienstig en noodig te wezen, en dat daarin zal worden gecontinueerd, doch met de navolgende conditiën en limitatiën. ¹

Aan wien zal mogen geconcedeerd worden.

Art. 57. *Eerst*, dat dezelve handel niet zal worden vergund noch toegelaten aan iemand anders, als dengenen, ² die hun verbonden tijd volkomen en wel uitgediend zullen hebben.

En in welke plaats zullen mogen drijven.

Art. 58. *Ten andere*, dat zoodanigen vrijen handel genietende personen, het zij getrouwde of ongetrouwde, met hunne vrouwen en kinderen, slaven en slavinnen, hunne continuele residentie en woningen zullen moeten houden in de *Maleije*, in de valei van het kasteel van *Amboina*, in *Neira*, *Poulo Aij* of zoodanige daaromtrent gelegen eilanden en plaatsen, als hunlicden bij den Gouverneur en Raden van Indië geconsenteerd en belast zal worden.

De vrije burgers zullen de overheden mede subject moeten wezen.

Art. 59. *Ten derde*, dat zijlieden subject en onderdanig zullen wezen den Gouverneur-Generaal en Raden van Indië, mitsgaders ook den Vice-Gouverneur en Directeur van de voors. plaatsen, en andere subalterne regters en overheden, die successievelijk in dezelve plaat-

¹ In deze «conditiën en limitatiën» hebben de XVII^{de} later vele wijzigingen gemaakt. Zoo bepaalden zij, op 6 Maart 1630, «geene vrije handelaars te admitteren, als op expresse licentie, telkens te verzoeken en onder verpligting van te zweren, niet als met haar eigen of andere vrijlieden goed te handelen»; op den 6^{den} November 1631, «dat de vrije handelaars zullen wonen op *Batavia*, *Amboina* of *Banda*, en varen op *Pegu*, *Bengalen*, *Arrakan*, *Pattani*, *Cambodia*, *Siam*, *Cochin-China*, *Solor*, *Maccasser*, en voorts daar de «Compagnie geen handel drijft»; op den 15^{den} Augustus 1670, «dat, tot voortzetting van koloniën, vrijlieden naar de *Kaap*, *Mauritius*, *Batavia* en *Ceylon* «zouden gezonden worden en kostvrij, zoo veel de schepen bergen kunnen». In 1675 sloeg de regering te *Batavia* nan de XVII^{de} voor, om den handel in Indië aan particulieren over te laten, doch zonder gevolg. In het midden der XVIII^{de} eeuw werd echter niet alleen de uitvoer van Europesche dranken naar Indië voor de naviganten, onder zekere bepalingen, opengesteld (missive van de XVII^{de} 28 Maart 1742), maar zelfs de particuliere handel in Indië van haven tot haven, except *Ceylon*, vrijgesteld, onder reserve van den handel in specerijen en japansch staafkoper aan de Comp. (zie Res. 2 April 1742, 16 Augustus 1743 enz). Onder de Gouverneurs-Generaal van IMHOFF en MOSSEL heeft de particuliere vaart en handel gebloeid, doch na den dood van laatstgenoemde heeft de Regering wederom allen handel aan zich getrokken tot aan de gebeurtenissen van en na 1780.

Tijdens de Comp. bestond de Europesche maatschappij in Indië uit 3 klassen: 1°. Comp. dienaren of gewezen dienaren met behoud van rang; 2°. burgers of vrije lieden en 3°. vreemdelingen. De eersten waren justiciabel voor den Raad van Justitie des Kasteels, de beide laatsten voor de Bank of het Collegie van Schepenen, behalve in geval van conexiteit, als wanneer zij het forum van de Comp. dienaren volgden. Zie de Instructie van 1650 onder *Batavia*.

sen hunne residentie, van wege de Vereenigde Compagnie zullen hebben te kommanderen, dewelke bevelen, ordonnantie en sententie, zoo wel in civiele als criminele zaken, zijlieden, zoo wel als andere onderzaten en dienaren van de Compagnie, zullen obediëren en gehoorzamen, gelijk als alle goede onderzaten overal gehouden en schuldig zijn te doen.

Art. 60. *Ten vierde*, dat geene den vrijen handel genietende personen, noch derzelve kinderen, vermogen zullen zich bijzonder aan eenige Indiaansche vrouwen ten huwelijk te begeven, zonder consent van den Gouverneur-Generaal, Vice-Gouverneur of andere hooge Overheid, die in de voorschreven plaats kommanderen zal, en dat alleenlijk aan diegenen, die alvorens gedoopt zullen zijn, en de Christelijke religie aangenomen hebben, in dewelke zij ook gehouden zullen wezen hunne kinderen op te brengen, als ook hunne slaven, zoo veel mogelijk hun zal wezen, daarin te instrueren, zonder dezelve anders dan aan Christenen te mogen verkoopen.

Het trouwen derzelve zonder consent of aan vrouwen buiten de christelijke religie

en 't verkoopen van hunne slaven aan onchristenen verboden.

Art. 61. *Ten vijfde*, zullen zijlieden en hunne nakomelingen gehouden zijn, in tijden van nood, daartoe bij den Gouverneur-Generaal, zijne Vice-Gouverneurs of andere opperste Overheid van de plaatsen hunner residentie verzocht zijnde, zich in alle togten, zoo te water, als te land, te laten gebruiken tot dienst van de Compagnie, in voege als de ingezetenen van de respectieve plaatsen gebruikt worden, mits genietende behoorlijke gage en tractement.

Zullen zich bij nood tegen den vijand in togten,

Art. 62. Zullen ook in tijd van oorlog als soldaten of adelborsten onder gage of zoodanig ander tractement, als huuwlieders dienst en kwaliteit meriteren zal, de kasteelen aldaar en andere forten, die op de voors. eilanden en daaraan dependierende plaatsen gelegd zullen mogen worden, zoo binnen als buiten, helpen defenderen.

en ook in den oorlog moeten laten gebruiken onder een favorabel tractement.

Art. 63. Daartegen zijlieden en hunne nakomelingen zullen genieten den vrijen handel voor henzelven in rijst, sago, olie, hout, zout, beesten en zoodanige andere waren, als in de voors. en onliggende eilanden mogen vallen, als ook in kleedjes, mits dat zijlieden dezelve kleedjes tot redelijken prijs van de Compagnie en van niemand anders zullen mogen halen, en daarvoor en van de Indianen nagelen, noten of maïs koopende, dezelve aan niemand anders mogen verkoopen, of met den vijand, Engelsche, Fransche of andere vreemde natiën eenigen handel mogen drijven, op verbeurte van lijf en goed, welke straffen de Gouverneur-Generaal en Raden

Aanwijzing in welke goederen de handel zal mogen gedreven worden.

Pene tegen de overtreders van dien.

van Indië in alle rigeur, zonder eenige conniventie of dissimulatie, gehouden zullen wezen aan de contraventeurs van dit artikel te executeren, op poene van zelve over zoodanige conniventie gestraft of gemulcteed te worden, zoo als naar gelegenheid van zaken bevonden zal worden te behooren, alzoo de dienst van de Compagnie aan het onderhoud en de preciese observantie van het artikel ten hoogste gelegen is.

Specerijen zullen aan de Comp. moeten overgegeven worden teugestelden prijzen.

Art. 64. Zullen ook niet vermogen meer als een baar nagelen, noten of maïs bij zich te houden liggen, maar altijd, meer kwantiteit hebbende, gehouden wezen die aan de dienaren van de Compagnie ten gestelden prijs over te laten.

Geen andere, dan de vastgestelde plaatsen, zullen buiten consent door hen bevaren worden.

Art. 65. Gelijk zijlieden ook niet en zullen vermogen, anders dan bij expres consent van den Gouverneur-Generaal en Raden van Indië, op eenige andere plaatsen, met eenige andere waaren, met eenige jonken te varen en eenigen handel te drijven, als in de eilanden van *Amboina*, de *Moluccos*, *Banda*, en andere daaromtrent naastgelegen landen en eilanden.

Welke plaatsen en goederen verboden zijn.

Art. 66. Zonder aan het vaste land van *Asia*, of ook aan de eilanden van *Java*, *Borneo*, *Celebes*, *Japan*, *Manilla* en andere daaromtrent gelegen, eenigen handel of negotie, het zij in zijden, kleeden, indigo, diamanten of andere goederen te mogen drijven.

Reglement omtrent de veroverde prijzen voor de vrijelieden.

Art. 67. Bijaldien de vrijgelaten personen eenige prijzen op den vijand mogten doen, en eenige schepen of goederen van den vijand veroveren, daartoe hunlieden ter zee varende, altijd bij den Gouverneur-Generaal en Raden van Indië zulks verzoekende, last en commissie gegeven zal worden, in zulken geval zal, na afrekking van des gemeenen lands gerechtigheid en van Zijne Prinselijke Excellentie, 't zuiver overschot tusschen diegenen, die de prijzen veroverd hebben, en de Comp. gedeeld worden, half en half.

Order omtrent het voldoen der verdiende maandgelden aan hen, die vrije burgers worden.

Art. 68. En op dat de voorschreven, hunnen verbonden tijd uitgediend hebbende personen, des te beter den voorschreven handel mogen drijven, zullen hunlieden hunne verdiende maandgelden tot op zes maanden na in d' Indiën betaald worden, blijvende de voorschreven zes maanden tot hun profijt en tot verzekering, in plaats van borgtocht, voor hunne getrouwheid onder de Compagnie, op interest tegen zes ten honderd in het jaar.

Een naamlijst en rek: derzelve jaarlijks over te zenden.

Art. 69. Dus zullen jaarlijks de namen en rekening dergenen

dien den vrijen handel vergund wordt, overgezonden worden, opdat men weten mag hoe dat dezelve rekeningen staan, en met den eersten naar Indië advijseren hoeveel hunne vrouwen, kinderen, ouders of andere vrienden hier te lande op rekg. hunner gage zouden mogen ontvangen hebben.

Art. 70. En in geval iemand van diegenen, die eenigen tijd hunnen eigen handel gedreven hebben, naar het Vaderland wilden keeren, zal men hunlieden, te weten dengenen, die aan geen Inlandsche vrouwen getrouwd zijn, op de schepen van de Comp. passage verleenen, zonder dat zijlieden nogtans zullen vermogen eenig goederen daarin te laden, meer als een kist met hunne kleederen van behoorlijke grootte, dewelke hier te lande komende gelijke visitatie als van anderen, in dienst van de Compagnie wezende, in den artikel-brief subject zullen wezen.

Concessie tot het verleenen van transport aan vrije lieden onder limieten.

Art. 71. En om den voors. personen hunne geconquesteerde goederen hier te lande te doen genieten, zullen zijlieden hunne middelen aan de kooplieden van D.E. Comp. in de Indiën overleveren en van dezelve assignatie nemen, vier van eenen teneur, die voor wisselbrieven zullen strekken en hier te lande bij de kamers, daar zoodanige personen inkomen, met 8 p.c. avance betaald worden.

Van hunne gelden en goederen wisselbrieven te verleenen.

Art. 72. Boven alle welke beneficiën zullen ook de Gouverneur-Generaal en Raden van Indië, om de landen te beter met der tijd te peupleren, aan degenen, die den vrijen handel verzoeken en zich daar toe te lande tot den huwelijken staat begeven, mogen uitdeeling doen van eenige kokosboomen, als ook van eenig gedeelte in de geconquesteerde landen, om te hunnen behoefte te cultiveren, te bouwen en vruchten daarvan te genieten, daar en zoo zijlieden ten dienste van de Compagnie zullen bevinden te behooren.

Permissie tot de uitdeeling van landerijen etc. aan dezelve.

Art. 73. Zullen ook, zoo het nood is, en dat zulks bij de particuliere vrije handelaars niet genoeg mogt bevorderd worden, alle mogelijke ordre stellen om de landen, principaallijk in *Amboina*, *Banda* en *Moluccos*, met allerlei bestiaal, zoo van schapen, als koeijen en geiten en bokken, paarden en andere te beplanten.

Het aankweken van allerlei bestiaal door dezelve te bezorgen.

Art. 74. En opdat de landen van *Neira*, *Poulo Aij*, en andere, het zij in de eilanden van *Banda*, *Amboina* of *Moluccos*, daar geene of weinige inwoners zijn, om de vruchten van de landen behoorlijk te plakken, behoorlijk gepeupleerd mogen worden, zul-

De Chinezen in de landen om de Oost ter woon te permitteren.

len de Gouverneur en Raden van Indië devoir doen, om, nevens de vrijgelaten personen van Onze natie, ook uit andere landen en principaallijk eenige familiën van de Chinezen te krijgen en te verwilligen, om in dezelve eilanden hunne residentie te komen nemen, alzoo de Chinezen een industrieus, naarstig en ongewapend volk zijn, van dewelken, naar men verstaat, niet te vreezen is, dat zij te eeniger tijd revolterende, zich meester van dezelve landen zouden mogen maken, principaallijk als men altijd goede zorg draagt, dat alle officieën en ambten bij de notabelsten en bekwaamsten van Onze natie mogen bediend worden.

De noodige ordre omtrent de betaling der soldaten en tegen den handel der vreemden om de Oost te stellen.

Art. 75. Op de continuatie van de betaling van de soldaten met kledjes, eenige goude matten, die niet als tot groot verlies den vreemden handelaars zouden uitgegeven kunnen worden, en andere gevoegelijke middelen, tot uitvoering van den handel der vreemden in de *Moluccos*, *Amboina* en *Banda*, zullen de Gouverneur-Generaal en Raden van Indië in alle voorzigtigheid, naar gelegenheid van tijd en occurentie van zaken, zoodanige ordre stellen, als zijlieden ten meesten dienste van de Comp. bevinden zullen te behooren.

Te dien einde een bekwaam *rendez-vous* te verkiezen.

Art. 76. Zonder ook te vergeten de verkiezing en verzekering van eene goede en bekwame plaats tot eenig *rendez-vous* op al zulken bekwamen tijd en plaats, als hetzelfde, regard nemende op den handel van de Engelsche, Fransche en andere natiën, gevoegelijkst en met de minste schadé en perikel van de Comp. zal kunnen geschieden, wel lettende op deze en andere consideratiën.

Aanwijzing wat daaromtrent dient geobserveerd te worden.

Art. 77. *Eerst*: dat de plaatse bekwaam zij voor de aankomende en uit de Indiën afvarende schepen, om zonder veel laveren of zonder naar verandering van mousson te wachten, dezelve te bezeilen;

2°: dat ze ook bekwaam zij voor de Chinezen, om aldaar veilig en zonder perikel met een mousson te mogen komen;

3°: dat ze ook geprovideerd zij, of nabij gelegen aan geprovideerde plaatsen, van versch water, hout en andere behoeften tot verversching, opbouwing of reparatie van de schepen noodig;

4°: dat men daardoor met die van *Bantam* niet vervalle in zoodanige contentiën, dat de Engelschen of andere vreemde natiën onzen handel aldaar zouden mogen onderkruipen;

5°: dat de plaatse ook verzekerd zij en wel afgezonderd of ligt om af te zonderen van het vaste land, om door menigte van volk niet overloopen en overrompeld te worden;

6°: dat er eene goede reede, baaijen of havens zij, om de schepen te bergen en over te halen;

7°: eindelijk ook wel gelegen, om den vijand daaruit ligtelijk alle jaar met cenige zeetogten afbreuk, en den vrienden en kantoren van de Compagnie secours te mogen doen, en daarom de contanten, effecten, provisiën, ammunitiën, boeken en schriften van de Comp. in goede zekerheid en buiten vreeze mogen wezen van door geweld of door brand, als in *Bantam*, *Palliacatten* en andere plaatsen voor dezen is gebeurd, overvallen te mogen worden.

Art. 78. Zal ook niet ondienstig noch ongeraden wezen, dat men met oorlogschepen en andere, die men in den binnenlandschen handel en tot uitvoering van de retouren zal mogen missen, jaarlijks op den bekwamen mousson en tijden een togt doe in de straat *Sincapoura*, *Malacca*, voor de *Manillas*, *Goa* of andere plaatsen, daar men meenen zal des vijands schepen te kunnen attraperen en destrueren, zonder, gelijk als voor dezen gebeurd is, alle de kostelijke schepen in de *Moluccos* op te wachten, of in 't bouwen van noodeloze forten te consumeren; mits altijd in deze *Moluccos*, *Amboina* en *Banda*, zoo vele groote en kleine schepen houdende, dat dezelve tegen de invasiën, zoo wel van de vijanden, als van de vreemde handelaars, ter nood verzekerd zijn.

Het doen van een jaarlijkschen kruistogt omtrent nevenstaande plaatsen onder limitatie aanbevelen.

Art. 79. De Gouverneur-Generaal en Raden van Indië zullen in alle brieven, contracten en patenten altijd gebruiken den naam van de Nederlanders en de Nederlandsche Compagnie, zonder gelijk als voor dezen in cenige brieven, geschriften en contracten geschied is, den naam, titel of provinciën dezer Vereenigde Nederlanden te gebruiken, om geen occasie van jalousie, omvraag of onrust tusschen de Vereenigde Provinciën alhier, noch ook tusschen de onderzaten derzelve in de Indië causeren.

Geen ander als den naam van Nederlanders of Nederlandsche Comp. in alle acten te gebruiken.

Art. 80. Eindelijk zal de Gouverneur en Raden in alles het meeste profijt, bevordering en verzekering van de Compagnie ten hoogste laten bevolen zijn, en geen occasie, zoo veel in hen zal wezen, voorbij laten gaan, daarmede zij der Compagnie eenigen dienst en den vijand afbreuk kunnen doen, en alle mogelijke ordre stellen, dat de artikelbrieven, instructiën en andere ordonnanciën bij de dienaren van de Compagnie en ieder, in het geen hem concerneert en aangaat, behoorlijk achtervolgd en geobserveerd mogen worden, en dat een ieder, zoo in civiele als criminele zaken, mag gedaan worden goed regt en expeditie van justitie, daartoe zijlieden ook zullen maken zoodanige keuren, ordonnanciën en instructiën, als zijlieden ten dienste van de Compagnie en tot welstand van hunne dienaren aldaar zullen noodig achten.

Alles wat mogelijk is ten voordeele van D. E. Comp. toe te brengen.

Aldus gedaan, geordonneerd en gearresteerd bij de bewindhebberen der Vereenigde Oost-Indische Comp., ter vergadering van de *Zeventiennen*, binnen *Middelburg* dezen 22sten Augustus 1617, op het behagen en de agreatie van zijne Doorluchtige Hoogheid en Hunne Hoog Mogenden, de Heeren Staten-Generaal der vrije Vereenigde Nederlanden.

De STATEN-GENERAAL dezer vrije Vereenigde Nederlanden:

Gezien en geëxamineerd hebbende deze voorgaande *Ordonnancie en Instructie voor den Gouverneur-Generaal en de Raden van Indië*, mitsgaders ook den annexen artikelbrief bij de bewindhebberen van de geotrooijeerde Oost-Indische Compagnie, te hunner laatste vergadering van de Zeventiennen geconcipieerd en bij Zijne Prinselijke Excellentie goedgevonden, hebben H. Hoog Mogenden dezelve instructie en artikelbrief mede geaprobeerd en geratificeerd, approberen en ratificeren dezelve mits dezen; ordonnerende overzulks den voorschreven Gouverneur-Generaal en Raden van Indië, mitsgaders ook alle anderen, in dienst van de voors. Compagnie of onder Ons en derzelver gebied en gehoorzaamheid in Indië wezende, een ieder in het geen hem aangaat, zich daarnaar te reguleren, zonder des te zijn in eenige gebreken, op de pene daarin begrepen.

Aldus gedaan en gearresteerd ter vergadering van de Hoog Gemelde Heeren Staten-Generaal in 's *Gravenhage*, op den derden dag der maand van November, in het jaar 1617.

III.

PUNTEN EN ARTIKELEN,

IN FORMA VAN

INSTRUCTIE,

GEARRESTEERD DEN 17^{den} MAART 1632

TER VERGADERING VAN DE XVII^{EN}, TER KAMER VAN
ZEELAND, BINNEN *MIDDELBURG*,

WAARNAAR

HENDRIK BROUWER,

GOVERNEUR - GENERAAL

VAN WEGE

DE NEDERLANDSCHE VEREENIGDE O. I. COMPAGNIE, OP *BATAVIA*
KOMENDE,

MITSGADERS DE ANDERE AANWEZENDE

RADEN VAN INDIE,

ALDAAR OP *BATAVIA* ALS OP ANDERE PLAATSEN MEER RESIDERENDE,
ZICH ZULLEN HEBBEN TE REGULEREN.

INSTRUCTIE voor HENDRIK BROUWER, Gouverneur-Generaal, en
de Raden van Indië.

Art. 1. Alzoo het fundament van alle goede, wel geregleerde Regering bestaat in de administratie van eene regtmatige *justitie*, worden de Gouverneur-Generaal en Raden van Indië sericuselijk gelast, achtervolgens hunne commissie van de Ed. Hoog Mogende Heeren Staten-Generaal, mitsgaders Zijne Prinselijke Excellentie, zoo in het generaal, als in het particulier, de goede hand daaraan te houden, dat op *Batavia*, en alle andere plaatsen onder het gebied van de Ed. Compagnie zijnde, dezelve mag worden bediend volgens de *instructiën en praktijken in de Vereenigde Nederlandsche Provinciën doorgaans, zoo in het civiel, als in het crimineel, geobserveerd*¹, en dat tot den tijd van hier eene andere bijzondere instructie

Regt en regtzaken behandelen naar de vaderlandsche praktijk,

tot nader order.

¹ Zeven jaren te voren was reeds, onder de regering van den Gouverneur-Generaal DE CARPENTIER, bij het Plakaat van den 16den Junij 1625, «ingevolge de recommandatie van de XVII^{de} bij hunne missive van den 1den Maart 1621», hier te lande ingevoerd en verbindend verklaard: de *gedrukte Ordonnanciën* (zoo als de III. Meesters dezelve daartoe expresselijk herwaarts hadden overgezonden), zoo op de *oordering van de Justitie* binnen de stad, alsmede ten platten lande van *Holland*, van 1 April 1580, als op de *Policie* van dezelfde dagteekening, door de Staten van *Holland* en *West-Friesland* voor *eenwig edict* gestatueerd; van welke *ordonnanciën* die op de *justitie* eene algemeene proces-orde in civiele zaken voor de geregten in de steden en ten platten lande (behalve het Hof) bevat, en naar dewelke de wethouders dezer stad en de officieren van justitie in de republiek van *Batavia* en alom in het koninkrijk *Jacatra*, in 't voorlezen van de justitie, zich voortaan, *zooveel eenigzins hier te lande praktikal* zij, zouden moeten conformeren; terwijl de *politieke ordonnancie*, handelende over het huwelijk, de successie *ab intestato*, de huur en pacht van landerijen, hypotheek en registratie van vreemde of onder verband gebragte goederen, de geregtelijke kosten enz., *zooveel eenigzins naar gelegenheid dezer landen*, zoude ingevoerd worden,

op den naam van H. Hoog Mogenden en Zijne Excellentie gemaakt en overgezonden zal zijn, waarnaar alle regters in 't toekomende zich zullen hebben te reguleren.

Feder kort en goed regt te laten geworden.

Art. 2. Zullen mede de Gouverneur-Generaal en Raden van Indië vooral wel letten en daartoe order geven, dat alle civiele en criminele zaken, zoo haast doenlijk is, mogen worden getermineerd, de zaken en dagelijksche processen mitsgaders de gevangenen, uit welke oorzaken hetzelfde wezen moge, niet opgehouden, maar iedereen gedaan worde kort regt en expeditie van justitie, opdat allier buiten klagen blijven mogen.

Over groote delicten zullen de Vice-Gouverneurs buiten consent van Generaal en Raden niet mogen disponeren.

Art. 3. Alzoo de Compagnie door voorgaande executiën over zaken van notoire *Crimina Laesa Majestatis*¹ in groote ongelegenheid, verachting en schade gebracht is, zullen de Gouverneur-Generaal en Raden van Indië scherp letten, en tot dien einde de respectieve Vice-Gouverneurs en Directeurs van de kantoren en forten van Indië espresselijk ordonneren, in alle groote zaken, als zijn van *conspiratie*, *verraad* en dergelijke, ten principale niet te procederen zonder kennis van den Generaal en Raden van Indië, dewelke zij in zulke gevallen, die God verhoede, daarvan dadelijk advijseren zullen, om voorts daarin gedisponeerd te worden, als naar behooren.

De Indische natiën, voornamelijk de Chinezen, vriendelijk te tracteren.

Art. 4. Insgelijks zullen de Generaal en Raden van Indië wel hebben te letten en iedereen belasten, dat alle Indiaansche natiën vriende-

evenwel uitgezonderd in 't stuk op de *successie ab intestato*, in welke plaats hier gebruikelijk en onderhouden moest worden, als een gemeen land-regt, de bijzondere verklaring en 't plakaat, bij de gemelde Staten den 13ten Mei 1594 en 13ten December 1599 voor eenige steden en districten in Holland gëmanceerd. Deze *successie ab intestato* is in haar geheel opgenomen in de Statuten van *Batavia* (van den jare 1642, fol. 125), doch later ingetrokken en vervangen geworden door het octrooi van de Staten-Generaal van 10 Januarij 1661, alhier ingevoerd bij de Indische Resolutie van den 7^{den} Februarij 1662. Bij dit octrooi is bepaald »dat in materie van *successie ab intestato*, overal in Indië en op de ginds en herwaarts reize zal worden nagekomen de voorsch. *politieke ordonnancie* (van 1 April 1580), zoo als dezelve bij de nadere *verklaring* van de Staten van *Holland* van 13 Mei 1594 en ook bij dat octrooi is geëluceerd; en waar de voorsch. gedrukte ordonnancien en instructiën niet statueren noch disponeren, zouden, volgens het plakaat van 16 Junij 1625, de regters volgen en in acht nemen de *gemeene civiele regten*, zoo als die in de *Vereenigde Nederlanden worden gepraktiseerd*. Zie het Indisch Plakaat-boek Vol. I. fol. 66. — Bij datzelfde plakaat is ook gearresteerd eene *bijzondere orde nan procederen in criminele zaken*.

¹ Hier wordt waarschijnlijk bedoeld het voorgevallene te *Amboina* in de maand Februarij 1623; waarvan de bijzonderheden te lezen zijn bij VAN KAMPERN I. c. bladz. 279 en volg., en de daarbij aangehaalde schrijvers.

lijk getraceerd en jegens hen niet onbehoorlijk geprocedeerd worde, en zonderling de *Chinezen*, dewelke met alle beleeftheid dienen gewonnen, om den handel van dezelve op *Batavia* meer en meer te doen vermeerderen ¹.

Art. 5. De justitie al wel gesteld zijnde, zal het noodig zijn, dat alle dienaren van de Comp., van welke kwaliteit of conditie die zullen zijn, en niemand uitgezonderd, tot hun devoirs gehouden worden. De dienaren tot hun devoirs te houden.

Art. 6. Dat niet alleen de Gouverneur en Raden van Indië, maar ook alle andere officieren op de respectieve forten en kantoren van Indië, jaarlijks vernieuwen zullen hunnen eed, in den aanvang van hunne dienst gedaan, en speciaallijk aangaande den particulieren handel beloven zich te zullen reguleren naar de order en plakaten daartegen van tijd tot tijd gestatueerd, of die namaals gegeven en geordonneerd zullen worden. Den eed jaarlijks te doen vernieuwen.

Art. 7. En alzo de excessen, in den particulieren handel dagelijks grasserende, veel veroorzaakt worden door de groote pracht, die bij hooge en lage dienaren van de Comp. in Indië gepleegd wordt, zullen de Gouverneur en Raden van Indië, achtervolgens den 21sten artikel van hunne instructie ², hetzelfde voorkomen met zoodanige sumptuaire keuren, ordonnanciën en instructiën, als zij tot den gemeenen welstand aldaar bevinden zullen te behooren ³. De pracht in te binden.

¹ » Wel ware te wenschen, dat de burgers te *Batavia* denzelfden handarbeid willen doen, dien zij in het Vaderland, om eerlijk aan den kost te geraken, moeten doen, en alzo mogten leven met eene affectie, om daar te blijven en zich vast te stellen, waardoor dan eindelijk eene vaste kolonie van *Nederlanders* zoude worden geëtabliseerd; maar gelijk meermalen hebben geschreven, zoo bevinden meer en meer, dat het meerendeels derwaarts gaat, niet met eene regte intentie om te blijven, maar in kort de middelen te verkrijgen om wederom te keeren; zoo dat, tot besluit, voor de Comp. geen beter middel alnog zien, als *Batavia* van allerhande Indische natiën en bijzonder de *Chinezen*, zooveel praktikabel is en met goede verzekering geschieden kan, te doen frequenteren en bewonen, waaruit te zijner tijd nog eene goede kolonie zoude kunnen voortkomen.» Patriasche Missive, 13 September 1635. Het is bekend, dat ten gevolge van deze beschouwingen, het getal *Chinezen* te *Batavia* jaarlijks is toegenomen, en weldra zijn ze de voornaamste ambachtslieden geworden. Tijdens de Comp. dreeven ze hier ook een uitgebreiden handel, doch meer als factours en tweede hand.

² Van den 2^{den} Augustus 1617.

³ Nadat tot wegneming van deze excessen onderscheiden plakaten waren uitgevaardigd, is eindelijk, onder het bestuur van den Gouverneur-Generaal JACOB MOSSEL, den 30sten December 1754, een *Reglement van pragt en praal* gearresteerd, hetwelk gedrukt te vinden is in de *Beknopte Beschrijving der O. I. etablissementen* van ARRIS HUIJERS (Amsterdam 1792). Dit Reglement werd op den 11^{den} December 1795 ingetrokken, ten blijkke der vernochtheid van de Indische Regering aan de nieuwe orde van zaken, met den aanvang van dat jaar in Nederland ingevoerd. »

Een reglement te dieneinde te ontwerpen en in trein te brengen.

Art. 8. Overzulks wordt verstaan, dat te *Batavia*, als zijnde het tegenwoordig *rendez-vous* van Indië, waar alle andere plaatsen zich naar reguleren, op UEd. aankomst, worde gemaakt een order en reglement van staat, zoo wel voor den Gouverneur-Generaal en Raden van Indië, als alle andere Ministers, waarin wij vertrouwen, dat UEd. met zoodanige discretie zullen gaan, dat de Comp. in de jaarlijksche ongelden daardoor ontlasting gevoelen, en niettemin haar credit, eere en reputatie zal behouden worden.

De onnoodige werken en fortificatiën af te schaffen.

Art. 9. 't Voornoemde reglement gemaakt zijnde, zal het ook noodig zijn te behartigen, dat alle onnoodige werken en fortificatiën, meer tot pracht, als tot sterkte en dienste van de Ed. Compagnie dienende, afgeschafte worden.

En onnutte dienaren naar het Vaderland te zenden.

Art. 10. Insgelijks dat alle onnutte dienaren van de Comp., groote of kleine tractementen trekkende, die met profijt niet en konden worden gëmployeerd, maar ledig loopen en den kost niet waardig zijn, zonder verzuim opgezonden, en dezelve om eigen, particuliere consideratiën of recommandatiën aldaar (niet) gehouden worden; hetwelk UEd. ernstig belasten alzo te laten geschieden, opdat geene maandgelden betalen aan degenen, die ze niet verdienen.

Op de vertimmering der schepen almede regard te slaan.

Art. 11. Op het vertimmeren van Comp. schepen, in Indië extraordinair veel kostende, dient mede wel gelet, en niettemin behoorlijke reparatie van alle schepen en jagten, met dezelve wel over te halen en te kalvaten, gedaan, tot welken einde continueren zullen UEd. van hier partij teer, pik, harpuis en zwavel successievelijk te zenden, doch zullen UEd. de groote nieuwe oorlogschepen, gedestineerd om in 't land te blijven, tegen dat merkelyke reparatie van doen hebben, met retouren eens herwaarts aanzenden, om alhier behoorlijk gerepareerd te worden.

Een bekwaam equipage-meester aan te stellen.

Art. 12. 't Is daarom ook zeer noodig, dat een vigilant, getrouw equipage-meester bij UEd. gebruikt worde, om alles met de beste menage te overleggen, die ook goede correspondentie met 'de respectieve Kamers, aangaande de gelegenheid van ieders schepen, zoude kunnen houden, en goed bewijs van al hetgene den equipage-meester concerneert.

Wat door hem verrijgt moet worden.

Twee commissarissen over de overkomende vivres te stellen.

Art. 13. Alzo groote klagen gedaan worden, dat de overkomende vivres, wijnen, azijn, olie, vleesch, spek en boter, met hetgeen meer daar aan dependeert, in Indië naar behooren niet worden

verantwoord, en eenige dienaren van de Comp. hun personage daar- onder zeer spelen zouden, achten wij, dat alle de overkomende vivres zouden (behooren) gesteld worden in handen van twee personen, als commissarissen van dezelve, die, op het aankomen der schepen, daar- op goed regard nemen, van de ontvangen uitgifte pertinent boek hou- den, waaruit kan gezien worden.

Art. 14. Wij zouden dan ook geraden vinden, dat gelijk opzigt genomen werd op de ammunitie, wapenkamer, lont, kruid, kogels, grof kanon etc., schoppen, spaden, houwens etc., waarover de res- pectieve kantoren met *Batavia* dienen te corresponderen, opdat jaar- lijks alsdan perfect mogen weten welke soorten en hoe veel ammu- nitie in Indië zij, en wat er aan ontbreekt.

Omtrent de ammu- nitie goederen in Indië almede zorg te dra- gen.

Art. 15. 't Zoude dan ook, Onzes' oordeels, niet vreemd zijn, dat ten minste één van de Raden van Indië, of een ander bekwaam per- soon, de zeevaart verstaande, nevens den equipagemceester opzigt had op het equiperen en toerusten van alle vloten en schepen van *Bata- via* afgaande, mitsgaders alle scheepsgereedschappen, als: ankers, touwen, zeildoek, blok-ijzerwerk van gesloopte schepen en jagten, vaten etc., dien ook bevolen zoude kunnen worden het toezigt op alle houtwerken van balken, planken etc., alsmede van kisten met medi- camenten, en alle kruiden en andere waren meer tot apothecarijen en chirurgie behoorende.

De aanstelling van een Raad van Indië als commissaris over de equipage is nood- dig.

Art. 16. Wij hebben UEd. ook in bedenken willen geven, of het niet hoog noodig zij, dat van de voornoemde goederen niet zoude mogen gedisponeerd worden, dan op de ordonnanciën, te passeren bij de voornoemde personen, en dat de dienaren, die onder dezelve gesteld worden om de goederen te leveren, geene ordonnanciën in rekening valideren zullen, dan daar de quitantiën van de levering onderaan gevoegd en behoorlijk onderteekend zullen zijn.

Aanwijzing hoeda- nig die te verstrek- ken.

Art. 17. Tot bevordering van de fortificatiën en andere stadswer- ken dient mede een uit de Raden van Indië gecommiteerd, opdat alles onder goed opzigt en met de minste kosten geschieden mag, mitsgaders ook in deliberatie genomen, of men die met minder kos- ten niet zoude kunnen besteden.

Het opzigt over de fortificatiën en stads- werken almede aan een Raad van Indië op te dragen.

Art. 18. En alzoo uit de jongste overgekomen boeken gezien hebben, dat de generale ongelden van *Batavia* te zamen in één jaar belooopen hebben over de *tien honderd vijf en zeventig dui-*

De ongelden in In- dië te besnoeijen.

send gulden, zal het hoog noodig en eenmaal tijd zijn, dat met alle mogelijke vlijt gelet worde om de voornoemde ongelden te besnijden, als:

't Kasteel *Batavia* met de minste kosten in staat van defensie te brengen,

doch omtrent de stadswerken niet te doen buiten nader order.

Order omtrent de verstrekking van het rantsoen voor de kajuit op de schepen.

Item omtrent de continuatie van hetzelfde rantsoen aan de wed. van 's Comp. dienaren.

De verstrekking van maandelijksche huishuren excuseren.

De lasten van 's Comp. stal te besnoeijen.

Geen karossen of paarden der dienaren ten laste van de Ed. Comp. te laten.

Art. 19. Dat gelet wordt op wat manier men met de minste kosten het kasteel en de stad *Batavia* zal kunnen in zoodanige verzekering brengen, dat dezelve tegen de magt van den *Mattaram* en alle andere vijanden zal kunnen worden gedefendeerd. waarin onze meening is, het kasteel in goede orde te brengen en houden, en in de stals-fortificatiën ten principale, volgens het overgezonden project, zonder ons nader advijs niets te doen.

Art. 20. Item of men behoorde te continueren het rantsoen aan die voor de kajuit a 1½ rijdsd. voor ieder hoofd per maand, bij den Gouverneur-Generaal *CARPENTIER* goedgevonden en verstaan te verstrekken, in zulken tijd als er geen olie noch azijn gegeven kon worden, hetwelk toch niet geacht en, zoo wij verstaan, der Compagnie meer schande als eere nagezegd wordt, bedragende niettemin jaarlijks *f* 8,500.

Art. 21. Item of men aan de weduwen van 's Comp. dienaren op *Batavia* zal continueren 't geven van het halve maandelijksche rantsoen van hare mans, ieder naar zijne bediening, en dat tot het trouwen aan rijken en armen, bedragende omtrent jaarlijks tot laste van de Compagnie *f* 1400.

Art. 22. De subsidiën van huishuren op *Batavia*, die aan diverse getrouwde kooplieden, predikanten en minderen worden gedaan tot laste van de Comp., bedragen jaarlijks ruim *f* 1,000—, 't welk zoude kunnen worden geëxcusord.

Art. 23. Alzoo het onderhouden van Comp. paarden in getal van omtrent 40 stuks jaarlijks van soursage, zadels en toomen, behalve de lasten van omtrent 36 personen, komt te bedragen *f* 7000.— jaarlijks, is goed gevonden de Comp. daarvan zooveel mogelijk te ontlasten, en geen meer aan te houden, als tot beveiliging van de landen buiten *Batavia* noodig is.

Art. 24. Zoo wordt mede verstaan, dat de Gouverneur-Generaal en Raden van Indië, of ook eenige andere Vice-Gouverneurs, Directeur en dienaren van de Compagnie geene paarden of khrossen houden tot laste van de Comp., doch op hun eigen kosten zullen mogen houden.

Art. 25. Item om zooveel mogelijk te besnijden of geheel te excuseren de daghuren van de Chinesche zaag- en timmerlieden op Comp. werf, wekelijks bedragende 150 á 170 realen, zijnde ruim 's jaars 19 gulden (?), welke kosten bij den Generaal COEN zalr. in het geheel of ten naasten bij geëxuseerd zijn.

De daghuren van de Inlandsche ambachtslieden besnoeijen.

Art. 26. Idem de daghuren van de vrijburgers, die op de timmerwerf verdiend worden voor timmerloon aan booten en schuiten, bedragende per week ruim 100 gulden, komt 's jaars f 4,800,— 't welk mede in het geheel of meerendeel bij gemelden Heer COEN zalr. geëxuseerd en met 's Comp. volk gedaan is.

En de vrije timmerliede n.

Art. 27. Item aan de Chinesche arbeiders is, in min als twaalf maanden, voor arbeidsloon van goederen te lossen en laden voor rekening van de Comp. contant betaald 1184 $\frac{3}{4}$ realen, komt te bedragen f 2960.—, 't welk bij den Generaal COEN ook te eenemaal werd geëxuseerd, en ook bij 's Comp. lijfeigenen, slaven en scheepsvolk wel gedaan kan worden.

Item van Chinesche arbeiders te excuseren.

Art. 28. Staat ook te letten, dat aan bamboezen en atap op *Batavia* voor rek. van de Comp. in contant gegeven is 2059 $\frac{1}{4}$ realen van achten, zoo tot opbouwning van koestallen, ziekenhuis, slavenhuis, logies in het kasteel, soldaten-woningen, corps de garde, in den tijd van 15 á 16 maanden komt f 5150—, 't welk de Generaal COEN excuseerde, die de bamboezen den zwarten liet halen, en atap zelve maken en gras gebruiken, daar men nu ter contrarie, zoo onderrigt worden, de bamboezen bij wijlen in voorraad heeft doen koopen, zonder die van doen te hebben.

Omtrent het bezorgen van bouwstoffen zal het voorbeeld van den Generaal COEN gevolgd worden.

Art. 29. Aan 's Compagnie's dochters, die 50 realen tot bruidgift genieten, en getrouwde personen van hier gaande 20 realen, sedert 14 á 15 maanden betaald, en heeft de Comp. gekost rijkd. 2767 in contant, 't welk in het toekomstige van zelf zal komen te cessen, alzoo volgens Resolutie van de XVII^{de} van nu aan geene

En de afgave van de gewone huwelijkgift aan Comp. dochters moet geëxuseerd worden.

¹ Van den 8sten November 1631. Den 17den September 1647 bepaalden de XVII^{de} echter om, «tot voortzetting van koloniën, vrouwen met huone mans naar Indië te zenden,» terwijl, tot voortzetting van den landbouw aan de *Kaap* «kolonisten derwaarts werden gezonden, waaronder ook Fransche «gereformeerde vlugtelingen, voornamelijk die zich op den wijngaard en 't «disteleren van azijn en brandewijn verstonden, en wel vooraf 48 *meiden*». Zie de missives van de XVII^{de} van 3 en 6 Oct. en 5 November 1687 en 25 Maart 1688. Zie voorts hierboven de aantekening op bladz. 40.

(vrouwen) meer gezonden zullen worden, en ofschoon al eenige komen mogten, wordt verstaan, dat men dezelve niet zal betalen.

Het aanmaken der benooodigde riemen door Comp. dienaren te laten geschieden.

Art. 30. Dient mede geannoteerd, dat voor omtrent 800 stuks riemen, ten behoeve van schuiten, booten en tingams, op *Batavia* door vrije lieden doen maken, de Comp. betaald heeft in den tijd van 11 á 12 maanden, de somma van 810½ realen van achten, makende *f* 2025—, 't welk bij den Generaal COEN niet is toegestaan, en bij 's Comp. volk gedaan kan worden.

De vermeerdering der onkosten omtrent het cureren te betrachten.

Art. 31. Aangaande het ziekenhuis of het hospitaal, 't welk de Comp. op *Batavia* kost omtrent *f* 12,500— wordt UEd. in bedanking gegeven, of de zieken, zoo wel matrozen als soldaten, bij de getrouwde soldaten of slechte burgers niet gefourneerd en tot minder kosten van de Comp. geacomodeerd zouden kunnen worden.

En zoo mede ten opzichte van het vrouwen-huis en school enz.

Art. 32. Insgelijks beroerende het vrouwenhof en school, behalve de gage van de regenten anders jaarlijks der Comp. kostende *f* 6,500.— alhoewel hetzelfde om de voorsz. redenen voortaan meest zal komen te cesseren, zoo kunnen UEd. eens overleggen, of men de dochters, die nog zijn bij getrouwde lieden, niet zoude kunnen besteden om de kost en kleeding te winnen, en de jongens op de schepen te gebruiken.

De onnoodige fortificatiën en vertimmeringen te excuseren.

Art. 33. Alzoo wij bevinden, dat op *Batavia* groot geld is geconsumeerd met timmeringen en fortificatiën, waarvan de Heer VAN DIEMEN pertinente verklaringen kan doen, verstaan wij dat op UEd. aankomst alles met de beste menage, ten meesten dienste van de Compagnie bevorderd, en hetgeen onnoedig is nagelaten zal worden.

Comp. dienaren hunne eigen woningen te laten bekostigen.

Art. 34. Om een ieder met woning te accomoderen verstaan wij, dat groot getal tot laste van de Comp. geexpendeerd wordt, gheel contrarie de meening van den Heer Generaal COEN, die verstond, dat, die zijn gemak begeerde, zulks mogt bekostigen, en niet de Ed. Comp., waarop UEd. regard nemen en orde zullen stellen, dat de Comp. daarmede niet wordt bezwaard.

De kleedingen der helbardiers etc. en het getal derzelve te besnoeijen.

Art. 35. Wij zien ook, dat de kleeding van des Generaals zes helbardiers, vier lijfschutters en jongens, der Comp. jaarlijks kost meer als *f* 5,000—, 't welk wij verstaan besneden moet worden, het getal van helbardiers, lijfschutters en jongens in zulker voege dient verminderd, dat de Compagnie met den eersten daarvan 't effect zal mogen te gemoet zien.

Art. 36. Item hoe voor levende en doode Javaniën in den oorlog bekomen, betaald is f 4,500. Of nu de Compagnie zooveel hier aan gelegen is, dat Ons in zoodanig geval, dat God wil verhoeden, hetzelfde zooveel zouden laten kosten, wordt UEd. in bedenken gegeven.

Van de noodzakelijkheid der gestelde premie op ieder Javaansch hoofd onderzoek te doen.

Art. 37. Uit de generale en particuliere kantoor-boeken van *Batavia* gezien hebbende, dat voor de begravenis van de Generaals COEN en SPEX tot laste van de Compagnie gebragt zijn over de 6,300 gulden, kunnen Wij niet verstaan alzoo te laten passeren en alhier, nu wordt verhaald, om UEd. te verklaren onze meening in zulken geval te zijn, dat hetzelfde tot laste van de Comp. niet zal mogen komen, maar ieder zijne onkosten dragen moeten, zoo dat naar reden behoort.

De ongelden op de begravenis der Generaals niet weder ten laste van de Edele Comp. te brengen.

Art. 38. En alzoo Wij mede gezien hebben, dat jaarlijks aan verscheiden personen uit de middelen van de Comp. vereeringen gedaan hebben, dewelke wel geëxecuteerd kunnen worden, zullen UEd. in alles zoeken het profijt en den dienst van de Compagnie, 't welk UEd. ten hoogste gerecommandeerd wordt in alle voorvallende zaken, zonder eenige particuliere inzichten, te willen betrachten.

En het distribueren van premien zooveel mogelijk te excuseren.

Art. 39. Komende verder tot den handel, waaruit de vruchten van de lang gesupporteerde onkosten en moete eindelijk te verwachten hebben, worden UEd. serieuselijk gelast en bevolen, denzelven met alle mogelijke industrie, volgens orders, instructiën en menage overal te bevorderen en te doen achtervolgen, namelijk:

De menage in acht te nemen.

Art. 40. In *Persie*, dat geconsidereerd moet worden, hoe de Engelschen dien handel met Ons gemeen, nu zonderling voorgenomen schijnen te hebben, denzelven met hunne magt te restaureren, en daarom bij Ons zonderling gelet moet worden, om met naarstigheit en vigilantie zooveel als mogelijk is te weeg te brengen, dat van hen daarin niet worden verkloekt, dat met weinig schepen in korten tijd groote kapitalen verhandeld hebben.

De Engelschen in den Persiaanschen handel te verkloeken.

Art. 41. Ter jongste vergadering van de Zeventienien gedelibereerd zijnde, of men den handel met den koning of met particulieren in *Ganwonlaar* of *Bandaar* stabilieeren zoude, is goedgevonden aan ANTHONIO DELCOERT van *Aleppo* hierover te advijseren en ordonneren eene proeve te nemen, om de negotie met particulieren aan te vangen¹,

Aanwijzing van het genomen besluit en afgezonden order ten opzichte daarvan.

¹ Te *Siam* was de koning koopman en wel monopolist.

houdende niettemin met *Malambeek* en alle andere van den koning dependierende goede vriendschap en correspondentie, en dat met hem alle openstaande dissentiën ten meesten dienste van de Comp. zoude zoeken af te handelen.

Mitsgaders wat daaromtrent dient in acht genomen te worden.

Art. 42. Wij oordeelen, dat voornoemde negotie voor de Comp. dient te onderhouden met zoo weinig omslag van dienaren, als mogelijk is, vooral lettende, dat getrouwe, ervaren personen aldaar gebruikt worden, vijanden zijnde van alle particuliere, en zonderling dat voornoemde negotie meerendeel gedreven mogt worden met courante, vendibele koopmanschappen, die goede en ordinaire avans geven, en dat aldaar zooveel specerijen verhandeld mogen worden, als, om den handel in *Souratte* en *Coromandel* niet te bederven, aan de man gebragt kunnen worden, waaraan de Vereenigde Compagnie ten hoogste gelegen is.

In het toekomende geene ambassadeurs op den vorigen voet aan den *Persiaan* te zenden.

Art. 43. Dewijl de Ambassade van JAN SMIT tot groote kosten van de Compagnie vruchteloos uitgevallen is, en dat die handel zoo groote onkosten niet lijden kan, kunnen wij niet goedvinden op die manier in het toekomende te gaan, maar, de zaken zulks vereischende, van hier Zijne Majesteit van *Persië* met eene eerlijke vereering te begroeten.

Order omtrent het ligten van gelden op interest in *Souratte*.

Art. 44. Aangaande den handel in *Souratte* hebben uit de advi-zen, zoo van den Directeur VAN KAESSEL, als zijne prædecesseurs, altijd wel kunnen begrijpen, hoe noodig het zij, dat het voornoemd kantoor met een dubbel kapitaal voorzien mogt zijn, om alle koopmanschappen op zijnen tijd en na den oorlog in te koopen, maar als men door verscheiden ongelegenheden hetzelfde tot nog toe niet heeft kunnen te weeg brengen, en dat men inderdaad bevindt, de voorz. handel met zoo groot profijt niet gedirigeerd kan worden, als men op een stel en sprong, zoo men gemeenlijk zegt, de goederen genoodzaakt is op te koopen, is goedgevonden den voornoemden Directeur KAESSEL te authoriseren, om zooveel penningen op te ligten, als tot den handel noodig wordt gerequireerd, mits daarin gaande met alle discretie en getrouwheid, gelijk aan voornoemden VAN KAESSEL bij particuliere missive in allen ernst gerecommandeerd hebben.

De voorslag tot het bemagtigen van *Din* of eenige andere sterkte van de Portugezen is niet aanneemelijk.

Art. 45. Op den voorslag van den Directeur VAN KAESSEL, om al-leen, of met assistentie van de Engelschen en die van *Souratte*, om *Din* of eenige andere sterkte van de Portugezen daaromtrent te incorporeren, zouden voor alsnog niet kunnen goedvinden hetzelfde

voor te nemen, alzoo de handel aldaar zoodanige onkosten niet lijden mag, en de Comp. haar garnizoen eerder behoort te minderen als vermeederen. Alles moet aldaar, gelijk in *Persïë*, met goede menage overwonnen, de groote onkosten en particuliere handel besnocid, en goed, getrouw volk aldaar, tot redres van de excessen in den voornoemden particulieren handel en de groote onkosten, geëmployeerd worden.

De menage aldaar almede te betrachten, en getrouwe dienaren te hebben.

Art. 46. Alzoo de Portugezen, in *Goa* en andere daaromtrent gelegen plaatsen, sedert eenigen tijd groote praeparatiën ten oorlog gemaakt hebben, en overal nog groote geruchten laten gaan, van zich groot te armeren, waardoor te vreezen stond, dat Wij en de Engelschen van hen bezocht zouden zijn geworden, nademaal aldaar geen bijzondere magt bij de hand was, en dat door het schrijven van den Directeur VAN KAESSEL veroorzaakt is, dat A°. 1630, door gebrek van meerdere schepen, van *Batavia* naar *Persïë* en *Souratte* geen bezending gedaan is, zijnde alle voornoemde praeparatiën en magt der Portugezen daarna in rook verdwanen, zonder iets bijzonders verrigt te hebben, zal men in zulk geval op zijn stuk wel en voorzigtig mogen letten, maar ook der fortuin wat moeten toegeven en voor zeker houden, dat de Portugezen een maxime hebben en gewend zijn groote geruchten te laten van hun armeren en praeparatiën ten oorlog, om hunne vijanden gestadig werk te geven en in onkosten te consumeren.

Tegen de oorlogspraeparatiën der Portugezen wel op hoede te wezen, doch geene moeite en onkosten te maken dan bij noodzakelijkheid.

Art. 47. Om verscheiden goede en gewigtige consideratiën en zondring om allen particulieren handel in de voornoemde kwartieren van *Persïë* en *Souratte*, zoo veel doenlijk is, te beletten, hebben hiervan expresse order gegeven aan den Directeur VAN KAESSEL en DELCOURT, dat ze geen moorsche goederen met de schepen van de Compagnie op vracht vermogen zullen over te voeren, maar het zelve beleefdelyk te excuseren en, niettegenstaande de Engelschen, den Mooren daarin nimmer meer te consenteren en, zoo doende, hen uit de gewoonte te brengen.

Den overvoer van Moorsche goederen met Comp. schepen beleefdelyk af te slaan.

Art. 48. Zoo gaarne hebben uit de jongste advyzen van VAN KAESSEL, dato 12 Januarij 1631, verstaan, dat de handel van de specerijen aldaar op al zoo goeden voet en prijzen gehragt was, en ons daarin geene anderen verhinderen zouden kunnen, als de Engelschen of Deenen, die door de hooge prijzen zullen zoeken. Ons dien handel niet alleen te laten, maar ook te bederven, en mitsdien zeer considerabel is, niet behoorde te houden op een middelmatigen prijs, om

Order omtrent den prijs der specerijen in *Souratte*.

al zoo anderen van dien handel te doen afzien en alleen te mogen gauderen.

't Kantoor *Masulipatnam* niet ophreken.

Art. 49. Uit de advijzen van den Gouverneur MARTEN IJSBRANTSEN gezien hebbende het gepasseerde tusschen Ons en de Mooren, en hoe het ongelijk Ons aangedaan gedresseerd was, kunnen Wij niet goedvinden, dat het kantoor *Masulipatnam* zouden verlaten, bijzonder in cas van ongelijk, 't welk Ons van nieuws bejegenen mogt, altijd goede occasiën hebben kunnen Ons van hen te revengeren, en daarom de handel aldaar dient gecontinueerd.

De partikuliere handel op de klagten van *Coromandel* volgens de plakaten verboden.

Art. 50. De groote klagten van den voornoemden Gouverneur, zoo over den partikulieren, als gepermitterden vrijen handel van die van *Batavia*, heeft Ons doen resolveren, tot noodige gerequireerde order en remedie daartegen, (denzelven te verbieden) gelijk dezelve diensvolgens geheel afgeschapt en op het rigoureuste verboden wordt, als in de plakaten, jongst naar Indië gezonden, kan gezien worden, dewelke UEd. gelast worden punctueel naar den letter, zonder eenige infractie, te doen observeren en executeren.

Malakka te belegeren is in dezen tijd onraadzaam.

Art. 51. Wij hebben uit de jongste advijzen kunnen verstaan, hoe de Onzen, op het verzoek van de *Atchiners* om adsistentie tegen die van *Malakka*, zich gedragen hebben, maar zouden geenszins geraden vinden *Malakka* te belegeren, zoo wel dat Comp. gelegenheid hetzelfde niet toe laat, maar dat de plaats zelfs met vrede niet zoude blijven bezitten; en meer oorlog op Onzen hals halen, is voor de Comp. ongeraden, ondienstig en onkostelijk.

Doch het vaarwater behoorden die plaats bezet te houden.

Art. 52. Wij achten verder beter, ja noodig te zijn, dat om den vijand in die kwartieren werk te geven, het vaarwater behoorden *Malakka* met eene curieuse vloot bezet worde gehouden, waardoor de vijand gebonden en de Comp. haren handel met beter zekerheid in verscheiden andere kwartieren zal kunnen doen.

Souratte, *Persië* en *Coromandel* moeten omtrent den prijs van specerijen met elkander corresponderen.

Art. 53. Den voornoemden consideratiën op den handel van *Persië*, *Souratte* en *Coromandel* moet ook gevoegd worden, dat gelijk op alle de voornoemde plaatsen de specerijen nu op gaeden prijs zijn gebragt, de voormelde respectieve kantoren met elkander daarover en alle andere zaken, den handel aangaande, zonder verzuim dikwijls en met alle occasie behooren te corresponderen.

De handel in *Siam* is noodig.

Art. 54. Den handel van *Siam* aangaande, achten denzelven voor de

Comp. heel noodig, tot welk einde gecommiteerden van de XVII^{ea} gelast zijn, om voor den Koning van *Siam*, in antwoord van Zijner Majesteit's missive, nevensgezonden presenten tot onderhouding van alle vriendschap te doen maken, dewelke met de naaste schepen in het najaar 1632 zonder verzuim zullen volgen.

Art. 55. En alzoo het ons zeer bedroefd heeft te verstaan, dat de vrije lieden, zonder aan de dienaren van de Compagnie ecnig respect te dragen, den handel van de kleeden zeer stout en onbeschaamd bevorderd hadden, verstaan wij dat UEd. de vrije lieden volgens Onze order en plakaten zullen limiteren, om niet te handelen daar zij der Compagnie schade zouden kunnen doen, UEd. mits dezen speciaalijk autoriserende Onze voors. order en plakaten, daar het van noode is te amplïeren en tot verhinderend van diergelijke fouten te procederen, zoo UEd. geraden vinden zullen.

De vrije burgers in den handel van kleeden te dier plaatsen te limiteren.

Art. 56. Gezien hebbende hetgeen de Gouverneur PUTMANS aangaande den handel van *China* wijdloopig adviseert, verstaan Wij dat, volgens zijn voorstel, met demping der roovers verkregen zal moeten worden en geenszins onder de sauvegarde van dezelve, zoo als de Gouverneurs SNOEK, DE WITTE en MILLS met groot verstand altijd gesustineerd en tot groot nadeel van de Compagnie geprakticeerd hebben.

Het dempen der zee-roovers.

Art. 57. En opdat de handel te beter zouden mogen gauderen, verstaan Wij ook noodig te zijn, dat de vijand van *Alang* op *Formosa* gejaagd worde, UEd. mitsdien ten hoogste belastende, zoo haast Comp. gelegenheid en goede apparentiën daartoe dienen zullen, hetzelfde met suffisante magt, onder het beleid van een bekwaam persoon, tot zoodanig exploit bij de hand te nemen en in het werk te stellen.

En het verjagen van den vijand van *Alang* op *Formosa*, ter voortzetting van den Chineschen handel, bij gelegenheid in 't werk te stellen,

Art. 58. Uit voornoemde advijzen van gemelden PUTMANS, hebben mede gezien, dat ter verzekering van den voornoemden handel noodig gerequireerd wordt een goed getal jagten, gelijk de heer VAN DIEMEN Ons hetzelfde ten hoogste gerecommandeerd heeft, en bij Ons alzoo ook begrepen wordt, dat daarop order stellen en Indië van bekwame jagten voorzien zullen, om aldaar en elders te gebruiken, daar het van noode wezen zal.

en te dien einde een goed getal jagten te bezorgen.

Art. 59. Aangaande het fort *Taijowan*, hebben met Onze jongste missive den Gouverneur-Generaal en Raden van Indië geordonneerd,

Het fort *Taijowan* met de minste kosten te voltrekken.

hetzelve met de minste kosten voorts te voltrekken, alzo geoordeeld wordt de situatie ook begrepen te zijn, en dat het ook in goede defensie onderhouden worde, tot welken einde met alle gelegenheid van hier partijen klinkers zenden zullen.

Den handel in Japan des mogelijk op den vorigen voet te stellen.

Art. 60. Hoe noodig voor de Compagnie de *Japansche* handel zij, behoort iederen dienaar van de Compagnie bekend te zijn, en daarom alle middelen aangewend, om hetgeen met zooveel moeite en arbeid verkregen hadden te mogen behouden, waarop eenige capricieuse hoofden weinig of niet achtende, de Compagnie aldaar in zoo groote schade en verachtering van haren handel gebragt hebben, dat nu meer als tijd is, met alle mogelijke industrie te hervatten en in voorgaande punten te brengen, opdat, den handel van *China* bekomen hebbende, ten lange leste eens mogen geraken tot het effect van de hoop, waarmede de Comp. zoo lang gevoed is, en als niet noodig haar geld van hier te zenden. Wij willen alsdan nog al in de hoop blijven, dat zoo niet in het geheel, waarvan wij nu despereren immers, ten meesten deel door voornoemden handel zulks zal kunnen te weeg gebragt en de kantoren eens in gewenschte termen gesteld worden, waartoe een naarstig, getrouw en vigilant persoon veel vermag.

Den Koopman NIEUWENROODE tot continuatie te verzoeken.

Art. 61. De adviŷen van den koopman NIEUWENROODE geven Ons zoodanig goed genoeg, dat Wij oordeelen denzelven een zeer bekwaam persoon, aldaar te mogen continueren en in goede punten onderhouden, te welken einde Wij ook goedvinden, dat de voornoemde NIEUWENROODE vóór de expiratie van zijn verbonden tijd zal worden verzocht aldaar te continueren, met zoodanige verbeteringe van zijn tractement, als zijne langdurige diensten aldaar meriteren.

De Portugezen in hunne reize van *Malakka* naar *Japan* aan te tasten en den handel te beletten.

Art. 62. Dewijl wegens de Comp. tot den handel van *China*, *Taijowan* en *Japan*, eene goede defensieve magt van schepen en jagten aldaar zal moeten onderhouden worden, meenen Wij dat tusschen beide op den vijand met dezelve, ter plaatse daar de schepen, van *Macao* komende, best waargenomen worden, dient gekruist en alle mogelijke wijŷt aangewend, om den Portugezen dien handel infructueus te maken, waarop bij UEd. zonderling dient gelet.

De forten van *Majacan*, *Taffasoa*, *Tabeloa* en *Batchian* tot nader order te bezetten.

Art. 63. In de *Moluccos* moet bij den Gouverneur aldaar goede zorg gedragen worden op de noodige reparatie van *Majacan*, *Taffasoa* en *Tabeloa*, mitsgaders het fort *Batchian* voor alsnog en tot Onze nadere order aangehouden worden op de oude maximen, waar-

mede de *Ternataanen* tot hun devoir gehouden moeten worden, alzoo Wij, volgens de contracten met hen gemaakt, aangenomen hebben hen tegen hunne vijanden te defenderen, mits dat in recompense van dien Ons de handel van de nagelen alleen zoude geworden, om denwelken redelijk te mogen gauderen Wij Onze zijde rigoureuuselijk onderhouden en hun geen wettige oorzaak geven moeten, om over Ons te klagen; want bijaldien eenige plaatsen kwamen te verlaten, zouden bij hen ontwijfelijk begrepen worden, dat de vijanden aldaar logeren, en zij overzulks tegen dezelve volgens de contracten niet en worden gede-fendeerd. Wij laten Ons voorstaan, dat door ecne goede regering, van een vigilant opperkoopman aldaar de zaken wel in goed postuur onderhouden zullen worden, waaraan ten hoogste gelegen zijnde, Wij ook recomanderen den voornoemden *LOKTENSTEIJN*, dien Wij aldaar bekwaam houden te continueren, en bij deszelfs vertrek of aflijv-heid een ander kloek en bekwaam persoon in die kwaliteit te conti-nueren.

Art. 64. De koning van *Ternate* dient ook, niettegenstaande Wij al zijn doen, voor geveinsd en hem vervreemd van den Spanjaard hou-den met hoofsche complimenten onderhouden en men om geene, als om hoogwigtige redenen, in rupture van vrede met hem te vervallen, waardoor de zaken van de Comp. al te zeer verachten en de vijand te groot voordeel op Ons krijgen zoude. Verstandige, kloeko, vreed-zame personen, het regt van de Compagnie met goed beleid we-tende te defenderen, dienen aldaar, zoo als hiervoor gezegd is; want als Wij van Onze zijde wel doen, kunnen van hen afvorderen 't geen zij schuldig zijn te presteren.

Met den Koning van *Ternate* niet dan om bondige redenen te breken.

Art. 65. Den handel in *Amboina* aangaande, hadden Ons de wijd-loopige discoursen en advijzen van den Gouverneur *PHILIP LOCASZ.* zoodanige hoop gegeven, dat die alleen met exclusie van alle anderen gegaudeerd zouden mogen hebben, maar gelijk men aan de ~~ene~~ zijde wel te hard, en aan de andere zijde wel te beleefd kan zijn, oorde-len Wij, de voornoemde Gouverneur zich al te veel op die natie ver-trouwd en het regt van de Ed. Comp. aldaar niet naar behooren heeft bewaard, bestaande hetzelve daarin, dat de contracten met hen gemaakt, punctueellijk aan beide zijden onderhouden worden, en de contraventeurs naar behooren gestraft worden; want als geen redenen kennen, zo moeten de wapenen het regt defenderen. Wij ook den vrede wel liefhebben, maar Ons daarom van de maximen en fundantenten van Onze handelingen niet laten diverteren en met moorsche praatjes paaijen, gelijk voornoemde Gouverneur tot grooten ondiens van de

Men moet omtrent de Inlanders in *Amboina* wel op de-zelve passen.

Compagnie gedaan heeft en daardoor zijn exploit tot schande en schade van de Compagnie uitgevallen is.

De *Makassaren* en alle andere van den handel in nagelen te versteken.

Art. 66. En alzoo met alle mogelijke vlijt gearbeid worden, om den rijken handel, volgens het verkregen regt van de Comp. in die kwartieren door onderscheidene gemaakte contracten, *alleen* te mogen bezitten, en dat men nu klaarlijk gezien heeft, dat alles aan Onze zijde voldaan zijnde, die van *Lahoe* en *Combello* tot geen redenen gebragt hebben kunnen worden, komt in dezen in consideratie door wat middel het ontvoeren der nagelen door de *Makassaren* en alle anderen zoude kunnen belet worden.

En te dien einde een goed getal vaartuigen onder een bekwam Overste derwaarts te zenden,

Art. 67. Hierop gelezen hebbende de advijzen van den heer ANTONIJ VAN DIEMEN; oordeelen, dat geen ander middel met eenig vrucht bij de hand genomen kan worden, als dat jaarlijks met eene gerequireerde magt van *Batavia*, ten tijde die van *Makassar* en anderen aldaar op *Lahoe* en *Combello* komen handelen, onder het beleid van een goed krijgsman, de voornoemde *Makassaren* en alle anderen hunne vaartuigen benomen, verbrand en verdustrueerd worden, zonder nogtans met die van *Lahoe* en *Combello* daarover in oorlog te komen, als door uitersten nood, en alleen toonende, dat vijanden zijn van diegenen, die Onze geregtigheid tot den handel zoeken te benemen, te meer Wij verstaan hetzelfde buiten eenige of bijzondere bezwaarnis van de Compagnie geschieden kan.

zonder nogtans met die van *Lahoe* en *Combello* in oorlog te komen.

Nadere aandrang van dat bevel.

Art. 68. UEd. worden dan ook bij deze sericuselijk belast de voormelde Onze order en alle middelen, die UEd. oordeelen zullen tot Onze intentie te dienen, op het spoedigste, zonder enig tijdverlies, te expediëren, en zoodanige importante zaken naar geene depeche van missive of andere order te laten wachten, maar ook ieder bezending op zijn mousson te laten voortgaan, alzoo het geheel welvaren van de Comp. daaraan is dependende.

Het garnizoen naar mogelijkheid in *Amboina* te diminueren.

Art. 69. Dient mede wel overlegd, of en hoeveel het garnizoen in *Amboina*, buiten eenige verhuidering, tot ontlastinge van der Ed. Compagnie's groote lasten verminderd zoude mogen worden, waarin met alle circumspectie dient gegaan, om Ons in die kwartieren niet te bloot te geven.

Kwaliteit en bekwamheid van een Gouverneur over die provincie.

Art. 70. Om Ons dan in die kwartieren meer en meer te verzekeren, is het noodig het Gouvernement in *Amboina* met een goed naturel, niet hoogmoedig, maar den inwoners genegen en hun humeurs

In middelmatige zaken te gemoet zien gaande, onderhouden worde, waarvan in den persoon van den Heer GLISSELSSEN goede vruchten verhoppen te gemoet zien en te mogen plukken, dat God geve.

Art. 71. Aangaande de differenten aldaar wegens de kerkelijke zaken voorgevallen zijnde, zullen UEd. zich reguleren volgens de order en resolutiën van de XVII^{de} met Onze jongste dienaangaande aan den Gouverneur en Raden van Indië toegezonden, waartoe Ons om korthedswille refereren.

Order omtrent de ontstane differentie aldaar.

Art. 72. Volgens de consideratiën van de Comp. op den handel in de eilanden van *Banda*, zijnde van de principaalste en voor haar van de importantste conquesten in Indië, verstaan dat mede de forten aldaar in goede orde en defensie bewaard en onderhouden moeten worden, zonder het garnizoen te zeer te besnijden, noch ook eenige oude forten op nieuw te maken, zonder Onze expresse order van hier te verwachten te mogen verwerpen, om het welk na te komen, Wij den Gouverneur van ROEMBORG een bekwaam persoon oordeelen.

De fortificatiën en garnizoenen in *Banda* in goeden staat en orde te houden.

Art. 73. Item om te ordonneren, dat geen noten of ook eenige nagelboomen, maar in plaats van dien allerhande eetvruchten aangeplant mogen worden, waaraan der Compagnie ten hoogste gelegen is, 't welk bij voorbeeld wel dient geappreheendeerd, en ook expresse order gegeven, dat de nagelboomen uitgeroeid, het volk van *Rooij* en *Rosegijn* geligt, en allenthalve onze iteratieve order precieselijk zonder disputen achtervolgd mag worden.

De uitroeijing der nagelen en aanplanting van allerlei vruchtboomen te bezorgen.

Item de ligting der bezettingen van *Rooij* en *Rosegijn*.

Art. 74. Wij hebben gaarne verstaan, dat de Onzen het plukken en havenen van de noten en soelie zooveel aangenomen hadden, waarin zij meer dienen geoefend te worden, zonderling aangaande de soelie, die Wij oordeelen niet droog gezonden, maar middelmatig dient gesprengd te worden, alzo de heel droog gemaakte soelie te zeer vermijtert, gelijk uit de jongss overgekome ne gezien hebben.

Het havenen van noten en soelie te bezorgen,

en de laatste natter over te zenden.

Art. 75. Op de aanplanting van allerhande vruchtboomen en vee dient mede zonderling wel gelet, en de vrije lieden, aldaar residentende, daartoe geanimeerd te worden, hoewel te vreezen staat, dat door haar debauche weinig te verrigten zal zijn, en daarom bij eenig succes gedesespereerd wordt.

De aanplanting van vruchtboomen door de vrijlieden te laten in het werk stellen.

Art. 76. Item op het aanhouden van de scholen aldaar, nademaal het naturel van de *Bandanesez* bevonden wordt zoo kwaadaardig te

Aanmerking omtrent de aldaar zijnde scholen en het

natuur der *Bandanezen* etc.

zijn, dat er geen hoop is om dezelve te verwinnen, niettegenstaande de kinderen van jongs op in de school opgebragt zijn, en daarom oordeelen de kwaadaardige *Bandanezen* verzonden en slaven aldaar dienen geplamt, die met der tijd het cultiveren van de vruchten aannemen mogen.

Repetitie der order omtrent de kerkelijke geschillen aldaar.

Art. 77. In het stuk van de kerkelijke differenten, aldaar mede voorgevallen, zullen UEd. volgen Onze order, met de jongste brieven in November 1631 gegeven, waaraan Ons gedragen.

Den particulieren handel aldaar in specerijen op lijfstraf verbieden.

Art. 78. En als de particuliere handel in *Banda* zeer grasseert, is Onze meening, dat dezelve aldaar, gelijk op alle andere plaatsen, op het rigoureuste verboden, het handelen met noten, nagelen en foelie aan lijf en goed, volgens de plakaten, zal gestraft en daarin zonder eenige dissimulatie of conniventie geprocedeerd zal worden.

De noodige bouwmaterialen tot de fortificatiën derwaarts te zenden.

Art. 79. Tot de noodige fortificatiën in de voormelde eilanden, zullen UEd. met alle gelegenheid partijen klinkers en cement zenden, opdat alles met de minste kosten onderhouden mag worden, 't welk ten hoogste voor de Compagnie vereischt wordt.

De *Maccassaren* uit *Amboina* te weren.

Art. 80. Aangaande *Maccassar* verstaan Wij, dat tot destructie van dezelve geen beter middelen aangewend kunnen worden, als dat zij nevens alle vreemde Indische natiën, die Ons den nagelhandel zoeken te infecteren, uit *Amboina* geweerd worden, zonder dat van noode zij hun land te bezoeken, anders als bij occasie en *passant*, gelijk de Heer VAN DIEMEN hetzelve in zijn missive in 't breede aangewezen heeft.

Maccassar niet dan en *passant* te bezoeken.

Den handel in *Palembang* aan te houden.

Art. 81. Op den handel in *Palembang* hebben in Onze jongste gepadvijseerd, dat die aldaar, zoo om de noodige procure van rijst, als het bestiaal en andere grof vee aldaar vallende, moet onderhouden worden.

De peper op alle plaatsen daar ze valt, met de minste onkosten en meeste omzetting van kleeden te bemagtigen.

Art. 82. Resteert de peperhandel, waarvan hiervoren niet en hebben gesproken; en alhoewel daar in verscheiden kwartieren voor de Compagnie is, verstaan Wij dat dezelve overal, doch voornamelijk op *Janbij* en elders, daar dezelve met de minste kosten en meeste kleeden verhandelen kunnen, aangehouden moet worden, als zijnde een van de courantste en vendibelste retouren, waarop de Comp. staat kan maken en die haar equipage funderen.

Art. 83. Dit aldus aangaande den handel geconsidereerd zijnde,

zullen komen tot eenige particuliere, waarin UEd. gelast wordt Onze order na te komen.

Art. 84. Dat geene vrije lieden of dienaren van de Comp. in eenige plaatsen of kantoren van Indië onder Ons gebied zullen mogen handelen met diamanten, alzoo Wij bevinden groote dievenrijen daaronder te schuilen, die met alle mogelijke middelen dienen voorgekomen te worden.

Verbod tegen den diamanthandel.

Art. 85. En alzoo Wij onderrigt zijn, dat de Secretaris VAN DER LEE voor zijn particulier eenige diamanten gekocht had, verstaan Wij dat tegen hem dienaangaande volgens den artikelbrief zal geprocedeerd worden.

Tegen den Secretaris VAN DER LEE over den inkoop van dien te procederen.

Art. 86. UEd. wordt mede speciaal last gegeven, om allen dienaren van de Comp., niemand uitgezonderd, die de Gouverneur-Generaal en Raden van Indië, na voorgaande informatie door den Advokaat-Fiscaal, oordeelen zullen schuldig te zijn aan particulieren handel, de sleutelen van hunne kisten te doen overleveren, om dezelve in hunne goederen te visiteren en, naar bevind van zaken, daarin volgens Onze order en instructie verder te procederen, alzoo de ontrouw zoo groot is, dat die anderszins bezwaarlijk ontdekt kan worden.

Hoedanig Comp's. dienaren, beschuldigd wordende met particulieren handel, te behandelen.

Art. 87. Alzoo bij wijlen FRANCISCO PESSAERT eenige juweelen nagelieven zijn, zullen UEd. den Fiscaal in handen geven en daarop doen procederen, opdat Ons regt tegen allen particulieren handel worde bewaard.

Order omtrent de nagelaten juweelen bij eenen FRANCISCO PESSAERT.

Art. 88. Insgelijks tegen zekere juweelen, bij eenen JOANNES DUBBELSWERFF van *Amsterdam* aan [den voormelden PESSAERT] gezonden om voor hem aldaar te benificeren.

En zoo mede omtrent eenige van die kleinodien, uit *Amsterdam*, aan hem verzonden.

Art. 89. In Onze jongste hebben den Gouverneur-Generaal en Raden van Indië geadviseerd en Onze meening overgeschreven van de zaken van den schipper ADRIAAN JACOBSZ., langen tijd gevangen gezeten hebbende, dat Wij na resumtie van het proces bevinderende voornoemden schipper wat te raauw aangetast is, en tegen voornoemden PESSAERT vrij wat meer stof gevonden zoude hebben kunnen worden, bijaldien zijne zaak nog niet getermineerd was, dat men hem zoude ontslaan en met de eerste schepen als passagier overkomen laten.

Renovatie der orden ten opzichte van den schipper ADRIAAN JACOBSZ.

Art. 90. Wij hebben gezien, dat eenige gecondemneerde personen, ter zake van ontrouw en particulieren handel, op beloften, dat zich in 't

Alle gedeporteerde dienaren over parti-

culieren handel naar 't Vaderland te zenden.

toekomende beter comporteren zouden, wederom in dienst aangenomen zijn, 't welke alle Wij niet en kunnen verstaan, maar ter contrarie UEd. belasten, alle de zoodanigen, als onnutte en ontrouwe dienaren, met de eerste gelegenheid op te zenden. Onze intentie is allen ontrouwen en particulieren handel op het scherpste te doen straffen en uitroeijen, en inzonderheid zoodanige, die zich met specerijhandel bemoeijen en die aan de Engelschen en andere natiën, tot verderf van 's Comp. negotie, leveren.

Jaarlijks (twee Commissarissen naar de buitenkantoren te zenden ter visite,

Art. 91. En opdat in alle respectieve fort en kantoren van Indië Onze order en instructie, zoo tegen den particulieren handel, als ook alle andere zaken aangaande, punctueelijk achtervolgd mag worden, verstaan Wij en ordonneren UEd., dat jaarlijks twee gequalificeerde personen, waarvan de een het fiskaalsambt voor dien tijd waarnemen zal, als Commissarissen tot visite van de voorn. kantoren gecommiteerd zullen worden, met zoodanigen last en order, dat de abuizen en excessen, aldaar aangaande, gecorrigeerd en zonder eenige dissimulatie daarin geprocedeerd worden.

en daarloe vertrouwde personen te verkiezen.

Art. 92. Te welken einde UEd. zorgvuldig letten zullen, dat vooral getrouwe personen daartoe gekozen mogen worden, van welker vigilantie en getrouwheid men verzekerd wezen mag, en niet de zoodanige, die in plaats van voornoemde abuizen en excessen te helpen straffen, specerijen op de kust van *Persië* en *Souratte* brengen, den ontrouwen dienaren de hand boven het hoofd houden, door hunne onverzadelijke gierigheid ced en eer postponeren, en hunne eigen zaken in plaats van 's Comp. dienst vervullen.

Twee bekwame personen tot het houden van de boeken der vrije lieden aan te stellen.

Art. 93. Alzoo dagelijks bevonden wordt, bij het overkomen van de boeken der vrije lieden, dat vele rekg. in Indië zijn betaald, die al veel te voren hier bij avancement aan vrouwen, kinderen, vrienden en crediteuren, zoo bij uitwinning als anders, door het verzenden en verkoopen van derzelver rekg. zijn voldaan, strekkende tot groote en merkelijke schade der Comp., die ook altijd staan te vermeerderen, zoo bij tijd daarin niet voorzien wordt, zullen de Heer Gouverneur-Generaal en Raden van Indië dienen te ordonneren een of twee bekwame personen, die expres over het houden van de boeken der vrije lieden zijn gesteld, en die geene rekening vermogen zullen te boeken om in Indië betaald te worden, ten ware bij voorgaande apostille van den Raad, die ook zoodanige betaling niet ligtelijk zullen toestaan, ten zij alvorens verzekerd zijn, hier te lande geen betaling is geschied; ook verzorgen, dat met alle schepen, aan ieder ka-

Aanwijzing vaneer op derzelver rekg. betaling zal mogen geschieden.

mer wordt gezonden copij van de vrije boeken, om daaruit alles hier op de boeken af te schrijven.

Art. 94. In Onze jongste missive aan den Gouverneur-Generaal en Raden van Indië hebben vermaand van een persoon van eenen ALBERT WESTERMAN, over land in Indië gekomen en zich als vrij man op *Batavia* onthoudende, dat op deszels actie scherp regard genomen mag worden, alzoo onderrigt worden, dat de vrouw WESTERMAN allenthalve den handel van de Comp. zoekt te bederven; verstaan derhalve, dat UEd. geen Italianen, Franschen, Nederlanders of ook eenige andere natiën, over land in Indië gekomen, met schepen van de Comp. zullen laten overvaren, maar ter contrarie naauw op alle hunne actiën doen letten, welke zij tot verhinderend van 's Comp. handel zouden mogen bij de hand nemen.

Aan niemand overland in Indië gekomen, met 's Comp. schepen transport te verleenen.

Art. 95. Aangaande de slaven van de Comp., jaarlijks van onderhond veel kostende, willen UEd. in bedenkingen geven, of men die onder de vrije lieden niet behoorde te verkoopen, en geen meer aanhouden, als noodig om met profijt in werken van de Comp. geëmploijerd te kunnen worden.

Geen meerder slaven als noodig aan te houden.

Art. 96. Tot besluit wordt UEd. serieuselijk gelast en bevolen de *Instructie voor den Generaal en Raden van Indië, in den jare 1637, ter vergadering van de Zeventienden, binnen Middelburg in Zeeland gemaakt, en bij H. Hoog Mogenden en Zijne Prinselijke Excellentie geaprobeerd*, in alle punten, waartegen geen contraire order gegeven en gevolgd is, precieselijk te achtervolgen en doen achtervolgen op alle kantoren, forten en andere plaatsen; van alle zaken, zoo wel de justitie, policie, als den handel aangaande, wel te dirigeren en doen dirigeren, conform de fundamenten en maximen van de Regering dezer Geünieerde Provinciën en order daartoe gegeven, en zonderling UEd. werk daarvan te maken, dat alle onnutte onkosten tot menage gebracht, het geld tot de negotie gebruikt, en niets wordt bij de hand genomen, als door nood; dat alle onnutte dienaren opgezonden, de vrome naar merite geavanceerd, en geen particuliere recommandatie den dienst van de Comp. kome te overwegen; dat de artikelbrief en geëmaneerde plakaten, door order van de XVII^{de} tegen den particulieren handel gestatueerd, punctuoclijk en zonder eenig dispuut geëxecuteerd mogen worden; dat de retourschepen, volgens Onze order, zoo tijdelijk afgezonden worden, dat zij de perikelen in 't aanen inkomen der havens dezer landen ontgaan mogen. Eindelijk geelij alle dingen haar gevolg krijgen uit een goed opperhoofd en voor-

De vorige instructie prompt te observeren.

De menage te beartigen.

Onnutte dienaren op te zenden.

De goede naar merite te belooenen.

Den artikelbrieffen plakaten te exccuteren.

De retourschepen op zijn tijd af te zenden.

en de dienaren met
een goed exempel
voorgaan.

ganger, zoo ook UEd. en deszelfs Raden met goede exempelen in de justitie, policie, handel en alles hetgeen daaraan verder dependeert, mogen betoonen, dat UEd. het welvaren van de loffelijk Vereenigde Geocroijeerde Oost-Indische Comp. zoo ter harte gaat, dat daarvan de vruchten zullen mogen te gemoet zien, waartoe God bidden UEd. voor alle onheilén en ongelukken te bewaren, den handel van Indië onder UEd. beleid te zegenen en onder Zijne heilige bescherming te willen onderhouden.

Onder stond:

Aldus gedaan ter vergadering van de XVII^{de}, binnen *Middelburg* in *Zeeland*, den 17de Maart 1632.

Was geteekend:

JACOB BOREEL, H. SCHELLINGER, CORNELIS DE MEIJER, DIRK HASSELAAR, A. VAN DER GRACHT, GERARDT WELHOEK, HANS DE HAES, JB. ROCK, GERRIT IEWISCH, DR. TUOLLINGS, JAN CORNELISZ. WOTS, HANS VAN LOON, H. HAIMAN, LEONARD RUSCH en JACOB BICKER.

IV.

PUNTEN EN ARTIKELEN,

IN FORM VAN

GENERALE INSTRUCTIE

TER

VERGADERING VAN DE HEEREN **XVII^{EN}**, REPRÆSENTERENDE
DE GENERALE NEDERLANDSCHE GEOCTROIJEERDE
O. I. COMPAGNIE,

GEARBEESTEERD BINNEN *AMSTERDAM*, DEN 26sten APRIL 1650,

VOOR DEN

ED. GOUVERNEUR-GENERAAL

EN DE BIJGEVOEGDE

R A D E N,

VAN WEGE DE GEMELDE COMPAGNIE RESIDERENDE TE *BATAVIA*,
OM HUN ED. TOT MEERDER WELVAREN EN
PROSPERITEIT TE DIENEN.

PUNTEN EN ARTIKELEN, in form van Generale Instructie, ter vergadering van de Heeren XVII^{en}, repræsenterende de Generale Nederlandsche geotroijeerde O. I. Compagnie, gearresteerd voor den Ed. Gouverneur-Generaal en de bijgevoegde Raden, van wege de gemelde Comp., residerende te *Batavia*, om Hun Ed. tot meerder welvaren en prosperiteit van dezelve te dienen, waarin te letten staat:

Dat het *Gouvernement-Generaal van Indië* (na lang genomen deliberatie) eindelijk geconstitueerd en tot nog zonder verandering vastgesteld blijvende in den persoon van een *Gouverneur-Generaal* en *zekere Raden*, als bij de instructiën en successieve daarop gevolgde orders blijkende is, het geheele wel of kwalijk varen van de Generale Comp. diensvolgens resulteren moet uit de goede en kwade directie van het Opperhoofd en gemelde Raden.

Dat het Opperhoofd zich zelf in handel en wandel wel gouvernende, en alle actiën ten dienste der Generale Comp., volgens order en instructie, naar de intentie en maximen van zijne meesters dirigerende, ongetwijfeld de Raden van Indië, als van hun Opperhoofd veel dependerende, en die hunne oogen op hem gestadig hebben om hem te volgen en believen, nimmermeer wijken zullen van den regten weg, dien hun voorganger inslaat, en door het Opperhoofd met goede exempelen daartoe ook fatsoenlijk kunnen gehouden worden; maar het Opperhoofd daarin deficiërende en van den regten weg gaande, dat de Raden, die aan het respect van het Opperhoofd zeer hangen, den weg van hun Opperhoofd doorgaans mede gaan.

Dat gedurende de octrooijen van de Compagnie, nu en dan ter vergadering van de XVII^{en} in deliberatie gelegd zijnde, om de voorz. form van regering (om verscheidenen redenen daartoe dienende), zonder een generaal Opperhoofd, te laten bekleeden bij zeker getal van Raden, dewelke bij beurten maandelijks presideren zouden;

De tegenwoordige form van Regering gecontinueerd.

Het welvaren van de Comp. dependeert van de goede conducte der Hooge Regering.

De Generaal moet tot voorkoming van excessen vooral een goed voorganger wezen.

De tegenwoordige form van regering is altijd voor de beste aangezien.

Bij de meeste advijzen altijd verstaan is, dat de voornoemde form van regering, bestaande in een Generaal en verscheiden Raden van Indië, als voor de Generale Comp. het zekerste en respectueuste zijnde, voor alle andere verre geprefereerd behoort te worden.

Dat dan de gemelde regering van Indië (zoo voors.) zonder verandering tot nog vast gesteld zijnde, gelijk uit de successieve Gouvernements van verscheiden Heeren Generaals (hetzelve hoogwigtig ambt loffelijk bekleed hebbende) gebleken is.

Vooraf moet worden gelet op de kwaliteit tot het ambt van een Gouverneur-Generaal vereischt, en waarin hetzelve ten principale bestaat.

De onderhouding der orde hangt veel af van den Generaal.

Dat van den Gouverneur-Generaal deriveren moeten alle onderhoudingen van goede orde en maximen in 't stuk van justitie, policie, negotie en 't geen daaraan meer dependeert; dat de voornoemde orde nimmermeer onderhouden kan worden, als de Gouverneur-Generaal zelf geen goed voorganger is in de observantie van zijns meesters bevelen, want die zelf geen orde volgt, een ander niet wel tot orde houden kan, gelijk verscheiden exempelen in de wereld getuigen.

De Comp. moet alleen gauderen van den handel.

Nu is kennelijk, dat het geheel welvaren van de Oost-Indische Compagnie dezer landen daarin bestaat, dat dezelve privaatelijk, met exclusie van alle anderen, genieten moge de vruchten van den handel, haar alleen geotroijerd,

De dienaren mogen geenen particulieren handel drijven.

Zonder dat hare ministers, dewelke voor hare diensten tractementen en gagen trekken, directelijk of indirectelijk den voornoemden handel onderkruijen, en in plaats van hun meesters, hunne eigen particuliere profijten mogen zoeken.

De Generaal dient, om de kwade gevolgen, van den particulieren handel vooral zuiver te wezen.

Waaruit dan volgt, dat een Gouverneur-Generaal, zoo wel om alle zijne bijhebbende Raden, als alle afwezende hooge en lage ministers van de Comp. over geheel Indië, van hem zeer dependende, aan den generalen artikelbrief en den eed, daarop gedaan, verbonden te houden, niet alleen van allen particulieren handel, maar ook zelfs van suspicie vrij en onbezwaard behoort te wezen; dat de Gouverneur-Generaal, tot particulieren handel genegen zijnde, altijd, zoo veel in zijn vermogen is, verkiezen zal zoodanige subalterne ministers, dewelke hem in zijn voornemen believeen en ten dienste zullen wezen, en consequentelijk dat ijverige, getrouwe personen gepostponeerd en gedisgraciëerd,

en alzoo met der tijd niet als baatzoekende dienaren in Indië gevonden zouden worden; dat de particuliere handel is als een pest in Comp. ligchaam, denwelken geen tijd gegeven mag worden om verder in te kruipen, maar met scherpe remediën geweerd en geëxtirpeerd moet worden.

Alzoo dat kwaad, eens door den tijd teregt ingeworteld zijnde, zeer langzaam en dat nog niet zonder groote verachtering van 's Comp. handel (vermits de noodzakelijke verandering van verscheiden personen, om meerder kwaad en schadelijker gevolgen voor te komen) gedempt zoude kunnen worden.

Dat mitsdien hier te lande, bij de vergaderinge van de XVII^{en}, als repræsenterende de Regering van de Generale Oost-Indische Compagnie, als het fundament van haar geheel welvaren vastgesteld moet worden, om tot het Generaal-Gouvernement van Indië niemand te roepen of te promoveren, die met particulieren handel besmet en daarvan niet geheel zuiver zij.

Niemand dan vrij van dat excess zijnde, staat tot het Generaal verkozen te worden.

Dat benevens de voornoemde eerste kwaliteit vooral in den persoon van den Gouverneur-Generaal vereischt, ook concurreren moet zijne affectie, die hij draagt, tot de onderhouding van de goede orde in het stuk van de *Justitie en Politie*.

De onderhouding van een goede justitie en politie etc. wordt der Hooge Regering aanbevolen.

Dat de *Justitie* is het fundament van alle wereldsche regering, zonder dewelke geen plaats kan bestaan, en derhalve dienen moet om de goeden te beschermen en de boozen te straffen.

Dat de Gouverneur-Generaal behalve zijn goeden wil, dien hij heeft tot de *Justitie en Politie*, ook het oordeel hebben, moet, om tot de administratie van dien te helpen stellen zoodanige kapabele personen, die hun ambt met luister bekleeden kunnen.

Te dien einde wordt een goed oordeel in den Generaal vereischt.

Dat de Gouverneur-Generaal, als het Opperhoofd van de gansche regering, buiten de *Justitie*, met zijne aanwezende Raden ook goede zorg dragen moet voor de *Politie*, dewelke der *Justitie* de hand bieden moet.

De regering moet ook voor de politie zorgen.

Dat om beide, *Justitie en Politie*, met elkander wel te doen gaan, noodzakelijk mede een goed oordeel in den persoon van een Generaal van noode is, en 't zelve gebrekende, het een of 't ander altijd mank gaan zal.

Vervolg.

Den voortgang des binnenl. handel te bezorgen.

Dat de *Justitie* en *Policie* op de respectieve kantoren en residentieën van de Comp. in goede orde gehouden wordende, de Gouverneur-Generaal en Raden van Indië voorts met al hun vermogen en industrie arbeiden moeten, om het oogmerk van de Oost-Indische Comp. te mogen voldoen in 't groote werk van den binnenlandschen handel over geheel Indië.

Dezelve is te verdeelen in drieërlei soort.

Dat de voornoemde handel geconsidereerd moet worden drieërlei ten aanzien van de Compagnie, namelijk: dat zij die, *ten eerste*, heeft uit haar eigen conquesten, zijnde de eilanden van *Banda* en aankleven van dien¹;

ten tweede, uit kracht van hare gemaakte exclusieve contracten met den Koning van *Ternate* en deszelfs omliggende eilanden van *Molucco*, mitsgaders de ingezetenen in de kwartieren van *Amboina*; en

ten derde, met verscheiden andere oriëntische koningen en prinszen, zoo uit kracht van gemaakte accoorden, als vrije admmissie om als kooplieden, nevens alle andere natiën, in hun land te mogen negotiëren, zoo lang het haar belijft.

In de Oostersche provinciën voornamelijk wel gade te slaan.

Dat derhalve de handel in de gemelde kwartieren der *Moluccos* *Amboina* en *Banda*, voor de Generale Compagnie zoo kostelijk, met groot verlies van goed en bloed eindelijk verkregen zijnde, met onderhouding van Comp. forten in goede defensie tegen alle hostiliteiten en attentaten, zoo van openbare vijanden, als geveinsde vrienden, doorgaans gehouden en verzekerd moet blijven.

Dat niet alleen de voornoemde plaatsen en forten, maar de handel der Compagnie aldaar *privative*, met exclusie van alle andere, competerende, tot haar voordeel bewaard en uit dezelve genoten mag worden, waarom dezelve geposideerd zijn.

Den vervoer van nagelen uit de *Moluccos* door particuliere of vreemden te beletten.

MOLUCCOS. Dat om de meeste profijten van den handel in de *Moluccos* te consequeren, gelet moet worden op de maximen van de Compagnie aldaar, gefundeerd op materie van staat, namelijk, dat Comp. ministers zoo zeer niet moeten arbeiden, om veel giroffeln-

¹ Welke in het begin van het jaar 1621 door den Gouverneur-Generaal COEN veroverd zijn en zich toen hebben onderworpen. Zie beneden onder *Banda*, waar gezegd wordt dat *Banda*, uit *regt van oorlog*, der Compagnie in *eigendom* toebehoort. Den 14 Mei van dit jaar gaf COEN bevelen, om op *Banda* landen uit te keeren aan die aannamen, dezelve door slaven te doen bewerken; welke uitgifte de oorsprong is van de thans nog aldaar bestaande *notentwinnen*, meer algemeen bekend onder den naam van *specerijperken*.

gelen te mogen bekomen, als wel vooral vigileren en zorg dragen, dat dezelve door de inwoners of vreemde natiën niet vervoerd worden.

Dat om de *Ternatanen* van de kultuur der giroffelnagelen zoo veel doenlijk zij te diverteren, de Koning in regering zijnde, tot Comp. devotie, met jaarlijksche vereering en courtoisiën gewonnen en geanimeerd moet worden, om den oorlog tegen zijne rebellen, de *Tidorezen*, Spaansche bezetting tot hunne defensie ingenomen hebbende, te continueren.

Den koning van *Ternate* van nagel-kultuur te diverteren,

en tot den oorlog tegens den *Tidorees* te animeren.

Dat hierin voor de Comp. te meer gearheid moet worden, omdat haar oogmerk in de assistentie van den Koning van *Ternate* tegen den Spanjaard altijd geweest is en nog blijven moet, om denzelven van de negotie der giroffelnagelen te frustreren.

Vervolg.

Dat daarom de *Ternatanen*, eene woelige en onrustige natie zijnde; altijd in actie van oorlog gehouden en niet tot rust komen mogen, om Comp. oogmerk te ontzetten en zich tot meerder aanplanting van nagelen te begeven, dewelke door hen dan ligtelijk ten deele vervoerd zouden mogen worden, of niet vervoerd wordende, alle bij de ministers van de Comp., volgens de gemaakte contracten, ontvangen en betaald moeten worden.

Alle nagelen moeten aan de Comp. geleverd worden.

Nu is kennelijk, dat de eilanden van *Amboina* meer giroffelnagelen, het eene jaar door het andere gerekend, uitgeven kunnen, als de geheele wereld verteren kan, consequentelijk, dat aan de *Moluccos* niet zoo zeer om de nagelen, als om materie van staat aangehouden, en die woelende natie gestadig in actie van oorlog moet gehouden worden, waartoe een politiek, gaauw opperhoofd aldaar vereischt wordt ¹.

Amboina levert nagelen genoeg uit.

Ternate wordt om reden van staat aangehouden.

Dat de Gouverneur-Generaal en Raden van Indië, volgens gemelde maximen van staat, den Vice-Gouverneur in de *Moluccos* instrueren

De menage ontrent de forten en dienaren te behartigen.

¹ Men vindt dezelfde beginselen in de Patriasche missive dd. 28 Maart 1648, waarin gezegd wordt: »dat men den oorlog tusschen de *Ternatanen* en *Tidorezen* om staatsmaximen gestadig moet voeden; den *Ternataanschen* koning naar gelegenheid van zaken assisteren, zonder nogtans den Spanjaard geheel van *Ternate* te verdrijven, opdat de *Ternataansche* koning de handen altijd vol werk hebbe en er geen tijd overig blijve, om te denken op iets, Comp. staat in de voornoemde kwartieren praëjudiciabel zijnde, alzoo die natie zeer onrustig is, en in grooten voorspoed voortgaande, weldaden zeer ligtelijk vergeten zoude, welk gebrek doorgaans onder alle en inzonderheid de oriëntische natiën de overhand heeft; hebbende de koning van *Spanje* van die kwartieren meer last dan voordeel».

en daarop gaande zorg dragen moeten, dat 's Comp. omslag niet als met de noodige bezetting van de forten waargenomen, de onnoodige geëxecuteerd en de kantoren van de overige gage trekkende dienaren ontlast mogen worden.

Het bemagtigen der nagelen voor de Comp. nader aangedrongen.

AMBOINA. Dat uit het geen hier boven geposeerd wordt, blijkende het oogmerk van de Comp. om den handel van de giroffelnagelen alleen met uitsluiting van anderen te mogen bekomen, de Gouverneur-Generaal en Raden dan ook te meer vigeren moeten, om niet alleen Comp. ministers in de *Moluccos*, maar ook in de kwartieren van *Amboina* hetzelfde wel te doen begrijpen, om uit te werken, ten principale daarin bestaande:

De zaken, mits het onderbrengen der rebellen, in den tegenwoordigen stand te houden.

Dat het oorlogen tegen de rebelleke opperhoofden van de provincie van *Hitoe* en hunne geassocieerden, met excessieve groote lasten en gesupporteerde kosten, van de Comp., eenige jaren herwaarts gefundeerd is geweest op de onverdragelijke ontrouwigheden, hij dezelve gepleegd in het ontvoeren van de giroffelnagelen door de *Makassaren* en meer andere vreemde negotianten uit gemelde kwartieren.

Dat de gemelde oorlog, zoo met demping van de voornoemde rebellen, als zonderling door de overgelukkige verovering van hun sterk roofnest *Capaha*, nu zeer na geheel ten einde is, en de resterende ingezetenen, zoo van *Hitoe*, als andere onliggende plaatsen, tot hun devoir weder gebragt zijn ¹, om alle de giroffelnagelen, bij de gemaakte contracten, aan de Compagnie verbonden, aan hare ministers te leveren.

Dat mitsdien, in gemelde kwartieren niet anders resteert, als de zaken te houden in postuur, gelijk de Ed. GERARD DENNER dezelve op zijn vertrek aan D. E. ARNOLD DE VLAMING VAN OUTHOORN aldaar gelaten heeft.

De forten van de noodige garnizoenen bezetten.

Dat te dien einde alle plaatsen, om die natie te beter bij ontzag te continueren, alsnog vooreerst noodig met competent garnisoen bezet zullen moeten blijven en scherpe wacht met gestadig kruisen omtrent suspecte plaatsen gehouden dient, om geen perikel van het vervoeren der nagelen te loopen,

De kruistogten niet na te laten.

De gemaakte contracten punctueel na te komen,

Dat om van Compagnie's wapenen in groote gedragen lasten te meer

¹ In 1644. Zie omtrent de inneming van *Capaha* VAN KAMPEN, l. c. II Df. bladz. 11.

der vruchten te mogen trekken, en die natie aan de Compagnie altijd verbonden te houden, niet noodiger is, als dat aan de zijde van d Compagnie de gemaakte contracten punctueelijk onderhouden en niemand ongelijk gedaan worde, 't welk ten principale aan het goed beleid van 't Opperhoofd depeendeert, die deze natie tegen alle geweld beschermen, vriendelijk onthalen, en geenszins door de vingers zien moet, dat in het leveren van de giroffelnagelen de een of de andere schade kome te lijden, zonder ook iets nieuws te practiseren of aldaar tot laste van de ingezetenen van die landen in te voeren, tegen meergemelde mutuele contracten eenigzins strijdende.

en de eilanders wel te behandelen.

Dat de gemelde eilanden, als diere panden voor de Generale Compagnie, met goed beleid voorts in ruste buiten den oorlog blijven en de jaarlijksche vruchten uitgeven mogen, waaruit dan te volgen staat vermindering van de jaarlijksche lasten en vermeerdering van profijten, vooral mede de goede hand biedende tot de bevordering van de Christelijke religie aldaar, waardoor het werk van de Comp. te beter van God den Heere gezegend zal worden.

Mitsgaders de rust te behartigen.

BANDA. Dat de *Moluocos* en *Amboina* op voorz. fundament en maximen gegouverneerd wordende, de Gouverneur-Generaal en Raden hun oog mede gestadig moeten houden op de kostelijke geconquesteerde eilanden van *Banda* en dependentiën van dien, de eenige uitstekende paarl aan hare kroon wel te regt. altijd geacht zijnde.

De eilanden van *Banda* voornamelijk te bezorgen.

Dat de gemelde eilanden meerder vruchten van noten en foelie uitgevende, als de geheele wereld verteren kan, en dat alle dezelve ten gestelden prijze bij de Comp. aangenomen moete worden, zonderling dient gelet op de koloniën van de Comp. aldaar, dat dezelve met goede orde subsisteren, en (bij kwade gewassen van de voorn. vruchten) echter door het middel van allerhande eetwaren, grof en klein bestiaal en andere meer, zich zelve zonder armoede onderhouden mogen.

De noten en foelie ten gestelden prijs voor de Comp. aan te nemen.

De aanplanting van eetwaren en voorttelling van het bestiaal wel gade te slaan.

Dat de notenboomen niet te veel aangeplant, maar in geproportioneerd getal aangehouden moeten worden, dezelve zoo na bij Comp. sterkte en midden in het land zettende, als de gelegenheid van dien eenigzins toelaat, zonder eenige boomen digt aan strand te laten, om alle vreemde delingen te meer daarvan te diverteren.

Order omtrent de aanplanting van notenboomen.

Dat om de ingezetenen en vrije lieden van *Banda* te beter doen prospereren, denzelven opengesteld zoude mogen worden de vaart naar de *Zuid-Ooster-Eilanden*, nieuw ontdekt, om van daar allerhande

De vaart naar de *Zuid-ooster-eilanden* den *Bundanesezen* en burgers te permitteren.

koopmanschappen en eetwaren te halen tot hun beter onderhoud, en andere gelegenheid daaromtrent nader te ontdekken.

De inwoners tot de extirpatie der noten-boomen op de nieuw ontdekte eilanden door alle middelen aan te zetten.

Dat eindelijk, tot conservatie van de voornoemde kostelijke, ware conquesten der Comp., ten hoogste importeert en daaraan gelegen is, dat de nieuw ontdekte eilanden, en inzonderheid het eiland *Damme*, geen notenmuskaat of soeie uitgeven, maar de boomen met der tijd geëxtirpeerd en de ingezetenen aldaar met vriendschap (is het mogelijk) daartoe geanimeerd mogen worden, waartoe verscheiden inductiën en persuasiën in practijk zullen kunnen gesteld worden, om dezelve meer en meer aan de Comp. te verbinden, hun verscheiden-koopmanschappen en provisiën toebrengende en wederom andere daartegen afhankelijkende.

Te dien einde een sterke vastigheid op 't eiland *Damme* op te werpen.

Dat daarom noodig is vaste residentie op het eiland *Damme* te planten, en dezelve zoo defensief te begrijpen, dat geen magt van vreemde natiën en veel min van de inhabitanten, daaromtrent te vreezen zullen hebben.

Alle vreemde Europeanen en Inlanders van daar te weren.

Dat wijders dit kostelijk juweel van de Comp. in zich zelf wel gekoesterd en gefavoriseerd, maar echter (ware het doenlijk) voor alle vreemde, zoo Europesche als Oriëntische natiën onbekend gehouden, en de nood vereischende, als zoodanige aldaar mogten openingen zoeken om aan te komen, met vriendschap of magt, naar gelegenheid van zaken en personen, moeten afgewezen worden.

Tot nakoming van 't vorenstaande is een goed en vigilant Vice-Gouverneur aldaar noodig.

Dat om al hetgeen aangaande de eilanden van *Banda* (der Generale Comp. in eigendom uit regt van oorlog toebehoorende) hierboven gezegd is wel te conserveren, een getrouw en vigilant Vice-Gouverneur aldaar noodig is, daar men gerust op slapen mag, en die Comp. dienst voor zijn particulier preferert, 't welk aan de goede voorzorg van den Gouverneur-Generaal en Raden meest dependeert.

Recommandatie om den verderen handel voort te zetten door alle bedenkelijke middelen.

Dat hier mede beide de eerste en tweede leden van 's Comps. handel in de Oost-Indië, bijzonder rakende de *Molucco's*, *Amboina* en *Banda*, zoo voren in de substantiële punten neder gezet zijnde, de Gouverneur-Generaal en Raden van Indië alle hunne wijsheid en verstand moeten aanleggen, om den handel van de Comp., dien zij buitendien in verscheiden kwartieren van Indië jousseren, in vriendschap en vrede, zonder iemands offensie, te bewaren en onderhouden voornamelijk op de nagenomineerde plaatsen, namelijk:

MAKASSAR.

- SOLOR.
- ATCHIN.
- MALAKKA.
- WESKUST VAN SUMATRA.
- JAMBHJ.
- PALEMBANG.
- CAMBODJA.
- MATTAPOERA.
- QUINAM.
- ARRAKAN.
- MAURITIUS.
- MADAGASCAR.
- MALABAAR.
- SOURATTE.
- MOCHA.
- PERSIE.
- BASSORA.
- WINGURLA.
- CEYLON.
- SIAM.
- TAIJOUAN.
- JAPAN.
- TONCQUIN.
- MANILLA.
- COROMANDEL.
- PEGU.
- BENGALEN, en
- BATAVIA.

Dat de Generale Comp. na verloop van 48 jaren, onder beneficie van haar octrooi, met redelijk succes van zaken haren handel in Indië gedreven hebbende, en nu naar hare gelegenheid daarin wel gevestigd zijnde, met voorzigtigheid daarin zal moeten continueren, zonderling regard nemende op andere vreemde, zoo Europesche als Indiaansche natiën, verscheiden plaatsen nevens de Compagnie in handel frequenterende, zonder te denken, om in eenige verwijdering met de koningen en prinsen in de bovengend. plaatsen te geraken, als ten hoogste nadeelig voor het welvaren van de Generale Compagnie wezende.

De vreemde Europeanen en Inlanders, wel te observeren,

en den oorlog met Indiaansche vorsten te vermijden.

MAKASSER. Dat uit den oorlog met den koning van *Makasser* gebleken is, hoe weinig zij dien geacht, en altijd getoond hebben, dat hun niet aan de Comp, maar der Comp. wel aan hen gelegen

Aanwijzing waartoe de frequentatie van *Makasser* noodig.

was, niet zoo zeer ziende op de eigenlijke profijten, dewelke van daar getrokken worden, maar dat vermits de frequentatie van allerhande natiën in hun rijk, der Comp. grootelijks daaraan gelegen is, om nevens de kleine negotie van de Comp. aldaar te hooren en te zien, wat er passeert en zonderling ten regarde van de europesche negotianten, op welke actiën bij de Comp. naauw gelet moet worden, om dezelve in tijd en wijle naar gelegenheid van zaken te mogen preveniëren.

Dat de *Makassaren* doorgaans getracht hebben groote partijen girffelnagelen uit de kwartieren van *Amboina* secretelijk te halen en ontvoeren, en met goed succes van daar ook geretourneerd zijnde, gelijk voor dezen daar van gebleken is, welke nagelen bij de europesche negotianten opgekocht en overgebracht zijn, tot merkelijke schade van de Compagnie en onzekere uitkomst van de opgerezene troubelen in de gemelde kwartieren, welke hunne negotiën, hoewel nu cesserende, door hen wederom bij de hand genomen zoude kunnen worden, en daarom de presentie van de ministers van de Compagnie omtrent het hof van den koning van *Makasser* te meer noodig is, om te hooren en te zien, wat aldaar passeert en de Comp. te mogen dienen. ¹

En om welke reden de handel op *Solor* hervat is.

SOLOR. Dat alhoewel de handel op *Solor*, om goede reden, voor dezen gestaakt en ingetrokken is, dezelve om andere redenen, daartoe dienende, wederom hervat en het fort *Henricus* van nieuws in possessie genomen is, om de Portugezen aldaar te stuiten, en geen occasie te geven, om zich zoo na *Makasser* te vesten, waaruit niet als meer kwaad en grooter inkruiping in Comp. negotie ontstaan zoude.

De handel op *Atchin* moet met groote discretie en wijsheid voortgezet.

ATCHIN. Dat de handel in *Atchin* met groote discretie en ver

¹ De glansrijke overwinning, door de Nederlanders in 1667, onder den Admiraal SPEELMAN, op de *Makassaren* behaald, is uit de geschiedenis bekend. De Comp. liet zich altijd veel aan *Makasser* gelegen liggen, en het werd eene eeuw lang «de sleutel van de Oost» genoemd. Later werd het een lastpost, die men «om maximen van staat,» aanhield. «Als de neutraliteit geobserveerd wordt (zeide de heer MOSSEL in 1753 in zijne bekende «*memoirie van Menage*») en de *Boniërs* stout op het bondgenootschap (met «SPEELMAN gesloten, waarbij hunne onafhankelijkheid was verzekerd), weerhouden worden de hoogmoedige *Makassaren* kleinigheden aan te doen, en het «welk de eenige dienst is, waarom men aldaar een Gouverneur met 800 man «houdt, is de bulans tusschen de Celebesche vorsten faciel te houden; want «buiten dit is noch de handel, noch de inkomst, noch de groot opgegeven «waakzaamheid tegen de sluikerij in oostersche sijne speccerijen, van dat «belang, om de Comp. zulke zware lasten te doen dragen.»

ziende wijsheid meer en meer vergroot moet worden, zonderling ten aanzien van de tin-kwartieren, waarin door de jongste bezending van den Ed. Heer DEUTKOM (vermits het oogmerk van de Comp. in de missive van den gewezen Gouverneur-Generaal aan de Koningin van *Atchin* kwalijk getroffen en gededuceerd is) niet gevorderd, maar contrarie groote verachtering veroorzaakt is, gelijk in de generale missive van de Heeren XVII^{en} aangewezen wordt.

Dat de tin-kwartieren aangezien moeten worden als de profijtelijkste plaatsen, dewelke door de ministers van de Comp. in Indië bevaaren worden, en waarom de Mooren zeer graag zijn, om partijen tin jaarlijks aldaar te verhandelen, en waarop ten minste een cent profijt gehaald wordt.

Dat uit gemelde missive aan de Koningin van *Atchin* klaarlijk blijkt, dat Comp. maximen op den tinhandel, en hetgeen daaraan dependeert, niet wel verstaan zijn, zoekende de remedie bij denegenen, die de oorzaak van al het kwaad is, alzoo al de Mooren, in de tin-kwartieren handelende, van den *Atchinder* geprotegeerd en gefavoriseerd worden, die zich dan ook voor *Atchinders* uitgeven, waarvan de particulariteiten uit de *Atchinsche* verballen en dagregisters daarvan in 't breede geextendeerd gelezen kunnen worden, en derhalve geen beter middel is, als de goede gunst en gratie van de Koningin en de grooten van het hof met jaarlijksche vereeringen te gewinnen, om op voordeelige conditiën tot den voornoemden handel te mogen geraken. ¹

MALAKKA. Dat de handel in *Malakka*, als van zeer groote consideratie zijnde, door wijze opperhoofden zonderling behartigd en bevorderd moet worden, zijnde deze plaats eertijds bij de Portugezen gehouden onder hunne principaalste gelegenheden en als dezelve de voorraadschuur van hunnen geheelen handel, vermits de concurrentie met hunne commerciën in *Macau*, begrijpende hunnen rijken handel in *Japan*.

Dat om den handel aldaar op den voet van de Portugezen te doen aanwassen en floreren niet noodiger is, als eene vreedzame regering onder de natiën van de omliggende plaatsen, waarin met groote voor-

En de tin-kwartieren voor de profijtelijkste aangezien worden.

Aanwijzing dat de aangewende middelen tot voortzetting van den handel niet wel aangelegd zijn.

Zulks zal door vereeringen beter geobtimeerd worden.

Het succes van den handel in *Malacca* dependeert voornamelijk van een vreedzame regering.

¹ Om 's Compagnie's dienaren en middelen in *Atchin* en *Pera* respectievelijk buiten alle perikelen te stellen, is bij Res. dd. 6 Julij 1663 verstaan, het kantoor en den omslag op beide plaatsen te ligten.

zigtigheid gehandeld moet worden, gelijk de ervaring tot schade van de Comp. wel geleerd heeft.

te dien einde moet aldaar een bekwaam, vigilant opperhoofd wezen.

Dat de Gouverneur-Generaal en Raden, om hetgeen voorz. wel te bevorderen, vooral zorg moeten dragen, dat het gouvernement van *Malakka* bekleed worde met een vigilant persoon van goed oordeel, die zich voegen kan naar gelegenheid van zaken, en dat de voorz. Gouverneur ook geadsisteerd moet worden met wakkere subalterne ministers; dewelke Comp. maximen met goed beleid en wijsheid wel kunnen involgen.

De debauche der dienaren brengt der Comp. veel nadeel toe.

Hierom moeten de bekwaamste en modeste personen altijd geprefereerd worden.

Dat de debauche van vele Comp. ministers in verscheiden kwartieren van Indië extraordinaire verachtering in de dagelijksche affaires geeft, waarbij geconsidereerd, dat de Indische natiën zeer gevoelig van hun respect zijnde, daardoor kleine affectie tot de Nederlandsche natie zetten, ziende hare losse actiën, dewelke haar een afkeer maken; en daarom modeste personen gebruikt en voor alle andere particuliere recommandatiën geprefereerd moeten worden.

Alle devoir aan te wenden ter bemagtiging van een genoegzame kwantiteit peper,

WESTKUST VAN SUMATRA. Dat de principaalste handel van de generale Comp. onder anderen bestaande in 't procureren van groote kwantiteit peper, om door middel van dien geheel *Europa* zijne competentie te kunnen doen hebben, diensvolgens alle peper uit gevende plaatsen gefrequenteed en de negotie daarnaar gedirigeerd moet worden, wel lettende, dat geen schulden gemaakt of ook onder de Chinezen uitgebragt worden, gelijk hetzelfde bij verscheiden brieven geordonneerd is.

en te dien einde op alle plaatsen daardie korrel valt, voornamelijk in *Jambij*, liever dure dan geen peper in te zamelen.

JAMBIJ. Dat om het gros van de peper, in Indië te bekomen zijnde, te mogen bemagtigen noodig is, dezelve in alle kwartieren van Indië te vergaderen, en inzonderheid te *Jambij*, ten aanzien van het vrij acces van andere Europesche natiën aldaar, hetwelk door de Onzen niet belet kan worden, en derhalve liever dure als geen peper nevens andere vreemde natiën moeten zien te krijgen.

Om die reden moet *Palembang* mede aangehouden worden.

PALEMBANG. Dat de frequentatie van die plaats om voorn. redenen mede moet aangehouden worden, zoo lang de meeste peper van de Chinezen en andere Indiaansche natiën van daar op *Batavia* niet aangebragt wordt, waartoe overlang goede hoop gegeven, maar tot nog toe het regt succes niet gevolgd is.

CAMBODJA, MARTAPOERA en QUINAM. Dat niettegenstaande de wettige en bondige redenen, om die natiën den oorlog aan te doen, gelijk in verscheiden brieven van de Heeren XVII^{en} aan den Gouverneur-Generaal en Raden van Indië geordonneerd is, echter om verscheidene andere consideratiën, Comp. handel ten hoogste rakende, en sonderling ten aanzien van den tijd tusschen beide, zonder op die natiën iets te verrigten, gepasseerd zijnde, geraden is te denken op middelen, om de profijten van de gen. natiën door nieuw acces te mogen halen, waartoe geen bijzondere instructie van hier gegeven, maar naar gelegenheid van zaken het werk aldaar geleid zal moeten worden, altijd het oog hebbende op een vreedzamen handel door geheel Indië, waarvan de keuken in het Vaderland rooken moet.¹

Te trachten om op *Cambodja*, *Martapoera* en *Quinam* mede voordeelen te behalen door eenen vreedzamen handel.

ARRAKAN. Dat het kantoor van *Arrakan*, om goede redenen, tot nader order opgebroken zijnde, niettemin gedacht moet worden, hetzelfde de een of andere tijd te retablisseren en den handel van de slaven aldaar te bevorderen, waaraan voor de generale Compagnie, ten dienste zoo van haar zelve, als hare koloniën in de respectieve residentien van de Compagnie, veel gelegen is, en voornamelijk mede om jaarlijks van daar goede portie rijst te mogen bekomen, verhopende, dat het aangehaalde schip op de kust *Coromandel*, den koning van *Arrakan*, zoo gezegd wordt, toebehoorende, tot nieuwe vriendschap en negotie aanleiding zal kunnen geven, indien de differenten tusschen den gemelden koning en 's Comp. ministers, ter zake van geroofde goederen ontstaan, bijgelegd en een en ander voor occasie van dit schip billijk contentement gedaan worde.²

Het kantoor op *Arrakan* te retablisseren, om den slavenhandel enden inkoop van rijst.

MAURITIUS. Dat het eiland *Mauritius* van wege de generale Nederlandsche geotroijeerde Comp. in possessie genomen is, om andere Europesche natiën, hetzelfde nu en dan frequenterende om van daar ebbenhout te halen, daarvan te diverteren, en den toegang naar de Oost-Indië, zoo veel doenlijk zij, te beletten, en gemerkt het ebbenhout, op gemelde eilanden vallende, alle andere soorten van hout, tot voorraad van werken dienende, verre te boven gaat en in

Waarom het eiland *Mauritius* door de Comp. in possessie genomen is.

¹ Bij R. 17 Mei 1667 is verstaan, «het kantoor in *Cambodja* te ligten, omdat de negotie aldaar al vele jaren heeft opgeleverd en hoe langer zoo meer afneemt door de Chinesche handelaren, en de koning ons niet maintineert bij het octrooi, dat hij ons heeft vercoend en beloofd.»

² Bij R. 27 Julij 1665 is verstaan, «den omslag van *Arrakan* te ligten, zoo om zijne Hoogheid enig contentement te geven, als ook om de Onzen te stellen buiten het perikel, hetwelk hun boven het hoofd hangt.»

eenige plaatsen van de wereld tot nog bekend van zoodanige deugd gevonden wordt, gelijk bij ervaring gebleken is, is bij de vergadering van de Heeren XVII^{en}, op de genomene informatie van ebbehout-werkers hier te lande, goedgevonden, dat men om van dit ebbehout den meesten prijs te mogen bekomen, tot nader order jaarlijks niet meer als 400 mooten zal doen hakken en verzenden, latende het ander op den aanwas staan, en hetgeen daar meer gehakt mogt wezen in de pakhuizen overblijven, om alzoo door middel van dien dit hout op redelijken prijs en jaarlijksch vertier te houden ¹.

Order om niet meer dan 400 mooten ebbehout jaarlijks over te zenden tot nader order.

Madagascar jaarlijks te bezoeken.

MADAGASCAR. Dat door de goede gelegenheid, dewelke de Comp. heeft, om van het eiland *Mauritius* het eiland *Madagascar* te kunnen bezoeken, voor haar geraden is, jaarlijks daarop uitzetting te doen, om de vreemde natiën de possessie niet alleen te laten en te toonen, dat de Comp. van daar niet uitgesloten wil zijn, en gemerkt ons voor dezen hoop gegeven is, dat men aldaar goede partijen vleesch zoude kunnen bekomen, bekwaam om te zouten en in Indië te gebruiken, dat niet ongeraden wezen zal daarvan eene proef te nemen, en wijders te onderstaan, welken handel in het een of ander kwartier van het gemeld eiland, ten profijte van de generale Comp., uitgevonden zal kunnen worden.

Eene proef te nemen omtrent het inzouten van het aldaar vallende vleesch,

en tot den aanleg van eenigen handel onderzoek doen.

Malabaar jaarlijks te frequenteren en aan te houden om de peper.

MALABAAR. Dat de kust van *Malabaar*, eertijds door de Portugezen alleen bevaren en nu voor de Compagnie mede geopend, jaarlijks gefrequentieerd en aangehouden moet worden, zoo ten aanzien van de peper, in goede kwaliteit aldaar vallende, om dezelve den Portugezen en anderen vreemden natiën niet alleen te laten, als om op de actiën en handel van de Portugezen op gemelde kust gestadig te letten ².

De handel in *Souratte* thans op een goeden voet zijnde, aan te houden en vermeerderen.

SOURATTE. Dat de handel in de kwartieren van *Souratte* eindelijk zoo verre gebragt zijnde, dat met eigen kapitaal, zonder ligting van penningen à deposito aldaar, God lof, nu handelen kunnen, alle middelen aangewend moeten worden, om dien treffelijken han-

¹ Het kantoor op *Mauritius* werd, krachtens Resolutie dd. 7 September 1657 «geligt».

² *Cochin* op *Malabaar* werd door de Comp. lang in bezit gehouden, op hope, dat de voordeelen met «der tijd de lasten wel zullen ophalen», (zie afgaande missive 21 December 1663); doch vruchteloos. De onkosten groeiden gedurig aan «door oorlogen en ijdeln ijver voor Comp. ontzags», zoodat het een lastpost bleef. Zie de *Memorie van Menage* van MOSSER, bladz. 137. VAN KAMPEN, I. c. III dl. 1ste stuk, bladz. 250 en 251.

del niet alleen aan te houden, maar met vertier van allerhande koopmanschappen te mogen vermeerderen, waartoe groote industrie vereischt wordt.

Dat de voornoemde handel der Compagnie zonderling dient tot vergrooting van de binnenlandsche negotie over geheel Indië, waarvan de profijtjen, door vertier van menigte, van allerhande kleeden in de zuidelijke kwartieren van Indië en op *Batavia*, door alle Indische natiën merkelyk gevoeld worden en deriveren moeten, als zijnde de ziel van het groote ligchaam, 't welk daardoor eeniglyk bestaan moet; gelijk iedereen kennelyk is, dat de Mooren in de voornoemde kwartieren, rijke en magtige negotianten zijnde, doorgaans van 's Compagnie's handel in Oost-Indië jaloersch zijn, en denzelven nuen dan zoeken te bekommeren met verscheiden vexatiën en moeijelikheden, gelijk daarvan de ervaring leert.

Dat alhoewel, volgens het gevoelen van eenige ministers, de Compagnie zich van de vexatiën der Mooren, door middel van den oorlog te water tegen dezelve bij de hand te nemen, zoude kunnen bevrijden, echter om verscheiden redenen, daartoe dienende, niet geraden zij den oorlog aldaar aan te vangen en een zekeren handel, op hoop van een beter (doch met een onzekere uitkomst), in perikel te stellen, maar met wijsheid en verstand alle opkomende zwarigheden te gemoet te gaan en neder te leggen, waarin discrete Directeurs het meeste vermogen, die met de Moorsche Gouverneurs wel omgaan, dezelve caresseren en naar gelegenheid van zaken weten te bejegenen, met hetgeen dezelve aangenaam is; waarmede dan de vrede zonder verwijdering wel te onderhouden zal wezen.

MOCIIA. Dat de handel van *Mocha*, niettegenstaande verscheiden stribbelingen aldaar voorgevallen, echter tot nader order dienst vervolgd, meenende dat Onze ministers denzelven tot nog niet recht onderzocht, en de profijtjen, dewelke aldaar te beuren zijn, gesmaakt hebben, alles ten principale dependende aan de directie van de ervaren opperhoofden, die zoodanige subalterne ministers weten te employeren, dewelke alles naarstig onderzoeken en reden van hun doen geven kunnen, waaraan het meest ontbreekt.

PERSIE. Dat de handel van *Persie* aangezien moet worden als het importantste voor de generale Comp., waardoor de inlandsche winsten merkelyk vergroot worden, en derhalve om geene redenen in perikel gesteld mag worden.

Die negotie is voor de Comp. ten hoogste voordleelig.

De vexatiën der Mooren tegen te gaan door den oorlog is ongeraden,

doch dezelve te vermijden door een goed en beleefl gedrag noodzakelyk.

Den handel in *Mocha* tot nader order te vervolgen om redenen.

De negotie in *Persie* is te considereeren voor een van de importantste.

Het drijven van dien met het hof is niet zonder veel moeilijkheden toegegeven

Dat de voornoemde handel van *Persië* eenige jaren door 's Comp. ministers in *Spahan*, bij contractatie met de vertrouwden des rijks, wegens den Koning gedreven zijnde, op conditie van eenige balen zijde jaarlijks ten gestelden prijs te moeten aannemen, en daartegen van tolln, raderijen van inkomende goederen vrij te zijn, zoodanige contracten altijd vernieuwd geweest zijn met vele moeilijkheden en vexatiën, naar den aard van die schrapende, superbe natie, waardoor de Comp. vele jaren in groote onzekerheid gestaan heeft. Dat Comp. ministers bemerkende de groote onzekerheid en sobere profijten van den voornoemden handel, door middel van contracten met de vertrouwden des rijks, bij alle middelen mogelijk zijnde, getracht hebben, om den vrijen en onbelemmerden handel aldaar met particulieren te mogen drijven, zonder aan zoodanige hoofsche negotianten gebonden te wezen.

Het handelen met particulieren kan niet zonder ongehoogen van het hof in het werk gesteld worden.

Dat 't zelve in *Gamron* nu en dan onderstaan en met goed succes gevolgd zijnde, de vertrouwden des rijks echter misnoegen getoond, en den Onzen genoegzaam bedreigd hebben hetzelfde niet te zullen gedoogen, of dat tolln en raderijen van alle Compagnie's koopmanschappen subject zouden moeten wezen, gelijk dezelve ook hebben moeten betalen.

Het voornemen der Hooge Regering, om zulks door den oorlog uit te werken, is de Heeren Majores niet raadzaam voortgekomen.

Dat, ter zake van dien, tusschen de Onzen en den *Persiaan* verwijdering ontstaan zijnde, bij den Gouverneur Generaal en Raden van Indië goedgevonden is, deze attentaten door middel van oorlog te doen repareren, zich sonderende op oude gemaakte contracten met den ouden overleden Koning *CHIA-ABAS*, hoewel dezelve daar van niet klaar spreken, dat de vergadering van de Heeren Zeventien, uit de advijzen van Gouverneur-Generaal en Raden van Indië bemerkende de proceduren bij dezelve tegen het rijk van *Persië* aangevangen, niet heeft kunnen goedvinden daar mede voort te gaan, maar dat men den oorlog ophouden en alle middelen van accomodatie in het werk stellen zoude, zonder den voornoemden handel verder te pericliteren, maar in alle manieren aan te houden, en te considereren, dat de Comp. zich nooit moet inbeelden, dat zij haren handel in *Persië*, geheel zonder eenig bezwaar van tolln en raderijen exerceren zal, alzoo die natie superbe, moedig en zeer begeerig zijnde, voor het beneficie en profijt, 't welk de Compagnie door haren handel in 't rijk van *Persië* trekt, jaarlijks zal willen erkend wezen, het zij met vereering aan den Koning en de vertrouwden des rijks, of dat voor den vrijdom van tolln en raderijen, jaarlijks ten minste 3 à 400 balen Persiaansche zijde met den Koning tot zekeren redelijken prijs contracteren.

Om nevenstaande reden.

Dat diensvolgens door de ministers van de Comp., de directie van den handel in *Persïë* hebbende, het werk daarnaar bestierd moet worden, om (ware het doemlijk) den vrijen en onbekommerden handel met particulieren, zonder bezwaar van eenige tollèn of andere impositiën, in het rijk van *Persïë* te mogen exerceren, mits daarvoor èn aan Zijne Majesteit èn den vertrouwden des rijks jaarlijks eene billijke recognitie in koopmanschappen of geld geven; en indien hetzelfde op die manier niet verkregen konde worden, dat dan liever is met den koning en vertrouwden des rijks, om de vrije negotie te hebben, jaarlijks 3 à 400 balen zijde tot zekeren prijs te contracteren.

Om vrijen handel, zonder bezwaar van tollèn, voor eenjaarlijksche recognitie te bezorgen.

Of anderszins dierwegen te contracteren.

Dat hiertegen in geene consideratie komt, dat de Comp. de middelen en magt hebben zoude, om den Persiaanschen handel met hare schepen te infesteren en de Moorsche vaart te beletten, en het aanbrenge van allerhande koopmanschappen in *Gamron* door vreemde natiën te verhinderen, alzo Comp. handel over geheel Indië gefundeerd moet worden op het gemeene regt van alle volkeren, bestaande in *vrijheid van de commercie*, dewelke haar op neutrale plaatsen bij vrije natiën, alwaar Wij de wetten vinden en niet brengen moeten, vergund wordende, den voornoemden handel Ons op eigen concepten niet toeëigenen en zoodanige natiën met magt daartoe mogen constringeren, gelijk de Comp. ook niet verstaan zoude kunnen, dat, op plaatsen onder haar gebied sorterende, andere natiën op de manier van handelen haar de wet zouden willen stellen.

Motieven waarom de Comp. hare wapenen tot voorzetting van den handel op neutrale plaatsen niet vermagt te gebruiken.

Dat diensvolgens zoo gebiedende over anderen op neutrale plaatsen, alwaar niets te zeggen, in Ons geïmagineerd regt op Onze magt en wapenen, zulks met het regt niet overeenkomt, alzo dezelve alleen gebruikt moeten worden tegen geweld en ongelijk, dat Ons aangedaan wordt, als hetzelfde met vrede niet uit den weg kan gelegd worden; want gelijk aan Gods regtvaardigheid geenszins getwijfeld mag worden, zoo gaat ook zeker, dat degenen, die onregtvaardige wegen inslaan, de straffen daarvan gevoelen zullen, maar den regten weg in hunnen handel volgende, Gods zegen daarop te verwachten hebben.

BASSORA. Dat de handel in *Bassora* bij de Compagnie eens onderstaan zijnde, om te tenteren welke profijten aldaar te behalen mogten wezen, en in het eerste door verlies van het jagt *de Schelvisch* zoo niet gesuccedeerd zijnde, als wel verwacht werd, daardoor geen nieuwe bezending goedgevonden is te doen, waarover alhier nader geconsidereerd zijnde, dat andere natiën aldaar menigte van allerhande koopmanschappen verhandelen, dewelke door het groote rijk van den

Den handel van *Bassora* te hervatten.

Turk overvoerd en verteerd worden, en mitsdien naar alle apparentie voor Ons aldaar mede met der tijd profitabele negotie gestabiileerd zal kunnen worden, ter jongste vergadering van de Heeren Zeventienien goedgevonden is, den voornoemden handel van *Bassora* te doen hervatten, mits daartoe kapabele, doorzoekende jonge lieden, die hun stuk wel verstaan, emploijeren, tot dat volkomene kennis van zaken bekomen, en dan met goed fundament daarin continueren of daarvan afscheiden zullen mogen.

Redenen waarom de Comp. bezetting houdt op *Wingurla*.

WINGURLA EN GOA. Dat de Compagnie om verscheiden goede redenen gevonden heeft residentie op *Wingurla* te houden, zonderling om te mogen weten, wat bij den Portugees in *Goa* en omliggende plaatsen van hunne negotie passeert, om altijd tegen denzelfden wel op hoede te moge wezen, alzoo die natie nimmermeer vertrouwd mag worden, gelijk de West-Indische Compagnie, tot haar verderf, gevoeld heeft, en waarom de Heeren Zeventienien goedgevonden hebben, bij hunne jongste brieven order te geven, dat de Onzen zich gereed moeten houden om op den Portugees iets van importantie te halen, maar dat de tijd nog niet regt rijk is, verstaande dat met expiratie van het tienjarig bestand, 1651 aanstaande ¹, indien van hier geen andere order komt, de bezetting van *Goa* wel wederom in het werk gesteld mogt worden, waaraan voor de Compagnie de minste kosten vast zijn.

Order omtrent de bezetting van *Goa*.

Den oorlog met den Keizer van *Candia* door alle middelen ter neder te leggen;

CEIJLON. Dat bij de vergadering van de Heeren Zeventienien, blijkens verscheiden H. E. generale missiven aan den Gouverneur en Raden van Indië, de oorlog tusschen ons en Radja *Singa* geoordeeld zijnde zeer schadelijk voor de Compagnie te wezen, goedgevonden is te ordonneren, dat bij alle middelen gearheid zoude worden om gemelden oorlog te dempen en den Ceijlonschen Keizer tot Comp. intentie te gewinnen.

Permissie om zulks door het toestaan van een jaarlijksche recognitie te effectueren.

Dat om daartoe te mogen geraken, volgens den voorslag van den Ed. JOAN MAATSULKER, Raad-ordinaris van Indië, door den Gouverneur op het gemeld eiland, over de plaatsen onder de Compagnie behoorende, getenteerd moet worden, of, onder titel van een jaarlijksche recognitie of vereering, de Radja *Singa* niet gedisponeerd zoude kunnen worden, om met hem in vrede te blijven, om door middel

¹ Nadat de Portugezen in 1640 het Spaansche juk afgeschud en Portugal tot een onafhankelijken staat verklaard hadden, werd van wege dit Rijk bij de Nederlanders aanzoek gedaan om een bestand, hetwelk echter eerst twee jaren daarna zijn beslag kreeg.

van dien de Portugezen (dewelke van alle deze onheilen buiten twi-
fel groote oorzaak zijn) van hem te diverteren, en denzelven aan
onze zijde te krijgen.

Dat het provisioneel tractaat van accoord, tusschen den vice-roi van
den koning van *Portugal* en den Ed. JOAN MAATSUIJKER op *Ceylon*
gemaakt, aangaande de limiet-scheiding en gebruik van de landen onder
de steden *Gale* en *Negombo* sorterende, tot dat in Europa ten prin-
cipale tusschen beide partijen anders gedisponeerd zoude zijn, naar zijn
vorm en inhoud pertinentelijk achtervolgd moet worden, zonder te
gedogen, dat hij den vice-roi en zijne subjecten, het zij door hen-
zelve of door hunne instigatie, door den Radja SINGA in onze pos-
sessie geturbeerd worden ¹.

Het gemaakt trac-
taat met MAATSUIJ-
KER en den Portu-
geschen vice-roi o-
ver de limiet-schei-
ding te doen naku-
men.

Dat het gemeld contract in verscheiden punten tot voordeel van
de Compagnie geaccordeerd, veel differeert van hetgeen in 's *Gra-
venhage* nêrgezêet was, met de clausule dat, indien vóór dato van
hetzelve op *Ceylon* anders gehandeld mogt wezen, hetzelve voor alle
andere nagekomen en achtervolgd zoude moeten worden.

Dat de zaken van de Compagnie op het eiland *Ceylon* dusver
met excessieve groote kosten gebragt zijnde, niet gedacht moet wor-
den, om hetzelve immermeer te verlaten, maar aan te houden en
den handel aldaar door verscheiden middelen te doen accesseren.

Ceylon moet nim-
mermeer verlaten
worden.

Dat om met der tijd 's Comp. staat aldaar met voordeel vast te stellen,
volgens het advijs van den Gouverneur MAATSUIJKER, geraden wezen zal
te gedenken op de bevordering van Nederlandsche koloniën, verstaande
zoodanige, dewelke door Onze natie met het trouwen aan Inlandsche
vrouwen zal kunnen geschieden, mits dezelve met uitdeekinge, zoo van
tuinen, parken, als landerijen, voor zekere jaren in erfpacht, de gele-
genheden aanwijzende, waardoor de familiën naar de maniere van die
landen zouden kunnen bestaan en zich zelve voortzetten ².

De Nederlandsche
koloniën te bevorde-
ren en aan dezelve
middelen om onder-
houd te verschaffen.

Dat de olifantsvangst op *Ceylon* met goed succes bij de hand ge-
nomen zijnde, alle middelen gepraktiseerd moeten worden, om de-
zelve meer en meer te vergrooten, en die groote beesten onder de

De olifantsvangst.

¹ Zie hieromtrent VALENTIJN, V DI. I St. 11 Hoofdst. bladz. 125—128.

² Zie hierboven op bladz. 40 (aanteekening), omtrent het uitzenden van
vrjlieden naar *Ceylon* tot het vestigen van eene Nederlandsche kolonie al-
daar.

Mooren op *Coromandel* en andere plaatsen, ten meesten profijt van de Compagnie, te beneficiëren.

En den arreekhandel wel gade te slaan.

Dat de *Arreekhandel* op 't gemeld eiland mede van groote consideratie zijnde, in alle manieren aldaar gevolgd en meer en meer geaugmenteerd moet worden.

De afgegeven order tot het maken van *Cajjer*-touwen zonder verzuim te achter volgen.

Dat de Compagnie order op het maken van *Cajjer*-touwen, dienende tot verschooning van eenige vaderlandsche touwen, gevolgd moet worden, om dezelve te gebruiken op zoodanige vaarwaters, dewelke den minsten storm subject zijn.

Den handel in *Siam* te favoriseren.

SIAM. Dat Compagnie's-handel in het rijk van *Siam* nu eindelijk gebracht zijnde tot zijn oogmerk, om van daar niet alleen verscheiden koopmanschappen voor *Japan* te procureren, maar ook groote partijen rijst te mogen bekomen, bij alle middelen onderhouden en meer en meer gevorderd moet worden.

En den Koning en Berguelang te dien einde met jaarlijksche vereering te capteren.

Dat om den handel aldaar met reputatie te continueren en de gunst van de grooten te mogen capteren, de Koning en Berguelang met jaarlijksche vereering, hun aangenaam zijnde, begroet moeten worden; welke kosten, ten aanzien van de groote commoditeit daaruit voor de Compagnie resulterende, op profijt aangelegd worden, en derhalven daarin niet te menagerende mogen zijn.

De Mooren in den aanbreng van kleeden in dat rijk niet te verhinderen.

Dat alhoewel de profijten op den handel van de kleeden (ten aanzien van den grooten toevoer der Mooren dezelve over *Tannas-Jurij* brennende) klein vallen, echter dezelve daarin niet mogen verhinderen, om alle verwijdering met dat rijk, der Compagnie ten hoogste schadelijk zijnde, voor te komen, alzoo wij iedereen de wet niet en stellen mogen en overal te kort springen zouden, zoodat dan beter is hetzelfde nagelaten en op zijn koopmans te gaan, dat de Compagnie gerustheid en zekerheid geeft.

De goederen niet dan voor gereede betaling af te geven ter voorkoming van schade.

Dat Compagnie's ministers voor dezen in *Siam* veel uitgeborgd en kwade schulden gemaakt hebbende, zich daarvan moeten wachten en hunne cargazoenen voor gereede penningen of koopmanschappen laten volgen, en anders niet, om altijd effen rekening en staat te mogen maken, waarnaar zij zich dan punctueel regelen moeten, en contrarie doende, dat zoodanige schulden voor hunne particuliere re-

kening blijven, en zij daarvoor aangesproken zullen worden, gelijk de order daarvan dicteert ¹.

TAIJOUAN. Dat de handel op *Taijouan* en *Formosa*, zijnde een der principaalste residentiën en conquesten van de Comp., zonderling in achtling genomen en daarin geconsidereerd moet worden, dat dezelve gedaan wordt op *Taijouan* met de *Chinezen*, hunne koopmanschappen uit *China* aldaar directelijk aanbrengeude, en met de *Chinezen* en andere ingezetenen, op *Formosa* hunne residentie houdende.

Dat de handel op *Taijouan*, vermits den opgerezen oorlog van den Tartaar in het groote rijk van *China*, nu eenigen tijd genoegzaam gestaakt gebleven zijnde, geen ander middel is, als denzelven wederom door verandering van regering of vrede met den Tartaar te verwachten.

Dat om den voornoemden handel op *Taijouan* te doen accresseren, zonderling moet gelet worden, om de *Chinezen* wel te onthalen en geen ongelijk te doen in het aannemen van hunne koopmanschappen, maar dezelve ten redelijken prijs, naar de deugd van iedere specie, na de leverantie wel te betalen, waarin groote discretie en wijsheid gebruikt moet worden; hebbende eenige Comp. ministers in die kwartieren groot onverstand in velen getoond, en groot achterdenken aan de *Chinesche* kooplieden veroorzaakt, waardoor dezelve ook met hunne jonken en koopmanschappen veel achter gebleven zijn.

Dat volgens de Comp. order de cargazoenen voor *Souratte*, *Persie* en *Coromandel* op drie bodems jaarlijks verdeeld moeten worden, om te minder perikel te loopen, alzoo daar groot kapitaal aanhangt, zonder dat een of ander schip tusschen beide zich van een gedeelte zijner ingeladene goederen op andere plaatsen zal mogen ontlasten, waartoe dan ook, vermits de ondiepte van het kanaal voor *Taijouan*, fluiten en jagten, van 10 à 10½ tot 11 voeten ten hoogste diep gaande, gebruikt moeten worden.

Dat vermits den extra-ordinairen grooten toeloop van de *Chinezen* op *Formosa*, het rijk van *China* door den oorlog van den Tartaar voor een tijd verlatende, het garnizoen aldaar versterkt en ten minste op 1203 koppen gehouden moet worden.

De herstelling van dien hangt van de rust van *China* af.

De *Chinezen* aldaar aankomende met hunne koopmanschappen wel te tracteren.

De cargazoenen voor *Souratte*, *Persie* en *Coromandel* moeten in 3 bodems verdeeld worden.

Hoedanige schepen ter overvoering van goederen voor *Taijouan* te gebruiken.

Het garnizoen te versterken tot op 1203 koppen.

¹ Bij R. 15 Mei 1663 is verstaan, « om wegens de presente slechte negotie in *Siam*, de plaats liever te verlaten en het kantoor met den omslag te ligten, te weten bij provisie en tot dat de tijd eenige verandering ten goede openbaren zal. »

De *Formosanen* wel te behandelen.

Dat het eiland *Formosa* ten principale en onder de gehoorzaamheid van de Compagnie nu gebragt zijnde, vooral goede zorg moet gedragen worden, dat de ingezetenen, eene vrije natie altijd geweest zijnde, met goede tractementen aan de Ed. Compagnie verbonden mogen blijven, zonder die arme menschen te veel te bezwaren, gelijk dan ook het afschaffen van de jaarlijksche recognitie, zoo van daar geschreven wordt, onder de inwoners groote blijdschap veroorzaakt heeft.

Aanmerking over de voorgestelde verpachting der dorpen op *Formosa* aan *Chinezen*.

Dat de Gouverneur-Generaal en Raden van Indië, bij hunne jongste brieven aan de Heeren Zeventienen, overgeschreven hebben hunne consideratie op het verpachten van de *Formosaansche* dorpen en aan kleven van dien aan de *Chinezen*, waarin aan de eene zijde de profijten, daarvan komende, aan de Comp. wel smakelijk zijn, doch aan de andere zijde te letten staat, dat de inwoners, als nog meest arm en behoeftig zijnde, daarmede te zeer ondergehouden worden en daardoor niet verder in middelen geraken kunnen, om iets tot cultuur van die landen bij de hand te nemen.

Order om zich diensvolgens nader te informeren.

Dat mitsdien, alvorens ten principale op het aanhouden of intrekken van deze verpachting te resolveren, deze zaken door commissarissen, ter plaats te zenden, nader onderzocht moeten worden, om met beter fundament daarin te mogen gaan, en zonderling op de actiën van de *Chinezen* omtrent de inwoners goede informatie te nemen, alzo de *Chinezen* eene looze, bedriegelijke natie zijnde, dezelve tot hun profijt gebruiken en de inwoners in armoede zouden kunnen laten zitten.

De ingezetenen tot het cultiveren der landen aan te moedigen.

Dat 's Comp. oogmerk wezende, om op het eiland *Formosa* permanente koloniën te stabilieeren, groote voorzigtigheid gebruikt moet worden, om de inwoners daartoe aan te leiden, en het cultiveren van die landen smakelijker te maken, verstaande dat de *Chinezen*, die zeer arbeidzaam zijn, de fundamenten daarvan best zullen kunnen leggen, en de inwoners de handelingen daarvan geven, om alzo met der tijd door eigen industrie en ervarenheid het werk meester te mogen worden, en zonder hulp van de *Chinezen* daarin te mogen continueren; dat voorts alle vlijt dient aangewend, om de *Formosanen*, meest heidenen zijnde, tot het Christendom te brengen, waartoe dezelve schijnen zeer genegen te wezen, gelijk de ervarenheid zelve getuigt, te welken einde dan ook ijverige, godzalige mannen van een onberispelijk goed leven als predikanten en schoolmeesters gebruikt moeten worden, want zaken van geloof, en God den Heere rakende, met zui-

en tot het Christendom te brengen.

Te dien einde predikanten en schoolmeesters van een onberispelijk leven te employeren.

verheid behandeld moeten worden, en anders doende, is het zeker, dat dit groote werk van zelfs vervallen en die arme menschen in hunne blindheid zullen blijven steken.

Dat het eiland *Formosa*, zoo ten aanzien van zijn klimaat, als goed territorium, 24 uren varens van het vaste land van *China* gelegen zijnde, alle dezelve en zoo goede vruchten als *China* voortbrengt, waar al bereids verscheiden proeven genomen zijn, zoo dat niet anders resteert, als dat de inhabitanten, daartoe aangelegd en door de profijten, die zij daarvan ook gevoelen moeten, geanimeerd mogen worden, om de cultuur van die landen in verscheiden speciën van eetwaren en allerhande koopmanschappen bij de hand te nemen.

Dat daarin te meer gearbeid en dit gewenschte werk met alle practicabele middelen doenlijk zijnde, bevljigt moet worden, indien de Comp. bij haar eigen zelve, zonder lasten, niet alleen subsisteren, maar de gewenschte profijten daarvan trekken wil, zonderling geconsidereerd, dat trouwelen in dat groote rijk van *China* nog vele jaren duren, en tusschen beide de *Chinesche* handel geheel vervallen zoude, en consequentelijk *Japan* van vele koopmanschappen zijn gerief niet kunnen krijgen, waar door 's Comp. staat in die kwartieren merkelijk verachten zoude, al hetwelk voorgekomen zal worden, zoo men de inhabitanten tot het werk krijgen en dezelve met allerhande behulpmiddelen, daartoe noodig zijnde, secunderen kan, waarin wijze regenten van goed oordeel het meeste vermogen.

Dat van daar als nog groote hoop gegeven zijnde, om de zijdetceit met goeden voortgang in het werk te stellen, de *Chinezen* in het oerst met gevoegelijke profijten en beneficiën daartoe geëmploijeerd moeten worden, al zoude de Comp. in het begin daarin de kosten alleen dragen, dat aan haar daarna wel dubbel en meer inkomen zoude, voor maximen altijd houdende, dat, zonder grooten toevoer van zijde en stukwerken, Comp. handel in het rijk van *Japan* weinig bescheit, en opdat de Onzen zekerlijk mogen weten, hoe het met den Tartaar in *China* gelegen is, verstaan wij noodig te wezen, dat hetzelfde door *Chinezen*, die men vertrouwen mag, onderstaan worde, om de gelegenheid van dien te mogen weten, en bij den Tartaar door expressie gecommiteerden den handel te verzoeken, en Zijne Majesteit te begroeten, met aanbieding van alle vriendelijke correspondentie in de negotie, gelijk voor dezen in de generale brieven van de Heeren Zeventien geschreven en geordonneerd is.

Tot de voortplanting van allerhande eetwaren enz. de *Formosanen* aan te zetten.

De *Chinezen* tot voortzetting van de zijdetceit aldaar te zetten,

naar den staat van den *Chineschen* oorlog te vernemen,

en den Tartaar ter voortzetting van de negotie door gecommiteerden te begroeten.

Aanwijzing der motieven, waarom den handel in *Japan* te staken, in den jare 1617 uit het Vaderland geordonneerd is.

JAPAN. Dat de ministers van de Compagnie in de Oost-Indië vele jaren met grooten kosten zich bezig gehouden en gearbeid hebbende, om de vruchten van den rijken *Japanschen* handel, bij de Portugezen alleen omtrent de 100 jaren vreedzaamelijk genoten, mede te mogen smaken, door vele stribbelingen en obstakelen daarin terug gehouden zijn, ten principale veroorzaakt door de creaturen en favoriten van de voormelde Portugezen omtrent den *Japanschen* Keizer en deszelfs hooge Raden, bij dewelke de Nederlanders doorgaans suspect en odieus gemaakt zijn, dat in de gemoederen van den Keizer en zijne Raden te meer zijn wortel gezet heeft, omdat voor de Nederlandsche natie de *Chinesche* handel geheel gesloten was, geen middelen door gebrek van dien in *Japan* kunnende aanbrengen, om zich aldaar aangenaam te maken, in-voege, dat op gecontinueerde klagten van daar den Gouverneur-Generaal en Raden van Indië, in den jare 1617, voor reden bij de vergadering van de Zeventienen gelast is, het kantoor *Japan* op te breken en den handel, die toen geen profijt maar lasten medebragt, aldaar te staken.

Recit van de gebruikte tentamina door den Generaal *Coen*, om door het bemagtigen van den *Chineschen* handel in den *Japanschen* wederom in te dringen.

Dat ten tijde van wijlen den heer Gouverneur-Generaal *Coen* en deszelfs bijwezende Raden, deze order nader geresumeerd zijnde, aan de eene zijde considererende, dat zonder vergrooting van den inlandschen handel in verscheiden kwartieren van Indië, de generale Compagnie nimmermeer den participanten toebrengen zoude de profijten, bij haar lang verwacht, en waarom de Comp. opgericht en haar kapitaal ingelegd was, en aan de andere zijde bemerkende, bijaldien zij tot den *Chineschen* handel acces en door middel van dien de koopmanschappen bekomen konden, dewelke de Portugezen in *Japan* aanbragten, groote apparentie van hier geopend zoude wezen, om in den *Japanschen* handel te kruipen, is goedgevonden alle middelen aan te leggen om de *Chinezen* aan te zoeken.

Het oprigten van eene vastigheid op de *Piscadores* te dien einde is bij de *Chinezen* zeer kwalijk opgenomen.

Dat te dien einde op de eilanden van de *Piscadores* een fort opgeworpen zijnde, om van daar bezendingen naar *China* te doen en aan de deur van de mandarijns te kloppen, op hoop van gehoor te krijgen en in den handel, door het aanbrengen van allerhande koopmanschappen in 't fort *Pehu*, in de voornoemde *Piscadores* begrepen, ingelaten te mogen worden, de Onzen niet alleen bij die regenten van *China* geen gehoor gekregen hebben, maar het begrijpen van het gemelde fort *Pehu*, als onder hunne jurisdictie, zoo zij sustineren, behoorende, bij den Koning en zijne combous zoo kwalijk genomen is, dat zij de Onzen dreigden, bij de continuatie van de genomen possessie in de gemelde *Piscadores*, met magt van hunne vaartuigen daaruit te drijven en tot den handel nimmermeer te admitteren.

Dat de Gouverneur-Generaal en Raden van Indië deze zwaarigheden naar haren merite examinerende, om geen schandelijk affront te lijden en voorts van de geheele negotie voor altijd verstoken te blijven, geraden gevonden hebben den *Chinezen* van zelfs te presenteren, de eilanden van de *Piscadores* en het fort *Pehu*, aldaar opgeworpen, te verlaten, mits den Onzen aanwijzende eene gelegene plaats, alwaar zij Ons hunne koopmanschappen toebrengende, over en weder mogten handelen.

Doch de aangeboden verhuizing van daar, onder nevenstaande conditiën, bij hen geaccepteerd.

Dat 't zelve bij hen mede in achtving genomen zijnde, met onderlinge bewilliging geaccordeerd is Onze ministers de *Piscadores* verlaten en hunne residentie vesten zouden op de uitstekende plaat bij het vaste land van 't eiland *Formosa*, zijnde *Taijouan*, 't welk dan ook gevolgd en zijn effect gesorteerd hebbende, de *Chinezen* echter door het bedrijf van den monopolischen handel van de Mandarijns en anderen in *China*, de geheele negotie naar hunnen wil en appetijt dirigerende, daartoe niet hebben kunnen komen, en zulks in hun goed voornemen gefrusteerd blijvende, in het eerst niet als groote lasten van het fort *Zeelandia*, op *Taijouan* begrepen, gehad hebben.

En den Onzen geaccordeerd een fortres op te werpen op *Formosa*.

Dat diensvolgens, na verscheiden bezendingen, *iterative* gedane vriendelijke vermaningen, om volgens mutuele bewilliging en gemaakte contracten, alsnog tot den handel buiten hun rijk op *Taijouan* geadmiteerd te mogen worden, Onze ministers, voor het hoofd gestoten en geen gehoor kunnende erlangen, eindelijk tot preservatie van hun geheel verderf, uit kracht van de gemelde contracten en het algemeen regt, allen volkeren tot den vrijen handel in de wereld competerende, genoodzaakt geweest zijn te tenteren, om denzelven met de wapenen te openen.

De aangewende middelen tot redres zijn ook van geen succes geweest.

Dat, na verloop van eenige jaren, de *Chinezen* hierdoor gevoeld hebbende merkelijke verhandering in hunne zeevaart, nu en dan met vereringen aan de Mandarijns, om te mogen hebben licentie met hunne jonken en goederen in *Taijouan* te komen, eenige weinige particulieren daartoe pas-ceduls verkregen hebben en successievelijk met hunne jonken en koopmanschappen op *Taijouan* aangeland zijn.

Doch de aangevangen oorlog heeft daaromtrent verandering en beterschap toegebracht,

Dat hiermede de *Chinesche* handel van de Comp. (hoewel maar stukwijze) geopend zijnde, de ministers van de Comp. de middelen bekomen hebben, om ruwe *Chinesche* zijde en andere zijden stukwerken in *Japan* te brengen en zich allengskens bekend te maken, dat zij mede kooplieden waren en *Japan* van verscheiden koopmanschappen, zoo wel als de Portugezen, mede zouden kunnen gerieven.

en den toevoer van *Chinesche* koopmanschappen in *Japan* door 's Comp. dienaaren voor een gedeelte uitgewerkt.

Den Portugezen de
negotie in *Japan*
ontzegd.

Dat de *Japanner* 't zelve bemerkende, de Portugezen, die met grooten ijver het Roomsch-Christengeloof door geheel *Japan* altijd gezocht hebben in te voeren, van tijd tot tijd harder vervolgd heeft, die daardoor ook eindelijk zichzelf bij den *Japanner* zoo hatelijk gemaakt hebben, met het overbrengen van verscheiden hunner Roomsche Priesters met hunne vaartuigen in *Japan*, dat zij om redenen van Staat, den voornoemden Portugezen geheel en al de frequentatie en geheel en al de negotie in *Japan* ontzegd en strictelijk verboden hebben.

De handel der *Chinezen* op *Tajouan* is
sedert dien tijd aangewakkerd.

Dat de handel van de Portugezen vóór deze ditzetting van tijd tot tijd declinerende, de vaart der *Chinezen* op *Tajouan* daartegen zoo toegenomen heeft, dat op een jaar over de 80 tonnen gouds aan verscheiden koopmanschappen, zoo van *Tajouan*, als andere kwartieren van Indië, in *Japan* aangebragt zijn.

Aanwijzing der ge-
bruikte kunstgrepen
door de Portugezen
tot nadeel van de
Compagnie.

Dat alhoewel de handel den Portugezen nu in *Japan* verboden was, zij diennietegenstaande door hunne favorieten en creatures de Nederlandsche natie bij den *Japanner* gezocht hebben suspect te maken, nemende hun subject ten deele op het groot ongemeen kostelijk magazijn, 't welk de Onzen in *Firando* gebouwd hadden, als mede op het aanbrengen van zoo merkelijke kwantiteit koopmanschappen met verscheiden schepen van de Comp., welke grootleid de *Japanner* in zijn oogen niet kunnende lijdten en daarvan jaloersch zijnde, dat eenige Onzer ministers zich in zijn rijk zoo groot en uitmuntend aanstelden, heeft, onvoorziens, door een expressen Commissaris, hoogen Raad van den Keizer, Onzen ministers gelast, dat zij in zekeren ongeloofelijk korten tijd de gemelde kostelijke loge van de Comp. raseren en geheel zouden doen onder de voet smijten, 't welk ook zonder eenige de minste contradictie zijn effect gesorteerd hebbende, Onzen ministers voorts aangezegd is, dat zij met al hun onslag van *Firando* opbreken en zich in *Nangazacki*, op zeker eiland bij de stad ¹, nederzetten zouden, gelijk geschied is.

Gebod van den Kei-
zer tot het raseren
van 's Comp. loge
in *Firando*,

en transportereren
der dienaren en goe-
deren op *Nangazacki*.

's Comp. dienaren
worden door de *Japanners* zeer slecht
behandeld.

Dat de gemoederen van de *Japanners* door opgenomen mecontement van 't comportedement van de Nederlandsche natie, meer en meer zoodanig vervreemd zijn, dat de ministers van de Ed. Comp. onder verscheiden strikte ongehoorde conditiën en limitatiën in handel en huishouding, zich zelve aldaar hebben moeten onthouden, gelijk bij het *Japansche* dagregister particulier verhaald wordt, hetwelk wel herlezen mag worden, om de Onzen te dienen tot beter opmerking.

¹ Deze verplaatsing van *Firando* naar *Decima* had plaats in 1641.

Dat het met Compagnie's handel in *Japan* zoo gebakend staande, Onzen ministers geen andere instructie aldaar te brengen hebben, als die moedige, superbe, preciese natie naar de oogten te zien, om dezelve in alles te believen, en geenszins te denken op iets, 't welk meerder afkeerigheid van de Onzen veroorzaken mogt, te meer, dat zij nu wel geïnformeerd zijnde, hoe Wij met de Portugezen één en denzelfden *JESUS CHRISTUS*, de *Artikelen van het geloof* en het *Vader Ons* met hen gemeen hebben, derhalve in eene gestadige ongerustheid blijven en zich van Onze natie nog niet ten volle verzekerd houden, dezelve doorgaans mistrouwende.

De *Japanners* moeten beleefd behandeld en naar de oogten gezien worden.

Dat het eenige crediet of vertrouwen, den Onzen aldaar overblijvende, bij hen gefundeerd en genomen wordt, dat Onze natie zich wacht en niet bezig is om het Christelijk geloof aldaar in te brengen; en alhoewel dit eene harde zaak schijnt te wezen, om tijdelijk gewin en zwaarigheid daaruit ontstaande, zich daarvan te moeten onthouden en geene uiterlijke blijkteekerten van een Christelijk mensch aldaar te mogen doen, zoo moeten de Onzen, indien ze lijf en goed niet willen verliezen, zich daarnaar precieselijk reguleren.

Mitsgaders van geen materie van godsdienst mentie gemaakt worden.

Dat derhalve Compagnie's ministers het naauwgezette rijk jaarlijks frequenterende, vooral gewapend moeten gaan met modestie, nederigheid, belcefdheid en vriendschap, altijd de minste zijnde, waarmede die natie zeer is gediend, en hunne gemoederen, zoo te verhoppen staat, eindelijk [tot ons gewonnen zullen worden; welke goede kwaliteiten ook te meer in de ministers aldaar vereischt worden, alzo de Compagnie door eenige, zich aldaar omtrent de *Japanners* te moedig, fier en onverdragelijk in sommige zaken gedragen hebbende, overgrootte schade geleden en naar het oordeel van velen, verre ziende, 't demoliëren van Comp. kostelijke loge in *Firando* daardoor te meer veroorzaakt mogt zijn, zoo ver ook, dat niet alleen de naam van een minister, aldaar het gebied toenmaals hebbende, maar ook de zijnen van hem dependerende, alsnog door geheel *Japan* in den haat zijn en dagelijks ofensie geven, waarop dan bij den Gouverneur-Generaal en Raden van Indië te meer gelet moet worden op zoodanige capabele personen, die niet aanstootelijk zijn, dewelke in alle manieren uit die kwartieren geweerd moeten worden.

Modeste, nederige, belcefdheid en vriendschap houdende dienaeren derwaarts te zenden.

Dat al hetgeen voors. om de importantie van dien rijken *Japanschen* handel, wat breeder geextendceerd is, om daaruit te mogen zien, hoe dezelve zijn begin genomen heeft, bij verscheiden Heeren Generaals alijd

Een Ambassadeur te zenden naar den Keizer om reden.

gekoesterd is en tegenwoordig nog zeer teder staat; dat bij de jongste Generaals-brieven uit Indië geadviseerd zijnde, hoe die van *Japan* groot misnoegen tegen Ons opgenomen hadden, dat geen Ambassadeur uit Nederland aldaar verschenen was, om naar hoven te reizen en voor den Keizer zijne reverentie te doen, tot erkentenis van de relaxatie eenigen Onzer gevangenen in *Nambou* met het jagt *Breskens* aldaar aangekomen, hetzelfde voor een hoog crimen achtende, en dat zij den dood allen waardig zijnde, zoo gracioselijk van den Keizer gepardonneerd en op vrije voeten gesteld waren, zich beroepende op den president *Esserax*, die hetzelfde beloofd zoude hebben, en alzoo voor de Compagnie ten hoogste gelegen is, dat dit compliment vollbragt worde, dat, volgens gemeld schrijven, een Ambassadeur van *Batavia* uitgemaakt worde, zal noodig wezen, dat hetzelfde nog niet geschied zijnde, zijn effect sorteren mag, gelijk in de jongste generale missive mede geordonneerd wordt.

Den Koning en grooten van *Tonquin* complaceren.

TONQUIN. Dat de handel in *Tonquin* met groote moete voor de Compagnie verkregen zijnde, Onze Ministers zich vooral wachten moeten, om den Koning en den grooten van't rijk eenige de minste offensie te geven, maar dezelve te complaceren en met jaarlijksche vereering en courtoisie hunne gunst te gewinnen, hebbende de frequentatie van Portugezen, *Japanners* en andere natiën den Onzen al groote obstakelen in de voornoemde negotie gegeven; dat de handel mede brengt, de een des anderen voordeel altijd zoekt af te zien, waartegen niet anders te doen is, als anderen met gelijke munt te betalen, zonder te denken op feitelijke resistentiën, inzonderheid op plaatsen, daar wij niets te zeggen hebben, maar ons naar de wetten van die landen op het stuk van den handel reguleren moeten.

Reden waarom de handel aldaar in dezen meerder moet in acht genomen worden.

Dat wij de voornoemde negotie in *Tonquin* te meer caresseren en vergrooten moeten, omdat uit *China* geene ruwe zijde en zijden stukwerken (door de troubelen van den oorlog met den Tartaar, zoo wij mede willen gelooven), op *Taijowan* aangebragt werden, en bij gebrek van dien ons in *Japan* niet zoo aangenaam kunnen maken, behalve dat op *Tonquinsche* zijde en zijden stoffen ordinair ruim een kapitaal overgewonnen wordt, dat gewenschte profijten zijn.

Order om het gros van alle de zijde en zijde stoffen voor een jaarlijksche recognitie alleen te zien hemagtligen.

Dat de voornoemde natie, gelijk de *Chinèzen*, uitermate begeerig zijnde naar zilver, door Onze Ministers aldaar getenteerd zoude mogen worden, om onder het faueur van eene jaarlijksche recognitie het gros van alle de zijde en zijden stoffen, dewelke daar vallen, in handen te krijgen, dat aan het goed beleid van een wakker-opperhoofd veel dependeert, om niet alleen den Koning, maar zijnen opperste *Capados* op de hand te

krijgen, en dewijl het in *Tonquin* zoo gelegen is, dat Wij aldaar geaffronteerd wordende, in personen of middelen van de Comp., magtig wezen zouden, om hetzelfde met oorlog te regten, en dat die natie (behalve hare begeerlijkheid, die zij met alle negotianten gemeen heeft), zeer diefachtig zijnde, daardoor welligt moge denken, om onder het een of ander pretext, haar handen aan Comp. aangebragt zilver te slaan, zoo moeten de ministers altijd op hoede zijn, en aan land van het kapitaal niet veel vertrouwen, latende het principaal zilver in de schepen, die dan ook defensief wezen moeten, het zij een of twee, dat zij geen perikel loopen van overvallen te worden.

Dat de rivier van *Tonquin* niet alleen zeer ondiep, maar ook onzuiver en vuil van grond wezende, tot die negotie gebruikt moeten worden vlotgaande jagten, gelijk in *Taijouan* zal moeten geschieden, om geen perikel van schip en goed te loopen, dat dan wel in achting genomen moet worden.

Tot de negotie vlotgaande jagten te gebruiken.

Dat gedurende het Oost-Indisch octrooi, de Generale Compagnie veel ongemak en schade geleden heeft door de debauches en groote ongeregdheden van hunne ministers op de respectieve kantoren en residentien van de Comp., waarmede zich hatig gemaakt en kwaad exempel gegeven hebben, gelijk dan ook van verscheiden geloofwaardige personen geslirmeerd wordt, dat eenige Onzer ministers in *Tonquin*, tot groot disrespect van de Nederlandsche natie, zich met debaucheren, hoereren en dronken drinken zoo verlopen hebben, dat welligt de handel der Compagnie aldaar ontzegd zouden hebben mogen worden, en mitsdien hoogst noodig is, dat uit de menigte van dienaren, die de Comp. alsnog aanhoudt, verkozen en gebruikt worden zoodanige, die van een bekend goed leven zijn, op welker suffisantie en goede comportementen staat gemaakt kan worden.

Goede' nuchtere en bekwame dienaren te employeren.

MANILLA. Dat, gedurende den oorlog tusschen den Koning van Spanje en de Vereenigde Nederlanden, verscheiden exploiten voorgenomen en in het werk gesteld zijn tegen die van *Manilla*, waarvan de successen zeer sober uitgevallen zijnde, de continuatie van zoodanige zware kostelijke equipagie door de vergadering van Zeventienen afgeschreven is, en gemerkt met den gemaakten vrede tusschen Zijne Majesteit van Spanje en dezen Staat alle hostiliteiten in de Oost-Indië nu komen te cessen, zoo is niet noodig op deze materie verdere extensie te maken, maar alleen te recommanderen, dat de artikelen van het tractaat, sprekende van de Oost-Indië, naar zijn form en text onderhouden mogen worden, gelijk H. Hoog Mogenden bij Hunne particuliere missive aan den Gouverneur-Generaal en Raden van Indië gelast hebben te doen.

† Gemaakte tractaat met de Spanjaarden ten opzichte van de Indië in al zijn deelen te onderhouden.

Den handel op *Coromandel* door alle mogelijke middelen te vergrooten.

COROMANDEL. Dat de handel op de kust van *Coromandel* van zeer groot gewigt voor de Generale Oost-Indische Compagnie zijnde, niet alleen aangehouden, maar met alle mogelijke middelen vergroot moet worden, waartoe de apparentiën zich beter zullen opdoen, als de binnenlandsche oorlogen in die kwartieren eenmaal mogten komen te cessereren, en alzoo dienniettegenstaande dat groote ligchaam nog al veel van doen heeft, zoo gaat het daar met de verticring van Comp. aangebragte koopmanschappen naar tijdsgellegenheid nog al redelijk, en kan doorgaans bij den Vaderlandschen en Inlandschen eisch meer dan voldaan worden, een zeker teeken zijnde, dat door de grootte van die landen de oorlog op vele plaatsen nog niet gevoeld wordt, en de ingezetenen hunnen handel nog al continueren kunnen.

Kadere aandrang van dat bevel.

Dat uit den voornoemden handel veel resulteren moeten de binnenlandsche overwinsten, de eenige ziel van 's Comp. ligchaam zijnde, waarmede de excessieve, groote jaarlijksche lasten van de Compagnie niet alleen gestopt, maar sedert eenige jaren herwaarts nog merkelyk overgeschoten heeft, om daaruit ten deele te mogen vervullen het Vaderlandsch retour, en daarom ook te meer in achtgenomen moet worden.

De specerijen aldaar op een gefixeerden prijs te houden.

Dat onder de koopmanschappen, dewelke aldaar bij de Comp. aangebragt worden, merkelyke kwantiteit Molukse specerijen zijnde, dewelke bij geene andere natie in dier voege verhandeld worden, dezelve dan tot zoo lage prijzen, als sedert eenige jaren herwaarts geschied is, niet verkocht, maar op zoodanigen redelyken prijs gehouden zullen kunnen worden, dat dezelve door den goeden koop uit de kwartieren van *Hindostan*, *Coromandel* en omliggende rijken niet naar *Europa* vervoerd, en den trek van dezelve uit *Nederland* naar *Italië* en *Aleppo* en andere plaatsen meer niet verhinderen mogen.

Order om zich aldaar onzigtig te gedragen,

de groote Inlandsche kooplieden te vriend te houden,

Dat Comp. handel tegenwoordig aldaar met eigen kapitaal, zonder penningen op interest te ligten, gedreven wordende, de ministers van de Comp. met groote circumspectie zich allezins gedragen en de groote kooplieden in den handel te vriend moeten zien te houden, zonder ooit te denken, om kleine stribbeling en vexatiën, in verwijdering met dezelve te komen, maar 't respect van de Comp. met wijsheid en discretie te maintaineren.

en met dezelve omtrent den in- en verkoop te contracteren.

Dat derhalve, om den minsten vexatiën subject te wezen, zekerder gehouden wordt, om met de groote kooplieden doorgaans te contracteren, als de kapitealen van de Comp. onder vele particulieren te verdee-

len, want de groote kooplieden, de magt in handen hebbende, van de kleine jaloursch zijn, en nimmermeer met gemak van de Comp. aanzien zullen, dat zij voorbijgegaan worden en de negotie met particulieren gedreven wordt.

Dat hetzelfde te meer noodig geoordeeld wordt, omdat de Compagnie zoo groot kapitaal in die kwartieren te zamen brengt, volgens de jongste Indische advijzen over de 32 tonnen gouds bedragen hebbende, met zoodanig kapitaal weinig meer vóór dezen de ganschen omslag van de Generale Compagnie op de respectieve kantoren en residentien van dezelve waargenomen is, en echter goede retouren naar het Vaderland gezonden zijn.

PEGU EN BENGALEN. Dat alhoewel de handel in die kwartieren van *Pegu* en *Bengalen* mede zijnen bekommelingen en vexatiën subject is, dezelve nochtans, en inzonderheid die van *Bengalen* zonder interruptie aangehouden moet worden, van tijd tot tijd lettende, waarmede dezelve ten profijte van de Generale Compagnie vergroot zoude mogen worden, 't welk aan vigilante ministers meest dependeert; dat bij de jongste Indische brieven geadviseerd zijnde, hoe de handel in *Bengalen* zeer toegenomen was en daarop geantwoord wezende, dat de Vaderlandsche eisch voor 50 à 60 pCt. Bengaalsche zijde voldaan zoude mogen worden, de intentie nochtans van de vergadering der Heeren XVII^{en} niet anders geweest en nog is, als dat de voornoemde zijde wel overgezonden mogt worden, mits de binnenlandsche handel van *Japan*, die voor het Vaderland in specie van goederen door 's hands gepraefereerd moet worden, daardoor geene verachtering kome te lijden.

Dat, voor het besluit op den importanten handel op de kust van *Coromandel*, 's Comp. ministers doorgaans gelast en gerecommandeerd moet worden, om in 't koopen van de inlandsche koopmanschappen wel te letten op de gelijkheid van dezelve en geene lijnwaden te ontvangen, waaraan in deugd, lengte en breedte veel gebreekt, want daaraan komen te haperen en desniettegenstaande aangeslagen wordende, zoude die natie van tijd tot tijd kwade gangen gaan, en de Comp. voor haar goed geld kwade koopmansch. krijgen, alles ten principale afhangende van een wakker opperhoofd en vigilante subalterne ministers, die hand aan het werk slaan en overal bij en omtrent zijn, zonder zich te laten verleiden en bedriegen, gelijk de Portugezen, die landen doorkropen hebbende, wel weten te voorzien, dat zij van de Indiasche natie zoo ligt niet bedrogen worden, en waarop dan hier geen verder *extensie*

Den handel in *Pegu*, voornamelijk in *Bengalen* door alle midelen te bevorderen.

Het voldoen van den Vaderlandschen eisch van zijde is wel, mits dat de handel in *Japan* daardoor geen schade lijdt.

Aanwijzing, waarop omtrent den inzaam van lijnwaden etc. moet gelet worden.

maken, maar ons aan verscheiden voorgaande gegeven orders van deze vergaderinge gedragen zullen, om aan UEd. te dienen tot *governo*.

Batavia zal het gemeene *rendez-vous* moeten blijven.

BATAVIA. Dat met de bovengeschreven punten summierlijk neder gesteld zijnde de principaalste maximen, waarop de negotie in de respectieve kantoren en residentien van de generale Nederlandsche ge-octroijeerde Oost-Indische Comp. gefundeerd wordt, vervolgens komen zullen tot het *generaal rendez-vous* van de Compagnie, zijnde de kostelijke stad *Batavia* en de appendentiën van dien.

en in staat van defensie opgehouden worden.

Dat de gemelde stad, na lang overleg, bij wijlen den Gouverneur-Generaal Coen, loffelijker memorie, en de Raden van Indië, eindelijk begrepen zijnde ter plaatse, daar die nu ligt, nooit om verandering van een *generaal rendez-vous* te maken (alhoewel ook andere bekwaame plaatsen van Indië zijn ¹) gedacht, maar gestadig gelet en in acht genomen moet worden, om beide, het kasteel en de stad, niet alleen voor invasiën en attentaten van openbare vijanden en geveinsde vrienden wel te verzekeren en te defenderen, maar ook meer en meer tot luister en welstand van de generale Compagnie mitsgaders der goede burgerij en ingezetenen van dien.

Het houden van goede zorg over de regering aanbevelen aan Generaal en Raden.

Dat om hetzelfde wel te mogen bewerken, eerst en vooral goede zorg gedragen moet worden voor de regering van de gemelde stad, en waariu dan te considereren staat, dat de gemelde regering aangezien moet worden, als in het generaal en particulier aan de goede directie en beleid van den Gouverneur-Generaal en Raden van Indië dependerende, zoo ten aanzien van de gage trekkende ministers en dienaren van de generale Comp., alsmedo ten regarde van de burgerij en ingezetenen, hunne woonplaatse aldaar verkozen hebbende.

Het getal der ordinaire Raden bij renovatie gebixerd op 6 stuks buiten de extra-ordinaire Raden.

Dat diensvolgens, bij de vergadering der Heeren XVII^{en}, de gemelde regering alsnog en van nieuws wederom bij dezen gecontinueerd wordende in den persoon van een Gouverneur-Generaal en zes permanente geadjungeerde *ordinaire* Raden van Indië, behalve de *extra-ordinaire*,

¹ COEN had aanvankelijk het plan dat *rendez-vous* te *Ontong-Java*, aan de uitmonding der *Tangerangsche* rivier, te vestigen; doch de Heeren XVII^{en} schreven hem, onder dagteekening van 31 October 1617, „dat *Banka*, naar uiterlijk aanzien, hun voorkwam wel zoo convenabel te wezen, als *Ontong Java*, om aldaar 't generaal *rendez-vous* te maken.” Inmiddels door wel bekende omstandigheden gedrongen geworden zijnde, dat plan te laten varen, stichtte hij 2 jaren later den zetel ter plaatse, waar die nu nog bestaat.

dewelke te zamen een Collegie maken ¹, en waarin alle zaken der generale Compagnie aangaande, verhandeld moeten worden; vooral dient gelet, om het gemelde Collegie doorgaans voorzien te houden van de kapabelste, getrouwste en ervarenste ministers van de Compagnie ², opdat het groote werk, omtrant hunne directie gaande, niet verachtere, maar in goed postuur gehouden worde, en derhalve bij absentie van een van gemelde zes ordinaire Raden, een van de extra-ordinaire Raden ³, en bij gebrek van dezelve, iemand van de oudste gekwalificeerde kooplieden in Rade, tot wederkomst van de andere, geassumeerd zal moeten worden, alzoo verstaan wordt, dat de Raad van Indië altijd met *zeven* concluderende stemmen besogneren zal.

Dat de geheele Regering van Indië in den persoon van een Gouverneur-Generaal en geadjungeerde Raden aldus geconstitueerd zijnde, derzelve vooreerst incumbiert, gestadig haar oog te laten gaan op den grooten omslag en directie van de generale Comp., en voornamelijk, dat onder het opgemelde Collegie, goede verdeling naar ieders goede kwaliteit en suffisantie gemaakt worde, om te vaceren op alle zaken aan het generaal groot werk dependerende.

Bij absentie van een ordinair Raad zaleen extra-ordinair, dan wel bij gebrek, een van de gekwalificeerde dienaeren geassumeerd worden,

en het algemeen werk onder de leden der Hooge Regering verdeeld moeten worden.

¹ Bij missive van 22 April 1650 verklaarden de XVII^{en}, » dat bij overlijden van den Gouverneur-Generaal en Directeur-Generaal, de Hooge Regering zich zoude moeten reguleren naar de Instructie van 1617 (zie hierboven bladz. 25), den laatste uit de bekwaamste Raden te kiezen op approbatie;» terwijl zij den 8 October 1714 schreven « om, bij het eligeren van een Generaal, reflexie op den Directeur-Generaal te nemen, wanneer op zijn persoon en gedrag niets te zeggen valt.» Volgens de missive van de XVII^{en} van 1 November 1709 mogten » in de Regering als Gouverneur-Generaal en Directeur-Generaal gelijktijdig niet zitten vader en zoon, broeders, schoonzoons en zwagers, en zoude opkomende affiniteit obsteren».

² « Wij meenen ook noodig te zijn (zeiden de Majores), dat de personen, dewelke goede hoop geven van verder avancement, om namaals als *Raden van Indië* gebruikt te worden, de Indische kwartieren en commercie te voren wat gefrequentieerd behooren te hebben, om beter kennis van zaken te hebben, alzoo men bij eigen ondervinding beter, als uit de rapporten oordeelen kan, waarop bij UEd. ook dient gelet», Patriasche missive van den 16ten September 1638; en den 18 September 1640: « Wij bevinden meer en meer, dat de principule bedieningen in Indië door ervaren personen, dewelke van trap tot trap opgeklimmen zijn, en geene nieuwelingen, behooren waargenomen en bediend te worden, waarom ook te meer *assistenten* gezonden zullen worden, om uit dezelve aankweelingen te formeren». Eenige weinigen uitgezonderd, zijn tijdens de Comp. al de Gouverneurs-Generaal en Raden van Indië, van de laagste bedieningen, bij trapsgewijze opklimming, tot die waardigheden verheven geworden.

³ Volgens missive van de XVII^{en}, dd. 30 Augustus 1650, « zonder verhooring van kwaliteit of gage». Krachtens schrijven van de XVII^{en} van 14 November 1631, werd de Raad van Indie versterkt « met *twee permanente extra-ordinaire Raden*, die alleen eene advijserende stem zouden hebben, zoo lang de zes ordinaire Raden compleet zijn, doch één ontbrekende, zoude de oudste van de twee mede eene concluderende stem hebben; twee ontbrekende, beide.»

Order om tot het houden van vergadering zekere dagen vast te stellen met gemeen advijs.

Dat diensvolgens de Gouverneur-Generaal, als onveranderlijk presiderende en op wiens beleid met assistentie van zijne bijhebbende Raden principaal gezien wordt, om alle zijne aetiën, ten dienste en profijt van de generale Comp. te beter te verantwoorden, zekere dagen van vaststaande vergadering met gemeen advijs van het collegie beramen moet ¹, om op gemelde dagen daartoe geprefigeerd, te hooren alle partijen, dewelke iets van het gemelde collegie te verzoeken of voor te stellen hebben, en daarin naar gelegenheid van zaken als dan te disponeren, zoo bevonden zal worden te behooren.

Het beleggen van extra-ordinaire vergaderingen aan den Generaal te defereren.

Dat buiten de ordinaire dagen van vergadering door den Gouverneur-Generaal, als presiderende, zoo veel extra-ordinaire vergaderingen belegd zullen mogen worden, als Zijn Ed. verstaan zal naar voorval van zaken noodig te wezen, zonder dat iemand van de Raden door particuliere occupatiën, anders als ziekte, zich daarvan zal mogen excuseren, maar in Rade van Indië gehouden wezen te compareren, zoo dikwijls vergadering belegd wordt, waartoe dan ook eenige civiele boeten, voor de armen te appliceren, gesteld zullen kunnen worden.

Geen der Raden zal mogen absent blijven, dan om ziekte.

De aanstelling van een kapabel persoon tot *Secretaris* der Hooge Regering is noodzakelijk.

Dat noodig wezen zal een kapabel persoon, die eene goede hand en stijl van schrijven heeft, als *Secretaris* van het gend. collegie van den Gouverneur-Generaal en Raden van Indië gebruikt wordt, om alle resolutiën van den Raad te extenderen en dezelve ter naaste vergadering te brengen, om na resumtie in het resolutie-boek gesteld en bij den Gouverneur-Generaal en Raden van Indië onderteekend te worden, zonder dat de gemelde resolutiën in klad of minute etc. behaald, maar in manier voors. correct gecopieerd, met ieders hand, daarbij geweest zijnde, geteekend zullen moeten worden.

De Resolutiën correct gecopieerd naar 't Vaderland te zenden.

De Generaal zal over 't gedemanderde werk van de Heeren Raden zijn oog moeten laten gaan.

Dat het voornoemde collegie in een zoodanige goede orde gesteld zijnde, de Gouverneur-Generaal, als presiderende, voorts zijn oog moet laten gaan, dat de Raden van Indië, ieder hetgeen hem opgelegd is, promptelijk executeren, zonder in eenige zaken nalatig te wezen, en zonderling, dat de Directeur-Generaal zorg drage, dat de generale boeken van Indië, van dag tot dag, zoo in het journaal, als grootboek, bijgehouden en daarin niet verzuimd worde, dat hoog noodig is en groote gerustheid geven zal; want daarin eens verachteld zijnde, de lust om het gebrek te suppleren, vergaat,

¹ Krachtens Patriasche missive van 28 Maart 1648 moest de Regering ten minste tweemaal 's weeks hare ordinaire vergadering houden, en bij Res. van 11 October 1650 worden de vergaderingen bepaald op *Dingsdag* en *Vrijdag*. Zie ook de Res. 25 April 1730.

en derhalve om geene redenen of excusen, traagheid of sloffigheid in zoodanige gewigtige zaken geleden mag worden.

Dat den Gouverneur-Generaal, die als het opperhoofd en een goed voorganger het groote rad in den omslag van de Compagnie's handel wel waarnemen moet, opdat het niet kome stil te staan, vooral mede te vigileren staat, dat de *successive* gerequireerde depeches van schepen en kargazoenen naar de respectieve kantoren en residentien van de generale Comp., op haren behoorlijken tijd en moussons wel waargenomen worden, en buiten die geen andere als ter nood geschieden, 't welk dan ook groote gerustheid geven zal. En opdat daarin niet verzuimd worde, zal de Gouverneur-Generaal het schrijven van de brieven aan de ministers in de gem. respectieve kwartieren, eenige zelfs naar gelegenheid van zaken op zich nemen, en eenige onder de Raden van Indië verdeelen, met die recommandatie, dat de responsiven op de brieven van de ministers, naar den eisch van de materie fatsoenlijk ingesteld, dezelve met goede vermaningen tot hun devoir geanimeerd en aangelegd mogen worden.

Den bekwamen tijd en moussons in de depeches der schepen wel waar te nemen.

De Generaal zal eenige beschrijvingen op zich moeten nemen, en de rest onder de Heeren Raden verdeelen.

Dat om de *Justitie* (als het fundament van alle goede regeringen zijnde), met luister te doen bekleeden, de Gouverneur-Generaal en Raden van Indië vooral goede zorg dragen moeten, dat de Achth. Raad van Justitie des kasteels Batavia¹, doorgaans voor-

De Raad van Justitie van krapabelc, bejaarde ministers voorzien te houden, wordt den Generaal en Raden aanbevolen.

¹ De »Raad van Justitie des kasteels» werd ingesteld bij eene Resolutie van den Gouverneur-Generaal COEN van 15 Augustus 1620, te vinden in het Indisch Plakaatboek, vol. I. fol. 7. De leden van dat collegie worden daarbij genoemd »de *ordinaris Commissarissen en regtsluiden van het fort*, en waren geroepen om, in *simpele zaken*, civiele en criminelé, die *tusschen soldaten of dienaren van de Comp. allén*, zonder vermenging van burgers of vrije lieden, voorvallen binnen of buiten het fort, regt te spreken; terwijl de zaken van de *burgeren en vrije lieden onder elkanderen*, door den Baljuw en Schepenen van de stad en niemand anders, werden afgedaan. Bij Resolutie van 10 September 1626 werd echter aan die *ordinaris Commissarissen en regtsluiden van het fort* de titel gegeven van: *ordinaris Raad van Justitie binnen 't kasteel Batavia*, welke Benaming dezelve behield, tot dat die Raad in 1798 eigenmagtig den titel aannam van *Hooge Raad*; eene nieuwe titulature, welke de Regering echter voor deszelfs rekening en verantwoording liet, tot dat het Bewind in Europa, bij brief van 13 Maart 1800, die titulature in stand hield, «als zijnde de Hooge Raad, na de Hooge Indische Regering het tweede hoogste collegie op Batavia». De Hooge Raad is in 1819 vervangen geworden door het Hoog-Geregtshof van N. J.

De bepaling, dat een van de *ordinaire* Raden van Indië steeds het *presidium* van den Raad van Justitie moest bekleeden, werd bij de missive van de XVII^{ten} van 1 Novomber 1709 gehandhaafd. Deze had in den Raad van Indië zitting immediaat na den jongsten ordinairen Raad, doch mogt geene stem hebben in- noch gebruikt worden tot behandeling van zaken eeplyk

In dat collegie moet altijd een Raad ord. President wezen.

zien worde van de kapabelste, bejaarde ministers, die goed van leven zijn, de justitie liefhebben, om de boozen te straffen en de vromen te beschermen, en dat in den gemelden Raad altijd, zoo ook geschiedt, een van de ordinaire Raden van Indië het Presidentsambt bekleede.

De condemnatiën en resolutiën van gem. Raad vermogen door de hooge Regering niet geannuleerd of de executie belet worden.

Dat de Gouverneur-Generaal en de Raden van Indië alle resolutiën en condemnatiën van den gemelden Raad van Justitie zonder eenige veranderingen of handstuitingen effect zullen laten sorteren, zonder eenige delinquenten, bij form van pardon, van de opgelegde straf te excuseren, veel min de sententiën en proceduren, op de aanklagt van den fiscaal van Indië in regten gebragt en aldaar geïntenteerd, te annulleren en den voortgang derzelve te beletten tot groote kleinachting en disrespect van den Raad van Justitie¹.

de policie, regering of directie van Comp. belangen concernerende, maar daarentegen wel in zaken van justitie en wat daartoe betrekking heeft. Hij genoot dezelfde militaire honneurs als de leden der Hooge Tafel, zoo als, onder anderen, de vrijheid, om te rijden over den steenen brug voor het kasteel met een vergulden wagen; om een Europeesch koetsier en twee lijfschutters uit de militie te gebruiken; om twee wasflambouwen bij avond op te steken, de parole te ontvangen, op eene gedistingeerde plaats in de kerk te zitten, enz. Wanneer echter bij afwezigheid van den president, het oudste lid in den Raad van Justitie *pro interim* het voorzitterschap bekleedde, werd aan dezen, na afgelegden eed van secretesse, ook wel zitting in den Raad van Indië verleend, doch immediaat achter den jongsten *extraordinairen* Raad, zonder advijserende of concluderende stem, alleen om te hooren en te zien en om van zaken, de justitie rakende en aldaar voorvalende, kennis te geven aan zijn collegie en zonder genot van eenig ander militair honneur, dan het «parool of het wachtwoord». Dit is zoo gebleven, tot dat Bewindhebberen, uitmakende het *Comité tot den O. I. handel en bezittingen* (op den 1 Maart 1796 in de plaats getreden van de XVII^{de}) bij missive van 9 Februarij 1798, de Regering onderrigttten, dat zij «als een aangenomen principe gedecreteerd hadden, dat voortaan de politieke en justiciële magten in der Republiek's Aziatische bezittingen zullen zijn en blijven gesepareerd, zonder immer op eenigerhande wijze te mogen worden geconfundeerd, en dat mitsdien geen lid der Regering terzelfder tijd zal mogen wezen lid, veel min president van eenig collegie van justitie». Sedert werd dit *beginsel* gehuldigd, hetgeen echter niet heeft verhinderd, dat, zoo wel onder het bewind van den Maarschalk DAXENDELS en onder de Britsche tusschen-regering, als later (1844—1846) de waardigheden van Raad van Indië en President van een collegie van justitie, nu en dan, gelijktijdig door een en denzelfden persoon zijn bekleed geworden.

¹ Nogtans werd de Raad later verplicht, aan de Regering, des gerequireerd, van deszelfs *gewijsden* te geven reden en rekenschap (R. 8 November 1669 missive van de XVII^{de} 25 Augustus 1670 en R. 12 Mei 1671); terwijl wanneer die Raad zich met eenige bevelen van de Regering bezwaard mogt achten, aan denzelfden wel de bevoegheid was gegeven, dat bezwaar ter kennis van de XVII^{de} te brengen, doch gehouden was *inmiddels* die bevelen na te komen (missive van XVII^{de} 18 October 1779). Overigens was de Raad, krachtens het schrijven van de Heeren Meesters van 7 October 1697 dependant van

Dat zoodanige proceduren en manier van doen, in den persoon van den Gouverneur-Generaal (als al te souverain, buiten orde, tot vilipendie van de Justitie geëxerceerd wordende) geenzins geleden mogen worden, en derhalve de vergadering van XVII^{en} goedgevonden heeft, UEd. te ordonneren, dat alle civiele en criminele zaken, decisiën en executiën, zonder onderscheid, toevertrouwd en aanbevoelen zullen blijven aan den President en de gezamenlijke Raden van den Achtbaren Raad van Justitie des kasteels, en dat op den voet, order en instructiën in het *Ordonnantieboek van Batavia*, daar ter plaatse nu in gebruik zijnde ¹, begrepen, behoudende nogtans

Orde om alle regtzaken, zoo civiele als criminele, aan den gem. Raad aanbevoelen te laten ter decisie, naar de op *Batavia* in gebruik zijnde orders, instructiën, enz.

de XVII^{en}, van welke niet alleen de personele voorzieningen omtrent dat collegie uitgingen, zoo dat de Regering hier te lande, slechts bij onvottaligheid van den Raad, leden daarin konde *assumeren*, maar die ook een gestadig toezigt hielden op de regtsbedeeling, zoo bij dat ligchaam, als in geheel Nederl-Indië.

¹ Dit *Ordonnantie-boek van Batavia*, hetwelk nimmer in druk is uitgegeven en van hetwelk slechts weinige afschriften bestaan, is meer algemeen bekend onder den naam van *Statuten van Batavia*, en werd in den jare 1642 alhier afgekondigd. Ik heb de geschiedenis der zamenstelling van deze *Statuten* beschreven in mijne » *Bijdrage tot de geschiedenis der CODIFICATIE in Nederlandsch-Indië* », opgenomen in het *Indisch Tijdschrift* van 1839 en in de *Nederl. Jaarboeken voor Regtsgeleerdheid en Wetgeving*, Dl. III. blz. 447. Tot aanvulling van hetgeen in die bijdrage vermeld is, teeken ik hier nog aan, dat dit *Ordonnantieboek* in zeven en veertig titels verdeeld is, handelende:

Het 1e. van de *Stad Batavia*.

- » 2e. » » *Godsdienst*.
- » 3e. » » *Schepenen* en den eed voor dezelve.
- » 4e. » den *Baljuw* en den eed » denzelven.
- » 5e. » » *Raad van Justitie* on den eed voor President en Raden.
- » 6e. » » *Fyskaal van Indië* en » » » denzelven.
- » 7e. » de *Secretarissen van de twee Collegiën van Justitie* en den eed.
- » 8e. » » *Notarissen* en den eed voor dezelve.
- » 9e. » den *Deurwaarder en den Stadshode* en hunnen eed.
- » 10e. » » *Geweldiger van des fyskaals- en den Cijpier van des baljuws* gevangenen, en hunnen eed.
- » 11e. » » *Scherpreger*.
- » 12e. » de *Advocaten en Procureurs*, en den eed voor dezelve.
- » 13e. » » *Manier van procederen voor de Collegiën van Justitie op Batavia*.
- » 14e. » *Arresten*.
- » 15e. » *Sententiën en Executiën*.
- » 16e. » *Appel, reformatie en propositie van erreur of revisie*.
- » 17e. » *Wesmeesteren*, en den eed voor dezelve.
- » 18e. » *Boedelmeesteren der Chinesche en andere vreemde sterfhuizen op Batavia*, en den eed voor dezelve.
- » 19e. » *Desolate boedels*.
- » 20e. » *Praeserentie en Concurrentie*.
- » 21e. » *Kommissarissen van huwelykszaken*, en den eed voor dezelve.
- » 22e. » *Gemeenschap van goederen en huwelyksche voorwaarden*.
- » 23e. » de *Successie ab intestato*.

Remissiën of pardonnen mogen door de Hooge Regering niet dan in complete vergadering verleend worden,

de Gouverneur-Generaal en de presente Raden van Indië collegialiter (verstaande in complete Rade) aan zich de remissiën of pardonnen in zaken, daar de delinquenten over misdada *ter dood veroezen zijn en andere of verder niet*, zonder dat de Gouverneur-Generaal tegen het advijs van de Raden op eigen autoriteit daarin zal mogen dispenserèn, maar gehouden wezen te volgen, hetgeen bij de meeste stemmen van het collegie geresolveerd en geconcludeerd zal wezen ¹.

Officieren der Justitie geen andere orders als die van den President en 't Collegie hebben te pàreren,

Dat de respectieve officieren van de justitie, fiskaal en baljuw, wegens de bediening van hunne ambten, de te nemen of genomen informatie en al 't geen daar verder aan dependeert, niemand zullen hebben te kennen, als den President en de Raden van de respectieve collegiën van justitie op *Batavia*, die alles de justitie ra-

Het 24e. van de *Schutterij*, en den eed voor de Officieren van de Schutterij, den wachtmeester en de burgerlijke wacht.

- » 25e. » » *Militie.*
- » 26e. » den *Ontvanger en Licentmeester*, en den eed voor dezelve.
- » 27e. » » *Rooimeester*, en den eed voor denzelven.
- » 28e. » » *Keurmeester*, » » » » » »
- » 29e. » » *Ijkmeester*, » » » » » »
- » 30e. » » *Wagemeester* » » » » » »
- » 31e. » *Keuren op 't broodbakken.*
- » 32e. » » » *'t arakbranden.*
- » 33e. » » » *'t vleeschverkoopen.*
- » 34e. » » » *'t vischverkoopen.*
- » 35e. » den *Vendumcester*, en den eed voor denzelven.
- » 36e. » de *Vroedvrouwen*, » » » » » » *dezelve.*
- » 37e. » *Slaven of lyseigenen.*
- » 38e. » *'t Vrouwen-tuchthuis.*
- » 39e. » *Comp. ziekenhuis.*
- » 40e. » *Verboden handel.*
- » 41e. » *Verschieden misdaden*, en eerst van *hoerij en overspel.*
- » 42e. » *'t Drouken drinken en tavernen.*
- » 43e. » *'t Vechten en manslag.*
- » 44e. » *Fugitiëven, weg- en overloopers.*
- » 45e. » *Fameuse libellen.*
- » 46e. » *Boschenderij.*
- » 47e. » *Zeeerooverij.*

Terwijl in het *Besluit* werd gestatueerd, dat van de zaken, daarbij niet bijzonder geordonneerd, geobserveerd en onderhouden zouden worden de *regelen, statuten en kostumen in de vereenigde Nederlanden* gebruikt, en daar deze mede zullen komen te deficiëren, zouden geuseerd en achtervolgd worden de *beschreven Keizerlyke regten*, voor zoo ver die met de gelegenheid van deze landen overeenkomen en praktikabel zouden zijn.

¹ Het verleen van pardon werd aan alle Gouverneurs, Directeuren en Opperhoofden verboden, terwijl dat praerogatief alleen zoude blijven bij de Hooge Regering, Res. 26 November 1657.

kende ordonneren, de officieren in eer, respect en goede achtung houden, daar het behoort mainteneren en daartegen ook geenszins gedoogen zullen, dat de gemelde officieren in boete of breuken, excederende, volgens den inhoud der plakaten of wel het gebruik op *Bataria*, de waarde van 6 realen van achten, zijnde 15 gulden, met de delinquenten te composeren of verdragen, ten ware de President met advijs van Raden, om redenen van consideratiën, op verzoek van partijen, hetzelfde accordeerden, dat in zoodanig cas zijn discreet oordeel bevolen zal blijven.

en geen zaken door dezelve, dan met kennis en goedvinden van den raad mogen gecompenseerd worden.

Dat mede in zaken van grooter belang en gevolg altijd geleeft moet worden des Comp. twee derde deelen in alle boeten en breuken en confiscatiën, ¹ zoo wel bij compositie als eondemnatie, onverminderd blijven, of anderszins in het ordonneren van de compositie aangeteekend worde, dat die geschieden zal volgens *uso* of *pro fisco*, opdat de Secretaris in het registreren van de gevallen boeten zich daarnaar reguleren mag, gelijk dan ook in zoodanige voors. zaken van groote importantie, de geschillen bij compositie door den officier alleen of in 't partikulier niet afgehandeld zullen mogen worden, als ten overstaan van twee daartoe gecommiteerde raads-personen, met advijs van de Raden daartoe te nomineren.

Order omtrent de verdeeling van alle boeten en confiscatiën.

Dat om in zaken van eenig gevolg of belang geen misslag te be- gaan, de schriftelijke, zoo civiele als criminele proceduren en stukken, in staat van wijzen gebragt zijnde, alvorens daarin tot examinatie en decisie te komen, gesteld worden in handen van een van de Raden, als rapporteur, om te knis bij zichzelf te lezen, en in den raad de gelegenheid van dien te rapporteren, opdat door precipitante advijsen partijen niet verongelijkt worden, maar goed regt geschieden mag.

Alle processtukken, alvorens de zaak in quaestie te decideren, in handen van een der Raden te stellen, ter examinatie en het doen van berigt.

Dat om de justitie niet te verachten, de secretaris, klerken en andere dienaren daartoe noodig, als zij bekwaam zijn, niet ligtelijk verandering, maar in hunne dienst met een redelijk traktement gecontinueerd dienen te worden, alzoo alle veranderingen van goede personen omtrent de Justitie, zeer schadelijk bevonden worden, gelijk dan mede zoodanige dienaren, zich wel gedragende, door den President van den raad in hun ambt tegen een iegelijk, die hen zoude pogen te verdrukken, gemainteneerd moeten worden.

Den secretaris, klerken en verdere dienaren van de justitie niet ligt te veranderen,

maar tegen allen overlust te mainteneren.

¹ Zie art. 29 van de Instructie van 1617.

De leden van den Raad van Justitie ge-
breekt op Zeven
personen, den Pre-
sident daaronder be-
gripen.

Dat de achtbare Raad van Justitie nu bekleed wordende door een President en vijf Raden, tot het getal van *zeven* personen (waaronder den President mede gerekend zoude wezen) vergroot dient te worden, en dat de bekwaamste onder den raad eenige jaren wel noodig dienen te continueren, om kennis van zaken te krijgen, en door onkunde geen groote abuizen te begaan, waaraan de eer en het respect van de justitie mede veel gelegen is.

Omtrent het maken van keuren en ordonnanciën naar eisch te werk te gaan.

Dat der *justitie* de hand geboden moet worden door de *poli- cie*, met het maken van verscheiden keuren en ordonnanciën, naar eisch van voorvallende zaken, waarin wij UEd. geen particuliere order voorschrijven kunnen, als alleen bij dezen te recommanderen, dat met wijsheid en discretie in alles geprocedeerd worde.

Dat de respectieve subalterne collegiën van justitie en politie met modeste, ijverige en getrouwe personen bekleed, en ieder in zijn ambt behoorlijk gemainteneerd moge worden, waartoe dan ook alsnog provisioneel dienen zal het *het Ordonnantie- en Plakaten-boek* door ED. Heer JOAN MAATSUIJKER voor dezen te zamen getrokken, tot dat van hier (des noodig geacht zijnde) goedgevonden mag worden anders te ordonneren.

De gelegde fundamen-
ten in 't Vader-
land omtrent de
Christelijke Religie
in Indië te volgen,
en geene dan de ge-
reformeerde toe te
laten.

Dat de justitie en politie vooral mede gesecondeerd moet worden met de *Christelijke Gereformeerde Religie*, waarvan de fundamen- ten in de Vaderlandsche regering nu gelegd zijnde, dezelve in de Oost- Indiën onder UEd. gouverno mede gevolgd moeten worden, zonder buiten dezelve eenige publieke exercitie van andere en zonderling van het *Pausdom* te gedoogen.

De Predikanten in hun respect te main-
teneren.

Dat de predikanten, aldaar zijnde, en welke successievelijk uit het Vaderland derwaarts gezonden worden, in hun behoorlijk respect bij de hooge en subalterne regering ter plaatse van hunne residentie gehouden, en geenszins in kleinachting gebragt moeten worden.

Order tot het aan-
stellen van een com-
missaris *politicus*
ter bijwoning van
kerkelijke vergade-
ringen.

Dat om de religie met de policie in goede éénigheid en harmonie te houden, noodig is, dat altijd commissarissen in het midden van den Raad, ter plaatse zijnde, in den kerkenraad, zoo op *Batavia*, als andere kantoren en residentiën van de generale Comp. compareren en sessie hebben, gelijk nu is geschied en daarin gecontinueerd zal moeten worden.

De kerkelijke brie-

Dat de gemelde predikanten daartoe dan ook gehouden moeten wor-

den, om geene correspondentiën, als met UEd. kennis, met de Vaderlandsche kerken te houden, en dat te dien einde alle hunne brieven, nevens UEd. brieven, aan de vergadering der XVII^{ea} overgezonden zullen worden, om na lectuur en volgens gebruik besteld te worden, gelijk tot nog toe geschied is, en zonder interruptie in observantie gehouden moet worden.

ven na genomen lectuur onder Comp. papieren adres te verleen.

Dat bij alle de hierboven verhaalde punten summierlijk gerecapituleerd zijnde de principaalste maximen, dewelke de Compagnie op de zaken van Indië heeft, en dat buitendien verscheiden particuliere orders bij Onze successieve, en bijzonder die van den jare 1644 aan den Gouverneur-Generaal en Raden van Indië geschreven brieven gegeven zijn, hier te lang om UEd. te verhalen; derhalve niet zullen nalaten alle dezelve wel te resumeren, om hunne memoriën te ververschen, en de punten van order daarin begrepen wel te doen observeren.

De gegeven orders in vorige tijden te observeren.

Dat te dien einde noodig is, alle staande permanente orders van de vergadering der XVII^{ea} van tijd tot tijd gegeven, uit de gemelde brieven en die daarop nog volgen mogten, te doen extraheren en in een register te stellen; opdat de Gouverneur-Generaal en Raden van Indië gezamenlijk dezelve te beter gedenken, en niet over het hoofd mogen zien Compagnie's dienst betreffende.

Het maken van een kortezamentrekking derzelve uit de Vaderlandsche brieven is noodzakelijk.

Dat om het collegie van de Hooge Regering, bestaande in den persoon van den Gouverneur-Generaal en Raden, bij zijn luister te houden, alle brieven van de vergadering der XVII^{ea}, houdende aan het bovenstaande collegie, bij den Gouverneur-Generaal in het particulier niet geopend, maar Zijn Ed. ter hand gesteld zijnde, daarop voorts vergaderinge belegd en in volle vergadering geopend zullen moeten worden, opdat zoo wel de Raden van Indië, als de Gouverneur-Generaal, gezamenlijk de eerste kennis mogen hebben van den inhoud van de gemelde brieven; verstaande, dat hetzelfde ook zal moeten geschieden van alle andere brieven uit de respectieve kantoren en residentien van de generale Compagnie aan den Gouverneur-Generaal en Raden van Indië geadresseerd, gelijk de order om dezelve alzo te adresseren en het opschrift te maken dicteert, waarbij het werk gehouden en zonder interruptie ook achtervolgd moet worden.¹

De brieven van de Heeren Meesters en de buiten-kantoren mogen niet dan in volle vergadering geopend worden.

¹ Even zoo was bij de Resolutie van 12 October 1696 bepaald, dat alle brieven van de Heeren Principalen in het Vaderland, of de Hooge Regering van Indië in de hoofd- en subalterne kantoren, in vollen Rade van policie geopend moeten worden, maar niet *privatim* bij den Gouverneur of Kommandeur.

Te dien einde zal de vergadering bij aankomst van schepen aanstonds bij elkander geroepen

en uit de brieven de orders extraheerd moeten worden door een Raad van Indië.

Dat op alle aankomst, zoo van Vaderlandsche, als Indiaansche schepen op de reede van *Batavia*, de Gouverneur-Generaal, als president, terstond vergadering beroepen zal, om de brieven te openen, en na lectuur van dezelve order te geven, dat bij een van de Raden van Indië de orders, daarin staande geëxtraheerd worden, om dezelve dan voorts te doen executeren, en dat dan ook uit de notulen van de Resolutiën daarop genomen, dewelke jaarlijks overgezonden worden, Ons blijkbaar mag, dat zulks is geschied, waarvan UEd. niet zullen in gebreke blijven, alzoo Wij verstaan van alles, bij en omtrent UEd. regering passerende, kennis te moeten hebben, om de gerequireerde orders te beter daarop te mogen geven, dat hoog noodig is.

Geen opperhoofden zullen over Comp. gelden en verdere goederen enz. alleen mogen disponeren,

maar de tweede persoon daarvoor mede responsabel moeten wezen.

Dat ook om alle bedenkingen van Comp. ministers en opperhoofden, de directie van zaken hun toevertrouwd en het gezag veel op zich alleen nemende, te wezen en ons alhier gerust te stellen, noodig is, dat Vice-Gouverneurs, Presidenten, Directeurs en Opperhoofden van geen penningen hun toevertrouwd alleen zullen mogen disponeren, of de kas daarvan houden, mitsgaders koopen en verkoopen, maar dat de tweede persoon in de regering ter plaatse nevens het Opperhoofd voor het een of ander responsabel zal wezen, waardoor de particuliere negotianten te beter zullen vermeden en een ieder tot zijn devoirs gehouden zal worden, gelijk voor dezen in de generale brieven van deze vergadering mede geordonneerd is, dat dan gevolgd moet worden.

Order om de consideratiën over het toestaan van meerder vrijheid in den handel aan de burgerij van *Batavia* den Heeren Meesters te laten toekomen.

Dat de intentie van de generale Compagnie zijnde, om de burgerij op *Batavia* en de goede ingezetenen van dien, zoo veel zonder merklijke prejudicie van dezelve geschieden kan, te favoriseren en in alles de behulprijke hand te bieden, UEd. niet zullen nalaten der vergadering van XVII^{en} te laten toekomen uwe consideratiën op het concept van hier gezonden, dienende tot opening van meerder vrijheid in de commercie voor de gemeene burgerij, waarvan UEd. dan ook niet langer zullen blijven in gebreke.

Den inzaam van een genoegzamen voorraad rijst te bezorgen,

en *Batavia*, benevens de verdere kantoren, tenminste voor twee jaren van dat yeedsel te voorzien.

Dat ons nu gebloken zijnde, hoe niet alleen de stad *Batavia*, maar ook de eilanden van *Banda* en andere plaatsen meer, groot perikel gelooopen hebben, om in hongersnood door gebrek van rijst te vervallen, hetzelve UEd. dienen moet tot waarschuwing om gestadig van alle kwartieren van Indië de competentie van rijst te mogen bekomen, en dat niet alleen *Batavia*, maar ook alle andere plaatsen en residentiën van de Generale Comp., ten minste voor twee jaren van rijst behoorlijk geproviandeerd gehouden worden, om in geen ongemak te vervallen, namaals niet te repareren zijnde; dat UEd. dan ten hoogste gerecommandeerd blijft.

Dat alhoewel wij nu niet den *Mattaram* en die van *Bantam* vrede schijnen te hebben, en van dezelve gecarresseerd worden, nochtans beide die geveinsde vrienden het minste niet vertrouwd, maar gestadig op hunne actiën wel gelet moet worden, om geen onverwachten slag te krijgen, en onvoorziens overvallen te mogen worden, denkende op voorvallen exempelen, dewelke nooit uit UEd. gedachten gaan mogen. En alzoo voor de *Javanen* vrij groot en diep acces met haar vaartuigen in de stad *Batavia* tegenwoordig gegeven wordt, zullen UEd. vooral goede zorg dragen, dat daardoor geen ongemak te eenigen tijd komen te lijden, gestadig op UEd. hoede on in postuur van defensie tegen alle onverwachte attentaten blijvende, en waarom UEd. ook nimmermeer denken zullen, om het garnizoen van 't kasteel en de stad *Batavia* op minder als 1200 Nederlandsche koppen te houden, gelijk hetzelfde voor dezen UEd. mede aangeschreven en geordonneerd is, zonder Spaanschen of Portugezen daar onder te houden, maar dezelve te excuseren.

Tegen de aanslagen der *Javanen* en *Bantammers* wel op hoe-
de te wezen,

en geen mindere bezetting als van 1200 koppen te *Batavia* te houden.

Dat UEd. desniettegenstaande den *Mattaram* en *Bantammer* uiterlijk te vriend houden en geen complimenten schuldig blijven zullen; dat de wereld mede brengt; gelijk UEd. ook niet nalateren zullen, goede intelligentie en correspondentie met alle *Indische* Prinsen en Potentaten te houden, denzelven in middelmatige zaken, daar het zonder ondienst van de generale Compagnie geschieden kan, altijd believeende en te ontmoet gaande, zonder nimmermeer tot den oorlog te komen, als door nood en om de exclusieve contracten van Comp. handel en präminentiën in de Moluksche kwartieren te mainteneren, waarvan om geen redenen geweken mag worden.

Den *Javaanschen* Keizer en *Bantammer* beleeft te behandelen, en met de verdere *Indische* Prinsen goede correspondentiën te houden,

zonder ligtelijk tot den oorlog te komen.

Dat UEd. vooral ook zorgvuldig zullen wezen, om met geen Europesche natiën, als door nood, overhoop te geraken (gelijk wij doorgaans bij verscheiden Onzer brieven UEd. gerecommandeerd hebben), zonder nochtans denzelven eenige accommodatiën (om hare negotie daarmede te stijven) te doen, maar dezelve op hare eigen vinnen te laten drijven, alles op UEd. onvermogen, gebreken en Onze order van de hand schuivende, en dat met zoodanige beleeftheid en vriendelijkheid vermengd, waaruit haar geen kwaad vermoeden gegeven wordt, altijd denkende, dat de minste gemeenschap met vreemde Europesche natiën der Comp. de meeste gerustheid bijbrengt; welke maximen bij ons altijd blijven moeten.

Aanwijzing hoedanig de vreemde natiën zullen mogen behandeld worden.

Dat UEd. alle Uwe gedachten en meditatiën op het generaal en particulier werk van de Comp. dagelijks latende gaan, alles (om onze maximen en orders naar derzelve form en inhoud te executeren) zeer

ligt en onbezwaard toevallen zal, inzonderheid als God de Heere, die weet wat den mensch nut is, 'tzelve genadelijk gelieft te zegenen. Maar gelijk alle deugden haar gevolg krijgen uit goede opperhoofden en voorgangers, wordt UEd. en den Raden van Indië gezamenlijk, als één ligchaam representerende, ten hoogste gerecommandeerd met goede exempelen in de *justitie, policie, handel* en al hetgeen daarvan verder dependeert, te toonen, dat UEd. het welvaren van deze loffelijke Nederlandsche geotroijeerde Oost-Indische Comp. zoo ter harte gaat, dat daarvan de lang verwachte vruchten te gemoet mogen zien, waartoe wij God den Heere bidden, UEd. te zamen en in het bijzonder voor alle ongeluk en onheil te bewaren, den handel van Indië onder UEd. beleid meer en meer te zegenen, en onder Zijne heilige bescherming lang voorspoedig te willen houden.

Aldus gedaan en gearresteerd ter vergadering van de Zeventienen, representerende de Generale Nederlandsche geotroijeerde Oost-Indische Compagnie, binnen *Amsterdam*, mitsgaders bij de presente Gecommitteerden ter voornoemde vergadering met hunne gewone signature bevestigd; den 26sten April, A^o. 1650.

(Was Geteekend):

C. DE GRAAF, J. C. HALJMAN, JACOB ROCH, JOHAN VAN ROUDERGEN, HANS VAN LOON, EVERARD VAN BLEIJSWIJK, ZACHARIAS ROODE, F. CARDON, JOAN HEIJDECOOPER, CORNELIS CONINCK, A. DE GROOT, J. PROOST, JORIS BACKER, PR. HULJCK.

V.

CONSIDERATIEN EN ADVIJS

VAN DE

COMMISSIE TOT DE OOST-INDISCHE ZAKEN,

AAN HET

STAATSBEWIND DER BATAAFSCHE REPUBLIEK,

OMTRENT

DEN VOET EN DE WIJZE, WAAROP DE HANDEL OP 'S LANDS BEZITTINGEN IN DE OOST-INDIEN ZOUDE BEHOOREN GEDREVEN EN DIE BEZITTINGEN BESTUURD TE WORDEN, IN DIER VOEGE, DAT AAN DEZELVE DE HOOGST MOGELIJKE TRAP VAN WELVAART, AAN DEN KOOPHANDEL DER REPUBLIEK HET MEESTE NUT, EN AAN 'S LANDS FINANTIEN HET MEESTE VOORDEEL WORDE AANGEBRAGT.

GEDAGTEEKEND 's H₁₈₀₃, den 31sten Augustus 1803.

Relatief Notulen van
het Staats-Bewind,
van den 1 September
1803. Lit. F.

SECRET.

DE COMMISSIE TOT DE OOST-INDISCHE ZAKEN,

AAN

HET STAATSBEWIND DER BATAAFSCHE REPUBLIEK.

In den Haag, den 31 Augustus 1803.

BURGERS!

Na dat de, op ons, bij Uwlieders Besluit van den 11 November 1802, N°. 41, gedecreeneerde Commissie, door alle de daar in benoemde Leden, was aangenomen, en wij de eere hadden genoten, van door Ulieders Commissie van Marine en Coloniën, in een der Vertrekken van Uwlieders Hôtel alhier, op Woensdag den 1 December daaraanvolgenden, des avonds ten zes uren, te zijn gerecipieërd, hebben wij, ten einde, terstond eenen geregelden aanvang te kunnen maken met onzen arbeid, eenpariglijk tot onzen permansenten Voorzitter verkozen den eersten Teekenaar dezer, en de Zitting der overige Leden, door het lot, bepaald.

Zedert onafgebroken werkzaam geweest zijnde in het onderzoek, en de overweging der gewigtige zaken, in het voorschreve Besluit vermeld, vinden wij ons eindelijk in staat, om Ulieden, bij deze Missive, te dienen van de, daar bij, van ons gevorderde consideratiën en advies, omtrent den voet en wijze, waar op in het vervolg de Handel op 's Lands

Bezittingen in de Oost-Indiën zoude behooren gedreven, en die Bezittingen bestuurd te worden, in diervoegen, dat aan dezelve de hoogstmogelijke trap van welvaart, aan den Koophandel dezer Republiek het meeste nut, en aan 's Lands Finantiën het meeste voordeel werde aangebragt.

Twee voorname onderwerpen dierhalven deden zich alhier op, de Handel op 's Lands Bezittingen in de Oost-Indiën, en, derzelver Bestuur; de form van dit laatste moest, in veele opzichten, afhangen van het geen omtrent den Handel zoude worden begrepen, het zij men oordeelde, dat dezelve, met afschaffing der aangenomen Grondbeginzelen, en plaatshebbende inrichtingen, op de voornaamste onzer Bezittingen, zonder eenige bepaling, behoorde te worden vrij en opengesteld; het zij men verkoos, denzelven op die geheel uitsluitende beginselen te doen stand grijpen, waar op dezelve welker wierdt gevestigd, en zich eenen langen reeks van jaren, tot merkelyk voordeel van Land en Ingezetenen, hadt staande gehouden; het zij men eindelijk begreep, dat de belangen van den Staat voorschreven, dat uitsluitend Sijsthema, gedeeltelyk, te behouden, gedeeltelyk, plaats te doen maken voor eenen vrijen en onbelemmerden Handel; — in alle deze gevallen, moest het Bestuur derzelve Bezittingen noodwendig worden gewijzigd naar de keuze, tot welke men zich zoude bepalen. Wij oordeelden dierhalven ons onderzoek met het Stuk van den Handel te moeten beginnen, en zullen, bij deze onze consideratiën, die zelfde orde volgen.

Al van de eerste tijden af, dat de Nederlanderen, door het onstaatkundig gedrag van *Philippus den Tweeden*, afgeschrikt van de Vaart op Spanjen en Portugal, den stouten stap deden, om, in weerwil van de Pausselijke Bulle, welke het rijkste gedeelte der Wæreld aan die beide Rijken hadt weggeschonken, zich een weg naar Oost-Indiën te baanen, ten einde aldaar de Specerijen en andere Waaren intekooopen, welke zij bevorens in Spanjen en Portugal pleegden te gaan zoeken; — al van die eerste tijden af, zeggen wij, ontmoet men Overëenkomsten tusschen de Ondernemers van dien Vaart en Handel, en de Oostersche Vorsten, tot de Leverantie der Land-Producten, in hunne Rijken vallende, tegen vaste bepaalde Prijzen; dezelve zijn aanmerkelyk vermenigvuldigd, zedert de Staat dezer Landen, geoordeeld hebbende, dat het niet alleen voor dezelve Landen in 't generaal, maar ook voor de Ingezetenen van dien, in het particulier, en voor alle die geenen, welke de gemelde Navigatie en Commerce bij de hand genomen hadden, en daarin participeerden, dienstiger en profijtelijker zoude zijn, dat dezelve op eenen vasten voet, Orde, en Policie, gebragt, gehouden, en gedreven wierdt, eene Generale Vereenigde Maatschappij daar toe heeft geöctroijeerd, en deze Maatschappij heeft dezelve Overëenkomsten altijd beschouwd als de hoofd-

zuilen van haren Commerciëlen voorspoed. Zij subsisteeën als nog, en, ofschoon door den loop der Gebeurdenissen, zommigen daar van hebben opgehouden groote voordeelen aantebrengeen, verzekeren echter de overigen aan de Bataafsche Natie nog een naamwaardig aandeel in de profijten van den Indischen Handel.

Tot deze laatsten brengen wij voornamenlijk de Contracten, welke ons exclusif op Amboina in het bezit stellen van het Product der Kruidnagelen, die met de Vorsten van Bantam, Banjermassing en Palembang, tot de Leverantie van al de Peper, en het Tin, in hunne Staten vallende, en de Overëenkomsten, vóór weinige jaren, op Java met de Vorsten van de Mattarm aangegaan, omtrent de Peper, op de instantiën van de Maatschappij, in hunne Rijken aangeplant.

Deze Maatschappij vervolgens, het zij door de kracht der Wapenen, het zij door plechtige Afstanden van de Vorsten des Lands, in het bezit zijnde geraakt van verscheidene Landen en Districten, en geëordeeld hebbende, dat het met haar belang overëenkam, om het Bestuur daar over, onder haar Oppergezag, te laten in handen van Inlandsche Hoofden, heeft voornamenlijk op het vruchtbaar en tamelijk bevolkt Eiland Java, met dezelve Hoofden, Overëenkomsten gemaakt, volgens welke dezen verplicht zijn het geheele voordbrengzel van zommige Producten, welke in hunne Districten worden aangekweekt, en bepaalde hoeveelheden van andere, de meesten *tegen bepaalde Prijzen*, en de andere *om niet*, aan haar te leveren, welke verplichtingen bekend zijn onder den naam van Contingenten, en verplichtte Leverantiën.

Hier mede hebben ook veel overëenkomst de verplichtingen, waar onder de Suiker-Molenaars op het Eiland Java liggen, om een gedeelte van hunne jaarlijksche Gewassen, tegen bepaalde Prijzen, te moeten leveren.

Op Banda zijn de Landerijen in Perken verdeeld, en, door de Maatschappij, in Leen uitgegeven, onder voorwaarden, volgens welke de Noten-muscaten en Foelij, bij uitsluiting aan haar, insgelijks tegen bepaalde Prijzen, moeten worden geleverd.

Door alle deze inrichtingen, bevondt zich de Maatschappij alleen meester van den Handel in Kruidnagelen, Noten-muscaten, Foelij, en Javasche Cossij, en voords in staat gesteld, om, jaarlijks, aanzienlijke hoeveelheden Peper, Suiker, en eenige andere Indische Waaren van minder aangelang, bij publieke Verkoopingen, aan de Commercie aantebieden.

Een onbelemmerd genot van uitmuntende Handel-voorrechten, en wel gelegen Bezittingen, stelden die Maatschappij welker in staat, om met groot voordeel, te deelen in den Lijwaat-handel, om de West van Indiën.

Bekende Gebeurdenissen, in dat Oord voorgevallen, hebben in derselver gevolgen haar langzamerhand het genot van die Voorrechten

doen verliezen; tot eindelijk eene willekeurige Overmagt haar niet anders overliet, dan een concurrenten Handel met alle andere Natiën; van toen af begreep zij, denzelven voor haar minder geschikt te zijn, en liet denzelven in het jaar 1790, onder eenige bepalingen, over aan Particulieren. Tot op den jongsten Oorlog met Engeland wierden haar, door de Engelsche Compagnie in Bengalen, als ware het om het gevoel van hare willekeurige Usurpatiën nog eenigzints te verzagten, tegen bepaalde Prijzen, toebedeeld zekere hoeveelheden Salpeter en Amfoen; of 'er waarschijnlijk zij, dat hare Regten tot eene vrije Inhandeling van die beide Articulen, voordaan, beter zullen worden geëerbiedigd, is ons onbewust.

De uitsluitende Handel op het Rijk van China verkreeg, voor die Maatschappij, eene nieuwe waarde, zedert de invoer van Vreemde Theeën, binnen deze Republiek, in het jaar 1791, wierdt verboden, en, ofschoon dat Rijk alle Natiën tot den Thee-handel toelaat, scheen de gelegenheid van dit Land tot de algemeene Commercie, aan haar, een jaarlijks debiet van dat Articul, met groot voordeel, te verzekeren, verre overtreffende de benooidigheid der Ingezetenen zelve, toen nieuwe rampen allen Handel dezer Republiek, en voornamenlijk ook dien op Oost-Indiën, geheel deden stil staan.

Het is bekend, dat geene Europische Natie, dan alleen de Bataafsche, in het Rijk van Japan is geädmitteerd, doch diezelfde Geest, welke de Havens van dat Rijk, ook voor de magtigste Volken van den Aardbodem doet sluiten, en, geleerd door hetgeen zij alom in Asiën heeft zien gebeuren, de voordeelen van den Koophandel te duur verkregen acht, zoo rasch dezelve gevaarlijk zouden kunnen worden voor de Onafhankelijkheid, vergunt ons niet dan eenen zeer beperkten Handel, welke door de Oost-Indische Maatschappij tot dus verre is voordgezet.

Deze korte Beschrijving van den tegenwoordigen Staat van den Indischen Handel, met betrekking tot deze Republiek, hebben wij gemeend te moeten laten voorafgaan, tot beter verstand der vrage, welke wij nu te verhandelen hebben; op wat wijze die Handel voordaan zoude behooren te worden gedreven?

Alvorens echter daartoe overtegaan, vinden wij ons verplicht te moeten verklaren, dat wij in den geheelen loop van het aan ons gedomandeerd onderzoek, zoo wel uithoofde van den letterlijken inhoud van Ulieder Besluit van den 11 November 1802, N°. 41, het welk wij als onzen Lastbrief moesten beschouwen, als van de 47 en 48 Articulen der Staatsregeling, ¹ ons onbevoegd hebben geoordeeld, om

¹ Van den 1sten October 1801, den 16^{den} dier maand door het *Uitvoerend-Be-*
wind der Bataafsche Republiek geproclameerd.

Art. 47. Er zullen twee afzonderlijke Staten van bestuur zijn, over den

ons cenigermaßen intelaten in het voorgevallene omtrent de meergemelde Oost-Indische Compagnie, zedert het jaar 1795, ofte in de reclames door Participanten der gemelde Compagnie, zedert, en zelfs, nog onlangs, deswegens geformeerd, en integendeel gehouden, om, dat alles daar latende, geheel daar van afgezonderd, en op zich zelven te moeten beschouwen de aan ons voorgestelde pointten, omtrent den voet en wijze, waar op in het vervolg de Handel op 's Lands Bezittingen in de Oost-Indiën zoude behooren gedreven, en die Bezittingen bestuurd te worden, zonder dat het dierhalven onze intentie kan zijn, dat, uit den inhoud van deze onze consideratiën en advis, eenige de minste illatiën omtrent de voorsz. zaken worden gemaakt, ofte tot de gegrondheid of ongegrondheid van die reclames, en de denkbeelden, welke wij personeel daaromtrent zouden mogen hebben gcärgumenteerd; de beoordeeling dier zaken geheel overlatende aan hun, welken daar toe bevoegd zijn, welker eventücele uitspraak wij zoo zeer begeeren te eerbiedigen, als de Rechten onzer Medeburgereu.

In den gegeven staat van zaken, dierhalven, volgens welken het Bestuur over de Asiatische Bezittingen, en over de voordeelen, welke dezelveu door middel van den Handel, als anderzints, kunnen afwerpen, dadelijk wordt uitgeoëffend door eenen Raad, ondergeschikt aan het Staats-Bewind, en de onkosten van Bestuur, Onderhoud en Verdediging dezer Bezittingen, voor zoo verre de gemelde voordeelen, daar toe niet toereikende zijn, moeten worden gesuppleerd uit de Nationale Cas; — in dien staat van zaken, zeggen wij, is het al terstond eene zaak van het uiterste gewigt, hoedanig voordaan te handelen met alle die Handelwaaren, welke, uit hoofde van subsisterende Verbindenissen, ofte als Contingenten en verpligte Leverantiën, worden opgebracht en geleverd.

Omtrent de eerstgemelde is het ons voorgekomen, aan geene be-

Oost- en West-Indischen Handel en Bezittingen der Republiek, waarvan de eerste uit *negen*, en de laatste uit *vijf* leden zal bestaan: beide zullen onmiddelijk ondergeschikt zijn aan het Staats-Bewind. Zij hebben ten behoeve der gemelde Bezittingen, de afzonderlijke administratie hunner inkomsten: ingevalle dezelve niet toereikende zijn, worden zij uit de nationale kas gesubsidiëerd, in welke aan den anderen kant ook het overschot zal worden gestort.

Zij dragen zorg voor de administratie der Politie en Justitie in de gemelde bezittingen, alsmede voor derzelver verdediging, voor zooverre daaromtrent door het Staats-Bewind niet onmiddelijk wordt beschikt: zij zijn wegens hun gehouden Bestuur aan het Staats-Bewind verantwoordelijk, en doen van hunne ontvangsten en uitgaven jaarlijks rekening en verantwoording.

Art. 48. Het inwendig Bestuur en de wetten voor de coloniën worden bij de respectie Chartres voor dezelve vastgesteld; dezelve blijven vereenigd onder een en hetzelfde algemeen Bestuur hier te Lande; wordende alle afzonderlijke octroijen, dienaangaande, gehouden voor vernietigd.

denking te kunnen onderhevig zijn, of het belang van den Staat vordert, die Verbindenissen, voor welkers nakoming hij met genoegzaam effect kan waken, zorgvuldig in stand te houden, en de Producten, welke, ingevolge van dezelve, moeten worden geleverd, tegen de daar voor bepaalde Prijzen te blijven ontvangen, en als zoodanig beschouwen wij de hier voren reeds aangehaalde Contracten met de Vorsten van Bantam, Banjermassing, en Palembang. Noch het recht, noch het vermogen hebbende, om, aan die Vorsten, andere inrichtingen, dan die, volgens welke zij gewoon zijn hunne Landen en Volken te bestuuren, optedringen, kan, ten dien opzichte, geene quaestie zijn van eenen Vrijen Handel; en wanneer men goed vindt van die Verbindenissen af te zien, zoude dierhalven het natuurlijk gevolg zijn, dat die Vorsten, naar 's Lands wijze, blijvende de eenige Inzamelaars en Verkoopers van de Peper en het Tin, welke het Koninkrijk Bantam, de Lampongs (welke het Zuidelijkst gedeelte van het Eiland Sumatra uitmaken,) benevens de Rijken van Banjermassing en Palembang, en het aan dit laatste Rijk onderhoorig Eiland Banda ¹ opleveren, daar mede den voordeeligsten Uitweg, mogelijk, zouden zoeken, het niet zoude kunnen missen ten gevolge te hebben, dat die Producten, voor een groot gedeelte, zouden vervallen in de handen onzer Competiteuren, en zeer zeker voor ons niet meer te verkrijgen zijn tot die matige Prijzen, welke thans, daar voor, worden besteed, waar door gevolgelyk ook genoegzaam geheel vervallen zouden de voordeelen, welke thans daar op worden genoten, en zoo onöntbeerlyk zullen zijn, om ook den Staat de Kosten van het Onderhoud en de Defensie der Asiätische Bezittingen te kunnen doen dragen.

Het is waar, dat, zedert eenige jaren, de Maatschappij het volkomen genot van de opgenoemde Contracten niet heeft gehad, doch ten aanzien van den Koning van Bantam, moet zulks eeniglyk worden toegeschreven aan het onvermogen, waar in die Maatschappij geweest is, om de Zeeroverijen van zommige Oostersche Natiën genoegzaam te beteugelen, terwijl omtrent Banjermassing gebleken is, dat de voornamste oorzaak daar van huisvestte in eene kwalijk begrepen Staatkunde, waar door men, eenen onmiddelyken invloed op het Inwendig Bestuur van een aanzienlyk gedeelte van dat Rijk begeerende, dien Vorst aanstoot gegeven, en afkeerig hadt gemaakt van onze belangen; want, zoo rasch die hinderpaal was uit den weg geruimd, is de Peper-leverantie aldaar weder aanmerkelyk toegenomen; en wat den Koning van Palembang aangaat, is het reeds aangehaald onvermogen der Maat-

¹ Dit zal wel *Banka* moeten zijn.

schappij, om de Zeeroverijen en Sluikerijen tegen te gaan, wel de voorname reden, dat de Leverantiën van Tin en Peper, uit dat Rijk, zedert eenige jaren, aanmerkelijk zijn afgenomen; schoon ook daar op van veel invloed zijn geweest de omstandigheden van den Oorlog, welke, aan het Gouvernement te Batavia, niet toelieten om die mid-delen te bezigen, waar door de Koning van *Palembang* anderzins, met vrucht zoude hebben kunnen worden aangespoord tot eene stip-tere naarkoming zijner Verbindenissen, en vooral gebrek aan den ge-reeden Penning tot eene prompte en contante betaling der geleverde wordende Producten, waar van derzelver Leverantie geheel afhangt. Doch wij houden ons overtuigd, dat het, aan een goed en actief Bestuur, niet bezwaarlijk zal vallen, om alle deze oorzaken voor het vervolg weg te nemen, wanneer de staat der Defensie, zoo te Water als te Lande, der Asiätische Bezittingen gebragt zal zijn op dien respectabe-len voet, welken wij hebben voorgeslagen, en op eene geregelde wijze gezorgd wordt, dat het Indisch Bestuur, op den duur, de noodige Fondsen hebbe, zonder welken het niet mogelijk is, die Bezittingen, ten nutte van het Vaderland, te doen fructificeren.

Van zoortgelijken aart, als de Contracten met de voormelde Konin-gen, beschouwen wij de Overëenkomsten met de Vorsten van de Mat-tarm, en met de Volken van Amboina; bij de eerste hebben, zoo wel de Keizer, als de Sultan van Java, op persuasie van de Compagnie, vóór weinige jaren, zekere Stukken Lands in hunne Staten afgezonderd, om, onder speciale Directie van hunne eerste Ministers, en de Residen-ten van de Compagnie aan hunne Hoven, te worden gebezigd tot de Peper-culture, terwijl de Compagnie zich verbonden heeft om het ge-heele jaarlijksch Product daar van, tot bepaalde Prijzen, te zullen ac-cepteeren; van de zijde der Vorsten is hier aan voldaan, en de Peper-culture werkelijk, met de beste hoop van een goed gevolg, in de daar-toe bestemde Stukken Lands, ontgonnen; de goede trouwe vordert dier-halven, dat de Staat, als gehouden de Verbindenissen der Maatschappij te vervullen, gelijk hij getreden is in het bezit der Voordeelen, ook, van zijne zijde, aan die Overëenkomsten gestand doe; en wij durven 'er gerustelijk bijvoegen, dat deszelfs belang zulks evidentelijk medebrengt, zoo om de gemoederen der Javasche Vorsten, door geene willekeurige Handelingen, van zich te aliëneeren, als om dat de alzoo begonne Culture, zonder dat, spoedig weder zoude vervallen, en de Voordeelen, welke, daar van, op goede gronden kunnen worden verwacht, zonder noodzake, zouden verlooren gaan.

En wat aangaat de Verbindenissen met de Volken van Amboina, om het Nagelgewas exclusif te leveren, heeft het geen betoog noodig dat, zoo rasch zij daarvan zouden zijn ontslagen, deze Specerij zich

spoedig, tot onbepaalde hoeveelheden, zoude bevinden in allerlei handen, dat dezelve, daar door, hare waarde grotendeels zoude verliezen, als zijnde maar voor een bepaald debiet vatbaar, en dat althans de Staat zoude missen het vast jaarlijksch profyt, het welk op deze Specerij weder zal kunnen worden behaald, zoo rasch de hoeveelheid daar van, welke de Engelschen, gedurende den jongsten Oorlog, die hun voor een tijd in het bezit van dat Eiland heeft gesteld, hebben ingezameld, zal zijn gesleeten.

Die zelve redenen pleiten voor de instandhouding der præsente inrichtingen op het Eiland Banda, ten einde het voordeel te blijven behouden van den exclusiven Verkoop der Noten-muscaten en Foelij.

De overtuiging, welke eenvoudige en tastbare waarheden met zich brengen, hadt onzer aller opinie op het tot dus verre verhandelde gemakkelijk, en spoedig bepaald; doch thans deedt zich eene quaestie op van grooter aanbelang, betreffende de kostbare Producten van het Eiland Java, in die Districten van het gemelde Eiland wordende voorgebragt, welke door de Maatschappij, het zij door het recht van den Oorlog, of door wettige afstanden van de Vorsten des Lands, zijn verkregen, en dus stonden onder hare meer onmiddellijke Heerschappij, namenlijk, het Koninkrijk Jaccatra, de Preanger-landen, en alle die Regentschappen, welken begrepen zijn onder het Gouvernement van Java's N. O. Kust.

De verschillende begrippen over het Inwendig bestuur dier Landen, en de daar aan ten nauwsten verbonden gevolgen ten opzichte van den Handel in derzelver Voordbrengzelen, welke zedert eenigen tijd de publieke aandacht hebben bezig gehouden, zijn genoegzaam bekend; in onzen Lastbrief wordt daar van uitdrukkelijk melding gemaakt als de voornaamste aanleidende oorzaak van de benoeming onzer Commissie; en al ware het, dat wij ons niet, reeds uit dien hoofde, verplicht hadden geoordeeld tot derzelver opzettelijk onderzoek, zouden wij ons daar toe genoodzaakt hebben gevonden door het nauw verband, het welk wij al spoedig ontdekten tusschen die begrippen en den geheelen verderen loop van onze werkzaamheden; zouden de Contingenten en verplichtte Leverantiën in de voormelde Districten op het Eiland Java blijven subsisteeën, of zouden dezelve moeten plaats maken voor eene vrije en ongedwonge Culture van alle Voordbrengzelen van den Grond, en voor eene vrije beschikking van den Cultivateur over alle die Voordbrengzelen? Dit waren de gewigtige vragen, welke ons voorkwamen in onze opinie te moeten beslist worden, alvorens met het aan ons gedemande onderzoek verder te kunnen voortgaan.

Door Ulieder welmeenende beschikkingen zagen wij, in ons midden, eenige Leden der Commissie, die locale kennis bezittende, welke in

dezen van zoo veel nut kónde zijn, twee hunner ¹ hadden zeer verschillende begrippen over deze zaken, in Publieke Geschriften, verdedigd; beiden hebben, op ons verzoek, derzelve denkbeelden daar over, bij ampele Memoriën, onder de Bijlagen van het gehouden Verbaal onzer deliberatiën te vinden, nader ontwikkeld, en, op deze wijze, mitsgaders door de Lecture van andere belangrijke gedrukte en ongedrukte Stukken, ter materie dienende, in staat gesteld, om daar over met volkomen kennis van zaken te kunnen oordeelen, hebben ook alle de overige Leden hunne uitgewerkte Advisen daar over Schriftelijk uitgebragt, alvorens wij tot de deliberatiën over eene zaak, in deszelfs aart en gevolgen, van zulk een groot belang voor het lieve Vaderland, zijn toegetreden.

In het algemeen nemen wij de vrijheid, ons aan den inhoud der voorsz. Memoriën en Advisen, voor zoo verre dezelve genoegzaam alle in de Hoofdzaak overeenstemmen, te gedragen, ten einde niet te vervallen in verveelende herhalingen; en verzoeken wijders, te mogen volstaan met, in het kort, te recapitulereen de argumenten, welke op zeer verre de meeste Leden der Commissie, bij de discussiën dezer gewigtige materie, eenen diepen indruk hebben gemaakt; discussiën, welke verscheidene Conciliatoire voorstellen hebben ten gevolge gehad, met dat effect, dat wij eindelijk het genoeg hadden, onze opinie daaromtrent met volkomen eenparigheid gevestigd te zien.

Het is ons dan voorgekomen, buiten tegenspraak, en algemeen erkend te zijn, dat, volgens inrichtingen, waarvan het geheugen zich onder de Javanen zelven verliest, de wijze van bestaan van dat Volk rust op beginzelen, welke met eene vrije en geheel onbepaalde beschikking over den Grond en alle deszelfs Voordbrengzelen onbestaanbaar zijn.

Geen Eigendom van Grond is onder hun bekend. Den Vorst of Re-

¹ De heeren DIRK VAN HOGENDORP en Mr. SEBASTIAAN CORNELIS NEDERBURGH. De eerste, voormalig gezaghebber over *Java's Oosthoek*, had, in 1799, uitgegeven een werk, getiteld: *«Berigt van den tegenobordigen toestand der Bataafsche bezittingen in O. I. en den handel op dezelve»* waar in hij zakelijk voorstelde, den onder de Inlanders bestaanden regeringsvorm, in de landen op *Java*, onder onze beheering staande, te vernietigen en door een ander stelsel te vervangen, waarvan de grondbeginselen zouden moeten zijn: *eigendom van land, vrgheld van persoon, vrgheld van handel, afschaffing van alle heerendiensten en personeele verplichtingen en uitoefening van goed, onzijdig*, en (voor zoo veel geschieden kan) *kosteloos regt*. De laatsgenoemde, Mr. NEDERBURGH, voorheen Commissaris-Generaal over geheel Ned. Indië, daarentegen had, in eene *verhandeling* over de vragen, of het nuttig en noodzakelijk zoude zijn, de O. I. bezittingen, of sommige derzelve, op den voet der W. I. te brengen, en of en in hoe ver het voordeeltiger zoude wezen, den handel op die bezittingen door eene uitsluitende Comp. te drijven, dan wel voor allen open te stellen, enz., welke verhandeling in 1802 in 's Hage het licht zag, een geheel ander gevoelen voorgestaan, in de hoofdtrekken overeenstemmende met de beschouwingen, ontwikkeld in het onderwerpelijk Rapport der Staats-Commissie.

gent van elk District komt de beschikking daar over toe. De Rijst-culture, waar door niet alleen eene Bevolking van tusschen de drie en vier Millioenen Menschen op het Eiland zelve moeten worden gespijst, maar welke ook tot voedsel strekt tot eenen winstgevendenden Handel met andere Oostersche Volken, is 'er de voornaamste Tak van Landbouw, en de eenige, waar aan de Javaan zich met genoegten overgeeft; dierhalven maken de daar toe geschikte terreinen het kostbaarst gedeelte van het Land, en den wezenlijken Rijkdom uit van de Vorsten en Regenten. Dezen geven dezelve, onder zekere voorwaarden, in gebruik uit, en doen dezelve inzonderheid dienen tot een middel, om alle diensten, welke personeel aan hun, ten behoeve van de Maatschappij, of ten algemeenen nutte des Lands bewezen worden, te beloonen, en om hunne talrijke Naastbestaanden, en eene niet min talrijke Geestelijkheid, te doen bestaan. Een gedeelte van het jaarlijksch Gewas moet door den Cultivateur worden opgebracht, om, daar uit, de Contingenten, en de behoefte voor den Vorst of Regent te kunnen vinden. Deze heerschen voorts over de Ingezetenen met een onbepaald gezag, het welk echter ongevoelig beperkt wordt door 's Lands gebruiken, door het belang, dat de te zeer gedrukte Ingezetenen niet naar bijgelegen Regentschappen verhuizen, en door een Toevorzicht van wegens het Europeesch Bestuur, in welks naam die Inlandsche Hoofden het bewind over de hun toebehoovende Districten uitoeffenen.

Het spreekt dierhalven van zelve, dat, om, onder de Javanen, eene vrije Culture van den Grond, en onbepaalde beschikking over deszelfs Voordbrengzelen, te effectueeren, de thans plaats hebbende inrichtingen door geheel tegenovergestelde zouden moeten worden vervangen, welke gebouwd zouden moeten zijn op de beginzelen van Eigendom van Grond, en, van ten minsten die Personelijke Vrijheid, welke aan ieder Ingezeten het vermogen geeft, om, over zijnen tijd, zijnen arbeid, en de vruchten van dien, naar goedvinden te kunnen beschikken.

Dat deze beginzelen op zich zelve waar, en geschikt zijn tot bevordering van het geluk en de welvaart van elk Volk, het welk dezelve tot de grondslagen van deszelfs bestaan heeft aangenomen, zal niemand ontkennen; maar kunnen dezelve overal, en bij Volken, welke bestaan, zedert Eeuwen herwaards, op een anderen leest geschoeid is, met vrucht en voordeel worden ingevoerd? zoude zulks zelfs in alle Gewesten van Europa kunnen geschieden, en, is 'er in het bijzonder eene voordeelige uitwerking van te verwachten in den gegeven toestand der Javaansche Maatschappije? De ondervinding kan ons hier niet ter leidsvrouw dienen. — Onderstellingen, alleen, kunnen ons de gevolgen daar van afmalen, welke een iegelijk, naar zijne wijze van zien, de waarschijnlijkste voorkomen; doch, aan wien,

dan alleen aan het Opperwezen, komt het toe, zich de toekomstige Gebeurdenissen, als in een spiegel voortestellen?

Alle Staatkundige quaestien zijn onëindig ingewikkeld, en vatbaar, om uit menigvuldige verschillende oogpunten te worden beschouwd, en zelden ziet men nieuwe inrichtingen van groot belang daarstellen, waar uit niet gevolgen voordspruiten, welken, door de Instellers, niet voorzien waren, ja zomtijds strijdig zijn met hunne eerste bedoelingen; — maar hoe veel meer moet deze waarheid klemmen; wanneer in overweging komt, om de algemeene betrekkingen der verschillende standen eener Maatschappije, gelijk alhier het geval is, geheel te veranderen; — om nieuwigheden in te voeren, welke uit algemeene stellingen, uit een zoogenaamd algemeen sijstema, worden afgeleid, — en dat bij een Volk, het welk alleen aan ons onderworpen blijft uit hebbelijkheid, en waar over wij, op den afstand van eenige duizenden mijlen, eene heerschappije voeren; die geen anderen grond heeft, dan de opinie van onze superioriteit; en de ondervinding eener zachte en inschikkelijke Regeering?

Gezonde Staatkunde raadt hier dierhalven de nusterste omzichtigheid aan; het is niet genoeg; dat men waane de kans voor zich te hebben; dat de zaak wel zal uitvallen; wanneer men zelfs daarömtrent die zedelijke gerustheid konde hebben, waar voor de zaak uit haren aart, bij mogelijkheid, vatbaar kan wezen, dan nog zoude het de ernstigste overweging waardig zijn, of het geraden ware, het vermogen en de finantiën van den Staat aan onvoorziene gevolgen bloottestellen.

Deze gerustheid, nu, moeten wij rondborstig erkennen, ons zelven niet te hebben kunnen verschaffen; in tegendeel moet alleen de bloote beschouwing van Menschen en zaken, naar ons inzien, eene geponde beduchtheid doen ontstaan, dat zulke wezenlijke en groote veranderingen, als zijn de invoering van het sijstema van Eigendom van Grond voor den Gemeenen Man, in een Land, daar de Vorst tot nog toe privativelijk daar over heeft beschikt; en de ontheffing van alle Heeren-diensten van eenige Millioenen onbeschaafde Menschen; gewoon het prazteeren dezer diensten te beschouwen als de vervulling hunner voornaamste pligten jegens den Opper-Heer, welken zij, met eenen kinderlijken eerbied, gewoon zijn in alles te gehoorzamen, — dat zulke veranderingen, zeggen wij, niet zouden kunnen missen gevolgen te hebben, nadeelig voor het lot van Java, en ten hoogsten schadelijk voor de belangen van den Staat.

Welke schokken moet het bij zulk een Volk niet veröorzaken, wanneer deszelfs Zeden en Gewoonten worden omvergeworpen, de Hoofden en Priesteren, welken met hunne Familiën en Aanhang een zeer groot gedeelte uitmaken van de geheele Bevolking, beroofd van dat

geene, waarin zij hunne eere, aanzien en rijkdom stelden, en de Gemeene Man, van die banden van ondergeschiktheid, waar aan hij gewoon was, los gemaakt, en in het bezit gesteld van voorrechten, welke hij niet zoude weten te waardeeren noch te gebruiken, ja zeer mogelijk, in zijnen nog onbeschaafden staat, en met zijnen nog zeer bekrompene denkbeelden, niet eens verkiesen zoude boven zijne tegenwoordige wijze van bestaan? Wij voor ons zijn overtuigd, dat eene diergelijke verandering niet zoude kunnen worden daargesteld, zonder eene algemeene gisting in de gemoederen te verwekken, welke spoedig tot die Vorsten op Java zoude overslaan, welkers Rijken wel niet onmiddellijk onder deze hervorming zouden zijn begrepen, doch in de uitwerkzelen en gevolgen daar van, zekerlijk, zouden deelen. Middelen van geweld zouden alleen in staat zijn, om den algemeenen tegenstand te overwinnen; en wij zouden voelêr aanraden om Java voor altijd vaarwel te zeggen, dan aanleiding geven, dat de Oorlogs-vaan opgestoken moest worden op dit Eiland, het welk alleen, door eene ongestoorde voortduuring der inwendige rust, voor dit Gemeenebest voordeelig kan zijn, en alwaar dezelve, ééns zoodanig verbroken zijnde, door het geheel overgebleven vermogen van 's Lands Ingezetenen, niet zoude kunnen worden hersteld.

Bezien wij de zaak van een anderen kant, en in betrekking tot het Commerciël belang van de Republiek, vinden wij dezelfde onzekerheid, dezelfde gevaren. De natuurlijke afkeer van arbeid, aan alle Volken tusschen de Keerkringen eigen, en inzonderheid ook bij de Javanen, door veele kundige Mannen, in een hoogen graad, opgemerkt, het gevaar van Opkoopingen en nieuwe Monopoliën, welke den gemeenen Javaan zoo zeer, ja misschien meer zouden drukken, dan de tegenwoordige verplichtte Leverantie, de enorme Onkosten der Bezoldigingen van zoo een groot aantal Inlandsche Hoofden en Priesters, welke bij de tegenwoordige inrichtingen hun bestaan vinden, en, voor het gemis daar van zouden moeten worden schadeloos gesteld, het ontwijffelbaar gemis van voordeelen, en de aanmerkelijke vermeerdering van uitgaven, waar aan men, althans in de eerste jaren, zoude zijn bloot gesteld, en de onmogelijkheid, welke wij voor ons stellen, dat dit gemis, en die uitgaven, door het invoeren van Belastingen, van wat aard ook, zouden kunnen worden vergoed of gevonden; dit alles schijnt verwaarlozing van den Landbouw, en een onëindig omslachtig en koatbaar Bestuur te voorspellen. — Verre dierhalven, dat wij genoegzamen grond zouden vinden, om te denken, dat de Staat, welke in de daad niet anders is dan de massa van alle Ingezetenen dezer Republiek, bij zoodanige verandering, zoude blijven genieten die voordeelen van het Eiland Java, welke de tegenwoordige inrichtingen hem verze-

keren, en onvermijdelijk noodig zijn om de Kosten van Onderhoud van deze en andere der Asiatische Bezittingen te bestrijden, zouden wij integendeel moeten verwachten, dat, althans gedurende de eerste jaren, geduurige aanzienlijke onderstanden uit Nationale Cas zouden noodig zijn, om het deficit te suppleeren, en dat de massa der Producten, welke Java alsdan zoude voordbrengen, die, welke volgens de tegenwoordige inrichtingen kan worden verkregen, niet zoude evenaren. Deze redenen en gronden, welke Gijlieden, bij de voorsz. Memorïen en Advisen, breedvoeriger ontwikkeld zult vinden, hebben ons, na langdurige en moeilijke overwegingen, eindelijk, in onze Zitting van den 24 Januarij, tot een vast beginzel doen aannemen, met het welk alle de Leden der Commissie zich hebben verëenigd: dat, als gronden van de verbeteringen, waar voor het inwendig Bestuur van het Eiland Java vatbaar kan worden gëoordeeld, niet in aanmerking kunnen komen de heginzelen van Eigendom van Grond onder de gemeene Javanen, en de afschaffing van alle Heeren-diensten; — de Contingenten en verplichte Leverantiën moeten dierhalven ook, althans, voor eerst, onder zoodanige verbeteringen, waar voor deze zaak vatbaar is, gelijk wij bij vervolg, over het Bestuur der Indische Bezittingen handelende, nader zullen openleggen, blijven subsistereen, en ontvangen worden door den Staat, als getreden in de Rechten der voormalige Oost-Indische Compagnie. Intusschen is alles, wat wij tot dus verre gezegd hebben, alleen betrekkelijk tot den tegenwoordigen toestand der Javaansche Maatschappij. De taak, ons opgelegd, is, te onderzoeken, wat 'er in den stand van zaken, welke dadelijk plaats heeft, behoort gedaan te worden, geenzints in wijsgeerige hepalingen uitteweiden over een mogelijken toekomenden stand van zaken, welke zal kunnen toelaten, om zoo wel omtrent het inwendig Bestuur van het Eiland Java, als omtrent den Handel in deszelfs rijke voordbrengzelen, ruimere denkbeelden aantenemen; dit hangt af van ontwikkelingen van den Politieken en Commerciëelen toestand van Europa, welke de tijd kan daarstellen, doch voor als nog in de duisternis van het toekomende bedolven liggen; dit hangt vooral af van de voordgangen, welken de Javaan, misschien, door eenen ommeegang van ruim twee Eeuwen met Europezen, eenige weinige stappen voorwaards gegaan in het stuk der beschaving, daar in door eens goede en wijze Regeering geholpen, verder maken kan. — Doch deze overgang kan niet dan langzaam, en als ongevoelig, plaats hebben. — De overgang van het Leenrecht in Europa tot den tegenwoordigen staat van privativen Eigendom, was nergens het gevolg van éenen Hamerslag, maar het werk van Eeuwen. Bij eens Oostersche Natie, welke de heginzelen van Despotismus, als met de melk, heeft ingezogen, kan dit althans

niet schielijker verwacht worden. Men heeft wel in onze dagen de Lijfgeenschap in zommige Gewesten zien opheffen, doch dit is, of door de overmagt der Vorsten doorgezet, tegen welke talrijke Krijgsbenden de reeds voor lang verzwakte Adel, en groote Landeigenaren, zich niet meer vermogten te verzetten, of het is met toestemming van dezen, op eene langzame, geregelde, en vooral op zulk eene wijze geschied, dat het belang der Landeigenaren gespaard bleef.

De flikkerende vertooning van de onmeetelijke Schatten, welken het Hindostansche Rijk, jaar op jaar, stort in de Geldkist van deszelfs tegenwoordige Overheerschers, schoon zij 'er zedert nog geene veertig jaren de Opperheerschappije bezitten, vergeleken tegen de voordeelen, welke het Eiland Java ons aanbrengt, op hetwelk wij reeds zedert twee Eeuwen gezeten, en welke bij die Schatten niet te noemen zijn, heeft wel zommigen in den waan gebragt, dat deze verschillende uitslag aan een onderscheid tusschen de inrichtingen der Engelschen, en die beginzelen, welken wij hebben aangekleefd, moest worden toegeschreven, doch, wanneer wij zulks nauwkeurig hebben onderzocht, is ons overtuigend gebleken, dat deze opinie alleen haren grondslag vindt in eene, niet onnatuurlijke, doch, in het onderzoek der oorzaken van den voorspoed der Volken, zeer gevaarlijke, en bedrieglijke neiging, om de zaken naar de de uitkomsten te willen beoordeelen, en dáár altijd de beste Staats- en Regeerings-kunde te willen zoeken, wáár de grootste Rijkdom de meeste welvaart schijnt aantekondigen. Het geluk der Ingezetenen is, in vrije en onafhankelijke Staten, doorgaans in de hand van hun, welken de teugels der Regeering bestuuren; doch de overvloed van rijke voordbrengzelen, van Goud en Zilver, is aan Plaatselijke en andere omstandigheden verbonden, welke grootendeels buiten hun bereik zijn, en, de instellingen, door onze Voor-ouderen, op Java gemaakt, of gevonden, en door hunne Nakomelingen opgevolgd, te verachten, en te veroordeelen, om dat dit Eiland minder Territoriale inkomsten geeft dan Bengalen, zoudt even zoo ongerijmd zijn, als aan die brave Natie, welke vóór vijf Eeuwen, door deugd en dapperheid, te Grutli de grondslagen lag van haar Staatkundig bestaan, te verwijten, dat zij, na een zoo lang tijdsverloop, het honderdste gedeelte niet heeft weten bijeen te zamelen van het vermogen, het welk Groot-Brittanniën, in een veel korter tijdperk, verkregen heeft. De kunde der Geschiedenis, eene gegronde kennis van de gesteldheid der Volken; van den Grond, welken zij bewoonen, van hunne Staatkundige en andere betrekkingen, en vooral den bedaarde geest, welke, aan geene drift noch vooringenomenheid, plaats gevende, alleen de waarheid zoekt, zijz de noodzakelijke verisichten, om, in een

onderzoek van dien aart, grove misslagen te vermijden. Men dient dus, ter opsporing van de ware en eigenlijke oorzaken der verschillende Uitkomsten in Bengalen en op Java, de gesteldheid en lotgevallen der beide Landen, voor zoo verre dezelve door de Geschiedenis tot ons zijn overgebracht, nauwkeurig te onderzoeken, en met elkanderen te vergelijken; en dan vinden wij, dat, reeds van de vroegste tijden, die rijke Wingewesten, welke door den Indus en Ganges worden besproeid, de Wieg en Bakermat zijn geweest van de Kunsten en Wetenschappen, dat de Volken van het Westen 'er de kundigheden kwamen opzoeken, die hun ontbraken, met die kostbare voordbrengzelen van Nijverheid, en eenen vruchtbaren Grond, welke de aanhoudende oorzaken zijn geweest van den Rijkdom en de rampen van die schoone Landstreken. Geen Oord der Waereld is meer beroemd door groote Omwentelingen. Beurt om beurt hebben dezelve Bewooneren, door eene lange beschaving, door den invloed zelfs van het Godsdienstig beginzel (der Zielsverhuizing) het welk zij aankleeven, te week geworden, om 'er zich tegen te verzetten, moeten bukken voor de overheersching der Mogollen, der Mahomedanen, der Christenen; doch deze lange reeks van Geweldenaren heeft zich alles veroorloofd, behalven inbreuken op de Zeden des Volks, welke, zoo wel den Landbouw, als Handwerken, uitermaten begunstigten, en uit dien hoofde bleven deze, door de Natuur, zoo begunstigde Landstreken altijd eene onuitputtelijke bron van Rijkdommen voor de tijdelijke Beheerschers, die, met rede, eene Belasting op de Voordbrengzelen van den Grond, de voordeeligste oordeelden; om de Inkomsten van zulk een Land in de ruimste mate te genieten, gelijk zij tevens het meest overreukwam met de aldaar, zedert onheuglijke tijden, aangenomen beginzelen, volgens welke de Eigendom van den Grond aan den Vorst toekwam; en de Ingezetenen het gebruik daarvan, alleen bij wijze van Pacht, konden genieten. In dien zelfden staat verkregen de Engelschen Hindostan. — een Land, alwaar zich het Goud en Zilver van alle Volken der Waereld zedert Eeuwen lang hadt opëengestapeld, — vermogend door den Koophandel, door den Landbouw, door dezelve rijke Manufacturen, en door eene Bevolking van vijfëntwintig Millioenen gelukkige Menschen.

Het viel voorwaar niet moeilijk, om, uit zulk een Land, groote Territoriale Inkomsten te trekken. Hier toe hadden de Engelschen zich slechts in de plaats te stellen van vorige Overheerschers. Toen hunne Compagnie zich in het jaar 1765, onder den bedrieglijken Titul van *Dewan*, de Opperheerschappij van Bengalen aanmatigde, werden de Inkomsten der verschillende Landschappen dadelijk reeds begroot op meer dan 40 Millioenen Hollandsche Guldens, en men

treft het gevoelen aan van Deskundigen, weinige jaren later, dat dezelfde, zonder de Ingezetenen te drukken, op zes Millioenen Ponden Sterlings te brengen waren, niet door eene omkeering der beginzolen van Regeering, of het invoeren van het sijnthema van eigendom van Grond, maar door het afschaffen van plaatshebbende onderdrukkingen, en Monopoliën, welken, te voren aldaar onbekend, door de Bedienden der Engelsche Compagnie waren ingevoerd. De Engelschen bleven dus de instellingen aankeven, welke zij vonden, en het eenig onderscheid tusschen hun, en vorige Overheerschers, was, dat de Europesche driften en Gouddorst, in weerwil der voorschriften der Menschelijkheid, en van eene gezonde Staatkunde, nieuwe onheilen over deze Gewesten bragten, en de bronnen zelfs, waar uit die voordeelen gestadig moesten vloeijen, aantastten. Het is indedaad door onwraakbare Getuigenissen bewezen, dat de onderdrukkingen en geweldenaarjen van de Engelsche Bedienden, na dat deze Natie een nieuw Rijk aan de Boorden van den Ganges gevestigd heeft; alles te boven gaan, wat de Geschiedenis van beschaafde Volken, zedert de verovering der nieuwe Waereld, van dit soort van zaken oplevert. De Vorsten des Lands waren, door hun, van hunne Inkomsten beroofd, welken de Engelsche Compagnie zich zelve hadt toegeëigend, hen verpligtende, om te moeten bestaan van zekere toelagen in Geld, die niet zelden willekeurig wierden verminderd. Dit hadt, aan den eenen kant, onnoemelijke kwellingen en onderdrukkingen van den Inlander ten gevolge, door die geenen, welke nu, van hunnentwegen, tot de perceptie van 's Lands Inkomsten waren aangesteld, en, aan den anderen kant, eenen afkeer der diep vernederde Vorsten voor hunne Overheerschers, zoo dat alle die Millioenen Inkomsten verzwolgen wierden in de onkosten van eenen onëindigen Omslag, en kostbaren Militairen Staat, om alle die Vorsten en Volken in bedwang te houden, ongerekend de bescherming van de Kroon van Groot-Brittanniën, welke de Engelsche Compagnie in eene zoo ruime mate genoot voor hare Zeevaart. Niet minder waren hunne onderdrukkingen in het Stuk van den Handel. De Inlander wierdt uitgezogen door een gevestigd Monopolie, in eenigen zijner voornaamste behoeften, gedwongen, den arbeid zijner handen, aan de Engelsche Factoors, tegen eigendunkelijk bepaalde Prijzen, te leveren, ja, dikwijls met geweld tot den arbeid verpligt, uit zijne woonplaatsen gerukt, en in de werkplaatzen der Engelschen overgebracht. Ook waren de gevolgen van zoo veel geweld en onderdrukking schrikbaarend, veele verlieten het Land, honger en slende dwongen anderen om hunne eigene Kinderen te verkoopen, het Goud en Zilver verdween, de Koophandel kwijnde, en alomme deden zich voorttecke-

nen op van algemeen verval en ontbinding. In dien wanhoopigen toestand wierdt Lord *Cornwallis* naar Indiën gezonden, die genoodzaakt was, om, aan den Inlander, eene meerdere maat van Vrijheid en Eigendom te vergunnen, dan hij immer genoten, of bevoorens noodig hadt gehad, ten einde hem tegen onderdrukking en geweld te beschermen, en de gevreesde onheilen voortekomen, — een middel, waar omtrent de tijd nog zal moeten beslissen, of het, zoo men in dien bedorven staat van zaken keuze gehad heeft, wel gekozen is, — doch zonder vrees voor groote onheilen te beproeven, bij eene beschaafde, zagte, en vreedzame Natie. Doch is dit alles te vergelijken met de gesteldheid van het Eiland *Java*? onze eerste Bezitting op hetzelfde (het Koningrijk *Jaccatra*) was een arm en ontvolkt Land, daar zelfs de eerste behoefte, de Rijst, van elders moest worden aangebragt; wij waren er omringd door woeste en geheel onbeschaafde Natien, wier aanweezen nog nauwelijks gestig wierdt, toen Hindostan, reeds Eeuwen lang, als het beschaafde en vermoogendste Land van den Aardbodem bekend was geweest, bij welken, gedoeteljk de ondervinding, en overigens de faam door de Portugezen gepleegde wreedheden, eenen zeer onvoordeelligen indruk omtrent de Europeërs hadt achtergelaten, en die nog zimmer, voor zoo veel bekend was, zich onder een vreemd Juk hadden gekromd. De na-ijver van onze natuurlijke Mededingers van de vroegste tijden af in Indiën, de Engelschen, spaarde niets, om den Inlander tegen ons optezetten, en wij wierden wel haast in langdurige en kostbare Oorlogen met de Vorsten des Lands ingewikkeld. Geene ondersteuning hoegenaamd kunnende genieten van den nog waggelenden Staat, en zonder eenige Territoriale Inkomsten uit de, door hen, geconquesteerde Landen, waren dapperheid, goed beleid, mannelijke standvastigheid, en een verstandig en spaarzaam gebruik der voordeelen van den pas onttoken Handel, de eenige Ressonces, welke de Grondleggeren van Nederlands vermogen in Asië bezaten, om de Oorlogen op *Java* te voeren, de Portugezen in de overige gedeelten van Indiën te bevechten, en hunnen Handel en Bezittingen tegen den gemeenen Vijand te beschermen. Gematigdheid in voorspoed, goede trouw, ontzag voor de Rechten van anderen, en inschikkelijkheid voor 's Lands Wetten en Zeden, deden allengskens den opgevatten afkeer van den Inlander, voor zagtere en billijkere gevoelens plaats maken. Het leedt echter bijna eene Eeuw, alvorens *Jaccatra* van de geduurige aanvallen en verwoesting van den Vijand bevrijd bleef, en niet, vóór het jaar 1677, verkreeg de Zet van de Nederlanderen, door een voordeelig Verbond met den Vorst van de *Mattarm*, eene meerdere vastigheid. Eerst in 1743,

verkreeg de Oost-Indische Compagnie, door de acquisitie van den Oosthoek van Java, en de Districten van Sourabaja, Japara, en Rembang, eenen beslissenden invloed op het Oostelijk en voornaamste gedeelte van het Eiland, en eerst na het eindigen van den Javaanschen Oorlog, en de splitzing van het Rijk van de Mattarm, in het jaar 1755, kon zij 'er haar gezag volkomen gevestigd rekenen¹; aldus verplicht geweest, om, zonder eenige ondersteuning van den Staat, zonder eenige Ressources van haren Schatkist te vinden bij de Volken, welken zij zich onderwierp, alleen door hare eigene middelen, zich te vestigen en staande te houden, hadt zij anderhalve Eeuw werk, om het op Java zoo verre te brengen, als de Engelschen het in eenige weinige gelukkige Veldtochten gebragt hadden, in Bengalen. Zij verkreeg in Java een kostbaar Juweel, maar, nog ruw en ongeslepen, hoodt hetzelfde geene van die onmiddelijke Voordeelen en Schatten aan, van welken Bengalen overvloede, en de Territoriale Inkomsten waren niet noemenswaardig.

Alle die kostbare Voordbrengzelen van den Grond, met welken de Bataafsche Markten, in der tijd, moesten pralen, waren nog gedeeltelijk onbekend, gedeeltelijk in den vruchtbaren schoot des Aardrijks besloten. Doch, de bloei en welvaart hebben zich ontwikkeld, naar mate haar vermogen is toegenomen. Batavia wierdt welhaast de zetel van Nederlands grootheid in die Gewesten, de Volken van het Oosten kwamen hun daar hunne hulde bewijzen, en 'er vestigde zich een uitgestrekte Koophandel. Nauwlijks was de rust in het Jaccatrasche hersteld, of de Compagnie vondt zich in staat, om de Nederlandsche Markt van die kostbare producten van Java te voorzien, met welker Overbreng naar derwaards, zij gedeeltelijk Java eerst verrijkt hadt, en die zij zedert, door alle tijden heenen, tot dat hare Navigatie, door den Oorlog van het jaar 1780, gestremd wierdt, in die hoeveelheden heeft kunnen aanvoeren, welken de Handel verëischte.

Ook de inwendige rust des Lands heeft zich in die zelfde mate

¹ Den afstand der stranden door hunne voorvaderen aan de Maatschappij gedaán, getroosten de Vorsten zich eenigzints, omdat dezelve niet is geweest (gelijk doorgaans op het vaste land van Indiën) een bloot uitwerkseel van het recht van den sterksten, maar eene niet onbillijke vergelding van uitstekende diensten door de Maatschappij aan die vorsten bewezen, waaraan dezelve hun geheel behoud en dat hunner Staten te danken hadden, en gedeeltelijk ook eene compensatie voor de aanmerkelijke onkosten door de Maatschappij daartoe gemaakt, welke zij zich niet in staat bevonden op eene andere wijze te verevenen. Zie NEDERBURGH t. a. p. blz. 31 en 32, en de aantekeningen op blz. 160—170, waar deze beweringen door daadzaken worden gestaafd.

bevestigd, en is, zedert bijna eene halve Eeuw, voor alle inbreuken bewaard gebleven; de bevolking (schoon die op dit oogenblik nog het zesde gedeelte niet bedraagt van die van Hindostan) is aanhoudend toegenomen, en de verkleefdheid van den Inlander heeft dieper en dieper wortelen geschoten. Deze is als nog de staat van dit Eiland; veel langzamer, en minder schitterende, maar vrij wat zekerder en bestendiger, zijn de voordeelen, welke hetzelfde, gedeeltelijk reeds geeft, en in eene grootere mate voor het vervolg aanbiedt; en geen wonder! zij moesten nog eerst uit den Grond, welke dezelve nimmer te voren gekend hadt, worden hervoord gebragt, en zij berusten op de verkleefdheid van het Javaansche Volk, dat, in stede van door de kracht der Bajonetten, te moeten worden in toom gehouden, intengedeel het Indisch Bestuur, jaren achter een door den Staat aan zich zelve overgelaten, nog in den jongsten Oorlog blijmoedig bijsprong, en met Goed en Bloed hielp beschermen.

Uit deze waare gesteldheid der zaken, welke te zeer door onwidersprekelijke bewijzen gestaafd is, om te kunnen worden in twijfel getrokken, en ook, voor zoo verre ons bekend is, niet langer wordt tegengesproken, meenen wij dierhalven blijkbaar te zijn, dat het niet is de voortreffelijkheid der inrichtingen van de Engelschen in Bengalen, waaraan de groote Inkomsten moeten worden toegeschreven, welke zij uit dat Land trekken, maar dat dezelve niet anders zijn, dan een natuurlijk gevolg van de gesteldheid van dat Land, zedert Eeuwen herwaards, en van den staat van Rijkdom en Voorspoed, waarin hetzelfde aan hun is overgegaan, en dat geheel tegenovergestelde omstandigheden de natuurlijke en tastbare oorzaken zijn, waarom Java diezelfde Uitkomsten niet heeft gegeven, noch heeft kunnen geven; zelfs de inrichtingen, door Lord *Cornwallis*, 16 Jaren geleden, gemaakt tot verbetering van de gesteldheid der zaken in Bengalen, ofschoon dezelve aldaar van enen heilzamen invloed mogen geweest zijn, op den staat van Volk en Land, zouden daarom nog niet geschikt zijn, om op het Eiland Java te worden nagevolgd. Het geen misschien met vrucht kan geschieden bij eene beschaafde, zachte en vreedzame Natie, van welke Geschiedschrijvers getuigen, dat het welker niet vreemd was, de Landlieden hunne Akkers te zien beploegen, in het gezicht der Legers, welke bezig waren met het Zwaard te beslissen, wie over hun heerschen zoude, zoude van eene geheel andere en verkeerde uitwerking kunnen zijn bij den woesten Javaan, gewoon, bij de minste strubbeling, allen arbeid te laten vaaren, en elke vermeende verongelijking met moord en Brand te wreken. Waren ook niet de Bewooners van Hindostan Eeuwen lang gelukkig? zijn zij niet tot den hoogst beker-

den trap van welvaart en rijkdom opgeklommen, buiten de inrichtingen van Lord *Cornwallis*? of moeten de middelen, welke deze achtenswaardige Staats- en Krijgsman zich verplicht vondt bij de hand te nemen, om, in een bedorven staat van zaken, het wankelend Gebouw van de Britsche Heerschappij aan den *Ganges* voor instorting, en Hindostan voor een totaal bederf, te bewaren, dezelve zijn, als die, waar door de ongekrenkte rust op Java moet worden onderhouden, en de steeds toenemende bloei en welvaart van dat Eiland, met de daar van afvloeiende voordeelen voor den Staat. verder vermee-derd? In Bengalen zijn de Vorsten des Lands van hunne gewoone Inkomsten beroofd, uitgeplunderd, diep vernederd, en met wrok en haat tegen de Engelschen vervuld; de Inkomsten worden 'er door Engelsche Bedienden geheven; en, om de vexatiën en geweldnarigen van dezen tegen te gaan, moesten aan de Ingezetenen nieuwe Rechten worden toegekend, meer bestand tegen de Europesche Willekeur en Goud-dorst. Op *Java* heeft men, aan de Vorsten en Regenten, hunne gewoone Inkomsten, hun uiterlijk aanzien en gezag gelaten. Zij zijn verkleefd aan de Bataafsche Natie, en deze verkleefdheid maakt eene sterkte uit op dat Eiland; waarom zal men 'er dan toevlucht nemen tot inrichtingen, welke met die zelfde inbreuken op het vermo- gen en het gezag van de Aanzienlijksten des Lands zouden gepaard gaan, die ze in Bengalen noodzakelijk maakten? of zijn die inrich- tingen van zulk eenen sprekenden invloed geweest, op den staat der Finantiën van de Engelsche Compagnie, dat men derzelver invoering op Java, in deze drukkende tijden, zoude behooren te waagen, tot weder opbeurting van de Finantiën van den Staat? Hadt dit laatste plaats, zoo zouden wij ten minsten ééne drangreden hebben gevonden, welke het nemen dezer Proeve zoude kunnen aanraden, doch het te- gendeel is openbaar; uit het Rapport van Bewindhebber, van den 25 Maart 1802; (te vinden in *the further papers respecting the trade between India and Europa, printed by order of the Court of Directors, for the information of the proprietors, April 1802*) blijkt, dat de Territoriale Inkomsten van de Engelsche Compagnie in Indiën, welke in het Jaar 1784, en dus vóór de zending van Lord *Cornwallis* naar Indiën, volgens de toen ontvangene Berichten, nog een *Surplus* overlieten van Pond. St. 1,491,546, de voordeelen op het Monopolie van Zout en Opium daaronder gerekend, volgens de Rekeningen, op den 5 Meij 1801, in het Huis der Gemcenten over- gelegd, een Jaarlijks *Deficit* vertoonden van Pond. St. 417,806, doch hetwelk, volgens het getuigenis van Bewindhebber, werkelijk veel grooter was, zoo dat zich reeds voor die Compagnie een nadeelig verschil opdreedt van anderhalf Millioen, in hare jaarlijksche politiek.

Inkomsten, hetwelk zeer gemakkelijk kon klimmen tot *twee Millioenen Ponden Sterling 's Jaars*, wanneer de achterstallige Schulden zouden zijn gevestigd, en daar voor Interessen zouden moeten betaald worden, terwijl het Montant der Interest dragende Schulden, waaronder de Engelsche Compagnie in Indiën zuchtte, reeds meer dan 206 Millioenen Hollandsche Guldens bedroeg.

Van geen meerder gewigt zijn ons de Argumenten voorgekomen, ontleend uit den staat der West-Indische Volkplantingen, om de nuttigheid van de invoering van den vollen eigendom van Grond, met de Rechten daartoe behoorende, voor de gemeene Javanen te betoogen. Alles, wat ons daar omtrent is te voren gekomen, komt hier op neer, dat het op zichzelf, en *in abstracto*, waar is, dat een genot van vollen Eigendom den Landbouw en de Nijverheid meer bevoordert, dan zoodanige inrichtingen, als men op *Java* aantreft; en dit stemmen wij nogmaals geredelijk toe, doch daaruit volgt niet, dat zulks met goed gevolg in reeds gevestigde Maatschappijen, die dadelijk tegenóvergestelde beginzelen hebben aangenomen, en hun geheel bestaan daarnaar ingericht, zoude kunnen worden ingevoerd, gelijk wij te zijner plaatze hebben aangetoond. Zoude, bij voorbeeld, de Colonie Surinamen, volgens dezelve beginzelen, als thans, bestuurd worden, wanneer men 'er, in stede van Slaven, eene bevolking hadt van tusschen 3 en 4 Millioenen natuurlijke Bewooneren, onder hunne eigene Vorsten en Hoofden verdeeld, aan geheel tegenóvergestelde instellingen gewoon, door gewoonte, aan dezelve gehecht, en uit den aart ongenegen tot den arbeid? en, wanneer men hun van de slaafsche banden van ondergeschiktheid wilde ontslaan, en Gronden in eigendom schenken, om die tot hun profijt te bebouwen, zoude men dan niet moeten verwachten? dat zij, even als de weggelopen Negers, in die zelfde Colonie, toen men dezen een soortgelijk aanbod deedt, zouden antwoorden, *wij hebben de vrijheid niet verkregen om te werken*. Men wachte zich dus, algemeene waarheden op alle Staten en Volken toetepassen, en herinnere zich, dat die zelfde Souverain, wiens wijsheid met recht geroemd wordt, in de daarstelling van de form van Bestuur der West-Indische Volkplantingen, dat der Oost-Indische Bezittingen, op geheel andere gronden, liet voortduuren, gedreven door eene gelijke bedoeling van het Algemeen Welzijn, gelijk bij alle hernieuwingen van het Oetroij der Verreênigde Oost-Indische Compagnie kan worden opgemerkt; doch, in de ontvolkte West-Indische Coloniën, kon elk Systema van Bestuur, hetwelk in de bespiegeling het beste scheen, veilig worden ingevoerd, men hadt 'er vooral die geduchte hinderpaal niet te vreezen, welke de grootste Geweldenaren, die aan hunne overheerschingen eene meerdere of mindere bestendigheid hebben willen geven, pleeg-

den te ontzien, de Zeden des Volks, — zelfs omtrent de Hindoos, het zagzinnigste Volk van den Aardbodem, hetwelk in dat verschrikkelijk en ontëerend tijdstip voor het Menschelijk Geslacht, toen de Goud-dorst 'er bij Millioenen van honger deedt omkomen, die in de stuip-trekkingen der Wanhoop het leven lieten, op de Straten, op de We-gen, voor de Paleizen der Engelschen, nogthans geen de minste blijk gaf van oproerigheid, zelfs, omtrent dit Volk, zijn de Engelschen al-tijd huiverig geweest, wanncer het op deszelfs zeden aankwam, en in het midden der verschillende opiniën, op welke wijze de misbruiken in Bengalen verbeterd, en het algemeen verval gestuit diende te wor-den; hebben zoo wel de voorstanders van nieuwe inrichtingen, als derzelve tegenstreevers, de bewaring van de gewoonten en instellin-gen der Hindoos, als uit éénen mond, aangeraden; Sir *Elias Impeij*, Sir *John Clavering*, Mr. *Lind*, en wier getuigenis zeker van geen minder gewigt is, de Gouverneur *Hastings*, en Mr. *Francis*, twee on-verzoenlijke Vijanden, hebben allen daaromtrent overcengestemd.

Tegen waarheden en getuigenissen van dien aart en dat gewigt, door de geschiedenis van alle tijden bevestigd, kunnen dierhalven niet in aanmerking komen afgetrokkene bespiegelingen, omtrent het geen in eenen stand van zaken en Menschen, zoo als men zich die in zijne denkbeelden kan voorstellen, nuttig en goed kan zijn; zelfs in het stuk van Koophandel, waar van oppervlakkig de onbestendigheid het kenmerk schijnt te zijn, kan men dikwijls niet ongestraft overgaan tot plotzeling veranderingen van instellingen, welken, door langduurigheid van tijd, wortelen geschoten, en zich vermengd hebben met de Staatkundige belangen en betrekking van een Land of Staat. ADAM SMITH zelve, de voortreffelijke Schrijver van het bekende Werk, *over den Rijkdom der Volken*, die de Leer van eenen onbeperkten vrijen Handel heeft voorgestaan, verder dan dezelve immer zal kunnen worden toepasselijk gemaakt, vindt zich genoodzaakt, langzame en gedeel-telijke maatregelen aanteraden, wanncer zijne Leer op plaats hebbende omstandigheden zoude moeten worden toegepast, men vindt daarvan een merkwaardig bewijs in het geen hij zegt, omtrent den uitsluitenden Handel van Engeland, met zijne Americaansche Coloniën. *Such are* (zegt hij) *the unfortunate effects of the mercantile System! They not only introduce very dangerous disorders into the state of the body politic, but disorders, which it is often difficult to remedy without occasioning, for a time at least, still greater disorders. In what manner therefore the Colony-trade ought gradually to be opened, what are the restraints which ought first, and what are those which ought last, to be taken away, or in what manner the natural System of perfect librrty and justice ought gradually to*

be restored, we must leave to the wisdom of future Statesmen and Legislators to determine. *Wealth of Nations, Book IV, Chr. 7.* »zoodanig zijn de ongelukkige gevolgen van het Systema van »Koophandel! Zij veroorzaken niet alleen gevaarlijke wanorden in den »Staat, maar wanorden, welken dikwijls moeijelijk te verhelpen zijn, »zonder, ten minsten voor een tijd, nog grooter wanorden te weeg te »brengen. Op welke wijze, dierhalven, de Handel op deze Volkplan- »tingen tragsgewijze geopend moet worden, welke de bepalingen zijn, »die het eerst, en welke, die het laatst weggenomen dienen te worden, »of op welke wijze het natuurlijk Systema van volkomene vrijheid en »rechtvaardigheid tragsgewijze behoort te worden hersteld, moeten wij »aan de wijsheid van onze toekomstige Staatsmannen, en Wetgevers, »ter beslissing overlaten.»

Van een geheel anderen aart, dan de Contingenten en verpligte Leverantiën, welken wij verhandeld hebben, zijn de Verbindenissen der Suiker-Molenaars op het Eiland Java, om een gedeelte van het jaarlijksch Product, tegen bepaalde Prijzen, te moeten leveren. Dezen staan op zich zelve, en hebben geene gemeenschap met de zeden, of instellingen van het Javaansche volk. Verre de meesten dier Molens bevinden zich in handen der Chinezen, eenige weinige in handen van Europezen, en, op Java's Noord-Oost-kust, hebben dezelve aanleiding gegeven, tot het verhuuren van geheele Dorpen met derzelve Inwooneren, door de Regenten, voor zekere Sommen Gelds, hetwelk eene bron is van vele misbruiken, en kwellingen voor den Inlander. De voormelde verpligting der Molenaars uitgezonderd, is de Handel in dit Product geheel vrij, en van alle belemmeringen, welken het eigenbelang van zommige Ambtenaren daaraan pleegde toetebrengen, reeds zedert eenige jaren ontheven; men kan dus zonder gevaar toegeven aan het denkbeeld, om die vrijheid tot dezen geheelen tak van Cultuur uittebrengen, en behoeft daar omtrent alleen in het oog te houden, dat de Staat worde schadeloos gesteld, wegens het gemis van die voordeelen, welken hij thans geniet, en die een gedeelte uitmaken van het benoedigde Fonds, om in de kosten van Bestuur en Defensie der Coloniën te voorzien, op dat de Ingezetenen van Java niet begunstigd noch bevoordeeld worden, ten kosten van de Ingezetenen der Bataafsche Republiek, hetwelk even zeer zoude strijden tegen de rechtvaardigheid, en tegen deze Staat-maxime, welke wij tot een grondregel onzer werkzaamheden hebben aangenomen, dat (in een zin, die alle ongerechtigheid uitsluit) de Coloniën bestaan voor het Moederland, en niet het Moederland voor de Coloniën.

Daar dan de Suiker-Culture, in het Gouvernement van Java's Noord Oost-Kust, door ons beschouwd wordt; éér na-, dan voordeelig te zijn

voor het Land zelve, zouden wij denken, dat de aanleg van nieuwe, of de instandhouding der subsisterende Suiker-molens, aldaar, niet behoort te worden aangemoedigd, maar veelër getracht, om met de noodige omzichtigheid, en zonder de regels eener stricte rechtvaardigheid te kwetzen, de werkzaamheid dezer laatsten langzamerhand te doen ophouden, hetwelk minder moeilijk zal vallen, om dat de Eigenaars dezer Molens, alleen bij temporaire vergunning, het gebruik hebben van de Gronden, daartoe behorende, en de Opstallen van geringe waarde zijn. Hier van echter zoude men kunnen uitsluiten de Molens te Batang en Japara, welke met groote kosten zijn opgebouwd, naar de wijze der Americaansche Molens, en dus als modellen kunnen worden aangemerkt van betere inrichting, hetwelk het te wenschen ware, dat door anderen wierden nagevolgd, mits echter die beide Molens onderhevig blijven aan soortgelijke verplichtingen, als op die omstreeks Batavia zullen blijven hechten, en zich gedragen naar de Voorschriften, door of van wege de Generale Commissie, tot wegneming of weering van de misbruiken en kwellingen van den Inlander, gegeven; terwijl aan de Bataviasche Suiker-Molenaars zoude kunnen worden aangeboden de volle en vrije dispositie over de door hun gecultiveerd wordende Suiker, mits als dan ook komen te cesseeren die Vooruitschotten, en ondersteuning in Geld, welken zij tot dus verre pleegden te genieten, en de Staat, wegens het gemis van het voordeel van de Suiker-leverantie, over geheel Java, wanneer dezelve op den tegenwoordigen voet ware blijven voortgaan, volgens eene gematigde berekening, worde schadeloos gesteld, het zij door eene verhooging van het uitgaande Recht op de Suiker, het zij door het heffen eener jaarlijksche Verponding op de Landen der Suiker-Molenaars, of door zoodanige andere middelen, als daartoe de geschiktste zouden worden bevonden.

De Oost-Indische Handelwaaren, welke de Staat, daar te Lande, *in natura* zal ontvangen, zouden dan bestaan in de fijne Specerijen, welken de Molucco's opleveren, voords Peper, Javasche Koffij, mitsgaders Javasche Suiker, zoo lang de evengemelde schikkingen omtrent dit laatste Articul, met de Bataviasche Suiker-Molenaars, niet zullen zijn tot stand gebracht, en in eenige Articulen van minder aanbelang. De vraag wordt nu: hoedanig daarmede verder zal moeten worden gehandeld, om dezelve te doen strekken tot stijving van de Nationale Cas?

Voor zoo verre dezelve geschikt zijn voor den Handel in Indiën, zullen deze Producten, naar ons inzien, het gevoeglijkst, en tot het meeste voordeel van den Staat, in Indiën zelfs, en wel te Batavia, van zijnentwegen, kunnen worden verkogt, het zij, bij Publieke Verkoopingen aan de meestbiedenden, het zij, bij aflevering tot bepaalde Prijzen, naar mate de omstandigheden dit zullen medebrengen.

Hiertoe brengen wij eene hoeveelheid van drie Millioenen ponden Peper jaarlijks.

Al het Tin, dat door den Sulthan van Palembang zal worden geleverd; de sijne Specerijen uit de Molucco's, voor zoo veel de behoefte van Indiën aangaat.

De Javasche Suiker kan beschouwd worden, gedeeltelijk tot den Handel in Indiën, gedeeltelijk tot dien op Europa te kunnen dienen; in allen gevalle zoude dit Product geheel aan den Particulieren Handel kunnen worden overgelaten, en gevolgelijk de geheele hoeveelheid, welke de Staat daarvan, uit hoofde der verpligte Leverantiën, en zoo lang dezelve zouden mogen blijven subsisteeren, ontvangen zal, al mede op Batavia publiek verkogt.

Moeijliker is het ons gevallen de beste wijze te bepalen, om dat gedeelte der voorschreve Producten, het welk tot de vervulling der Europeesche behoeften dienen moet, insgelijks tot Geld te maken, namelijk de sijne specerijen uit de Molucco's, de Javasche Koffij, de Peper, welke de Staat ontvangen zou boven de drie Millioenen, tot den verkoop te Batavia bestemd, mitsgaders de Catoene Garcns, en Indigo, zoo lang dezelve nog, door Javaansche Regenten en Pachtters, als Convingenten, zullen worden opgebracht; de volgende Middelen deden zich daartoe op:

- 1°. Een jaarlijksche Verkoop van dezelve te Batavia.
- 2°. Een jaarlijksche Verkoop hier te Lande van bepaalde hoeveelheden dezzer in de Bataviasche Pakhuizen liggende Producten.
- 3°. Het overvoeren van dezelve, voor rekening van den Staat, naar herwaards, en het houden vervolgens van Publieke Verkoopingen, daarvan, hier te Lande.
- 4°. Het afstaan van dezelve, voor een bepaald getal jaren, aan een nieuw op te richten Associatie, voor bepaalde Prijzen, en onder zekere, voor den Staat, meest voordeelige bepalingen.

In het algemeen schieen ons dat middel toe het verkieslijkste te zullen zijn, door het welk, met den minsten omslag, het meeste voordeel aan 's Lands Financiën zoude worden aangebragt, en uit dat oogpunt de zaak beschouwende, kwam het ons voor, dat van de eerste, tweede, en vierde middelen, het meeste voordeel niet konde worden verwacht, om dat noch Particulieren, noch eene Associatie, den Staat, van die Producten kunnen; noch zullen ontlasten, zonder eene winst te kunnen

berekenen, evenredig aan de vérheid der Expeditiën, de grootte der daartoe noodige Capitalen enz.; van deze drie middelen zouden wij echter dat verkozen hebben, volgens welk de meergemelde Producten voor een bepaald getal jaren, aan eene nieuwe, daartoe opgerichten, Associatie, onder zekere bepalingen, zouden kunnen worden afgestaan; welk ontwerp, door één onzer Medeleden, opzettelijk is verhandeld, bij eene Memorie, welke Gijlieden zult vinden onder de Bijlagen, gehorende tot onze Zitting van den 25 Maart II.; doch hoe eng de voordeelen, door zoodanige Associatie, daarop te genieten, ingevolge het gemeld Ontwerp, ook had kunnen worden beperkt, zouden dezelve echter groot genoeg hebben moeten blijven, om de Ingezetenen aantemoedigen, om in zoodanige Associatie deel te nemen, en wij begrepen, dat dezelve geheel konden genoten worden door den Staat, wanneer hij deze Producten, voor eigen rekening, deedt overkomen, en hier te Lande publiek verkoopen.

De eenige zwarigheid, welke wij hier in vonden, was de omslag, welke daartoe scheen vertischt te worden, zoo als het huuren van schepen tot het transport der Producten, het lossen der Schepen, het ontvangen, opslaan en bewerken der Producten, derzelve afleveringe, bij verkoop, het invorderen der Kooppenningen enz., en het gevaar van, althans in zommigen van die details, niet altijd tot deszelfs meeste profijt te zullen worden bediend. — Doch wij hebben gemeend, dat deze zwarigheid geheel konde worden weggenomen, wanneer de Staat dit alles liet verrichten in commissie, tegen betaling van zekere proCento's, het zij bij voorkeuze door eene tot den Thechandel geëctrojiceerde Compagnie, waarvan wij straks nader zullen spreken, het zij door Huizen van Commercie, met welke men, dienaangaande, bekwame schikkingen zoude kunnen maken.

Behalven het voordeel van 's Lands Finantiën, moesten, volgens onzen Lastbrief, de maatregelen, welke wij zouden voorstellen, ook bedoelen het meeste nut van den Koophandel dezer Republick. Daarom trent is het ons voorgekomen, om het even te zijn, door welk der voorsz. middelen, die Producten, welken door den Staat in Indiën zullen worden ontvangen, waarvan wij thans handelen, zullen worden gebracht in de massa van den algemeenen Handel dezer Republick; zij moeten, dit is zeker, hier te Lande worden aangebragt, alvorens objecten van vertier en ruiling voor den Handel te kunnen worden, en dit kunnen zij niet beter worden, dan door middel van Publicke Verkoopingen; maar of nu het transport, uit de Oost-Indiën herwaards, dezer Handelwaaren geschiedt voor rekening van den Staat, van Particulieren, van eene nieuwe Compagnie, dezelfde Scheepsruimte is 'er toe noodig, en het veroorzaakt dezelfde Werkzaamheden in de Zee-ha-

vens van dit Gemeenebest; alleen met dit gevoelig onderscheid, het welk de schaal ten voordeele van ons Voorstel moet doen overslaan, dat, volgens hetzelfde, de inhuuring der daartoe benooidigde Schepen kan geschieden bij Publicke Aanbesteding, waardoor dus aan alle Ingezetenen gelegenheid wordt verschaft, om in de voordeelen daarvan te deelen, terwijl in het geval, dat zulks zoude worden overgelaten aan Particuliere ondernemingen, deze voordeelen zich zouden bepalen tot enkele Plaatsen, waaruit die ondernemingen zouden geschieden, en hoogstwaarschijnlijk maar tot enkele Huizen van Commerce in die Plaatsen, welke door den tijd in het bezit van dien tak van Scheepvaart zouden geraken.

Daar echter de tegenwoordige toestand en betrekkingen van deze Republiek zoodanig zijn, dat 'er omstandigheden zouden kunnen voorkomen, waarin het onmogelijk zoude zijn, de voormelde Producten, op de gewoone wijze, te Gelde te maken, of waarin zelfs het behoud der Oost-Indische Bezittingen zoude kunnen vorderen, voor een tijd daarvan aftegaan, meenen wij, dat daar toe, aan het toekomstig Bestuur over die bezittingen, altijd de noodige vrijheid zal moeten worden gelaten.

Omtrent den Handel in Thee op het Keizerrijk van *China*, is het ons voorgekomen, vrij algemeen te worden erkend, dat dezelve, met het meeste voordeel, zoo wel voor den Staat, als voor die geenen, welke daaraan deel willen nemen, alleen kan gedreven worden door middel van zeer aanzienlijke Capitalen, — op uitgebreide grondbeginzelen, gedurende een aantal jaren, met standvastigheid opgevolgd, onder het gedurig ontvangen en gadeslaan van welgegronde narichten, — en laatselijk, met observantie van zoodanige vaste en welgeregelde instellingen, als, waar door, de Ingezetenen van dat Keizerrijk de grootst mogelijke overtuiging en verzekering bekomen van de goede trouw en het Commercieel vermogen der Bataafsche Natie; — al het welk, naar ons inzien, niet gevoeglijker kan worden uitgewerkt, dan door middel eener Maatschappij, tot het inkoop van Thee in het Rijk van *China*, en het invoeren van dezelve hier te Lande, bij Octroij geprivilegieerd. Hier toe echter alleen meenen wij dat dit Privilegie zich zoude moeten bepalen; de Deelhebbers van zoodanige Compagnie zouden zeker een evengelijk recht kunnen hebben, om den geoorloofden Vaart en Handel, beöosten de Kaap de Goede Hoop, door geheel Oost-Indiën, en van daar herwaards, te mogen oefenen, als bereids aan de overige Ingezetenen is, of verder zal worden toegestaan, doch zonder daaromtrent, in eenigerlei opzicht, hoe ook genaamd, te zijn bevoorrecht. Integendeel zouden wij meenen, dat het groot vermogen, het welk in zoodanige Compagnie kan geconcentreerd zijn, en waar van een, door goede, op

authoriteit van den Souverain, vastgestelde inrichtingen gewijzigd, regelmatig gebruik, dezelve kon in staat stellen tot ondernemingen van dien aart en uitgestrektheid, welke niet kunnen vallen onder het bereik van Particuliere Kooplieden, of gewoone Associatiën, ten aanzien dezer Geëctroijeerde Compagnie, bepalingen zoude vorderen, welke omtrent de overige Ingezetenen minder noodzakelijk zijn, ten einde voortekomen, dat dit overwegend vermogen geene aanleiding geve tot Monopoliën, drukkende voor den algemeenen Handel, of voor de goede Ingezetenen, ofte ook wel tot andere daden, welke zoodanig Lichaam, dat wij volstrekt oordeelen, alleen handeldrijvend te moeten zijn, te doen ontlaarten in eene Politieke Mogenheid, ofte met den Staat zelve in zulke Finantische of andere betrekkingen te brengen, welke, naar de tegenwoordige Politieke gesteldheid van Europa in het algemeen, en van dit Gemeenebest in het bijzonder, niet dan belemmerend en dikwijls schadelijk zouden kunnen zijn.

Om deze redenen zouden wij meenen, dat aan zoodanige Compagnie niet zoude moeten zijn geoorloofd, te navigeren, of handel te drijven, op andere Landen, dan die in Africa, beëosten de Kaap de Goede Hoop, ofte in Asia, gelegen zijn, — dat dezelve verplicht behoort te worden, om alle hare Retouren, zonder onderscheid, niet anders dan Publiek, te mogen verkoopen, — dat zij inzonderheid, (tijden van Oorlog met Europeesche Zee-Mogenheden uitgezonderd) tweemaal in elk jaar Publieke Verkoopingen behoort te houden van Thee, en, zoo rasch hare Vaart en Handel op China in volkomen werking zal kunnen zijn gebracht, bij elke Verkoop, ten minsten vier millioenen Ponden Thee, tot redelijke prijzen, ter verkoop behoort aanbieden; — dat deze Compagnie geene andere Expeditiën zal mogen doen, dan met ingehuurde Schepen, en deze inhuuring zal moeten geschieden bij Publieke Aanbesteding, ten einde aan alle Ingezetenen gelegenheid te geven, om in de voordeelen daarvan te deelen, en tevens het meeste profijt der Deelliebbere te betrachten, en misbruiken voortekomen; — dat dezelve geene vaste Goederen, hoegenaamd, behoort te bezitten in Europa; — dat dezelve nergens eenige Militaire Etablissementen, van welken aart ook, moge aanleggen, ofte Fortressen bouwen, ofte op eenige wijze, hoegenaamd, ook in het bezit hebben, nochte, beëosten de Kaap de Goede Hoop, eenige andere Territoiren ofte Gebouwen, hoegenaamd, bezitten, dan alleen die in Africa of Asia, tot het opslaan, gadeslaan, en afleveren van Goederen, of lossen en laden van Schepen, mogten benoodigt zijn, en zelfs dit nog alleen onder strenge bepalingen; — en dat een Commissaris, van wege Ulieden, zoude behooren te resideeren bij het Collegie van Bewindhebbere derzelve Compagnie, om een geëduurig toezicht te houden, dat dezelve, zoo omtrent de voorschreve,

als alle andere zaken, stiptelijk achtervolge het geen, door Ulieden, omtrent hare wijze van Bestaan en Bestuur, zal worden vastgesteld.

Het Capitaal, benoodigd om zoodanig handeldrijvend Lichaam in volle werking te brengen, schatten wij op agttien Millioenen Guldens, en moeten wijders ten sterksten aanraden, het nemen van de meest geschikte voorzorgen, dat de Aandeelen daarin, zoo veel mogelijk, onder de Ingezetenen, in alle Oorden dezer Republick, werden verspreid, en het Bestuur zelve der Compagnie, op eenen eenvoudigen, min kostbaren voet, zoodanig ingericht, dat aan Deelhebber en eene behoorlijke inzage, en volkomene gerustheid werde bezorgd, dat hunne belangen getrouwelijk, tot hun meeste profijt, zullen worden waargenomen, en dat hun een gepaste weg werde aangewezen, langs welken zij, in alle gevallen, zelfs, ware het nood, van Ulieder Vergadering, herstel kunnen bekomen van vermeende bezwaren, zonder echter aanklading te geven, dat Gijlieden te zeer, door ongegronde klachten van onvergenoegde en onrustige Menschen, zouden kunnen worden vermoelijk, ofte Bewindhebber en bloot gesteld, om hunne verrichtingen dagelijks gegispt te zien door onkunde of kwaden wil, welk uitterste wij meenen, dat niet minder behoort te worden verijd, dan alle eigendunkelijke behandeling van de belangen der Deelhebber en.

Daar nu de Staat, met recht, van zoodanige Compagnie kan verderen eene billijke vergelding voor de aan dezelve toetstaane voorrechten, was bij ons in aanmerking gekomen, dat deze voorrechten, zich (volgens ons Voorstel) zullende bepalen tot den Thee-handel, mitsdien eene recognitie uit de voordeelen, hierop te behalen, het in dezen geschikte middel zoude zijn; doch wanneer wij dieper getreden zijn in alle de bijzonderheden van het bestaan dezer Compagnie, en vooral in die bepalingen, welke op het stuk der Uitdeelingen zouden dienen plaats te hebben, is bij ons de beduchtheid ontstaan, dat het misschien, bij de beëffening, moeilijker zoude kunnen vallen, dan het oppervlakkig scheen, om de Expeditiën tot den Thee-handel, en die tot den overigen Handel op en in Oost-Indiën, en mitsdien ook de Rekeningen van de Lasten, Baten en Schaden, op de eene en andere vallende, zoodanig uit elkanderen te houden, dat zulks altijd eene zuivere vertooning gaf van den waaren staat van beiden, of althans dat het bezwaarlijk zoude zijn, op den duur voortekomen, dat daaromtrent vermoedens ontstonden, welke dikwijls aanleiding konden geven tot moeilijke en onaangename discussiën.

Hier kwam bij de gewigtige bedenking, dat wel zoodanige Compagnie, dienzelfden Handel, beöosten de Kaap de Goede Hoop en in Oost-Indiën, drijvende, welke aan alle Ingezetenen vrijstaat, in zoo verre niet gezegd kon worden eenig bijzonder voorrecht te genieten, doch dat

echter haarblijkelijk was, dat het aanzien en vermogen, het welk dezelve Compagnie zoude verkrijgen, door een bestaan, op gezag van den Souverain, en door het uitsluitend voorrecht tot den Thee-handel, zeer veel konde toebrengen, om haar ook den verderen Handel op en in Oost-Indiën, met meer kracht en voordeel, te doen drijven, dan zulks van eene gewoone Associatie van Kooplieden zoude kunnen worden verwacht, ja zelfs dat, vermits het geheel van den Souverain afhangt om de voorwaarden te bepalen, op welken hij, ten nutte van het Algemeen, dienstig oordeelt, aan zommige Ingezetenen een bijzonder Handelsvoorrecht toetestaan, aan deze, tot den Thee-handel, bij uitsluiting, bevoorrechte Compagnie, zonder de minste onrechtvaardigheid, zoude kunnen worden opgelegd de verplichting, om zich van den verderen Handel op en in Oost-Indiën te moeten onthouden; en het is ons dierhalven, na rijpe overweging, voorgelopen, verkieslijk te zijn, aan den Staat een aandeel toetewijzen in alle Handelsvoordeelen, welke, door deze Compagnie, zullen worden behaald, zonder eenige uitzondering, evenredig aan hetgeen dezelve, volgens de daarvan, om de drie jaren, te formeeren Balancen, zullen bevonden worden te bedragen, en dit aandeel als dan iets minder te bepalen, dan met regt zoude hebben kunnen geschieden, wanneer hetzelfde ware berekend geworden, enkel op de te behalen Winsten op dien tak van Handel, tot welke de Compagnie, bij uitsluiting, zal zijn geöctrojjeerd; het welk in de uitkomst geen wezenlijk verschil maken kan.

Op deze Grondbeginzelen, hebben wij ontworpen een *Octroij voor eene Asiatische, en voor den Chineeschen Thee-handel geöctrojjeerde Compagnie*, het welk wij de eere hebben Ulieden hier nevens, (Lit. E) aantebieden, en waar bij wij verder in het algemeen hebben gemeend, te moeten in het oog houden, dat Gijlieden, de daarstelling van zoodanige handeldrijvend Lichaam, met ons, nuttig oordeelende, niet anders kunt willen, dan dat hetzelfde, zoo veel mogelijk, op vaste en duurzame gronden werde gevestigd, en door eenen voorspoedigen Handel in vermogen toeneme, en meer en meer in staat gerake, om, door Commerciële Ondernemingen, aan onze Mededingersen in den Indischen Handel, het hoofd te bieden, en deszelfs milden invloed over de algemeene welvaart van dit Gemeenebest te verspreiden. Wij hebben daarom de directe voordeelen, welke daar van zouden moeten vloeijen in de Cas van den Staat, zoodanig berekend, dat die groote doeleinden, door geene onmatige nitkeeringen, zouden kunnen worden ondermijnd en omverre geworpen, en de Uitdeelingen en Repartitiën, onder de Participanten zelve, zoodanig beperkt, dat nimmer alle de behaalde Winsten, daar door, kunnen worden geäbsorbeerd, maar steeds een gedeelte daar van werde aangelegd tot vergrooting van het Handel-fonds,

en om de Compagnie, des te beter, tegen ongunstige Gebeurdenissen bestand te doen zijn. Ook hebben wij alle de directe voordeelen, door den Staat, van het Octroij tot den Thee-handel, waarmede dit Handel-Etablissement zoude begunstigd worden, te genieten, onder het, aan denzelfven, toetewijzen Aandeel in de drie jaarlijksche Repartitiën begrepen, zonder de Compagnie met eenige afzonderlijke betalingen van Inkomende Rechten, Convoij-gelden, als anderzints, ten behoeve van het Land, te belasten, buiten die, welke zij van haren niet bevoorrechtten Handel, even als alle Ingezetenen, met welken zij, daaromtrent, gelijk moet staan, zal moeten opbrengen, om dat ons zulks het geschiktste en eenvoudigste voorkwam, om, ten allen tijden, præciselijk te kunnen naargaan, welke directe voordeelen door 's Lands Cas, uit hoofde van dit Octroij, zullen worden genoten, en het doch geen wezenlijk onderscheid maakt, of die voordeelen onder één of onder verschillend Respect in die Cas worden gestort, mits bij de begrooting van het voorschreve Aandeel, daar op, het noodig reguard werde geslagen, gelijk wij, bij het voorschreve Ontwerp, naar ons beste weten, hebben gedaan; terwijl ook nog hier in dit voordeel gelegen is, dat de Uitkeeringen, door de Compagnie, aan den Staat, alzoo alleen moetende geschieden uit behaalde Winsten, dierhalven in geen geval kunnen strekken, tot overmatig bezwaar of belemmering van hare Finantiën.

Aan deze Compagnie, nu, vermeenen wij, dat ook zoude behooren te worden opgedragen, om, onder het Oppertoezicht van den Raad der Asiatische Bezittingen, in commissie, en onder het genot van zekere pro-Cento's, te bezorgen alles, wat betrekking heeft tot het transport uit Indiën naar herwaards, het opslaan, en het verkoopen van die Producten, welke, door den Staat, in de Asiatische Bezittingen zullen worden ontvangen, als Contingenten, verpligte Leverantiën, of uit hoofde van subsisteerende of nader te maken Verbindenissen, navolgens het geen wij, daaromtrent, ter zijner plaatse, hebben voorgedragen.

Dezelve moet niet alleen de præsumtie voor zich hebben, van den Staat daar in te kunnen en te zullen bedienen met de meest mogelijke Kunde en Oeconomie, maar het voordeel, hier op vallende, dat uit 's Lands Casse vloeit, kan ook, met billijkheid, aan niemand beter worden toegevoegd, dan aan eene Compagnie, in welke alle Ingezetenen kunnen deel nemen. Het zoude alleen zijn in het geval, wanneer klaar kwam te blijken, dat 's Lands profijt, daaromtrent, op eene andere wijze beter kon worden betracht, dat, naar ons inzien, daar van zoude behooren te worden afgegaan.

Op dezen voet, en wanneer het Ulieden behagen mogt, het Octroij van deze Compagnie te verleenen, voor den tijd van een-en-twintig jaren, vleijen wij ons, dat dezelve tot stand zal kunnen worden ge-

bragt, en, in deszelfs gevolgen, strekken tot wezenlijk nut van den Koophandel dezer Republiek, en tot merkelyk voordeel van 's Lands Finantiën, zels zouden wij, in gewone tijden, daar aan niet twijffelen, echter kunnen de onzekere omstandigheden van geheel Europa, in welker noodlottige uitwerkzelen de Bataafsche Republiek een zoo groot aandeel heeft, ook hier op, van zulken nadeeligen invloed zijn, dat wij ons in deze onze verwachting bedrogen vonden; doch in zulk geval zouden wij nimmer kunnen aanraden, om toevlucht te nemen tot het uitloven van grootere of andere Voorrechten of voordeelen aan de Deelhebbers; wij verklaren, derzelve Wettige Belangen, bij het voorschreve Ontwerp, zoo zeer te hebben in het oog gehouden, als met de belangen van den Staat kan worden overëengebragt, en zouden dus voor ons, alle verdere vergunningen van Handel of Navigatie, alle verder genot der te behalen Winsten, dan bij hetzelfde Ontwerp staan uitgedrukt, daarmede onbestaanbaar oordeelen. Is het dierhalven, dat zulks op zoortgelijken voet, als wij hebben voorgeslagen, niet mogt kunnen worden tot stand gebragt, zouden wij het verkieslijk achten, het denkbeeld eener Geotroijeerde Compagnie tot den Thee-handel, tot gunstiger tijden, te laten vaaren, en daar van, voor eerst, het meest mogelijk nut voor den Staat te blijven trekken, op zoodanige wijze, als bereids, zedert eenige jaren, heeft plaats gehad, of, naar mate der omstandigheden, door Ulieden, nader zoude kunnen worden bepaald.

Eindelyk, zij het ons, op dit respect, vergund, Ulieder aandacht te vestigen op de nuttigheid, welke 'er zoude kunnen gelegen zijn in eventueële schikkingen, met de voorschreve Compagnie, omtrent het gebruik van zoodanige Pakhuizen en andere Gebouwen der voormalige Oost-Indische Compagnie, welke voor haar Besturen Handel dienstig, en zonder nadeel voor den Staat, zoo hier te Lande, als in Indiën, te ontbeeren zouden zijn.

De Handel op het Rijk van Japan is al mede, uit deszelfs aart, ongeschikt om te worden opengesteld. Het is bekend, dat van alle de Europeesche Natiën, alleen de Hollandsche, in dat Rijk wordt toegelaten, doch de Handel, welken de Oost-Indische Compagnie, uit dien hoofde; aldaar gedreven heeft, en die verder gedreven kan worden, mag dien naam nauwlijks verdienen, dezelve bestaat in eene ruiling van Koopwaaren, welke tusschen den Gouverneur van Nangasakké, en het Hollandsch Opperhoofd, telkens voor het volgende jaar, word vast gesteld: de hoeveelheden, en soorten der Waaren, welke zullen vermogen te worden aangebragt, om in Japansch Staafkoper te worden betaald, worden door den Japanner voorgeschreven, en heeft, al zedert veele jaren, slechts eene Scheepsruimte van 800 à 900 Lasten, en dikwijls maar de helft daar van, jaarlijks kunnen bedragen, de best mogelyke

Prijzen daar voor te bedingen, is genoegzaam alles, waaromtrent een bekwaam Opperhoofd, en die, door heusche zeden, de achting en geuegenheid van den Japanner weet te winnen, zijnen ijver kan doen blijken voor de belangen, welke hem zijn toebetrouwd. Bevorens plagt, door de Japansche Commercie-bedienden en de Overheden der naar derwaards navigeerende Schepen, eene vrij voordeelige particuliere Handel te worden gedreven in kleinigheden, waar door dezen en geen en nog een tamelijk fortuin hebben kunnen maken; doch zulks is bijna geheel te niet geloopen, zedert de Japanners den invoer der voornaamste van die Articulen, en den uitvoer van andere, welke, in ruiling aangenomen, mede nog wat voordeels gaven, op strenge straffen, hebben verboden; alle poogingen en voorstellen van bekwame Opperhoofden, om eene meerdere vrijheid, in het stuk van den Handel, te bekomen, zijn, tot nog toe, vruchteloos geweest, en vermits de handelwijze der Japanners, daaromtrent, rust op een Staatkundig Beginzel, waar van zij zich, hunnen toestand met dien van andere Asiatische Volken vergelijkende, niet hebben te beklagen, is het niet te verwachten, dat deze Natie, welke, onder de meest verlichte en beschaafde van dat Waerelddeel, eenen voornamen Rang bekleedt, daarvan ligtelijk af te brengen zal zijn.

De wijze, waar op de Hollanders, die de belangen van den Handel waarnemen, aldaar gezeten zijn, beantwoordt aan dat zelfde beginzel; als gebannen op een klein Eiland, is hun alle gemeenschap met het Japansche Volk verboden, buiten die Onderhandelingen, den Handel betreffende, waar van wij straks melding maakten, en zij zijn verder verplicht, zich stiptelijk, naar alle die bepalingen en instellingen, te gedragen, welke hun, naar 's Lands wijze, ten regel zijn voorgeschreven, de minste afwijkingen daar van zouden niet kunnen missen, voor hun, zoo wel als voor de Manschappen der ter Handel komende Schepen, de nadeeligste gevolgen te hebben.

Het zal dierhalven, gelijk wij vertrouwen, geen verder betoog noodig hebben, dat het ongeraden, ja onmogelijk zoude zijn, den Handel op Japan open te stellen. Alle Betrekkingen met dat Rijk, met de Voordelen, welke daar van worden genoten, te laten vaaren, begrijpen wij, mede niet overeentekomen met de belangen van den Staat, en zulks te minder, daar het Japansche Staafkoper altijd tot voedsel zal kunnen strekken voor de particulieren Handel van onze Oostersehe Bezittingen op de West van Indiën. 'Er zoude, dierhalven, niets anders overschieeten, dan dezen Handel voortzetten, onder opzicht van het Indisch Bestuur, ten ware hetzelfde Bestuur het practicabel mogt vinden, om zulks te verpachten aan particuliere Ingezetenen te Batavia, in welk geval zulks echter altijd zal moeten geschieden onder het speciaal toezicht der

Hoge Regeering, en de noodige voorzorgen, dat de plaats hebbende Instellingen stiptelijk worden onderhouden, en aan de Japanners geen aanstoot gegeven, ten welken einde het Opperhoofd, en verdere Bedienden, op Decima, ook altijd zullen dienen te worden benoemd van wegens den Staat, en onmiddelijk moeten staan onder de ordres van gemelde Hoge Regeering, aan welke gevolgelijk zoude kunnen worden opgedragen het verpachten van den Handel op het rijk van Japan, op deze wijze te beproeven.

Thans alle die gedeelten van den Indischen Handel, met betrekking tot deze Republiek, doorloopen hebbende, welke, naar ons inzien, bijzondere bepalingen vorderen, zullen wij verder naargaan, in hoe verre ook soortgelijke bepalingen, omtrent den Vaart en Handel van Haven tot Haven, in Oost-Indiën, noodig zijn.

Dezelve vloeijen gedeeltelijk van zelve voort uit het geen wij reeds hebben verhandeld, wanneer de sijne Specerijen, in de Molucco's, uitsluitend moeten geléverd worden aan den Staat, wanneer zijn belang, en dat van den Koophandel, vordert, dat de hoeveelheid, welke daar van in circulatie wordt gebragt, den eisch der Commercie niet overtreffe, dan is het ook noodzakelijk, dat de Vaart op de Eilanden, welke die Specerijen opleveren, onderworpen zijn aan zoodanige bepalingen, waar door voldoende kan worden gewaakt, dat, daar in, geen ongeoorloofde Handel kan worden gedreven. Hier toe dient inzonderheid, dat de Schepen, daar toe gebruikt wordende, verplicht werden uit eene der drie voorname Havens van Java, namenlijk Batavia, Samarang en Sourabaija, uitteklaren, en zich wijders aan alle Plaatselijke Wetten en Reglementen, op die Vaart, te onderwerpen

De Handel in Amsoen, welke in Indiën gedreven wordt, vordert mede eene zeer bijzondere opmerking. Dit Heulsap, het welk de Engelschen zich in Bengalen uitsluitend doen leveren, en vervolgens jaarlijks, door hun, bij aanzienlijke hoeveelheden Kisten, te Calcutta, publiek wordt verkocht, is op de Maleijsche Kust, Sumatra, Java, en alle die Eilanden, welke zich verder Oostelijk en Noordelijk uitstrekken, ja zelfs tot in China, zeer gewild, schoon het gebruik daar van zich bepaalt tot de minst aanzienlijke en minst geachte Classen van Inlanderen. De uitwerkzelen daar van, op het gestel dier Menschen, zijn verschillende, naar mate der gebruikte hoeveelheid, of ook wel der omstandigheden, waar in zij zich bevinden; op de gewoone wijze gebezigd, veroorzaakt het een aangenaam, doch altijd eenigzints bedwelmend gevoel, het welk de zorgen doet ter zijde stellen; in grootere mate verwekt het eene soort van razernij, waarvan de uitwerkzelen verschrikkelijk zijn, vooral wanneer dezelve door jalouzij, wraakzucht of andere geweldige driften, wordt aangevuurd; doch altijd blijft het

een langzaam Vergif, dat zoo wel de Zielsvermogens als Lichaamskrachten ondermijnt, en ten laatsten den Mensch, tot allen arbeid onbekwaam, en aan de redenloze Beesten gelijk maakt; het gebruik 'er van is des te gevaarlijker, om dat hij, die 'er eens aan verslaafd is, deze ongelukkige neiging genoegzaam nimmer kan overwinnen; alles offert hij aan dezelve op, zijne eigen welvaart, het bestaan van Vrouw en Kinderen, alles verwaarloost hij, wanneer hij slechts zijn tijd met Amfoen-schuiven mag door brengen, — en hier door spoedig tot armoede gebracht, zijn hem alle middelen om het even, wanneer zij slechts strekken kunnen, om zijne onverzadelijke begeerte tot Amfoen te vervullen, zoo dat, ten laatsten, noch de Goederen, noch zelfs het Leven van zijn Evenmensch, door hem ontzien worden, als het 'er op aankomt om aan die dolle drift den teugel te vieren. Wanneer wij hier enkel vermogten te volgen de inspraken van onze harten, en het geen Zedekunde en Menschelijkheid voorschrijven, zouden geene zoo strenge Wetten uit te denken zijn, welke wij niet zouden voor slaan, om ten minsten te beletten, dat voortaan, immer Ingezetenen van dit Gemeenebest, of van de Asiatische Bezittingen van den Staat, zich met den Handel in dit schadelijk Vergif bezoeelden; doch wij houden zulks althans voor volstrekt onmogelijk, omtrent alle die Plaatsen, welke niet zijn Bezittingen van den Staat; de Amfoen is een der voordeeligste Articulen tot den particulieren Handel om de Grootte Oost; ook onze Handelaars zullen dezelve beschouwen als de beste Koopwaar, welke zij aldaar kunnen aanbrengen, en, wanneer men hun de Vaart, naar derwaards, vergunt, (gelijk de belangen van den Staat in andere opzichten nadrukkelijk vorderen) is het onmogelijk zulks tegen te gaan; in dien stand van zaken dierhalven moeten wij veeléer adviseeren, den invoer van Amfoen op Malacca voor een iegelijk open te stellen, en den weder-uitvoer daarvan toetelaten direct naar Borneo, en alle andere Plaatsen om de Grootte Oost, niet zijnde Bezittingen van den Staat; en wij houden ons verzekerd, dat onze Ingezetenen, door dezen maatregel, zullen worden in staat gesteld, om den Handel op alle die Plaatsen, welke zich thans exclusif bevindt in handen der Engelschen, met groot voordeel, te drijven, en dat zulks zal kunnen strekken tot merkelyke opbeuring van de Particuliere Vaart.

Op de Bezittingen van den Staat, beoosten het Eiland Java gelegen, zoude de invoer van dit Articul kunnen worden verboden, zelfs is met opzicht tot Banda altijd zeer noodzakelyk geoordeeld zulks tegen te gaan; doch het is eene Vraag van meer aangelegenheid, of zulks kan en behoort te geschieden op Java zelfs, alwaar de Amfoen, gelijk bekend is, tot dus verre een Object is geweest van Monopolie, en tot

eene hoeveelheid van meer dan duizend Kisten 's jaars gesleeten wordt, buiten het geen ter Sluik wordt ingevoerd.

Het voordeel, daar op thans behaald wordende, ofschoon het op één Millioen Guldens, in het jaar, kan worden geschat, zoude echter, op zich zelven, niet genoegzaam zijn, om ons terug te houden, Ulieden daar toe te adviseren. Eene zoo groote en wezenlijke weldaad, aan eenige Millioenen Menschen te bewijzen, ware gewisselijk die opoffering, hoezeer ook in zichzelf niet onverschillig, dubbel waardig, ook zoude dit gemis, door den tijd, rijkelijk vergoed worden, door den invloed, welke het op de Nijverheid en op de Bevolking hebben zoude, wanneer dezelve ontheven wierden van een euvel, het welk beiden aan het harte knaagt. Doch de voorname hinderpaal, welke zich tegen eene zoo heilzame hervorming, bij ons, heeft opgedaan, is de groote moeijelijkheid, welke wij 'er in zien, om dezelve met genoegzaam effect tot stand te brengen; de gelegenheid van het geheele Noordelijke Strand van Java, overal, zelfs met de kleinste Vaartuigen, genaakbaar, — de menigvuldige kleine Eilanden, welke hetzelfde omringen, en tot schuil- en bergplaatsen kunnen dienen, — de nabijheid van Sumatra, — dit alles geeft eene zoo overvloedige gelegenheid tot Sluikhandel, dat wij ons niet hebben kunnen overtuigen van de mogelijkheid, om den invoer van Amfioen geheel te beletten, gelijk de ondervinding ook overvloedig bewezen heeft, dat de Smokkelhandel, in dit Articul, nimmer heeft kunnen worden belet, zelfs niet, toen dezelve, volgens de Wetten, met het leven wierdt geboet. Heeft nu de zucht tot Winst zulks kunnen uitwerken, toen jaarlijksche geregelde Verkoopingen, van wegens de Oost-Indische Compagnie, dit Articul op eenen bepaalden en, na genoeg, altijd denzelfden Prijs hielden, wat is daar van te verwachten, wanneer deze Verkoopingen eens ophielden, en die menigte Menschen, welke aan het gebruik der Amfioen zoodanig zijn verslaafd, dat zij dezelve, tot wat Prijs ook, begeeren, en zullen blijven begeeren, daar van, langs den gewoonen weg, niet meer zullen kunnen worden voorzien; wanneer alle wijze bepalingen, waar door, althans te Batavia, tegen de verderffelijke gevolgen van dit misbruik, zoo veel mogelijk, wordt gewaakt, met de vernietiging van alle openlijke toelating van hetzelfde, komen op te houden? Wij mogen onze beduchtheid niet ontveinzen, dat alzoo het hulpmiddel erger zoude kunnen worden dan de kwaal zelve, en dat de opoffering van het voordeel, het welk de Staat anderzins, op het voetspoor der Oost-Indische Compagnie, op den jaarlijkschen Verkoop van Amfioen, op het Eiland Java, kan blijven genieten, geene andere gevolgen zoude hebben, dan dit voordeel in baatzuchtige handen, (die als dan welligt nog minder, dan te voren,

zouden worden betengeld) te zien overgaan, en de heillooze uitwerkelen van de verknogtheid der Javanen aan het gebruik der Amfioen in gewigt te zien toenemen, naar mate aan die verslaafdheid, door geene geregelde Instellingen meer gewijzigd, geen ander middel, om zich te voldoen, zoude overblijven, dan alleen de misdaad.

Al wat wij dierhalven daaromtrent durven aanraden, is, het Opperste Bestuur in Indiën op het krachtigst, en onder het opleggen eener bepaalde verantwoordelijkheid, te gelasten, alle zoodanige maatregelen in het werk te stellen, welke de Plaatselijke omstandigheden zullen toelaten, om het gebruik van de Amfioen op het Eiland Java te doen verminderen, en, is het mogelijk, geheel te doen ophouden, en daar van, bij eerste gelegenheid, een nauwkeurig verslag, met bijvoeging van deszelfs consideratiën, naar herwaards overtezend; terwijl inmiddels de invoer daar van, op het gemelde Eiland, anders dan op uitdrukkelijke bekomene permissie van de Hoge Regeering, op strenge penaliteiten, verboden behoort te blijven.

Andere bepalingen, omtrent de Vaart en Handel der Bataafsche Ingezeten op en in Oost-Indiën, dan die, welke uit het tot dus verre verhandelde voordvloeyen, zijn ons niet voorgekomen noodig te zijn. Overigens hebben wij reeds, bij onze Missive van den 16 Februarij dezès jaars, aan Ulieden opengelegd de gronden, op welken wij meenden, dat die Vaart en Handel voor dezelve Ingezetenen algemeen konden worden opengesteld, en het zij ons vergund, ons alsnog aan den inhoud daarvan te mogen gedragen. Dan, alhoewel de nieuwe vergunningen, welke wij daarbij voorsloegen, en Ulieder Publicatie van den 1 Maart dezès jaars hebben ten gevolge gehad, reeds zeer aanmerkelijk waren, bevonden wij ons destijds nog niet in staat, volledig onze gedachten openteleggen omtrent de Binnenlandsche Vaart en Handel in Oost-Indiën, en de wijze, waarop de Ingezetenen dezer Republiek daar in zouden kunnen deelen. Ingevolge het geen wij dienaangaande verhandeld hebben, zijn de voorsz. vergunningen nog voor eene groote uitbreiding vatbaar en wij hebben dezelve, alsnu, in haren geheelen samenhang op nieuw voorgesteld bij de 103 en volgende Articulen van het *Concept Charter tot vestiging van de Regeering en het Bestuur der Asiatische Bezittingen, tot betere administratie der Justitie in dezelve, en tot het drijven van den Handel op en in Oost-Indiën*, het welk wij, nevens deze, (Litt. A.) overleggen, waardoor wij dierhalven meenen, dat de voorsz. Publicatie, welke slechts als eene provisioneele maatregel, op dit stuk genomen, kan worden aangemerkt, zoude behooren te worden vervangen.

Uit hoofde van de nauwe betrekking, welke de Kaap de Goede Hoop heeft op den Indischen Handel, hebben wij ons ook verpligt

gevonden, onze gedachten te laten gaan, in hoe verre aan de Ingezetenen van die Colonie zoude kunnen toegestaan daarin te declen, en, na eene rijpe overweging, geene zwarigheid gevonden, om hun diezelfde voorrechten van vrije Vaart en Handel op het Eiland Java, mitsgaders om de West van Indiën, als mede van Haven tot Haven in Oost-Indiën, te doen genieten, welke wij, ten behoeve van de Ingezetenen der Bataafsche Republiek, hebben voorgeslagen, en om, even als dezen, en onder dezelfde bepalingen, Indische Handelwaaren, direct uit Asia, binnen deze Republiek te mogen invoeren; mits voldoende gezorgd worde, dat deze Vaart en Handel nimmer kunnen strekken om eenen Smokkelhandel te doen geboren worden in die Articulen, welke, in de Asiatische Bezittingen, uitsluitend aan den Staat zullen worden geleverd, en dat de overige Indische Handelwaaren, welke anderzints naar deze Republiek zouden kunnen vervoerd, niet te zeer naar elders werden gediverteerd. — Dit een en ander vertrouwen wij, dat zal kunnen worden voorgekomen, door aan de Kaapsche Ingezetenen wel toetestaan, om aldaar alle benooidigde Indische Handelwaaren te mogen invoeren, doch van den weder-uitvoer geheel uitzonderden Nagelen en Moernagelen, Noten-muscaten, Gave en Rompen, zoogenaamde Mannejes Noten, Foelij, en de Oliën der opgenoemde Specerijen, mitsgaders Koffij en Peper; welke uitzondering zich ook inzonderheid zoude moeten uitstrekken tot Thee, ingevolge de beginzelen van exclusiven Handel, door ons, daarömtrent aangenomen; terwijl omtrent de overige Indische Handelwaaren het Gouvernement altijd in deszelfs magt zal hebben, om door bepalingen op het Stuk der inkomende en uitgaande Rechten aan de Kaap, aan den Handel der Ingezetenen aldaar in die Waaren die leiding te geven, welke hetzelfde voor de belangen dezer Republiek dienstig zal oordeelen.

Daar wijders de Kaap, behalven tot den Oost-Indischen Handel, ook nog gelegen is tot het oeffenen van eene voordeelige Vaart en Handel op een gedeelte van de Westkust van Africa, mitsgaders op het Eiland St. Helena, en op alle Landen en plaatsën liggende beöosten dien Uithoek, en bezuiden den dertigsten Graad Zuiderbreedte, vinden wij geene redenen, waarom aan de Ingezetenen aldaar niet zoude worden gelaten de vrijheid, hun daartoe, door Commissarissen-Generaal, bij derzelver Publicatie van den 21 November 1792, toegestaan.

Hier mede vertrouwen wij het Stuk van den Handel op en in onze Oost-Indische Bezittingen genoegzaam te hebben afgehandeld.

Thans moeten wij verder onderzoeken, welke wijze van Bestuur, na de door ons bereids aangenomene beginzelen, de geschikteste zal zijn, om het Oppergezag der Bataafsche Republiek over dezelve te handha-

ven, en derzelve bloei en welvaart, gezamenlijk met die van dit Gemeenebest, te bevoororderen; en daar dit Bestuur, gedeeltelijk hier te Lande, gedeeltelijk in die Bezittingen zelve, zal moeten worden uitgeoëffend, leidt zulks ons van zelfs tot die orde, welke wij, in de handeling van dit ander voornaam onderwerp van het ons opgedragen onderzoek, zullen volgen,

De Staatsregeling heeft reeds het bestuur hier te Lande met algemeene trekken omschreven; volgens het 47 Art. van die Grondwet, moet 'er eene afzonderlijke Raad van Bestuur zijn over den Oost-Indischen Handel en Bezittingen der Republiek; bestaande uit negen Leden, en ondergeschikt aan het Staats-Bewind. Aan denzelfden is, ten behoeven der gemelde Bezittingen, de afzonderlijke administratie harer Inkomsten toegekend. Hij moet zorge dragen voor de administratie der Policie en Justitie in de gemelde Bezittingen als mede voor derzelve Verdediging, voor zoo verre daarömtrent, door het Staats-Bewind, niet onmiddellijk wordt beschikt; eindelijk is hij, wegens deszelfs gehouden Bestuur, aan het Staats-Bewind, verantwoordelijk, en verplicht tot het doen van jaarlijksche Rekening en Verantwoording van deszelfs Inkomsten en Uitgaven.

Op den grond dezer algemeene bepalingen, is dan ook een zoodanige Raad, welke zijn aanweezen reeds meer dan drie jaren geleden ¹ bekomen hadt, van de noodige Instructiën voorzien, en houdt zijne Residentie te Amsterdam; doch de aanmerkelijke veranderingen in den Handel op en in Oost-Indiën, welke wij bereids hebben voorgedragen, en de invloed daar van, op de functiën van dien Raad, moeten noodwendig eene nieuw organisatie van denzelfden (behoudens echter altijd de voorsz., door de Staatsregeling, voorgeschreve bepalingen) ten gevolge hebben; zonder dierhalven in het minst te willen beoordeelen, in hoe verrè de tegenwoordige inrichting van dat Collegie aan de oogmerken van deszelfs samenstelling beantwoordt, en zulks geheel daar latende, vinden wij ons, ingevolge den last, ons opgedragen, verplicht, Ulieden vrijmoedig onze gedachten open te leggen omtrent de wijze, waar op die samenstelling voor het vervolg zal dienen plaats te hebben, om, volgens de nieuwe inrichtin-

¹ Bij de Staatsregeling van den 23sten April 1798 te *Batavia*, met de meeste plegtigheid afgekondigd.

Art. CCXXXII. Het Bestuur over de Bezittingen in *Asia*, mitsgaders over de Coloniën in *America*, en de Bezittingen op de kust van *Guinea*, zal worden opgedragen aan twee onderscheiden Raaden, welken, ieder geheel afzonderlijk, zullen werken. Het eene zal worden genoemd: *de Raad der Asiatische Bezittingen en Etablissements*; het andere: *de Raad der Americaansche Coloniën en Bezittingen*.

gen, welke wij omtrent de Oost-Indische Bezittingen, en den Handel op dezelve voorstaan, aan het Oppergezag van den Staat, daar over eene geregelde, nuttige en voordeelige werking te bezorgen.

Wanneer dan de Staat, volgens die voorstellen, van het drijven van allen Handel op Oost-Indiën, en, *vice versa*, afziet, en zelfs, met opzicht tot die Producten, welke aan hem, volgens Contracten, of ook bij wijze van Schattingen, in Asia worden opgebracht, alles, wat tot derzelve vervoer naar herwaards, de bewaring, bewerking en verkoop daar van, betrekking heeft, in commissie doet verrichten, zoo blijft 'er althans geene de minste noodzakelijkheid overig, dat dit Collegie binnen Amsterdam gevestigd zij; en wij zouden, tot deszelfs permanent verblijf, verre verkieslijk achten de Residentie-plaats van het Staats-Bewind zelve. Niet alleen, dat zulks aan den Raad der Asiatische Bezittingen de beste gelegenheid moet verschaffen, om altijd spoedig en nauwkeurig onderricht te zijn van alle Politieke Gebeurdenissen, welke in zoo veelerleije opzichten, op haar Bestuur van invloed kunnen zijn, maar dezelve zal zich als dan ook in staat bevinden, om, met de Leden van Staat te houden die geduurige communicatie, welke zoo noodig is, om de welmeenende poogingen en werkzaamheden van een Collegie, belast met het Bestuur van een aanmerkelijk gedeelte der gewigtigste belangen van het Gemeenebest, met de groote en heilzame bedoelingen van het Staats-Bewind tot bevoordering van 's Lands welvaart, te verbinden, en alzoo de ondergeschiktheid, in welke het tot dat Bewind staat, en staan moet, met vernijding van alle hoogstnadeelige botzingen, ten algemeenen nutte te doen gedijen. Slaan wij verder het oog op de uitgestrektheid, de moeijelijkheid, en het gewigt der functiën van dezen Raad, belast met het toezicht op het Politiek Bestuur, de administratie der Justitie, en de veiligheid van zulke aanzienlijke en verafgelegene Bezittingen, die in grootte, en bevolking, het Moederland verre overtreffen, en de voornaamste overgeblevene uitzichten bevatten, op het herstel van 's Lands welvaart en voorspoed; zoo vinden wij de dringendste noodzakelijkheid, dat altijd Mannen, die, door hunne Vroomheid, Aanzien, Kundigheden, of bewezene Diensten, op eene voordeelige wijze, bij de Natie bekend staan, en alzoo op het pubick vertrouwen kunnen aanspraak maken, mogen gevonden worden, om, daar aan, hunnen tijd en vermogen opteofferen. Zij behooren dus daar toe, door geëvenredigde Belooningen, door een geëvenredigd aanzien in hunne Ambts-bedieningen, te worden aangemoedigd; de werkzaamheden van dit Collegie zullen zoo aanhoudend en gewigtig zijn, dat wij niet schroomen te verklaren, dat 's Lands belang' er noodwendig, en in een hoogen graad, onder zoude

moeten lijden, wanneer niet alle de Leden (waar van de Staatsregeling het getal op *negen* bepaald heeft) met de verëischte kunde, en eenen onafgebroken ijver, hun aandeel daar in praesteerden.

Om zulks met des te meer vrucht te kunnen doen, zouden wij zeer dienstig achten, dat de Leden van dien Raad zich verdeelden in twee Commissiën, waar van de eene alle zaken van Regering, ofte de administratie der Justitie en Policie in de Asiatische Bezittingen concernerende, en de andere alles, wat tot de Finantiën, en de Asiatische Domeinen van den Staat, met derzelver voordbrengselen, betrekking heeft, zoude beärbeiden, en de te nemene maatregelen vervolgens, benevens hunne consideratiën, ter materie dienende, aan den geheelen Raad voordragen; terwijl, buiten deze, noch eene derde Commissie, uit Leden der beide andere, ten getale van drie, bestaande, en alle zes maanden op nieuw te verkiezen, in zelve voege, alles zoude moeten behandelen en voorbereiden, wat den staat der Militie en Defensie dezer Bezittingen aangaat, hetwelk, ter vermindring van alle verwarring, privaatelijk behoort te staan ter beschikking van dezen Raad, onder Ulieder Oppergezag.

De verdere bepalingen, welke voor dit Collegie zouden kunnen dienen, zoo met betrekking tot deszelfs zamenstelling, de Ministers en verdere Bedienden, waar van hetzelfde zal moeten zijn voorzien; de bijzondere verpligtingen, aan de Leden en Ministers opteleggen, om alle verkeerde uitwerkzelen van eigenbelang voortekomen, als omtrent het gezag, door hetzelfde te oefenen; het jaarlijksch verslag van deszelfs verrichtingen, en de verantwoording der Uitgaven en Inkomsten, bij hetzelfde gedaan en genoten, zijn vervat bij het Concept eener Instructie, welke wij Ulieden, hier nevens, (Litt. B.) aanbieden, en tot welkers inhoud wij ons, korthedshalven, gedragen; meenende, dat overigens aan dien Raad zelve behoort te worden overgelaten het maken van een Reglement van Orde voor deszelfs Vergadering, Deliberatiën en Werkzaamheden, mitsgaders de benoeming van deszelfs Ministers, Beëmbten en Bedienden; echter die van de beide Secretarissen, welken wij, tot adsistentie van dat Collegie, hoogstnoodzakelijk achten, en van den Ontvanger, niet anders, dan onder Ulieder goedkeuring.

Eindelijk, meenen wij, dat zoo wel het aanzien van dit Collegie, als de aart en gelegenheid van het Bestuur, door hetzelfde wordende uitgeoefend, vorderen, dat de Leden daar van, in geval van misdrijf, in derzelver Bediening begaan, behooren te recht te staan voor het Nationaal Gerechtshof.

De veranderingen, welke eene nieuwe Orde van Zaken in het Indisch Bestuur zal moeten ten gevolge hebben, zijn van grooter gewigt.

De vereenigde Oost-Indische Compagnie oefende niet alleen, in die Gewesten, het Souverein Gezag uit, vermogens de magt, daar toe, van den Staat zelve ontleend, maar zij was 'er ook gezeten als Koopman, beiden die hoedanigheden waren, in het opperste Bestuur in Indiën, als incengesmolten, en de Omslag, behoorende tot eene uitgestrekte Vaart en Handel, die met eigen Schepen gedreven wierdt, was zelfs grooter, dan die van het Politiek Bestuur. Voordaan zullen die Bezittingen, onmiddellijk, van wege den Staat zelve worden beheerd. Deze zal zich niet bezig houden met het drijven van Handel, doch deszelfs Asiatische Domeinen en Inkomsten onder een geregeld Bestuur brengen. De geheele Omslag eener Scheepvaart, die welêer eene Navale Magt van honderd en vijftig groote schepen vereischte, houdt op. De Indische Zeeën worden voor alle Bataafsche Schepen opengesteld, en, met eenige weinige uitzonderingen, door de algemeene belangen van 's Lands Ingezetenzen zelve voorgeschreven, worden alle Europeesche en Indische Handelwaaren aan eenen vrijen Handel overgelaten. De voorname vereischten van dit nieuw Bestuur moeten, naar ons inzien zijn, dat hetzelfde met alle noodige magt worde bekleed, om in zulke verre afgelegene Gewesten, de Oppermagt van het Bataafsche Volk, door hetzelfde wordende uitgeoëffend, behoorlijk te doen eerbiedigen, al dat geene te verrichten, wat strekken kan tot bevoordering van de wettige belangen van den Staat, tot behoud en beveiliging der Asiatische Bezittingen, en tot vermeerdering van derzelve bloey en welvaart; doch ook, dat hetzelfde ten vollen ondergeschikt zij aan den Asiatischen Raad, en gebragt worde onder eene gestrengte verantwoordelijkheid, wegens alle deszelfs verrichtingen. Het eerste is allernoodzakelijkst. De verre afstand dezer Bezittingen, de aart en geneigdheden van Colonisten, welke in alle Volkplantingen eene meer dan gewoone maat van ondergeschiktheid vorderen; de denkbeelden zelve der Vorsten en Volken, welke op die Bezittingen gezeten zijn, of dezelve omringen, — dit alles duldt niet, dat het Hoog gezag in Indiën gebragt worde onder enge bepalingen. Waardigheid en Luister moeten hetzelfde, voor het oog van Vreemde Volken, van zoo veele Leeroerige Vorsten en Grooten, en van Millioenen Menschen, daar aan onderworpen, respectabel en aanzienlijk maken, en ook hier moet men zich herinneren, dat geene talrijke Legerhenden den steun van Nederlands vermogen in Asia uitmaken, en bezwaarlijk immer zullen kunnen uitmaken, doch, dat hetzelfde eeniglijk rust op de genegenheid der Indische Volken, door goede trouw en gematigdheid verworven, en op de voorduurende opinie eener, in vroegere en gelukkigere dagen, betoonde Superiëriteit. Mr. *Hastings*, en wie was immer beter bevoegd om over dit gewichtig onderwerp te oordeelen? zegt ergens, *the touch*

of chance or the breath of opinion may dissolve the British power in India, »(eene ligte aandoening van de [kans van het fortuin of] »waassem der opinie kan het Britsch vermogen in Indiën uit één doen »smelten.») Is dit waar, omtrent een vermogen, dat de Schatten van *Hindostan* tot zijne beschikking, en talrijke Legers en Vlooten tot zijne bescherming heeft, hoe veel meer vordert ons belang in Indiën, dan niet, zulks in het oog te houden?

De verdere beginzelen, welke bij de zamenstelling van een nieuw Bestuur in Indiën moeten in aanmerking komen, zijn die, welke ook op alle Regeeringen in Europa toepasselijk kunnen worden gemaakt, en de vruchten zijn van de ondervinding der beschaafde Eeuwen; zoo als, orde en kalmte in de overweging, klem en spoed in de uitvoering, eenvoudigheid in de form, eene juiste beperking en afdeeling van Gezag en Werkzaamheden, en inzonderheid ook, eene zorgvuldige afscheiding der administratie van de Justitie van het Politiek Gezag, en voldoende voorzorge, dat het laatste nimmer op de eerste eenen willekeurigen invloed kan oefenen.

Dit Bestuur moet echter, voor zoo veel die Inlandsche Volken aangaat, welke onder het Gebied van den Staat gezeten zijn, gewijzigd worden naar derzelver aart en zeden, of liever, het moet, ten hunnen opzichte, meer zijn een Bestuur van Toevoorzicht, dan van onmiddellijke Regeering. Wij hebben reeds bevorens opgemerkt de noodzakelijkheid, dat de Inlanders gelaten worden onder het gezag van hunne eigene Hoofden, bij hunne eigene Zeden en Gewoonten, onder hunne eigene Wetten en Rechtspleging, die Hoofden te leiden en aantespooren tot eene trouwe betrachtning hunner pligten,—den Gemeenen Man, zoo veel mogelijk, tegen alle willekeurig geweld te beveiligen en te beschermen,—hem, behoudens zijne wettige verpligtingen tot den opbrengst van een gedeelte van zijnen Arbeid en deszelfs Voordbrengzelen, het vrije en onbelemmerde genot van het overige te verzeeken,—zijne Rechtspleging te ontheffen van allen verkeerden invloed en ingeslopen misbruiken,—en hem het verkrijgen van goed en onvertogen Recht, volgens zijne Wetten, zoo gemakkelijk mogelijk te maken, mitsgaders te zorgen, dat hij in rust en veiligheid zijne dagen kan slijten;—zie daar, de voornaamste pligten, welken het Indisch Bestuur, naar onze meening, omtrent den Inlander behoort te vervullen, daar in meer den toon voerende van eenen Vader, die het welzijn van zijn Huisgezin zoekt te bevorderen, dan die van eenen gebiedenden Opperheer.

Op deze gronden is gebouwd het Sijsthema van Bestuur voor de Asiatische Bezittingen van den Staat, door ons ontworpen, hetwelk wij de eere hebben Ulieden aantebieden, en vervat is in het Concept-

Charter, waarvan wij reeds meermalen hebben gewag gemaakt, van Articul 5. tot 89. ingesloten, en voords bij Articul 99, en de drie volgende van hetzelfde Charter, mitsgaders bij de Instructie voor den Gouverneur-Generaal, Litt. C, en eene gelijke Instructie voor het Hoge Gerechtshof van Bataafsche Indiën, Litt. D, met twee Bijlagen, Litt. D. 1°, en Litt. D. 2°, tot deze laatste behoorende, alle welke Stukken wij de eere hebben, hier nevens, overteleggen. Gijlieden zult daarbij, gelijk wij eerbiedig vertrouwen, met de vereischte orde en nauwkeurigheid, ontwikkeld vinden alle die voorzieningen, welke wij meenen, dat, voor het tegenwoordige, omtrent het Bestuur in Indiën behooren te geschieden, met die onwrikbare gronden, waar op hetzelfde, ook voor het vervolg, behoort te worden gevestigd. Het zij ons dierhalven vergund, ons in het algemeen aan den inhoud dezer Stukken te mogen gedragen, en ons overigens, ter vermindering van lastige herhalingen bij deze consideratiën, te mogen bepalen tot eenige aanmerkingen, die, tot volledig verstand der gronden en bedoelingen van zommige zaken, daarbij voorkomende, dienstig kunnen zijn.

In alle Volkplantingen, of Overzeesche Bezittingen, het zij dezelve aan Monarchiën, of aan Gemeenebesten toebehooren, ziet men eenen Ambtenaar van eene hooge autoriteit en aanzien aan het hoofd der zaken, door wien de Mogende zelve, welke hij dient, als vertegenwoordigd wordt. In de Engelsche, zoo wel als in onze Oost-Indische Bezittingen, voert hij den titel van Gouverneur-Generaal. Deze inrichting, waar van de nuttigheid, door een algemeen en standvastig gebruik, boven alle bedenking schijnt gesteld te zijn, komt ons, indedaad, allerheilsaamst en noodzakelijkst voor; zij geeft klem en waardigheid aan de Regeering, vooral in het oog der Indische Volken, die, geene andere dan de éénhoofdige Regeering kennende, hetzelfde ontzag niet zouden hebben voor eene Oppermagt, die zich beperkt of verdeeld aan hunne oogen zoude opdoen, ja zich daar van nauwelijks een begrip kunnen vormen, om welke reden zelfs de Generale Commissie, in het Jaar 1791 naar Indiën gezonden, ofschoon met de Opperste Magt, in die Gewesten, in den volsten zin bekleed, verkozen heeft, gedurende haar verblijf aldaar, aan den Gouverneur-Generaal, alle die betooning van Uitvoerend Gezag, en al dat aanzien te laten, waaraan de Oostersche Volken, zedert bijna twee Eeuwen, gewoon waren.

De aart dezer bediening, en de schakel der menigvuldige bezigheden daar aan verknogt, zijn ook zoodanig, dat dezelve, bij mogelijkheid, niet wel anders dan door één en denzelfden Persoon, die door eene onafgebrokene behandeling, met alle bijzonderheden daartoe betrekkelijk, nauwkeurig bekend is, en bekend blijft, kan wor-

den waargenomen. Ook vordert dezelve, vooral in moeilijke tijden, begaaftheden, welke men niet wel onderstellen kan, altijd in de overige Leden der Hoge Regeering te zullen aantreffen; en, daar de wijze van zien, zelfs bij Liederen van gelijke bekwaamheden, en met dezelfde oogmerken beziel, dikwijls zeer verschillende kan zijn, zoo zoude ook dit, in Bezittingen, op een zoo verren afstand gelegen, van zeer nadeelige gevolgen kunnen zijn voor de belangen van den Staat, wanneer de Opperste Magt van Repräsentatie en Uitvoering, bij afwisseling, dan door dezen, dan door geenen, zoude moeten worden uitgeoëffend, eu wij moeten zulks dierhalven, zoo niet als geheel inpracticabel, ten minsten als hoogstschadelijk en van gevaarlijke gevolgen, ten eenemaal afraden.

In den Persoon van den Gouverneur-Generaal behoort dierhalven gevestigd te zijn het Hoogst Uitvoerend Gezag in die Gewesten. Daar in ligt zeker opgesloten het Opperbevel over de Land- en Zeemagt van den Staat, zich aldaar bevindende, doch bijzondere omstandigheden maken, hier omtrent, eene uitdrukkelijke bepaling allernoodzakelijkst. Het is bekend, dat de Oost-Indische Compagnie, tot in het Jaar 1780, alléén in de verdediging harer Bezittingen heeft voorzien. Zedert dat jaar heeft de Staat, een en andermaal, Schepen van Oorlog naar derwaards gezonden, doch het denkbeeld dat zommigen van derzelve Bevelhebbers zich nu en dan maakten van de Hoge Regeering van Indiën, (ofschoon dezelve indedaad het Oppergezag uitoëffende, op uitdrukkelijke authorisatie van den Souverain, en een iegelijk, zich aldaar bevindende, van wat staat of conditie ook, volgens den duidelijken inhoud van de Wetten, door den Souverain geëmaaneerd, daaraan was onderworpen) heeft meermalen aanleiding gegeven tot groote moeilijkheden; men heeft zelfs Capiteins van Oorlogs-fregatten, in den jongsten Oorlog, volstrekt zien weigeren, zich te stellen onder de ordres van een Gouverneur Generaal, ter defensie van India's Hoofd-plaats, tegen den Vijand. Dan eens wierdt de Hoge Regeering door hun beschouwd, als de bloote Agenten van een Commerciëel Lichaam; dan wederom wierdt de Gouverneur Generaal, om dat hij geene afzonderlijke Militaire qualiteit bezat, in dienst van den Staat, onbevoegd geächt, om, aan eenig Militair in dezen dienst, Ordres te kunnen geven; en ofschoon diergelijke verkeerde begrippen, en niet ongewoone gevolgen van Menschelijke zwakheden, doorgaans zijn behandeld met eene inschikkelijkheid, welke het algemeen belang voorschreef, zoo zijn nogthans de nadeelige invloed, welken zulks hebben moet op de bewaring van het zoo noodig aanzien en het gezag der Regeering, en de gevaarlijke gevolgen, die daar uit kunnen voortvloeijen, zelfs voor de veiligheid en het behoud dier Bezittingen, te tastbaar, dan

dat wij Ulieden niet zouden adviseeren, om daar tegen, op de krachtigste wijze mogelijk, te voorzien; te meer, daar voordaan zoo wel de Land- als Zeemagt van den Staat, tot derzelver bescherming, zal worden gebezigd, en het te vreezen is, dat de overgang dezer Bezittingen, onder de onmiddellijke beheering van den Staat, alleen niet voldoende zal zijn, om de ééns veld gewonnen hebbende vooroordeelen genoegzaam te ontwortelen. Om deze redenen hebben wij gemeend, dat niet alleen Ulieder wil ten dezen opzichte, bij het Charter (Articul 5. en 36.) ten klaarsten behoorde te worden uitgedrukt, maar dat ook de Gouverneur-Generaal, bij deszelfs benoeming, tevens behoorde te worden aangesteld tot Luitenant-Generaal in dienst der Bataassche Republiek, en voor hem eene gedistingueerde Uniforme vastgesteld¹, op dat de, voor het oog van den Inlander, noodige onderscheiding, tusschen hem en andere Hoge Militaire Bevelhebbers, die voordaan in Indiën zouden kunnen aanwezig zijn, altijd kan blijven stand grijpen.

Aan den Gouverneur-Generaal, zouden dienen te worden toegevoegd eenige Raden, om, benevens hem, uittemaken het Lichaam der Hoge Regeering van Bataafsche Indiën, welke Regeering zoude hebben het beleid van alle zaken, de Policie en Civiele Regeering betreffende. Drie Ordinaire Raden achten wij daartoe voldoende te zijn, benevens twee Extraordinaire. Dit getal is zeker ongelijk minder, dan dat, waaruit thans de Hoge Regeering van Indiën is zamengesteld; doch men moet daarömtrent in aanmerking nemen, dat zoo niet het gewigtigste, zeker het omslagtigste en werkelijkste gedeelte der tegenwoordige bezigheden van dat Hoge Collegie, gedeeltelijk, zoude wegvallen, met de eigen Navigatie en Handel, — gedeeltelijk, voor zoo verre de Administratie der Finantiën en Domeinen aanbelangt, worden overgebracht op eenen afzonderlijken Raad, bij Articul 37. en 38. van het Charter omschreven, terwijl wij verder meenen, dat de genoegzaamheid van dit Collegie, tot de gewigtige functiën, waarmede hetzelve zal zijn belast, altijd meer zal afhangen van de hoedanigheden der Persoonen, welke hetzelve zullen uitmaken, dan van derzelver getal, en dat onze voorslag daarömtrent volkomen toereikende zal zijn, wanneer de keuze daarömtrent steeds gevestigd zal worden op waardige en bekwame voorwerpen, zonder

¹ Bij de Besluiten van het Staatsbewind van 6 Mei en 26 Julij 1802 is bepaald, dat de montering van den Gouverneur aan de Kaap de Goede Hoop, van de Gouverneurs der W. I. Bezittingen en van den Gouverneur-Generaal der O. I. Bezittingen, voor het vervolg en gedurende den tijd, dat dezelve in dienst van den lande zijn, bestaan zal in een donker blaauwen rok, met een goud borduursel afgezet, zonder epauletten, doch voor het overige, zoo als dezelve voorheen door de Luitenant-Generaal gedragen werd; voorts een rood kamisool en broek en een driekanten hoed met een liggende witte pluim.

hetwelk alle verbeteringen en reformes toch ijdel zouden zijn; zelfs zouden alsdan drie Raden, benevens den Gouverneur-Generaal, toereikende zijn, doch wij hebben 'er nog twee Extraordinaire Raden bijgevoegd, zoo op dat de Ordinaire Raden, ingeval van ziekte, of afwezigheid, altijd zouden kunnen worden vervangen door Lieden, welke bereids eene genoegzame kunde van zaken van Regeering hebben verkregen, als om dat 'er altijd zoodanige Lieden zouden aan handen zijn, om, in cas van vacatures, te kunnen optreden, volgens de bepalingen, daarömtrent voorkomende bij de 13de, 14de, 15de, 16de en 17de Articulen van het Charter, waarbij Gijlieden tevens het noodige omtrent de ordre der deliberatiën van dit Collegie, en de form der Besluiten, zult vinden voorgeschreven.

Daar nu van de gesteldheid van dit Collegie zal afhangen, zoo wel de uitslag van alle die gewigtige maatregelen, welken wij bij deze consideratiën voorslaan, als ook, voor het vervolg, de veiligheid en voorspoed der Asiatische Bezittingen, en derzelve invloed op de belangen van den Staat, zoo achten wij het noodig, alle die voorzorgen te nemen, welke binnen het Menschelijk bereik zijn, dat, tot hetzelfde, altijd voorwerpen mogen worden gekozen, die door hunne begaafdheden en bekende probiteit daartoe geschikt zijn, en aan welke zulke groote belangen veilig kunnen worden toebetrouwd.

Daartoe dienen de verëischten, tot de waardigheid van Gouverneur-Generaal, en de Raadsplaatzen van Indiën, bij Articul 7, en de wijze van vervulling derzelve Bedieningen, bij Articul 8, 9, 11 en 13 van het Charter, mitsgaders de bepaling Art. 12, dat geene Militaire Hoofd-Officiëren kunnen zijn Ordinaire of Extraordinaire Raden, zoo lange zij hunne Militaire qualiteit bekleeden, terwijl Articul 9 handelt over het geval, dat het Staats-Bewind dienstig zoude kunnen oordeelen, eenig Persoon of Persoonen te benoemen, om, provisioneel, in de Bediening van Gouverneur-Generaal, in cas van Vacature, optevolgen.

Door aan den Asiatischen Raad optedragen het formeeren van Nominatiën van geschikte voorwerpen tot de voorsz. Hoge Bedieningen, ten einde aan het Staats-Bewind te worden voorgelegd, hebben wij bedoeld, eensdeels aan de beoordeeling van het Staats-Bewind dienstbaar te maken de ondervinding, welke de Asiatische Raad zoo zeer in de gelegenheid zal zijn te verkrijgen van de hoedanigheden der Indische Ambtenaren, terwijl het ons overigens is voorgekomen, zoo wel met de billijkheid, als met 's Lands belangen, te strooken, dat een Collegie, zoodanig zamengesteld, als wij zulks hier voren hebben aangewezen, eenen, aan de keuze van het Staats-Bewind, ondergeschikten invloed oeffene in eene zaak, waaraan het goed gevolg van deszelfs moeilijke en gewigtige werkzaamheden ten nauwsten verbonden is. Echter hebben

wij noodig geoordeeld, te bepalen, dat, op de voorsz. Nominatiën der Raden Extraordinair, altijd zullen moeten geplaatst worden zoodanige Ambtenaren van de eerste Classe, als door den Gouverneur-Generaal daartoe (volgens Articul 13.) bij voorraad, zullen zijn geëssumeerd, ten einde, daar door, de eerezucht der Indische Ambtenaren des te meer aanteprikkelen, en het aanzien van den Eersten derzelve te bewaren, zonder nogthans gehouden te zijn zijne keuze altijd te bevestigen.

Daar het wijders van zeer gevaarlijke gevolgen zoude kunnen zijn, wanneer het Hoofd der Indische Regeering, naar eigen goedvinden, deszelfs functiën zoude kunnen nederleggen, hebben wij gemcend, dat daar tegen, bij Articul 10 van het Charter, uitdrukkelijk behoorde te worden voorzien.

De schadelijke uitwerkzelen van het Batavia's Climaat op de Gezondheid, vooral ter plaatze, waar zich het Kasteel, de aloude Residentie der Hoge Regeering, en tot op dit oogenblik de plaats harer gewoone Vergaderingen, bevindt, moeten ten sterksten aanraden, om daartoe een ander Local te verkiezen, waartoe ons het geschiktste is voorgekomen de nabijheid van de tegenwoordige Residentie van den Gouverneur-Generaal, op het Landgoed *Wal te Vreden*, zijnde een gezond Oord, juist zoo verre van de Bataviasche Stranden verwijderd, om van den nadeeligen invloed van derzelve schadelijke uitdampingen bevrijd te zijn, en echter nagenoeg bij de Hoofdplaats gelegen, tot de spoedige behandeling van alle voorkomende zaken, alwaar zich ook zedert eenige jaren bevindt een vast Campement voor het Batavia'sch Guarnisoen,¹ hetwelk, daar door, aan den besmetten Dampkring van de Stad onttrokken, zedert in eenen welstand heeft kunnen worden gehouden, waar over zich een iegelijk, aan welken deszelfs vorige staat bekend is geweest, moet verwonderen, doch hetwelk tevens met de levendigste aandoening moet doen herdenken, dat eene vroegere aanwending van dit hulpmiddel aan duizenden Europeërs het leven zoude hebben gespaard, zoo dat wij niet alleen zouden meenen, dat de maatregelen, door de Generale Commissie genomen, tot vestiging van de gewoone Residentie van den Gouverneur-Generaal, op *Wal te Vreden*, en tot legering van het Batavia'sch Guarnisoen, in de nabijheid van dien, behoorden te blijven stand grijpen, maar ook dat, in dien zelfden omtrek, op kosten van den Lande, een convenabel Gehouw behoorde te worden geëxtruëerd, om te dienen voor de bijeenkomsten der Hoge Regeering, met de noodige Wooningen voor derzelve beide Secretarissen, mitsgaders voor de Secretarissen en Adjudan(en) van den Gouverneur-

¹ Dit kampement werd onder het bestuur van den Gouverneur-Generaal Mr. P. G. VAN OVERSTRATEN aangelegd. Zie onze biographie van dezen Landvoogd in het *Indisch Tydschrift*, 1840.

Generaal. Aan den Gouverneur dient echter de faculteit te worden gelaten, om, wanneer buitengewoone omstandigheden zulks noodzakelijk mogten maken, den zetel van het Gouvernement, voor een tijd, naar eenig ander gedeelte van het Eiland Groot Java te verplaatsen, waartoe Articul 33 van het Charter specteert; terwijl, bij de 34ste en 35ste Articulen, die voorzieningen voorkomen, welke ons de geschiktste zijn voorgekomen, in het geval, dat de Gouverneur-Generaal zich, zonder den Raad, naar eenig ander ander gedeelte van het Eiland Java mogt begeven.

Het Hoogste Bestuur in Indiën is, volgens Articul 2 van het Charter, ondergeschikt aan den Raad der Asiatische Bezittingen, en, aan denzelfen, Rekenschap en Verantwoording schuldig van alle deszelfs verichtingen.

Voords dient het Charter zelve, waarbij de grondslagen gelegd zijn van de ghecelte toekomstige beheering derzelve Bezittingen, tot eene richtsnoer voor de Hoge Regeering, in het algemeen, en den Gouverneur-Generaal in het bijzonder, waarnaar zij zich moeten gedragen in de uitoeffening van het uitgestrekt Gezag, waar mede zij respectivelijk moeten zijn bekleed. Echter verdienen zommige bepalingen, daarbij voorkomende, dat wij 'er ter dezer plaatze opzettelijk melding van maken. Zoodanig zijn de voorzorgen, bij Articul 19 genomen, dat de Republiek, door de handelingen van het Indisch Bestuur, niet ligtvaardig in Onlusten of Oorlogen met eenige Inlandsche Vorsten of Staten kan worden gewikkeld, zonder dat echter de Rechten van den Staat, ofte de veiligheid der Bezittingen, ingevalle van dadelijke aanslagen of inbreuken op dezelve, worden veronachtzaamd; eene beperking van Gezag, welke het vorig Indisch Bestuur niet kende, doch zomtjids noodig kan zijn, om de neigingen der Staatszucht tot uitbreiding of overheersching te breidelen, dan, wanneer dezelve nadeelig zouden kunnen worden voor den waaren roem of de belangen der Natie.

De afgelegenheid der Bezittingen, en de billijkheid, dat echter derzelve Ingezetenen niet verstoken worden van die weldadige eigenschap van de Oppermagt des Bataafschen Volks, welke, in zommige gevallen, de genoegdoening der Wet kan kwijschelden, of verzagten, hebben ons genoopt, om bij het 20ste Articul voorteslaan, dat de uitoeffening van het recht van Gratie en Pardon in de Bezittingen, aan de Hoge Regeering, werde gedemandeerd, doch zulks is tevens, zoo wij vertrouwen, zoodanig omschreven, dat alle willekeurig misbruik daarvan volkomen is geweerd, en echter aan Ongelukkigen genoegzame gelegenheid gelaten, om, in gevallen, waarin het Algemeen Belang kan toelaten, dat de goedertierenheid van den Souverain tusschen de Wet en den Schuldigen tusschentreedt, tot dit eenig middel van behoud toevlucht

te kunnen nemen, zonder genoodzaakt te zijn, daartoe den uitslag eener langwijle Briefwisseling met het Vaderland, in een bangen Kerker, afwachten.

De stoorling der Publieke Rust, in afgelegene Bezittingen, kunnende zijn van de geduchtste gevolgen, ja waar door derzelver veiligheid of behoud, al ligt, zoude kunnen worden in gevaar gebracht, zoo hebben wij gemeend, dat vooral, aan het Uitvoerend Gezag, een spoedig en krachtig werkend middel behoorde te worden in handen gegeven, om handelingen, daartoe strekkende, en nog veel meer dadelijke aanslagen op die veiligheid, des noods, onmiddellijk te kunnen stuiten. Hier toe is de inhoud van de 21ste en 22ste Articulen betrekkelijk. Bij het eerste wordt, aan den Gouverneur-Generaal, de magt gegeven, om Persoonen, daarvan verdacht, onmiddellijk in verzekerde bewaring te kunnen doen nemen, doch zoodanig, dat deze Politieke Detentie, in geen geval, langer dan zes Etmalen kan voorduuren, en de Gedetineerden, wanneer de Hoge Regeering bij een voorlopig onderzoek oordeelt, dat 'er grond is tot beschuldiging, deswegens niet anders kunnen worden te recht gesteld, dan voor het Hoge Gerechtshof van Indiën.

Bij Articul 22, is welgemelde Regeering geäuthoriseerd, om, wanneer het Algemeen Belang mogt vorderen, dat eenige Persoon of Persoonen, verdacht van Handelingen, strekkende tot ondermijning van het Publiek Gezag, of tot storing van de Publieke Rust en Veiligheid, ofte uit hoofde van eenige andere oorzaak van groot gewigt en aangelegenheid, onverwijld, uit de Bezittingen van den Staat in Oost-Indiën, zouden behooren te worden verwijderd, zoodanige Persoon of Personen dadelijk te doen vertrekken, of, des noods, optezenden naar Europa. Eene diergelijke magt tot opzending was ook bevorens, door 's Lands Wetten¹, aan het Indisch Bestuur toegekend, doch onbepaald. Wij voor ons, van de nuttigheid en noodzakelijkheid der zaak zelve overtuigd, meenen echter, dat ook, hier in, tegen alle misbruik van Gezag, kan en behoort te worden gewaakt, eensdeels door de uitoefening van die magt, alleen te bepalen tot die gewigtige en buitengewoone

¹ In art. 33 van den artikelbrief van de Staten-Generaal van 4 September 1742 was, onder anderen, bepaald, dat wanneer Heeren Bewindhebbers of de Hooge Regering iemand opzonden naar het Vaderland, zonder daarbij dïffamerende expressiën te gebruiken, of hem qualiteit of gage te ontnemen, zij op geenerlei wijze verplicht zijn redenen op te geven van de overzending, welke zij hebben gelieven te doen. Toen Kommissarissen-Generaal bij hunne missive van 24 Mei 1795 goedvonden drie leden van den Raad van Justitie des Kasteels van hunne bedieningen te ontslaan, met bepaling, dat zij met het eerst vertrekkende schip of schepen, met behoud van qualiteit en gage, naar Nederland zouden worden opgezonden, verklaarden zij dan ook slechts zulks te doen «om redenen Ons daartoe moverende».

gevallen, zoo even omschreven, anderdeels door de Regeering, deswegens, verantwoordelijk te stellen aan den Asiatischen Raad, en zelfs aansprakelijk te verklaren in Rechten, wanneer dezelve, volgens het oordeel van dien Raad, daar in mogt gehandeld hebben uit volstrekte willekeur, bijzondere vijandschap, of opzettelijke onrechtvaardigheid; terwijl, in allen gevalle, bij het 23ste Articul gezorgd is, dat van die magt nimmer misbruik kan worden gemaakt, tot het oeffenen van eenigen Politieken invloed op het Hoge Gerechtshof van Indiën, of de Persoonen hetzelfde uitmakende, waaromtrent wij geene bedenking hebben gevonden, eene uitzondering te maken, daar de, door ons, voorgeslagen plaatsing van dit Gerechtshof, op eenen genoegzamen afstand van de Hoofdplaats of eenige andere Hoofd-bezitting, de gevallen genoegzaam onmogelijk maakt, waarin het gebruik dier magt, ten hunnen opzichte, noodzakelijk zoude kunnen zijn. Gelijk nu de Gouverneur-Generaal, volgens onze voorstellen, permanent zoude zijn aan het Hoofd van het Indisch Bestuur, moet men verwachten, dat de keuze van het Staats-Bewind, tot deze gewigtige Bediening, altijd vallen zal op voorwerpen, daartoe volkomen berekend, en zoodanig bekend door hunne probiteit en verdiensten, dat daaromtrent niets aan de uitkomst worde overgelaten; en, dit tot onzen grondslag nemende, hebben wij ons voorgesteld het geval, dat, in zaken van groote aangelegenheid, en betreffende het welvaren van de Bataafsche Republiek, ofte het behoud harer Bezittingen, de meerderheid der Hooge Regering ware van een ander gevoelen, dan de Gouverneur-Generaal, zonder dat het mogelijk zij de verschillende opiniën tot elkanderen te brengen, en gemeend, het oirbaar van den Staat te vorderen, dat in die gevallen (in naarvolging van het geen in de Engelsche Bezittingen, in Oost-Indiën, plaats heeft,) aan den Gouverneur-Generaal de magt worde gegeven, om het Besluit optemaken, overëenkomstig zijn bijzonder gevoelen, doch ook geheel alleen onder zijne afzonderlijke verantwoording; daar het ons is voorgekomen, dat het publiek welzijn ten hoogsten zoude kunnen worden geëxponeerd, wanneer de Man, door het Staats-Bewind zelve, aan het Hoofd der Zaken geplaatst, en reeds als zoodanig met eene veel uitgestrektere verantwoording belast, dan de bijzondere Leden der Regeering, — die het best den schakel kent van alle zaken en omstandigheden, het Bestuur der Asiatische Bezittingen concerneerende, en, zal hij dit Bestuur wel en gelukkig uitoeffenen, alle de verrichtingen der Regeering, in zaken van gewigt, tot bevoordering van zijne deugdzame oogmerken, moet kunnen doen samenwerken, — in die gevallen, door overstemming, zoude kunnen worden genoodzaakt, tot de uitvoering van maatregelen, welke hij, in conscientie, zoude vermoenen, tegen de wezenlijkste belangen van den Staat te strijden.

Deze magt moge grooter schijnen, dan die bevorens aan de Gouverneurs-Generaal onzer Bezittingen in Oost-Indiën toekwam, doch dezelve wordt rijkelijk opgewogen, door de bepaalde verantwoordelijkheid, waaronder deze Ambtenaar, gelijk in meer dan andere opzichten, ook hier omtrent, volgens onze voorstellen, gebragt wordt, en door de bepalingen, voorkomende bij het 26ste Article van het Charter, waarbij de strengste maatregelen zijn genomen, ten einde de Asiatische Raad, aan welken de Gouverneur-Generaal altijd ten vollen ondergeschikt blijft, in alle gevallen, waarin hij noodzakelijk mogt hebben geoordeeld van deze buitengewoone magt gebruik te maken, ten spoedigsten een volledig en naauwkeurig verslag bekomme van alles, wat daartoe betrekking heeft, en dus in staat worde gesteld, om, des noods, zoodanige voorzieningen te kunnen doen, als de zaak zoude mogen vereïsschen, terwijl die zelve magt reeds aanmerkelijk wordt beperkt bij het 25ste Article, volgens welk dezelve zich niet vermag uittestrekken tot het nemen of uitvoeren van zoodanige Besluiten, welke niet wettiglijk zouden hebben kunnen worden genomen, met concurrentie van de Raden, nochte tot het opbrengen van eenige Belastingen, en ook alleen wordt toegekend aan een Gouverneur-Generaal, door het Staatsbewind aangesteld, en dus met dat gedistingueerd vertrouwen verëerd, hetwelk de voorname grond van dit ons voorstel uitmaakt,

Vorderen het gewigt en het aanzien der Bediening van Gouverneur-Generaal, dat hij, die dezelve bekleedt, zij van een onbevlekt Character, veel minder nog kunnen dezelve dulden, dat deze Hoge Ambtenaar, in enig geval, gedurende zijne functie, in Indiën, zoude kunnen zijn bloot gesteld aan gerechtelijke vervolging, wegens misdrijf. Slechts de zweem daar van zoude hem, zelfs bij de volkomenste onschuld, wanneer die naderhand mogt blijken, bij hun, voor welken hij de Hoogheid van het Bataafsche Volk moet vertegenwoordigen, die mate van eerbied en hoogachting doen verliezen, welke daar toe vereïschtd worden, en dus, dadelijk, onbekwaam maken tot het volbrengen zijner functiën. Wij gevoelen, zoo zeer als iemand, al wat gezegd kan worden omtrent de mogelijkheid, dat aldus eene misdaad, in den Persoon van den Gouverneur-Generaal, voor een tijd, ongestraft zoude kunnen blijven, en het strijdige van zoodanige uitzondering met de Algemeene Beginzelen eener gelijkmatige Rechtspleging, die zoo zeer voegt aan een vrij Gemeenebest; doch meenen, dat, daar tegen, in aanmerking behoort te komen, dat de onderstelde hoedanigheden in hen, welken dit Ambt zullen bekleeden, het genoegzaam voor moreel onmogelijk moeten doen houden, dat zij zich aan zoodanige misdaden zullen vergrijpen, en dat, wanneer echter voorbeelden der droevige uitwerkzelen van menschelijke zwakheid

of driften, zelfs in hun, die hunne deugd, door eene lange en standvastige beoeffening, boven dezelve, schenen gesteld te hebben, de Phijscque mogelijkheid daar van overlaat, de nadeelen, welke voor de Maatschappij, in een enkel geval, zouden kunnen voordspruiten, niet te vergelijken zijn met die, waar aan de Algemeene Belangen geduurig zouden kunnen zijn blootgesteld, wanneer de Vertegenwoordiger van de Oppermagt van het Bataafsche Volk in Indiën, aldaar, wegens misdrijf, in Rechten zoude kunnen worden aangesproken; ja de invloed, daar van, op de denkwijze der Asiatische Volken zoude zoo groot zijn, dat hij, die eenmaal die Hoge Waardigheid heeft bekleed, zelfs dan niet, onzes erachtens, aan eenige Crimineele vervolging in Indiën behoort onderhavig te zijn, wanneer hij dezelve heeft afgelegd; de smet daar van, zoude in het oog der Volken, zelfs het voorheen door hem bekleedde Character, in zijne Opvolgers, krenken, en wij houden het daarom voor verkieslijk, dat, (volgens Articul 28 van het Charter) de Gouverneur-Generaal, wegens alle misdaden, door hem, in Indiën, het zij gedurende, of na het afleggen van zijne Ambts-bediening, gepleegd, te recht sta voor het Nationaal Gerechtshof, hier te Lande; op dat echter de Gouverneur-Generaal wete, dat dit voorrecht, door eene imperieuse noodzakelijkheid voorgeschreven, door hem, niet ongestraft zoude kunnen worden misbruikt, om gepleegde misdrijven aan de kennis van dit Gerechtshof, ofte van het Staats-Bowind te onttrekken, behooren de Præsident van het Hoge Gerechtshof in Indiën, benevens de Procureur-Generaal, geauthoriseerd te zijn, om daaromtrent zoodanig toevoorzicht te oeffenen, als, bij het aangehaalde Art. 28, is voorgedragen, doch waar van de nitwerkzelen zich, van hunne zijde, nimmer, op eenigerlei wijze, voor het oog van het Publiok in Indiën, behooren te manifesteren.

Ook de conservatie van het Character van de Raden van Indiën, voor het oog van den Inlander, vordert in dezen veel omzichtigheid, en bijzondere bepalingen. Daar hetzelfde echter geenszins in aanzien gelijkstaat met dat van den Gouverneur-Generaal, zijn ons geene genoegzame redenen voorgekomen, waarom deze Raden niet in geval van misdrijf, in Indiën zouden kunnen worden te recht gesteld, mits zulks niet geschiede ter plaatse hunner Residentie, maar alleen voor het Hoge Gerechtshof, en daaromtrent alle die noodige eguards worden in het oog gehouden, welke de aart der zake in dat Land schijnt te vorderen, gelijk wij zulks, bij de 30, 31 en 32 Articulen van het Charter, hebben in het oog gehouden.

Wij houden het voor een wezenlijk gebrek in de tegenwoordige inrichting van het Indisch Bestuur, dat zoo wel alle deelen van

Administratie; als van Regeering, zich zamen gevoegd vinden in het Lichaam der Hoge Regeering. Hier door is de Gouverneur-Generaal verplicht, zich op te houden met veele zaken en details van minder belang, welke zijnen kostbaren tijd verslinden, en verhinderen, denzelven geheel te besteeden tot de betrachtung der groote belangen, welke hem zijn toebetrouwd.

Ook maakt zulks de vergaderingen der Hoge Regeering menigvuldig en langwielig, terwijl ook de bezigheden van den Directeur-Generaal, die ondergeschikt aan de Hoge Regeering, het toevoorzicht heeft over den Koophandel, en de administratie der Finantiën en Goederen van de Compagnie, zoo uitgestrekt zijn, dat er maar weinige gevonden worden, in staat, om dezelve met de vereischte nauwkeurigheid waartenemen, waar van de Compagnie meer malen de nadeelige gevolgen, tot hare merkelijke schade, ondervonden heeft. Wel is waar, dat met den Koophandel en eigene Scheepvaart veele werkzaamheden zullen wegvallen, welke voorheen het Indisch Bestuur bezig hielden, doch de Administratie der Finantiën, het naargaan van alle gedeelten der Publicke Oeconomie, zoo te Batavia, als op de Buiten-Comptoiren, het gadeslaan der onderscheidene Cultures op Java, aan welker instandhouding, aanmoediging, verbetering, den Staat zoo veel gelegen ligt; het toezicht, daar over, op de Buiten-Comptoiren; dat, over den Particulieren Handel, welke eene geduurige werkzaamheid vordert, ten einde aan den eenen kant ongestoord die vrijheid te genieten, welke aan denzelven zal worden toegekend, en, aan den anderen kant, binnen de palen te worden gehouden, waar door die vrijheid zal worden afgeperkt; het ontvangen, gadeslaan, en afzenden of afleveren der Producten, welke door den Staat, het zij uit hoofde van Verbindnissen met andere Vorsten, het zij uit deszelfs eigene Territoiren, zullen worden ontvangen; — dit alles, en de menigvuldige details, welke daar toe behooren, zoude ten minsten eene verdubbeling vorderen van het getal der Raads-leden van de Hoge Regeering, door ons voorgeslagen, en dan nog zouden de inconvcnienten, welke thans, uit eene opeenstapeling van zoo veele bezigheden, van verschillenden aart en gewigt, in het Lichaam der Regeering, welke thans worden ondervonden, blijven voorduuren.

Om dierhalven daar in te voorzien, en het Bestuur te brengen op den meest geregelden en geschikten voet, om, aan den Staat, eene zuivere en oplettende Administratie en beheering van zijne Gelden, Goederen en Domeinen, te verzekeren, en alle misbruiken, zoo veel mogelijk, te weeren, achten wij noodig, dat, met intrekking van den Post van den Directeur-Generaal, een Raad van Fi;

nantiën en Domeinen; resideerende te Batavia, en, onder het Præsidië van een der Ordinaire Raden van Indiën, bestaande in een Vice-præsident en agt Raden, behoort te worden opgericht, benevens eene Generale Rekenkamer, bestaande uit drie Rekenmeesters, van welke beide Collegiën wij de hoofdtrekken hebben opgegeven bij de 37, 38 en 39 Articulen van het Charter, en bij de 40, 41 en 42 Articulen van de Instructie voor den Gouverneur-Generaal; terwijl aan het nieuw Bestuur in Indiën, aan het welk het Staats-Bewind zal goedvinden deszelfs vertrouwen te schenken, de verdere Organisatie dezer beide Collegiën behoort te worden overgelaten.

De tractementen der Leden dezer nieuwe Collegiën zullen minder behoeven te zijn, dan die van de Raden van Indiën, en dus voor een groot gedeelte gecompenseerd worden door de besparing van het getal dezer laatsten, welke, volgens ons voorstel, plaats zoude hebben, terwijl ook de Præsidië van verscheidene mindere Collegiën, welke thans door Leden van de Hoge Regeering worden waargenomen, inzonderheid die van de Weeskamer, en Heemraden der Bataviasche Ommelanden, zeer gevoeglijk voordaan aan de Leden van den Raad der Finantiën en Domeinen zouden kunnen worden opgedragen, en de Inkomsten, daar aan verknogt, in Computatie gebragt van derzelver Bezoldigingen. Eene andere besparing zoude men vinden in de afschaffing der afzonderlijke Directie over den amfioen-handel, zoo lang deze Handel voortduurt, welke geheel op den voorn. Raad zoude dienen te worden overgebragt. De thans exteerende Bedieningen van Ontvanger-Generaal, en Klein Cassier, zouden kunnen in stand blijven, met dat onderscheid, dat de Ontvanger-Generaal aan den Raad wierdt toegevoegd, als een zijner Ministers, en in dezen Post ingesmolten die van Groot Cassier, terwijl de Klein Cassier mede aan den Raad ondergeschikt zoude moeten zijn, en voords alle thans plaats hebbende heilzame voorzorgen, tot securiteit van de Publieke Cas, zorgvuldig moeten bewaard blijven. Behalven dat, zoude de Raad nog moeten voorzien zijn van eenen Secretaris; doch de Bedieningen der beide Opper-kooplieden van het Kasteel, thans noodig om de werkzaamheden van den Directeur-Generaal te verligten, zouden kunnen worden ingetrokken, zoo wel als de Bediening van Visiteur-Generaal, wiens functiën aan Rekenmeesteren zoude worden opgedragen.

Het groot belang, het welk de Staat heeft bij de instandhouding en goede administratie der Javasche Hout-bosschen, in deszelfs Territoiren gelegen, vordert, naar ons inzien, dat, onder het algemeen toezicht daar over, het welk aan den Raad der Finantiën en Domeinen zoude toekomen, een afzonderlijk Collegie, uit drie kun-

dike Lieden bestaande, daar mede bijzonder werde belast, het welk deszelfs verblijf zoude moeten houden op zoodanige plaats van Java's N. O. Kust, als het best geschikt kan worden geoordeeld, om die Bosschen, met de meeste nauwkeurigheid te kunnen gadeslaan, en het Bestuur daar over uitoeffenen; ook de hoofdeigenschappen van zoodanig Collegie van Houtvesterije zijn, bij het 40 Art. van het Charter, en het 43 Art. der Instructie voor den Gouverneur-Generaal, aangewezen, en de verdere inrichting van hetzelfde dient, als aan Plaatselijke omstandigheden verbonden, almede aan het toekomstig Bestuur in Indiën te worden overgelaten, zoo wel als het maken van alle nieuwe inrichtingen op de Buiten-Comptoiren, welke, in den geest der nieuwe inrichtingen, ter Hoofdplaatse noodig zullen zijn, om alles, zoo veel mogelijk, te brengen op eenen eenparigen en met elkanderen overeenstemmenden voet; alles echter onder approbatie van den Asiatischen Raad, aan welchen daar toe, door den Gouverneur-Generaal in Rade, de noodige voordragten zullen moeten worden gedaan.

Tot dus verre hebben wij gehandeld over den vorm van het aanstaande Bestuur in Indiën; thans moeten wij nog melding maken van eenige grondregelen, welke omtrent de uitoeffening van dat Bestuur behooren te worden vastgesteld, voorkomende bij de 42ste en volgende Articulen van het Charter, en wel in de eerste plaats omtrent de Ambtenaren.

Geheel verkeerd was die inrichting, onder het vorige Bestuur, volgens welke de meesten der Ambtenaren, in Indiën, hun bestaan voornamelijk moesten vinden in zekere bijmiddelen, van hunne eigenlijke Bezoldigingen afgescheiden.

Dit maakte hunne Inkomsten afhankelijk van de willekeur hunner Gebieders, van hunne eigene meerdere of mindere nauwgezetheid, en gaf aanleiding tot onnoemlijke misbruiken.

De Generale Commissie heeft wel getracht zulks op een bateren voet te brengen, en hadt daartoe reeds een aanmerkelijken stap gedaan, door vaste bepalingen te maken omtrent de Inkomsten van alle Ambtenaren te Batavia, met afschaffing van alle ingeslovene misbruiken daaromtrent, doch is, door de tijdsomstandigheden, en derzelve gevolgen, verhinderd geweest, zulks verder te voltooijen. Ook vindt zij zich te zeer belemmerd door den slechten staat der Finantiën van de O. I. Compagnie, en door den bepaalden last, aan haar bij hare Instructie gegeven, tot invoering van het middel van Ambtgeld, om, daar in, met de noodige ruimte te kunnen handelen, gelijk anderzints strookte met hare denkbeelden, welke men op dit stuk aantreft, bij haar bekend Bericht van den 4 Julij 1795; doch nimmer kon een ge-

schikter tijdstip, dan het tegenwoordige, gevonden worden, waar in, als het ware, eene geheel nieuwe vorm van Bestuur wordt daargesteld, om, ook hier in, eene volledige réformte te maken.

Tot eenen grondslag daar van zal, naar onze gedachten, moeten dienen, dat (volgens Articul 42 van het Charter) alle Ambtenaren in Indiën, zonder onderscheid, zoodanig door den Staat worden bezoldigd, dat zij, naar de gelegenheid der Plaatsen, volgens hunnen Rang en Character behoorlijk kunnen bestaan. — Wij zeggen *behoorlijk*, want, hoe zeer wij ten vollen overtuigd zijn van de noodzakelijkheid, dat in die Gewesten, elk Ambtenaar niet alleen geen gebrek lijde aan het noodige tot onderhoud van zich en zijn Huisgezin, maar ook op eene betamelijke wijze, elk naar mate van zijnen staat, genieten kan die aisances van het leven, welke 'aldaar als behoeften kunnen worden beschouwd, en dat 'er enkele Bedieningen moeten overblijven, die aan allen het vooruitzicht laten van fortuin, indien zij zich zulks door eerlijkheid en ijver waardig maken, moeten wij echter tevens opmerken, dat zoo wel eene al te groote ruimte, als te verre getrokkenne spaarzaamheid, in dezen schaden kan. Zoo rasch de Bezoldigingen de wezenlijke behoeften der Ambtenaren, elk in zijnen kring, merkelyk te boven gaan, en dus de regelen van eene wel verstande spaarzaamheid, welke in alle emploij van 's Lands Penningen zoo noodig zijn, overschrijden, brengt zulks een gevaarlijk denkbeeld mede van de ruimte van de Cas, waar uit dezelve vloeijen, en men begrijpt, dat, die zoo veel, ook meer missen kan. Daarēnboven, zoo rasch men ééns de palen van het geen men wezenlijk naar zijnen staat benoodigd heeft, is te buiten gegaan, laat zich het denkbeeld van behoefte niet meer beperken, het zet zich uit, naar mate men middelen vindt om dezelve te vervullen, en doet eenen geest van verkwisting ontstaan, die voor de algemeene belangen doodelyk is. Het nabuurig Engeland kan hier van, zoo wel in deszelfs Europese Staten, als Indische Bezittingen, tot bewijs verstrekken; de ingebeelde Behoeften der Ambtenaren zijn, naar mate van derzelve Bezoldigingen, aangegroeid, en die Bezoldigingen, hoe buitensporig ook, zijn echter onvoldoende, om de gevolgen der Hebzucht, en misbruiken, te weeren. Men dient zich dus, zoo wel voor het een, als voor het ander te wachten, en zich minder toeteleggen om het lot der Ambtenaren opulent te maken, dan om te zorgen; dat zij van hunne Bezoldigingen behoorlijk kunnen bestaan. Hiertoe kan veel toebrengen, wanneer gezorgd wordt, dat zij zich goedkoop van alle volstrekte noodwendigheden kunnen voorzien; — meer nog, wanneer zij, die zich aan het hoofd van het Indisch Bestuur zullen bevinden, door hun eigen voorbeeld zullen trachten, dien geest van spaarzaamheid, orde, en ingetogenheid, die eenvoudige Holland-

sche Zeden, weder onder hun te doen herleeven, door welken zij uitblonken, die de eerste gronden van Nederlandsch grootheid in Oost-Indiën gelegd hebben, en welker jammerlijk verval als eene der voornaamste oorzaken mag worden beschouwd van de verachtering van den staat van de O. I. Compagnie, zedert het begin der vorige Eeuw.

Hier in dan eene billijke mate houdende, achten wij het zeer mogelijk, de meerdere Bezoldigingen, welke aan de meeste Ambtenaren zullen moeten worden toegelegd, voor een groot gedeelte te vinden, uit heilzame reformes, die als dan met vrucht zullen kunnen worden daargesteld, tot vermeerdering der Inkomsten, en vermindering der Uitgaven van den Staat; en wanneer de Bezoldigingen der Ambtenaren dan eens zullen zijn gebragt op een goeden voet, moet ook het genot daar van volkomen aan de Bezitters zijn verzekerd; zij moeten niet bloot staan om zich daar van een gedeelte, door Belastingen van Ambtgeld, of andere, welke die ook zouden mogen wezen, weder te zien ontnemen, dewijl zulks onmiddelijk zoude aanloopen tegen die beginselen, welke wij in dezen tot grondslag der aanstaande inrichtingen hebben aangenomen. Daarëntegen, zouden zij jaarlijks iets kunnen bijdragen tot een Fonds, ter ondersteuning van Behoeftigen, Weduwen en Weezen van Ambtenaren, zoo lang dezelve in Indiën verblijven, het welk voor hun geen gevoelig gemis behoeft te zijn, en waar van het voordeel ook wederom op hun-zelfen zoude terugvloeyen.

Het zal niet noodig zijn de voordeelen, welke uit eene behoorlijke Bezoldiging der Ambtenaren, voor den Staat, zullen voordvloeyen, breedvoerig te betoogen; het is niet alleen te verwachten, dat jonge Lieden van eerlijke beginselen, daar door, zullen worden aangespoord om hun Vaderland in Indiën te dienen, waar uit, door den tijd, de beste gevolgen voor het Bestuur der Bezittingen van den Staat aldaar, in het algemeen, moeten voordvloeyen, maar men zal 'er ook het recht door verkrijgen, om hen, die, als dan nog, zouden mogen trachten om, door zijdelingsche wegen, hunne Inkomsten te vermeerderen, naar de gestrengheid der Wetten, te kunnen straffen, en dus allen behoorlijk tot hunnen plicht te kunnen houden. Een ander kwaad zal dan ook met nadruk kunnen worden beteugeld, het welk, voornamelijk in het Gouvernement van Java's N. O. Kust, meermalen tot de schandelijkste concussieën van Inlanders en Chineezzen heeft aanleiding gegeven, namenlijk het geven en aannemen van Giften, Gaven en Geschenken. Het is wel niet mogelijk, zulks volstrekt te verbieden, en men dient hier omtrent iets aan de gebruiken dier Volken toe te geven. Inzonderheid kan de Gouverneur-Generaal dikwijls, zonder aanstoot te geven, zich niet dispensceeren van het aannemen van Geschenken van Inlandsche Vorsten en Grooten, niet staande onder de on-

middelrijke heerschappij van den Staat, welke hij dan ook, volgens 's Lands gebruik, met Tegen-geschenken moet recompenseeren, doch zulks kan onder genoegzame bepalingen worden gebragt, om, voor het vervolg, alle misbruiken voortekomen, waar van wij ons vrij meer vrucht voorstellen, dan van een algemeen verbod, hoedanig bij de O. I. Compagnie plaats hadt, doch, om dat het niet uitvoerlijk was, ten laatsten geheel wierdt uit het oog verloren. Uit dit oogpunt moet dierhalven beschouwd worden de inhoud der 42ste en 43ste Articulen van het Charter, op dit respect, mitsgaders het 6de Articul der Instructie van den Gouverneur-Generaal. Van geen minder belang achten wij het voor den dienst van den Staat in Indiën, dat alle willekeur in het begeben van Ambten worde geweerd, en een iegelijk de verzekering hebbe, voor zoo verre zulks eenigzints mogelijk zij, van op zijne beurt te zullen worden bevoorderd, wanneer hij zich dit waardig maakt door een ijverig en goed gedrag. Deze zekerheid beschouwen wij als het voornaamste en onontbeerlijk middel, om de eerezucht der Ambtenaren optewekken, zonder welke men van hun niet anders kan verwachten dan eenen dooden arbeid. Hier bij dient ook vooral in het oog te worden gehouden, hoe onbegrijpelijk hard en ontmoedigend het moet vallen voor hun, welke, jaren lang, hun Vaderland in een ander Waerelddeel, en dikwijls op het ongezonden Batavia, hebben gediend, en hunne besten levensstijd daar aan opgeofferd, in het vooruitzicht van ééns hun fortuin te zullen kunnen verbeteren, om door Liedden, die van herwaards, of in goede Bedieningen, of met aanbevelingen van Hooger Hand, worden uitgezonden, te worden boven het hoofd gesprongen, en daar door de hoop, waar mede zij zich jaren lang opbeurden, in rook te zien verdwijnen. Het is ongetwijffeld de wil des Bataafschen Volks, om diergelijke ongerechtigheden voor het vervolg te verbannen, en het voorwendzel van bijzondere bekwaamheden, in zulke begunstigde voorwerpen, kan voorwaar niet opwegen tegen het zeker nadeel, het welk niet missen kan daar uit voor den dienst van den Staat in het algemeen te ontstaan, welke alzoo, ten gevalle van éénen, van de lust en ijver van allen, welke daar door wordt te kort gedaan, beroofd wordt; hoe zal men ook van het Indisch Bestuur de gestrengte naarkoming kunnen vorderen van beginzelen, waar aan men zelfs zoude weigeren hulde te doen?

Het is bekend, dat 'er verschillende trappen waren in den dienst van de O. I. Compagnie, waar van de meesten wierden uitgedrukt door benamingen, waar toe de aart van een handeldrijvend Ligchaam aanleiding hadt gegeven. ¹ Thans, nu de Staat, zich met geen Handel

¹ Tijdens de Comp. bestonden er drie gequalificeerde rangen, die van Op-

voor eigen rekening willende bemoeijen, zich bepaalt tot de uitoeffening van een Politiek en Dominiaal Gezag in die Gewesten, en de vorm van Bestuur daar naar inricht, worden die benamingen (van Opperkooplieden; Kooplieden; enz.) zeer oneigen; het zoude dierhalven dienstig zijn, dat eenander maatstaf wierdt daargesteld, om te dienen, zoo wal bij de vervulling van openvallende Bedieningen, als tot het regelen der rangen van de verschillende Ambtenaren, welke, als een noodzaaklijk kenmerk, voor den Inlander, van de maat van gezag, die een iegelijk hunner bezit, in stand moeten blijven. Geen geschikter middel hebben wij daar toe kunnen uitdenken, dan eene verdeeling van alle Ambten en Bedieningen, beneden die van den Gouverneur-Generaal en de Raden van Indiën, mitsgaders van den President en verdere Leden van het Hoge Gerechts-hof, en boven die van Scribenten of Clercquen, in vier classen, naar mate van derzelver aangelegenheid en Inkomsten.

Het formeeren dezer Classificatie, en het maken eener Lijst der Bezoldigingen, welke aan alle de respective Ambtenaren, op den voet, door ons, zoo even verhandeld, zouden moeten worden toegelegd, dient aan den Gouverneur-Generaal en Raden te worden gemandeerd, en zoo rasch zulks zal zijn tot stand gebracht en ingevoerd, zouden geene Ambtenaren, onder de voorschreve Classen sorteerende, maar alleen Clercquen, moeten worden uitgezonderd, zoodanig gequalificeerd, als bij het 47. Articul van het Charter staat uitgedrukt, terwijl, als dan, ook dadelijk geen aanvang soude moeten nemen de eijnsure, bij de 44 en 45 Articulen voorgedragen, omtrent de vervulling van alle openvallende Ambten en Bedieningen, tot de voorschreve Classen behoorende.

Eenige bijzondere bepalingen; op dit respect, nog bij het Charter voorkomende, als, (Articul 44) dat niemand tot een Ambt van eene hogere Classe mag worden aangesteld, ten zij hij drie achteréenvolgende jaren gefungeerd hebbe in die, waar uit de vervulling geschieden moet, — dat (Articul 45) geen Ambtenaar het Ambt, waar toe hij bevoorderd wordt, vermag te weigeren, — dat ook de Clercquen (Articul 47) drie jaren, als zoodanig, in Indiën moeten hebben dienst gedaan, alvorens tot een Ambt van de vierde Classse te kunnen worden aangesteld; en dat alle Civile Ambtenaren, alvorens in functie te treden, (Articul 51) moeten afleggen den Eed van Pur-

perkoopman, Koopman en Onderkoopman, en deze rangen waren aan de onderscheidene bedieningen verbonden. Uit de eerstgemelde werden gekozen de Raden van Indië en Gouverneurs in de buiten-bezittingen, waartoe meestal benoemd werden de secretarissen der Regering en opperkooplieden van het kasteel, als de eersten in rang na de Gouverneurs.

ge. — Deze bepalingen, zeggen wij, hebben ooniglijk tot doel, aan den eenen kant, alle willekeur en misbruiken in het begeven der Ambten te weeren, of immers zoo moeilijk mogelijk te maken, doch ook, aan den anderen kant, aan het Indisch Bestuur zoo veel magt en keuze te laten, als noodig is, om altijd, aan bekwaamheid, eene billijke voorkeure te kunnen geven, en voor te komen, dat bloute ancienniteit op zich zelfs, eene voldoende titul worde om de bevoordering tot eenig Ambt, als een recht, te kunnen eischen, het welk wij voor de eerezucht der Ambtenaren, en gevolgelijk ook voor den dienst van den Staat, even schadelijk achten, als ontmoedigende verongelijkingen; terwijl eindelijk nog eene laatste waarborg voor de deugdzaamheid van het Bestuur, in dit opzicht, gelegen is in de bepaling, (Articul 45) dat alle aanstellingen, door den Gouverneur-Generaal in Rade gedaan, tot Ambten der drie eerste Classen, de goedkeuring behoeven van den Asiatischen Raad.

Volgens het 48 Articul kunnen geene Ambtenaren, tot de voorschrevo vier Classen behoorende, hunne Ambten en Bedieningen anders bezitten, dan tot kennelijk wederzeggens toe, het zij van den Raad der Asiatische Bezittingen, ofte van den Gouverneur-Generaal en Raden; tot beter verstand hier van, moeten wij aanmerken, dat, gelijk de regels eener betamelijke Oeconomie voorschrijven, dat de Staat geene andere, noch meer Ambtenaren bezoldigt, dan volstrekt noodig zijn, waar uit reeds volgt, dat, zullen de zaken goed gaan, een iegelijk zijn Ambt behoorlijk moet kunnen en willen waarnemen, zoo ook, in de uitgebreide Indische Bezittingen van den Staat, zeet veele ondergeschikte Ambten en Bedieningen zijn, dié als op zich zelven staan, en welker waarneming van den grootsten invloed kan zijn op hare wezenlijkste belangen. Van dien aart zijn alle Gouverneurs, Commandeurs, Gezaghebbers, Residenten, met de beheering van aanzienlijke Districten, de waarneming van de belangen van den Staat aan Hoven van Asiatische Vorsten, het toezicht over de Cultures, de directie van Inlandsche Hoofden, onz., belast, en zulks, meest op verre afstanden van de Hoofdplaats van Indië; en den Zetel van het Gouvernement; op honderderlei wijzen kunnen deze Ambtenaren het hun toebetrouwd Bestuur verkeerd of gebrekkig uitoeffenen, tot groot nadeel van den Staat, zondor dat 'er echter voldoende redenen zouden kunnen zijn, of bewaezen worden, om hun gerechtelijk daar van te ontzetten; ja, de zekerheid van daar omtrent niets anders te vreezen te hebben, dan een Decreet van den Rechter, op, in Rechten voldoende bewijzen gegrond, en met de vereischte formaliteit beklee'd, zoude genoegzaam zijn, om kwalijkgezinden alles geoorloofd te doen achten, wat hun slechts daar aan niet blootstelde; de wan-

staltige gevolgen hier van doen zich genoeg van zelve op, en behoeven niet te wijken voor de nadeelen, daar van te verwachten, ook vordert de billijkheid; dat het Hoogste Bestuur in Indiën, belast met de Regeering van zulke uitgestrekte Bezittingen, en verantwoordelijk voor derzelver veiligheid en behoud, het vermogen hebbe, om de verschillende raderen van het Politiek Bestuur, daar toe, op eene nuttige wijze te doen zamenwerken, en, bij eene zichtbare ontstentenis, daar in, door een dadelijk werkend middel, te kunnen voorzien, en wij kennen daar toe geen ander, dan dat, bij het voorschreve 48 Articul voorgedragen, terwijl de verantwoordelijkheid der Hoge Regeering aan den Asiatischen Raad, en van dezen Raad aan het Staats-Bewind; de middelen verschafft, om ook, hier omtrent, alle misbruik van gezag tegen te gaan.

Eindelijk, hebben wij begrepen, dat nog een ander krachtig middel konde worden gebezigd, om alle Ambtenaren, in Indiën, tot hunnen pligt te houden. Hunne verantwoordelijkheid plagt op te houden met hunne komst in Europa, alwaar de Oost-Indische Compagnie geene Jurisdictie hadt, doch het is noodig, dat hun ook het zwaard der Gerechtigheid hier te Lande in de oogen blinke, wanneer zij zich zouden mogen voorstellen, een misdadig gedrag aan het oog der Justitie, in Indiën, te kunnen onttrekken, of deszelfs invloed te kunnen ontdaiken, dat dan een iegelijk hunner, van den eersten tot den laatsten, onder de geduchte verpligting werde gebragt, om, na hunne terugkomst hier te Lande, te moeten te recht staan voor het Nationaal Gerechts-hof, wegens delicten, door hun, in Oost-Indiën gepleegd, ten ware, vóór hun vertrek, van daar reeds eenige Procedures deswegens, voor hunnen Competenten Rechter, tegen hen mogten zijn geëntameerd geweest, in welk geval, zoodanige Procedures voor denzelven Rechter zouden moeten worden voordgezet en ten einde gebragt; doch, dat ook, aan den anderen kant, gezorgd werde, dat zulks geen aanleiding geve tot kwellingen of vexatiën; de moeijelijkheid der verdediging wegens zaken, op eenen zoo verren afstand voorgevallen, en in een Land, alwaar de meer dan gewoone sterfte en andere Plaatselijke oorzaken, het inwinnen van Bewijzen, een geruimen tijd na dat eene zaak is gebeurd, altijd zeer moeijelijk, en dikwijls onmogelijk maakt, voor al in zaken, welke iemands functiën, *in Officio*, concerneeren, die doorgaans zijn van een zeer gecompliceerden aart; de neigingen zelve der Bewoners van Coloniën, die gewoonlijk met het Plaatselijk Bestuur alleen te vrede zijn, voor zoo verre zij daar in haar bijzonder belang vinden, en elke aanranding van dat eigenbelang, als eene verongelijking beschouwen; — dit alles vordert, hier omtrent, eene billijke bepaling, welke, wij (Articul 52) ge-

meend hebben, daar in te vinden, dat, bij het Nationaal Gerechtshof, geene nieuwe klagten, wegens misdaden, door Indische Ambtenaren, *in Officio*, gepleegd, zullen worden aangenomen, na verloop van vijf jaren, na dat zij binnen deze Republiek zullen zijn terug gekomen, dan alleen wegens de misdaden van Hoog Verraad, en ontvreemding van 's Lands Penningen.

Volgens de plaatshebbende inrichtingen, kan geen Ambtenaar, zich voor een tijd, naar Europa, of elders buiten de Bezittingen van den Staat, begeven, ten zij hij alvorens van zijn Ambt afstand doe; dit kan, op zich zelve, niet dan als heilzaam worden beschouwd, doch 'er kunnen gevallen zijn, waar in zulks niet van hardigheid is vrij te spreken; weinige Lichaamsgestellen kunnen het, op den duur, in Oost-Indiën, en vooral op de Hoofdplaats, uithouden, en menig nuttig Ambtenaar zoude, menschlijker wijs gesproken, voor 'den dienst van den Lande behouden blijven, indien hij zijne gezondheid en krachten konde herstellen, door een tijdelijk verblijf in Europa, China, de Kaap de Goede Hoop, of andere gezonde Luchtstreken, die nu, door eenen ontijdigen dood, daar aan onttrokken wordt, om dat zijne omstandigheden niet toelaten zijn Ambt daar aan opteofferen, anderen, wier omstandigheden gunstiger zijn, verkiezen 'er hunne Bediening aantegeven, liever dan veroordeeld te zijn om hun Vaderland, hunne Naastbestaanden, hunne Kinderen, welke zij naar Europa zenden tot het verkrijgen eener goede opvoeding, nimmer weder te zien. Wij zouden dierhalven adviseeren, om, aan den Gouverneur-Generaal, de magt te geven, om, (volgens Articul 49 van het Charter) in enkele gevallen, om goede redenen, en wanneer zulks geschieden kan zonder nadeel van 's Lands dienst, voor een bepaalden tijd, verlof te mogen geven aan Civile of Militaire Ambtenaren, om zich naar Europa of elders te begeven, en om de noodige schikkingen te maken tot de waarneming van derzelver Bedieningen, gedurende hunne afwezigheid; en daar te verwachten is, dat de verlangens van hun, die daar van zullen wenschen gebruik te maken, zich meest zullen uitstreken naar hun Vaderland, zoo zoude daar uit ook dit gewigtig nut voorspruiten, dat het Europisch Bestuur met de hoedanigheden der Ambtenaren, en den staat der zaken in het algemeen, beter bekend zoude zijn dan voorheen, terwijl de door ons voorgestelde cijno-sure, omtrent de vervulling der openvallende Bedieningen in Indiën, geen plaats zoude overlaten aan importune Sollicitatiën, waar door de zoodanigen anderzints zouden kunnen trachten, zich van hun temporair verblijf alhier te bedienen, om, dikwijls tot præjudicie van anderen, zich in hogere Ambten in te dringen, gelijk zulks onder het Bestuur van de Oost-Indische Compagnie meermalen gebeurd is, zelfe

van hun, die uit Indiën schenen gekomen te zijn, om 'er nimmer weder terug keeren.

De vermenging van de publieke belangen met die van bijzondere Persoonen, in de Ambtenaren van den Staat in Indiën, beschouwen wij, als, in de meeste gevallen, ongevoeglijk, en altijd ongeraden, weshalven wij daaromtrent noodzakelijk achten de voorziening, voorkomende bij het 53 Articul van het Charter; zoo ook is ons voorgekomen, dat de regelen van voorzichtigheid, en goede Policie in de Colonïen; voorschrijven de bepalingen, bij de 54 en 55 Articlen, omtrent Persoonen, welke verlangen zich in eenige der Bezittingen neder te zetten.

Andere nieuwe bepalingen omtrent de samenstelling van het Indisch Bestuur, en en Persoonen, welken hetzelfde zullen uitmaken, achten wij onnoodig van hier vast te stellen; de inrichtingen der verdere Collegiën van Politiek Bestuur, of Administratie, gelijk die van Weesmeesteren, Heemraden enz., kunnen op den plaatshebbenden voet blijven, en de verbetering, welken daaromtrent, nu of bij vervolg, zouden mogen noodig zijn, zal de Hoge Regeering altijd kunnen daargestellen of voordragen, en, wat het Bestuur over den Inlander aangaat, kan uit, het te voren verhandelde, overvloedig worden opgemaakt ons gevoelen, dat, althans in deszelfs vorm, geene wezenlijke veranderingen behooren te worden gemaakt, dat aan de Regenten en andere Hoofden, hun gezag, aanzien, en hunne inkomsten behooren te worden gelaten, en van de oppermagt van den Staat, ten dezen opzichte, geen ander gebruik gemaakt, dan om, door eenen gematigden invloed, het aan hun toebetrouwd Bestuur, over de Javanen, zoodanig te wijzigen, dat hetzelfde, met instandhouding hunner Wetten, Zedch en Gebruiken, strekke tot het meeste nut van Land en Volk, en dus ook tot de meeste bevoordering der daaraan ten nauwsten verbonden belangen van den Staat.

Wij hebben echter gemeend, dat, voor zoo veel het Politiek Bestuur der Bezittingen aangaat, onze taak zich niet eeniglijk bepaalde, om de meest geschikte samenstelling daarvan, (naar onze gedachten) aan te wijzen, maar dat wij ook moesten onderzoeken, in hoe verre de gewigtige belangen, welke aan hetzelfde zullen worden toebetrouwd, vorderden, daaraan omtrent deze en geene punten, bepaalde voorschriften te geven, het zij om nuttige zaken, tot verbetering van 's Lands gesteldheid, in te voeren; het zij om plaatshebbende misbruiken; zoo veel mogelijk, uit te roeijen, of te verbeteren; omtrent de eersten hebben onze bijzondere aandacht tot zich getrokken.

De ongezondheid van Batavia, de Hoofdplaats der Asiatische Bezittingen van den Staat.

2°. De toestand der Bataviasche Ommelanden, en
 3°. De wijze van perceptie der inkomsten, welke de Staat, van het
 Eiland Java, geniet, terwijl wij, wat de anderen aangaat, zom-
 mige verregaande ongeregeldheden, in het Bestuur van den
 Inlander, ingesloopen, de onmiddellijke voorziening van het Ba-
 taafsche Gouvernement overwaardig, en tevens dienstig geoor-
 deeld hebben, die Rechten, welken den Javaan, in den stand,
 waarin hij zich bevindt, toekomen, nauwkeurig te bepalen, en
 voor het vervolg, tegen onderdrukking te verzekeren.

De nadeelige uitwerkzelen van den Bataviaschen Dampkring, op de
 gezondheid van deszelfs Bewooneren, zijn maar al te wel bekend, en
 over de oorzaken eener zoo schadelijke Luchtgesteldheid, is meerma-
 len op verschillende wijzen geoordeeld, doch deze materie is, voor
 eenige jaren, voortreffelijk verhandeld, in eene, met ongemeene kun-
 de en nauwkeurigheid, uitgewerkte Verhandeling van wijlen den Di-
 recteur der Fortificatiën en Waterwerken te Batavia, *Reimer*, welke
 wij met veel genoegen hebben gelezen, en waardig gekeurd, om dezelve
 mede te deelen aan den eersten Commissaris Inspecteur van 's Lands
 Waterwerken, *C. Brunings*, die ons deszelfs belangrijke aanmerkingen
 daarop wel heeft willen mededeelen; bij eene schriftelijke Memorie,
 behoorende tot de Bijlagen van ons Verbaal. Het bestek dezer con-
 sideratiën niet toelatende, daaromtrent, in bijzonderheden te treden,
 welke wij toch met geene bepaalde voorstellen zouden kunnen doen
 verzeld gaan, zij het ons vergund, onder referentie tot de voorafgane
 Stukken, ons tot de volgende algemeene aanmerkingen, dienaangaan-
 de, te mogen bepalen.

Dat de ongezondheid van Batavia niet moet worden toegeschreven
 aan deszelfs ligging, maar weinig Graden beziuden de Linie, op'zich
 zelve, wordt overvloedig bewoëen door de meerdere gezondheid van
 zoo vele Landen, alwaar de hitte nog ondraaglijker is, gelijk op' de
 Kust van Coromandel, in Bengalen enz., en zelfs door de gesteldheid
 der Oostelijker gedeelten van hetzelfde Eiland, welke geene de minste
 buitengewoone ongunstige eigenschappen voor de gezondheid van de
 Europeërs bezitten. De redenen daarvan zijn dierhalven allen te zoeken
 in Plaatselijke omstandigheden, aan Batavia bijzonder, eigens als de
 voornaamste daarvan moet worden aangemerkt de ligging dezer Hoofd-
 plaats, aan een laag moerasig Zee-strand, geïnfecteerd door veelvul-
 tige voordringszelen uit het Rijk der Planten en der Dieren, en
 door de verbazende uitwerkzelen der vegetatie in heete Gewesten,
 zoodanig met Boomen en Ruigten overdekt, dat de schadelijke uit-

waasemingen, door de Zonnestrallen, niet genoegzaam kunnen worden opgetrokken, noch door de flauwe Landwinden verdreven, zoo dat dezelve langs de oppervlakte der Aarde blijven hangen, tot dat zij door hevige Zeewinden naar de Stad worden gevoerd. Hierbij komt de te groote menigte van Canalen in de Stad zelve, naar evenredigheid van den flauwen stroom der Rivieren, gedurende den droogen tijd, waardoor veroorzaakt wordt, dat die Gragten, of schoon jaarlijks wordende uitgemodderd, veelmalen droog liggen, en dus de schadelijke Dampen helpen vermeederen; terwijl daarentegen, in den Regentijd, eene verbazende menigte Slijk en Modder, door den snellen Stroom, uit de Bovenlanden wordt afgevoerd, waarmede de Gragten telkens op nieuw worden opgevuld, en tot den vrijen doortogt van het Water onbekwaam gemaakt; dit heeft eenen geduurigen aanwasch ten gevolge van de Bank, die voor de Uitwatering der zoogenaamde Grootte Rivier ligt, en, insgelijks, bij laag Getij, droog liggende, de oorzaken eener besmette Luchtgesteldheid vermeedert. Men voege hierbij de ongeschiktheid van den aanleg van Batavia, en de bouwörde van deszelfs Huizen, alles naar het Model der Hollandsche Steden ingericht, voor een heet Climaat, en natuurlijke gevolgen eener groote opeengepakte Bevolking, uit verscheidene Natiën bestaande, en men zal zich een vrij juist algemeen denkbeeld van die oorzaken kunnen vormen.

'Er zijn wel, zedert eenige jaren, verscheidene middelen aangewend, om dien toestand te verbeteren, als het zuiveren van het Zeestrand, in de nabijheid van Batavia; het weggappen van Boomen in de Stad en het Kasteel, waar dezelve de vrije circulatie der Lucht verhinderden, het dempen van verscheidene Stads-Gragten, het verplaatzen van nadeelige Traficquen, als Loijerijen, Slagterijen enz., op eenen verderen afstand van de Stad, het nemen van maatregelen tot verhindering van de schadelijke uitwerkzelen der onreinigheden, welke uit de Bovenlanden met den Stroom worden afgevoerd, op de Wateren, die door de Stad vloeijen, enz., en men heeft ook opgemerkt, dat, zedert tien jaren, dat daar mede een begin wierdt gemaakt, de sterfte merkelyk minder is geweest, dan bevorens, doch 'er is echter nog zeer veel te doen overgebleven. Gebrek aan kundige Lieden tot de uitvoering, en aan de noodige Fondsen, gevoegd bij den, voor diergelijke ondernemingen, ongunstigen invloed van eenen staat van Oorlog, die negen jaren geduurd heeft, maakte het onmogelyk, de hand te slaan aan het voorname, doch kostbaar middel tot verbetering; door den Directeur *Reimer* voorgeslagen, dat van het daarstellen eener betere verdeling der Wateren; welke naar Batavia toevloeijen, en het bezorgen van dagelijksche geregelde doorspuijingen aan de Stads-Gragten; een pligmatige aandacht op de veiligheid der Colonie liet niet.

toe, en zal altijd maar bepaaldelijk kunnen toelaten, alle die middelen in het werk te stellen, welke anderzints tot verbetering van de gesteldheid der Stranden, met vrucht zouden kunnen worden aangewend; en eene verbeterde inrichting van den aanleg der Stad zelve, en van de Wooningen der bijzondere Ingezetenen, is uit zich zelve eene zaak, die niet dan langzaam, onder het onafgebroken toezicht van een kundig en oplettend Bestuur, kan worden ingevoerd.

De aandacht van het toekomstig Indisch Bestuur behoort dierhalven op nieuw, met allen nadruk, op deze gewigtige zaak te worden gevestigd, en wij vertrouwen, dat het 29 Art. van de Instructie voor den Gouverneur-Generaal daartoe zal kunnen dienen, wanneer tevens gezorgd wordt, dat het niet ontbreke aan Lieden van genoegzame bekwaamheid in de Waterkunde, om de ontwerpen uittevoeren, welke daaromtrent zullen worden geadopteerd.

Eene andere zaak, voor merkelijke verbetering vatbaar, en welke, uit dien hoofde, de bijzondere aandacht van het Staats-Bewind verdient, is de gesteldheid der Bataviasche Ommelanden, waar door wij verstaan die uitgestrekte en vruchtbare Streken, welken tusschen de Buitenposten en de Regentschappen gelegen zijn. Dat middelen van Policie en Justitie, tot dus verre gebezigd, niet toereikende zijn, om de veiligheid der Persoonen en Eigendommen der Javanen en Chinezen, welke derzelve Bevolking uitmaken, te verzekeren, bewijzen de Retro-acta van het Indisch Bestuur, zedert verscheiden jaren opgevuld met vertoogen van de Gecommitteerden tot en over de zaken van den Inlander, en met blijken van de welmeenende, doch vruchteloze pogingen der Regeering, om daaraan eene duurzame verbetering toe te brengen ¹. In alle de bijzonderheden te treden, welke daartoe aanleiding hebben kunnen geven, zoude ons te verre doen uitweiden. Ook zoude het weinig nuts hebben, voorledene Gebeurenissen optehalen, welke niet weér te verhelpen zijn; wij zullen ons dierhalven bepalen tot drie zaken, welke, in de tegenwoordige gesteldheid der Ommelanden, voor eene merkelijke verbetering vatbaar zijn, en zeer veel zouden kunnen medewerken, om, onder het beleid van een kundig, standvastig en belangloos Bestuur, aan dit schoon Landschap, dat geluk en die welvaart te bezorgen, waarvoor de Natuur hetzelve met hare mildste gaven heeft begunstigd.

Voor eerst bedoelen wij de gebrekkige vorm van Rechtspleging, welke aldaar plaats heeft; alle misdaden, in de Ommelanden gepleegd, moeten berecht worden door het Collegie van Schepenen te Batavia; Beschul-

¹ Zie, onder anderen, de Publicatie der Ind. Regeering van den 6ten Februarij 1795.

diger, Beschuldigde, Getuigen, moeten derhalven allen naar Batavia opkomen, en zoo lang verblijven, als de Justitie hen meent noodig te hebben; zij blijven dus zomtjids weeken lang van hunne Neeringen en Huisgezinnen verwijderd, en meermalen ziet men hen, in dien tijd, de slagtoffers worden van het Bataviasch Climaat; geen wonder dierhalven, dat zij bijna nimmer eene misdaad aangeven, of vrijwillig opkomen tot het geven van getuigenis der waarheid; zij moeten daar toe, doorgaans, door dwang worden genoodzaakt, en te Batavia in Civiele bewaring worden gehouden, om voor te komen, dat zij zich niet terstond weder absenteeren; van daar ook, dat zij doorgaans verkiezen vermeende vengelijkingen zelve te wreken, dan 'er herstel van te zoeken door middel eener, voor hun vreemde, voor hunne eenvoudigheid veel te zamengestelde, en met zoo veel bezwaar en moeilijkheid verzeld gaande Rechtspleging; zoo wordt dan de eene misdaad uit de andere geboren, en het geheele Land, ten laatsten, een toneel van Roof en Moord.

Men kan intusschen van hier niet, dan door eenen algemeenen last, het toekomstig Bestuur in Indiën aanbeveelen, het noodig redres hier in te effectuëeren; de zaak is te veel verbonden aan Plaatselijke omstandigheden, dan dat wij het waagen zouden, daar omtrent, bepaalde Voorschriften aanteraden, en wij hebben ons derhalven moeten vergenoegen met het geen, dienaangaande, voorkomt bij het 36 Art. der Instructie voor den Gouverneur-Generaal.

Eene andere zaak, van een bijzonderen invloed op de nadeelige gesteldheid der Bataviasche Ommelanden, is de onzekerheid van het lot, en de bezittingen der gemeene Javanen, op de uitgestrekte particuliere Land-goederen, in dezelve gelegen, waar door dezelve geduurig aan de knevelarijen en mishandelingen van zommige baatzuchtige Land-Eigenaren, (want het zij verre van ons, dat wij zulks op allen zoude willen toepassen) zijn bloot gesteld; dan gelijk dit kwaad ook in de Regentschappen, vooral onder het Gouvernement van Java's N. O. Kust, huisvest, behoort zulks tot die misbruiken, waar van wij, in 't vervolg nog moeten spreken, zoo wel als van de voorzieningen, daar omtrent bij het 56 Art. van het Charter, en het 14 Art. van de Instructie voor den Gouverneur-Generaal, voorgesteld.

In de derde plaats vordert de staat van verwaarlozing, waar in die schoone Land-goederen zich, voor het grootste gedeelte, bevinden, eene bijzondere voorziening. Over het algemeen is slechts een gering gedeelte daar van behouwd. Het overige ligt nutteloos ledig, en bestaat in Bosschen en Wildernissen, die tot ontoegangelijke schuilplaatszen strekken voor het wild Gedierte; en die menigte Roverbenden, welke, onophoudelijk, de Bovenlanden investeeeren. Doch behoeft men zich hier over wel te verwonderen, wanneer men naargaat, dat het toezicht en de

administratie dezer Goederen, doorgaans; wordt toebetrouwd aan zoogenaamde *Mandadoors* (Opzichters) zijnde gemeene Europezen of Inlanders, die daar mede, naar goedvinden, kunnen omspringen, mits zij zorgen, dat de Eigenaars daarvan eene Rente trekken, evenredig aan de Som, welke zij, dikwijls zeer onberaden, daar voor hebben uitgeschoten, terwijl deze Eigenaars, zommigen bijna nimmer, en de meesten maar zelden, hunne Land-goederen bezoeken.

Het zichtbaar onderscheid, het welk men bespeurt tusschen deze, verre de meeste, Land-goederen, en de zulken, alwaar de nijvre Eigenaar zelf het toezicht houdt, en door eene noeste vlijt, en oplettende zorg voor de welvaart zijner Opgezetenen, billijke voordeelen betracht, en den onbebouwdten Grond in vruchtbare Akkers verkeert, bewijst overvloedig, van wat invloed dit een en ander is op den staat dier Land-goederen. Intusschen vorderen de regels eener welgestelde Regeering, dat zulke onmetelijke Districten niet, voor altijd, zonder iemands bijzonder nut, en tot merkkelijk nadeel van de algemeene belangen, onttrokken blijven aan den staat van Culture; en het is derhalven niet meer dan billijk, dat zorgeloze of onverschillige Eigenaren, door gepaste middelen, worden aangespoord, om aan hunne verpligtingen daar ontrent te voldoen.

Hier toe is ons het geschikteste voorgekomen, dat, terstond na dat de Raad der Finantiën en Domeinen zal zijn geconstituëerd en in werking gebragt, eene Belasting, bij wijze van Verponding, werde ingevoerd op alle stukken Lands, door bijzondere Persoonen, op het Eiland Java, in vollen eigendom wordende bezeten, met uitzondering, voor den tijd van tien jaren, van alle ongecultiveerde stukken Lands, doch met die uitdrukkelijke bepaling, dat, na verloop van de voorsz. tien jaren, deze Verponding striktelijk, en zonder aanzien van Persoonen, ook zal worden ingevorderd van alle thans ongecultiveerde Landen, ofschoon dezelve, als dan, nog niet tot een staat van Culture mogten zijn gebragt, zoodanig echter, dat, aan de keuze der Eigenaren, worde overgelaten, om zoodanige Landen te abandonneren, wanneer zij ongenegen mogten zijn de voorsz. Belasting daar van jaarlijks te voldoen; alles onder zoodanige nauwkeurige bepalingen, als, tot volkomen verstand dezer Wet, en tot voorkoming, dat dezelve niet werde geëludeerd, noodig kunnen zijn, en bij het 57 Art. van het Charter voorgedragen; terwijl wij het wijders dienstig achten, dat het toekomstig Bestuur in Indiën gelast worde, behoorlijk onderzoek te doen naar de tituls en voorwaarden, waarop de voorsz. Landgoederen, in particulieren Eigendom bezeten worden, navolgens het voorgeschreve bij het 30 Art. der Instructie voor den Gouverneur-Generaal.

Eene derde zaak; die de ernstigste overweging verdient, en ons ook

veele moeilijke beraadslagingen gekost heeft, is de wijze van perceptie der voornaamste Inkomsten, welke de Staat, van het Eiland Java, geniet, spruitende uit de verplichtte Leverantiën van Koffij en Peper, mitsgaders uit de jaarlijksche Contingenten van Rijst, Houtwerken, Indigo, Catoene Garen, en eenige andere artuculen van minder belang, die door de Regenten, en andere Hoofden, moeten worden opgebracht, en waar van wij reeds gelegenheid hebben gehad, bij het eerste gedeelte dezer consideratiën, breedvoerig te spreken.

Hier omtrent valt terstond in het oog, dat deze wijze van invordering is omslagtig, dewijl de Staat, daar door, verplicht wordt tot het ontvangen en opslaan van alle die Producten, en om dezelve naar de Bataafsche Republiek te doen overvoeren, ten einde aldaar te worden tot Geld gemaakt, en dat het, in dat opzicht, verre praferabel zoude zijn, wanneer die Inkomsten konden worden geheven in Geld; hier bij komt, dat, in het algemeen, een vrije Handel meer geschikt moet worden gehouden tot bevoordering van de welvaart van eenen Staat, dan soortgelijke verplichtte Leverantiën, en exclusiven aanbrenge, gelijk omtrent de Javasche Koffij en Peper plaats heeft; doch wanneer wij deze zaak hebben doorgedacht, en in deszelfs verband beschouwd met de Plaatselijke omstandigheden van het Eiland Java, zijn ons daar tegen gewigtige bedenkingen voorgekomen; welke wij ons verplicht vinden wat nader te ontwikkelen.

Ons dan, in de eerste plaats, bepalende tot de verplichtte Leverantiën van de Koffij en Peper, zoo zouden de voordeelen, welken de Staat daar van, op den tegenwoordigen voet, kan genieten, moeten gevonden worden, of uit eene Belasting op de Landerijen zelve, welke tot de verplichtte Culture dezer twee Producten zijn afgezonderd, of door middel van een uitgaand Recht, daar van, te heffen, wanneer dezelve, voor rekening van Particulieren, zouden worden uitgevoerd; — wat het eerste aangaat, dient in het oog te worden gehouden, dat, om, het zij den Regent, of den Cultivateur zelve, in staat te achten tot het opbrengen van zoodanige Belasting, zonder dat dezelve strekke tot vermindering der voordeelen, welke hij thans daar op geniet, hij hoogere Prijzen, dan de tegenwoordige, voor die Producten zoude moeten bekomen, en dit komt ons zeer onwaarschijnlijk voor; de gesteldheid der Bovenlanden, en derzelver Bewooneren, maakt eene onmiddelijke communicatie tussehen dezelve; en de Stranden, ondoenlijk; de moeilijkheid en kostbaarheid der Transporten veröorzaakt, dat zelfs die voordbrengzelen des Lands, waar voor een vrije Handel open staat, op veele Plaatsen, voor denzelven onbekwaam worden; zoo is, bij voorbeeld, de Rijst, die in overvloed wascht in zommige der Jaccatrasche en Preanger Regentschappen, ofschoon dit articul te Batavia altijd in hoogen prijs is.

geen object van afvoer naar derwaards; en in die zelfde Regentschappen, die het grootste gedeelte der Koffij opleveren, welke, voordaan, zal behooren tot de Inkomsten van den Staat, laat de Javaan, meermalen, al het voordeel op de Koffij, welke hij gewonnen heeft, vaaren, liever dan de moeite te doen, om dezelve aftebrengen naar Buitenzorg, alwaar hij dezelve, tegen prompte betaling, kan leveren; hoe veel minder zal hij dezelve dierhalven brengen naar Batavia, nog twaalf uren verder dan Buitenzorg, en nogthans de naaste Handelplaats, welke hij bereiken kan? Wij vertrouwen derhalven niet te veel gezegd te hebben, wanneer wij elders, in eene verandering der tegenwoordige inrichtingen op het Eiland Java, het gevaar zagen van Opkoopingen en nieuwe Monopoliën, die den gemeenen Javaan zoo zeer, ja misschien meer, zouden drukken, dan de tegenwoordige verpligte Leverantiën; een gevaar, des te grooter, om dat juist het openstellen van den Handel in Koffij en Peper geschikt zoude zijn, om de hebzucht gaande te maken van alle Ambtenaren, met het toezicht over den Inlander, en over de Cultures belast, welke, daar door, eene ruime gelegenheid zouden vinden, om zich de vruchten van zijnen arbeid, tot spot-prijzen toeteëigenen, en de dwangmiddelen, door welke zij hem, tot dien arbeid, zouden noodzaken, te bedekken met den schijn eener ijverige pligtsbetrachting.

Voegen wij hier bij den weêrzin van den Javaan, voor die beide Cultures, en het geen wij, bevorens, reeds omtrent zijnen tragen aart hebben opgemerkt, dan moeten wij wanhoopen, dat, bij afschaffing der verpligte Leverantiën van Koffij en Peper, de, daar door, gemist wordende voordeelen zullen kunnen worden terug gevonden door dierlijke Territoriale Belastingen, en, integendeel, vreezen, dat eene gestrenge invordering daar van, welke de onvermijdelijke Behoeften van den Staat noodzakelijk zouden kunnen maken, de allernadeeligste gevolgen zoude kunnen hebben voor de rust van het Eiland Java.

Even zeer moeten wij twijffelen, of de Heffing eener Belasting op de Koffij en Peper, die voor particuliere Rekening zoude worden uitgevoerd, voldoende zoude zijn om den Staat, wegens het gemis der thans genoten wordende voordeelen, schadeloos te stellen; men gelieve zich daaromtrent te herinneren het geen wij, op een ander respect, (dat der Amfioen) gezegd hebben, nopens de gesteldheid der Javaansche Stranden. Volgens de tegenwoordige inrichtingen, is de Culture van de Koffij en Peper, voor het grootste gedeelte, geconcentreerd in de Bovenlanden, en overal bevindt dezelve zich onder een nauwkeurig toezicht; de Leverantiën geschieden op vaste Plaatsen, van waar die Producten terstond worden overgebracht in de publieke Magazijnen; doch, zoo rasch de Culture en Handel, in deze beide Articleen, wierdt

vrij gesteld, zouden dezelve zich kunnen en mogen bevinden in alle handen, en op alle Plaatsen, en dan is, wij moeten zulks herhalen, de situatie van het Eiland Java zoodanig, dat de Smokkelarijen, bij geheele Scheepsladingen, niet te beletten zouden zijn, ten zij men het geheele Noordelijke Zee-strand bedekte met eene Vloot van Kruissers, en een legioen Commisen, tot welker bekostiging het geheele provenu dezer Belasting ontoereikende zoude zijn. En wat zoude dezelve niet al moeten opbrengen, om de gemist wordende Voordeelen te vergoeden? zeker zoude zij daar toe ontoereikende zijn, wanneer die beide Cultures slechts bleven op den tegenwoordigen voet; want, daar de particuliere Handelaar zelve een Handel-voordeel zoude moeten kunnen berekenen, evenredig aan de afgelegenheid der expeditie, het Capitaal daar toe benoodigd, en vele Onkosten, daar op vallende, spreekt het van zelfs, dat die Belasting niet zoo veel zoude kunnen bedragen, als het geheele voordeel, dat 'er op kan worden behaald, en, volgens onze voorstellen, onverdeeld zoude vloeijen in de Cas van den Staat. 'Er zoude, dierhalven, eene zeer aanmerkelijke uitbreiding dezer Cultures moeten plaats hebben; de redenen, uit hoofde van welke wij dezelve niet kunnen verwachten in die Streken, welke thans daar toe dienen, hebben wij reeds opgegeven; zij zoude dierhalven moeten gezocht worden in die uitgestrekte Landen, welke in particulieren Eigendom zijn uitgegeven in de Bataviasche Ommelanden, doch de gebrekkige Bevolking sluit ook aldaar alle uitzicht daar op, althans voor eenen reeks van jaren, geheel uit; de Ondernemers zouden 'er zich de noodige handen, door inhuuring, moeten verschaffen; doch wat is hier van te verwachten? daar de Suiker-Molenaars reeds, zedert jaren herwaards, geklaagd hebben over de moeijelijkheid, om, langs dezen weg, het benoodigde getal Javanen, voor den dienst der Suikermolens, te bekomen; en hoe gering is niet dit getal, in vergelijking van het geen zoude vereischt worden, om aan de Cultures der Koffij en Peper eene naamwaardige uitbreiding te geven? Men kan ook niet verwachten, dat de particuliere Handelaar, die reeds een gedeelte zijner winst zoude zien henen gaan met de Belasting van een uitgaand Recht, zulke hoge Prijzen voor de Koffij en Peper zoude kunnen besteeden, dat 'er, voor den Cultivateur, kostbare inhuringen voor Daglōoners op zouden kunnen overschieten; en zoo dit al mogelijk mogt zijn, zoude, daar uit, wederom deze gewigtige zwaarigheid voordspruiten, dat de nabij gelegen Regentschappen, van Volk, zouden worden ontbloot, en de Rijstculture benadeeld, waar door de belangen der Regenten, in het hart, zouden worden aangetast, en alzoo de inwendige rust in de waagschaal gesteld.

Indien men ook al wil onderstellen de mogelijkheid van zoodanige

uitbreiding dezer Cultures, en dat de toestand van den Algemeenen Handel, in Koffij en Peper, zulks zal gedoogen, zoo valt op te merken, dat geenzins bewezen is, dat die uitbreiding op den tegenwoordigen voet niet uit te werken zoude zijn; het tegendeel zoude veelër, uit het geen zedert twaalf jaren heeft plaats gehad, moeten worden opgemaakt; en is dit zoo, dan zou het provenue eener Belasting, bij wijze van uitgaand Recht, ook, in dat geval, verre blijven beneden het voordeel, het welk de Staat, op den tegenwoordigen voet voorgaande, zoude kunnen genieten.

Eindelijk verdient ook eene ernstige aandacht, dat het deze verpligte Leverantiën van Koffij en Peper zijn geweest, waar aan men het behoud van Java; gedurende den laatsten Oorlog, te danken heeft; zonder de ressources, welke dezelve, jaar op jaar, opleverden, tot stijving van de Publieke Cas, ware het, aan het Indisch Bestuur, volstrekt onmogelijk geweest, om de zaken gaande te houden; en wie verzekert ons, dat dezelve, daar toe, in volgende tijden, niet even onontbeerlijk kunnen bevonden worden? doch zij zijn verloren van het oogenblik af, dat dezelve voor eene vrije Culture en Handel zouden moeten plaats maken. Men moge dierhalven zeggen, dat een nieuw Stelzel verkieslijk zoude zijn, om dat, bij overmeestering eener Colonie, de bijzondere Eigendom doorgaans geëerbiedigd wordt, daar alle Publieke Effecten een prooij worden van den Vijand; doch wie, die de zaak doordenkt, zal niet instemmen, dat de middelen, om eene Colonie te behouden, verkieslijk zijn, boven die, waar door de schade, ingeval van overmeestering, zoude kunnen worden verminderd, wanneer deze middelen, gelijk in het voorhanden zijnde geval, tegen elkanderen overstaan?

De afschaffing der verpligte Leverantiën van die beide Producten is, dierhalven, geheel ongeraden; men zoude echter nog kunnen vragen: of dezelve niet zouden kunnen gepaard gaan met eene gedeeltelijke vrije Culture, zoodanig, dat die Leverantiën, voor de thans geleverd wordende hoeveelheden, in bepaalde Contracten wierden veranderd, en al wat, daarenboven, wierdt gecultiveerd, aan een vrijen Handel wierdt overgelaten? Wanneer wij hier, wederom, onze neiging zouden volgen, om, den vrijen Handel op en in Oost-Indiën, alle mogelijke ruimte te geven, kunnen wij niet dan verlangen, dat iets diergelijks tot stand wierde gebracht, doch, zoo lang wij geene voldoende oplossing hebben gevonden van de reeds aangevoerde zwarigheden, welke, voor een groot gedeelte, ook in dit geval, haar gewigt behouden; vinden wij geene vrijheid om daartoe te adviseren. In de Regentschappen zoude de Javaan, voor het meerdere, dat, door hem gecultiveerd mogt worden, dan zijn aandeel in de verpligte Leveran-

tie, even zeer vallen in handen van Opkoopers, of, wanneer hem, door anderen, eene grootere Prijs geboden wierdt, dan die hem zijn Regent goed doet, zal hij al de door hem ingezamelde Koffij particulier verkoopen; en waar blijft dan de geheele verpligte Leverantie? voorzieningen der Regenten, om zulks te beletten, zullen, door de hebzucht, als middelen van dwang en onderdrukking worden uitgekreeten, strekkende, om den Javaan van zijn nieuw verkregen Recht te berooven, en dit zal den eersten grond leggen van verwijdering tuschen hem en zijnen Regent; ook worden die voorzieningen, als dan, ten uitersten, bezwaarlijk, daar de Wet zelve zoude toelaten, dat de Koffij en Peper zich, op alle plaatsen, en in alle handen bevindt, en de gesteldheid des Lands het onmogelijk maakt, om den vervoer uit de Regentschappen naar de aangrenzende particuliere Landerijen, wanneer derzelve Eigenaars, eenmaal, in die Articulen, eenen ongestoorden Handel mogen drijven, te beletten; welk eene eindeloze Bron van ongenoegen met de Regenten zoude daar uit niet voorspruiten? Die, alzoo zelven buiten staat gesteld, om hunne verpligtingen aan den Staat te kunnen praesteeren, zich in hunne eigene Inkomsten merklijk zouden verkort vinden; terwijl de vrije Culture; buiten de Regentschappen; indien zij opnam, diezelfde inconveniënten zoude hebben; welke wij, daar van, bereids hebben opgegeven, Ontvolking der Regentschappen, benadeeling der Rijst-culture, Smokkelarijen, welke tot nadeel zouden strekken van Land en Volk, en den Staat, van de bedoelde Voordeelen, verstoken laten.

Wij moeten dierhalven apprehendeeren, dat, bij de invoering van zoodanigen gemengden staat van zaken, het eene zoude strekken tot praëjudicie van het andere, en dat twee zulke tegenstrijdige inrichtingen, op het zelfde Eiland, op geheel tegenovergestelde beginzelen rustende, misnoegen, verwarring, en onrust zouden baaren; hoe zeer het ons dus, op zich zelven, niet dan wenschelijk kon voorkomen, de Leverantiën van Koffij en Peper, welke, tot nu toe, door de Regenten op Java, zijn gepraesteerd, in bepaalde Contracten te veranderen, en, voor alle verdere Culture dezer producten, den vrijen Handel open te zetten, zijn wij steeds genoodzaakt dezen wensch te subordineeren aan de zekerheid, welke wij ons niet hebben kunnen geven, aan de eene zijde, dat 'er de rust van Java niet door gestoord zal worden, en, aan de andere zijde, dat 'er niet eene breede deur voor den Smokkelhandel door zal worden geöpend. — Wij durven dan ook, voor als nog, niet aanraden, de Koffij en Peper op Java, anders, dan gelijk tot nu toe geschied is, voor Producten, welke aan niemand, dan aan den Staat mogen geleverd worden, te houden, — doch wij recommandeeren, niet te min, aan de ernstigste oplettenheid van het Gouvernement,

om, met het toekomstig Bestuur in Indiën, te correspondeeren, over de natuur der beide zwarigheden, welke ons weêrhouden daaromtrent stelliger te spreken, en aan deszelfs rijpste overweging te demandeeren, of dezelve, al of niet, overkomelijk zijn, en, in het eerste geval, op welke wijze dit behoort in het werk gesteld te worden.

Een ander notabel gedeelte der Inkomsten van den Staat, op het Eiland Java, spruit uit de zoogenaamde Contingenten, of zommige voordbrengzelen des Lands, welke de Regenten en Pachters, onder het Gouvernement van Java's N. O. Kust sorteerende, ingevolge de voorwaarden, waarop zij aangesteld zijn, jaarlijks, tot zekere hoeveelheden, moeten opbrengen, gedeeltelijk *om niet*, doch meest tot *bepaalde Prijzen*. De voornaamste dezer Contingenten zijn Rijst, Indigo en Catoene Garens.

Wat deze twee laatstgenoemde voordbrengzelen betreft, is het gevoelen van Deskundigen eenparig, dat derzelver Leverantiën zeer drukkende zijn voor den Inlander, waar bij nog die der Indigo dit bijzonder nadeel heeft, dat daartoe, een groot aantal handen gevorderd wordt, die dus aan den Rijstbouw en andere nuttige Cultures worden onttrokken. De Regenten vonden 'er ook geen voordeel bij, en wij houden ons dierhalven verzekerd, dat niets gemakkelijker zal vallen, dan hier omtrent schikkingen, tot verligting van den Inlander, in te voeren, zelfs zonder nadeel voor den Staat, alzoo de Regenten en Pachters de daar uit spruitende winst-derving, het zij door eene vermeerdering hunner Rijst-Contingenten; hogere Pachten, of andere geschikte middelen, gaarne zullen vergoeden; alle plotselinge veranderingen echter moeten wij, zelfs hier omtrent, afraden, te meer, daar de omstandigheden, ten dezen opzichte, niet overal dezelfde zijn, zoo is, bij voorbeeld, de Indigo een Product aan het Cheribonsche District; en het Regentschap. Paccelolangang, bijzonder eigen, en de Leverantie aldaar veel minder drukkend, dan in de Oostelijke Regentschappen, alwaar dezelve, door den laatsten Gouverneur van Java's N. O. Kust, als eene nieuwigheid is ingevoerd, en, misschien met te veel ijver, door gezet. Men beginne dierhalven met van alle verdere vergrootingen dezer Contingenten aftezien, en doe dezelve vervolgens, langzamerhand, geheel ophouden, volgens billijke schikkingen met de Regenten en Pachters te stellen, naar aanleiding van de Instructie voor den Gouverneur-Generaal, Art. 19.—Omtrent de Rijst en Houtwerken valt meer bedenking van het eerste tijdstip af, dat de Oost-Indische Compagnie, op het Eiland Java, gezeten is geweest, tot op het tegenwoordig oogenblik, heeft men de noodzakelijkheid onder-vonden, om, van Java's N. O. Kust, met Rijst te worden voorzien, tot spijziging van die Bezittingen, welke het noodig voedsel ontbeeren, van de geheele Zee- en Legermagt, en zelfs meermalen van de schamele

Gemeente te Batavia; een en andermaal zag de Compagnie af van aanzienlijke Prætenziën, in Gelde, op de Vorsten van de Mattarin, en bedong daartegen Leverantiën van Rijst. — De bekoming van dit voedsel was altijd het voornamste voorwerp der monigvuldige Bezendingen, welke zij deedt aan de Jávassche Vorsten, bevorens zij zelve in den Oosthoek eenige vastigheid verkregen hadt, en hare eerste zorg dierhalven, toen zij de Strand-Regentschappen bemagtigde¹, was, aan derzelve Regenten, de verplichting opteleggen, om, jaarlijks, een zeker getal Lasten Rijst, naar mate van de vruchtbaarheid en bevolking hunner Districten, op te brengen, waarvoor zij, doorgaans, eene redelijke betaling toeleide; ten einde het belang van den Regent, aan de naarkoming zijner verplichting, te verbinden, en daar door zich zelve het effect daarvan desto beter te verzekeren. Het nut daarvan ondervondt zij misschien nooit beter, dan toen, vóór drie jaren, de buitensporige duurte van dit Graan, hetzelfde voor de schamele Gemeente te Batavia onverkrijgbaar maakte. Uit losselijker beginzelen, voorwaar, dan die, welke het Engelsch Bestuur in Bengalen in eene zoortgelijke omstandigheid aan den dag leide, opende zij hare Magazijnen, leverde de Rijst tot matige prijzen af², en zette, daar door, aan de onmedogende winzucht der Monopolisten, perk en palen. Het moet dierhalven, ten uitersten, gevaarlijk voorkomen, van eene instelling, waarvan het nut en de noodzakelijkheid zich, zedert bijna twee Eeuwen, deden gevoelen, en nog onlangs, zoo tastbaar, gebleken zijn, aftegaan. Het is waar, door den afstand van het Eiland Ceilon is een gedeelte van het gebruik van deze Contingenten vervallen, doch dit gedeelte is gering, in vergelijking van het nog benoodigde voor andere Bezittingen, en voor eene Krijgsmagt, welke aanzienlijk staat te worden vermeerderd; gebrek aan het noodig voedsel zoude alle middelen van verdediging nut-

¹ De hierbedoelde Strand-Regentschappen strekken zich oit van de rivier *Lossarie* in het westen tot Knap *Sundana* in het oosten, het eiland *Madura* en *Batembangang* zoo mede het eiland *Lomboek* of de *Baviaan* daaronder begrepen; voorts langs Straat *Bali* tot de Z. O. hoek van *Java*, en van daar aan den zuidkant westwaarts terug tot de stranden van *Antung* ingesloten. Deze landen zijn in de jaren 1743 en 1746 door den toenmaligen Insoehoeinan *Pocochoano II* aan de Comp. afgestaan, en vervolgens nader in het jaar 1765 door haar in bezit genomen.

² Van wege de Hooge Regering dezer landen werd't aan allen en een iegelijk bekend gemaakt, dat, in Raad van Indië, tot tegemoetkoming van de ingezetenen alhier in de meer en meer toenemende schaarsheld van rijst, besloten is, alle hooge en lage Comp. Dienaren en burgers, zoo Europezen, als Inlanders, dewelke hun gerief bij de ganting op de rijstbazaar niet kunnen of mogen erlangen, zulks begeerende, mit 's Comp. voorraad te doen assisteren met zooveel rijst, als zij nevens hunne huishouding, gedurende den tijd van drie maanden nodig hebben, van heden af gerekend. *Advertentie* van den 10 April 1799.

teloos kunnen maken, en of hier tegen, wanneer de Contingenten in Rijst wierden afgeschaft, door andere middelen, genoegzaam zoude kunnen worden voorzien, moet, ten minsten, als onzeker worden beschouwd. Wij bepalen dierhalven ons gevoelen, daaromtrent, tot het vragen der consideratiën en het advis van het Indisch Bestuur, wat hier omtrent, ten meesten nutte van den Staat, en tot welzijn van het Eiland Java, zoude kunnen en behooren te worden verricht; kunvende, overigens, aan den Handel in dit Product, alle die vrijheid worden gelaten, en verzekerd, welke met de billijke voorzorgen eener Regering, aan welke het welzijn en behoud van Land en Ingezetenen ter harte gaat, en waartoe het 101 Art. van het Charter betrekking heeft, kunnen worden overreingebragt. Door middel der Contingenten in Houtwerken, welke zommige Regentschappen verplicht zijn op te brengen, wordt, tot zeer geringe Prijzen, verkregen al het Timmerhout, dat, voor de extractie en het onderhoud van publieke Werken en Gebouwen, mitsgaders de vertimmeringen en reparatiën van Schepen en den aanbouw van mindere Vaartuigen, benoodigd is, het welk, anderzints, zeer bezwaarlijk en kostbaar zoude vallen. Het behoort dus in geene bedenking te komen, om deze Contingenten af te schaffen, veel eer moet men trachten den opbrengst derzelven, voor den Inlander, zoo min bezwarend mogelijk, te maken, door den Houtkap wel te dirigeren, de overgeblevene Bosschen in stand te houden, en, op de best daartoe gelegen Plaatsen, nieuwe aanteleggen, alle plaatshebbende misbruiken, in zommige Residentiën ingesloopen, met wortel en tak uitteroijen, en te zorgen, dat, aan de Regenten, prompte betaling geschiede van het geen hun, voor de geleverde Houtwerken, toekomt; al het welk een wezenlijk gedeelte zal uitmaken der werkzaamheden van het, door ons, voorgeslagen Collegie van Houtvesterij, het welk, op Java's N. O. Kust, zal resideeren.

Doch, om deze zaak met goed gevolg te kunnen aantasten, en te brengen op eenen, voor den Staat, meest voordeeligen, voet, is vooral noodig, dat alle particuliere uitvoer van Houtwerken, op het geheele Eiland Java, werde verboden, zonder dat, zal het eigenbelang altijd middelen vinden, om de beste instellingen, waar door men zoude trachten, aan den Staat, een duurzaam genot der Javasche Houtbosschen, en de voordeelen, welke hem, uit dezelve, toekomen, te verzekeren, te leur te stellen; en het is daarom, dat wij voorslaan, dit verbod, bij het Charter zelve (Art. 102) onherroepelijk vast te stellen; kennende zeer gevoeglijk andere billijke schikkingen worden beraamd, om de Javasche Ingezetenen van het benoodigde Timmerhout te voorzien, welke beter strooken, zoo wel met de conservatie der Bosschen; als met het belang van den Staat, het welk, al mede, aan het Col-

legie van Houtvesterij, onder het toezicht van den Raad der Finantiën en Domeinen, en de goedkeuring der Hooge Regering, kan worden opgedragen.

Door middel van dit Collegie, zal men ook, als dan, altijd nauwkeurig kunnen onderricht zijn van de waare gesteldheid der Bosschen. Voor zoo verre die bekendis, moeten wij twijffelen, of dezelve, op den duur, den aanbouw van groote Schepen kan toelaten; ook zijn wij gezints overtuigd, dat zulks strooken zoude met de belangen dezer Republiek; daar tegen beschouwen wij als zeer nuttig, dat die aanbouw van mindere Vaartuigen, zoo voor den dienst van den Staat, als voor den particulieren Handel, welke zal kunnen plaats hebben, met meer kunde, dan voorheen, werde bestuurd, waartoe zeer dienstig zoude zijn een of meer Deskundigh in dat vak, naar derwaards, te zenden, en bekwame Jongelingen, uit het Marine-School te Samarang, onder hun opzicht, daar in aanbrengen.

De verdere Contingenten, welke jaarlijks aan den Staat moeten worden opgebracht, als Cadjang-, Galappus-Olie, enz., zijn van minder belang; zij strekken tot vervulling der Huishoudelijke Behoeften van de Compagnie, en het valt moeilijk van hier te bepalen, in hoe verre dezelve, tot gelijke einden, noodig zullen zijn onder de beheering van den Staat; indien zij zonder nadeel konden worden ontbeerd, ware het verkieslijk daar voor geschikte æquivalenten te bedingen, en de Gouverneur-General in Rade zoude kunnen gelast worden (bij het 22 Articul. zijner Instructie) daaromtrent te dienen van consideratiën.

Hier mede de zaken afgehandeld hebbende, welke wij, op het Eiland Java, voor merkelijke verbeteringen vatbaar houden, en ons, uit hoofde van derzelver gewigt, toerekenen de bijzondere aandacht van het Staats-Bewind waardig te zijn, zoo is ons nu nog overig te spreken van zommige grove misbruiken, welke eene, niet min krachtige, voorziening vorderen, dezelve betreffen voornamentlijk de behandeling van het Javasche Volk, zoo der gemeenere Classen, door hunne eigene Hoofden, als van allen, door Europeesche Bestuurers; die een hooger of lager gezag over hen uitoeffenen, en door zommige groote Land-Eigenaren in de Bataviasche Ommelanden.

Zoo zeer wij doordrongen zijn van de waarheid, dat eene gezonde Staatkunde, en de betrachting van 's Lands wezenlijkste belangen, de instandhouding vorderen van de Javaansche Regeeringsvorm, Wetten en Gebruiken, even zeer staan wij in het vast begrip, dat die zelfde Staatkunde, die zelfde belangen, dringend pleiten voor het uitroeijen, is het mogelijk, van veele schandelijke inbreuken op de Rechten, welke den Javaan in den stand, waar in hij zich bevindt, wettiglijk toekomen, doch waar in hij, door willekeurig geweld, en vuig eigenbelang,

wordt verkort. Dit kwaad schijnt voornamelijk diepe wortelen te hebben geschoten in het Gouvernement van Java's N. O. Kust, alwaar reeds, vóór lange jaren, onder de Ambtenaren, het denkbeeld heerschte, dat het voorname oogmerk der Bedieningen was, voor zich schatten te verzamelen, en aan ijdelen trots een ruimen teugel te vieren. Wel haast maakte men daartoe dienstbaar den invloed van het Europeesch gezag op de Regenten. Dezen vervielen, gedeeltelijk uit nood, gedeeltelijk aangemoedigd door het voorbeeld van de Residenten, en anderen, in die zelfde excessen, omtrent hunne minderen, welken zij van hunne meerderen, moesten verduuren. Hier uit sproten afpersingen van Geld, willekeurige afvorderingen van de voordbrengzelen des Lands, verre te boven gaande het aandeel, dat elk Ingezeten, volgens 's Lands gebruik, verplicht is aan zijnen Regent te leveren, onmatige vergingen van Heerendiensten, en meer andere knevelarijen van verschillenden aart, naar mate de gelegenheid zich daar toe opdeedt; de inkomsten der Regenten wierden hierdoor volstrekt willekeurig, men zag geheele Dorpen, met hunne Bewooneren, door hun in pacht afstaan aan inhalijsche Residenten, of, door dezen, begunstigde Chinezen, om tot hun bijzonder voordeel te worden gebruikt, brave Regenten dedden dit met weersin, doch zommigen, met wier vadzigen aart zulks beter strookte, vonden het wel haast een gemakkelijk middel, om hunne Inkomsten te vermeederen, en dus nam dit kwaad meer en meer de overhand, en de toegevenheid van zommige Hoofdgebieders, omtrent alle deze verkeerdheden, maakte het, voor hunne Opvolgers, al dikwils moeilijk, om daarin, op eene voldoende wijze, te voorzien, waartoe ook zeer veel toebragt het groot verschil, dat in de Huishouding van zoo vele onderscheide uitgestrekte Regentschappen gevonden werd; de uit zich zelve ingewikkelden aart van het Javaansche Bestuur, de vrees der Regenten voor de weerwraak der Residenten, wanneer zij bij den Gouverneur met klagten opkwamen, de groote uitgestrektheid van het Gouvernement van Java's N. O. Kust, en de onvermoeide pogingen der Residenten, om den waaren staat van zaken voor den Gouverneur te verbergen, en alle navorschingen moeijelijk te maken. Het zal voorzeker geene geringe taak zijn voor het toekomstig Bestuur in Indiën, om, hierin, een grondig herstel te effectueeren, en overal de juiste grenspalen te vinden tusschen het geen recht en billijk is, volgens 's Lands gebruik, en ingeslopen misbruiken, op dat de gemeene Javaan in het volkomen genot zijner rechten werde hersteld, en de Regent, noch in het geen hem toekomt, noch in zijn uiterlijk aanzien, verkort; daartoe wordt eene grondige kennis van Plaatsen, Menschen, Taal, Zeden, en Gewoonten, verëischt, echter meenen wij, dat, van hier, met vrucht, eenige algemeene beginzelen kunnen worden vastgesteld, die tot gronden, en eenige voorschriften; welke

tot leid-draad dezer nuttige en noodzakelijke hervorming, kunnen dienen.

Als zoodanige mogen wij voordragen de 56, 99 en 100 Articulen van het Charter, benevens het 14 Article van de Instructie voor den Gouverneur-Generaal. Daar bij wordt, zoo wij vertrouwen, met de vereischte nauwkeurigheid en klaarheid, het recht gepromulgueerd, dat den Javaan toekomt, om over de voordbrengzelen zijner Nijverheid, na dat hij aan zijne wettige verplichtingen voldaan heeft, als zijn Eigendom te kunnen beschikken, — eene juiste bepaling van de verplichtingen wordt verörend, — alle voordbrengzelen, welke de vruchtbare schoot van het Eiland Java kan opleveren, worden voor eene vrije Culture en Handel overgelaten, met die weinige uitzonderingen, waarvan wij de hoge en onvermijdelijke noodzakelijkheid, in den loop dezer consideratiën, hebben moeten openleggen, — en de krachtigste voorziening wordt daargesteld tot uitroeijing der voornaamste plaats hebbende misbruiken, en tot verzekering van den Javaan, tegen alle willekeurig geweld en onderdrukking; terwijl, eindelijk, de wijze van uitvoering van dit alles evenredig is aan het groot gewigt der zaak. De Gouverneur-Generaal in persoon wordt daar mede belast, en alleen in het geval, dat bijzondere tijdsomstandigheden hem niet toelieten zich van Batavia te verwijderen, zal zulks aan eene bijzondere Commissie, met een der Ordinaire Raden aan het hoofd, mogen worden opgedragen.

Ook het lot der Lijf-eigenen, in de Bezittingen van den Staat, is aan de oplettenheid van den Gouverneur-Generaal, bij het 27 Art. zijner Instructie, bijzonder aanbevolen. Wel is waar, en het strekt ons tot geen gering genoeg, ons, daar omtrent, op het eenparig getuigenis van geloofwaardige Lieden, te kunnen beroepen, dat hetzelfde, in die Bezittingen, draaglijker is dan in eenig ander Oord der Waereld; de Slaven zijn 'er niet, even als in de West-Indische Volkplantingen, tot eenen harden arbeid verweezen; zij worden, althans bij de Europezen, genoegzaam alleen tot Huisdiensten, gebruikt, en het grootste misbruik, waar over men daar, omtrent zoude mogen klagen, is, dat hun getal doorgaans veel te groot is, naar mate van den arbeid, welke in de Huishoudens te verrichten valt; doch, dok dit vindt eenige versooning, waaneer men naargaat, dat eene menschlievende gewoonte medebrengt, hunne Fatoiliën minner van één te scheiden, en de afgeceelden en gebrekigen onder hun, zoo lang zij leven, te onderhouden; zoo dat, zomtijds, van het getal Slaven, het welk iemand heeft; slechts de helft tot den dienst bekwaam is, en de overigen in afgeceelden of jonge Kinderen bestaan; ook is, door gestrengte Wetten, tegen alle mishandelingen der Slaven, voorzien, en bij die algemeene geneigdheid, om hen wel te behandelen, welke wij hebben doen opmerken, mag men derhalven eene behoorslijke uitvoering dier Wetten,

(waar van, trouwens, verscheiden voorbeelden zijn) veilig onderstellen. Doch de voornaamste reden, waarom wij echter zouden wenschen, dat de Slavernij, ware het mogelijk, wierdt geweerd uit die Bezittingen, is, dat de Slavenhandel daar door wierdt gevoed en aangemoedigd; deze; het Menschdom ontëerende, Trafiek rust in Oost-Indiën, even als elders, op een verschriklijk misbruik van Oppermagt, of van het recht van den Sterksten, en heeft 'er gelijke gruwelen ten gevolge, welke alleen door de afschaffing der Slavernij zelve te vernietigen zijn. Het zal 'er dus voornamenlijk op aankomen, of men middelen zal kunnen vinden, om de noodzakelijke Huisdiensten door anderen, dan Slaven, te doen verrichten. Europezen zijn 'er, in die Gewesten, ongeschikt toe, en of het mogelijk zij, de Javänen zelve bekwaam te maken tot loontrekkende Huisbedienden, wordt sterk in twijfel getrokken. Wij meenen derhalven, dat de Gouverneur-Generaal, (achtervolgens het even aangehaald Art. zijner Instructie) behoort gelast te worden, het Staats-Bewind te dienen van consideratiën en advis, of, en in hoe verre, het uitvoerlijk, en met het belang van de Bezittingen van den Staat in Indiën, overeenkomstig zoude zijn, om den aanvoer van nieuwe Slaven te prohibeeren, of immers de zaken daar henen te dirigeeren, dat die aanvoer, over eenigen tijd, konde worde geprohibeerd en noodeloos gemaakt.

Daar tegen moeten wij, met nadruk, onze stem verheffen tegen een schandelijk misbruik, dat op Cheribon, en verder beoosten Batavia, is doorgedrongen, en, zoo wij wel onderricht zijn, in weerwil der ernstige voorzieningen, door de Hoge Regeering daartegen gedaan, op sommige Plaatzten, als nog, in zwang is, bestaande in zekere overeenkomsten, waarbij de vrije Javänen zich zelven, of hunne Kinderen, verpanden voor zekere sommen Gelds, welke aan hun worden uitgereikt; zulks geeft, vooral onder den invloed van het plaats-gezag van Europeërs, aanleiding tot verregaande misbruiken, en heeft eene strekking, om alzoo, op eene zijdelingsche wijze, het wezen der slavernij, onder een vrij Volk, in te voeren, want de Verpandeling mist volstrekt het genot zijner vrijheid, tot dat de schuld is afgedaan; en, indien zulks niet strookt met de begeerte of het belang van den Pandhouder, is zulks zeer bezwaarlijk, vooral wanneer deze in eenig gezag geplaatst is; de vernietiging van dit misbruik behoort derhalven ten ernstigsten te worden bevolen.

Tot dus verre hebben wij ons bezig gehouden met het geen betrekking heeft tot de Administratie der Policie in de Bezittingen van den Staat in Asia, en aan Ujeden voorgedragen alle die voorzieningen, welke ons zijn voorgekomen noodig te zijn, om dezelve te brengen op eenen, voor de belangen van den Staat, en het welzijn dier Bezittingen zelve, meest geschikten en wenschelijken voet.

Een, niet min gewichtig, onderwerp is ons ter verhandeling overgebleven, dat van de Administratie der Justitie.

Wordt dezelve, met recht, in alle beschaafde Landen, gehouden voor den besten steun eener welingerichte Regeering, voor het eenig middel, om het Politiek gezag te houden binnen den omtrek, door de Wet voor hetzelfde afgebakend, en alle willekeurig misbruik daar van voor te komen, en voor de zekerste waarborg, welke de Ingezetenen van eenen vrijen Staat hebben kunnen voor het behoud en de veiligheid van al wat hun dierbaar is, zij wordt, in alle die opzichten, noch meer belangrijk in afgelegen bezittingen; de menschelijke driften, aan het onmiddelijk toezicht der Oppermagt onttrokken, worden 'er, door meer dan gewoone roerzelen van heerschzucht en eigenbelang, in beweging gebracht, en alleen een gestrenge uitvoering van goede Wetten is in staat, om de nadeelige uitwerkzelen daar van te beteugelen; indien het hier aan mangelt, indien eene gebrekkige of bedorve Administratie van Justitie de misdaden onvervolgd of ongestraft laat, wordt daar uit een ander, doch, als dan, noodzakelijk kwaad geboren. De Politieke Magt, beroofd van den steun, welken zij vinden moest in eene goede en ongekrenkte bediening van het Recht, en echter, voor de onderhouding der goede orde, en voor de veiligheid der Bezittingen verantwoordelijk, ziet zich, om ergere onheilen voor te komen, genoodzaakt, daar aan te suppleeren door Politieke Voorzieningen, en de Grenspalen, welke beide Magten onherroepelijk behoorden af te scheiden, eens overschreden zijnde, zoo wordt eene wijde deur geopend voor allerloije misbruiken en verwarringen. Om derhalven die voortreffelijke Staats-maxime, welke de vermenging dier beide Magten, in eene welgestelde Regeering, verbant, in afgelegene Bezittingen ongeschonden te kunnen bewaaren, is noodig, de Administratie der Justitie op dien goeden en respectabelen voet te stellen, dat dezelve onafhankelijk kan blijven van allen Politieken invloed; goede Wetten en goede Rechtbanken zijn daar toe de twee onvermijdelijke vereischten; aan de eerste schijnt het, in Indiën, niet te hebben ontbroken, het algemeene Recht, het welk hier te Lande wordt opgevolgd, strekt ook daar ten richtsnoer¹, en, voor zoo verre, Plaatselijke omstandigheden, bijzondere Verordeningen noodzakelijk maakten; treft men, in de Verzameling daar van, bekend, onder den naam van *Bataviasche Statuten*², en latere Besluiten van het Indisch Bestuur, zeer veele nuttige en heilzame voorschriften aan,

¹ Zie hierboven op bladz. 149. ² Zie hierboven op bladz. 109.

welke ten bewijze strekken; dat dit gewigtig Stuk steeds door het-zelve is ter harte genomen.

Een even gunstig oordeel wenschten wij te kunnen vellen over de Indische Rechtbanken ¹, doch hier doet zich een geheel ander tafreel op. Vestigt men het oog op de Buiten-Comptoiren, zoo ziet men de Policie en Justitie volmaakt in één gesmolten; die zelfde Ambtenaren, welke het Politiek Bestuur helpen uitoefenen, zijn tevens Aanklagers en Rechters over alles, wat onder hun ressort voorvalt; doorgaans hebben zij een gemeen belang, om alles, wat op elkanders directie en publiek gezag te zeggen zoude vallen, te verbergen en onvervolgd te laten; dikwijls bedienen zij zich van het, in hun, veréend Politiek en Rechterlijk vermogen, om aan hunne bijzondere driften den teugel te vieren, waar uit de grootste mishandelingen geboren worden, en zeer zelden vindt men onder hen Lieden; die eenige de minste kennis hebben van Rechtspleging, zoo dat de procedures, in zaken van gewigt, dikwijls, door verkeerde behandeling zoodanig bedorven zijn, dat het, ook voor den kundigsten Rechter, in een hoger ressort, onmogelijk wordt, die feilen te verbeteren, en daar in behoorlijk recht te spreken; en wat aangaat den Hogen Raad van Justitie te Batavia, zullen wij liefst in geene bijzonderheden treden, doch achten ons, niettemin, verplicht, om met dien ernstigen nadruk, welke het belang van het Vaderland, en van deszelfs Asiatische Bezittingen, in dit oogenblik, van ons vordert, te verklaren, dat wij, zonder de samenstelling van een geheel nieuw Opper-Gerechshof in Indiën, waar van, voor het eerst, alle de Leden en Ministers van hier worden uitgezonden, het voor onmogelijk houden, dat, aan de Administratie der Justitie aldaar, eene wezenlijke en grondige verbetering worde toegebracht.

¹ De *integreerende* leden van den Hoogen Raad van Justitie werden sober gesalariëerd (f 200 's maands), moesten in het geheel 12 jaren fungeren, zoo in hoedanigheid van ordinar, als extraordinair Lid, voor dat zij gerechtigd waren naar een hooger ambt, buiten het præsidium, te staan, doch konden, na verloop van vijf jaren, hun ontslag erlangen naar Nederland; behoudens qualiteit en gage.

De *geassumeerde* leden (welke ten minste moesten voorzien zijn met de qualiteit van koopman), werden nog kariger bezoldigd, en ontvingen f 150 's maands; terwijl de *Advokaat Fiskaal van Indiën* en de *Waterfiskaal* slechts f 50 in de maand trokken. Zie het *Generaal Reglement omtrent de bevoorordering der dienaren van de Ed. Comp. en derzelver verhooging in gage, zoo op Batavia, als de buitenkantoren, enz.* van den 31 Julij 1753, Tit. II § 1, ANU NUVIZENS t. a. p. bladz. 230.

Schepenen genoten hoegenaamd geene belooning en de meesten waren Comp. dienaren.

Op de buitenkantoren werd de regtsbedeeling aan zoogenaamde *Politieke Raden* toevertrouwd, zamengesteld uit Comp. dienaren, bij gebrek van afzonderlijke Regters.

Het diep gevoel der hoge noodzakelijkheid van zoodanige verbetering noopte ons, na attente overweging, om twee onzer Medeleden te verzoeken, dit stuk opzettelijk te onderzoeken, en ons derzelve consideratiën daar over mede te deelen; hier aan voldeeden zij, den 15 Februarij II., bij eene uitgewerkte Memorie, (onder de Bijlagen van ons Verbaal te vinden) waar bij de hoofdgronden van zoodanige verbetering worden aangewezen, en waar aan wij de vrijheid nemen ons te gedragen. Wij bevonden den inhoud van dit Stuk overeenkomstig aan de leer eener zuivere Staatkunde, in alle Landen, welke dezelve hebben aangenomen, maar vooral in dit, door Rechtspleging, beroemd Gemeenebest, door eene gelukkige ondervinding gestaafd, en hebben dierhalven niet geëarzeld, hetzelfde te leggen tot een grondslag onzer beraadslagingen over dit gewichtig onderwerp, en der verbeteringen in het Justitie-wezen in Indiën, welke wij thans zullen voordragen, en waar van de hoofdzakelijke inhoud voorkomt bij het Charter, van Art. 58 tot Art. 89. Wanneer wij hier alleen den dienst der Justitie mogten raadplegen, zouden wij de oprichting van zoo veele nieuwe Gerechtshoven, uit kundige Rechters en Ministers bestaande, moeten voorstellen, als 'er Bezittingen van den Staat in Asia gevonden worden, doch al ware het, dat de zware kosten, welke jaarlijks zouden moeten worden geïmpendeerd, om eene zoo groote menigte bekwame Ambtenaren in dat vak te bezoldigen, het vermogen van den Staat niet te boven gingen, zoude zulk een ontwerp stuiten, uit hoofden van de onmogelijkheid om al die voorwerpen te vinden. Immers in deze Republiek zelve moet men zich bepalen, om de voornaamste Gerechtshoven te voorzien van Mannen, die, bij eene onbevleeten handel en wandel, eene gegronde kunde voegen in de Reclutgeleerdheid; de mindere Rechtbanken bestaan uit de beste en aanzienlijkste Ingezetenen, welke men, naar mate van de gesteldheid der Plaatsen, vinden kan; men kan zich dierhalven niet voorstellen een genoegzaam aantal Lieden, in allen opzichte, tot den moeilijken Post van Rechters berekend, te zullen vinden, als tot de samenstelling en onderhouding van zoo veele nieuwe Rechtbanken aan de andere zijde van de Waereld noodig zouden zijn, te minder; daar halve maatregelen in dezen geheel onvoldoende zouden zijn; en men niets zoude winnen met het uitzenden van Rechters; die maar voor een gedeelte de verëischten daar van zouden bezitten.

Het uiterst, het welk men zal kunnen bewerkstelligen, zal zijn, het Hoogste Gerechtshof in Indiën zoodanig te constituëeren, dat hetzelfde de hoogste achting, en het onbepaaldst vertrouwen bezitte van alle Ingezetenen van den Staat, en eene zekere en veilige toevlucht zij voor alle hunne wettige belangen, ook wanneer zij zich, door de

Gewijsden der mindere Rechtbanken; bezwaard zouden mogen rekenen; met één woord, dat hetzelfde, als 't ware, het Palladium der Gerechtigheid zij, in dat gedeelte der Waereld.

Allé onze vermogens hebben zich dierhalven daar henen gewend, om de verëischten tot de zamenstelling van zoodanig een Hoog Gerechtshof van Bataafscli Indiën, met de meest mogelijke nauwkeurigheid, te bepalen.

Het eerste en voornaamste daar van is ongetwijfeld, dat hetzelfde besta uit Leden, welke door hun gedrag en Rechterlijke bekwaamheden, zich reeds eene gevestigde reputatie hebben verworven; omtrent welken de beslissing der publieke opinie reeds vooraf de verzekering geeft, dat achting en eerbied hen, in aanzienlijke en gewigtige Bedieningen, waar in zij gesteld worden, zullen omringen, en dat de Justitie eenen, helaas! in die Gewesten nog onbekenden luister, van hun, zal ontvangen. Dat vooral de Præsident van dit Hoge Gerechtshof, wiens invloed van zoo onëindig veel gewigt zal zijn op deszelfs werkzaamheden, wiens voorbeeld in zulk een Land zoo onëindig veel kan toebrengen tot vorming van den publieken Geest en Zeden, een Man zij, die zich, onder de uitmuntende Rechtsgeleerden van ons Vaderland, reeds eenen naam heeft verworven; dat de achtbaarheid van van zijn Persoon, en de bezadigdheid van zijnen Geest, het gelukkig vertrouwen inboezemen, dat hij eene gestrenge handhaving van het aanzien der Justitie, en van de uitvoering der Wetten; zal paren met die nauwgezette onpartijdigheid, welke alleen het deel is van een bedaard gemoed, het welk zich door geene driften laat overmeesteren; dat ook onder de verdere Leden geene gevonden worden, welke niet, zelfs aan de Hoogste Geregtshoven der Bataafsche Republiek, tot raad zouden kunnen verstrekken; dan, maar ook dan alléén, zal men aan de Ingezetenen der Indische Gewesten eenen onberekenbaren dienst hebben bewezen, en den Hoeksteen gelegd, zonder welken het geheele Gebouw der Hervormingen en Verbeteringen, welke men overigens zal willen daarstellen, niet bestaan kan, en zelfs al spoedig weder zoude instorten.

Wij erkennen, dat het niet gemakkelijk is, zulke voorwerpen te vinden; de minsten, deze keuze waardig, zullen 'er zich zelve toe aanbieden; doch de dienst van het Vaderland is wel waardig, dat men een stap voorwaards doe, wanneer het te doen is om uitstekende verdiensten aan denzelfden te verbinden, en dan moeten dezelfde, door ruime belooningen, verder worden aangemoedigd, om zich, in een vreemd Gewest, daar aan toe te wijden, en zich de opofferingen van den Vaderlijken Grond, en de nabijheid van dierbare betrekkingen, enigzins te getroosten. De bezoldigingen van den Præsident

en verdere Leden moeten zoodanig zijn, dat zij 'er, naar mate van den Hogen Rang, welke zij in Indiën moeten voeren, (als volgende onmiddellijk op de Leden der Hoge Regering) op eene betamelijke wijze, van kunnen bestaan, en binnen zeker getal jaren een ordentelijk fortuin overgaëren, het welk, gevoegd bij een jaarlijksch Pensioen, het welk aan repatriërende Leden, zoude kunnen worden toegelegd, toereikende kan zijn, om hun lot, voor het overig gedeelte van hun leven, te verzekeren; wanneer zij, na eene getrouwe pligts-betrachting, verkiezen mogten hetzelfde in hun Vaderland te gaan doorbrengen.

Dan, gelijk 'er niet aan te twijffelen is, of zulke voordeelge-voorwaarden zullen dezelfde, ja nog grootere uitwerking hebben, op hen, die het bezoeken der Indische Gewesten, voornamenlijk beschouwen als een middel tot verbetering hunner Finantiën, en zich al ligt verbeelden, dat halve bekwaamheden, voor het Land, voldoende zijn, wanneer dezelve slechts met den titel van Meester in de Rechten gevernist zijn, dan op waare verdiensten, zoo hebben wij, angstvallig, omgezien naar middelen, om, reeds bij den aanvang, misbruiken, waar toe diergelijke instellingen zoo ligtelijk overslaan, te weeren, en wij meenen dezelve gevonden te hebben, voor eerst, in de bepaling der verëischten tot de Bedieningen van Præsident en Leden van dit Hoog Gerechtshof; ten anderen, in de wijze van derzelve aanstelling, en, eindelijk, door eenige bijzondere bepalingen, geschikt om alle uitzichten van eigenbelang, zoo veel mogelijk, te weeren, en, daar en tegen, aan eene geëoorloofde eerezucht, een meer geschikt en toereikend vocdzel te geven in den aard en het aanzien der Bedieningen zelve. De verëischten worden gevonden in het 59 Articul van het Charter. Vreemdelingen worden van deze Bedieningen uitgesloten, want wij achten het beneden de waardigheid van een Vrij Volk, zoo niet strijdig met het Recht van een Bataafsche Burger, door anderen, dan door zijne Medeburgen, te worden geëordeeld, en vinden althans, in voorledene Gebeurtenissen, geene redenen, om zulks, omtrent de Indische Bezittingen, in een ander licht te beschouwen. Darrentegen zouden wij het onbillijk en hard vinden, dat Kinderen van Europeesche Ouders, in de Bezittingen van den Staat, van deze Bediening zouden zijn uitgesloten; wanneer zij, uit hoofde van ongewoone verdiensten, daarop eene gelijke aanspraak konden maken, met Inboorlingen van de Bataafsche Republiek zelve; om echter nog eenen bijzonderen waarborg te hebben, dat zij genoegzame gelegenheid hebben gehad, niet alleen om zich in de Rechtskunde te oefenen, maar ook, om zich bekend te maken met de Vaderlandsche Taal en Zeden, hebben wij speciaal, ten hunnen opzichte, bepaald, dat zij zich, ten minsten vijf achterëenvolgende jaren, op eene of meerdere 's Lands Universiteiten, op de Rechts-

kunde moeten hebben toegelegd, het welk noodwendig reeds een voorlopig verblijf hier te Lande onderstelt, om den noodigen aanleg tot die Studie te verkrijgen.

De verdere vereischten zijn, het Meesterschap in de Rechten, en de Ouderdom van ten minsten dertig jaren voor den Præsident, en vijftien-twintig voor de verdere Leden, die hoedanigheden, welke deze Ambtenaren moeten bezitten, zijn zeker beter te vinden in eenen meer gevorderden Ouderdom; daar echter ons Vaderland roemen mag op voorbeelden, welke die bepaling volkomen wettigen, hebben wij gemeend, dat, aan hun, wier gelukkige Geest-vermogens, en vroeg tot de Deugd gevormde harten, zoodanig op den gewoonen loop der zaken hebben gewoekerd, mede toegang tot deze Eereposten behoorde te worden gelaten; gelukkig! indien deze voorslag strekken moge om hun aantal te vermeerderen.

Het getal der Leden hebben wij, lettende op de eigenschappen van het Indisch Climaat, en derzelver invloed, zoo wel op de gezondheid, als krachten der Europeërs (Art. 58.) bepaald op tien, den Præsident daar onder begrepen, en gemeend, dat het formeeren der Nominatiën, waar uit de aanstelling zoude geschieden, door het Staat-Bewind, zoo wel voor de eerste, als bij volgende vacatures, behoorde te worden opgedragen aan het Nationaal Gerechtshof der Bataafsche Republiek. Gewigtige redenen hebben ons hiertoe genoopt; voorzeker kan het Staats-Bewind geen krachtiger bewijs geven van deszelfs ernstige begeerte, dat deze Bedieningen niet langer de belooning zijn van lastige Sollicitatiën, nochte immer gebezigd worden als middelen, om, aan Lediglopers, een bestaan te bezorgen, maar, voortaan, alleen met waardige voorwerpen werden vervuld, dan door de keuze aan zich zelve te behouden, en, alvorens daaromtrent te willen ingelicht zijn door een Collegie, aan het welk, meer dan aan eenig ander, bekend kunnen zijn allen, die, door eene meer dan gewoone kunde in de Rechtsgeleerdheid, in deze Republiek uitmunten, en verdienen tot die Bedieningen in aanmerking te komen; — een Collegie, daar om boven, dat, uit hoofde van deszelfs aanzien en achtbaarheid, van den aart en tederheid van deszelfs eigene functiën, ten dien opzichte, eene bijzondere aanspraak heeft op het publiek vertrouwen in beide de Waerelddeelen, en het welk het grootste belang heeft, om, zoo dikwijls het zich van die vereerende taak kwijt, met de uiterste oplettenheid, te trachten, dat vertrouwen, en deszelfs eigene reputatie, te behouden. Die zelfde redenen hebben ons ook overhaald, om eene gelijke cijnsure voorteslaan, omtrent de aanstellingen van de Ministers van dit Gerechtshof, en van de Advocaten Adviseurs bij de mindere Rechtbanken, waar van bij vervolg zal worden gehandeld.

Gelijk nu de Inkomsten dezer Bedieningen, indien onze voorlagen daaromtrent worden goedgekeurd, voldoende zullen zijn, om, aan de rechtmatige verlangens van den Præsident en verdere Leden, te voldoen, zoo kunnen zij dan ook met billijkheid onder de verplichting worden gebragt, om van alle uitzichten op andere Bedieningen, of Geldwinningen, af te zien. Hier uit zal een dubbel nut voorspruiten: voor eerst, zullen kundige en waardige voorwerpen voor den dienst van de Justitie blijven geconservceerd; ten anderen, zullen de Leden van het Hoge Gerechtshof nimmer van de Hoge Politieke Magt in Indiën iets kunnen te hoopen of te vreezen hebben, en dus zal de weg, door welken de Policie zich anderzins, in weêrwil der beste maatregelen, nog eenen ongeoorloofden invloed op de Justitie zoude kunnen aanmatigen, voor altijd gesloten zijn.— Van deze Bedieningen, echter, worden, door den aart der zaak uitgesloten die van Præsident en Procureur-Generaal, waar op de aangehaalde redenen niet toepasselijk zijn (Art. 60). Om wijders voortekomen, dat niet zomtjids deze Bedieningen gebezigd worden door hun, die, door Familie- of andere belangen, in Indiën geroepen worden, of voornemens zijn zich aldaar, tot het drijven van Negotie, of andere Handteeringen, te vestigen, als een middel, om de Reizen gemakkelijk en kostvrij te doen, en in dat Land een aanzien te genieten, waar toe zij alleen, door middel derzelve Bedieningen, kunnen geraken, en op dat dierhalven dezelve door geene andere mogen worden geambiëerd, dan wier oprecht en ernstig voornemen is hun Vaderland aldaar, in het vak der Justitie, te dienen, achten wij het van van eene zeer dringende noodzakelijkheid, dat (volgens Art. 61) de Præsident, of eenig Lid, deszels dimissie nemende, binnen den tijd van tien jaren, na dat hij in functie zal zijn getreden, gehouden zij de terugreize naar de Bataafsche Republiek aantenemen, binnen drie maanden, na dat hij zijne dimissie zal hebben genomen, en, daar en boven, verlieze alle aanspraak op Pensioen, of andere gunsten, welke, anderzins, aan een repatriërenden Præsident, of Lid, zouden mogen competeeren.

Tot de Residentie van dit Hoge Gerechtshof zouden wij, boven alle andere, verkiezen eenige geschikte plaats op het Eiland Groot-Java, tusschen Cheribon en Tagal; diezelfde angstvallige zorg, welke behoort te worden aangewend tot de samenstelling; van dit Collegie, moet ook, naar ons inzien, waken, dat het, bij deszels oorspronkelijke zuiverheid, werde bewaard, en het krachtigst middel, hier toe, beschouwen wij te zijn, hetzelve te verwijderen van alle die woelingen der menschelijke driften, van alle die nadeelige indrukken eener buitensporige weelde en overdaad, van de besmetting van het zedenbe-

derf, welke aan Hoofdplaatsen gewoonlijk eigen zijn, en waar van die van Bataafsche Indiën ook geenzins bevrijd is. Hier voor pleit nog eene andere dringende reden, de ongezondheid van deszelfs Dampkring; — deze heeft weleer alle de pogingen verijdeld, door het vorig Bewind in het werk gesteld, om de gesteldheid van den Raad van Justitie des Kasteels Batavia te verbeteren; nuttige voorwerpen, met die oogmerken uitgezonden, wanneer zich nu en dan gelegenheid opdeed, om dezelve te verkrijgen, wierden doorgaans daar van de eerste slagtoffers, en hoe veele kundige en brave Mannen kunnen niet, door eene rechtmatige beduchtheid voor deze ontzettende plaag, weêrhouden zijn geweest, om hunnen dienst aan het Vaderland aan te bieden? Nu is er geen twijfel aan, of 'er zijn, in het door ons voorgeslagen District, en wel waarschijnlijk aan de Oevers der door hetzelfde stromende Rivier *Lossarij*, welgelegene Plaatsen tot zoodanige Residentie, alwaar geene nadeelige eigenschappen de Lucht besmetten.

Zulks zoude ook dit voordeel aanbrengeu, dat de verblijfplaats van het Hoge Gerechtshof zich meer in het middenpunt zoude bevinden van het Eiland Java, en nabij aan de groote Postroute, langs welke eene geregelde communicatie te Land, tusschen alle gedeelten van dit Eiland, onderhouden wordt, en die tevens strekken kan tot eene spoedige en zekere bezorging van alle Brieven en Papieren, welke te Batavia, en op alle andere Strand-Comptoiren op het Eiland Java, van alle de overige Bezittingen van den Staat in Indiën, worden aangebragt.

Eindelijk zoude zulks ook van een zeer voordeeligen invloed zijn op den staat der jaarlijksche Uitgaven, tot bezoldiging der Indische Ambtenaren, de mindere duurte van alle noodzakelijke Behoeften, en mindere noodzakelijkheid tot Geldverteeringen, dan op de zoo kostbare Hoofdplaats, zoude maken; dat men de Leden van het Hoge Gerechtshof, benevens alle derzelve Ministers, Suppoosten, en Bedienden, even goed, zoo niet beter, zal kunnen bezoldigen met de helft van het geen men hun zoude moeten toeleggen, wanneer zij op Batavia, of in de nabijheid dezer Stad, hun verblijf moesten houden; en deze besparing overtreft dus verre het eerste uitschot, dat noodig zal zijn, om, in de nieuwe Residentie-plaats, de noodige Wooningen en Gebouwen te exstruëeren, waarvan de kosten, bij een goed overleg, ook niet exorbitant zullen behoeven te zijn, en de kosten der reparatiën en onderhoud zouden kunnen komen ten lasten van de Bewooneren, in der tijd. De eenige inconveniënten, welke deze verplaatsing zouden hebben kunnen afraden, wanneer het Hoogste Gerechtshof van Indiën deszelfs tegenwoordige inrichtingen bleef be-

houden, zijn weg genomen, door de nieuwe omschrijvingen van het Rechterlijk Gezag, en de Jurisdicctie van dit nieuw Gerechtshof, bij de Instructie, door ons, voor hetzelfde ontworpen, welke wij de eere hebben hier nevens overteleggen, en door de bepalingen, Articul 79 van het Charter voorkomende, volgens welke alle de Civile en Crimineele Jurisdicctie, thans door den Hogen Raad van Justitie uitgeoefend wordende, voor zoo verre dezelve, bij gemelde Instructie, niet is opgedragen aan het nieuw Gerechtshof, moet overgaan op het Collegie van Schepenen van Batavia.

In deze Residentie-plaats, nu, moet de oefening der Policie aan het Gerechtshof zelve worden overgelaten, en, speciaal daar toe, aan hetzelfde, de beschikking gegeven worden over het Militair Guarnisoen, aldaar in der tijd liggende; doch eenig meerder of ander Politiek of Militair Gezag behoort hetzelfde nimmer te kunnen uitoefenen, en, zoo wel als andere Ingezetenen, onderworpen te zijn aan die, in Coloniën, noodzakelijke inrichting, volgens welke niemand vermag door het Land te reizen, zonder uitdrukkelijke vergunning van den Hoofdghebber; met die meerdere ruimte echter, welke het aanzien dezer Ambtenaren, en de afstand van hun verblijf van de Hoofdplaats, vorderen, gelijk wij zulks bij het 8 Articul van voorschreve Instructie hebben in het oog gehouden.

Vordert, aan de eene zijde, de dienst der Justitie, dat zij, die het Recht moeten spreken, gesteld zijn boven den invloed, en veel meer boven de mogelijke vervolgingen van de Politieke Magt, zoo is het echter ook, aan den anderen kant, noodzakelijk, te zorgen, dat de misdaad, wanneer die immer iemand hunner mogt bezoedelen, niet ongestraft blijve; tot dit een en ander zijn betrekkelijk de 62, 63, en 64 Articulen van het Charter; het kwam ons voor, overeenkomstig te zijn aan de hoge waardigheid van dit Collegie, en aan het gewigt der zake, om het oordeel over alle misdaden, door den Præsident, of eenig ander Lid, *in Officio*, gepleegd, te demandeeren aan het Nationaal Gerechtshof, doch zulks maakte tevens noodzakelijk eene voorziening, dat, in zoodanig geval, de blaam der beschuldiging, inmiddels, den luister van het Gerechtshof zelve niet bevlekte, wanneer de aart en het gewigt daar van zulks met reden mogten doen vreezen, terwijl ook als dan, den Præsident en overige Leden, niet te vergen was, om zoodanig Mede-lid, onder hun midden, toetelaten, tot dat de dispositie van het Nationaal Gerechtshof, ten opzichte van hetzelfde, zoude zijn vernomen, waar toe altijd een merklijk tijdsverloop zal noodig zijn. In dit éénig geval, hebben wij dierhalven gemeend, aan den Gouverneur-Generaal in Rade, de bevoegdheid te moeten geven, om, op Voordragt van het Gerechtshof zelve, en niet

anders, het aangeklaagde Lid, tot zoo lange, in deszelfs functiën te kunnen surcheeren.

Daar nu de afscheiding der Politieke en Rechterlijke Magt, zelfs hier te Lande, geenzints in zich sluit, dat de eerste zich in geen geval, noch in eenigerleij opzicht, met zaken, voor den Rechter aanhangig, zoude mogen bemoeijen, waar van zelfs de noodzakelijkheid, in alle gevallen, waar in de uitoeffening van het recht van Gratie kan te pas komen, haarblijkelijk is, en ook in andere kan plaats hebben, is het ons voorgekomen, van veel belang te zijn, zoo wel de bevoegdheid van de Politieke, als de gehoudenis der Rechterlijke Magt in Indiën, ten dien opzichte, zoo nauwkeurig doenlijk, te bepalen, en op eene wijze, welke, zoo min mogelijk, plaats laat aan willekeur. Met dat oogmerk zijn door ons ontworpen de 20, 71, 72, 73 en 74 Articulen van het Charter, en de 78, 79, 80, 81, en 82 Articulen der Instructie voor het Hoge Gerechtshof.

Omtrent de verdere eigenschappen van dit Gerechtshof, de Ministers, Suppoosten, en Bedienden, aan hetzelfde toe te voegen, en derzelve functiën, de suppletiën van voorvallende Vacatures, *ad interim*, de vorm en verdeeling van deszelfs werkzaamheden, en de Jurisdicctie aan hetzelfde toetekennen, zij het ons geoorloofd, ons aan de 66, en vier volgende Articulen van het Charter, en aan den geheel inhoud der meergemelde Instructie, te gedragen. In de zamenstelling daar van, hebben wij getracht, ons, zoo veel mogelijk, ten nutte te maken en te volgen die beginzelen, welke omtrent de Administratie van Justitie in het hoogste Ressort, hier te Lande, zijn aangenomen, echter daar bij, volgens onze gehoudenis, in het oog houdende de Plaatselijke omstandigheden van het Land, in het welk deze Instructie zal moeten dienen, welke niet toelaten, in alles dat zelfde richtsnoer te volgen, en vooral in zommige opzichten, eene onderscheiding noodzakelijk maken, tusschen de behandeling van Europezen en Oosterlingen, waartoe wij met moeite zijn overgegaan, doch echter met de volle overtuiging, dat zulks niet anders konde worden daargesteld, terwijl wij verder niet verzuimd hebben, over dit belangrijke onderwerp te raadplegen de subsisterende ¹ en

¹ De toen bestaande *Ordonnantie en Instructie voor den Raad van Justitie in Nederl. Indië, residerende te Batavia*, was door de HH. Bewindhebbers, uitmakende het *Commissé tot den Asiatischen handel en bezittingen*, te Amsterdam, den 20sten Augustus 1798 gearresteerd, en werd alhier door KK. GG. op den 31sten Augustus 1799 afgekondigd, onder verklaring, »dat die Ordonn. en Instr. maar dienen moest, om, zoo lang Bewindhebbers geene finale voorziening ten aanzien der Judiciële zaken beraamd hebben, tot een richtsnoer voor dat Collegie te verstrekken en dat alle verdere alhier voor dat Collegie subsisterende Orders en Reglementen moesten blijven effect sorteren en door hun op den gewoonen voet behandeld worden».

vooredene Instructiën van den Raad van Justitie te Batavia, met het geen, daar omtrent, voorkomt bij de Statuten dier Hoofdplaats, en, laatstelijk, ten einde ons alle mogelijke gerustheid te verschaffen, van daar in, zoo veel mogelijk, aan de heilzame intentiën van het Staats-Bewind te hebben beantwoord, ook nog een nuttig gebruik hebben gemaakt van de doorwrochte kunde van twee voornamere Rechtsgeleerden binnen deze Residentie-plaats, welke ons, op ons verzoek, ter liefde van het Vaderland, derzelve gevoelen over onze ontwerpen; tot verbetering van het Justitie-wezen in Indiën, wel hebben willen mededeelen.

Twee zaken, daar bij voorkomende, verdienen echter nog eene bijzondere opheldering, de eerste derzelve bestaat in de afschaffing der plaatshebbende Revisiën in Indiën, en het, bij het 69 Articul van het Charter, toegestaan Appèl, in sommige gevallen van de Vonnissen van het Hoge Gerechtshof in Indiën aan het Nationaal Gerechtshof hier te Lande, waar toe ook betrekkelijk zijn de 83 en 84 Artikulen der Instructie. Is het in Indiën doorgaans ten uitersten moeilijk geweest, tot Adjuncten-Reviseurs, Lieden te vinden, die door hunne Rechts-kunde bevoegd konden worden geoordeeld, om over zaken, waar in de Hoogste Rechtbank reeds gevonnisd hadt, eene nadere uitspraak te doen, nog meer bezwaarlijk zal het aan het Indisch Bestuur vallen, eene Rechtbank van Revisie, op eene waardige wijze, samen te stellen, wanteer een nieuw Gerechtshof, op den, door ons voorgeslagen voet, zal zijn opgericht; immers verliest dit laatste middel deszelfs achtbaarheid en kracht, wanneer tot Adjuncten-Reviseurs niet te vinden zijn Mannen van gelijke Rechts-kunde, als de Rechters zelve, die het Vonnis, dat gerevideerd moet worden, hebben uitgesproken. Hier te Lande valt zulks zeer gemakkelijk, daar de Studie in de Rechten, zoo algemeen, door allen, die de Politieke loopbaan willen inslaan, en eene milde opvoeding genieten kunnen, geëelfend wordt, doch in Indiën is zulks onmogelijk, en, naar ons inzien, nimmer te verwachten. Het komt ons dus verkieslijk voor, aldaar het middel van Revisie geheel afte schaffen, en in Civile Actiën, meer bedragende dan de som van vijf duizend Rijksdalers, mitsgaders in Crimineele Procedures, waar in voor het Hoge Gerechtshof, ter eerster instantie, *ordinario modo*, zal zijn geprocedeerd, tegen aangeklaagden van Europeische afkomst, Appèl toetelaten aan het Nationaal Gerechtshof hier te Lande; zullende het Indisch Gerechtshof (wij spreken altijd in de onderstelling, dat hetzelfde zoodanig zal zijn zamengesteld, als wij zulks hebben beschreven,) naar ons inzien, volkomen bevoegd kunnen worden gerekend, om, in alle andere Civile en Crimineele zaken, te wijzen bij Arrest.

Eene andere zaak, waaromtrent wij eene nieuwe voorziening hoogstnoodzakelijk hebben geoordeeld, is de Judicature over de Buiten en Prijzen, door Oorlogschepen van den Staat, of door Schepen bij Particulieren uitgerust, en vaarende op bekomen Commissie of Lettres de Marque, achterhaald en genomen, en ingebracht op eene der Bezittingen van den Staat in Asia. De Indische Rechtbanken zijn thans onbevoegd daarvan kennis te nemen, dan alleen in het geval (het welk in het vervolg niet te verwachten is) dat de Buiten of Prijzen gemaakt of genomen waren door Schepen van de Oost-Indische Compagnie, of van Particulieren, vaarende op Lettres de Marque, door het Bestuur, van wegens dezelve Compagnie, in Indiën verleend, zulks strekte tot wezenlijk nadeel der Nemers, indien dezelve waren Officieren van den Staat, en zoude, bij vervolg, eene gelijke verlegenheid baaren voor Particulieren, dewijl de Politieke Regering vooraan onmiddellijk, van wegens den Staat, zullende worden uitgeoeffend, dus ook de Lettres de Marque, van zijnentwegen, zullen worden uitgegeven, zoo dat het thans een natuurlijk gevolg is geworden van deze veranderde Orde van Zaken, dat, aan de hogere en lagere Rechtbanken in Indiën, de noodige Jurisdicctie in dezen worde afgestaan, waartoe wij ook meenen, dat, zoo rasch het Hoge Gerechtshof zal zijn georganiseerd, en de mindere Rechtbanken voorzien van de Advocaten Adviscurs, (waarvan wij hier na zullen spreken) met gerustheid zal kunnen worden overgegaan, op den voet van het afzonderlijk Reglement, daartoe, door ons, ontworpen, en aan de Instructie, voor het Hoge Gerechtshof, geannexceerd, waarbij wij ook de noodige melding gemaakt hebben van de Judicature over de Zee-roverijen, en voords overeenkomstig het 76 Articul van de gemelde Instructie, en het 70 Art. van het Charter.

De yerplaatsing van het Hoge Gerechtshof tusschen Cheribon en Tagal, eene uitbreiding der Jurisdicctie van het Collegie van Schepenen te Batavia, zullende ten gevolge hebben, achten wij het ook noodig, dat dit Collegie, terzelter tijd mede op eene andere wijze werde zamengesteld, meer evenredig aan het gewigt van deszelfs functien, en den dienst, welke de Justitie daar van zal moeten ontvangen; en dat, ten einde de voornaamste Ingezetenen van Batavia des te beter aantemoedigen om zich daartoe te laten emploijeeren, en eenigzins schadeloos te stellen wegens den tijd, welken zij, dikwijls met postpositie hunner bijzondere zaken, verpligt zijn tot eene getrouwe waarneming hunner Ambten te besteedden, aan dezelve eene convenabele Jaarlijksche toelage, bij wijze van Eeregift, zoude behooren te worden gegeven.

Wij zijn verder van oordeel, dat zoo wel het aanzien van de Hoofdstad van Bataafsch Indiën, als eene ordenlijke behandeling van zaken, vorderen, dat Batavia deszelfs eigen Magistraat hebbe, aan welke alle

die functiën, de belangen der Stad en Ingezetenen concerneerende, kunnen worden opgedragen, welke, ofschoon niet behoorende tot de Administratie der Justitie, tot nu toe aan het Collegie van Schepenen zijn gedemandeerd geweest; twee Wethouders zouden, benevens Schepenen en den Hoofdschout, de Magistraat der Stad en Ommelanden van Batavia kunnen uitmaken, op den voet, als zulks bij de 82 en 83 Articulen van het Charter is voorgedragen.

Het Collegie van Schepenen, alzoo op nieuw geörganiseerd zijnde, en zich alleen met de Administratie der Justitie zullende behoeven bezig te houden, zal zich met veel beter gevolg van hunnen taak kunnen kwijten, dan bevorens; het zal echter altijd dit, met het grootste getal der Rechtbanken, hier te Lande, gemeen hebben, dat 'er niet altijd gevonden zal worden die Rechtskunde, welke alleen door eene gezette oeffening kan worden verkregen, en dikwijls onontbeerlijk kan zijn, om een juist en gegrond oordeel over voorkomende quæstiën te vellen; doch het zal verstoken zijn van het hulpmiddel, waartoe mindere Rechtbanken hier te Lande gewoon zijn, in zaken van gewigt, toevlucht te nemen, het ten advise gaan bij beroemde Rechtsgeleerden; wij zijn dus bedacht geweest op een middel om hieraan te gemoet te komen, en tevens aan de Administratie der Justitie op alle mindere Rechtbanken, op de Hoofd-Bezittingen van den Staat, die verbetering toebrengen, welke wij, in den tegenwoordigen stand van zaken, alleen voor mogelijk honden. Hier toe is ons het geschikteste voorgekomen de aanstelling van Ambtenaren, onder den titel van Advocaten Adviseurs, zoo bij het voorsz. Collegie van Schepenen, als bij de Collegiën van Justitie te Samarang, Ambon, Banda, Ternate, Macassar, Malacca en Cochim, op zoodanige Instructie, als aan die voor het Hoge Gerechtshof is geënnexeerd, waarbij wij voornamenlijk op het oog hebben gehad te zorgen, dat, wanneer deze Ambtenaren behoorlijk worden gesalariëerd, daartoe altijd geschikte subjecten mogen worden gekozen; dat de Collegiën van Justitie, waartoe zij behooren, al het mogelijk nut mogen doen met hunne bekwaamheid, en dat echter hunne meerdere kennis hun nimmer eenen directen invloed geven kan op de Administratie der Justitie, als het welk wij meenen, dat, tot voorkoming van, misschien, nog grootere gebreken, dan die, welke wij door derzelve aanstelling trachten te verbeteren, volstrekt behoort te worden geweerd.

Om zich wijders alle mogelijke gerustheid te verschaffen, dat, zoo wel van deze instelling een gepast, en met deszelfs bedoeling overeenkomstig gebruik, zal worden gemaakt, als dat, in het algemeen, de mindere Rechtbanken, den hun aanbevolen taak, met de noodige oplettenheid en probiteit, zullen gadeslaan, dienen dezelve te worden

onderhevig gemaakt, aan een geregeld opzicht van het Hoge Gerechtshof van Indiën; en, daar wij niet ontveinzen, dat, niet tegenstaande dit alles, dit gewichtig Stuk, opzigtelijk de mindere Rechtbanken, niet ligt tot de gewenschte volkomenheid zal te brengen zijn, vordert, naar ons inzien, eene billijke zorg voor de tederste belangen der Ingezetenen, dat 'er een middel beraamd werde, om de nadeelige gevolgen, uit eene mindere geoeffenheid in de Rechtskunde, als anderszins, kunnende voordspruiten, althans in Capitale zaken, zoo veel mogelijk voortekomen, of daar tegen hulpmiddelen te verschaffen; deze beginzelen zijn dierhalven door ons vastgesteld, bij het 67 Art. van het Charter, en derzelver verdere ontwikkeling wordt gevonden bij het 51—58 Articulen der Instructie voor het Hoge Gerechtshof, waar aan het ons, ter vermijding van onnoodige herhalingen, geoorloofd zij ons te gedragen; terwijl, overigens, aan het toekomstig Bestuur in Indiën zal dienen te worden gedemandeerd, om het Collegie van Schepenen van eene, naar deszelfs nieuwe inrichting, gestemde Instructie te voorzien, en omtrent de Civile en Crimineele Rechtspleging op de mindere Comptoiren, welke hier voren niet zijn opgenoemd, na ingenomen advis van het Hoge Gerechtshof, zoodanige schikkingen in te voeren, als met het welzijn van den Lande, en dat van het gering getal Ingezetenen, zich aldaar bevindende, zal geoordeeld worden het best overéén te komen.

Eindelijk meenen wij, dat dit Gerechtshof zelve onder eene bepaalde verantwoordelijkheid behoort te worden gesteld, evenredig aan het uitgestrekt vertrouwen, waar mede hetzelve, opzigtelijk de geheele Administratie der Justitie in Indiën, zal bekleed zijn, en de onafhankelijkheid van de Politieke Magt, waar in het zich, ten dien opzichte, zal bevinden. Het zelve kan ongetwijfeld, op dezen voet, strekken tot luister der Justitie, en tot zegen en welvaart van Land en Ingezetenen; maar ook een Collegie van dat aanzien, en van zoo veel autoriteit, moet in alle opzichten volkomen aan deszelfs bestemming beantwoorden, en zich strictelijk houden binnen de palen van deszelfs gezag, of het zoude rasch schadelijk, en zomtijds gevaarlijk kunnen worden, voor de algemeene belangen, vooral op eenen zoo grooten afstand van den eigenlijken Zetel der Oppermagt; ook moet 'er een wettig middel zijn, om, wanneer eens onverhooptelijk blijken mogt, dat men zich in de keuze van een of ander van deszelfs Leden merklijk bedrogen hadt, het nadeel, daar uit, voor de Justitie te duchten, te kunnen afweeren. Eer, Aanzien, en Fortuin moeten de belooningen zijn van hun, welke zich die keuze waardig betoonen, geenzints de bolwerken, waar achter zij veilig hunnen pligt zouden kunnen vergeeten of verwaarlozen; het komt 'er maar op aan, om, aan

de Leden van dit Gerechtshof, eene onpartijdige en verlichte beoordeeling hunner handelingen te verzekeren, zonder gevaar, dat het Publick Character, door hun bekleed wordende, daar door kan worden gekrenkt; en dit kan, naar ons inzien, alleen geschieden, door hunne Ambtsverrichtingen te onderwerpen aan het Nationaal Gerechtshof hier te Lande, op den voet, bij het 75 Art. van het Charter bepaald, waar aan beantwoordt het 85 Art. der Instructie voor het Hoge Gerechtshof; op deze wijze is alle invloed der Politieke Magt, ook hier omtrent, volkomen geweerd, en eene gedurige wettige inzage in alle de handelingen van dit Gerechtshof, zal, aan deszelfs Leden tot eenen nieuwen spoorslag verstrekken, om zich met allen mogelijken ijver van hunne duure verplichtingen te kwijten, en tevens, voor het Staats-Bewind, een voldoende waarborg zijn, dat de Administratie der Justitie in Indiën, in het hoogst Ressort, de oorspronkelijke zuiverheid, waartoe zij, door hetzelfde, zal zijn terug gebracht, op den duur zal kunnen behouden.

Het zal wijders noodzakelijk zijn; dat de reeds aangehaalde Plaatzelijke Wetten van Bataafsche Indiën eene herziening ondergaan, de Verzameling derzelven, bekend onder den naam van *Bataafsche Statuten* (waar van wij hier boven melding maakten) dagteekent van den tijd, vóór dat de Gouverneur-Generaal, *Petrus Albertus van der Parra*, die Hoge Waardigheid bekleedde¹; zedert zijn door het Indisch Bestuur, omtrent verscheidene onderwerpen; waaronder dat van de Particuliere Waart en Handel eene voorname plaats bekleedt, gewigtige veranderingen gearresteerd, en de nieuwe Orde van Zaken zal 'er noodwendig wele andere ten gevolge hebben, waar naar die Verzameling zal moeten worden verbeterd en vermeerderd, om tot een Plaatzelijk Wetboek, waar toe het bestemd was geweest, te kunnen dienen en ook, als dan, uitnemend geschikt zal zijn. Wij zouden dierhalven adviseeren, om aan het toekomstig Indisch Bestuur op te dragen, om, tot dat Werk, eene Commissie van eenige kundige Persoonen te benoemen, en, na ingenomen advis van het Hoge Gerechtshof, den uit-

¹ Deze verzameling is meer algemeen bekend onder den titel van: *nieuwe Batavijsche Statuten*. Dezelve werd, in den jare 1716, onder het bewind van den Gouverneur-Generaal *CHRISTOPHEL VAN ZWOJA*, begonnen, doch eerst in 1766 onder dat van *VAN DER PARRA* voltooid. Hier te lande is zij echter nimmer afgekondigd en van verbindende kracht verklaard, en hoe zeer aan het Opperbestuur der Comp. in Nederland aangehouden, is dezelve evenwel nimmer door hetzelfde bekrachtigd geworden. De verzameling bestaat in handschrift 3 boekdeelen in fol., en is veel uitgebreider, dan de *oude Statuten van Batavia* van 1642. De geschiedenis der samenstelling van deze *nieuwe Statuten* vindt men mede in mijne reeds aangehaalde *Bijdrage tot de geschiedenis der CODIFICATIE in N. I.*

slag van haren arbeid, met deszelfs consideratiën, zoo spoedig doenlijk, aan den Asiatischen Raad te doen toekomen, ten einde deze heilzame zaak, vervolgens, door het gezag van het Staats-Bewind zelve, moge worden tot stand gebragt, en de noodige Sanctie verkrijgen.

Alvorens van deze materie altestappen, moeten wij nog met een woord melding maken van het gebrek, het welk in Indiën doorgaans is aan Practizijns, zoo dat daar door, voor de Ingezetenen, eene juiste onderscheiding, en het vervolgen hunner Rechten, in moeilijke gevallen, zeer bezwaarlijk is, en de onkunde der Practizijns ook dikwijls eene zeer gebrekkige instructie der Processen, tot nadeel der Justitie, ten gevolge heeft; het vorig Bewind plagt daar in eenigzints te voorzien, door de uitzending van bekwaame Advocaten ¹, wanneer zich zoo-

¹ Bij Res. door de vergadering van de XVII^{de} op den 3 April 1742 te Amsterdam genomen, «tot redres van de gebrekkelikheden in de administratie van de justitie, zoo te Batavia, als op de Buiten-kantoren», werd bepaald, »dat in plaats van den tot toen gevolgden regel, om direct uit het Vaderland Raden van Justitie uitzezenden, voortaan jaarlijks een zeker getal advocaten naar Batavia zoude worden gelicentieerd in de qualiteit van koopman, met f 60 ter maand en koopmans-emolumenten, en dat wel tengetale van 4 jaarlijks, gedurende de drie eerste jaren, drie gedurende de drie volgende, en bij vermindering twee gedurende de twee volgende, en eindelijk één jaarlijks.

»Die advokaten zouden door de Vergadering van de XVII^{de} worden aangesteld, doch niet admissibel zijn, tenzij dezelve ten minste drie volle jaren voor een der Hoven van Justitie, dan wel der regtbanken in de steden in de provinciën zullen hebben gepraktiseerd en daarvan bewijs kunnen toonen, en mits geboren zijn in de provinciën of onder het ressort van de Generaliteit, en van de gereformeerde religie of dezelve toedoen.»

»De advokaten zouden wijders, gedurende de reize op het schip, de functie moeten waarnemen van onder-koopman of boekhouder, en te Batavia komende, zich met de praktijk voor beide de collegiën van justitie vermogen te érneeren, tot tijd en wijle zij emplooi vinden, leerende inmiddeks de tale en gewoonten van het land kennen, en ingeval na verloop van één jaar tijds na hun arrivement te Batavia, in een van de hierna te noemen employen niet mogten zijn gesteld, zoude hunne gagie van f 60 ter maand en koopmans-emolumenten cesseeren en afzijn.»

»Uit deze advokaten zouden drie of vier altoos gehouden worden op Ceylon, en dat wel aan het hoofdkantoor Colombo, om niet alleen de zeer verschillende gewoonten van den landaard om de West van Indië te leeren kennen, maar ook tussens aan de hand te zijn tot het vervullen der plaatsen in den Raad van Justitie aldaar.»

»Alle deze advokaten waren ineligibel tot alle andere ambten, dan degene, die vervolgens voor hen zouden worden afgezonlierd, en moesten in hun emplooi ten minste gedurende den tijd van 12 jaren fungeren, tenrekone van hunne provisionele aanstelling af te Batavia.»

»Uit deze advokaten zouden moeten gevonden worden niet alleen de fiscaals van de buiten-komptoiren, except de Caap, zijnde met die van de Ceylonsche subalterne commandementen *Jaffanapatnam* en *Gale*, item *Batun* en *Samarang*, 15 differente plaatsen, maar ook de d'justitieele officieren te Batavia, item de leden in het collegie van schepenen, voor zoover's Comp. *Dewanen* daarin ziten mogen, waartoe uit dien ruimen aantal van subjecten, de mo-

danigen aanboden, en hier mede dient dus te worden voortgegaan, en zelfs zulks meer te worden aangemoedigd, door zulke Rechtsgeleerden, in de kosten hunner uitrusting, tot de reize, te gemoet te komen; en hun wijders eene jaarlijksche toelage te geven, waar door zij zich, in alle gevallen, voor gebrek kunnen bevciligt rekenen, mits, als dan, ook gehouden zijnde, om, op last van het Hoge Gerechtshof, of van het Collegie van Schepenen te Batavia, behoeftige Partijen, *pro Deo*, te bedienen. Wenschelijk ware het, dat men, bij de invoering der door ons voorgeslagene veranderingen in het Justitie-wezen, tevens eenige bekwame Lieden, op dien voet, konde uitzenden, waar van het getal, bij provisie, zoude kunnen worden bepaald op twee, om bij het Hoge Gerechtshof, en vier, om bij de Schepensbank, te Batavia, dienst te doen.

Wat nu verder aangaat de Rechtspleging over den Inlander, inzonderheid op het, in zoo veele opzichten, voor den Staat belangrijk Eiland Java, zal het niet noodig zijn te herhalen ons gevoelen, meermalen in den loop dezer consideratiën aan den dag gelegd, dat de Wetten, Zeden, en Gewoonten der Javanen, ongeschonden, behoorden bewaard te blijven; als een gevolg daarvan, zouden ook blijven subsisteeren de Land-Raden, thans op Samarang en Cheribon aanwezig zijnde, door welke, volgens die Wetten, over alle delicten, door Javanen, in de Regentschappen, onder het gebied van den Staat, gepleegd wordende, in het hoogst Ressort gevonnisd wordt; alleenlijk zoude aan de zamenstelling dezer Rechtbanken eenige verbetering kunnen worden toegebracht, en het verkrijgen van Recht, door nieuwe inrichtingen; voor den gemeenen Javaan gemakkelijker gemaakt, dan zulks tegenwoordig is.

Als zoodanige verbetering; beschouwen wij, dat, ten einde, ook hier; de Policie zoo veel mogelijk afgescheiden blijve van de Justitie; deze Land-Raden niet langer werden gepraesideerd, respectivelijk, door den Gouverneur van Java's N. O. Kust, en den Resident te Cheribon; maar de Instructie der Processen geschiede, ten overstaan van éénen; daar toe aantestellen, Commissaris, die, eenige bedenkingen hebbende, gehouden zij, daar van rapport te doen aan den Gouverneur of Resident; ten einde, bij plaatshebbende misbruiken, daar tegen behoorlijk kan worden voorzien, terwijl de verrichtingen dezer Rechtbanken zouden kunnen worden genotuleerd; door eenen Europeeschen Secretaris, de Taal en Zeden der Javanen kundig.

deraatste, kundigste, voornaamste en bekwaamste zullen moeten worden uitgekipt. De subjecten moesten tot alle de voorsch. emplooijen worden voorgedragen aan de Vergadering van de XVII^{de}, om door dezelve te worden geprobeerde."

Ten anderen, komt het ons niet zeer geschikt voor, dat die Land-Raden, gelijk thans, bestaan uit Regenten, zoo om dat dezen altijd, zoo veel mogelijk, in hunne Regentschappen behooren aanwezig te blijven, als om dat het ons gevoeglijk voorkomt, dat zij, indien zulks bekwaamlijk kan worden gepræveniëerd, liever een invloed hebben op de Administratie der Justitie over hunne Onderhorigen. Wij zouden dus meenen, dat de Gouverneur-Generaal in Rade zoude behooren te worden gelast, om daartoe andere aanzienlijke Javanen te employeeren, onder toevoeging van eenen naar 's Lands gebruik geschikten Titul, met een Jaarlijksch Tractement, ten ware zich, daar tegen, gegronde zwaarigheden mogten opdoen, waar van hij, als dan, aan den Asiatischen Raad, kennisse zoude dienen te geven, met voordragt van meer geschikte middelen, om de Crimineele Rechtspleging, onder de Javanen, zoo veel doenlijk, te verbeteren, en van allen politieken invloed te bevrijden.

Ter bevoordering der Administratie van de Justitie, onder de gemeene Javanen, op de N. O. Kust van Java, zoude wijders strekken, dat, bij het plegen van Delicten, de præparatorie Informatiën genomen wierden door den Resident van het District, met de Regenten, zichter plaatze of in de nabijheid onthoudende, welke, ten dien einde, op bepaalde tijden, geregelde zittingen zouden moeten houden, in dewelke zij tevens *de plano*, zouden kunnen afdoen zoodanige kleine Misdaden, die alleen Politieke Correctiën kwamen te vorderen, volgens zekere bepalingen, als bij den Gouverneur-Generaal in Rade dienstig zouden worden geoordeeld, doch gehouden zijn, om, in cas van zwaardere Misdriven, de Proces-stukken met den Delinquant, na dat hij en de Getuigen gehoord, en, des noods, tegen elkander geconfrontereerd zouden zijn, optezenden naar den Land-Raad te Samarang, om aldaar te worden gevonnisd.

Om verder alle misbruik van gezag, waar toe anderzints ook deze inrichtingen zoo ligt aanleiding zouden kunnen geven, zoo veel mogelijk te weeren, zoude van deze verrichtingen der Residenten en aanwezende Regenten een nauwkeurig Verbaal moeten worden gehouden, en maandelijks aan den Land-Raad te Samarang overgezonden, alwaar door den bij dien Land-Raad, aangestelden Europeschen Commissaris, alle drie maanden, of wel vroeger, indien zulks gevorderd wordt, van deze ingekomene Verbalen, verslag zouden moeten worden gedaan, aan den Gouverneur van Java's N. O. Kust, ten einde deze, tot het doen der vereischte voorzieningen, in Staat te stellen, alles navolgens den inhoud der 34 en volgende Articulen van de Instructie voór den Gouverneur-Generaal.

Hier mede alles afgehandeld hebbende; wat wij, ingevolge der ons gegeven last, voor ons gevoelen hadden voortgedragen, omtrent de Politieke Regeering en Administratie der Justitie in de Asiatische Bezittingen van den Staat, zoo zoude ons nu nog overblijven te spreken van een ander gewichtig Stuk, dat der Defensie dezer Bezittingen, en de Land- en Zee-magt, daar toe vereischt wordende, dan vermits wij hetzelfde reeds opzettelijk hebben verhandeld, bij onze Secrete Missive, aan Ulieden, van den 5 Maart dezes jaars, en ons, in den verderen loop onzer werkzaamheden, geene redenen zijn voorgekomen, welke ons, in eenig opzicht, hebben doen afsgaan van de gevoelens, welke wij de eere hadden, daarbij, als ons Advijs over deze materie, voortgedragen, zij het ons geoorloofd; ons, als nog, daar aan te mogen gedragen, en alhier te mogen volstaan, met daar bij te voegen, eenige weinige aanmerkingen; aangaande het Opper-Bestuur over de Militie en Defensie in Indiën, en de Rechtspleging over Militaire Delicten.

Het is ons, namenlijk, voorgekomen, dat de beschikking over alles, wat de Militie en Defensie aangaat, behoort te staan onder het Opperbestuur van den Gouverneur-Generaal alleen, onder deszelfs Persoonlijke verantwoordelijkheid, en behoudens zijne volstreckte ondergeschiktheid, ook ten dezen opzichte, aan de bevelen van het Staats-Bewind, en den Asiatischen Raad; een iegelijk, die met den aart dezer zaken maar eenigzints bekend is, zal moeten toestemmen, dat dezelve ongeschikt zijn, om door eene Politieke Vergadering, gelijk de Hoge Regering van Indiën, te worden gedirigeerd, en het oprichten van een afzonderlijk Collegie, tot dat einde, zoude censdeels omslag en kosten veroorzaken, welke wij als onnoodig beschouwen, anderdeels eene beperking, behelzen van de magt en het aanzien van den Gouverneur-Generaal, welke wij even min kunnen aanprijzen, en toch niet kunnen omvatten de dadelijke oefening van bevel over de Militie, het welk, om zoo te spreken, eene inherente eigenschap is en blijven moet van die Hoge Bediening. Het is zeker niet te verwachten, dat alle Gouverneurs-Generaal die Militaire kundigheden zullen bezitten, welke noodig zijn om dit Opperbestuur te kunnen uitoefenen; doch behalven de assistentie, welke hem is toegevoegd van eenen Generalen Staf, zal hij ook tot zijne dispositie hebben, de kunde van in Indiën aanwezig zijnde Zee- en Land-Officieren, en de keuze tot dien gewichtigen Post zal zeker nimmer vallen op Lieden, van welker overdrevene eigenliefsde of waanwijsheid zoude kunnen worden gevreesd, dat zij onbezonnen genoeg zouden kunnen zijn, om zich niet van die hulp, daar zij ze noodig hadden, te bedienen, terwijl ook zulks speciaal zoude kunnen worden

aanbevelen bij de Secrete Instructie, waar mede het Staats-Bewind, naar aanleiding der Besluiten, welke hetzelfde zal goedvinden; op den inhoud onzer voornoemde Secrete Missive, te nemen, den Gouverneur-Generaal zal munificeren.

Eene daad, echter, is er, waar toe de Gouverneur-Generaal, naar ons inzien, nimmer vermag overtegaan, dan na ingenomen advis van de Hoge Regering, en daar toe door een wettiglijk genomen Raadsbesluit te zijn geauthoriseerd, namelijk, het aangaan van eenige Capitulatie met den Vijand, over Bezittingen van de Bataafsche Republiek, ofte eenig gedeelte derzelve; gelijk dit dan ook, bij het 36 Art. van het Charter, uitdrukkelijk is uitgezonderd. Wanneer wij verder naaraan, van hoeveel aanbelang het is, om steeds in Indiën, en voornamenlijk op het Eiland Java, te hebben eene, door een duurzaam verblijf, geacclimatceerde Militaire Magt, aan de Huishoudelijke inrichtinge, en de gemeenschap met den Inlander gewoon, moeten wij als eene vaste maxime aanraden; dat nimmer Nationale Militaire Corpsen, Corpsgewijze, worden afgewisseld, en wij kunnen ook niet vinden, dat, daarin, eenige de minste zwaarigheid kan gelegen zijn, wanneer aan den Gouverneur-Generaal de bevoegdheid wordt gelaten, om, de dienst van den Staat zulks gedogende, aan Officieren en Soldaten individueel derzelve Ontslag, ofte ook Verlof, voor eenen bepaalden tijd, te mogen verleenen, wanneer zij daartoe verzoek doen.

Het geven van Ordres en Instructiën aan den Gouverneur-Generaal omtrent de Organisatie, Discipline, en Oeconomie der Troupen, behoort, tot vermijding van verwarringen, alleen te zijn van de competentie van den Asiatischen Raad, onder het Oppergezag van het Staats-Bewind, doch het doen van Militaire Promotiën, uit hoofde van den verre afstand, aan den Gouverneur-Generaal te worden gedemandeerd, volgens zoodanige cijnosure, als het Staats-Bewind zal goedvinden, daar omtrent, vaststellen; alles volgens het 50 Art. van het Charter.

Laatslelijk zijn wij van gevoelen, dat, even als in de Bataafsche Republiek, zoo ook in hare Asiatische Bezittingen, alle pure Militaire Delicten, zoo te Water als te Lande, in die Bezittingen, ofte in eenige Havens of Rheden van dezelve gepleegd, geoordeeld moeten worden door Militaire Krijgsraden; dat de weg van Appel van de Vonnissen dezer Krijgsraden op de onderhorige Comptoiren behoort open te staan aan eenen Militairen Krijgsraad te Batavia, telkens door den Gouverneur-Generaal, *ad istum actum*, te benoemen, bestaande uit zeven Officieren en twee Rechtsgeleerden; en geadsisteerd door een Auditeur Militair, en dat het middel van Revisie dezer Vonnissen, aan de

Partij, die daar door meent bezwaard te zijn, nog behoort te worden overgelaten, volgens de 87, 88 en 89 Articulen van het Charter, en het 37 Articul van de Instructie voor den Gouverneur-Generaal; doch wat aangaat de zuivere Militaire Delicten, in Indiën, in volle Zee gepleegd, hebben wij, als eene zaak, die naauw verbonden is aan de geheele inrichting der Marine van den Staat; gemeend, ons, van het doen van eenigen bepaalden voorslag, te moeten onthouden; en ons te moeten bepalen, om, aan Ulieden, voortdragen de noodzakelijkheid, dat, daaromtrent, bepaalde ordres worden gesteld, en aan het Indisch Bestuur, tot deszelfs informatie en nariicht, mede gedeeld.

Hiermede vertrouwen wij genoegzaam te hebben gededuceerd de redenen en gronden der nieuwe beschikkingen omtrent den Handel op 's Lands Bezittingen in Oost-Indiën, en het Bestuur derzelve Bezittingen; waartoe wij Ulieden, ter voldoening van derzelve aan ons gegeven last, bij dezen adviseeren, en in die orde, welke ons het gevoeglijkst is voorgekomen, te zamen gebracht in de verschillende Ontwerpen, die de Bijlagen dezer consideratiën uitmaken. Wij zullen ons gelukkig rekenen, indien wij het vereerend vertrouwen, in ons gesteld, daarbij eenigzins mogen hebben gerechtvaardigd; althans verzekeren wij Ulieden plechtig, dat wij, in dien stroom van verschillende belangen en opiniën, waarin wij, door den aart van het onderzoek, aan ons opgedragen, gebracht wierden, en waarvan het vooruitzicht, zomigen onzer deze moeilijke Commissie, niet dan met schroom, deedt aanvaarden, steeds getracht hebben getrouw te blijven aan die strenge onzijdigheid, welke Gijlieden ons, door ons tot dezelve te benoemen, tevens hebt toegekend; en tot een dauren pligt gemaakt; de hoogst mogelijke trap van welvaart der Bezittingen, — (misschien het laatste Plechtanker van het behoud dezer Republiek!) — het meeste nut van deszelfs algemeen Koophandel, — en het meeste voordeel van 's Lands Finantiën, waren steeds de toetssteenen onzer Besluiten; en hieraan mogen en kunnen wij alleen toeschrijven die gelukkige eenstemmigheid, welke omtrent dezelve heeft plaats gehad, 'er mogt nu en dan eenig verschijf zijn in de beoordeeling der mate van gegrondheid, of van het meerder of minder gewigt der redenen, waarmede die Besluiten zijn bekleed; men ontmoette zich doch altijd in het doeleinde; de goede trouw verplicht ons, ook hieromtrent tot Ulieder kennis te brengen; dat, hoezeer ons Medelid van *Hogendorp* het slot dezer Missive; vóór zijne afreize naar Petersburg, heeft onderteekend, dezelve echter eerst na zijn vertrick heeft kunnen vervaardigd; zoo dat de gronden, welke de overige Onderteekenaars, bij deze consideratiën,

voor de hunné hebben aangenomen, verschillende kunnen zijn van die, waarop het voorschreve Medelid zijne Stemme tot onze Besluiten heeft gegeven, — vooral is zulks mogelijk omtrent zoodanige, daarbij voorkomende zaken, waaromtrent niet, dan na lange en moeilijke discussiën, en conciliatoire voorstellen, eene eenparige Resolutie heeft kunnen worden tot stand gebragt.

Alle onze arbeid ware echter (indien het de Voorzienigheid anderszins behage, het lieve Vaderland, gelijk wij vuriglijk wenschen en bidden, voor nieuwe rampen te bewaaren, welke hetzelfde geheel zouden doen verloren gaan!) vruchteloos; en te vergeefsch zouden wij ons denzelven getroost hebben in het vleijend vooruitzicht van nuttig te kunnen zijn, indien wij geen steun hadden mogen vinden in de verwachting, dat de uitvoering der gewigtige zaken, door ons voorgedragen, aan geene ongewijde handen zal worden toebetrouwd. Indien zij, die daar mede, zoo hier te Lande, als in Indiën, mogten worden belast, bij de oprechte en volkomene overtuiging, dat de middelen, door ons voorgeslagen, de beste zijn, om Ulieder groote doeleinden omtrent de Oost-Indische Bezittingen, te bereiken, alle die verdere vereischten voegen, welke het publiek vertrouwen aan zich verbinden, en onontbeerlijk zijn bij de oprichting van een gebouw, het welk niet, dan door eene algemeene en welwillende samenwerking, kan worden opgetrokken, en door deugd en verdiensten de poodige vastigheid moet verkrijgen, wanneer zulke Mannen, zeggen wij, aan het hoofd der zaken worden geplaatst, houden wij onze ontwerpen niet alleen voor volkomen uitvoerlijk, maar zijn ook overtuigd, dat daaruit, onder Gods zegen, milde vruchten voor de welvaart dezer Republiek kunnen en zullen voorspruiten; daar wij, in tegendeel, wanneer dit eerste vereischte moest ontbreken, wanneer de ruime bezoldiging voor de Indische Ambtenaren, waartoe wij hebben geëdviseerd, zoude hebben moeten strekken, om eene des te wijder deur open te zetten voor de heblust van hongeriige Ambtsbejagers, die in deze nieuwe Organisatie niets anders meer zouden zien, dan eene bron van verwarring, een nieuw en onlijdelijk bezwaar voor de Finantiën van den Staat, en aan de Bataafsche Natie, zoo wel als aan onze eigene eere en reputatie, verschuldigd zijn, om, de eersten, de uitvoering van onze eigen ontwerpen te moeten afraden; het is dierhalven alleen in Ulieder wijsheid en belangloze Vaderlandsliefde, dat de zaak des Vaderlands, ook in dit opzicht, haar behoud kan vinden.

Alvorens deze te besluiten, kunnen wij niet afzijn, Ulieden dank te betuigen voor de ons gegevene adsistentie in den Persoon van den Burger *L. C. Mazel*, tot Amanuensis onzer Commissie, en daar bij

het xoordeeligst getuigenis afteleggen van de trouw en naauwkeurigheid, waar mede hij zich van dien Post heeft gekwetent.

Wij beveelen Ulieden in Godes heilige bescherming, en noemen ons respectivelijk,

De Commissie tot de Oost-Indische Zaken.

J. MEERMAN.

Wm. SIX.

J. F. PONTOL.

C. A. VERHUELL.

D. VAN HOGENDORP.

S. C. NEDERBURGH.

ROBERT VOUTE.

Uit naam van voorsz. Commissie:

MAZEL.

LIJST VAN BIJLAGEN,

BEHOORENDE TOT

HET RAPPORT DER COMMISSIE TOT DE OOST-INDISCHE
ZAKEN, VERVAT IN HARE MISSIVE AAN HET STAATS-
BEWIND, VAN DEN 31 AUGUSTUS 1803.

- Lit. A. CHARTER, opzigtelijk het beleid der Policie en Justitie,
mitsgaders het drijven van den Handel in de Asiatische
Bezittingen der Bataafsche Republiek.
- Lit. B. INSTRUMENTIE voor den Raad der Bezittingen van de Bataaf-
sche Republiek, in Asia.
- Lit. C. ————— — — — Gouverneur-Generaal van Bataafsche
Indiën.
- Lit. D. ————— — — — het Hoog Gerechtshof van Bataafsche In-
diën. — Behoorende hier toe:
- Lit. D. 1°. REGLEMENT omtrent de Judicature over
Prijzen en Zee-roverijen.
- Lit. D. 2°. INSTRUMENTIE voor de Advocaten-Adviseurs
bij onderscheidene Collegiën van Justitie
in Indiën.
- Lit. E. OCTROIJ voor eene Compagnie tot den Theehandel.

CHARTER

Tot vestiging van de Regeering en het Bestuur der Asiatische Bezittingen van de Bataafsche Republiek, tot betere Administratie der Justitie in dezelve, en tot het drijven van den Handel op en in Oost-Indiën.

ALZOO, bij het 48 Articul van de Staatsregeling voor het Bataafsche Volk, is bepaald, dat het Inwendig Bestuur, en de Wetten voor de Coloniën, bij de respective Charters, voor dezelve zullen worden vastgesteld, dat dezelve verëenigd blijven onder één en hetzelfde Algemeen Bestuur hier te Lande, en dat alle afzonderlijke Octroijen, dienaangaande, gehouden worden voor vernietigd ¹.

ZOO IS HET, dat het Staats-Bewind der Bataafsche Republiek, in achtung nemende de noodzaaklijkheid, dat eene andere voet en wijze werde daargesteld, geschikt naar de veranderde omstandigheden van tijden en zaken, waar op, in het vervolg, de Bezittingen en Etablissements van den Staat, in Asia gelegen, mogen worden bestuurd, de Justitie in dezelve gehandhaafd, en de Handel op en in Oost-Indiën gedreven, zoodanig, dat, aan dezelve Bezittingen, de hoogst mogelijke trap van Welvaart, aan den Koophandel dezer Republiek, het meeste nut, en, aan 's Lands Finantiën, het meeste voordeel worde aangebragt, na daar op te hebben ingenomen het advis en de consideratiën van eene Commissie, bij Besluit van het Staats-Bewind, van den 11 November 1802, speciaal daartoe benoemd en aangesteld, goedgevonden heeft te ordonneeren en te statuëren, gelijk geërdonneerd en gestatueerd wordt bij dezen.

¹ Zie hierboven de aanteekening op bladz. 122 en 123.

Art. 1.

Het Algemeen Gezag over de Bezittingen en Etablissements van de Bataafsche Republiek, in Asia, zal worden uitgeoëffend door eenen Raad van die Bezittingen en Etablissements, onmiddelijk ondergeschikt aan het Staats-Bewind.

Deze Raad zal bestaan uit negen Leden, en zitting hebben in den Haag.

Art. 2.

Aan dezen Raad is opgedragen de zorg voor de Administratie der Policie en Justitie in de gemelde Bezittingen, als mede voor derzelve Verdediging, voor zoo verre daaromtrent, door het Staats-Bewind, niet onmiddelijk wordt beschikt.

De Hoge Regeering van Indiën is aan hem rekenschap en verantwoording schuldig van alle hare verrichtingen, aangaande de Policie en Civile Regeering, mitsgaders de Finantiën, Goederen en Domeinen van de Bataafsche Republiek in Asia, als mede van alle Onderhandelingen met Vreemde of Inlandsche Vorsten en Volken, en generaallijk van alle zaken, tot deszelfs beleid en directie staande.

De Gouverneur-Generaal is aan dezen Raad ondergeschikt, en verantwoordelijk wegens deszelfs verrichtingen als Opperbevelhebber over de Land- en Zee-magt van den Staat, beöosten de Kaap de Goede Hoop.

De Raad is bevoegd omtrent alle de voorschrevene onderwerpen, mitsgaders de Particuliere Vaart en Handel op en in Oost-Indiën, overeenkomstig de reeds subsisterende, of nader te emaneren Wetten en Reglementen, en tot de behoorlijke naarkoming derzelve, zoodanige orders te stellen, en bevelen aftevaardigen, als hij zal oordeelen, ten algemeenen nutte te behooren, mits aan den inhoud van dit Charter niet contrariëerende; en zijn de Hoge Regeering van Bataafsch Indiën, mitsgaders de Gouverneur-Generaal, als Opperbevelhebber over de Land- en Zee-magt van den Staat, beöosten de Kaap de Goede Hoop, gehouden, alle zoodanige bevelen te gehoorzamen, te executeeren en te doen executeeren.

Art. 3.

De Raad der Asiatische Bezittingen en Etablissements oeffent, hier te Lande, de opperste directie over alles, wat betrekking heeft tot het transporteeren en te Gelde maken van zoodanige Voordbrengzelen derzelve Bezittingen, en andere, in Asia, welke door den Staat, als Contingenten, verpligte Leverantiën, of, uit hoofde van Verbindenissen met

Asiatische Vorsten of Volken, worden ontvangen, en, volgens dit Charter, voor Rekening van den Staat, naar herwaards moeten of kunnen worden overgevoerd, en te Gelde gemaakt. Hij heeft de afzonderlijke Administratie over de Inkomsten van den Staat, uit de Asiatische Bezittingen en Etablissementen; ingevalle dezelve niet toereikende zijn, worden zij uit de Nationale Cas gesubsidiëerd, in welke, aan den anderen kant, ook het overschot zal worden gestort.

Art. 4.

Deze Raad doet, van zijne Ontvangsten en Uitgaven, jaarlijks, Rekening en Verantwoording. Hij regelt zich, in deszelfs te houden bestuur, naar den inhoud van dit Charter, en van deszelfs Instructie, en is deswegens, aan het Staats-Bewind, verantwoordelijk.

Art. 5.

Het hoogste Uitvoerend Gezag over alle Bezittingen, Forten, Comptoiren, Plaatsen en Ambtenaren van den Staat, in Asia, zal gevestigd zijn in den Persoon van den Gouverneur-Generaal van Bataafsch Indiën, die tevens zal zijn Opperbevelhebber over de Land- en Zee-magt van den Staat, beëosten de Kaap de Goede Hoop; des zal een iegelijk, zich aldaar bevindende, van wat Rang en Conditie hij zij, denzelven, als zoodanig, moeten erkennen, respecteeren, gehouwen en getrouw zijn, en zijne bevelen opvolgen en gehoorzamen.

Art. 6.

Hij zal, in het beleid der zaken van Politie en Civile Regeering, geassisteerd zijn door drie Ordinaire en twee Extraordinaire Raden, welke zitting zullen nemen naar den tijd hunner aanstelling, en, met den Gouverneur-Generaal, uitmaken het Lichaam van de Hoge Regeering van Bataafsch Indiën, aan welke het beleid over alle zaken, de Politie en Civile Regeering aangaande, is opgedragen met volle magt en autoriteit, om, daaromtrent, zoodanige Wetten, Reglementen en Ordonnantien te maken, te promulgueeren en te doen executeeren, als zij, ten meesten nutte van den Staat, en deszelfs Asiatische Bezittingen, zullen oordeelen te behooren, mits aan den inhoud van dit Charter niet contrariërende, directelijk noch indirectelijk.

Art. 7.

De Gouverneur-Generaal en Raden van Bataafsch Indiën moeten

zijn geborene Ingezetenen der Bataafsche Republiek, en bereikt hebben den vollen ouderdom van dertig jaren.

Art. 8.

Alle Vacatures, welke zullen voorvallen in de Bediening van Gouverneur-Generaal, zullen vervuld worden door het Staats-Bewind der Bataafsche Republiek, uit eene Nominatie van drie Persoonen, geformeerd door den Raad der Asiatische Bezittingen, binnen drie maanden, na dat dezelve ter kennisse van het Staats-Bewind zullen zijn gekomen.

Art. 9.

Ingevalle het Staats-Bewind mogt goedvinden eenig Persoon, of Persoonen, te benoemen, om, provisioneel, in de Bediening van Gouverneur-Generaal, in cas van Vacature, op te volgen, zal de zoodanig benoemde Persoon geene autoriteit hoegenaamd, aan die Bediening gehecht zijnde, mogen uitoeffenen, nochte tot het Tractement en verdere Prærogativen, daar toe staande, gerechtigd zijn, tot dat hij dezelve Bediening dadelijk zal hebben aanvaard.

Art. 10.

De Gouverneur-Generaal vermag zijn Ambt niet te resigneren, ofte zijn ontslag te nemen, zonder uitdrukkelijke toestemming van het Staats-Bewind.

Art. 11.

Wanneer de Bediening van Gouverneur-Generaal mogt komen te vaceren, zonder dat deszelfs Opvolger, aan de Raden van Indiën, bekend was, zullen zij, in handen van den Ordinairis Raad, in Rang volgende op den Gouverneur-Generaal, en deze in handen van den volgende Ordinairis Raad, asleggen den Eed, dat zij tot de provisioneele vervulling dezer Bediening zullen stemmen zoodanigen der Ordinairis of Extraordinairis Raden, welken zij, in Conscientie, daar toe den geschiktsten zullen oordeelen, buiten zich zelve, en vervolgens elk hunne stem, bij een besloten Briefjen, ter hand stellen aan één der Secretarissen van de Vergadering, welke deze Briefjens, in eene besloten Bussche, zal verzamelen, en, vervolgens aan den jongsten Extraordinairis Raad ter hand stellen, om door denzelven, in de volle Vergadering, te worden geöpend, en met luide stemme gelezen, en zal de Persoon,

welke alzoo blijken zal, bij de meeste Stemmen, verkozen te zijn, ofte bij staking der Stemmen, de eerste in Rang, de Bediening van Gouverneur-Generaal dadelijk aanvaarden, en het Tractement, daar toe staande, genieten, tot dat het Staats-Bewind dezelve finalijk zal hebben gesuppleerd, en de nieuw aangestelde Gouverneur-Generaal deszelfs functiën zal hebben aanvaard.

Art. 12.

Geene Militaire Hoofd-Officieren kunnen zijn Ordinaire of Extraordinaire Raden, zoo lange zij hunne Militaire qualiteit bekleeden.

Art. 13.

Alle Vacatures der Bediening van Ordinairis Raad zullen worden vervuld door den Extraordinairis Raad, zijnde de eerste in Rang. Alle Vacatures van Extraordinairis Raad zullen, bij voorraad, worden vervuld door zoodanige Ambtenaren, uit de eerste Classe, als, door den Gouverneur-Generaal, tot dat einde, zullen moeten worden geëssumeerd, binnen ééne maand na de ontstane Vacature, en zal, hiervan, bij de eerste bekwame gelegenheid, kennis moeten worden gegeven aan den Asiatischen Raad, welke binnen ééne maand, nadat hij hier van de Officiële tijding zal hebben bekomen, aan het Staats-Bewind zal inzenden eene Nominatie van die Personen, daar onder die, welke, in voegen voorsz., door den Gouverneur-Generaal zal zijn geëssumeerd, ten einde, daar uit, door het Staats-Bewind, één te worden verkozen tot finale suppletie der plaats hebbende Vacature; des zal de geëssumeerde Raad Extraordinaire het Tractement, daar toe staande, genieten, tot dat de nieuw aangestelde deszelfs functie dadelijk zal hebben aanvaard.

Art. 14.

Wanneer enig Raad, Ordinaire of Extraordinaire, door ziekte, afwezigheid, of eenige andere oorzaak, verhinderd wordt de Vergaderingen van den Gouverneur-Generaal en Raden bijtewoonen, en de Gouverneur-Generaal nogthans verlangde, omtrent eene of andere zaak van aan gelegenheid, te hebben het advis van eene volle Raads-Vergadering, zal hij bevoegd zijn daar toe te assumeeren een Persoon uit de eerste Classe der Ambtenaren, welke de Raadplegingen over zoodanige zaak zal bijwonen, met dezelfde magt en effect, als den geenen, in wiens plaats hij geëssumeerd wordt, wettiglijk toekomt, doch zonder, uit dien hoofde, op eenige bezoldiging te kunnen aanspraak maken.

Art. 15.

De Gouverneur-Generaal en de Raden van Bataafscli Indiën zullen, in derzclver Vergaderingen, het eerst in overweging nemen de zaken, welke door den Gouverneur-Generaal zullen worden voorgesteld. De Gouverneur-Generaal is bevoegd de voorstellen, welke door de Raden gedaan worden, in overweging te brengen, terstond, ofte in de eerstvolgende bijeenkomst, naar mate hij zulks dienstig zal oordeelen, langer vermag hij zulks niet uittstellen, zonder toestemming van den geenen, die het voorstel gedaan heeft.

Art. 16.

In alle zaken, waarover bij den Gouverneur-Generaal en de Raden zal worden geraadpleegd, zal de Gouverneur-Generaal de advisen vragen, zoo van de Ordinaire als Extraordinaire Raden, welke daarbij tegenwoordig zijn, doch zullen de advisen der Extraordinaire Raden, bij het opmaken der conclusiën niet worden gerekend, maar alleen die van den Gouverneur-Generaal en de Ordinaire Raden, uitgezonderd in geval van ziekte of afwezigheid van een of meder Ordinaire Raden, in welk geval de advisen van den oudsten Extraordinaire Raad of van beiden de Extraordinaire Raden, mede in computatie zullen moeten komen. De stemmen stakende, zal die van den Gouverneur-Generaal voor twee worden gerekend.

Art. 17.

Alle Besluiten en andere verrichtingen van den Gouverneur-Generaal en de Raden van Bataafscli Indiën zullen worden uitgedrukt als: *gedaan by den Gouverneur-Generaal in Rade*, en niet anders, zij zullen, alvorens te worden gepubliceerd, ofte ten uitvoer gebragt, worden geteekend door den eersten fungeerenden Secretaris van den Raad, *ter Ordonnantie van den Gouverneur-Generaal in Rade*.

Art. 18.

Alle verbonden met Asiatische Vorsten of Volken zullen worden aangegaan of geratificeerd door den Gouverneur-Generaal in Rade, uit den naam en van wegens de Bataafsche Republiek; dezelve form zal in acht genomen worden bij eenige hernieawing der thans subsisteerende Tractaten met de Asiatische Vorsten of Volken.

Art. 19.

De Gouverneur-Generaal in Rade zal niet vermogen Oorlog te verklaren, Vijandelijkheden te beginnen, ofte in eenige Overeenkomst te treden, tot het aandoen van Oorlog, tegen eenige der Inlandsche Vorsten of Staten, ofte eenig Verbond aantegeaan, om de Bezittingen van Inlandsche Vorsten of Staten te garandeeren, zonder daartoe te zijn gelast of geauthoriseerd door den Raad der Asiatische Bezittingen, uitgezonderd wanneer dadelijk toebereidzelen gemaakt worden tot het plegen van Vijandelijkheden, of wel dadelijk Vijandelijkheden begonnen zijn tegen de Bataafsche Natie in Indiën, of tegen eenige Vorsten of Staten, welke afhankelijk zijn van den Staat, of tot welker bijstand ofte verdediging, de Staat, uit hoofde van eenige plaats hebbende Verbindenissen verplicht is, in welk geval de Gouverneur-Generaal in Rade bevoegd zal zijn Oorlog te verklaren, Vijandelijkheden te beginnen, ofte Verbindenissen aantegeaan tegen zoodanigen Vorst of Staat, welke, dadelijk, Vijandelijke toebereidzelen gemaakt, ofte Vijandelijkheden gepleegd zal hebben, doch gehouden zijn, daarvan, met den meesten spoed, kennis te geven aan den Raad der Asiatische Bezittingen; met bijvoeging van volledige informatiën omtrent alles, wat tot zoodanig geval betrekking heeft, en verslag der redenen, welke hem bewogen hebben, om daarin zoodanig te handelen.

Art. 20.

Aan de Hoge Regeering van Bataafsche Indiën wordt gedemandeerd de uitoeffening van het Recht, om Gratie ofte Pardon te verleenen van alle Misdaden, gepleegd onder de Jurisdicte van den Staat in Oost-Indiën, en de deswegens geïncurreerde Straffen, geheel of gedeeltelijk, te remitteeren en kwijt te scholden, onder de navolgende bepalingen, dat de Gouverneur-Generaal in Rade, in eenig diergelijk geval, oordeelende, het aan hem gedaan verzoek eenige reflexie te verdienen, daarop zal innemen het advis en de consideratiën van het Hoge Gerechtshof, en bevoegd zijn, om hetzelfde verzoek, geheel of gedeeltelijk, toetestaan, wanneer, door het gemelde Gerechtshof, daartoe zal zijn geadviseerd, doch ingevalle door het Hoge Gerechtshof daar tegen mogt zijn geadviseerd, en gezegde Regeering nogthans mogt vermeenen, dat zoodanig verzoek, geheel of gedeeltelijk, zoude behooren te worden toegestaan, ofte voor een meerder gedeelte, dan waartoe het advis van het Hoge Gerechtshof strekt, de gezegde Regeering; als dan, alleenlijk zal bevoegd

zijn de Surcheance te continuëeren, tot dat het goedvinden van den Raad der Asiatische Bezittingen zal zijn verstaan, aan welke de Hoge Regeering alle de Stukken, tot zoodanige zaak behoorende, benevens het advies van het Hoge Gerechtshof, en hare eigene consideratiën, met de eerste bekwame gelegenheden, *in duplo*, zal moeten toezenden; blijvende, in alle gevallen, aan de gezegde Regeering, het Recht, om diergelijke verzoeken afeslaan, wanneer zij oordeelt zulks alzoo te behooren, het zij terstond, het zij na ingenomen advies van het Hoge Gerechtshof, al ware het, dat het zelfde advies contrarie was liggende.

Art. 21.

De Gouverneur-Generaal is bevoegd, om, bij eene schriftelijke order, onder deszelfs Handteekening en Zegel gegeven, aan zoodanige Officieren van Justitie, of anderen, als hij geraden zal vinden, enig Persoon of Persoonen, verdacht van eenige handeling, gevaarlijk voor de Publieke Rust of Veiligheid van de Bezittingen van den Staat, te doen nemen in verzekerde bewaring, doch hij zal, in zoodanig geval, gehouden zijn, binnen driemaal vier-en-twintig uren, na dat zoodanig Persoon, of Persoonen, in verzekering zullen zijn genomen, in de Vergadering van Gouverneur-Generaal in Rade, daarvan kennis te geven, en over te leggen de Bescheiden, waar op zijn vermoeden rust; mitsgaders te hooren de Persoonen, welker getuigenis daar toe mogt hebben aanleiding gegeven; en ingevalle, na dit voorloopig onderzoek, de Gouverneur-Generaal in Rade zal oordeelen, dat 'er grond is tot beschuldiging, zal de Procureur-Generaal, bij Besluit van den Gouverneur-Generaal in Rade, gelast worden, zijn ambt en plicht, jegens zoodanige suspecte en in verzekering genomen Persoon, of Persoonen, waar te nemen, en zullen dezelve Persoon, of Persoonen, met de voorsz. voorloopige informatiën ten hunnen laste, binnen andere driemaal vier-en-twintig uren, worden gezonden naar de Residentie-plaats van het Hoge Gerechtshof, om aldaar aan den Procureur-Generaal te worden overgeleverd, en, vervolgens, tegen hen, voor hetzelfde Gerechtshof, te worden geprocedeerd, als naar Rechten.

Art. 22.

Ingevalle echter de Gouverneur-Generaal, in Rade mogt oordeelen dat het Algemeen Belang kwam te vorderen, dat enig Persoon, of Persoonen, verdacht van eenige handelingen, strekkende tot ondermijning van het Publiek Gezag, of tot storing van de Publieke Rust

en Veiligheid, ofte uit hoofde van eenige andere oorzaak, van groot gewigt en aangelegenheid, onverwijld uit de Bezittingen van den Staat in Oost-Indiën zouden behooren te worden verwijderd, zal de Gouverneur-Generaal in Rade vermogen, zoodanig Persoon, of Persoonen, te doen vertrekken, of, des noods, optezenden naar Europa, mits, in zoodanig geval, daar van, en van de redenen, daar toe gecomoveerd hebbende, met de eerste gelegenheden, *in duplo*, omstandig kennis gevende aan den Asiatischen Raad, aan welke de Gouverneur-Generaal in Rade deswegen verantwoordelijk zal zijn, doch nimmer in Rechten kunnen worden aangesproken; dan wanneer, aan den Asiatischen Raad, blijken mogt, dat, daar in gehandeld was uit volstrekte willekeur, bijzondere vijandschap, of opzettelijke onrechtvaardigheid.

Art. 23.

De magt, in de voorgaande 21 en 22 Articulen, aan den Gouverneur-Generaal afzonderlijk, en den Gouverneur-Generaal in Rade gegeven, strekt zich niet uit tot de Persoonen van den President en de verdere Leden van het Hoge Gerechtshof, welke niet in hunne functiën zullen kunnen worden gesuspendeerd, noch ten hunnen opzichte, in cenig geval, vermogen te worden geprocedeerd, op eenige andere wijze, dan bij dit Charter is vastgesteld.

Art. 24.

En, ten cinde de Uitvoerende Magt, van wegens den Staat in Indiën, het noodige vermogen bezitte, om in gevallen van groote aangelegenheid, en betreffende het welvaren van de Bataafsche Republiek, ofte het behoud harer Bezittingen, met nadruk en spoed daar voor te kunnen waaken, wordt hier bij vastgesteld, dat wanneer over eenige maatregel, of eenig voorstel in de Vergadering van den Gouverneur-Generaal en Raden zal worden geraadpleegd, waar bij de Gouverneur-Generaal oordeelen zal, dat de belangen der Bataafsche Republiek, of de veiligheid, of het behoud van eenige Bezittingen van den Staat in Indiën, wezenlijk zijn betrokken, en wanneer, hij Gouverneur-Generaal, zal begrijpen, den dienst en het oirbaar van den Staat te vorderen, of dat de gedaane voorstellen moeten worden aangenomen en ten uitvoer gebragt, of dat dezelve moeten worden uitgesteld of verworpen, en de meerderheid van den Raad mogt zijn van een ander gevoelen, als dan de Gouverneur-Generaal en de Raden, respectvelijk, de redenen van derzelve verschillende gevoelens

zullen moeten in Geschrifte stellen, en met hunne Handteekning bekrachtigen, en aan elkanderen mededeelen, en dat, wanneer, na eene opzettelijke overweging daar van, een iegelijk bij zijn gevoelen mogt blijven, de Gouverneur-Generaal de magt zal hebben het Besluit op te maken, overeenkomstig zijn bijzónder gevoelen, welk Besluit van dezelfde kracht en waarde zal zijn, als ware het met éénstemmigheid of meerderheid genomen, en even zoo door de Leden van den Raad, en alle anderen, wien zulks zoude mogen aangaan, worden gerespecteerd en gehoorzaamd, ten uitvoer gebragt, of helpen brengen, doch zal de Gouverneur-Generaal, wegens alle zoodanige, tegen het gevoelen der meerderheid genomen, Besluiten, en derzelver gevolgen, alleen verántwoordelijk zijn.

Art. 25.

De bevoegdheid, in het voorgaande Articul, aan den Gouverneur-Generaal gegeven, zal zich niet uittrekken tot het nemen of uitvoeren van zoodanige Besluiten, welke niet wettiglijk zouden hebben kunnen worden genomen met concurrentie van de Raden, nochte tot het opleggen van eenige Belastingen; zij zal alleen toestaan aan, en kunnen worden uitgeëffend door den Gouverneur-Generaal, na dat hij, op de aanstelling van het Staats-Bewind, zijn functiën zal hebben aanvaard, geenzins aan en door iemand, welke zonder zoodanige aanstelling, die Hoge Bediening waarneemt.

Art. 26.

In alle gevallen, waarin de Gouverneur-Generaal, van de hem bij het 24ste Articul gegeven magt, zal hebben gebruik gemaakt, zal van al het geen, daar omtrent, zal zijn voorgevallen, bij eerste bekwame gelegenheid, *in duplo*, verslag moeten worden gedaan aan den Asiatischen Raad, met bijvoeging van alle de gewisselde consideratiën en advisen, en bij aldien de Gouverneur-Generaal, daartoe verzogt weigerachtig mogt zijn, om hier aan te voldoen, zullen de gedissentiëerd hebbende Raden den eersten fungeerenden Secretaris der Hoge Regeering daartoe gelasten, welke in dien gevalle, gehouden zal zijn, aan zoodanigen last promptelijk te gehoorzamen, zonder aan eenige bevelen of instantiën, ter contrarie, gehoor te geven, op verbeurte van zijn Ambt, ingevalle van nalatigheid.

Art. 27.

De Gouverneur-Generaal kan, in het Civile, voor geen andere

Rechtbank in Indiën worden geconveniëerd, dan voor het Hoge Gerechtshof; de Raden van Indiën zijn in het Civile, ter eerster instantie, aansprakelijk voor Schepenen van Batavia, als hunnen dagelijkschen Rechter.

Art. 28.

De Gouverneur-Generaal vermag, in geenerlei geval, in Indiën, gerechtelijk worden aangesproken, ofte eenige Procedures, van wat aart ook, tegen hem geëntameerd, ter zake van Misdad, in of buiten deszelfs Officie gepleegd; doch zal de Præsident van het Hoge Gerechtshof, mitsgaders de Procureur-Generaal geäuthoriseerd en gelast zijn om, wanneer aan hun mogt kennelijk worden, dat de Gouverneur-Generaal zich aan Misdad van Hoog Voorraad, ofte eenige Misdad, buiten deszelfs Officie, hadt schuldig gemaakt, en zij zullen vermeenen de zaak van dien aart te zijn, dat daarop van wegens de Hoge Overigheid zoude behooren te worden geïnquireerd, daar van onverwijld gezamenlijk, ofte, bij discrepeerende opiniën, elk afzonderlijk, kennisse te geven aan het Staats-Bewind der Bataafsche Republiek, ten einde daaromtrent zoodanig te worden gedisponeerd, als hetzelve zal oordeelen te behooren; zullende de Gouverneur-Generaal, ter zake van zoodanige Misdaden, ingevalle het Staats-Bewind oordeelt daartoe termen te zijn, en van alle andere, welke, door hem gedurende zijne Ambtsbediening, of na het afleggen derzelve, in Indiën, mogten zijn begaan, en daarna worden ontdekt, moeten te recht staan voor het Nationaal Gerechtshof der Bataafsche Republiek.

Art. 29.

De Raden van Indiën zijn, zelfs na het eindigen van hunne Bediening, in Indiën, wegens Misdad, alleen aansprakelijk voor het Hoge Gerechtshof, en vermogen nimmer te worden genomen in verzekering, anders dan door middel van Militair Arrest, volgens bevel van den Gouverneur-Generaal.

Art. 30.

Doch, ingevalle eenig Raad van Indiën zich, onder de Jurisdicte van Schepenen te Batavia, mogt hebben schuldig gemaakt, aan eenige Crimineele Misdad, en zulks ware van zoodanige publiciteit, dat het kwam ter kennisse van den Hoofdschout en Schepenen te Batavia, mitsgaders het geval was van dien aart, dat Schepenen voornemd, op voordragt van den Hoofdschout, mogten oordeelen, 'er da

Justitie aan gelegen te liggen, dat zoodanig Raad van Indië onverwijld, wierdt genomen in verzekering, en dat daaromtrent was *periculum in mora*; zal de Hoofdschout voornoemd gehouden zijn, zulks te brengen ter kennis van den Gouverneur-Generaal, daarbij overgeleggende het advies van Schepenen, daartoe specteerende, met verzoek, dat de Gouverneur-Generaal den Delinquant doe nemen in goede bewaringe, en zulks bij provisie, en tot dat door het Hoge Gerechtshof, op voordragt van den Procureur-Generaal, nader of anders zal zijn gedisponeerd, ten welken einde door den Hoofdschout, onverwijld, aan den Procureur-Generaal van de zaak kennis gegeven, en alle verdere Procedures dien aangaande, aan denzelven, zullen moeten worden overgelaten, om te worden voortgezet voor het Hoge Gerechtshof.

Art. 31.

De Gouverneur-Generaal, invoege voorsz., door den Hoofdschout der Stad en Ommelanden van Batavia, verzogt zijnde, om eenig Raad van Indië te doen nemen, in goede bewaring, zal hetzelfde verzoek vermogen toetestaan, of te houden in advies, zoo als hij zulks zal oordeelen te behooren.

Art. 32.

Wanneer het Hoge Gerechtshof, aan den Procureur-Generaal, het zij in het voorsz. geval, ofte op eene directe aanklagte van hem Procureur-Generaal, zal hebben verleend eenig Decreet van Apprehensie, tegen een Raad van Indië, ter zake van een Crimineel Delict, door denzelven begaan, zal de Procureur-Generaal gehouden zijn zich, bij beslotene Missive, te adresseeren aan den Gouverneur-Generaal; en, het bekomen Decreet van Apprehensie daarbij overleggende, verzoeken, dat zoodanig Raad van Indië moge worden genomen in goede verzekeringe, en overgevoerd naar de Residentie-plaats, en ter dispositie van het gemelde Gerechtshof, en zal de Gouverneur-Generaal, zoodanig verzoek niet vermogen te weigeren; maar gehouden zijn, onmiddelijk, zoodanigen Raad van Indië, op de meest gevoeglijke wijze, te doen nemen in Militair Arrest, en alzo naar de Residentie-plaats van het Hoge Gerechtshof, te doen transporteeren, om aldaar, aan den Procureur-Generaal, te worden overgeleverd, ter dispositie van het voornoemde Gerechtshof.

Art. 33.

De Gouverneur-Generaal en Raden houden derzelve gewoone Re-

sidentie te Batavia, op het Eiland Groot Java, of in den omtrek dezer Hoofdplaats; de Gouverneur-Generaal is bevoegd, zulks in buitengewoone omstandigheden noodig oordeelende, den Zetel van het Gouvernement voor een tijd te verplaatsen, naar eenig ander gedeelte van het Eiland Java, en zijn de Raden Ordinair en Extraordinaire, in zoodanig geval, gehouden, zich derwaards te begeven; op requisitie van den Gouverneur-Generaal.

Art. 34.

De Gouverneur-Generaal, noodig oordeelende, zich, in Persoon, naar eenig ander gedeelte van het Eiland Java te begeven, zonder den Raad, zal aldaar die zelfde magt en gezag oeffenen, als te Batavia met den Raad, en indien hij noodig oordeelt, eenige Bevelen of Instructiën te geven, het zij aan den Raad te Batavia, het zij aan eenige andere Geconstitueerde Magten of Ambtenaren, door geheel Indiën, waartoe hij te Batavia, met en benevens den Raad, bevoegd zoude zijn, zal een iegelijk gehouden zijn dezelve Bevelen of Instructiën te gehoorzamen, en zich daarnaar te gedragen, doch zal hij deswegens alleen verantwoordelijk zijn.

Art. 35.

Wanneer de Gouverneur-Generaal zich, naar eenig ander gedeelte van het Eiland Java, zal begeven, zonder den Raad, zal zoodanig Ordinair Lid van den Raad, als hij tot dat einde zal benoemen, geauthoriseerd zijn, om, gedurende de afwezigheid van den Gouverneur-Generaal, als Lieutenant-Gouverneur, met de verdere Raden, de Politieke en Civile Regeering uitteoeffenen, op dezelve wijze, en niet anders, als dezelve, volgens den inhoud van dit Charter, uitgeoeffend mag worden, door iemand, de Bediening van Gouverneur-Generaal, in cas van vacature, *ad interim*, waarnemende.

Art. 36.

De Gouverneur-Generaal oeffent alleen het Opperbevel uit, over de Land- en Zeemagt van de Bataafsche Republiek, beoosten de Kaap de Goede Hoop; alle Zee- of Land-Officieren van de Republiek, zich aldaar bevindende, zijn gehouden deszelfs Ordres te respecteeren en te gehoorzamen.

Hij is bevoegd, om, in cas van openbaren Oorlog, tusschen de Bataafsche Republiek en eenige andere Mogenheid, Commissiën of

Lettres de Marque te verleen en aan Schepen, bij Particulieren uitgerust. Het Bestuur over alles, wat tot verdediging der Bezittingen ofte afbreuk van den Vijand dienen kan, is, aan hem, overgelaten, met advis van zoodanige Zee- of Land-Officieren, als hij zal goedvinden deswegens te raadplegen, onder zijne Persoonelijke verantwoordelijkheid; alleenlijk zal hij niet vermogen met den Vijand te capituleeren, over Bezittingen van de Bataafsche Republiek, ofte eenig gedeelte derzelve, zonder het advis van den Raad, daarop, te hebben ingenomen, en daartoe, door een wettiglijk genomen Raads-besluit, te zijn geëuthoriseerd, zonder dat hij, in dit bijzonder geval, van de bevoegdheid, hem bij het 20ste Articul¹ gegeven, gebruik zal kunnen of mogen maken.

Art. 37.

'Er zal zijn een Raad van Finantiën en Domeinen over Bataafsch Indiën, welke resideeren zal te Batavia, en, onder het Præsidië van een der Ordinairis Raden van Indiën, bestaan uit eenen Vice Præsident, en agt Raden.

Art. 38.

Deze Raad zal, onder het Oppergezag van den Gouverneur-Generaal in Rade, belast zijn met het Algemeen Toevoorzicht over de Finantiën, Domeinen en Goederen van de Bataafsche Republiek, in Indiën, en alles, wat daaroo betrekking heeft, inzonderheid ook over de onderscheiden Cultures van de Voordbrengzelen des Lands, en over de Ambtenaren, tot de Behoeving, Administratie, Bewaaring en Aflevering van Gelden, Producten, of andere Goederen, mitsgaders tot de Directie over de Houtbosschen, geëmployeerd wordende, alles navolgens zoodanige Ordres en Instructiën, als daartoe, door den Gouverneur-Generaal in Rade, nu, of in der tijd, zullen worden be-raamd, en, vastgesteld.

Art. 39.

'Er zal te Batavia zijn eene Generale Rekenkamer, bestaande uit drie Rekenmeesters, zonder welke Controle of Onderteekening, geene betalingen van Gelden, nochte aflevering van Goederen, te Batavia mogen geschieden; of in de Rekeningen der Comptabelen, of Admi-

¹ Dit Art. schijnt verkeerdelijk in plaats van het 24ste Art. aangehaald te zijn.

nistrateurs, geleden worden; zullende deze Rekenkamer wijders belast zijn, met het onderzoek, en de confrontatie van alle Boeken van Rekening, of Administratie van Gelden, of Goederen, welke op Batavia, en op de andere Bezittingen van Staat, in Oost-Indiën, gehouden worden; alles, navolgens zoodanige Ordres en Instructiën, als, ten dien opzichte, door den Gouverneur-Generaal in Rade, nu, of in der tijd, zullen worden beraamd, en vastgesteld.

Art. 40.

'Er zal een Collegie zijn van Houtvesterij, uit drie deskundige Personen bestaande, en resideerende op Java's Noord-Oost-Kust, het welk ondergeschikt zal zijn aan den Raad der Finantiën en Domeinen, en het Toezicht en de Administratie hebben over alle de Houtboschen, in de Bezittingen van den Staat, op het Eiland Java; en dat alle Ordonnantien en Reglementen, daarömtrent bereits geëmaneerd, of nog te emaneren, behoorlijk worden geöbserveerd en naargekomen.

Art. 41.

Het Politiek Bestuur, op elk der onderhorige Bezittingen en Comptoiren, zal op den meest eenvoudigen voet, en zoo veel de omstandigheden zullen toelaten, worden ingericht in den geest van het geen, ömtrent de Regeering en het Algemeen Bestuur derzelve Bezittingen, bij dit Charter is bepaald.

Art. 42.

Alle Ambtenaren worden zoodanig, door den Staat, bezoldigd, dat zij, naar de gelegenheid der Plaatzten, volgens hunnen Rang en Character, ordentelijk kunnen bestaan; zij dragen daarvan jaarlijks een gering gedeelte bij, om te strekken tot een Fonds, tot ondersteuning van behoeflige Weduwen en Weezen van Ambtenaren, zoo lange dezelve in Indiën verblijven; hunne bezoldigingen kunnen in geen geval, aan eenige andere Belastingen, hoegenaamd, van wat aart ook, worden onderhevig gemaakt. — Het bezigen van middelen, om zich onwettige Inkomsten te verschaffen, alle Geldöfersingen, of Concessiën van den Inlander, worden ten strengsten, zelfs, naar exigentie van zaken, met den Dood gestraft.

Art. 43.

Niemand, hoe ook genaamd, die enig meerder, of minder gezag, in

dienst van den Staat; in Oost-Indiën bekleedt, vermag van een ander, onder deszelfs gebied, gehoorzaamheid, ofte directie staande, eenige Giften, Gaven of Geschenken te nemen, ofte ontvangen, directelijk, of indirectelijk, Consumabele Waaren van geringe waarde alleen uitgezonderd, op poene, dat de Nemers, of Aannemers van zoodanige Giften, Gaven of Geschenken, zullen gehouden worden, zich aan onbehoorlijke extorsie te hebben schuldig gemaakt, en als zoodanig, naar de gestrengheid der Wetten, zullen worden gestraft.

Art. 44.

Alle Civile Ambten, (uitgezonderd de Hoge Bedieningen van den Gouverneur-Generaal, en de Raden van Indiën, mitsgaders van den Præsident, en de Leden van het Hoge Gerechtshof, en die, welken door Javanen, of andere Inlanders worden bekleedt,) zullen, naar mate van derzelve aangelegenheid en inkomsten, worden verdeeld in vier Classen; — geen Ambtenaar, tot een derzelve Classen behoorende, kan tevens zijn Lid van de Hoge Regeering van Bataafsch Indiën, ofte den titul daarvan voeren; alle Vacatures der Ambten van de Eerste Classe zullen worden vervuld uit de Ambtenaren der Tweede Classe, die der Tweede Classe, uit de Ambtenaren van de Derde, en die van de Derde Classe, uit de Ambtenaren van de Vierde Classe; geen Ambtenaar zal tot een Ambt van eene hogere Classe kunnen worden aangesteld, ten zij hij drie achterëenvolgende jaren gefungeerd hebbe in die Classe, waaruit de vervulling geschieden moet.

Art. 45.

Alle Vacatures van Ambten, tot eenige der voormelde vier Classen behoorende, worden vervuld, door den Gouverneur-Generaal in Rade, op de daartoe staande Tractementen en Emolumenten; de Ambten der Vierde Classe definitivelijk, doch die der Eerste, Tweede, en Derde Classen, onder approbatie van den Raad der Asiatische Bezittingen; geen Ambtenaar vermag het Ambt, waartoe hij bevoorderd wordt; te weigeren, op poene van vervallen zijn van dat, het welk hij dadelijk bekleedt.

Art. 46.

Zoo rasch de voorschreve Classificatie der Ambten geëffectueerd en ingevoerd zal zijn, zullen dadelijk cesseeren de Qualiteiten van Opper-Kooplieden, Kooplieden, en Onder-Kooplieden, Boekhouders en Adsis-

genten, voormaals in Oost-Indiën gebruikelijk, en zullen de Rangen der Ambtenaren zich regelen, naar de Classen, tot welke zij behooren, en naar de orde, in welke de Ambten, tot elke Classe behoorende, zullen zijn gerangschikt, en zullen vervolgens geene Ambtenaren, onder de voorschreve Classen begrepen, van hier worden uitgezonden, maar alleen Clercquen.

Art. 47.

Om tot Clercq te kunnen worden aangesteld, wordt verëischt de volle ouderdom van vijftien jaren, het afleggen van een Examen in het Lezen, Schrijven en Cijfferen, en de kennisse van de Hollandsche Taal.— De Ambten der Vierde Classe worden vervuld uit de Clercquen; deze moeten drie jaren, als zoodanig, in Indiën hebben dienst gedaan, alvorens te kunnen worden aangesteld tot een Ambt van de Vierde Classe.

Art. 48.

Geene Ambtenaren, tot de voorschreve vier Classen behoorende, nochte ook de Clercquen, kunnen hunne Ambten en Bedieningen anders bezitten, dan tot kennelijk wederzeggens toe, het zij van den Raad der Asiatische Bezittingen, ofte van den Gouverneur-Generaal in Rade; uit dezelve ontslagen wordende, zijn zij verpligt naar Europa terug te keeren, bijaldien hun zulks alzo, door den Asiatischen Raad, ofte door den Gouverneur-Generaal en Raden, wordt geërdonneerd.

Art. 49.

De Gouverneur-Generaal heeft de magt, om, in enkele gevallen, om goede redenen, en wanneer hij zal oordeelen zulks te kunnen geschieden, zonder nadeel van 's Lands dienst, voor een bepaalden tijd, Verlof te geven, aan Civile of Militaire Ambtenaren, om zich naar Europa of elders te begeven, en om de noodige schikkingen te maken, tot de waarneming van derzelve bedieningen, geduurende hunne afwezigheid.

Art. 50.

Geene Nationale Militaire Corpsen, in Oost-Indiën dienst doende, kunnen door andere Militaire Corpsen, Corpsgewijze, worden afgewiszeld. Zij ontvangen, in Oost-Indiën, geene andere bevelen, dan die van den Gouverneur-Generaal. De Raad der Asiatische Bezittingen is bevoegd, aan den Gouverneur-Generaal, Ordres en Instructiën te ge-

ven, aangaande derzelver Organisatie, Discipline en Oëconomic; alle Militaire Promotien geschieden door den Gouverneur-Generaal, volgens zoodanige Cijnosure, als, daaromtrent, door het Staats-Bewind, is, of hierna zal worden vastgesteld.

Art. 51.

Alle Civile Ambtenaren van den Staat in Oost-Indiën zullen, bij hunne aanstelling, alvorens in functie te treden, gehouden zijn, in handen van den Gouverneur-Generaal in Rade, ofte, op de onderhorige Bezittingen, in handen van den Persoon, welke aldaar het gezag zal voeren, behalven den Eed van Trouwe, en die tot derzelver respectieve Bedieningen staande, afteleggen den Eed van Purgé, dat zijlieden, voor het Ambt, niets gegeven of beloofd hebben, en zullen allen de geenen, die bevonden zullen worden, voor haar Ambt, eenig Geld of Geldswaarde gegeven of beloofd te hebben, onder wat titul of prætext het zoude mogen wezen, niet alleen, *de facto*, van hun voorsz. Ambt vervallen zijn, maar bovendien verklaard worden insaam en inhabil, om ooit in dienst van den Lande te worden geëmploijeerd, welke laatste Straffe mede zullen incurreeren de geenen, welke zoodanig Geld of Geldswaarde genoten hebben, en bovendien gemulcteerd worden, voor de driedubbele waarde van het genotene.

Art. 52.

Alle Ambtenaren van den Staat, in Oost-Indiën, hier te Lande gepatrieerd zijnde, moeten te recht staan voor het Nationaal Gerechtshof, wegens Delicten, door hun, in Oost-Indiën gepleegd, ten ware, vóór hun vertrek van daar, reeds eenige Procedures, deswegens, voor hunnen Competenten Rechter, tegen hún mogten zijn geëntameerd geweest, in welk geval zoodanige Procedures, voor denzelven Rechter, zullen moeten worden voortgezet, en ten einde gebracht; doch zullen, bij het Nationaal Gerechtshof, geene nieuwe klagen, wegens Misdaden, door hun, *in Officio* gepleegd, worden aangenomen, na verloop van vijf jaren, na dat zij, binnen de Bataafsche Republiek, zullen zijn terug gekomen, dan alleen wegens de Misdaden van Hoog Verraad, en Ontvreemding van 's Lands Penningen.

Art. 53.

Aan alle Civile Ambtenaren, in de Bezittingen van den Staat in Oost-Indiën, van de Tweede Classe van Ambtenaren, en daarboven,

mitsgaders aan alle Militaire Officieren, zoo te Water, als te Lande, is verboden het waarnemen der belangen van eenige Societeiten of Hui-zen van Negotie of Particuliere Negotianten, waar ook geëtablisseed, directelijk of indirectelijk.

Art. 54.

Persoonen, niet zijnde in dienst van den Staat in Oost-Indiën, op eenige der Asiatische Bezittingen van de Bataafsche Republiek aankomende, zullen niet vermogen zich op dezelve Bezittingen neder te zetten, maar gehouden zijn weder te vertrekken met de Schepen, waarmede zij gekomen zijn, ten zij, op uitdrukkelijke vergunning van den Raad der Asiatische Bezittingen, ofte van den Gouverneur-Generaal in Rade, en op de voorwaarden, bij die vergunningen vervat, mits niet strijdende met den inhoud van dit Charter. Civile of Militaire Ambtenaren, uit 's Lands dienst ontslagen, vermogen insgelijks op de voormelde Bezittingen niet langer verblijven, dan aan den Raad der Asiatische Bezittingen, ofte den Gouverneur-Generaal in Rade, zal goeddunken.

Art. 55.

Niemand vermag zich nederzetten, ofte zijn verblijf te houden op eenige Bezittingen van den Staat in Oost-Indiën, buiten zoodanigen omtrek der Hoofd-plaatzten en Steden, als de Gouverneur-Generaal, of die geene, welke op de respective Bezittingen het gezag voert, dienstig zal oordeelen te bepalen, nochte zich verder, dan dien bepaalden omtrek, begeven, zonder schriftelijk Consent van den Gouverneur-Generaal, of anderen Hoofd-gebieder.

Art. 56.

De meest geschikte middelen zullen, met overleg van de Inlandsche Regenten, worden beraamd en in het werk gesteld, om, in het Gebied van de Bataafsche Republiek in Oost-Indiën, het lot van den gemeenen Inlander te verbeteren en te verzekeren, alle onregelmatige en willekeurige Belastingen afteschaffen, en den Landbouw, zoo veel mogelijk, aantemoedigen en uittebreiden; de Inlandsche Wetten, Zeden en Gewoonten zullen bewaard blijven; als gronden van de verbeteringen, waar voor het Inwendig Bestuur van het Eiland Java vatbaar kan worden geoorloofd, kunnen niet in aanmerking komen,

de bezinzen van Eigendom van Grond, onder de gemeene Javanen, en de afschaffing van alle Heeren - diensten.

Art. 57.

Terstond na dat de Raad der Finantiën en Domeinen zal zijn geconstituëerd en in werking gebragt, zal eene Algemeene Belasting, bij wijze van Verponding, worden ingevoerd op alle Stukken Lands, door bijzondere Persoonen, op het Eiland Java, in vollen eigendom worden bezeten; doch zullen daar van, voor den tijd van tien achterëenvolgende jaren, ingaande met den dag, dat zulks, op het gemelde Eiland, bij Publicatie, zal zijn bekend gemaakt, uitgezonderd zijn alle Stukken Lands, welke thans ongecultiveerd zijn; wordende door gecultiveerde Stukken Lands, welke mitsdien dadelijk aan de voorsz. Belasting subject zijn, verstaan de zoodanige, welke met tot Timmerhout bekwame, of vruchtdragende Boomen of Heesters zijn beplant, of die, welke gedurende de laatste zes jaren met nuttige Voordbrengselen zijn beplant, of beteeld geweest, mitsgaders benoodigde Weiden voor Hoorn- en ander Vee, daartoe geschikt, en behoorlijk onderhouden en gebruikt wordende; doch zal het de pligt van het Indisch Bestuur zijn, hier omtrent, te waken, en de noodige voorzorgen te gebruiken, dat de Veeteelt in de Bataviasche Bovenlanden, door de Land-Eigenaren, niet worde voordgezet, of uitgebreid tot nadeel of kwelling van den gemeenen Inlander, of tot praëjudicie van de aankweeking van nuttige Land-producten.

En, op dat zulks behoorlijk werde ten uitvoer gebragt, zal de Raad der Finantiën en Domeinen, in de Bataviasche Ommelanden en aangrenzende Regentschappen, door eene Commissie uit haar midden, mitsgaders op andere Plaatzen, door zoodanige Persoonen, als door hun, daartoe, zullen worden gequalificeerd, alle gecultiveerde en ongecultiveerde Landen, in vollen Eigendom bezeten wordende, nauwkeurig doen opnemen en opmeetten, en daarvan nauwkeurige en behoorlijk geverifiëerde Aanteekeningen of Cadasters formeeren, ten einde vervolgens, daarnaar, de Verponding over dezelve Landen te worden omgeslagen, en telken jare ingevorderd; zullende de voorsz. Verponding, na verloop de voorsz. tien jaren, strictelijk, en zonder aanzien van Persoonen, ook moeten worden ingevorderd van alle thans ongecultiveerde Landen, ofschoon dezelve alsdan, bij eene nadere opneem, in zelve voegen, als de vorengemelde gedaan, mogten bevonden worden, niet te zijn gebragt tot eenen staat van Culture; wordende echter aan de keuze der Eigenaren overgelaten, om zoodanige Landen te abandonneeren, wanneer zij ongenegen zijn de voorsz. Belasting daar van jaarlijks te voldoen.

Art. 58.

Er zal een nieuw Hoog Gerechtshof voor Bataafsche Indiën worden opgericht, dat bestaan zal uit Tien Leden, den Præsident daar onder begrepen, welken door het Staats-Bewind der Bataafsche Republiek zullen worden verkozen, en aangesteld uit Nominatiën van drie Personen, geformeerd door het Nationaal Gerechtshof; tot het Præsidië zijn, in cas van vacature, alleen nominabel de Leden van het Hoge Gerechtshof zelve.

Art. 59.

De Præsident en verdere Leden zullen moeten zijn geboren binnen de Bataafsche Republiek, ofte van Europe'sche Ouders, op eene harer Bezittingen, mits in dit geval zich, ten minste vijf achterëenvolgende jaren, op eene of meerdere 's Lands Universiteiten in de Rechts-kunde hebbende geöeffend; voorts Meesters in de Rechten, en bereikt hebben, de Præsident den ouderdom van dertig jaren, en de verdere Leden den ouderdom van vijf-en-twintig jaren respectie.

Art. 60.

Zij zullen geene andere Ambten en bedieningen mogen bekleeden, nocht eenige Negotie drijven, ofte daar in deel hebben, noch ook Pachters zijn of Medestanders, of wel Borgen of Contra-Borgen derzelve, direct of indirect; en zullen ook tot geenerlei andere Bedieningen of Commissiën in Indiën, hoe ook genaamd, kunnen worden benoemd of aangesteld, uitgezonderd alleen tot de Bedieningen van Præsident en Procureur-Generaal.

Art 61.

De Præsident of eenig Lid, deszelfs demissie nemende binnen den tijd van tien jaren, na dat hij in functie zal zijn getreden, is verplicht, de terugreize naar de Bataafsche Republiek aantenemen binnen drie maanden, na dat hij zijne demissie zal hebben genomen, en verliest alle aanspraak op Pensioen, of andere gunsten, welken anderzins aan een repatriëerenden Præsident of Lid zouden mogen competeeren.

Art. 62.

De Leden van het Hoge Gerechtshof, zich in derzelve Officie

vergrijpende, zijn deswegens alléén actionabel voor het Nationaal Gerechtshof; wegens andere Misdaden, moeten zij, ter eerster instantie, te recht staan voor het Hoge Gerechtshof in Indiën, zij kunnen, door geene politieke dispositiën van eenige Geconstituëerde Magt in Indiën, anders dan op voordragt van het Hof, in het geval bij het volgende Articul van dit Charter vermeld, in hunne Functiën geschorst, nochte van hunne Bedieningen ontzet worden, maar alleenlijk door het Staats-Bewind der Bataafsche Republiek, wegens de *imperitie*, wanneer dezelve uit het advies van het Nationaal Gerechtshof zal zijn gebleken.

Art. 63.

Wanneer eenig Lid van het Hoge Gerechtshof zich, aan eenig Misdrijf, *in Officio*, mogt hebben schuldig gemaakt, zal het Hof, daar van kennis bekomende, en, na ingenomen advies van den Procureur-Generaal, oordeelende de zaak te zijn van dien aart, dat daarop, van wegens de Hoge Overigheid, zoude behooren te worden geinquireerd, den Procureur-Generaal gelasten, daartomtrent de noodige Bewijzen intewinnen, en dezelve doen brengen, *in forma probanti*, waar na het Hof dezelve Bewijzen, en zoodanige verdere Bescheiden, als tot zoodanige zaak betrekking zouden mogen hebben, bij de eerste gelegenheden, onder behoorlijke Inventaris, *in duplo*, met eene conductoire Missive zal zenden aan het Nationaal Gerechtshof, ten einde, daar omtrent, zoodanig verder te worden gedisponeerd, als het welgemeld Gerechtshof, in goede Justitie, zal vermeenen te behooren, en wanneer het Hof, in zoodanig geval, mogt oordeelen, dat eenig Lid, in voorsz. termen verseevende, uit hoofsde van de op hetzelfde liggende blaam van beschuldiging, in deszelfs Functiën voor eerst niet zoude behooren te continuëren, zal het Hof zulks voordragen, aan den Gouverneur-Generaal in Rade, welke, speciaal in dit geval, de bevoegdheid zal hebben, om de zaak daartoe gedisponeerd vindende, zoodanig Lid te surcheeren in deszelfs Bediening, tot de nadere dispositie van het Nationaal Gerechtshof der Bataafsche Republiek, daar van kennisse gevende aan het Hoge Gerechtshof.

Art. 64.

Bij alle Rechtspleging over eenige Delicten, door een Lid van het Hof, niet *in Officio* begaan, zal een Commissaris, van wegens het Gouvernement, in Indiën present zijn, doch zonder eenigen in-

vloed te oeffenen, veelmin eene concludéetende, of adviseerende Stem te hebben, maar alléén om te zien en te hooren; des zal het Hof gehouden zijn, om, zoo rasch eenig Lid, wegens zoodanige Misdaad gerechtelijk zal zijn beschuldigd, daarvan kennis te geven aan den Gouverneur-Generaal in Rade.

Art. 65.

Het Hoge Gerechtshof houdt deszelfs Residentie op het Eiland Groot Java, tusschen Cheribon en Tagal, op zoodanige plaats, als daartoe nader zal worden bestemd en in gereedheid gebracht.

Art. 66.

Het zal oordeelen, bij wege van hoger beroep, van alle Gewijsden in Civile Zaken, en in Crimineele Zaken, waarin, *ordinário modo*, is geprocedeerd, welke ter eerster instantie gediend hebben voor Schepenen van Batavia, en alle andere Plaatselijke Europesche Collegiën van Justitie, op de Bezittingen van den Staat, in Asia.

Art. 67.

Het Hoge Gerechtshof zal het toezicht hebben, en houden, op het administreeren tener goede en prompte Rechtsoeffening, bij alle de voornelde Collegiën van Justitie; de meest geschikte middelen zullen worden daargesteld, zoo om het Hoge Gerechtshof in staat te stellen, om het voorsz. toezicht met effect te kunnen houden, als om de Rechtspleging, bij de gedachte Collegiën van Justitie, te verbeteren, en, inzonderheid in Capitale Zaken, de nadoclige gevolgen, uit eene mindere geëffendheid in de Rechts-kunde, als anderszins, kunnende voorspruiten, zoo veel mogelijk voortokomen, of daartegen hulpmiddelen te verschaffen.

Art. 68.

Het Hof neemt, ter eerster instantie, kennis van alle Misdaaden, door Gouverneurs, Commandeurs, Gezaghobbers, ofte anderen, welken op de Bezittingen en Etablissementen van den Staat, in Asia, eenig Hoofdhevel voeren, mitsgaders door Militaire Hoofd-Officieren, van den Rang van Majoor, en daarboven, gedurende hunne gemelde Bedieningen bedreven, doch zal, zoo lange in functie zijn, geen Decreet van Apprehensie, ofte van Dagvaarding in Persoon; tegen de

zoodanigen mogen doen ter executie leggen, ofte exploiteeren, alvorens de zaak te hebben gebragt, ter kennisse van den Gouverneur-Generaal in Rade, welke alsdan de meest geschikte maatregelen zal nemen, ten einde, zonder nadeel voor den dienst van den Staat, de voorsz. Procedures kunnen worden voorgezet, en het recht van de Hoge Overigheid behoorlijk vervolgd tegen den Aangeklaagden, daarvan kennisgevende aan het Gerechtshof.

Art. 69.

In zoodanige Crimineele Procedures, waarin voor het Hoge Gerechtshof, ter eerster instantie, *ordinario modo*, zal zijn geprocedureerd, tegen Aangeklaagden van Europesche afkomst, zal van de Vonnissen van het gemelde Hof kunnen worden geëppelleerd aan het Nationaal Gerechtshof; in alle andere Crimineele Procedures zal het Hof wijzen, bij Arrest, mitsgaders in Civile Actiën tot de Somma van vijf duizend Rijksdalers, van 48 zwaare Stuivers; de Actie meer bedragende, zal van de Vonnissen van het Hof, wanneer geene in Rechten bekende redenen daartegen zijn, kunnen worden geëppelleerd aan het Nationaal Gerechtshof.

Art. 70.

Het Hof zal in appèl, in het hoogste ressort, oordeelen over alle quaestiën, rakende Buiten en Prijzen, die door de Schepen van Oorlog der Bataafsche Republiek, of door Schepen, bij Particulieren uitgerust, en op bekomen Commissie, of *Lettres de Marque*, uitgevaaren, zullen worden achterhaald, en op eenige der Bezittingen van den Staat in Indiën ingebragt, mitsgaders over alle quaestiën en geschillen, die tusschen eenige van de voorsz. Schepen te dier zake zouden mogen rijzen, alsmede de misbruiken en overtredingen, welke dien aangaande zouden mogen worden gepleegd; item over alle quaestiën, rakende Zeeroverijen, Berovingen, Uitplunderingen of Dieverijen, aan Schepen of Ladingen, in volle Zee, gepleegd; de judicature over de voormelde Buiten en Prijzen, mitsgaders over Zeeroverijen, wordt ter eerster instantie opgedragen aan de Collegiën van Justitie te Batavia, en op de onderhorige Bezittingen van den Staat, in Asia, volgens een afzonderlijk Reglement daartoe specteerende.

Art. 71.

De Gouverneur-Generaal in Rade, daartoe van wegens den Aangeklaagden zijnde geëdicteerd, zal vermogen, om goede en gewigtige re-

denen, te verleenen surcheance van Crimineele Procedures, bij het Hof aanhangig zijnde, en toch verplicht zijn, alvorens daarop intene- men het bericht en de consideratiën van het Hof; alleenlijk in geval- len van dringende noodzakelijkheid, en wanneer, zonder dat de zaak gevaar zoude kunnen loopen van gebragt te worden uit haar geheel, zal de Gouverneur-Generaal in Rade bevoegd zijn te verleenën provi- sioneele surcheance van Procedures, tot dat de gerequireerde conside- ratïën en bericht van het Gerechtshof zullen zijn ingekomen.

Art. 72.

De Gouverneur-Generaal in Rade, na examinatie van het alzoo in- gediend bericht en de consideratiën van het Gerechtshof, en tegen deszelfs gevoelens, eene onbepaalde surcheance van Executie ordonnee- rende, of dezelve surcheance, voor eenen onbepaalden tijd, continu- ëerende, zal het Hof daarin berusten, doch gehouden zijn alle de Stukken, tot zoodanige zaak betrekking hebbende, onder eenen behoor- lijken Inventaris gebragt, met de eerste gelegenheden, *in duplo*, overtezendens aan den Raad der Asiatische Bezittingen en Etablisse- menten.

Art. 73.

Geene doodvonnissen kunnen bij het Hof, ofte bij eenige andere Rechtbank, op het eiland Groot Java, worden ter executie gebragt, zonder daarop te hebben bekomen het *fiat* van den Gouverneur-Ge- neraal, welke hetzelfde niet zal kunnen weigeren, ten zij door hem in Rade, op den voet, in de twee voorgaande Articulen voorgeschreven, surcheance van zoodanige Procedures mogt zijn, of worden geërdon- neerd, voor zoolang dezelve surcheance duurt, ofte bij uitoëffening van het Recht van Gratie of Pardon.

Art. 74.

Alle tusschenkomst van eenige Politicque Magt, in den loop der Justitie, welke, volgens den inhoud van dit Charter, niet is geoor- loofd, is verboden.

Art. 75.

Alle de handelingen van het Hoge Gerechtshof zullen onderworpen zijn aan het onderzoek van het Nationaal Gerechtshof, het welk, be- vindende, dat in een of ander opzicht, niet, naar behooren, is gepro-

cedeerd, of dat eenig Lid toont die grondige kennis van het Recht niet te bezitten, welke in de Leden van een zoo aanzienlijk Gerechtshof, aan het welk de uitoeffening daarvan, in de uitgestrekte Bezittingen van den Staat in Asia, in het hoogste ressort, is toebetrouwd, vereischt wordt, deswegens aan het Staats-Bewind zoodanige voordragt doet, als hetzelve, tot handhaving der Justitie, en van het zoo noodig aanzien en respect van het Hoge Gerechtshof van Bataafsche Indiën, aan de integriteit en bekwaamheid van deszelfs Leden op het nauwst verbonden, zal oordeelen te behooren.

Art. 76.

Het Recht van het Bataafsche Volk zal, bij het Hoge Gerechtshof, worden waargenomen, door een Procureur-Generaal, die zal moeten zijn geboren binnen de Bataafsche Republiek, ofte van Europesche ouders, op eene harer Bezittingen, mits in dit geval zich, ten minsten vijf achterëenvolgende jaren, op eene of meerdere 's Lands Universiteiten in de Rechts-kunde hebbende geoeffend; voorts Meester in de Rechten, en bereikt hebbende den ouderdom van 28 jaren; hij wordt verkozen door het Staats-Bewind, uit eene Nominatie van drie Persoonen, geformeerd door het Nationaal Gerechtshof; in cas van vacature, wordt zijne Bediening, *ad interim*, waargenomen, door den geenen, welke door den Gouverneur-Generaal in Rade, daartoe, uit eene nominatie van drie Persoonen, door het Hoge Gerechtshof van Indiën te formeeren, zal worden benoemd en geauthoriseerd.

Art. 77.

Het Hoge Gerechtshof zal geadsisteerd zijn, door een Griffier en Adjunct-Griffier, die zullen moeten zijn geboren binnen de Bataafsche Republiek, ofte van Europesche ouders, op eene harer Bezittingen, mits in dit geval zich, ten minsten vijf achterëenvolgende jaren, op een of meerdere 's Lands Universiteiten hebbende geoeffend in de Rechts-kunde; voorts Meesters in de Rechten, en bereikt hebben; de Griffier, den ouderdom van vijf-en-twintig, en de Adjunct-Griffier dien van twee-en-twintig jaren. Zij zullen voor het eerst worden aangesteld door het Staats-Bewind, uit Nominatiën van drie Persoonen, geformeerd door het Nationaal Gerechtshof. In cas van vacature der Bediening van den Eersten Griffier, klimt de Tweede Griffier tot dezelve op. Alle vacatures der Bediening van Tweeden Griffier worden door het Staats-Bewind vervuld uit Nominatiën, als voren, *ad interim*, gesuppleerd door den Gouverneur-Generaal in Rade, uit Nominatiën

van drie Persoonen, door het Hoge Gerechtshof van Indiën te formeeren.

Art. 78.

Al wat verder tot de zamenstelling, functiën en jurisdictie van het Hoge Gerechtshof betrekking heeft, wordt bij dezelfs Instructie omschreven.

Art. 79.

Ter zelve tijd, dat het Hoge Gerechtshof van Indiën zal worden geïnstalleerd, zal de tegenwoordige Hoge Raad van Justitie, te Batavia residentende, worden ontbonden, en dezelfs Præsident, Leden, Ministers, Suppoosten, en verdere Bedienden, uit derzelve respectieve Bedieningen, op eene honorabele wijze, ontslagen; zullende, te gelijker tijd, op het Collegie van Schepenen te Batavia worden overgebracht alle de Civile en Crimineele Rechtspleging, door gemelden Hogen Raad van Justitie, thans uitgeoëffend wordende, voor zoo verre dezelve aan het Hoge Gerechtshof, bij dezelfs Instructie niet is opgedragen.

Art. 80.

Het Collegie van Rechtspleging, te Batavia, zal, ter zelve tijd, op nieuw worden geconstituëerd uit een permanenten Præsident en negen Leden, bereikt hebbende den vollen ouderdom van vijf- en twintig jaren, waarvan ten minsten vijf Leden zullen moeten worden genomen uit den Burgerstand, en zal de aanstelling van den Præsident, en verdere Leden, voor het eerst, geschieden door den Gouverneur-Generaal in Rade, mitsgaders de orde der Zitting plaats hebben naar die, waarin de benoeming zal zijn geschied.

Art. 81.

Jaarlijks zullen drie Schepenen aftreedē; de orde der aftreedē, voor de eerste drie jaren, zal worden bepaald bij loting; en, vervolgens, plaats hebben naar de ancienniteit; de hier door ontstane vacatures zullen gesuppleerd worden door den Gouverneur-Generaal in Rade, uit Nominatiën van drie Persoonen, geformeerd door de Magistraat van Batavia. De afgetreedene Schepenen zijn op nieuw nominabel.

Art. 82.

Er zullen, door den Gouverneur-Generaal in Rade, te Batavia, wor-

den aangesteld twee Wethouders, welke, benevens Schepenen en den Hoofdschout, de Magistraat der Stad en Ommelanden van Batavia zullen uitmaken; ten minsten één dezer Wethouders zal moeten zijn uit den Burgerstand; zij zullen, voor het eerst, directelijk worden aangesteld, door den Gouverneur-Generaal in Rade, en, vervolgens, door denzelfven geëligeerd uit Nominatiën van drie Persoonen, door den Magistraat te formeeren; om de twee jaren zal één dezer Wethouderen, zijnde de oudste in Rang, afstreden, doch op nieuw nominabel zijn.

Art. 83.

De Magistraat der Stad Batavia zal alle die Functiën verrichten, welke tot de Administratie der Justitie niet behooren, en bevorens aan het Collegie van Schepenen zijn gedemandeerd geweest, behoudens zoodanige wijzigingen, als, bij eene, door den Gouverneur-Generaal in Rade, voor die Magistraat, te formeeren Instructie, nu ofte bij vervolg, onder goedkeuring van den Raad der Asiatische Bezittingen, zullen worden bepaald en vastgesteld.

Art. 84.

De Rechtbank van Schepenen te Batavia, de Rechtbanken te Samarang, Amboin, Banda, Ternaten, Maccasser, Malacca en Cochin, zullen elk geadsisteerd worden door eenen Advocaat Adviseur, welke niet jonger zal moeten zijn dan vijf- en-twintig jaren, geboren in de Bataafsche Republiek, en Meester in de Rechten, mitsgaders Rang hebben naast het jongste Lid van de Rechtbank, waartoe hij behoort.

Art. 85.

Deze Advocaten Adviseurs zullen worden aangesteld door het Staats-Bewind, uit Nominatiën van drie Persoonen, door het Nationaal Gerechtshof te formeeren; in cas van vacature, geschiedt de provisioneele vervulling door den Gouverneur-Generaal in Rade, uit gelijke Nominatiën; door het Hoge Gerechtshof van Bataafsche Indiën geformeerd. Zij zullen gene andere Bedieningen mogen bekleeden, noch eenige Negotie drijven, ofte de zaken van eenige Huizen van Negotie waarnemen, directelijk of indirectelijk.

Hunne verdere verplichtingen worden omschreven bij eene generale Instructie voor deze Ambtenaren.

Art. 86.

De Rechtspleging, onder den Inlander, zal blijven geschieden vol-

gens hunne eigene Wetten en Gewoonten. Het Indisch Bestuur zal, door gepaste middelen, zorgen, dat dezelve in die Territoiren, welke onmiddelijk staan onder de Opperheerschappij van den Staat, zoo veel mogelijk, werde gezuiverd van ingeslopen misbruiken tegen de Inlandsche Wetten of Gebruiken strijdende, en het bekomen van spoedige en goede Justitie, het zij door vermeerdering van het getal der thans subsisterende Landraden, of door de aanstelling van Onder-Landraden, werde bevoorderd en gemakkelijk gemaakt, mitsgaders van alle verkeerden invloed van eenige Politieke Magt gezuiverd en bevrijd.

Art. 87.

Zoo rasch het Hoge Gerechtshof in functie zal zijn gesteld, of zoo veel eerder, als de Gouverneur-Generaal in Rade zulks dienstig zal oordeelen, zullen alle *pure* Militaire Delicten, zoo wel te Water als te Lande, op eenige Bezittingen van den Staat in Oost-Indiën, ofte in eenige Havens of Rheden van dezelve Bezittingen gepleegd, geoordeeld worden door Militaire Krijgsraden, telkens te benoemen door den Gouverneur, of die anders het gezag voert op zoodanige Etablissement, onder welks Ressort het Delict gepleegd is, volgens zoodanige bepalingen en inrichtingen, als, door den Gouverneur-Generaal in Rade, na ingenomen advies van het Hoge Gerechtshof, dienaangaangaande zullen worden gemaakt en gearresteerd, onder approbatie van den Raad der Asiatische Bezittingen en Etablissementen.

Art. 88.

Van de Vonnissen der Militaire Krijgsraden op de overige Etablissementen, in ordinaire Procedures gewezen, valt Appèl aan eene Militaire Krijgsraad te Batavia, telkens door den Gouverneur-Generaal, *ad istum actum*, te benoemen, bestaande uit zeven Officieren, en twee Rechtsgeleerden, en geadsisteerd door een Auditeur-Militair, hoedanig ook zullen moeten zamengesteld zijn en benoemd worden de Krijgsraden over pure Militaire Delicten, te Batavia en het Ressort van dien gepleegd.

Art. 89.

In cas van vermeend bezwaar bij de Vonnissen dezer Krijgsraden te Batavia, het zij in cas d'Appèl, ofte ter eerster instantie, in ordinaire Procedures gewezen, zal de bezwaarde Partij, daarvan, kunnen komen in Revisie, op zoodanigen voet en wijze, als, door den

Gouverneur-Generaal in Rade, na ingenomen advies van het Hoge Gerechtshof, nader zal worden gereguleerd, onder approbatie van den Raad der Asiatische Bezittingen en Etablissementen,

Art. 90.

De Handel in Thee, uit de Bataafsche Republiek, op het Rijk van China, zal uitsluitend gedreven worden, en de Invoer van Thee, binnen de Bataafsche Republiek, uitsluitend geschieden, door eene Compagnie, welke daar toe zal zijn geöctrojceerd, ofte wanneer zulks niet, op eene gevoeglijke wijze, mogt kunnen worden tot stand gebracht, op zoodanige andere wijze, als het Staats-Bewind, tot meeste bevoordering van het belang van den Staat, dienstig zal oordeelen.

Art. 91:

Bijaldien zulks geschiedt door eene Compagnie, zal dezelve Compagnie alleenlijk kunnen geöctrojceerd zijn tot den voorsz. Handel in Thee, uit de Bataafsche Republiek op het Rijk van China, mitsgaders tot den Invoer van Thee in de Bataafsche Republiek, en tot geen anderen Handel, nochte tot eenige exclusive Vaart. Zij zal die zelfde Vaart en Handel beöosten de Kaap de Goede Hoop, en door geheel Oost-Indiën, en van daar herwaards, mogen oefnenen, welke aan alle Ingezetenen der Bataafsche Republiek, bij dit Charter, is toegestaan, doch, daarömtrent, geene bijzondere Voorrechten, hoegenaamd, kunnen genieten; zij zal ook geene Vaart of Handel mogen oefnenen op Landen of Plaatsen, gelegen buiten de Limiten van de voorsz. Vaart en Handel, beöosten de Kaap de Goede Hoop, en door geheel Oost-Indiën.

Art. 92.

Zoodanige Compagnie zal gehouden zijn de Thee, en andere, door haar, ingehandelde Goederen, hier te Lande, publiek te verkoopen; zij zal binnen de eerste vier jaren, na het verleenen van het Octroj, jaarlijks de ruimte van ten minsten drie duizend Scheepslasten naar China moeten uitzenden, en, in het vijfde jaar, en vervolgens, verplicht zijn, jaarlijks, tweemaal des jaars, ten minsten vier Millioenen Ponden Thee ter Verkoop aanbieden; ingevalle echter van openbaren Ooslog met Europesche Zeemogenheden, blijven de gemelde verplichtingen opgeschoort, tot dat de Vrede zal zijn hersteld.

Art. 93.

Dezelve Compagnie zal niet anders mogen vaaren dan met ingehuurde Schepen; zij zal, in de Bataafsche Republiek, geene vaste Goederen, hoegenaamd, mogen bezitten, en nergens eenige Militaire Etablissementen, van welken aart ook, mogen aanleggen, ofte Fortressen bouwen, ofte op eenigerlei wijze in bezit hebben, maar alleen zoodanige Territoiren en gebouwen, als in Africa of Asia, tot het opslaan, gadeslaan, en afleveren, of lossen en laden van Schepen, mogen benoodigd zijn.

Art. 94.

De verdere inrichtingen van zoodanige Compagnie worden vervat in het, aan dezelve, te verleenen Octroij; het Staats-Bewind benoemt een bekwaam Persoon, om, als Commissaris, van wegens hetzelfde, toe te zien, en te waaken, dat, door dezelve Compagnie, niet gehandeld worde tegen de letter of zin van dit Charter, ofte van het aan dezelve te verleenen Octroij.

Art. 95.

De Staat ontvangt alle de Producten, welke in de Asiatische Bezittingen, als Contingenten, verplichtte Leverantiën, of, uit hoofde van subsisterende of nader te maken Verbindenissen, moeten worden opgebracht, tegen de daar voor gestipuleerde betalingen.

Art. 96.

Zoodanige van dezelve Producten, welke voor den Handel in Indiën geschikt, en tot de eigen Behoeften van het Indisch Bestuur niet benoodigd zijn, worden, in Indiën, voor Rekening van den Staat, het zij publiek, het zij bij aflevering, tot bepaalde Prijzen, verkogt, zoo als het meeste voordeel van den Staat zal verëisschen.

Art. 97.

Dat gedeelte derzelve Producten, welke voor de Europesche Markt geschikt zijn, doet de Staat voor zijne Rekening overkomen met gehuurde Schepen, om, hier te Lande, publiek te worden verkogt, zoo als het meeste voordeel van den Staat zal verëisschen; dezelve Producten kunnen echter, ingevalle van dringende noodzakelijkheid, ook op andere wijzen, tot Gelda worden gemaakt voor Rekening van den Staat.

Art. 98.

Al wat tot het transport der gemelde Producten, uit Oost-Indiën naar de Bataafsche Republiek, het opslaan derzelve hier te Lande, de daad van Verkoop, de aflevering, en het incasseeren der Kooppenningen betrekking heeft, doet de Staat voor zijne Rekening verrichten in commissie, tegen betaling van zekere Procento's. Hij maakt daar toe, bij voorkeuze, en zoo lang hij oordeelt zulks te strekken tot het meeste voordeel van 's Lands Cas, gebruik van de Asiatische, en tot den Thee-handel geëtroijeerde Compagnie. Het Oppertoezicht daar over is aan den Raad der Asiatische Bezittingen aanbevolen.

Art. 99.

De vrije Culture van alle Voordbrengzelen, welke in de Bezittingen van den Staat in Indiën kunnen worden aangekweekt, is aan een iegelijk der Ingezetenen van dezelve Bezittingen geëorloofd, met uitzondering alleen van Kruidnagelen, Noten-muscaten, Koffy, Peper, en Amfioen, en, onverminderd de plaatshebbende inrichtingen omtrent de Contingenten en verplichte Leverantiën, of zoodanige andere, als, daar-omtrent, zouden mogen worden gemaakt.

Art. 100.

Alle verplichte Leverantiën van Producten in de Bezittingen van den Staat, van wat aart ook, en door wien ook wordende opgebracht, zullen worden gebracht onder vaste bepalingen; al wat boven dien wordt gecultiveerd van dezelve Producten, mitsgaders van alle andere Voordbrengzelen, in het voorgaande Articul niet uitgezonderd, is het wettig Eigendom van den Cultivateur; de vrije en onbelemmerde beschikking, daar over, komt hem toe, voor zoo verre dezelve bij dit Charter niet is beperkt; het is de pligt van het Indisch Bestuur, hem, daar in, te handhaven.

Art. 101.

De Uitvoer van Rijst kan en vermag alleen verboden en belet worden, ingevalle van hoge noodzakelijkheid, of wanneer de Gouverneur-Generaal in Råde zal oordeelen, den aan handen zijnde voorraad niet genoegzaam te zijn, om voor geen gebrek, aan deza eerste mondbehoefte, te doen vreezen.

Art. 102.

De Uitvoer van Houtwerken is op het geheele Eiland Java verboden; 'er zullen gepaste schikkingen worden beraamd, ten einde de Ingezetenen aldaar zich, op de meest gevoeglijke wijze, overëenkomstig de Nationale belangen, van het benoodigde Timmerhout kunnen voorzien.

Art. 103.

De Vaart en geëorloofde Handel, uit de Havenen dezer Republiek, op de Kaap de Goede Hoop, Batavia, Samarang en Sourabaja, mitsgaders op de West van Indiën, alsmede van de Kaap de Goede Hoop, Batavia, Samarang en Sourabaja, mitsgaders de West van Indiën, op de Bataafsche Republiek, is vrij en open voor alle Ingezetenen der Bataafsche Republiek, en van hare Bezittingen in Asia en aan de Kaap de Goede Hoop; wordende door de West van Indiën verstaan de Westkust van het Eiland Sumatra, benevens Malacca, en alle Landen en Plaatsen bewesten het voornoemde Eiland Sumatra, en bezuiden hetzelfde, tot aan de Kaap de Goede Hoop gelegen.

Art. 104.

Met de Schepen, tot de voorsz. Vaart en Handel gebruikt wordende, mogen van hier worden uitgevoerd, en in de Bezittingen van den Staat in Oost-Indiën, en aan de Kaap de Goede Hoop ingevoerd, alle soorten van Goederen en Handel-waren, met uitzondering alleen van Ammunitie van Oorlog en Amfoen.

Art. 105.

De Handel en invoer van alle Goederen en Handel-waren, in Oost-Indiën verhandeld wordende, zoo met Bataafsche als Vreemde Schepen, uit de Bezittingen van den Staat, zoo wel als uit die van Vreemde Mogenheden, rechtstreeks uit Oost-Indiën, binnen deze Republiek, is vrij en geëorloofd, uitgezonderd alleen Nagelen en Moernagelen, Notén-muscaten, Gave en Rompen, zoogenaamde Mannetjes-Noten, Foelij, en de Oliën der opgenoemde Specerijen; Thee, mitsgaders Koffij en Peper, ten zij, omtrent deze twee laatste Articulen, voldoende kan worden aangetoond, dat dezelve ingehandeld of verkregen zijn in eenige Landen of Plaatsen, gelegen om de West van Indiën, de Kaap de Goede Hoop daar onder niet begrepen; en zullen, van alle de voorsz. Oost-

Indische Handel-waaren, de gewoonte Inkomende Rechten moeten worden betaald, voor zoo verre dezelve daar van niet uitdrukkelijk zijn, of, bij vervolg, zullen worden bevrijd.

Art. 106.

Particuliere Handelaren, op eenige der Bezittingen van den Staat in Oost-Indiën, ten Handel komende, zijn onderworpen aan de Wetten en Reglementen, aldaar vigeerende, speciaal ook met opzigt tot de aldaar geheven wordende Inkomende en Uitgaande Rechten.

Art. 107.

De Schepen, welke, van de Bezittingen dezer Republiek, in Bengalen, en op de Kusten van Coromandel en Malabaar, rechtstreeks naar het Vaderland zullen uitklaaren, zullen aldaar niet onderhevig zijn aan de betaling van eenige Uitgaande Rechten.

Art. 108.

De Bataafsche Schepen zullen moeten retourneeren naar de Havenen dezer Republiek, en hunne Ladingen nergens elders vermogen intebrengen en te verkoopen, nochte op eenige andere Plaatsen, hoegenaamd, Last te breken, op verbeurte, van Schip en Lading, of de waarde van dien, op de Rheders alhier te verhalen. Zij zullen gehouden zijn, naar gelang van derzelver grootte, van hier, naar 's Lands Oost-Indische Bezittingen, een zeker getal Manschappen, tot den Zee- of Landsdienst aldaar behoorende, of Goederen, derwaards overtebrengen, tegen een nader te bepalen Kost- of Vracht-geld.

Art. 109.

De Ingezetenen der Bataafsche Republiek, en die harer Asiatische Bezittingen, zullen vrijelijk mogen navigeeren en Handel-drijven met Bataafsche Schepen, vaarende van Batavia, Samarang, Sourabhja en Malacca, naar alle Landen en Plaatsen, gelegen om de West van Indiën, bewesten het Eiland Sumatra, en *vice-versa*, ofte vaarende van eenige Landen, of Plaatsen, naar andere Landen en Plaatsen, onder de voorsz. Limiten begrepen, mits zich, in de Bezittingen van den Staat, onderwerpende aan alle Plaatselijke Wetten en Reglementen, mitsgaders onder betaling van de aldaar geheven wordende Inkomende en Uitgaande Rechten.

Art. 110. De vaart, als ook de handel

Ook is, aan alle Ingezetenen der Bataafsche Republiek, en die hare, Asiatische Bezittingen, geoorloofd, met Bataafsche Schepen, te vaaren, en Handel te drijven van Batavia, Samarang, Sourabaja en Malacca, op alle Landen en Plaatsen, beöosten het Eiland Sumatra, in Asia gelegen, en *vice versa*, mitsgaders van eenige Landen of Plaatsen, naar andere Landen of Plaatsen, onder de voorsz. Limiten begrepen, mits zich onderwerpende aan alle Plaatselijke Wetten en Reglementen, mitsgaders onder betaling van geheven wordende Inkomende- en Uitgaande Rechten op de Bezittingen van den Staat. Hier van echter zal zijn uitgezonderd alle Particuliere Vaart en Handel van Malacca op de Eilanden van Amboina en Banda, en *vice versa*, welke op geenerlei wijze zal mogen gedreven worden, terwijl de aldus geoorloofd blijvende Vaart en Handel, op beide deze Eilanden, zal onderworpen blijven aan alle bijzondere inrichtingen, daar omtrent bereids gemaakt, of nog te maken,

Art. 111. De invoer van Amfoen op Malacca wordt voor een iegelijk vrijgesteld;

mitsgaders de wederuitvoer daar van, onder betaling van een nader te bepalen Uitgaand Recht, direct naar Borneo, en alle andere plaatsen, om de Groote Oost gelegen, niet zijnde bezittingen van den Staat; de invoer van Amfoen op het Eiland Java, anders op uitdrukkelijk bekomen permissie van de Hoge Regeering, en generalijk de invoer daar van op alle andere Bezittingen van den Staat, beöosten het Eiland Sumatra gelegen, is verboden; op verbeurte van Schip en Lading, ofte de waarde van dien, des noodt op de Rheders te verhalen, en vèrdere arbitraire correctie, naar exigentie van zaken, ten aanzien van allen, welke zich daar aan schuldig maken, of daartoe, op eenigerlei wijze, medewerken.

Art. 112. De Schepen, uit de Bataafsche Republiek gevaaren hebbende, het zij directelijk naar Batavia, Samarang of Soerabaja, het zij over de West van Indiën, naar eene dezer drie Havenen, en in eene derzelve voldaan hebbende naar de veröochten, volgens de plaats hebbende Wetten en Reglementen, zijne gerechtigd, om die zelfde Vaart en Handel te drijven op alle Landen en Plaatsen, beöosten het Eiland Sumatra, in Asia gelegen, en *vice versa*, naar Batavia, Samarang, Soerabaja en Malacca, mitsgaders van eenige Landen of Plaatsen, naar andere

Landen of Plaatsen, onder de voorschreven Limiten begrepen, welke aan de Ingezetenen van de Bezittingen van den Staat in Oost-Indiën is toegestaan, en onder dezelfde bepalingen.

Art. 113.

De Ingezetenen, onder het Gebied van den Staat, aan de Kaap de Goede Hoop ressorteerende, zullen genieten die zelfde voorrechten van vrije Vaart en Handel op het Eiland Java, mitsgaders om de West van Indiën, welke aan de Ingezetenen der Bataafsche Republiek zijn toegestaan, onder de navolgende bepalingen.

Voor eerst: dat de gemelde Kaapsche Ingezetenen bovendien de vrijheid zullen behouden, hun, door Commissarissen-Generaal, bij Publicatie van den 21 November 1792 toegestaan, om te mogen navigeeren en negotiëeren op de Westkust van Africa, tot den dertigsten Graad Zuiderbreedte, mitsgaders op het Eiland St. Helena, en, op alle Landen en Plaatsen, liggende beöosten de Kaap de Goede Hoop en bezuiden den dertigsten Graad Zuiderbreedte.

Ten tweeden: dat voormelde Ingezetenen de vrijheid zullen hebben, om, even als de Ingezetenen der Bataafsche Republiek, en onder dezelfde bepalingen, Indische Handelwaaren direct uit Asia, in de Bataafsche Republiek, te mogen invoeren.

Ten derden: dat ook de voormelde Ingezetenen alle zoodanige Indische Handelwaaren aan de Kaap zullen mogen invoeren; welke aldaar benoodigd zijn; doch dat zij niet zullen vermogen van daar weder uittevoeren Nagelen en Moer-nagelen, Noten-muscaten, Gave en Rompen, zoogenaamde Mannetjes-Noten, Foelij, en de Oliën der opgenoemde Specerijen, mitsgaders Koffij, Peper en Thee, op verbeurte derzelve Goederen, en de vierdubbele waarde van dien, berekend naar de bekende jongste Verkoopsprijzen hier te Lande; en

Ten vierden: dat zij, van de, aan de Kaap de Goede Hoop, ingevoerd en uitgevoerd wordende Goederen en Handel-waaren, zoodanige Inkomende en Uitgaande Rechten zullen moeten betalen, als, door het Staats-Bewind, nader zullen worden bepaald.

Art. 114.

De Handel op het Rijk van Japan blijft onderworpen aan het Bestuur van de Hoge Regering van Bataafsch Indiën; dezelve zal worden voorgezet op zoodanige wijze, als bevonden zal worden met de betrekkingen der Bataafsche Natie op dat Rijk, en de belangen van den Staat het meest overëcntekomen.

Art. 115.

De Directie over den Amfoen-handel, op het Eiland Java, zal ontbonden worden, en deszelfs werkzaamheden zullen worden overgebracht tot den Raad der Finantiën en Domeinen.

Art. 116.

Alle Schepen van Vreemde Natiën, met welke de Bataafsche Natie in vriendschap leeft, worden te Batavia, te Malacca, en verder op alle Bezittingen van den Staat, bewesten het Eiland Sumatra gelegen, toegelaten; alle Handel, welke niet uitdrukkelijk door de Wet is verboden, is hun geoorloofd, mits zich onderwerpende aan de Plaatselijke Ordres en Reglementen.

Art. 117.

Alle vorige Wetten op het stuk van de Vaart en Handel op Oost-Indiën, en *vice versa*, geëmanceerd, worden hier bij geëbrogeerd.

1811

De Raad der Bezittingen van de Republiek, in Asia, zal bestaan uit negen Leden.

Art. 1.

De Raad der Bezittingen van de Republiek, in Asia, zal bestaan uit negen Leden.

Art. 1.

De Raad der Bezittingen van de Republiek, in Asia, zal bestaan uit negen Leden.

Hij zal vergaderen in den Haag, en zijn ondergeschikt en verantwoordelijk aan het Staats-Bewind.

De Leden van den Raad zullen genieten eene Jaarwedde van duizend Guldens.

De Leden van den Raad, in Commissie zijnde, zullen voor Reizen en Verteeringskosten genieten een Dag-geld van Guldens, boven hunne Jaarwedde, voor elken dag, dat zij, volgens uitdrukkelijke Resolutie van den Raad, buiten de Residentie, in Commissie zijn geweest.

De Leden van den Raad, en de Ontvanger, zullen elkander niet vermogen te bestaan tot in den vierden graad van Bloedverwantschap, ofte voorledene, tegenwoordige, of opkomende Zwagerschap.

De Leden, Secretarissen, en Ontvanger van den Raad, zullen niet vermogen te zijn Hoofd-participanten, ofte beëdigde Hoofd-participanten van de Asiatische, en voor den Chineesch Thee-handel, geocroijeerde Compagnie, wanneer dezelve opgericht mogte worden.

Art. 2.

Geene der Leden van den Raad, nochte de Secretarissen, Ontvanger, ofte andere Ambtenaren, of Bedienden van den Raad, zullen op eenigerlei wijze, het zij rechtstreeks, of, van ter zijde, het zij zelf, of in commissie voor anderen, eenig aandeel mogen hebben in

de Leverantiën aan den Raad, of Aanbestedingen, door denzelven, te geschieden.

Zij zullen zich, tot de stipte naarkoming hier van, bij de aanvaarding hunner Posten of Bedieningen, door solemneelen Eede moeten verbinden.

De Raad, en bijzondere Leden van dien, zullen, in geval van Misdrif, in derzelve Bediening begaan, te recht worden gesteld voor het Nationaal Gerechtshof.

Art. 4.

De Raad, na zich voor de eerstemale, onder het Præsidië van den daar toe bij meerderheid gekozen Voorzitter te hebben geconstituëerd, zal, ten minsten tweemaal in elke week, eene gewoone en algemeene Vergadering houden, om te deliberereen en resolveeren over alle voorkomende zaken, behoorende tot deszelfs Administratie.

Art. 5.

De Raad zal vaststellen een Reglement van Orde voor deszelfs Vergadering, deliberatiën en werkzaamheden.

Art. 6.

Volgens dit Reglement van Orde, zullen alle de Leden van den Raad verdeeld worden in twee Commissiën, de eene genoemd de Commissie tot de zaken van Regeering, en de andere, de Commissie tot de zaken der Finantiën, Domeinen, en Magazijnen.

De Leden van deze Commissie zullen jaarlijks, bij goedvinden van den Raad, het zij allen, het zij eenige van dezelve, kunnen afwieselen.

Buiten deze Commissiën zal, alle zes maanden, eene Commissie tot de Militaire Zaken worden geëligeerd. — Zij zal, ten minsten, uit drie Leden moeten bestaan, onder dewelke zich altijd een der Commissarissen tot de zaken van Regeering, en een der Commissarissen tot de zaken der Finantiën, Domeinen, en Magazijnen, moeten bevinden.

Andere zaken, een voorloopig onderzoek verëischende, zullen door Personele Commissarissen worden voorbereid.

Art. 7.

Commissarissen tot de zaken van Regeering zullen der Vergadering dienen van consideratiën en advis, omtrent alle zaken, ofte ingekomene Papieren, betrekkelijk tot

- 1°. De Regeeringe op de Bezittingen en Etablissementen van de Republiek, in Asia, — in het bijzonder, het doen naarkomen der subsisterende Verbonden, met de omliggende en andere Vorsten en Volken, mitsgaders het gedrag der Ambtenaren en Bedienden, op die Plaatsen geëmploijeerd.
- 2°. De Justitie en Policie, en in het algemeen specteerende de bewaring der rust, vrede, veiligheid, en goede orde in dezelfde Bezittingen en Etablissementen.
- 3°. De zorg voor de behoorlijke uitvoering van de bevelen van den Raad.
- 4°. Het houden van eene onafgebrokene correspondentie, tusschen den Raad en den Gouverneur-Generaal, mitsgaders de Hoge Regeering van Bataafsch Indiën, ten einde, door middel van deze correspondentie, geduuriglijk Narichten van gezegde Gouverneur-Generaal en Regeering te ontvangen, en de bevelen van den Raad, aan dezelve, mededeelen.

Art. 8.

Commissarissen tot de zaken der Finantiën, Domeinen, en Magazijnen zullen der Vergadering dienen van consideratiën en advis, omtrent alle zaken ofte ingekomene Papieren, betrekkelijk tot

- 1°. Het te Gelde maken der Producten, uit de Indische Domeinen proveniërende, en in Europa moetende worden verkogt, bijzonderlijk de overëenkomsten, ten dien opzichte, het zij met de Asiatische, en tot den Chineschen Thee-handel, geotroijeerde Compagnie, het zij met anderen aantegaan.
- 2°. De Administratie der Finantiën hier te Lande, daar onder begrepen de inkoop van zoodanige Goederen, als volstrekt onontbeerlijk zal zijn naar de Indiën te verzenden.
- 3°. De Administratie der Finantiën, Domeinen, en Magazijnen, in Indiën.

Art. 9.

Commissarissen tot de Militaire Zaken zullen der Vergadering dienen

van consideratiën en advis, omtrent alle zaken, ofte ingekomene Papieren, betreffende

- 1°. De noodige voorzieningen omtrent de verdediging der Asiatische Bezittingen.
- 2°. De Huishoudelijke inrichtingen van de Land- en Zeemagt, in Indiën.
- 3°. De onöntbeerlijke verzendingen van Goederen voor de Arsenalen en Hospitalen.

Art. 10.

De Raad zal hebben de aanstelling van deszelfs Ministers, Beëmbten, en Bedienden, op zoodanige wijze, als bij het Reglement van Orde zal zijn bepaald.

De benoeming van de Secretarissen, en van den Ontvanger van den Raad, zal door het Staats-Bewind moeten worden goedgekeurd.

Art. 11.

De Raad zal nauwkeurig toezicht houden en doen houden, dat de Ministers, Beëmbten en Bedienden zich getrouw, volgens hunne verplichtingen en Instructiën, gedragen.

Hij zal dezelve, met uitzondering van de Secretarissen, en van den Ontvanger, van hunne Bedieningen kunnen verlaten.

Art. 12.

De Raad zal, zoo spoedig mogelijk, aan het Staats-Bewind, voordragen de, naar zijn inzien, behoorlijke jaarwedden voor deszelfs Secretarissen, Ontvanger, en verdere Beëmbten en Bedienden, waar van hij den dienst, voor de werkzaamheden van den Raad, noodig zoude oordeelen.

Art. 13.

Onder deze Beëmbten zullen zijn begrepen een Hoofd-Commis met de noodige onderhorige Bedienden, dewelke belast zal zijn, jaarlijks, alle de Boeken, uit Indiën overkomende, te doen na-cijfferen, en verder te onderzoeken of te doen onderzoeken, of door de Rekeningen,

in deze Boeken voorkomende, mogte blijken te zijn gehandeld tegen de bevelen, het zij van den Raad, het zij van de Regeering, in Indiën.

Deze Hoofd-Commis zal telkens, bij de volcëindigde examinatie van eenige van zoodanige Boeken, daar van zijn Rapport aan den Raad inleveren.

Art. 14.

De Raad zal mede, zo spoedig mogelijk, aan de approbatie van het Staats-Bewind voordragen de Instructiën, door denzelven, voor de Secretarissen, Ontvanger en Hoofd-Commis van den Raad, ontworpen.

Bij de Instructie voor den Ontvanger, zal de Raad in het oog houden, het nemen van alle zoodanige voorzieningen, waar door de Comptabiliteit op eenen klaren en eenvoudigen voet kan worden gebragt, — de verantwoording der Penningen, onder anderen, door het stellen van genoegzame Borgtochten verzekerd, en alle misbruiken, zoo veel doenlijk, worden voorgekomen.

Art. 15.

Tot grondslag van zijne Besluiten en Verrichtingen, zal de Raad nemen het Charter tot Vestiging van de Regeering en het Bestuur der Asiatische Bezittingen van de Bataafsche Republiek; — tot betere Administratie van de Justitie in dezelve; — en tot het drijven van den Handel op, en in de Oost-Indiën, zoo als hetzelfde, bij het Wetgevend Lichaam dezer Republiek, is vastgesteld geworden.

Art. 16.

De Raad zal zorgen, dat de Voorschriften en de Instellingen van dit Charter, zoo wel hier te Lande, als op de Bezittingen van den Staat, stiptelijk worden opgevolgd.

Ten dien einde zal de Raad, uit naam van het Staats-Bewind, hebben, en uitoeffenen het algemeen Gezag en Bestuur over de Bezittingen, Landen, Etablissementen, Plaatsen, Domeinen, roerende en onroerende Goederen, behoord hebbende aan de voormalige Nederlandsche Oost-Indische Compagnie, geene uitgezonderd, zoo in de Indiën, als hier te Lande. En zal dit Gezag en Bestuur zich uitstrekken, zoo wel tot het Staatkundige, Huishoudelijke, Justitiële en Finantiële, als tot het opzicht over den Handel, door Particulieren, op en in Indiën, wordende geдреven, volgens de Wetten, daaromtrent geëmanceerd, of nog te emanieren.

Art. 17.

Bijzonderlijk zal de Raad zorg dragen, dat de Verbonden met de Vorsten en Volken in Indiën, met alle nauwgezetheid, worden onderhouden, achtervolgens de goede trouwe, waar door de Bataafsche Natie, in alle tijden, gekenschetst is geworden.

De Raad zal, te gelijkertijd, de Regeering in Indiën bewaaren bij het gezag, benoodigd om deze Verbonden, van de zijde dier Vorsten en Volken, te doen naarkomen.

Art. 18.

De Raad zal nimmer vermogen, eenige Bezittingen ofte Etablissementen in Indiën, eigener gezag, te vervreemden of afstaan, aan wien, in welke gevallen, ofte om welke redenen zulks ook zoude mogen wezen, zonder daartoe, alvorens, te hebben bekomen speciale en stellige authorisatie van Staats-Bewind.

Art. 19.

Alle Inkoop van Goederen, zoo tot het gebruik hier te Lande, als dezulke, welke het onontbeerlijk mag blijven naar de Indiën te verzenden, zullen, zoo veel eenigzins mogelijk, geschieden bij openlijke Aanbesteding of Inschrijving, waarvan de voorwaarden tijdig genoeg, bij publieke Advertentie, zullen worden bekend gemaakt.

Deze Aanbestedingen of Inschrijvingen zullen mede, zoo veel eenigzins mogelijk, ten overstaan van een of twee Leden van den Raad geschieden.

Art. 20.

De Raad zal jaarlijks, door eene Commissie uit deszelfs midden, aan het Staats-Bewind doen overbrengen het verslag, zoo wel van de merkwaardigste Gebeurenissen, in Indiën voorgevallen, als van de Besluiten van aanbelang, welke, door den Raad, in het jongstafgelopen jaar, zijn genomen geworden.

Hij zal, te gelijkertijd, aan het Staats-Bewind kennis geven van de maatregelen van aangelegenheid, welke hij van voornemen is, verder tot wezigen, zoo wel van het Moederland, als van de Asiatische Coloniën, in het werk te stellen.

Bij het voormelde verslag zal de Raad voegen:

Eensdeels, de Balance van zijne Boeken, welke Boeken dagelijks,

voor zoo verre zulks eenigzints mogelijk is, zullen moeten zijn bijgeschreven, en gehouden worden op eene klare, duidelijke, en eenvoudige wijze, zoodanig, dat, daar uit, de toestand der Finantiën van den Raad steeds gemakkelijk kan worden opgemaakt.

Anderdeels, eene specifieke en beredeneerde Petitie of Begrooting van het geen de Raad oordeelt, gedurende het volgende jaar, te zullen hebben uitgegeven, uit welken hoofde zulks ook zoude mogen zijn, met opgaven van de Inkomsten, waar op de Raad vermeent in hetzelfde jaar te mogen staat maken.

Art. 21.

Buiten deze opgaven, zal de Raad, aan het Staats-Bewind, telkens inzenden die van het Saldo, waar mede deszelfs Casse op den laatsten Junij, en op den laatsten December van ieder Jaar, zal zijn gesloten.

Deze opgave zal moeten geschieden binnen den tijd van agt dagen, na de gemelde dagteekening, en vergezeld zijn van eene summiere Begrooting der waarschijnlijke Ontvangsten en Uitgaven van den Raad, gedurende de eerstkomende zes Maanden, ende zulks, ten einde, dienvolgens, door het Staats-Bewind, te worden bepaald, welk gedeelte van dit Saldo, zonder hinder, in de Nationale Cas, kan worden overgestort.

Art. 22.

De Leden van den Raad zullen, in handen van den Voorzitter van het Staats-Bewind, afleggen den navolgenden Eed, en Verklaring:

» Ik belove, en zweere, mijne Bedieninge, als Lid van den
» Raad der Bezittingen van de Republiek in Asia, met al mijn
» vermogen, achtervolgens de Instructie, voor dezen Raad vast-
» gesteld, ofte wel vaststellen, getrouw, en ijverig te zullen
» waarnemen.

» Ik belove, en zweere, directelijk noch indirectelijk, eenig
» aandeel te zullen hebben in de Leverantiën aan den Raad
» ofte Aanbestedingen, door denzelven te geschieden.

» Ik belove, en zweere, dat ik voor mijne Rekening, het
» zij afzonderlijk, het zij in gemeenschap met andere Persoon
» ofte Persoonen, bij geene handelingen van Negotie, op, of
» in de Oost-Indiën belang ben hebbende, en dat bijaldien

» zoodanig belang mij, het zij door Huwelijk, het zij bij Uiterste Wille, of anderzins, mogte te beurt vallen, ik daarvan dadelijk aan den Raad kennisse zal geven, en zulk belang, met kennisse van den Raad, zoo spoedig mogelijk, aliëneren, en wel binnen den tijd uiterlijk van drie jaren, voor het geen mij aldus, bij Uiterste Wille, mogte zijn te beurt gevallen, en van twaalf maanden, voor zoodanig belang, als mij, op eene andere wijze, mogte zijn te beurt gevallen.

» Ik belove en zweere, dat ik, noch directelijk, noch van ter zijde, deel hebbe in den eigendom van eenig Schip, het zij op last van dezen Raad, het zij bij de Asiatische, en tot den Chineeschen Thee-handel, geöctroijeerde Compagnie, ingehuurd zijnde of waarschijnlijk ingehuurd zullende worden, en dat ik, bijaldien zoodanig Eigendom mij, het zij door Huwelijk, het zij bij Uiterste Wille, of anderzins, mogte te beurt vallen, ik daarvan dadelijk aan den Raad kennisse zal geven, en zulks, met kennisse van gemelden Raad, zoo spoedig mogelijk, en uiterlijk binnen den tijd van twaalf maanden, aliëneeren.

» Ik belove en zweere, dat ik mij exactelijk zal reguleeren naar den inhoud van het Placaat, bij de Staten Generaal, op den 10 December 1715, geërresteerd, tegen het geven en nemen van verbodenc Giften, Gaven en Geschenken.

» Ik verklare en zweere, dat ik, directelijk noch indirectelijk, om voorsz. Bediening te verkrijgen, aan eenig Persoon, het zij in, het zij buiten het Bestuur, onder wat prætext of naam hetzelve zoude kunnen geschieden, geene Giften of Gaven heb gepræsenteerd of beloofd, noch gegeven ofte be-loven, nog geven zal.

Art. 23.

Het Staats-Bewind behoudt aan zich het vermogen, om, in deze Instructie, zoodanige ampliatie ofte verbetering te maken, als hetzelve zal oordeelen te behooren.

LIT. C.

INSTRUCTIE voor den Gouverneur-Generaal;
van Bataafsch Indiën.

Art. 1.

De Gouverneur-Generaal zal voeren den Titul van Gouverneur-Generaal van Bataafsch Indiën, en zijn Opperbevelhebber over de Land- en Zee-magt van den Staat, beöosten de Kaap de Goede Hoop.

Hij zal mede worden aangesteld tot Lieutenant-Generaal, in dienste van de Bataafsche Republiek.

Art. 2.

Als Gouverneur-Generaal, zal hij dragen de afzonderlijke Uniforme, voor hem, bij dit Staats-Bewind, vastgesteld.

Art. 3.

Zijn Tractement zal zijn 'smaands, boven eene convenabele Somme voor zijne uitrusting, bij aldien hij van hier wordt uitgezonden.

Art. 4.

De schikking omtrent de Bewooninge van *Wel te Vreden*, mitsgaders omtrent het Landgoed *Buiten Zorg*, zullen blijven voortduuren, gelijk zij, op autoriteit van het vorig Bestuur over de Oostindische Bezittingen, zijn vastgesteld geworden.

Art. 5.

In het Vaderland retourneerende, na vijf jaren of langer, als Gouverneur-Generaal, gediend te hebben, zal hij genieten een jaarlijksch Pensioen van agt duizend Guldens, en, bij zijn overlijden, zijne Weduwe een Pensioen van vijf duizend Guldens, levenslang geduurende.

Art. 6.

Hij vermag van Inlandsche Vorsten, mitsgaders van Inlandsche Grootten, niet staande onder de onmiddelijke Heerschappij van den Staat, aantemenen zoodanige Giften, Gaven of Geschenken, als hem, naar 's Lands gebruik zullen worden aangeboden, en wanneer hij oordeelen zal, dezelve niet gevoeglijk te kunnen weigeren; mits in die gevallen, dezelve Geschenken, behoorlijk, volgens Lands gebruik recompenseerende, en daar van, bij de eerste gelogenheid, kennisse gevende aan den Asiatischen Raad.

Art. 7.

De Gouverneur-Generaal zal vermogen aantestellen twee bijzondere Secretarissen, welke van 's Lands wege zullen worden besoldigd.

Art. 8.

Hij zal mede vermogen aantestellen zijnen Adjudant-Generaal, mitsgaders de noodige Adjudanten, zoo wel voor de Land- als Zee- magt, welke voor den dienst van den Lande zullen worden verëischt.

Art. 9.

De Gouverneur-Generaal zal, met de meeste spaarzaamheid, in de nabijheid van *Wel te Vreden*, ten kosten van den Lande, doen extruëeren het Gebouw, aldaar benoodigd voor de Vergadering der Hoge Regeering, voor zijne Secretarije, en die van de Hoge Regeering, gelijk mede tot inwooninge voor zijne bijzondere Secretarissen en Adjudanten.

Art. 10.

De Gouverneur-Generaal zal, niet vermogen, om welke reden, of onder welk voorwendzel zulks ook zoude mogen zijn, afte wijken van

't geen vastgesteld is bij het Charter, tot Vestiging van de Regeering en het Bestuur der Asiatische Bezittingen van de Bataafsche Republiek, tot betere Administratie der Justitie in dezelve, en tot het drijven van den Handel op en in Oost-Indiën.

Art. 11.

Hij wordt speciaal, mits dezen, gelast, voor zoo veel Indiën aanbetreft, alles uittevoeren, en daartestellen, wat bij dit Generale Charter is bepaald geworden.

Dienvolgende zal hij ook uitoeffenen alle zoodanige magt, en hebben zoodanige Rechten en Prærogativen, als hem, bij dit Charter, zijn toegekend geworden.

Hij zal bepaaldelijk zorgen, dat het nieuwe Collegie der Hoge Regeering, zoo wel als de mindere Collegiën, volgens het Charter in train te brengen, worden georganiseerd, en de noodige Ambtenaren en Bedienden, zoo wel bij deze Collegiën, als bij die geene, welke blijven subsisteeën, aangesteld of wel gecontinueerd.

Hij zal al mede zorgen, dat de Leden, Ambtenaren en Bedienden van alle deze; zoo wel nieuwe als overgeblevene Collegiën, den Eed van Trouwe, Purge, mitsgaders zoodanige bijzondere, als door den aart van hunne Ambtsbediening worden vereischt, komen afteleggen.

Art. 12.

Hij zal het Oppertoezicht houden, en zoo veel in zijn vermogen is, zorg dragen, dat de Godsdienst met nedrigheid en reverentie worde uitgeoëffend; dat de Wetten gehandhaafd, en zonder onderscheid van Persoon, geëerbiedigd, worden; dat de Justitie spoedig en zuiverlijk worde geadministreerd; dat de Militaire Magt, zoo wel te Land als ter Zee, in goeden staat, onder de noodige tucht en wel geëxerceerd worde gehouden; dat de Finantiën met eerlijkheid en oplettendheid worden bestuurd; en laatstelijk, dat de Publicke Gestichten, te gelijkertijd behoorlijk, en met eene gepaste spaarzaamheid, worden onderhouden.

Ten dien einde zal hij bijzonderlijk de volgende bevelen in acht nemen en opvolgen.

Art. 13.

Hij zal, aan alle Gezindheden, de uitoëffening van haren Godsdienst doen toelaten, onder zoodanige bepalingen, tot weeringe van desorders, als, bij hem Gouverneur-Generaal in Rade, dienstig zullen worden geoordeeld.

Art. 14.

Ten einde, bij het Bestuur over den Inlander op Java, het welk voortaan van wegens den Staat, zal worden uitgeoëffend, alle plaatshebbende misbruiken, zoo veel mogelijk, worden weggenomen, en ten einde dit Bestuur meer en meer te verbeteren, op 'eene wijze, waar mede, aan de eene zijde, de Wetten, Zeden en Gebruiken van den Inlander ongeschonden gelaten, en, aan den anderen kant, deszelfs gelukstaat, volgens zijne begrippen, bevóórdert, mitsgaders het nut en de voordeelen van het Eiland Java, voor den Staat, onder Gods zegen, verder kunnen worden uitgebreid, zoo zal de Gouverneur-Generaal in Rade hebben te zorgen, dat, in alle Districten van dit Eiland, staande onder de onmiddellijke Heerschappij van den Staat,

- 1°. De Inlander volkomen en duidelijk onderricht worde van het geen in het meergemeld Charter bepaald is, omtrent het nemen of aannemen van Giften, Gaven en Geschenken, en zich daarnaar, zoo omtrent zijne minderen, als meerderen, stiptelijk gedrage.
- 2°. De Heerendiensten zoo veel worden beperkt, als 's Lands Zeden en Gewoonten, met de plaatselijke omstandigheden, maar immer kunnen toelaten, mitsgaders in die evenredigheid verdeeld, dat de last daarvan voor den Gemeenen Man zoo draaglijk mogelijk zij.
- 3°. Dat het verhuuren van Dessa's of Districten, door de Regenten, met allen nadruk worde tegengegaan, en op de meest gevoeglijkste wijze geëffectueerd, dat de thans verhuurde Dessa's weder komen onder het Bestuur der Regenten, aan welke zij toebehooren.
- 4°. Dat worde voortgegaan met, van tijd tot tijd, Cadasters te formeeren van de bevolking, hoeveelheid, uitgestrektheid en gesteldheid der Landerijen, onder elk Regentschap sorteerende, of aan Particulieren in eigendom toebehoorende, en naar aanleiding van dit een en ander, (met overleg der Regenten, voor zoo veel de Regentschappen aangaat) beraamd worden de meest geschikte middelen, om het lot van den Gemeenen Inlander te verbeteren en te verzekeren; om de Inkomsten, welke de Regenten, naar 's Lands wijze, of de bijzondere Eigenaren, genieten, onder vaste bepalingen te brengen; om

alle onregelmatige en willekeurige Belastingen afteschaffen, en om, laatstelijk, den Landbouw, zoo veel doenlijk, aantemoedigen en uittebreiden, ten einde de daaruit voordspruitende reventuën van den Staat tevens te vermeerderen.

Zullende uit hoofde van de groote aangelegenheid dezer zaken, en de autoriteit en voorzichtigheid noodig, om zulks met het gewenschte succes ten effecte te geleiden, de eerste grondslagen daar toe, door den Gouverneur-Generaal in Persoon, worden gelegd, ten ware bijzondere tijdsomstandigheden hem niet toelieten zich van Batavia te verwijderen.

In dit geval zal hij vermogen daartoe te benoemen eene Commissie, bestaande uit zoodanige Persoonen, als hij daartoe de geschiktste zal oordeelen, met een der Ordinairis Raden van Indiën aan 't hoofd, ten dien einde, door hem Gouverneur-Generaal in Rade, van eene speciële Instructie te voorzien, en gehouden met den Gouverneur-Generaal en Raden te correspondeeren, en derzelver orders, in de uitvoering van alles, wat tot hare werkzaamheden betrekking heeft, te gehoorzamen.

Art. 15.

De Gouverneur-Generaal in Rade zal zorgen, dat, op de overige Bezittingen en Etablissementen van den Staat in Asia, de inrichtingen, zoo veel mogelijk, worden gebracht op denzelfden voet, als bij het voorgaande Articul, omtrent het Eiland Java, is bepaald geworden.

Art. 16.

De Gouverneur-Generaal in Rade zal 'er de hand aan houden, dat, voor eerst, de Regenten op het Eiland Java voordgaan, met alle de Koffij, in hunne Landen ingezameld wordende, tegen bepaalde Prijzen, aan den Staat te leveren.

Dat de Leverantiën van Peper, op hetzelfde Eiland, mede, voor eerst, op den ouden, thans geüsiteerden, voet gehouden, en de Culture daarvan, bij de onderscheidene Vorsten, worde geëncourageerd. En laatstelijk, dat de Koffij en Peper, op het Eiland Java, gelijk tot nu toe geschied is, worden gehouden voor Producten, welke aan niemand, dan aan den Staat, mogen worden geleverd.

Art. 17.

De Gouverneur-Generaal in Rade zal opzettelijk, en met rijp over-

leg, onderzoeken de zwarigheden, welke de Persooncele Commissie tot de Oost-Indische Zaken hebben wederhouden, om te darven aanraden, ten einde de Koffij en Peper op het Eiland Java anders te houden, dan, gelijk tot nu toe geschied is, voor Producten, welke aan niemand, dan aan den Staat, mogen geleverd worden; welke zwarigheden bestaan in de vreeze, *eensdeels*: dat, door het nemen van tegenovergestelde maatregelen, de rust van het Eiland Java zoude kunnen worden gestoord; *anderdeels*: dat, daar door, eene breede deure voor den smokkelhandel zoude worden geöpend.

Hij zal alles, wat tot deze materie eenigzins betrekkelijk kan zijn, zorgvuldig overwegen, en vervolgens den Asiatischen Raad dienen van de consideratiën en het advis van de Hoge Regeering, ten dien opzichte, met voordragte van de wijze, op welke die zwarigheden, bijaldien zij overkomelijk mogten worden geoordeeld, uit den weg zouden dienen te worden geruimd.

Art. 18.

De Gouverneur-Generaal in Rade zal zorgen, dat aan de Eigenaren van Suikermolens omtrent Batavia worde overgelaten, of zij, onder betaling van een billijk æquivalent, met hun overëentekomen, en met intrekking, voor het vervolg, van de voorschotten, welke zij, tot nu toe, van de Regeering hebben genoten, verkiezen, ontheven te worden van de verplichtingen, onder dewelke zij thans zich bevinden, om de eene helfte hunner Suikeren, tegen bepaalde Prijzen, aan den Staat te leveren.

Bij de bepaling van het voormelde æquivalent, zal de Gouverneur-Generaal in Rade moeten in het oog houden, *eensdeels*: de voordeelen, welke door den Staat zuiver worden genoten, op de hoeveelheid Suiker, aan haar, op het Eiland Java, thans als verplichtte Leverantie wordende opgebracht, in onderstelling, dat dezelve te Batavia, tegen twee en een halve Stuiver het Pond worde verkogt; *anderdeels*: het aanmerkelijk voordeel, het welk aan de Suiker-Molenaars, omstreeks Batavia, zal worden toegebragt, wanneer de Suikermolens op Java's Noord-Oost-kust, in voege hier na te melden, buiten werking komen te geraken.

Hij Gouverneur-Generaal in Rade zal de zaken daar henen beleiden, dat de aanleg of instandhouding van Suikermolens op Java's Noord-Oost-kust niet worde geëncourageerd, integendeel zoodanige maatregelen nemende, ten einde de aldaar reeds aangelegde Molens, binnen zoodanig bepaald getal jaren, als hij Gouverneur-Generaal in Rade, volgens de Plaatselijke omstandigheden, zal oordeelen gevoeglijk

té zijn, buiten werking geraken; uitgezonderd de Molens te Japara en Batang, op die Kust subsisteerende, en naar de wijze der Americaansche Molens ingericht.

De Eigenaren dezer laatste Molens, mitsgaders van zoodanige nieuwe Molens, als in de ommestrecken van Batavia, met toestemming der Hoge Regeering, zullen worden opgericht, zullen aan een, in voege voorgeschreven, evenredig equivalent worden onderworpen.

Art. 19.

De Gouverneur-Generaal in Rade zal zorgen, dat de verplichtte Leverantiën van de Regenten, in Indigo en Catoene Garens, voor eerst, blijven voortduuren, des dat dezelve op den meest modicquen voet worden gereduceerd.

Hij zal, door de Hoge Regeering, aan den Asiatischen Raad, doen opgeven de meest geschikte middelen, om de gezegde verplichtte Leverantiën, in Indigo en in Catoene Garens, langzamerhand te doen ophouden, en des noods daartoe nemen provisioneele schikkingen, bestaanbaar met het welzijn van het Eiland Java, en onder beding van een behoorlijk equivalent der voordeelen, daar door actueel, van wegens den Staat, wordende genoten.

Art. 20.

Hij zal de Contingenten, in Rijst, opgebragt wordende, mede voor eerst, doen blijven op den actuelen voet; den Asiatischen Raad, door de Hoge Regeering, latende dienen van consideratiën en advis, omfrent het geene verder, wegens deze Contingenten, ten meesten nutte van den Staat, en tot welzijn van 't Eiland Java zoude behooren te worden verricht.

Art. 21.

Hij zal de Leverantiën der Contingenten in Houtwerken, geschiedende in het District Cheribon, en door de Javasche Regenten, laten op den tegenwoordigen voet. Doch zal de Uitvoer van Javasche Houtwerken, elders, worden verboden, onder het nemen van de noodige maatregelen, ten einde de Particuliere Ingezetenen van het Eiland Java, op de meest gevoeglijkste wijze, overëenkomstig met de Nationale belangen, van de Houtwaaren, welke zij behoeven, worden voorzien.

Art. 22.

De Gouverneur-Generaal in Rade zal zorgen, dat zoodanige Leve-

rantiën van Contingenten, als bij de vorige Artikelen niet staan uitgedrukt, en tegenwoordig ten voordeele van den Staat plaats hebben, blijven bestaan, doch den Asiatischen Raad dienen van consideratiën en advis, omtrent de middelen, om deze Contingenten langzamerhand te doen ophouden tegen zoodanige æquivalenten, waar door de Staat geen nadeel zoude komen te lijden.

Art. 23.

Hij Gouverneur-Generaal in Rade wordt ten ernstigsten gelast, alle zoodanige bepalingen, betrekkelijk het vertier van Amfoen, in de bezittingen van den Staat, vast te stellen, als de Plaatselijke omstandigheden zullen toelaten, ten einde dit vertier verminderd worde, en, is het mogelijk, geheel kome optehouden.

Hij zal den Asiatischen Raad ten spoedigsten dienen van bericht, opzigtelijk het geene, ter voldoening aan deze bevelen, zal zijn bewerkstelligd.

Art. 24.

Hij Gouverneur-Generaal in Rade zal de Directie over den Amfoenhandel, op het Eiland Java, doen ontbinden, en dezelfs werkzaamheden overbrengen op den Raad der Finantiën en Domeinen, en bijaldien het, tegen onze hoop en verlangen, ondoenlijk mogte worde bevonden, het gebruik daarvan op de Bezittingen van den Staat te doen ophouden, zal hij Gouverneur-Generaal in Rade den Asiatischen Raad dienen van consideratiën en advis, omtrent de schikkingen daaromtrent, ten meesten nutte van den Staat, voor het vervolg, te nemen.

Art. 25.

Hij Gouverneur-Generaal in Rade zal, bij voorraad, den Handel op Japan doen voordzetten, op den tegenwoordigen voet, en wijders den Asiatischen Raad, zoo spoedig doenlijk, dienen van consideratiën en advis, omtrent de schikkingen, ten dien opzichte, voor het vervolg, ten meesten nutte van den Staat te nemen, in het bijzonder, omtrent de mogelijkheid, om dezen Handel, door Particulieren, onder bescherming van de Hoge Regeering, te laten drijven.

Art. 26.

Hij Gouverneur-Generaal in Rade zal de Proeve doen nemen van eene Publieke Verkoopng, te Batavia, van Specerijen, tot vervulling

der Behoeften voor de Commercie in Indiën, zoodanig echter, dat deze Specerijen niet zullen vermogen te worden afgestaan beneden de laatstbekende Prijzen in Europa, ofte zoodanige andere Prijzen, als, door den Asiatischen Raad, bepaaldelijk, mogte zijn geërdonneerd.

Zoo lange deze Publieke Verkoopingen niet zullen kunnen worden tot stand gebracht, zullen de gezegde Specerijen te Batavia worden afgeleverd, doch wederom niet beneden de laatstbekende Prijzen in Europa, ofte zoodanige andere, als door den Asiatischen Raad, bepaaldelijk, mogte zijn geërdonneerd.

Art. 27.

Hij zal inzonderheid ter harte nemen het lot der Lijfeigenen en Slaven; derzelve mishandelingen rigouzeuselijk tegengaan; zorgen, dat de Wetten, tot verbetering van hunnen toestand, reeds gemaakt, ofte nog te maken, stiptelijk worden naargekomen; en laatstelijk het Staats-Bewind dienen van consideratiën en advis, of, en in hoe verre, het uitvoerlijk, en, met het belang van de Bezittingen van den Staat in Indiën, overeenkomstig zoude zijn, om den Aanvoer van nieuwe Slaven te prohibeeren, of immers de zaken daar henen te dirigeeeren, dat die Aanvoer, over eenigen tijd, kan worden geprohibeerd en nodeloos gemaakt.

Hij zal zorgen, dat het tegenwoordig, in zommige Districten, plaats hebbende gebruik van Inlanders, als Verpandingen, aan zich, voor een aantal jaren, te verbinden, op eene geschikte wijze worde vernietigd.

Art. 28.

De Gouverneur-Generaal in Rade zal, zoo spoedig mogelijk, formeeren de Lijst van de Classificatie der Ambtenaren, bij het Charter voor Indiën bepaald, benevens de Lijst der Tractementen, voor dezelve vast te stellen.

Bij het opmaken van deze Lijsten, zal hij in 't oog houden, dat, aan de eene zijde, worden geweerd zoodanige misbruiken, waar door, tot nu toe, het onbehoorlijk vergaderen van buitenspoorige fortuinen, mogelijk is geweest; des dat ook, aan de andere zijde, de Ambtenaren, ter plaatze, waar zij moeten resideeren, volgens hun Rang en Character, op eenen ordentelijken voet bestaan, en die geenen, welke lange jaren in Asia gediend, en zonder overdaad geleefd hebben, een redelijk fortuin mogen kunnen vergaderen.

Hij zal beide deze Lijsten, ter approbatie, aan den Asiatischen Raad mede zoo spoedig doenlijk, inzenden, doch inmiddels vermogen

dezelve, het zij geheel, het zij gedeeltelijk, in train te brengen, voor zoo verre de dienst van den Lande zulks zal komen te vorderen.

Art. 29.

De Gouverneur-Generaal in Rade zal zijne bijzondere oplettenheid vestigen op alle zoodanige Middelen, waar door de Gezondheid van de Stad en Rhede van Batavia zoude kunnen worden verbeterd.

Hij zal alles aanwenden, waar door de oorzaken der tegenwoordige Ongezondheid meer en meer nagespeurd, en vervolgens weggenomen, ofte derzelver verderffelijke gevolgen verminderd mogen worden, bijzonderlijk:

Eensdeels, den omloop van Water in de Gragten der Stad, en van het Kasteel, trachten te verbeteren, en, ten dien einde, de noodige afsleidingen van Water, uit het zoogenaamde Molenvliet, ten particulieren gerieve, immediatelijk doen ophouden, ofte althans zoodanig veranderen, dat, daar door, de snelheid van den Waterloop, door de Gragten van Batavia, niet kan verminderd ofte benadeeld worden.

Anderdeels, de inrichtingen van Policie, tot weeringe van schadelijke Dampen, ofte verbetering van de Lucht, reeds gemaakt, of nog te maken, gestrengelijk handhaven, en, door een ieder, zonder oogluiking, ofte onderscheid van Persoonen, doen naarkomen.

Hij zal, tot hevoordering dezer oogmerken, gebruik maken van de consideratiën, omtrent den Water-staat van Batavia en deszelfs Ommelanden, met betrekking tot derzelver ongezonde Luchtgesteldheid, door den Eersten Commissaris Inspecteur van 's Lands Water-werken; *C. Brunings*, geschreven, mitsgaders van de Memorie van wijlen den Ingenieur en Directeur der Fortificatiën, *Rijnor*, betrekkelijk tot hetzelfde onderwerp.

Art. 30.

De Gouverneur-Generaal in Rade zal zich laten geven Copijen van de Tituls der concessiën van Landerijen, te voren in de zoogenaamde Ommelanden van Batavia, ofte wel elders uitgegeven.

Hij zal onderzoeken, ofte van wegens de Eigenaren, aan de voorwaarden, onder welke deze concessiën hebben plaats gehad, behoorlijk is voldaan geworden; de verzuimen, welke hieromtrent mogten geëxisteerd hebben, ofte nog existeeren, doen herstellen, en zorgen, dat deze voorwaarden, voor het vervolg, worden naargekomen.

Bij aldien hij Gouverneur-Generaal in Rade mogte oordeelen, eenige

van die Landerijen, ten onrechte, in bezit te worden gehouden, zal hij, daar van, dadelijk kennis geven aan den Asiatischen Raad, en deszelfs bevelen verzoeken; inmiddels echter de Bezitters in dit bezit latende blijven.

Hij zal bepaaldelijk vigilieren, dat het geen, ten opzichte van de uitgegevene Landerijen, welke binnen de tien jaren, na dat zulks, bij Publicatie, op het Eiland Java, zal zijn bekend gemaakt, niet onder behoorlijke Culture mogten zijn gebragt, volgens het 57 Articul van het Charter is vastgesteld, zonder oogluiking worde ten uitvoer gelegd, en den Asiatischen Raad, door de Hoge Regeering, laten dienen van consideratiën en advis, op welke wijze, ten meesten nutte van den Lande, zoude kunnen worden beschikt over zoodanige Landerijen, welke, volgens deze inrichtingen, zullen mogen gehouden worden voor geëbandonneerd.

Hij zal de Verpondingen, welke, volgens het zelfde 57 Articul van het Charter, voortaan van deze Landerijen zullen behooren te worden opgebragt, op eenen gematigden voet doen inrichten, en de wijze van invordering zoo min bezwarende, als mogelijk, doen zijn.

Art. 31.

Hij Gouverneur-Generaal in Rade zal zorge dragen, dat de veranderingen, in het Justitie-wezen, bij het Charter voor Bataafsche Indiën bepaald, zoo wel met betrekking tot Civile, als tot zuivere Militaire Delicten, zoo spoedig mogelijk, worden ingevoerd op het Eiland Java, en op de overige Bezittingen en Etablissementen van den Staat naargevolgd, voor zoo veel aldaar de omstandigheden zulks komen te gedogen.

Hij zal bepaaldelijk, na ingenomen advis van het Hoge Gerechtshof, de noodige Instructie voor Schepenen van Batavia vaststellen, en ter uitvoering doen brengen, dezelve vervolgens ter approbatie aan den Asiatischen Raad verzendende,

Art. 32.

Hij zal, ten spoedigsten, mede, achtervolgens het geen bij dit Charter is vastgesteld, eene geschikte situatie doen uitkiezen voor de Residentie-plaats van het Hoge Gerechtshof, en zorgen, dat aldaar de noodige Woningen worden geëxstrueerd, en alles in gereedheid gebragt, ten einde het Gerechtshof dezelve kan betrekken,

Art. 33.

Zoo rasch zulks geschied, en een voldoende getal Leden op Batavia

zal zijn aangekomen, zal hij den tegenwoordigen Hogen Raad van Justitie honorabel licentiëeren, en het nieuwe Hoge Gerechtshof van Bataafsch Indiën doen installeeren.

Hij zal, aan dit Gerechtshof, den Rang toekennen, onmiddellijk achter de Vergadering der Hoge Regeering in Bataafsch Indiën.

Art. 34.

De Gouverneur-Generaal in Rade zal zorg dragen, dat behouden blijven de Landraden, tegenwoordig op Samarang en Cheribon aanwezig, en vonnissende, in Crimineele Delicten, over de Javanen, volgens hunne Wetten en Gebruiken. — Hij zal die Landraden niet langer doen præsideeren door den Gouverneur te Samarang, en door den Resident te Cheribon, maar de instructie van het Proces doen geschieden ten overstaan van eenen Europeschen Commissaris, daar toe aantestellen.

Het zal de pligt van dezen Commissaris zijn toetezien, dat de zaken, bij deze Landraden, in goede, en dienstige orde, volgens de Zeden en Gebruiken van den Inlander, worden behandeld; en, bijaldien hij mogte vermeenen, dat deze goede en dienstige orde niet behoorlijk wierde geöbserveerd, ofte ook eenige misbruiken bij deze Landraden waren plaats hebbende, daar van Rapport doen aan de gezegde Gouverneur ofte Resident, ten einde, daar tegen, op eene behoorlijke wijze, voorzieninge te doen; — de Notulen van deze Rechtbanken zullen, door eenen Europeschen Secretaris, de Taal en Zeden der Javanen kundig, worden gehouden.

De Gouverneur-Generaal in Rade zal verder zorg dragen, dat deze Landraden op nieuw worden aangesteld, en dezelve doen bestaan, niet, gelijk tegenwoordig, uit Regenten, doch uit andere bekwame en aanzienlijke Javanen, aan dezelve eenen behoorlijken Titel en Rang, met een zeker jaarlijksch Tractement, toevoegende, en geregelde Zittingen latende houden; ten ware echter hij Gouverneur-Generaal in Rade, daar tegen, gegronde zwarigheden mogte hebben, als wanneer hij, daar van, aan den Asiatischen Raad, onverwijd kennisse zal geven, met voordragte van zoodanige middelen, waar door de Criminele Regtspleging, onder de Javanen, zoo veel mogelijk, zoude kunnen worden verbeterd, en van allen verkeerden Politicquen invloed vrij gehouden.

Art 35.

De Gouverneur-Generaal in Rade zal zorgen, dat, hij het plegen van Misdaden, door den Inlander op de Noord-Oost-kust van Java,

de præparatoire informatiën genomen worden door de onderhorige Residenten, met de Regenten, zich ter plaatse, ofte digte bij onthoudende, ten welken einde gemelden Resident en Regenten, op bepaalde tijden, gegergelde Zittingen zullen hebben.

Zoodanige Resident en Regenten zullen tevens, bij deze Zittingen, *de plano*, afdoen de kleine Misdaden, door den Inlander bedreven, en alleen eene Straffe van correctioneële policie verëisschende, en wel volgens zoodanige bepalingen, als, bij hem Gouverneur-Generaal in Rade, ten oirbaar van den Lande, dienstig zullen geëordeeld worden.

Bij zwaardere Misdrijven, door den Inlander aldaar gepleegd, zullen de Proces-stukken, met den Delinquant, na dat hij, en de Getuigen gehoord, en, des noods, tegen of onder elkanderen, geconfronteerd zullen zijn, aan den Landraad te Samarang worden opgezonden, ten einde aldaar Vonnis over hem te worden geslagen.

De Residenten zullen gelast worden, van de verrichtingen van die Vergaderingen, een behoorlijk Verbaal te doen houden, en het zelve, maandelijks, aan den Gouverneur van Java's Noord-Oost-kust overzenden, ten einde geëxamineerd, en daaromtrent, de zaken zulks verëisschende, de noodige voorzieningen genomen te worden.

Art. 36.

Hij Gouverneur-Generaal in Rade zal, hoe eerer zoo beter, zoodanige middelen, des noods, met het oprichten van nieuwe Rechtbanken, vast stellen; als het meeste dienstig zullen worden geëordeeld, omme de Administratie der Justitie, zoo wel als de uitëeffening der Policie, in de Ommelanden van Batavia, zoo veel mogelijk, te verbeteren.

Art. 37.

Bij het begaan van zuivere Militaire Delicten, zoowel te Lande als te Water, te Batavia en onder deszels Juridictie, ofte wel, bij Appèl. uit de overige Gouvernemenen, en Commandementen van den Staat in Indiën, zal hij Gouverneur-Generaal telkens den noodigen Militairen Krijgsraad benoemen, bestaande uit zeven Officieren en twee Regtsgeleerden, aan welke laatsten een Behoorlijk Dag-geld, voor den tijd dezer Zittingen, zal worden toegelegd.

De Gouverneur-Generaal in Rade zal te Batavia aanstellen eenen Auditeur Militair, moetende zijn Meester in beide de Rechten, en niet jonger dan vijfëntwintig jaren. —

Aan dezen Auditeur Militair zal worden toegelegd een Tractement van met verlof, om in Civile en andere Crimineele zaken te

mogen adviseeren. Hij zal belast zijn met het waarnemen van het Recht der Hoge Overigheid bij de voorgeselde Krijgsraden, mitsgaders met het inwinnen van preparatoire informatiën wegens begane zuivere Militaire Delicten in Batavia, en onder deszelfs Jurisdictie; van het nemen dezer informatiën kennis gevende aan den Gouverneur-Generaal.

Hij Gouverneur-Generaal in Rade zal, na ingenome advis van het Hoge Gerechtshof, in Indiën, de noodige schikkingen, onder approbatie van den Asiatischen Raad, beramen, ten einde de zuivere Militaire Delicten, in de onderhorige Bezittingen of Etablissementen, behoorlijk te recht worden gesteld, altijd in het oog houdende, dat aan de Misdadigers eene voldoende Defensie worde vergund, en, des noods, de omstandigheden zulks verëisschende, toegewezen.

Art. 38.

De Gouverneur-Generaal in Rade zal eene Commissie van vier ofte vijf kundige Persoonen benoemen, ten einde de Plaatselijke Wetten van Indiën, bekend onder den naam van Nieuwe Statuten van Batavia, te revidereen, en de alteratiën, welke zoo wel, door de schikkingen, bij ons genomen, als, door de tegenwoordige omstandigheden, volgens hun oordeel, worden verëischt, aan de Hoge Regeering voortdragen.

Hij Gouverneur-Generaal in Rade zal, op deze voordragten, na ingenomene consideratiën en advis van het Hoge Gerechtshof, zoodanig disponeeren, als hij, in conformiteit van het dikwijls gemelde Charter, mitsgaders van onze verdere bevelen, en die van den Asiatischen Raad zal oordeelen te behooren; hij zal de genomene Besluiten in train brengen, en dezelve, ten spoedigsten, aan de approbatie van den Asiatischen Raad voordragen.

Art. 39.

Hij zal zich, omtrent de Militaire Zaken, zoo wel te Water als te Lande, gedragen volgens de Secrete Instructie, op heden voor hem vastgesteld.

Art. 40.

Hij Gouverneur-Generaal in Rade zal, zoo spoedig doenlijk, vaststellen, en aan den Asiatischen Raad, ter approbatie, overzenden de

Instructie voor den nieuwen Raad der Finantiën en Domeinen, ingevolge het Charter voor Indiën, op Batavia opgericht, gelijk mede voor de Ministers en Bedienden van dezen Raad.

Hij zal daarbij als Algemeene Grondbeginzelen in het oog houden :

Dat het oogmerk is, aan dezen Raad, onder de Hoge Regeering van Indiën, waar van hij, ten alle tijde, gehouden zal zijn de Orders en Instructiën stiptelijk opte volgen, toetebetrouwen het Algemeen Bestuur over de Finantiën, Domeinen, Magazijnen, en Goederen van den Staat in Indiën, met alles wat daar toe direct of indirect is behoorende; — aan denzelven de noodige magt tot het houden van dit Bestuur te verleenen; — door denzelven de Culture van alle de Voordbrengselen van het Land in Indiën te doen gadeslaan, en daar aan alle mogelijke verbeteringen, zoo wel middelijk als onmiddelijk, te doen toebrengen; — door denzelven aan Gouverneur-Generaal in Rade alle zes Maanden te doen inleveren een summier Rapport van den toestand der voorschrevene Finantiën, Domeinen en Magazijnen, met Voorstel van alle zulke maatregelen, als, door hun, tot weering van misbruiken, ofte verbetering der Inkomsten dienstig worden geoordeeld.

Ook aan Gouverneur-Generaal in Rade te doen suppediteeren de Concepten van zoodanige Brieven, als, door gemelde Gouverneur-Generaal in Rade, wegens de Finantiën, Domeinen, Magazijnen, en Goederen van den Staat in Indiën, aan den Asiatischen Raad dienen geschreven te worden; — alle betalingen te Batavia plaats hebbende, te doen geschieden op Ordonnantiën, door drie van de Leden dezer Raad geteekend, onder maandelijksche toezending, aan den Gouverneur-Generaal in Rade, van de Lijsten der zoodanige Ordonnantiën, als bij den Rade geslagen, en bij deszelfs Generalen Ontvanger ofte wel Cassier zijn betaald geworden; — aan denzelven optedragen het toezicht over alle de comptabele Ambtenaren, tot de Finantiën, Domeinen, of Magazijnen specteerende; — en laatstelijk, door Leden uit dien Raad te doen præsideeren zoodanige mindere Collegiën, als hij Gouverneur-Generaal in Rade dienstig zal oordeelen, en met name die van Weesmeesteren en Heemraden der Stad Batavia.

Bij de Instructiën, voor den Generalen Ontvanger en Cassier van dezen Raad, zal gezorgd worden, dat zij aansprakelijk blijven voor alle mogelijk deficit, welke in de Cassen, ter hunner verantwoording staande, mogten worden bevonden, gelijk mede, dat zij niet in functie kunnen treden, zonder alvorens, ten genoegen van den Gouverneur-Generaal in Rade, behoorlijke borgtocht te hebben gesteld; — de voorzorgen, waarmede reeds tegenwoordig alle mesuses, met het gebruik der Penningen, op Batavia bezwaarlijk worden gemaakt, zullen blijven geobserveerd.

Art. 41.

Hij zal, zoo dra hij Gouverneur-Generaal in Rade zal oordeelen zulks bekwaamlijk te kunnen geschieden, dezen nieuwen Raad installceeren, bij provisie op de Instructie, door hem Gouverneur-Generaal in Rade vastgesteld. Hij zal, aan dezen Raad, doen toekomen den Rang, onmiddelijk achter het Hoge Gerechtshof van Bataafsch Indiën.

Art. 42.

Hij zal mede, zoo dra hij zal oordeelen zulks bekwaamlijk te kunnen geschieden, doen installceeren het Collegie van de nieuwe Rekenkamer van Bataafsch Indiën, volgens het Charter, voor Indiën opterichten, bij provisie op zoodanige Instructie, als hij Gouverneur-Generaal in Rade voor dit Collegie, met deszelfs Ministers en Bedienden, zal vaststellen, welke Instructie wederom aan den Asiatischen Raad, ter approbatie, zal worden overgezonden.

Bij deze Instructie zal voornamelijk in het oog worden gehouden, *eensdeels*: dat, zonder de Controle, en Signature van dit Collegie, geene betaling van Gelden, noch afleveringen van Goederen, te Batavia mogen gedaan, ofte in de Rekening der Comptabelen geleden worden; *anderdeels*: dat hetzelfde, met het onderzoek der Rekeningen en Boeken van alle de Comptabelen, over geheel Bataafsch Indiën, zal dienen te zijn belast, omme de bevondene erreuren te doen redresseeren; en bij het ontdekken van misbruiken ofte practijken, voor den Lande na-deelig, daar van, aan den Gouverneur-Generaal in Rade, mitsgaders aan den Raad der Finantiën en Domeinen, kennisse te geven.

Art. 43.

Hij zal het Collegie van Houtvesterije, volgens het Charter van Indiën, op Java's Noord-Oost-Kust opterichten, doen installceeren, en in werking komen.

De Gouverneur-Generaal in Rade zal dit Collegie, bij provisie, doen werkzaam zijn volgens de Instructie, voor hetzelfde, onder approbatie van den Asiatischen Raad, vast te stellen; — aan hetzelfde, bij die Instructie, onder toezicht van den Raad der Finantiën, en Domeinen, demandeeren het Bestuur over de Nationale Houtbosschen, — en verder, door dit Collegie, doen onderzoeken en revideeren alle Wetten en Reglementen, omtrent deze Bosschen subsisteerende, en de verbeteringen, volgens hun oordeel, daar aan toe te brengen, aan den Raad der Finantiën, en Domeinen opgeven, ten einde, door denzelfden, aan

den Gouverneur-Generaal in Rade, met hunne consideratiën en advies te worden ter kennisse gebragt, en, daaromtrent, bij denzelfden, onder approbatie van den Asiatischen Raad, te worden gedisponeerd.

Art. 44.

De Gouverneur-Generaal in Rade zal eene Commissie benoemen van zoodanige Ambtenaren van probiteit en bekwaamheid, als hij, daartoe, de meest geschikte zal oordeelen, ten einde de Hoge Regeeringe te dienen van bericht en consideratiën, op welke secure en gevoeglijke wijze, voldaan kan worden aan het 42 Articul van het Charter, betreffende de geringe Contributie, door de Ambtenaren optebrengen, ten einde te verstrekken tot een Fonds voor behoefstige Weduwen en Weezen van Ambtenaren, zoo lange zij in Indiën verblijven.

De Gouverneur-Generaal in Rade zal, na het inkomen van het gezegde bericht en consideratiën, de noodige Besluiten, ten dien opzichte, nemen, en in train doen brengen; dezelve, ter goedkeuring, aan den Asiatischen Raad onderwerpende.

Art. 45.

Hij zal, wegens de werkzaamheden, aan hem Gouverneur-Generaal alleen gedemandeerd, eene onafgebroke correspondentie onderhouden met den Asiatischen Raad, en zorge dragen, dat dezelve niet minder door het Collegie der Hoge Regeeringe in Indiën, wegens de zaken, aan deszelfs beleid, hij het Charter voor Indiën onderworpen, met gemelden Asiatischen Raad worde onderhouden.

Art. 46.

Van zoodanige voorvallen, waar mede de belangen van Buitenlandsche Mogenheden kunnen zijn gemengd, zal hij directelijk aan het Staats-Bewind, met bijvoeging van zijne consideratiën, kennisse geven.

Hij zal mede jaarlijks aan het Staats-Bewind toen toekomen een summier verslag van den toestand der zaken in Indiën, met betrekking tot alle de onderwerpen van Regeering, het zij aan zijne afzonderlijke zorge, het zij aan die van Gouverneur-Generaal in Rade toebetrouwd.

In beide de gevallen, zal hij Copie van zijne brieven aan het Staats-Bewind, bij Secrete Missive, aan den Asiatischen Raad, doen toekomen.

Art. 47.

De Gouverneur-Generaal, hier van daan vertrekkende, zal ter Ver-

gadering, en in handen van den Præsident van het Staats-Bewind, afleggen den navolgenden Eed :

» Dat zweere ik, te zullen zijn, en mij te zullen gedragen
 » als Gouverneur-Generaal van Bataafsch Indiën, mitsgaders Op-
 » perbevelhebber over de Land- en Zee-magt van den Staat,
 » beëosten de Kaap de Goede Hoop.

» Dat ik, in de uitoeffening van de voorschrevene qualitei-
 » ten, zonder aanzien van Persoonen, het welzijn van het Va-
 » derland, en van deszelfs Asiatische Bezittingen, met den bloeij
 » en welvaart van beider Ingezetenen, met al mijn vermogen,
 » zal voorstaan en behartigen.

» Dat ik, met de uitzondering, bij deze Instructie bepaald,
 » geene Giften, Gaven of Geschenken hoegenaamd, en onder
 » geenen titul, voor mij en de mijnen, directelijk of indirectelijk,
 » zal nemen of aannemen.

» Dat ik, aan geene beloften of toezeggingen, zoo min, als
 » aan eenige bedreigingen, van wie die ook zouden mogen ge-
 » daan worden, gehoor zal geven.

» Dat ik, directelijk of indirectelijk, om voorschrevene Ambts-
 » bediening te verkrijgen, aan eenige Persoonen, het zij in, het
 » zij buiten het Bestuur, onder welk prætext of naam zulks zoude
 » kunnen geschieden, geene Giften, of Gaven hebbe gepræs-
 » teerd, of beloofd, noch gegeven, of beloven, noch geven zal.

» Dat ik mij laatstelijk, in alle deelen, naar den inhoud van
 » het Charter tot Vestiging van de Regeering en het Bestuur der
 » Asiatische Bezittingen van de Bataafsche Republiek, — tot
 » betere Administratie van de Justitie in dezelve, — tot het
 » drijven van den Handel op en in Oost-Indiën, mitsgaders vol-
 » gens deze mijne Instructie, ofte die geene, welke mij vervol-
 » gens zal gegeven worden, zal gedragen, en voords alles doen,
 » het geen een goed en getrouw Gouverneur-Generaal, en Op-
 » perbevelhebber, schuldig is en behoort te doen.

Zich in Indiën, ten tijde van zijne aanstelling, bevindende, zal de
 Gouverneur-Generaal dezen Eed afleggen in de Vergadering der Hoge

Regering van Indiën, en in handen van den oudsten Ordinairis Raad,
aldaar tegenwoordig.

48.

Het Staats-Bewind behoudt aan zich het vermogen, om, in deze In-
structie, zoodanige ampliatie of verbeteringen te maken, als hetzelve
zal oordeelen te behooren.

LII. D.

**INSTRUCTIE voor het Hoge Gerechtshof van
Bataafsch Indiën.**

Art. 1.

Hetzelve zal bestaan uit tien Leden, den Præsident daar onder begrepen, welken door het Staats-Bewind der Bataafsche Republiek zullen worden verkozen, en aangesteld, uit Nominatiën van drie Persoonen, geformeerd door het Nationaal Gerechtshof; tot het Præsidië, zijn, in cas van vacature, alleen nominabel de Leden van het Hoge Gerechtshof van Bataafsch Indiën.

Art. 2.

De Præsident en verdere Leden zullen moeten zijn geboren binnen de Bataafsche Republiek, ofte van Europesche Ouders, op eene harer Bezittingen, mits in dit geval zich, ten minsten vijf achteréenvolgende jaren, op eene of meerdere 's Lands Universiteiten, in de Rechts-kunde hebbende geöeffend; voords Meesters in de Rechten, en bereikt hebben, de Præsident den ouderdom van dertig jaren, en de verdere Leden den ouderdom van vijf-en-twintig jaren respectie; en zal voor het eerst de orde van Zitting der verdere Leden zich regelen naar derzelver ouderdom, en vervolgens naar den tijd hunner aanstelling.

Art. 3.

Zij zullen geene andere Ambten of Bedieningen mogen bekleeden, nochte eenige Negotie drijven, ofte daar in deel hebben, noch ook Pachters zijn of Medestanders, of wel Borgen of Contra-Borgen derzel-

ven, direct of indirect; en zullen ook tot geenerleijc andere Bedieningen of Commissiën in Indiën, hoe ook genaamd, kunnen worden benoemd of aangesteld, uitgezonderd alleen tot de Bedieningen van Præsident en Procureur-Generaal, mitsgaders gehouden zijn, alvorens in functie te treden, in handen van den Gouverneur-Generaal in Rade afteleggen den Eed, achter deze Instructie uitgedrukt.

Art. 4.

De Præsident, of eenig Lid, deszelfs dimissie nemende binnen den tijd van tien jaren, na dat hij in functie zal zijn getreden, is verplicht, de terugreize naar de Bataafsche Republiek aantenemen, binnen drie maanden, na dat hij zijne dimissie zal hebben genomen, en verliest alle aanspraak op Pensioen, of andere gunsten, welken anderzints aan een repatriërende Præsident of Lid zouden mogen competeeren.

Art. 5.

De Leden van het Hoge Gerechtshof, zich in derzelver Officie vergrijpende, zijn deswegens alleen actionabel voor het Nationaal Gerechtshof; wegens andere Misdaden moeten zij, ter eerster instantie, te recht staan voor het Hoge Gerechtshof in Indiën; zij kunnen door geene Politicque dispositiën van eenige Geconstituëerde Magt in Indiën, anders dan op voordragt van het Hof, in het geval, bij het 67de Articul dezer Instructie vermeld, in hunne Functiën geschorst, nochte van hunne Bedieningen ontzet worden, maar alleenlijk door het Staats-Bewind der Bataafsche Republiek, wegens *imperitie*, wanneer dezelve, uit het advies van het Hoge Nationale Gerechtshof, zal zijn gebleken.

Art. 6.

Het Hoge Gerechtshof houdt deszelfs Residentie op het Eiland Groot Java, tusschen Cheribon en Tagal, op zoodanige Plaats, als daartoe nader zal worden bestemd, en in gereedheid gebragt.

Art. 7.

Hetzelve oeffent de Policie, binnen de Plaats van deszelfs Residentie; en heeft ook daartoe de beschikking over het Militair Guarnisoen, aldaar, in der tijd, liggende, doch tot geene andere einden.

Art. 8.

De Leden of Ministers van het Hoge Gerechtshof mogen zich niet

verwijderen van de Plaats hunner Residentie; verder dan de Residentie Tagal in het Oosten, en de Residentie Cheribon, in het Westen, nochte zich begeven in de Regentschappen, bezuiden het te bepalen District hunner Residentie-plaats gelegen, zonder speciale voorkennis en schriftelijke toestemming van den Gouverneur-Generaal, mitsgaders verkregen verlof van den Præsident, voor zoo veel de andere Leden aangaat.

Art. 9.

Geene zaken zullen, bij het Gerechtshof, in het Crimineele, kunnen beslist worden met minder dan zeven, nochte in het Civile, met minder dan vijf Stemmen.

Art. 10.

Wanneer, door Sterfgevallen, het nemen van dimissie, ofte andere oorzaken, het getal der Leden mogt verminderd zijn op zeven, zal de Gouverneur-Generaal in Rade, elke verdere vacature, welke vervolgens zoude mogen ontstaan, suppleeren, *ad interim*, uit Nominatiën van drie Persoonen, welke door het Hoge Gerechtshof zullen worden geformeerd, en, bij beslotene Missive, aan den Gouverneur-Generaal in Rade toegezonden, ten fine van Electie; en zullen de alzo geassumeerde Leden fungeren, tot dat de vacatures, welke zij, *ad interim*, vervullen, sinaallijk zullen zijn vervuld door het Staats-Bewind, en de nieuw aangestelde Raden derzelve functiën zullen hebben aanvaard.

Art. 11.

Bij overlijden van den Præsident, ofte ook wanneer dezelve, door ziekte of andere wettige redenen, verhinderd wordt, deszelfs functiën waartenemen, zal zulks geschieden door het volgend Lid in Rang, tot dat dezelve redenen van verhindering zullen zijn gecesseerd, ofte, in cas van vacature, door het Staats-Bewind, een nieuw Præsident zal zijn aangesteld, en dezelve in functie getreden.

Art. 12.

De Vergadering van den Raad zal gewoonlijk gehouden worden alle dagen, nitgenomen Zaterdag en Zondag, des morgens van half agt tot tien uren, edoch, wanneer aan den Præsident eenige zaken voorkomen, welke spoed verëischen, zal hij buitengewoone Vergadering be-

leggen; — alle de Leden zullen verplicht zijn, de Vergadering bijtewoone, ten ware, door ziekte, of andere wettige redenen, daar in verhinderd, of door den Præsident daar van verschoond.

Art. 13.

De Præsident zal hebben het beleid en bestuur over de orde, waar in de zaken, de eene na de andere, zullen worden verhandeld. Hij zal eenigen tijd, vóór het aangaan der gewoone Vergadering, in de Raadkamer zijn, ten einde te kunnen naargaan, welke zaken in overweging moeten worden genomen, en deswegens, met den Griffier, of met de Leden, over hunne Commissorialen, te kunnen spreken.

Art. 14.

De Præsident zal daar in, zoo veel mogelijk, in acht nemen, dat de zaken, welke bijzonderen spoed verëisschen, vóór alle andere, worden afgedaan, bijzonder de Criminele vóór de Civile, en dat voords, aan een ieder, prompt en onvertogen Recht wedervare.

Art. 15.

Alle beslotene Brieven, van wat aart of natuur, aan het Gerechtshof toegezonden, zullen door den Præsident worden geöpend, en in de eerste Vergadering aan den Raad medegedeeld, of aan de Commissarissen, met de zaak, waartoe dezelve betrekkelijk zijn, belast, ter hand gesteld.

Art. 16.

De Requesten, op welken in den Raad moet worden gedisponeerd, zullen door de Parthijen, of van hunnenwegen, moeten worden ingeleverd bij den Præsident, of wel in de Griffie, om, ten spoedigsten, aan denzelfden te worden bezorgd; de Leden van den Raad zullen zich nimmer, met het aannemen of overbrengen daar van, mogen bemoeijen.

Art. 17.

De Præsident of andere Leden van het Gerechtshof, Griffier, of Adjunct-Griffier, zullen nimmer aan de Parthijen, hun verder, dan in den zesden graad van Bloedverwantschap, tegenwoordige of voormalige Affiniteit, bestaande, en die eenige Processen of andere zaken bij het Hof hebben, of in welker zaken, door het Hof, zoude moeten worden geadviseerd, noch'e ook aan den Procureur-Generaal, deswegens, eenigen raad mo-

gen geven, het zij dat dezelve Leden, over zoodanige zaak, mede zouden delibereeren, of niet.

Art. 18.

Zij zullen, op eigen gezag, nimmer mogen openbaren, het geen behoort geheim te blijven, bijzonder ook niet de gevoelens van zich zelve, of van hunne Mede-leden, het zij vóór, of ná den afloop der zaak.

Art. 19.

De Praesident, of andere Leden, Griffier of Adjunct-Griffier, zullen, door zich zelve, of door hunne Huisvrouwen of Kinderen, geene Giften, Gaven of Geschenken mogen aannemen of genieten, van eenige Collegiën of eenige Persoonen, hun verder, dan den voorzeiden zesden graad bestaande, welke zij weten en vermoeden, eenig Proces of andere zaak voor het Hof te hebben, of te zullen krijgen, of in welke zaken, door het Hof, zal moeten worden geadviseerd, of die zij weten, dat, gedurende den tijd hunner functie, eenig Proces of andere zaken bij het Hof gehad hebben, of in welke zaken, gedurende dien tijd, is geadviseerd, hoe klein dezelve Giften, Gaven of Geschenken ook zouden mogen zijn, zelfs niet van Spijze of Drank, — en voor zoo verre zij mogten vernemen, zulks bij hunne Huisvrouwen of Kinderen gedaan te zijn, ofte indien zij ook zelve, onwetende of onbedacht, eenige Giften, Gaven of Geschenken van alzulke Collegiën of Persoonen, mogten hebben ontvangen, of dezelve hun waren toegezonden, zullen zij, bij de ontdekking daar van, dadelijk aan het Hof kennis geven, en de waarde van voorsz. Giften, Gaven of Geschenken, moeten uitkeeren, zoodanig als het Hof zal goedvinden.

Art. 20.

De Praesident en verdere Leden, mitsgaders de Griffier en Adjunct-Griffier, gelijk ook de Procureur-Generaal, zullen gehouden zijn, bij de eerste gewoone Zitting in elk jaar, in den Raad uitdrukkelijk te verklaren, dat zij, zoo veel zij weten, zich hebben gedragen, naar het Voorschrift van deze Instructie, tegen het nemen van Giften, Gaven of Geschenken. — En indien hun eenig twijffelachtig geval mogt zijn voorgekomen, zullen zij verplicht zijn daarvan kennis te geven aan het Hof, om deszelfs goedvinden te vernemen, en zullen zij, in allen gevallen, op nieuw beloven, zich naar de Instructie, op dit Stuk altijd stiptelijk te zullen gedragen.

Art. 21.

Tot de deliberatiën over eenige zaken van Justitie of Gratie, zullen niet mogen toegelaten worden de Leden,

- a. Welke, het zij voor zich zelve, of in eenige qualiteit, alleen of met andere Parthijen zijn, of belang hebben in de zaak, waar over wordt gehandeld.
- b. Welke, aan een of meer der Parthijen, buiten den Procureur-Generaal, Ambtshalven procedeerende, bestaan in den zesden of naderen graad van Maagschap, tegenwoordige of voormalige Affiniteit.
- c. Die Voogden of Curatoren zijn geweest over een of meer der Parthijen, of een Stuk Vast Goed van hun in Huur hebben.
- d. Die geenen, welke zelve onwetende, of ook welker Huisvrouwen of Kinderen mogten hebben ontvangen eenige Gaven, Giften of Geschenken van een of meer der Parthijen, op een tijd, dat de zaak, waar over gehandeld wordt, reeds bij het Gerechtshof was gebracht, of vermoedelijk stond gebracht te worden.
- e. Die, tegen een of meer der Parthijen, een Proces voor het Hof, of voor eenigen anderen Rechter, aanhangig hebben.

Art. 22.

Het Hof zal, op de stipte naarkoming van den inhoud van het voorgaande Articul, acht geven, en zullen de Præsident of andere Leden, welke zich in één der daar bij vermelde gevallen bevinden, gehouden zijn daar van kennis te geven.

Art. 23.

Wanneer het twijfelachtig is, of het voor handen zijnde geval, al of niet, onder de hier voren uitgedrukte behoort, zal zulks, bij het Hof, in afwezigheid van den geenen, wien het aangaat, worden beslist, en dezelve zal gehouden zijn, zich daar naar te gedragen.

Art. 24.

Wanneer de Præsident of eenig ander Lid zich bevindt, tot een of

meer der Parthijen, in eenige betrekking, hier voren niet uitgedrukt, doch om welke hij echter zoude verlangen, van de behandeling van deszelfs zaken te wezen ontslagen, als uit hoofde van bijzondere vriendschap, vijandschap, groote gemeenschappelijke belangen, aanmerkelijke hetpoude of genotene weldaden, van, met, of aan de Parthijen, of deszelfs Ouders, Huisvrouw, Kinderen, of Broeders en Zusters, of om andere diergelijke redenen, zal zoodanig Lid daar van kennis geven aan den Raad, en zal, in zijne afwezigheid, over het gewigt dier redenen worden geraadpleegd en beslist.

Art. 25.

Het Hof zal, hier omtrent, in het oog houden, dat, aan den eenen kant, de Vergadering, zoo veel mogelijk, worde voltallig gehouden, en ook niemand, zonder gewigtige redenen, zich van de behandeling van eene of andere zaak onttrekke, en dat, aan den anderen kant, alle schijn van niet genoegzame onzijdigheid geweerd worde,

En zal, wanneer door dusdanige excusatie mogt komen te gebeuren, dat geene zeven Leden konden gevonden worden, om, in het Crimineele, ofte geene vijf Leden, om in het Civile, Vonnis te vellen, het Hof daarvan, bij besloten Missive, kennis geven aan den Gouverneur-Generaal in Rade, en daarbij opgeven drie Persoonen, om, daar uit, door den Gouverneur-Generaal in Rade, een of meer aan het Hof te worden toegevoegd, om dusdanige zaak te kunnen afdoen.

Art. 26.

De Præsident of eenig ander Lid, uit hoofde van eenige betrekking, het zij op, of zonder zijn verzoek, van de behandeling eener zaak ontslagen zijnde, zal ook de raadpleging der andere Leden, daar over, niet mogen bijwoonen, maar zich, gedurende dezelve, uit de Raadkamer begeben.

Art. 27.

Alle Requesten, aan den Raad ingeleverd, alle Voorstellen der Leden, alle Voordragten van den Procureur-Generaal, en, in het algemeen, alle inkomende Stukken, wanneer daar op geens onmiddellijke afdoening of dispositie wordt verëischt, zullen, tot een voorloopig onderzoek, worden gesteld in handen van één of meer Commissarissen.

Art. 28.

Tot de Rolle en Request-kamer, gelijk ook tot het hooren van Par-

thijen, het doen van Inspectiën, en diergelijke zaken, zullen altijd worden benoemd *twee* Commissarissen, *één* uit de vier oudste Leden, in Rang, buiten den Præsident, en *één* uit de vijf jongsten, die daartoe zullen vaceren op zoodanige tijden, dat het werk van den Raad, daar door, niet worde verhinderd, en zal de benoeming geschieden door den Præsident, welke daarbij zal moeten in oog houden, dat deze Commissiën onder de Leden, zoo veel mogelijk, gelijkelijk verdeeld worden, doch het hooren en confronteeren van Beschuldigten, wegens Capitale Delicten, en van de Getuigen, zal moeten geschieden voor den vollen Raad.

Art. 29.

Wanneer eenmaal Commissarissen, in eene of andere zaak, zijn werkzaam geweest, zal verder alles aan hun worden opgedragen, het geen daarna in die zelfde zaak voorvalt, of daartoe eene merkelijke en blijkbare betrekking heeft.

Art. 30.

Wanneer in eenige zaak, Advisen, Rapporten, Berichten, Missives, of andere uitgebreide Stukken, op naam van den Raad, moeten worden opgemaakt, zullen de in die zaak benoemde Commissarissen verplicht zijn, die Stukken te stellen, en ter goedkeuring in den Raad te brengen.

Art. 31.

In alle Civile Processen, geheel of ten deele, in faiten bestaande en in alle ordinaire Crimineele Processen, zonder onderscheid, zal, alvorens daar in ten definitiven te vonnissen, door den Præsident benoemd worden een Rapporteur, waar in de Præsident zal in het oog houden de onderscheidene bekwaamheden der Leden, naar den aart en het gewigt der zaken.

Art. 32.

Men zal zorgvuldig geheim houden, wie tot Rapporteur is gesteld, zoo wel vóór de Sententie, als daar nà, en zulks ten geenen tijde, op eigen gezag, mogen openbaren.

Art. 33.

De Rapporteur zal zijn uiterste best doen, om het Proces naarstig-

lijk te voorzien, en volkomen te verstaan, makende daarvan een behoorlijk Recueil of Uittreksel, bijzonder in groote zaken, ten einde klaar te kunnen aantoonen, al het geen zoude mogen dienstig zijn tot verstand van het Proces; en het geen daar in voorkomt.

Art. 34.

Niemand mag Commissaris of Rapporteur zijn in zoodanige zaken, waarin zijn Vader, Zoon, Schoon-vader, Schoon-zoon, Broeder of Zwaager, is dienende of gediend heeft, als Practizijn, of Notaris.

Art. 35.

In de zaken, welke in den Raad worden verhandeld, zullen alle de Stukken, van wederzijden overgegeven, door den Griffier of één der Leden, geen Commissaris of Rapporteur in de zaak zijnde, moeten worden gelezen, ten ware eenparig mogt worden begrepen, dat de woordelijke lezing van het een of ander, zonder nadeel, kon worden achtergelaten.

Art. 36.

Geen der Leden zal van de Parthijen, of iemand anders, mogen ontvangen eenige Bewijsstukken, Memoriën, of iets diergelijks, buiten het geen aan het Hof, den Præsident, of Commissarissen zal zijn overgegeven.

Art. 37.

In alle zaken, zal de Præsident doen hoofdelijke omvrage, eerst aan den Rapporteur of de Commissarissen, en daar na aan de verdere Leden, van het oudste tot het jongste, brengende zijn eigen advies het laatste uit.

Art. 38.

Een iegelijk zal zijne gevoelens met redenen bekleeden, doch met alle bescheidenheid spreken van de verschillende gevoelens zijner Medeleden.

Art. 39.

Niemand zal zijne Medeleden, onder het adviseeren, inspreken,

of daar in hinderlijk zijn, niettemin, wanneer een Lid, adviseerende, zich klaarblijkelijk vergist omtrent een of ander feit, of toont niet te vatten den staat van het geschil, zal de Præsident of een ander Lid, na bekomen permissie van den Præsident, hem voor éénmaal, en met korte woorden, zulks doen opmerken.

Art. 40.

Niemand vermag, afwezig zijnde, zijn gevoelen door een ander te doen voordragen, of schriftelijk inzenden, ten ware hij Commissaris of Rapporteur ware in de zaak, en als zoodanig, door ziekte of andere wettige redenen, belet wierdt, de raadplegingen bijtewoonen; in dat geval zal zijn Rapport of Advis wel gelezen, maar nogthans in het optellen der stemmen, of het opmaken der Conclusie niet mogen worden medegerekend, uitgezonderd alleen, wanneer, buiten den Rapporteur, geen genoegzaam getal Leden præsente ware, om Vonnis te kunnen vellen, in welk geval het Advis van den afwezig zijnde Rapporteur mede in computatie zal kunnen worden gebragt.

Art. 41.

De Præsident zal de Conclusie opmaken, bij eenparigheid, volstrekte meerderheid, of naar het geen de aart der zake, en de voorschriften van het Recht, zullen komen te verijsschen.

Art. 42.

In alle zaken, zoo Civile als Crimineele, waar in eenig definitief Vonnis zal zijn geveld, zullen de Præsident en andere Leden, welke het Vonnis hebben helpen vellen, gehouden zijn, hunne Advisen in Geschriften te stellen, en behoorlijk met redenen te bekleeden, mitsgaders dezelve, uiterlijk, in de eerst volgende gewoone Zitting, na dat het Vonnis zal zijn geveld, inleveren, waar na dezelve, door den Griffier gelezen zijnde, in een secreet Register zullen worden ingeschreven, en daar mede gehandeld, zoo als hier na wordt gemeld.

Van de Rollo en Requestkamer.

Art. 43.

De Rolle zal worden gehouden in het openbaar, terstond na het scheiden van den Raad, en zullen aldaar, ten overstaan van Com-

missarissen, worden gehouden alle Notulen en Dingtalen; behoorende tot het voldingen en in staat van wijzen brengen der Processen, mitsgaders gepronuntieerd alle Sententiën, bij het Hof gewezen.

Art. 44.

De Commissarissen van de Rolle zullen alle weeken worden benoemd, om te fungeeren van den eenen Maandag tot den anderen.

Art. 45.

Zij zullen beslissen alle verschillen, tusschen de Parthijen, over het houden der Dingtalen, het kiezen van Domicilie, geven van Visie of Copijën, stellen van Cautie, en diergelijke, zonder dat hunne uitspraken aan herziening, bij den Raad, zullen onderworpen zijn, doch ingevalle zij onderling in gevoelens mogten verschillen, of in de beslissing merkelijke zwaarigheid vinden, zullen zij het verschil in den Raad brengen ter decisie.

Art. 46.

De Commissarissen van de Rolle zullen tevens zijn Commissarissen van de Requestkamer, en daartoe vacceeren, wanneer 'er geene Dingtalen ter Rolle te houden zijn, of na dat dezelve is afgeloopen.

Art. 47.

Zij zullen disponeeren op alle Requesten, strekkende ter bekoming van Provisiën van Justitie, gewoone Dagvaanding ter Rolle ten gevolge hebbende, ten ware zij onderling in gevoelens mogten verschillen, of in de beslissing merkelijke zwaarigheid vinden, wanneer zij dezelve zullen brengen in den Raad, ter dispositie.

Art. 48.

Iemand, zich bij eenige dispositie van Commissarissen van de Rolle oordeelende te zijn bezwaard, vermag daar van, binnen drie dagen, te komen in Re-auditie aan den Hove, doch zal in zulk geval geen relif worden verleend van de *fataha appellationis*.

Art. 49.

De Requesten, aan Commissarissen ingeleverd wordende, zullen

niettemin aan het Hof moeten geëdresseerd zijn, en zullen ook alle Uitspraken en Decisiën, bij Commissarissen van de Rolle en Requestkamer gedaan, mitsgaders alle Appointementen en Dispositiën, bij dezelve gegeven, worden ingericht op naam van het Hof, en in het slot alleenlijk melding gemaakt, dat zulks is gedaan bij dezelve Commissarissen.

*Van de magt en bevoegdheid van het Hof in Civile en
Crimineele Zaken.*

Art. 50.

Het Hof zal oordeelen, bij wege van hoger beroep, van alle Gewijsden in Civile en Crimineele zaken, waar in, *ordinario modo* is geprocedeerd, welke ter eerster instantie gediend hebben voor Schepenen van Batavia, en alle andere Plaatselijke Europese Collegiën van Justitie op de Bezittingen van den Staat, in Asia.

Art. 51.

Het zal het toezicht hebben en houden op het administreeren eener goede en prompte Justitie bij alle de voormelde Collegiën van Justitie, en ten einde het Hof daar toe des te beter werde in staat gesteld, zullen de Advocaten-Adviseurs, bij de voormelde Collegiën fungeerende, gehouden zijn, alle zes maanden, aan het Hof in te zenden een beknopt Journaal van het geen zij, Ambtshalven, zullen hebben verricht, met bijvoeging van alle de schriftelijke Advisen, door hun gegeven; mitsgaders de Secretarissen van gemelde Collegiën van Justitie, of die als zoodanig zullen fungeeren, om insgelijks, alle zes maanden, aan het Hof te doen toekomen de schriftelijke Advisen der Leden, met welker Stemmen, in eene of andere zaken, tegen het gevoelen van den Advocaat-Adviseur, zal zijn gevonnist.

Art. 52.

Het Hof, de voorsz. Journalen en Advisen ontvangende, stelt dezelve in handen van twee van deszelfs Leden, ten fine van examinate, en, om het Hof te berichten, of daar bij ook ietwes voorkomt, het welk de speciale animadversie van het Hof zoude verdienen, welk Bericht, door Commissarissen, moet worden ingediend, uiterlijk zes weken, na dat de stukken in hunne handen zijn gesteld.

Art. 53.

Het Hof, na voorafgaand onderzoek der voormelde Commissarissen, bevindende, dat, in een of ander geval, bij de voormelde Collegiën van Justitie, niet naar behooren is geprocedeerd; gelast den Procureur-Generaal, het Recht van de Hoge Overigheid waar te nemen tegen de geenen, welke zich, ter kwader trouw, aan overtreding van hunnen plicht, als Rechters, mogten hebben schuldig gemaakt, ofte doet, anderzins, aan den Gouverneur-Generaal in Rade, eene voordragt tot voorziening, naar mate de zaak zulks zal verëischen.

Art. 54.

Geene vonnissen van voormelde Collegiën van Justitie, dat van Schepenen te Batavia alleen uitgezonderd, waar bij eenig Europees zal zijn gecondemneerd om gestraft te worden aan Lijf of Leven, zullen kunnen worden geëxecuteerd, anders dan binnen de Residentie, en op last van het Hoge Gerechtshof, ten welken einde, in alle zoodanige gevallen, alle de Stukken van den Processe, onder eenen Inventaris behoorlijk geëvangaliseerd, met den Persoon van den Delinquant, bij eerste secure gelegenheid, aan het zelve moeten worden overgezonden.

Art. 55.

Het Hof, bij examinatie, bevindende, dat, daarin, volgens de Weten is geprocedeerd, doet de Sententie ter executie leggen, doch oordeelende, dat het Proces laboreert aan wezenlijke gebreken, stelt hetzelfde buiten effect, en de stukken in handen van den Procureur-Generaal, ten einde, tegen den Delinquant, op nieuw te procederen, of, deswegens, aan het Hof zoodanige voordragt te doen, als hij zal oordeelen te behooren.

Art. 56.

Doch zullen alle Sententiën, in Crimineele Procedures, wegens misdaden onder de Jurisdicte van Schepenen van Batavia gepleegd, en waar van de Cognitie, ter eerster instantie, aan Schepenen voorn. toekomt, zonder onderscheid, door Schepenen voorn., worden gedaan executeeren, zelfs wanneer het Vonnis van Schepenen, door het Hof, in Appél mogt zijn te niet gedaan; en de Delinquant tot eene andere straffe veroordeeld, doch in dien gevalle op speciaal aanschrijven van het Hof.

Art. 57.

Crimineele Vonnissen tegen Delinquanten, van geene Europesche afkomst zijnde, geweest, worden ter executie gelegd door den Plaatselijken Rechter, en zoo nabij de Plaats, daar het Delict begaan is, als gevoeglijk zal kunnen geschieden, doch ingevalle van alteratie van het Vonnis ter eerster instantie, niet anders, dan op speciaal aanschrijven van het Hof.

Art. 58.

Schepenen van Batavia, en de verdere Plaatselijke Europesche Collegiën van Justitie op de Bezittingen van den Staat in Asia, vermogen, in Extraöndinaire Crimineele Procedures tegen Delinquanten, van geene Europesche afkomst zijnde, geen Doodvonnis te doen executeeren, waartot, tegen het Schriftelijk geadviseerde door den Advocaat-Adviseur, mogte zijn geconcludeerd, alvorens hetzelfde Vonnis, door het Hoge Gerechtshof, zal zijn geëxamineerd, en zullen de voormelde Collegiën van Justitie, in zoodanig geval, den Delinquant, met de Proces-stukken, en de Schriftelijke Advisen van alle de Leden, mitsgaders van den Advocaat-Adviseur, ten spoedigsten verzenden aan het Hoge Gerechtshof, het welk, bevindende, dat daar in wel en naar behooren is gesententieerd, de Sententie zal confirmeeren, en, benevens den Delinquant en de Proces-stukken, terugzenden, om, na den inhoud, te worden geëxecuteerd, doch oordeelende, dat 'er geen genoegzaam fundament is tot het infliggeeren van de straffe des Doods, zal het Hof de Sententie buiten effect stellen, en den Delinquant tot zoodanige mindere straffe verwijzen, als hetzelfde, in goede Justitie, zal oordeelen te behooren.

Art. 59.

De Gouverneur-Generaal kan, in het Civile, voor geene andere Rechtbank in Indiën worden geconvenieerd, dan door het Hoge Gerechtshof; de Raden van Indiën zijn, in het Civile, ter eerster instantie, aansprakelijk voor Schepenen van Batavia, als hunnen dagelijkschen Rechter.

Art. 60.

De Gouverneur-Generaal vermag, in geenlei geval, in Indiën gerechtelijk worden aangesproken, ofte eenige Procedures, van wat aard ook, tegen hem geëntameerd, ter zake van Misdaad, in of buiten des-

zels Officie gepleegd, doch zal de President van het Hoge Gerechtshof, mitsgaders de Procureur-Generaal geauthoriseerd en gelast zijn, om, wanneer aan hun mogt kennelijk worden, dat de Gouverneur-Generaal zich aan Misdaad van Hoog Verraad, ofte eenige Misdaad buiten deszelfs Officie, hadt schuldig gemaakt, en zij zullen vermeenen de zaak van dien aart te zijn, dat, daar op, van wegen de Hoge Overigheid zoude behooren te worden geinquireerd, daar van onverwijld, gezamenlijk, ofte, bij discrepeerende opiniën, elk afzonderlijk, kennisse te geven aan het Staats-Bewind der Bataafsche Republiek, ten einde daarömtrent zoodanig te worden gedisponeerd, als hetzelfde zal oordeelen te behooren, zullende de Gouverneur-Generaal, terzake van zoodanige Misdaden, ingevalle het Staats-Bewind oordeelt daar toe termen te zijn, en van alle andere, welke door hem, gedurende zijne Ambts-bediening, mogten zijn begaan, en daar na worden ontdekt, moeten te recht staan voor het Hoge Nationaal Gerechtshof der Bataafsche Republiek.

Art. 61.

De Raden van Indiën zijn, zelfs na het eindigen van hunne Bedieningen in Indiën, wegens Misdaad, alleen aansprakelijk voor het Hoge Gerechtshof, en vermogen nimmer te worden genomen in verzekering, anders dan door middel van Militair Arrest, volgens bevel van den Gouverneur-Generaal.

Art. 62.

Doch, ingevalle eenig Raad van Indiën zich, onder de Jurisdiction van Schepenen te Batavia, mogt hebben schuldig gemaakt aan eenige Crimineele Misdaad, en zulks ware van zoodanige publiciteit, dat het kwam het ter kennisse van den Hoofd-schout en Schepenen te Batavia, mitsgaders het geval was van dien aart, dat Schepenen voornoemd, op voordragt van den Hoofd-schout, mogten oordeelen 'er de Justitie aan gelegen te liggen; dat zoodanig Raad van Indiën onverwijld wierdt genomen in verzekering, en dat daarömtrent was *periculum in mora*, zal de Hoofd-schout, voornoemd, gehouden zijn zulks te brengen ter kennisse van den Gouverneur-Generaal, daarbij overleggende het advies van Schepenen, daar toe specteerende, met verzoek, dat de Gouverneur-Generaal den Delinquant doe nemen in goede bewaring, en zulks bij provisie, en tot dat door het Hoge Gerechtshof, op voordragt van den Procureur-Generaal, nader of anders zal zijn gedisponeerd, ten welken einde door den Hoofd-schout onverwijld, aan den Procureur-

Generaal, van de zaak kennisse gegeven, en alle verdere Procedures, dienaangaande, aan denzelfen zullen moeten worden overgelaten, om te worden voordgezet voor het Hoge Gerechtshof.

Art. 63.

De Gouverneur-Generaal, invoegen voorsz. door den Hoofd-schout der Stad en Ommelanden van Batavia verzogt zijnde, om eenig Raad van Indiën te doen nemen in goede bewaring, zal hetzelfde verzoek vermogen toetestaan, of te houden in advis, zoo als hij zulks zal oordeelen te behooren.

Art. 64.

Wanneer het Hoge Gerechtshof aan den Procureur-Generaal, het zij in het voorsz. geval, ofte op eene directe aanklagte van hem Procureur-Generaal, zal hebben verleend eenig Decreet van Apprehensie tegen een Raad van Indiën, 'ter zake van een Crimineel Delict, door denzelfen begaan, zal de Procureur-Generaal gehouden zijn, zich, bij beslotene Missivé, te adresseeren aan den Gouverneur-Generaal, en, het bekomen Decreet van Apprehensie, daarbij overleggende, verzoeken, dat zoodanig Raad van Indiën moge worden genomen in goede verzekering, en overgevoerd naar de Residentie-plaats, en ter dispositie van het gemelde Gerechtshof, en zal de Gouverneur-Generaal zoodanig verzoek niet vermogen te weigeren, maar gehouden zijn onmiddellijk zoodanigen Raad van Indiën, op de meest gevoeglijke wijze, te doen nemen in Militair Arrest, en alzoo naar de Residentie-plaats van het Hoge Gerechtshof te doen transportceeren, om aldaar aan den Procureur-Generaal te worden overgeleverd, ter dispositie van het voornoemde Gerechtshof.

Art. 65.

Het Hof neemt, in gevallen, anderzints niet tot deszelfs Jurisdicctie behoorende, ter eerste instantie, bij präventie, kennis van de Misdad van Hoog Verraad.

Art. 66.

Het Hof neemt, ter eerster instantie, kennis van alle Misdaden, door Gouverneurs, Commandeurs, Gezaghebbers, ofte anderen, welken op de Bezittingen en Etablissementen van den Staat in Asja, eenig Hoofdbevel voeren, mitgaders door Militaire Hoofd-Officiëren, van den Rang van

Major en daar boven, gedurende hunne gemelde Bedieningen bedreven doch zal, zoo lange zij in functie zijn, geen Decreet van Apprehensie, ofte van Dagvaarding in Persoon, tegen de zoodanigen mogen doen ter executie leggen ofte exploiteeren, alvorens de zaak te hebben gebragt ter kennis van den Gouverneur-Generaal in Rade, welke alsdan de meest geschikte maatregelen zal nemen, ten einde, zonder nadeel voor den dienst van den Staat, de voorsz. Procedures kunnen worden voortgezet, en het recht van de Hoge Overigheid behoorlijk vervolgd tegen den Aangeklaagden, daar van kennis gevende aan het Gerechtshof.

Art. 67.

Wanneer eenig Lid van het Hof zich aan eenig Misdrijf, *in Officio*, mogt hebben schuldig gemaakt, zal het Hof, daarvan kennis bekomen- de, en, na ingenomen advis van den Procureur-Generaal, oordeelende de zaak te zijn van dien aart, dat, daar op, van wegens de Hoge Overigheid zoude behooren te worden geïquireerd, den Procureur-Generaal gelasten, daarömtrent, de noodige Bewijzen intewinnen, en dezelve doen brengen in *forma probanti*, waar na het Hof dezelve Bewijzen en zoodanige verdere Bescheiden, als tot zoodanige zaak betrekking zouden mogen hebben, bij de eerste gelegenheden, onder behoorlijken Inventaris, *in duplo*, met eene conductoire Missive, zal zenden aan het Nationaal Gerechtshof, ten einde daarömtrent zoodanig verder te worden gedisponeerd, als het welgemeld Gerechtshof, in goede Justitie, zal vermeenen te behooren; en wanneer het Hof in zoodanig geval mogt oordeelen, dat eenig Lid, in voorsz. termen verseerende, uit hoofde van de op hetzelfde liggende blaam van beschuldiging, in deszelfs functiën, voor eerst, niet zoude behooren te continuëeren, zal het Hof zulks voordragen aan den Gouverneur-Generaal in Rade, welke, speciiaal in dit geval, de bevoegdheid zal hebben, om, de zaak daartoe gedisponeerd vindende, zoodanig Lid te surcheeren in deszelfs Bediening, tot de nadere dispositie van het Nationaal Gerechtshof der Bataafsche Republiek, daar van kennis gevende aan het Hoge Gerechtshof.

Art. 68.

Bij alle Rechtspleging over eenige Delicten, door een Lid van het Hof, niet *in Officio*, begaan, zal een Commissaris van wegens het Gouvernement in Indiën präsent zijn, doch zonder eenigen invloed te oefenen, veelmin eene concludeerende of adviseerende Stem te hebben, maar alleen om te zien en te hooren; des zal het Hof gehouden zijn, om, zoo rasch eenig Lid, wegens zoodanige Misdad, gerechtelijk zal

zijn beschuldigd, daar van kennis te geven aan den Gouverneur-Generaal in Rade.

Art. 69.

Alle Ministers, Bedienden, en Suppoosten van het Hoge Gerechtshof, mitsgaders alle verdere Ingezetenen van deszelfs Residentie-plaats, zijn aan de Judicature van hetzelfde, zoo in het Crimineele als Civile, rauwlijks onderworpen.

Art. 70.

Het Hof neemt, ter eerster instantie, kennis van zaken, in welke, bij andere Rechteren, Recht geweigerd, ofte onbehoorlijk gedilajjeerd wordt, bij wege van Evocatie, mitsgaders van alle Crimineele zaken en excessen, die verjaard en ongecorrigeerd gebleven zijn.

Art. 71.

Het Gerechtshof zal, ter eerster instantie, oordeelen over alle Actiën zoo in het Petitoir als Possessoir, waarin eenige Collegiën of Beëmbten, waarnemende de Financiële of Dominiële belangen van den Staat in Asia, in derzelve qualiteit, worden aangesproken als Verweerers, gelijk mede over alle quaestiën, tusschen zoodanige Collegiën of beëmbten, in derzelve qualiteit, als aanleggers, en particuliere Persoonen, als Verweerers, zoo wanneer dezelve zich, bij aangegane Contracten, of anderzints, aan de Jurisdictie van het Hof, onmiddelijk, zullen hebben onderworpen.

Art. 72.

Doch zullen overigens de geenen, die onder denzelfden dagelijkschen Rechter in Indiën zijn gezeten, de een den anderen niet mogen verbinden, elders te recht te staan bij prorogatie, of onderwerping van Jurisdictie, in zaken, niet excedeerende de somme, tot welke hunnen dagelijkschen Rechter is toegestaan, bij Arrest, te wijzen.

Art. 73.

Parthijen, woonende onder verschillende Jurisdictiën, vermogen zich, bij prorogatie van Jurisdictie, te onderwerpen aan de Jurisdictie van het Hof, mits zulks geschiede uitdrukkelijk, en de Actiën surpasseeren de somme van drie honderd Rijksdalers, van 48 zwaare Stuurvers elk.

Art. 74.

Het Hof zal uitsluitend alle Persoonen ontvangen ter Purge.

Art. 75.

Het Hof is onbevoegd tot het verleenen van Beneficiën van Inventaris, Mandamenten van Cessie, Respijt en Inductie, Requesten Civil tot Relif van Contracten, Substantiële en Extra-judiciële Bezwaarnissen, alle welke verzogt en geëxpediëerd zullen moeten worden bij den Gouverneur-Generaal in Rade, met Committimus aan het Hof ten fine van Interinementen, doch zal het Hof mogen verleenen Relif of herstelling van, en tegen alle Judiciële Verzuimen, om te dienen in de Processen, bij hetzelfde aanhangig, of waar van de kennismeming, achterevolgens deze Instructie, aan hetzelfde toekomt.

Art. 76.

Het Hof zal, in Appèl, oordeelen over alle quaestiën, rakende Buiten en Prijzen, die, door de Schepen van Oorlog der Bataafsche Republiek, of door Schepen, bij Particulieren uitgerust, en op bekomen Commissie, of *Lettres de Marque* uitgevaaren, zullen worden achterhaald, en op eenige Bezittingen van den Staat in Indiën ingebragt, mitsgaders over alle quaestiën en geschillen, die tusschen eenige van de voorsz. Schepen, te dier zake, zouden mogen rijzen, als mede de misbruiken en overtredingen, welke, dien aangaande, zouden mogen worden gepleegd; item over alle quaestiën, rakende Zee-roverijen, Berovingen, Uitplunderingen of Dieverijen, aan Schepen of Ladingen, in Volle Zee, gepleegd.

Art. 77.

Het Hof, verplicht zijnde eenige Mandamenten, Sententiën, Appointementen, en wat dies meer zij, te doen exploiteeren of executeeren, aan Persoonen, op Plaatsen, buiten het Eiland Java gedomiciliëerd, zal al zulke Mandamenten, enz. bij beslotene Missive, doen toekomen aan den Gouverneur-Generaal in Rade, met verzoek, dat dezelve mogen worden verzonden ter plaatse, alwaar de belanghebbenden zich onthouden, ten einde, aan denzelfden, naar hunne forme en inhoude, te kunnen worden geëxploiteerd, en zal de Gouverneur-Generaal in Rade gehouden zijn, aan alle zoodanige verzoeken, bij eerste bekwame gelegenheid, te voldoen, aan het Hof kennis gevende van den tijd en wijze der verzending.

Art. 78.

Alle Onderhandelingen, welke zouden mogen plaats hebben tusschen den Gouverneur-Generaal in Rade, en het Hoge Gerechtshof, zullen moeten geschieden Schriftelijk, bij beslotene Brieven, met observantie van de noodige eguards, gecoucheerd, en zal het Gerechtshof, ten allen tijde, gehouden zijn, om, aan den Gouverneur-Generaal in Rade, te suppediteren zoodanige Berichten, en te dienen van zoodanige Consideratiën en Advisen, als, door denzelfden, zullen worden gerequireerd.

Art. 79.

De Gouverneur-Generaal in Rade, daartoe, van wegens den aangeklaagden, zijnde geëdiëerd, zal vermogen, om goede en gewigtige redenen, te verleenen surcheance van Crimineele Procedures, bij het Hof aanhangig zijnde, edoch verplicht zijn, alvorens daarop intenemen het bericht en de consideratiën van het Hof. Alleenlijk ingevalle van dringende noodzakelijkheid, en wanneer, zonder dat, de zaak gevaar zoude kunnen loopen van gebragt te worden uit haar geheel, zal de Gouverneur-Generaal in Rade bevoegd zijn te verleenen provisioneele surcheance van Procedures, tot dat de gerequireerde consideratiën en bericht van het Gerechtshof zullen zijn ingekomen.

Art. 80.

De Gouverneur-Generaal in Rade, na examinatie van het alzoo ingediend bericht en de consideratiën van het Gerechtshof, en tegen deszelfs gevoelen, eene onbepaalde surcheance van executie ordonneerende, of dezelve surcheance voor eenen onbepaalden tijd continueërende, zal het Hof daarin berusten, doch gehouden zijn, alle de stukken, tot zoodanige zaak betrekking hebbende, onder eenen behoorlijken Inventaris gebragt, met de eerste gelegenheden, *in duplo*, overtezendan aan den Raad der Asiatische Bezittingen en Etablissementen.

Art. 81.

Geene Dood-vonnissen kunnen bij het Hof, ofte bij eenige andere Rechtbank, op het eiland Groot Java, worden ter executie gebragt, zonder, daar op, te hebben bekomen het *fiat* van den Gouverneur-Generaal, welke hetzelfde niet zal kunnen weigoren, ten zij door hem, in Rade, op den voet, in de twee voorgaande Articulen voorgeschre-

ven, surcheance van zoodanige Procedures mogt zijn of worden geërdonneerd, voor zoo lang dezelve surcheance duurt, ofte, bij uitoeffening van het Recht van Gratie of Pardon.

Art. 82.

Alle andere tusschenkomst van eenige Politicque Magt, in den loop der Justitie, is verboden.

Art. 83.

Van zoodanige Crimineele Procedures, waar in, voor het Hof, ter eerste instantie, *ordinario modo*; tegen Aangeklaagden van Europeische afkomst, is geprocedeerd, valt Appél aan het Nationaal Gerechtshof der Bataafsche Republiek, aan het welk, in zoodanig geval, de Stukken van het Proces, behoorlijk geëvangéliseerd, ten spoedigsten doenlijk, moeten worden overgezonden; in alle andere Crimineele Procedure wijst het Hof bij Arrest.

Art. 84.

In Civile Actiën wijst het Hof, bij Arrest, tot de Somme van vijf duizend Rijksdalers; de Actie meer bedragende, vermag van de Vonnissen van het Hof, wanneer geene in Rechten bekende redenen daar tegen zijn, te worden geëppelleerd aan het Hoge Nationaal Gerechtshof der Bataafsche Republiek, mits, door den Appellant suffisante Cautie worde gesteld voor het Gewijsde, mitsgaders, ter Griffie van den Raad, worde geconsigneerd de Somme van zes honderd Zilveren Ducatons als eene Boete van Fol Appél, om, wanneer hij in dezelve Boete mogt worden gecondemneerd, te worden toegewezen aan het Fonds van het Gesticht der Pennisten te Batavia, en aan den Appellant te worden gerestituëerd, op de exhibitie van de Sententie, ten zijnen voordeele in Appél gevallen.

Art. 85.

Het Hof zal gehouden zijn, om de drie maanden, aan het Nationaal Gerechtshof der Bataafsche Republiek, te doen toekomen de Justitiële Rollen, benevens het Secret Register der advisen van den President en verdere Leden, bij het 42 Articul vermeld, en, daarenboven, jaarlijks een summier Bericht, of Rapport, bij form van eene Missive; inhoudende een succinet Relas van de voornaamste voorvallen en behandelingen van zaken in den Raad, en zal dat

alles, ten dien einde, besloten, verzegeld, en gesuperscribeerd aan het voorsz. Nationaal Gerechtshof, zenden aan den Gouverneur-Generaal in Rade, om, door denzelfden, ongeöpend, bij eerst bekwame gelegenheid, te worden gedepêcheerd; en zal het Hof, jaarlijks, een gelijk summier Bericht, of Rapport, moeten doen toekomen aan den Gouverneur-Generaal in Rade.

Van de Vacantiën.

Art. 86.

De Vacantiën zullen zijn twee in het jaar, eene van den laatsten Saturdag vóór Kersmis, tot den tweeden Maandag in Januarij, en de andere van den eersten Saturdag in Julij tot den tweeden Maandag in Augustus, behalven nog Vrijdag vóór; en Maandag en Dingsdag na Paasschen en Pinxter.

Art. 87.

De gewoone Vergaderingen van den Raad zullen, gedurende de voorzeide Vacantiën, stil staan, doch zal het beleggen van Informatiën, of het doen van Inspectiën, in zoodanige Crimineele zaken, welke, uit hunnen aart, spoed verëisschen, als mede het verhooren van Gevangenen, uit hoofde van de Vacantiën, niet mogen worden verschoven, noch achtergelaten; ook zullen Commissarissen van de Rolle en Request-kamer, gedurende de Vacantiën, moeten blijven fungeeren, om te disponeeren op alle Requesten, om provisiën van Justitie, welke, zonder nadcel van Parthijen, geene verfraging kunnen lijden. En zullen wijders bij den Præsident, ook in de Vacantiën, buitengewoone Vergaderingen mogen worden belegd, en, des noods, de afwezige Leden daartoe beschreven, zoo dikwijls de dienst der Justitie dit een en ander zal komen te verëisschen.

Van den Procureur-Generaal.

Art. 88.

De Procureur-Generaal zal moeten zijn geboren binnen de Bataafsche Republiek, ofte, van Europeesche Ouders, 'op eener harer Bezittingen, mits, in dit geval, zich, ten minsten vijf achteréenvolgende jaren, 'op eene of meerdere 's Lands Universiteiten, in de Rechtskunde hebbende geöeffend; voords Meester in de Rechten, en bereikt hebbende den

ouderdom van 21 jaren; hij wordt verkozen door het Staats-Bewind uit eene Nominatie van drie Persoonen, geformeerd door het Nationaal Gerechtshof; in cas van vacature, wordt zijne Bediening, *ad interim*, waargenomen door den geenen, welke, door den Gouverneur-Generaal in Rade, daar toe, uit eene Nominatie van drie Persoonen, door het Hoge Gerechtshof van Indiën te formeeren, zal worden benoemd en geauthoriseerd.

Art. 89.

Hij staat, met betrekking tot het bekleeden van andere Ambten en Bedieningen, het drijven van Negotie, participeeren in Pachten, het nemen van Dimissie, aanspraak op Pensioen, en de plaats zijner Residentie, onder dezelfde verplichtingen, als de Leden van het Hoge Gerechtshof, welke bij de 3, 4, 6 en 8 Articulen dezer Instructie staan uitgedrukt.

Art. 90.

Wanneer hij zich in zijn Officie mogt vergrijpen, zoodanig dat hij, door het Hoge Gerechtshof, niet langer geschikt wordt geoordeeld tot de waarneming van zijn Ambt, zal hij, door den Gouverneur-Generaal in Rade, op voordragt van het Hof, kunnen worden geschorst in zijne Bediening.

Art. 91.

Hij zal, bij het Hoge Gerechtshof, vervolgen alle Misdrijven, gepleegd bij de Raden van Indiën, bij den Præsident en verdere Leden van het Gerechtshof, buiten Officie, mitsgaders bij alle Gouverneurs, Commandeurs, Gezaghebbers, ofte anderen, welke, op de onderhorige Bezittingen en Etablissements van den Staat in Asia, eenig Hoofd-bevelvoeren, bij militaire Hoofd-Officieren, van den Rang van Major en daar boven, en voords bij de Gerechtshoven, Rechters en Rechtbanken, gedurende derzelver Bedieningen bedreven, als mede alle Misdrijven, bij de Ministers, Bedienden en Suppoosten van het Hoge Gerechtshof, mitsgaders alle verdere Ingezetenen van deszelfs Residentie-plaats, begaan.

Art. 92.

De Procureur-Generaal zal geen toegang hebben in den Raad, dan na bekomen verlof, het welk hem nothans, buiten gewigtige redenen,

niet zal worden geweigerd. Hij zal nimmer bij de deliberatiën mogen tegenwoordig zijn, en zich, in en omtrent de waarneming en uitoefening zijner functie, aan de dispositiën van het Hof moeten onderwerpen.

Art. 93.

Hij zal, op eigen gezag, niet mogen openbaren, het geen geheim behoort te blijven, bijzonder ook niet het geen hem, in de informatiën, zal voorkomen ten lasten van deze of geene Persoonen, verder of anders dan zijn pligt verësschen zal.

Art. 94.

De Procureur-Generaal zal, door zich zelven, of door zijne Huisvrouw of Kinderen, geene Giften, Gaven of Geschenken mogen aannemen, of genieten van eenige Persoonen, welke hij weet, of vermoedt, onder suspicie van Misdaad te liggen, of, daar van, door anderen te worden beschuldigd, noch ook van de zulken, die hij weet, of gelooft, van derzelve Naastbestaanden, Vrienden of Begunstigers te zijn, hoe klein dezelve Gaven, Giften of Geschenken ook zouden mogen zijn, zelfs niet van Spijze of Drank, en voor zoo verre hij mogt vernemen, zulks bij zijne Huisvrouw of Kinderen gedaan te zijn, ofte indien hij ook, onbedacht, eenige Giften, Gaven of Geschenken, van zoodanige Persoonen, mogt hebben aangenomen, of dezelve hem waren toegezonden, zal hij, bij de ontdekking daarvan, dadelijk aan het Hof kennis geven, en de waarde van de voorsz. Giften, Gaven of Geschenken uitkeeren, zoodanig, als het Hof zal goedvinden,

Art. 95.

Hij zal, alvorens in functie te treden, in handen van den Gouverneur-Generaal in Rade moeten afleggen den Eed, achter deze Instructie uitgedrukt.

Van den Griffier en Adjunct-Griffier.

Art. 96.

De Griffier en Adjunct Griffier zullen moeten zijn geboren binnen de Bataafsche Republiek, ofte, van Europesche Ouders, op eene harer Bezittingen, mits, in dit geval, zich, ten minsten vijf achterëenvolgende jaren, op eene of meerdere 's Lands Universiteiten, hebbende geëeffend in de Rechtskunde; voords Meesters in de Rechten, en bereikt hebbende,

de Griffier den ouderdom van vijf en twintig, en de Adjunct Griffier dien van twee en twintig jaren; zij zullen worden aangesteld door het Staats-Bewind, uit Nominatiën van drie Persoonen, geformeerd door het Nationaal Gerechtshof; in cas van vacatures, worden deze Bedieningen waargenomen, *ad interim*, door die geenen, welken de Gouverneur-Generaal in Rade, uit Nominatiën van drie Persoonen, door het Hoge Gerechtshof van Indiën te formeeren, daartoe zal benoemen.

Art. 97.

Zij staan, met betrekking tot het bekleeden van andere Ambten of Bedieningen, het drijven van Negotie, participeeren in Pachten, het nemen van Dimissie, en de plaats hunner Residentie, onder dezelfde verplichtingen, als de Leden van het Hoge Gerechtshof, welke bij de 3, 4, 6 en 8 Articulen dezer Instructie staan uitgedrukt.

Art. 98.

Wanneer zij zich, in hun Officie, mogten vergripen, zoodanig dat zij, door het Hoge Gerechtshof, niet langer geschikt wierden geoordeeld tot de waarneming van dezelve Ambt, zullen zij, door den Gouverneur-Generaal in Rade, op voordragt van het Hof, kunnen worden geschorst in hunne Bedieningen.

Art. 99.

Zij zijn bestemd tot het bijwoonen van den Raad, en alle Commissiën en Comparitiën, daaruit voordvloeiende, en zullen zich, in en omtrent de waarneming hunner functiën, aan het goedvinden van het Hof, of Commissarissen, moeten onderwerpen.

Art. 100.

Zij zullen getrouwelijk aanteekenen en te boek stellen, al wat hun bij den Raad of Commissarissen zal belast worden, mitsgaders opmaken, onderteekenen en expediëren alle Brieven, Dépêches, Acten, Resolutiën, Sententiën en alle andere Stukken, waartoe, bij den Raad, of Commissarissen, geresolveerd zal zijn; voorts doen aanleggen en bijhouden alzulke Registers, als, bij het Hof, zal worden goedgevonden, en stiptelijk geheim houden, al het geen behoort geheim te blijven.

Art. 101.

Zij zijn, op poene van privatie van hun Officie, en opzending naar Europa, gehouden te zorgen, dat, telken drie maanden, in gereedheid zijn de Justitiële Rollen, benevens het Secret Register der Advisen van den Præsident en verdere Leden, om, achtervolgens het 85 Articul dezer Instructie, *in duplo*, te worden afgezonden aan het Nationaal Gerechtshof der Bataafsche Republiek, waarvan, door hun, telkens in den Raad, kennisse gegeven, en, bij de Resolutiën, aanteekening moet worden gehouden.

Art. 102.

Zij zullen, alvorens in functie te treden, in handen van den Gouverneur-Generaal in Rade moeten afleggen den Eed, achter deze Instructie uitgedrukt.

Van de Practizijns, Suppoosten en Bedienden.

Art. 103.

De Advocaten en Procureurs, welke voor het Hoge Gerechtshof willen postuleeren, zullen bevorens daartoe moeten zijn aangesteld door den Raad der Asiatische Bezittingen en Etablissementen, ofte door den Gouverneur-Generaal in Rade, en, in handen van den Præsident van het Gerechtshof, Eed doen, dat zij zich, jegens het Hof, reverentelijk zullen gedragen; dat zij niet zullen dienen in eenige zaken, die zij weten onrechtvaardig te zijn, het zij hun van die onrechtvaardigheid blijke bij het begin van de zake, of daar na; dat zij de zaken, aan hun opgedragen, naarstiglijk en getrouwlijk zullen waarnemen; dat zij geene overëenkomst zullen maken om deel in de zaak te hebben, en zich in alles zullen gedragen, als een goed en getrouw Advocaat of Procureur schuldig is en behoort te doen.

Art. 104.

Het Hof zal niet disponeeren op eenige Requesten, dan welke, door een Advocaat, of Procureur, zullen geteekend zijn.

Art. 105.

De Procureurs zullen niet worden toegelaten eenige Dingtalen ter

Rolle te houden, ten zij, tot de behandeling dier zaak, voorzien van eene behoorlijke algemeene of bijzondere volmagt, gegeven bij Publieke Collegiën, onder de teekening van derzelve Griffier, of voor een Notaris verleden, en zal, bij het houden der eerste Dingtalen in elke zaak, dezelve volmagt aan Commissarissen van de Rolle moeten worden vertoond en overgegeven, om ter Griffie van het Hof te blijven berusten, ten ware, daarin, door Commissarissen, om redenen, zou mogen worden vergund een korten tijd van uitstel, waar van, als dan, ter Rolle aantekening zal worden gehouden, en binnen welken de Procureur zijne volmagt zal moeten leveren, op poene van tien zilveren Ducatons te verbeuren, en dat de gehoudene Dingtalen zullen worden doorgehaald, en de Parthij zal worden geadmitteerd, om, als nog, te verzoeken, het geen dezelve zoude mogen verzogt hebben, wanneer de voorzeide Dingtalen niet waren gehouden.

Art. 106.

Wanneer iemand cenige zaak bij het Hof mogt te doen hebben, waar in hij geen Advocaat of Procureur vrijwillig konde bekomen, zonder dat nochtans klaar en ontwijfelbaar bleek van zijn ongelijk, zal het Hof hem een Advocaat of Procureur, of beiden, toevoegen, om hem daar in te dienen, het zij tegen genot van Salaris, of het zij *pro Deo*, indien hij van zijn onvermogen doet blijken.

Art. 107.

De Advocaten en Procureurs zullen zich, bij provisie, in de berekening van hun salaris, mogen gedragen naar het gebruik, daar in, bij den Hogen Raad van Justitie te Batavia, hebbende plaats gehad, en zal het Hof binnen een jaar, na dat hetzelfde zal zijn geïnstalleerd, deswegen een vast Reglement ontwerpen, en aan den Gouverneur-Generaal in Rade inzenden, ter goedkeuring.

Art. 108.

Het Hof zal de Practijns behoorlijk tot hun pligt houden, zoo in het getrouwelijk waarnemen der zaken van hunne Meesters, en omtrent de wijze van berekening van hun salaris, en voorts zorga dragen, dat dezelve zich in hunne Schrifturen en Pleidooijen, onthouden van alle onbetamelijke en injurieuse uitdrukkingen, nog ook hun beroep ontferren, door het aannemen of verdedigen van zaken, of voeren van sustenuën, welke bevonden worden van eene blijkbare en doorstekende

ongegrondheid te zijn; en zal het Hof de geenen, die zich in dit een en ander merkelyk misgaan; verbieden, in zoodanige zaak, eenig salaris te mogen berekenen, hen in hunne bedieningen schorssen, of zelfs aan den Gouverneur-Generaal in Rade voordragen, hunne aanstellingen geheel intrekken, naar mate de aart en het gewigt der zake zal komen te verëischen.

Art. 109.

Het Hof zal hebben de noodige Suppoosten en Bedienden, waar van het getal, de qualiteiten en het salaris zullen worden bepaald door den Gouverneur-Generaal in Rade, na daar op te hebben ingenomen de consideratiën van het Hof, het welk vervolgens zal maken, en, aan den Gouverneur-Generaal in Rade, voordragen de noodige Reglementen, omtrent al wat de behoorlyke waarneming van derzelve diensten betreft.

EED voor den Præsident en de verdere Leden van het Gerechtshof.

» Ik belove en zweere, dat ik, aan de Bataafsche Republiek,
» en den Gouverneur-Generaal, van wegens dezelve, in Bataafsch
» Indiën, gehouw en getrouw zal zijn; dat ik mijn Ambt als
» Lid (Præsident) van het Hoge Gerechtshof van Bataafsch Indiën,
» ter goeder trouwe, met alle vlijt en naarstigheid, zal waarne-
» men; dat ik mij in alle zaken, bij den Hove voorkomende, zoo
» van Justitie als van Gratie, in het rechtspreken en adviseeren,
» zal gedragen met alle oprechtheid, eerlykheid en onzijdigheid,
» zonder daar in, aan de Parthijen, toetedragen eenige gunst of
» ongunst, en zonder mij daar van te laten afrekken door eenige
» beweegredenen, hoegenaamd; en dat ik, zoo veel eenigzins in
» mijn vermogen is, getrouwelyk zal in acht nemen en naarko-
» komen de Instructie voor hetzelve Hof, reeds gemaakt of nog
» te maken.

EED voor den Procureur-Generaal.

» Ik belove en zweere, dat ik, aan de Bataafsche Republiek,
» en den Gouverneur-Generaal, van wegens dezelve, in Bataafsch
» Indiën, gehouw en getrouw zal zijn; dat ik mijn Ambt, als
» Procureur-Generaal, bij het Hoge Gerechtshof van Bataafsch In-
» diën, ter goeder trouwe, met alle vlijt en naarstigheid zal

» waarnemen, dat ik, zoo dra eenige Misdaden, of vermoedens van Misdaden, ter mijner vervolging staande, tot mijne kennis zijn gekomen, daar van, zonder uitstel, en, zoo veel mogelijk, de rechte waarheid zal trachten op te spooren, en doen het geen mijn Ambt verëisschen zal; dat ik, daar in, zal te werk gaan, met alle oprechtheid, eerlijkheid en onzijdigheid, zonder den Schuldigen en zijne Vrienden of Begunstigers te ontzien, en zonder den Onschuldigen te kwellen; en dat ik, zoo veel eenigzins in mijn vermogen is, getrouwelijk zal in acht nemen en naarkomen de Instructie, voor hetzelfde Hof reeds gemaakt, of nog te maken, zoo verre mij aangaat.”

Eed voor den Griffier en Adjunct-Griffier.

» Ik belove en zweere, dat ik, aan de Bataafsche Republiek, en den Gouverneur-Generaal, van wegens dezelve, in Bataafsch Indiën, gehouw en getrouw zal zijn, dat ik mijn Ambt als Griffier, (Adjunct-Griffier) van het Hoge Gerechtshof van Bataafsch Indiën, ter goeder trouw, met alle vlijt en naarstigheid, zal waarnemen; dai ik getrouwelijk, en met alle oprechtheid, zal aantekenen, opmaken, te boek stellen en expediëren, al wat mij bij het Hof, of door Commissarissen, zal gelast worden; dat ik de Registers en andere Acten, welke tot mijn toezicht behooren, zorgvuldig zal bewaaren; dat ik niet zal openbaren de gevoelens van de Leden van het Hof, of Commissarissen, noch ook het geen in de Informatiën mij zoude mogen voorkomen, of ietwes anders, het geen geheim behoort te blijven, — en dat ik, zoo veel eenigzins in mijn vermogen is, getrouwelijk zal in acht nemen en naarkomen de Instructie, voor hetzelfde Hof reeds gemaakt, of nog te maken, zoo verre dezelve mij aangaat.”

Deze Instructie zal, door het Staats-Bewind der Bataafsche Republiek, kunnen worden geëmplieerd, geëxplicieerd, vermeerderd, of verminderd, zoo en in diervoegen, als zal bevonden worden te behooren.

REGLEMENT omtrent de Judicature over de Buiten en Prijzen, welke, door Oorlogschepen van den Staat, of door Schepen, bij Particulieren uitge- rust, en op bekomen Commissie, of Lettres de Marque, uitgevaaren, zullen worden achterhaald en ge- nomen, en ingebracht op eenige der Bezittingen van den Staat in Asia, en over de Zee-roverijen.

Art. 1.

Wanneer eenig Oorlogschip van den Staat, of eenig Schip, bij Particulieren uitgerust, en op bekomen Commissie, of *Lettres de Marque*, uitgevaaren, eenige Schepen of Goederen van den Vijand zal hebben veroverd in de Zeeën en Vaar-waters, beëst den Kaap de Goede Hoop, zullen zoodanige Schepen of Goederen, zoo goed mogelijk, moeten worden geseceurced, en ingebracht op de eerste Hoofd-bezitting van den Staat, welke men bezeilen kan.

Art. 2.

Wanneer zoodanige veroverde Schepen of Goederen worden ingebracht op eene der Hoofd-bezittingen van den Staat, in Asia, zal het Collegie van Justitie van zoodanige Bezitting, onverwijld, de noodige orders stellen, dat de alzoo ingebragte Schepen of Goederen wel en getrouwelijk worden bewaard, mitsgaders, ten overstaan van gequalificeerde en be- voegde Persoonen; worden gelost en behoorlijk geïnventariseerd, met aantekening van Soorten, Nummers en Merken, mitsgaders, dat de Goederen in Koffers, Vaten of Pakken wezende, op de gevoeglijkste wijze, worden verzegeld, en in een wel verzekerd Gebouw overgebragt.

Art. 3.

De Collegiën van Justitie zullen al mede, door of van wegens den Fiscaal, dien het aangaat, in secuure bewaring doen nemen, ten einde, in tijd en wijle, te dienen daár en zoo het behoort, alle Scheeps-papieren, Chertepartijen, Brieven en andere Stukken of Documenten, bij de voorsz. Prijzen behorende, mitsgaders de noodige informatiën doen nemen, zoo van den Schipper, als het Bootsfolk en Passagiers, ten einde, naar bevind van zaken, nader worde geprocedeerd, als naar Rechten.

Art. 4.

Zij zullen order stellen, dat de Goederen, aan onmiddelijk bederf onderhevig, ten behoeven der Recht-hebbenden, dadelijk worden verkogt en de daar van proveniërende Penningen, op behoorlijk Receptis, in 's Lands Casse, ter plaatse, waar de Schepen of Goederen zullen zijn ingebragt, werden gedeponeerd, om aldaar te blijven tot den uiteinde van het Proces.

Art. 5.

Bijaldien eenige gecede Penningen, Paaron, Gesteenten, Kleinodiën, of ander Goud of Zilver, gemunt of ongemunt, gelijk ook eenige andere kostbare Prijs-goederen worden ingebragt, zullen dezelve niet, dan ter presentie van ten minsten drie, door het Collegie van Justitie, daar toe gequalificeerde Persoonen, mogen worden gelost, welke allen den daar van gemaakten specificquen Inventaris zullen moeten onder-teekenen, zullende vervolgens alles met 's Lands Cachet moeten worden verzegeld, en de Goederen en Gelden, al mede op behoorlijk Receptis, worden gedeponeerd in 's Lands Casse, om aldaar te blijven, als bij het vorig Articul is vermeld.

Art. 6.

Na gedaan Rapport aan het Collegie van Justitie, zal, door hotzelve/ of die daar toe gecommiteerd zal of zullen zijn, geädsisteerd door een Secretaris of gezworen Clercq, worden geprocedeerd tot het nemen van nadere en meer volledige informatiën, het hooren, des noodig, van Parthijen, en het verder doen instruiëren der zaak, en zal, zoodra zoodanige zaak daar toe is gedisponeerd, ten eersten Rechtigdage, de Fiscaal daar ter plaatse, *Ratione Officii*, (mitsgaders in cas van Veröveringen

door Schepen van Particulieren, met behoorlijke Commissie of *Lettre de Marque* voorzien, dezelve Fiscaal, en de Rheders, Boekhouders, ofte derzelver Gemagtigden als Gevoegden), verzoeken autorisatie, om bij Edicte te citeeren allen en een iegelijk, welke zouden willen komen tot reclame of beschutte van de voorschreve Prijzen, en Prijs-goederen, en, ingevalle van Contumacie, zullen de verdere Citatiën, ten dien einde; worden gedaan van veertien tot veertien dagen, en zal, na het verleenen van het vierde Default, *ex super-abundanti*, door het Collegie van Justitie zelve moeten worden gedisponeerd op den overgeleverden Intendith, en verdere Stukken en Bescheiden, daar toe behoorende, welke alle, *in originali*, voor hetzelfde zullen moeten worden gebragt, en zullen, als dan, de voorschreve Prijzen en Prijs-goederen, bij Sententie definitief, worden geäjudiceerd, bijaldien des Eisschers aanspraak wordt bevonden en geoordeeld te wezen gesundeerd, aan die geenen, die daartoe zullen blijken gerechtigd te zijn; — aan de Edictale Citatiën, zal, zoo veel mooglijk, publiciteit worden gegeven, als naar Stijle en Usantie.

Art. 7.

Het Collegie van Justitie zal toezien, dat de voorschreve Prijzen en Prijs-goederen, zoo kort mooglijk, na het afloopen der Procedures, worden verkogt, onder voorwaarden, dat, van dezelve Goederen en Koopmanschappen, alle verschuldigde plaatselijke Rechten, Lasten, of Impositiën, promptelijk, en naar behooren zullen moeten worden voldaan, doch zullen hier van zijn uitgezonderd Opium, Noten-muscaten, Foelij; en Kruidnagelen, mitsgaders allerlei Ammunitie van Oorlog, welke Articulen door den Politicquen Raad, voor rekening van den Staat, zullen worden overgenomen, de Opium, tegen betaling van het geen dezelve bij Inkoop heeft gekost, met eene Tiende Verhooging; de Noten-muscaten, Foelij, en Kruidnagelen, tegen betaling van de jongste bekende Verkoop-prijzen, binnen Amsterdam, na aftrek van 10 stuivers per ff voor risico, spillage, en kosten van overvoer; en de Ammunitie van Oorlog volgens billijke tauxatie van drie neutrale Persoonen, door de Collegiën van Justitie daar toe te benoemen, en geëapprobeerd door den Politicquen Raad.

Art. 8.

Bijaldien enige Schepen of Vaartuigen, onder Vijandelijke Vlag vaarende, door 's Lands Schepen of Vaartuigen van Oorlog, vechten-derhand, worden veroverd en opgebragt, zal daar op, *de plano*

en zonder figuur van Proces, mitspraak worden gedaan, uiterlijk binnen den tijd van agt dagen, na de voorziede opbrenging; en zulks op conclusie van Eisch, door het Officie Fiscaal, bij het Collegie van Justitie ingediend, met overlegging van behoorlijk Proces-Verbaal, ter requisitie van hetzelfde Officie ingenomen en opgemaakt, ten overstaan van den Commissaris, of die, daartoe, van wegen hetzelfde Collegie zal zijn gequalificeerd, zullende het gemelde Proces-Verbaal, door denzelfden, ten blijke zijner praesentie, mede moeten zijn ondertekend, en gecontrasigneerd door den Secretaris of Gezworen Clercq van het Collegie.

Art. 9.

Na gevallen Condemnatie, zal het Collegie van Justitie, den verkoop van zoodanige Prijzen en Prijs-goederen, onder dezelve voorwaarden, als Articul 7 vermeld, onverwijld doen bewerkstelligen, ten einde, de verdeeling der Buit-gelden, aan 's Lands Officieren, Onder-Officieren, en Zee-volk, ten spoedigsten geschiedde, en aan een ieder zijn gerecht aandeel, zonder enig uitstel, worde uitgereikt.

Art. 10.

Ten aanzien van Zee-roverij, en de geene, die zich daar aan schuldig maken, of daarin medewerken, mitsgaders ter zake van alle be-roving, uitplundering of dieverij aan Schepen of Ladingen, in Volle Zee gepleegd, zullen het Hooge Gerechtshof, en de mindere Collegiën van Justitie, na behoorlijk onderzoek, recht spreken en vonnissen op de gronden van het Recht der Volken, en overeenkomstig het aangenomen Staatsrecht, in Europa in het algemeep, en dat dezer Republiek in het bijzonder. mitsgaders zoo als, volgens 's Lands vastgestelde Wetten, en wel herbragte Usantiën, zal bevonden worden te behooren; belangende Schepen en Goederen, op Zee-rovers en Prædateurs veroverd, zal generalijk, en naar gelang van zaken, door het voorn. Gerechtshof en Collegiën van Justitie, worden in acht genomen het geen hiervoren ten aanzien van Prijzen en Prijsgoederen, aan dezelve is voorgeschreven.

Art. 11.

Van alle Vonnissen der mindere Collegiën van Justitie, welke niet in het geval, Art. 8 vermeld, *de plano*, zullen zijn geweest, ver-

mag te worden geappelleerd, aan het Hoge Gerechtshof van Indiën; aan hetwelk, in alle gevallen, zelfs dan, wanneer geen Appèl valt, alle de genomen Informatiën en verdere Stukken van het Proces, behoorlijk geëvangeliiseerd, met de eerste gelegenheden, *in duplo*, moeten worden toegezonden, tot informatie.

Dit Reglement zal, door het Staats-Bewind der Bataafsche Republiek, kunnen worden geamplieerd, geëxpliceerd, vermeerderd of verminderd, zoo en in diervoegen, als bevonden zal worden te behoo-

ren.

31. art.

31. art.

Lit. D. 2°.

*INSTRUCTIE voor de Advocaten-Adviseurs, bij
het Collegie van Schepenen te Batavia, mitsgaders
bij de Collegiën van Justitie, op Amboina, Ban-
da, Ternaten, Maccassar, Malacca en Cochim.*

Art. 1.

Zij zullen worden aangesteld, door het Staats-Bewind der Bataafsche Republiek, uit Nominatiën van drie Persoonen, door het Nationaal Gerechtshof te formeeren. In cas van vacature; geschiedt de provisioneele aanstelling door den Gouverneur-Generaal in Rade; uit eene Nominatie van drie Persoonen, door het Hoge Gerechtshof in Indiën te formeeren; de alzoo provisioneel Aangestelde geniet het Tractement tot deze bediening staande, zoo lang hij dezelve waarneemt.

Art. 2.

Zij moeten zijn geboren binnen de Bataafsche Republiek, ofte van Europeesche Ouders op eene harer Bezittingen, mits in dat geval zich, ten minsten vijf achteréenvolgende jaren, op eens of meerdere's Lands Universiteiten, in de Rechtskunde hebbende geëffend; voords Meesters in de Rechten, en bereikt hebbende den vollen ouderdom van vijf-en-twintig jaren.

Art. 3.

Zij zullen geene andere Ambten of Bedieningen mogen bekleeden, nochte eenige Negotie drijven, ofte daarin deel hebben, of de zaken

*

van eenige Huizen van Negotie waarnemen, noch ook Pachtters zijn of Medestanders, of wel Borgen of Contra-Borgen derzelven, direct indirect.

Art. 4.

Zij hebben den Rang, onmiddelijk, na het jongste Lid van het Collegie van Justitie, waartoe zij behooren.

Art. 5.

Zij zijn gehouden, des verzogt zijnde, het Collegie, tot hetwelk zij behooren, mitsgaders Commissarissen uit hetzelfde, te dienen van mondeling of schriftelijk advis, op alle voorkomende zaken, de Administratie der Justitie concernerende, en zulks zoo wel in materie van Rechten, als aangaand de form of manier van Procedeeren.

Art. 6.

Zij zijn verplicht alle de Vergaderingen bijtewoonen, en hebben aldaar hunne plaats tegen over den Voorzitter. Wanneer, in de Handelingen van het Collegie, iets voorvalt, de Administratie der Justitie betreffende, hetwelk zij oordeelen strijdig te zijn met het Recht of de Practijk, zullen zij zulks, met behoorlijke discretie, aan de Leden moeten doen opmerken, waar van, ingevalle de Vergadering mogt zijn van een contrarie begrip, en daarbij blijven persisteeren, aantekening zal moeten worden gehouden bij de Notulen.

Art. 7.

In alle zaken, waarin, door het Collegie, enig Vonnis zal worden geveld, zullen zij, alvorens de Leden derzelve gevoelen hebben geëit, dienen van schriftelijk advis, met redenen bekleed, over de zaak, waarover de uitspraak zal worden gedaan, en zullen deze advisen in de Notulen der Vergadering worden geinsereerd, en door hun onderteekend.

Art. 8.

Zij zullen in zelve voegen, als bij het voorgaande Articul voormeld, van schriftelijk advis dienen, zoo dikwijls het bericht of de consideratiën van het Collegie zullen gevraagd zijn, in materie van Gratie.

Art. 9.

Hunne advisen worden, in geen geval, in computatie gebragt, bij het opnemen der Stemmen, doch wanneer de Conclusie mogt worden opgemaakt tegen hun advis, zullen de van hun gedissentieerd hebbende Leden, met welker Stemmen alzoo zal zijn geconcludeerd, gehouden zijn, uiterlijk binnen agt dagen daarna, hunne advisen, insgelijks met redenen bekleed in Geschrifte overtegeven, en zullen, bij nalatigheid van dien, de Advocaten Adviseurs gehouden zijn, daar van onverwijld kennis te geven, aan de Politicque Regeering, ter plaatse, daar zulks voorvalt, die de nalatigen daartoe zal gelasten, en, des noods, constringreen.

Art. 10.

Zij zullen, op eigen gezag, nimmer mogen openbaren, het geen behoort geheim te blijven, bijzonder ook niet de gevoelens van zich zelve, of van de Leden van het Collegie, het zij vóór of ná den afloop der zaak.

Art. 11.

Zij zullen door zich zelve; of door hunne Huisvrouwen of Kinderen, geene Giften, of Geschenken mogen aannemen of genieten, van eenige Collegiën, of eenige Persoonen, welke zij weten of vermoeden, eenig Poces, voor het Collegie van Justitie, waartoe zij behooren, te hebben, of te zullen krijgen, of die zij weten, dat, gedurende den tijd hunner functie, eenig Proces bij hetzelfde Collegie gehad hebben, hoe klein dezelve Giften, Gaven of Geschenken, ook zouden mogen zijn; zelfs niet van Spijze of Drank, — en voor zoo verre zij mogten vernemen, zulks bij hunne Huisvrouwen of Kinderen gedaan te zijn, of indien zij ook zelve, onwetende of onbedacht, eenige Giften, Gaven of Geschenken, van alzulke Collegiën, of Persoonen, mogten hebben ontvangen, of dezelve hun waren toegezonden, zullen zij, bij de ontdekking daar van, dadelijk aan het Collegie kennis geven, en de waarde van voorsz. Giften, Gaven of Geschenken moeten uitkeeren, zoodanig als het Collegie zal goedvinden.

Art. 12.

Zij vermogen niet te dienen van enig schriftelijk of mondeling advis, in zaken, waarin zij zelve, of in eenige qualiteit, alleen of met andere Parthijen zijn, of belang hebben.

Art. 13.

Wanneer zij aan een of meerdere Parthijen, buiten den Officier van Justitie, Ambtshalven procedeerende, bestaan in den zesden, of naderen graad van Maagschap, tegenwoordige of voormalige Affiniteit, ofte tot een der Parthijen staan, in eenige bijzondere betrekking van vriendschap; vijandschap, groote gemeenschappelijke belangen; of aanmerkelyke, betoonde of genotene weldaden, ofte ook wanneer zij tegen een der Parthijen, voor eenige Rechtbank; een Proces aanhangig hebben; zijn zij verpligt daar van, bij het uitbrengen hunner advisen in zoodanige zaak, aan het Collegie kennis te geven; waar van aantekening zal moeten worden gehouden bij de Notulen.

Art. 14.

Zij zullen van alle hunne verrichtingen, *in Officio*, houden een beknopt Journaal, en hetzelfde, alle zes maanden; met bijvoeging van alle de, door hun; geduurende dien tijd, ingediende advisen, met hunne onderteekeningen bekrachtigd, en door de Secretarissen van Justitie of die als zoodanig fungeeren, behoorlijk geauthentiseerd, doen toekomen aan het Hoge Gerechtshof, ten einde, door hetzelfde, te worden geëxamineerd, en naar bevind van zaken gedisponeerd.

Art. 15.

Ook zullen de Secretarissen van dezelve Collegiën van Justitie; op verbeurte van hun Officie, en van de verdere Bedieningen, welke zij mogten bekleeden, in cas van nalatigheid, gehouden zijn, alle zes maanden, aan het Hoge Gerechtshof intezenden alle de schriftelyk advisen van den Voorzitter en verdere Leden, met welker Stemmen, in voorkomende zaken, tegen het gevoelen van den Advocaat Adviseur; is geconcludeerd geworden.

Art. 16.

De Advocaten Adviseurs zijn gehouden; alvorens in functie te treden; in handen van den Opper-gebieder, ter plaatse, alwaar zij bescheiden zijn, afteleggen den Eed hier navolgende:

» Ik belove en zweere, dat ik; aan de Bataafsche Republiek;
» en den Gouverneur-Generaal, van wegens dezelve, in Bataafsch
» Indiën; gehouw en getrouw zal zijn; dat ik mijn Ambt; als

» Advocaat Adviseur, bij het Collegie van
 » te ter goeder trouwe; met alle vlijt en
 » naarstigheid zal waarnemen; dat ik, in alle zaken, bij het
 » zelve Collegie voorkomende; zoo van Justitie, als van Gratie,
 » zal adviseeren met alle oprechtheid, eerlijkheid en onzijdig-
 » heid, zonder daarin aan de Parthijen toetredragen eenige gunst
 » of ongunst; en zonder mij daarvan te laten aftrekken, door
 » eenige beweegredenen hoegenaamd; en dat ik, zoo veel eenig-
 » zins in mijn vermogen is, getrouwelijk zal in acht nemen en
 » naarkomen de Instructie; voor de Advocaten Adviseurs, reeds
 » gemaakt, of nog te maken.”

Deze Instructie, zal door het Staats-Bewind der Bataafsche Republiek;
 kunnen worden geëmplieerd, geëxpliceerd; vermeerderd, of vermin-
 derd, zoo en in diervoegen, als zal bevonden worden te behooren;

Lit. E.

OCTROIJ.

HET STAATS-BEWIND der BATAAFSCHE REPUBLIEK, in overweging hebbende genomen:

Dat de Handel van Thee, op het Keizerrijk van China, met het meeste voordeel, zoo wel voor den Staat, als voor die geenen, welke daarin aandeel zullen hebben, alleen kan gedreven worden door middel van zeer aanzienlijke Capitalen, op uitgebreide Grondbezittingen, gedurende een aantal jaren, met standvastigheid opgevolgd; — onder het geduurig ontvangen en gadeslaan van wel gepronde berichten; — en laatstelijk, door de observantie van zoodanige vaste, en welgezegde instellingen, als waar door de ingezetenen van het gezegde Keizerrijk van China, aan de goede trouw, en commerciële vermogens der Vreemde Natiën, met hunlieden handeldrijvende, gewoon kunnen worden gemaakt.

Dat deze verëischten niet anders kunnen worden verëenigd, dan bij het oprichten van eene Maatschappij, tot het inkoopen van Thee, in het Rijk van China, en het invoeren van dezelve hier te Lande, bij Octroij geprivilegieëerd.

Dat, omme de Compagnie gelegenheid te geven, ten einde, na dat zij aan hare verplichtingen, omtrent den Thee-handel, zal hebben voldaan, van de Capitalen, welke zij nog overig mogte hebben, het meeste voordeel te genieten, zij het vermogen dient te hebben om mede te navigeeren, en te handelen op de overige Landen, beëosten de Kaap de Goede Hoop gelegen, met concurrentie van alle andere Ingezetenen dezer Landen, en voor zóo verre zulks aan hun is toegestaan, en niet verder.

Dat, door den Handel van deze Compagnie op Africa en Asia, noodwendiglijk de Navigatie, Commerce, Traficquen en Fabricquen dezer Landen, voornamenlijk in tijden van Vrede, aanmerkelijk moeten worden bevoordeeld, en aldus de innerlijke Welvaart en Voorspoed van dit Gemeenebest voorgestaan.

En dat, eindelijk, het alleen aldus mogelijk is, alle de Ingezetenen dezer Landen, welke verkiezen zullen in de gezegde Maatschappij inteschrijven, in staat te stellen; om dadelijk aandeel te hebben aan die Voordeelen, welke, onder Gods Zegen, zullen mogen worden verwacht, zoo wel uit haar Privilegie tot den Thee-handel, als uit die Commerce, tot dewelke zij, benevens alle Ingezetenen dezer Landen, wordt toegelaten.

Heeft goedgevonden te statuëren, en te ordonneeren, gelijk hetzelfde statuëert, en ordonneert mits dezen.

Art. 1.

'Er zal worden opgericht eene Maatschappij, welke den naam zal voeren van: *Asiatische, en voor den Chineesch Thee-handel Geotroijeerde Compagnie.*

Art. 2.

Deze Compagnie zal worden bestuurd door negen Bewindhebbers, welke zullen vergaderen binnen Amsterdam.

Art. 3.

Geduurende den tijd van een-en-twintig achterëenvolgende jaren zal deze Compagnie alleen het uitsluitend Voorrecht bezitten, om Thee, het zij in het Keizerrijk van China, het zij elders, door dezelve, ingekocht, in de Havenen dezer Republiek intevoeren.

Ten dien einde zal het Verbod, tegen den Invoer van Vreemde Thee, op dezelfde wijze, als zulks thans is subsisteerende, voor den gezegden tijd van een-en-twintig jaren worden vernieuwd.

Ook zullen geene Ingezetenen dezer Landen, Thee, bij hunlieden in China ingekocht, elders, dan in Asia, mogen verhandelen.

Art. 4.

De Compagnie zal geene Thee elders mogen inkoop, dan wanneer zij, ter plaatse van zoodanigen Inkoop, met zulke schade wierdt

verkocht, dat de Compagnie, daar door, meer voordeel konde behalen, dan met de Thee in China te doen inkoop.

Art. 5.

De Compagnie zal vermogen te vaaren, en Handel te drijven op alle Landen, beöosten de Kaap de Goede Hoop, zöo wel in Africa als Asia gelegen, doch niet anders, dan met concurrentie van de overige Ingezetenen van den Staat; ook niet verdor dan aan dezelve, bij de Wetten van den Lande, zal zijn toegestaan.

Op andere Landen, dan die geene, welke in Africa, beöosten de Kaap de Goede Hoop, ofte wel in Asia gelegen zijn, zal de Compagnie niet vermogen Handel te drijven.

Art. 6.

Van de Thee, bij de Compagnie ingevoerd, zullen geene Inkomende Rechten aan den Staat worden betaald.

Doch van alle overige Waaren, bij dezelve in- of uitgevoerd, zullen dezelve Belastingen, mitsgaders Inkomende en Uitgaande Rechten, als bij de overige Ingezetenen van den Staat, worden opgebracht.

Art. 7.

Zoo lange de Staat zal oordeelen, zijne belangen, daar door, niet te zijn benadeeld, zal dezelve aan deze Compagnie opdragen den verkoop, in commissie, van zoodanige Producten, als uit de Domeinen van den Staat in Indiën zijn voordspruitende, en aldaar niet behoorlijk kunnen worden te Gelde gemaakt, en zulks volgens overeenkomsten en bepalingen, ten dien opzichte te treffen.

Art. 8.

Het Capitaal van deze Compagnie zal, bij Inschrijving, bestaan uit agttien Millioenen Hollandsche Guldens Casgeld, en verdeeld worden in zes duizend Actiën, ieder van drie duizend Guldens Casgeld.

Een derde van deze Penningen zal worden opgebracht binnen het eerste jaar, zedert den dag der Inschrijving.

Het tweede derde, binnen het tweede jaar.

En het laatste derde, zoo wanneer het door Beoindiephoten nood-

zakelijk wordt geoordeeld, hetzelve intereopen, binnen het derde jaar, of later alles op zoodanigen tijd en termijnen, als, door Bewindhebbers, zullen worden bekend gemaakt

Art. 9.

De Compagnie zal de faculteit hebben, om, na dat de agttien Millioenen ingeschreven Capitaal zullen zijn betaald, dit Capitaal, bij inroeping, ten laste der Deelhebers, te vergrooten met tien, vijftien, twintig, ofte uiterlijk vijf-en-twintig proCent.

Doch zal zoodanige inroep niet mogen geschieden, dan met toestemming van beëdigde Hoofd-participanten, en na dat, ten minsten drie jaren achter elkanderen, agt proCent Dividend aan de Deelhebers zal zijn betaald.

Art. 10.

De Inschrijvingen in deze Compagnie, bij Art. 8 vermeld, zullen geschieden bij de ontvangers

Te Leeuwarden.

Te Groningen.

Te Zwolle.

Te Campen.

Te Deventer.

Te Zutphen.

Te Nijmegen.

Te Arnhem.

Te Utrecht.

In den Bosch.

Te Middelburg.

In den Haag.

Te Dordrecht.

Te Amsterdam.

Te Rotterdam.

Te Alkmaar.

Zij zal geopend worden met den
en gesloten met den

Art. 11.

Men zal in deze Compagnie mogen participeeren met eene enkele

Actie, en bij aldien het mogte gebeuren, dat meerdere Penningen waren ingeschreven, dan tot het beloop van de voorzèide: agttien Millioenen Hollandsche Guldens Casgeld, zal aan die geenen, welke voor een-en-vijftig duizend Guldens, ofte meerder, hebben ingeschreven, hun Capitaal, naar evenredigheid, verminderd worden, ten einde anderen plaats te geven.

Art. 12.

Bij aldien eenig Deelhebber het tweede, ofte wel het derde termijn niet kwam te betalen, zullen Bewindhebberen de keuze hebben, om hem, door middelen van Rechten, daar toe te constringeeren, ofte wel de Penningen, bereids door hem betaald, ten behoeve der Compagnie verbeurd te verklaren.

Art. 13.

Zoo dra de Inschrijving zal zijn gesloten, zullen alle de Actie-houders, bij meerderheid van Stemmen, uit hun midden, eiligeeren het getal van zestig Hoofd-participanten.

Alle die geenen, welke één, twee, drie, ofte vier Actiën bezitten, zullen bij deze Stemminge, zoo veele Stemmen uitbrengen, als zij Actiën in eigendom zullen hebben.

Die geenen, welke vijf Actiën, ofte een meerder getal bezitten, zullen echter niet meer dan vier Stemmen hebben uitbrengen; men zal bij deze gelegenheid zijne Stem bij procuratie, ofte in Geschifte, mogen uitbrengen.

Art. 14.

Niemand zal Hoofd-participant kunnen zijn, dan die Ingezeten dezer Landen, en vier Actiën in de Compagnie is bezittende, staande op zijnen Name, zonder bedrog, ofte iemands hulpe, mitsgaders onverpand; ofte onbezwaard.

Hoofd-participanten zullen zich niet in den derden graad van Bloedverwantschap of Zwagerschap mogen bestaan.

Alle drie jaren zal een derde gedeelte van deze Hoofd-participanten aftreeden, en worden gereplaceerd op dezelfde wijze, als bij de Electie heeft plaats gehad, zonder dat de afgetreëdene Hoofd-participanten, voor de eerskomende drie jaren, eligibel zullen zijn.

Art. 15.

De zestig Hoofd-participanten zullen, bij meerderheid van Stemmen;

des noods, bij Procuratie uittebrengen, de negen Bewindhebbers der Compagnie eligeeren, en dezelve bij vervolg van tijd, en bij plaatshebbende vacatures, op dezelfde wijze remplacieren.

Art. 16.

Niemand zal Bewindhebber kunnen zijn, dan die Ingezeten dezer Landen, en vier Actiën in de Compagnie is-bezittende, staande op zijnen Name, zonder bedrog, ofte iemands hulpe, mitsgaders onverpand ofte onbezwaard.

Bewindhebbers zullen zich niet in den vierden graad van Bloedverwantschap of Zwagerschap mogen bestaan.

Bewindhebbers zullen genieten een jaarlijksch Tractement van drie duizend Guldens, en daarenboven onder elkanderen verdeelen één procent van de Uitdeelingen, aan Deelhebbers geschiedende, zonder meer.

Art. 17.

Buiten deze negen Bewindhebbers, zullen de gezegde zestig Hoofd-participanten, uit hun midden, eligeeren een getal van negen beëdigde Hoofd-participanten.

Art. 18.

Deze beëdigde Hoofd-participanten zullen zich niet mogen bestaan in den vierden graad van Bloedverwantschap of Zwagerschap.

Alle drie jaren zal een derde gedeelte van deze negen beëdigde Hoofd-participanten aftreden, en worden gremplaceerd op dezelfde wijze, als bij de Electie heeft plaats gehad, zonder dat de afgetreedene, voor de eerste drie jaren, eligibel zullen zijn.

Art. 19.

Beëdigde Hoofd-participanten zullen vergaderen binnen Amsterdam; onder voorzitting van eenen President, door hunlieden te verkiezen, zij zullen van zelven vergaderen eenmaal in het jaar, en niet langer, dan eene maand, zitting houden.

Bij die gelegenheid zullen zij van Bewindhebbers ontvangen een summier Relas van de Expeditien, op Zee zijnde, van de voorhanden zijnde Retouren, en wijders van den gantschen toestand van Compagnie's zaken. — Zij zullen verder bijeenkomen, wanneer zij door Bewindhebbers daartoe zullen worden geconvoceerd.

Voor de dagen, dat zij vergaderd zijn, zal ieder derzelve genieten een Dag-geld van tien Guldens.

Art. 20.

Bewindhebberē zullen de Capitalen dezer Compagnie, met vroomheid, en oplettenheid, ten meesten nutte, zoo wel van den Lande, als van Deelhebberē, bestuuren; — alle hunne kundigheden en vermogen besteedende, ten einde daar van de meeste vruchten worden getrokken. — Zij zullen aldus het toezicht en de directie hebben op de uitrusting der Schepen; — over den Handel daar mede te drijven; — over het te Geldē maken der bekome ne Retouren; in één woord, over alles het geen tot het emploij der Penningen dezer Compagnie van verre; ofte van digte bij, direct of indirect zoude kunnen specteeren.

Bewindhebberē zullen dienvolgende ook de noodige Ministers en Bedienden in China aanstellen, en hunne Bezoldigingen behoorlijk regelen.

Bewindhebberē zullen zich het werk onderling verdeelen; — geduurige en geregelde Vergaderingen houden, onder voorzitting van eenen Prāsident, bij tourheurten voor eene Maand, zullende fungeeren; — en bij meerderheid van Stemmen besluiten.

Art. 21.

Bewindhebberē zullen hunne eerste Rekening doen, zes Maanden na den Verkoop van het eerst Retour uit China, en dezelve vervolgens, van Jaar tot Jaar, op denzelfden tijd afleggen.

Deze Rekening zal moeten zijn ingericht op eene klare en duidelijke wijze, en geschieden zonder eenige achterhoudenheid ofte secretesse, hoe ook genaamd.

Zij zal behelzen de summierē opgaven der Ontvangsten en Uitgaven der Compagnie, met de waarschijnlijke waarde der voorhanden zijnde Retouren, en de laatste Balance, bij de Compagnie gesloten, tot Bijlage hebben.

Deze Balancen zullen moeten worden ondesteckend door den Opperhoekhouder, en door de Boekhouders, onder hunne verantwoordelijkheid, dat dezelve echt en getrouwelijk, volgens de Boeken en Bijboeken, zijn opgemaakt.

De Rekening zal geschieden ten overstaan van beoedigde Hoofd-Participanten, mitsgaders in tegenwoordigheid van zoodanige Participanten, als verkiezen zullen dezelve bij te wonen; — zij zal vervolgens gedrukt en aan ieder der Participanten worden toegezonden.

Art. 22. *De afrekening van de winsten zal worden gemaakt op de derde van de Compagnie.*

Te gelijker tijd, met het doen der Rekeningen, zullen Bewindhebberen kennis geven van de gedecerneerde Uitdeelingen.

Deze Uitdeelingen, wanneer de behaalde Winsten zulks zullen toelaten, zullen telkens gebragt worden tot 8 proCent van het ingelegde Capitaal; — zij zullen het beloop van 8 proCent niet mogen overtreffen.

Art. 23. *De afrekening van de winsten zal worden gemaakt op de derde van de Compagnie.*

Bij het inleveren van de derde Rekening, en vervolgens van drie tot drie jaren, zullen nadere Balancen van de Compagnie behoorlijk worden opgemaakt; — de zeilende Cargazoenen berekend zijnde op de Inkoops-waarde; — en de voorhanden zijnde onverkogte Retouren, mede op de Inkoops-waarde met 20 proCento avance vermeerderd.

Van de zuivere Winst, welke, volgens deze Balancen, successievelijk zal blijken gemaakt te zijn, zal, na dat de agt proCent Dividend over dat jaar zal zijn afgetrokken, worden gerepartiteerd.

Bijaldien dezelve bedraagt vijf-en-twintig proCent van 't Capitaal, of daarenboven, vijf proCent aan den Staat, en tien proCent onder de Participanten.

Bijaldien zij bedraagt twintig proCent, of daarenboven, drie proCent aan den Staat, en zes proCent onder de Participanten.

Bijaldien zij bedraagt vijftien proCent, of daarenboven, twee en een half proCent aan den Staat, en vijf proCent onder de Participanten.

En laatstelijk, wanneer zij bedraagt tien proCent, of daarenboven, één en een half proCent aan den Staat, en drie proCent aan de Participanten.

Zoo de zuivere Winsten bedragen minder dan tien proCent, zullen zij in den boezem van de Compagnie blijven, doch op deszelfs Boeken worden gebragt op eene afgezonderde Rekening, onder den naam van *Repartitie-rekening*.

Op dezelfde Rekening zal worden gebragt het geen de zuivere Winsten meer bedragen, dan de Repartitiën, invoegen voorschreven, aan den Staat geschied, en onder de Participanten verdeeld.

Deze Repartitie-rekening, zal, bij vervolg, in het opmaken van den Staat der Compagnie blijven doorloopen; het Fonds, daar uit voorspruitende, zal alleen verstrekken, om, bij de Liquidatie, onder de Winsten van de Compagnie te worden gebragt.

Bijaldien het Octroij geprolongueerd mogte worden, zal de Balance

van de Compagnie, op de wijze, hier voren bepaald, worden opge-
maakt, — de Uitdeeling, zoo wel Ordinair als de Repartitie, mede
in dit Articul vermeld, geschieden, en vervolgens het derde gedeelte
van het Fonds van de Repartitie-rekening aan den Staat worden uit-
betaald, doch de overige twee derde gedeelten, op eene nieuwe Reke-
ning, gebracht, ten einde bij de eindelijke Liquidatie der Compagnie
onder de Participanten te worden verdeeld.

Doch, bijaldien, na de expiratie der voorzegde één en twintig ja-
ren, het Octroij tot den Thee-handel door den Staat niet mogte
verlengd worden, zal de Compagnie, in alle gevallen, gehouden zijn
te liquideeren.

Bij deze Liquidatie zal, ten Besluite, aan den Staat worden uitge-
deeld een derde gedeelte der overgeblevene zuivere Winsten, daar
onder begrepen het Fonds van de Repartitie-rekening, in voegen
voorschreven, op die van Winsten overgebracht.

De Repartitiën, in maniere voorschreven, aan den Staat te geschie-
den, zullen tot recognitie, wegens de verleening van het tegenwoordig
Octroij, en tot schadeloosstelling van den Staat, wegens de Inkomende
Rechten, welke niet op de Thee zullen geheven worden, verstrekken.

Art. 24.

Bijaldien Bewindhebbers mogten noodig oordeelen, het laatste
derde gedeelte van de ingeschrevene Penningen, volgens Articul 9,
interoepen, zullen zij het Collegie van beëdigde Hoofd-participanten
bijeenroepen, en hunlieden daarvan kennisse geven.

Art. 25.

Beëdigde Hoofd-participanten, eenige bedenkingen hebbende op
het summier Relas, Articul 19 vermeld, ofte op de Rekeningen en
Balancen, door Bewindhebbers ingeleverd, op de Uitdeelingen, door
hun gedecerneerd, ofte laatstelijk op het intropen van het laatste
derde gedeelte der ingeschrevene Penningen, zullen dezelve brengen
ter kennisse en decisie van den Asiatischen Raad.

Bijaldien Bewindhebbers zich, door de uitspraak van gemelden
Asiatischen Raad, bezwaard mogten vinden, zullen zij het geschil
vermogen te brengen ter kennisse van het Staats-Bewind, ten cinde,
door hetzelfde, daaromtrent, finaal te worden gedisponeerd.

Art. 26.

Beëdigde Hoofd-participanten zullen het vermogen hebben, om de

Rekeningen en Balancen, door Bewindhebbers ingeleverd, met de Boeken van de Maatschappij te confronteeren, en daartoe, des begeerende, door den Opper-boekhouder en Boekhouders der Compagnie moeten worden geëdsisteerd.

Art. 27.

Wanneer Twintig Participanten, ofte wel een meerder getal, te zamen bezittende in deze Compagnie eene Somme van vijfmaal honderd en tien duizend Guldens Capitaal ofte meer, hun schriftelijk verlangen daartoe aan Bewindhebbers te kennen zullen geven, zullen deze de beëdigde negen Hoofd-participanten convoceeren.

Gemelde Participanten zullen, in zoodanig geval, aan beëdigde Hoofd-participanten inleveren eene Memorie, behelzende de redenen, uit hoofde waarvan zij die convocatie verzogt zullen hebben. Deze Memorie zal alleen tot grondslag mogen hebben de meeninge, het zij, dat het Octroij door Bewindhebbers is overtreden, het zij dat, door dezelve, zoodanige Commerciële maatregelen zijn genomen, waar door gemelde Participanten oordeelen, de belangen der Compagnie, op eene notabele wijze, te zijn benadeeld.

Hoofd-participanten, de bezwaren van Participanten ongegrond vindende, zullen directelijk uit elkanderen scheiden.

Dan dezelve, het zij geheel, het zij ten deele, gegrond houdende, zullen zij dezelve brengen ter kennis van Bewindhebbers, omme daarinne te voorzien, en de Besluiten, ten dien einde te nemen, aan beëdigde Hoofd-participanten te worden medegedeeld.

Bijaldien beëdigde Hoofd-participanten vermeenen, aldus geene voorzieninge, ofte geene genoegzame voorzieninge, door Bewindhebbers, te zijn geschied, zullen zij de zake brengen ter kennis van de Asiatischen Raad, dewelke, na ingekomen bericht van Bewindhebbers, daaromtrent zal beslissen.

En laatstelijk zullen Bewindhebbers of beëdigde Hoofd-participanten, zich met deze beslissing van den Asiatischen Raad bezwaard oordeelende, de zaak vermogen te brengen ter finale decisie van het Staats-Bewind.

Art. 28.

Het Collegie van Bewindhebbers zal worden bediend, door eenen Eersten, en door eenen Tweeden Secretaris, door eenen Opper-Boekhouder en twee Boekhouders; door eenen Eersten, en door eenen Tweeden Pakhuis-meester, mitsgaders door zes Eerste en zes Tweede Clerquen.

Het Tractement van deze Ministers en Bedicnden, te zamen genomen, zal niet mogen overtreffen eene somme van vijf en dertig duizend Guldens 's Jaars.

Bijaldien Bewindhebbercn, tot een eigen omslag der Compagnie, vermeenen mogten, meerdere Bedienden noodig te hebben, zullen zij dezelve niet mogen aanstellen; nochte hun Tractement bepalen, dan met concurrentie van beëdigde Hoofd-participanten, doch, zoo deze hunne toestemming mogten weigeren, zullen Bewindhebbercn hun voorstel vermogen te brengen ter kennisse van den Asiatischen Raad, dewelke, na beëdigde Hoofd-participanten te hebben gehoord, sinaaf deswegens zal beslissen.

Art. 29.

Tot het verwerken der Goederen, aan de Compagnie toehehoorende, zullen Bewindhebbercn zich van de Waagdragers Veemen moeten bedienen, ofte wel van andere Daglooners, zonder daartoe vaste Werklieden in dienst te hebben.

Art. 30.

Het Collegie van beëdigde Hoofd-participanten zal worden bediend door eenen Secretaris.

Deze Secretaris zal tevens het Collegie van Hoofd-participanten, wanneer het vergaderd zal zijn, moeten bedienen.

Art. 31.

De instellingen, bij de volgende Articulen vermeld, zullen worden aangemerkt als fundamenteele Wetten van de Compagnie, waarvan het Bewindhebbercn niet zal geoorloofd zijn afte wijken, om welke rede, ofte onder welk voorwendzel zulks ook zoude mogen wezen.

Art. 32.

De Compagnie zal hare Verkoopingen houden in Amsterdamsch Bankgeld.

Art. 33.

Uitgezonderd in tijden van openbaren Oorlog met Europesche Zeemogenheden, zal de Compagnie ten minsten twee jaarlijksche Thee-

verkoopingen houden. Zij zal de overige Goederen van hare Retouren mede publiek moeten verkoopen, op zoodanige wijze en tijden, als Bewindhebber en geraden zullen oordeelen.

Art. 34.

Uitgezonderd in tijden van Oorlog met Europesche Zee-Mogeheden, zal zij, in het vijfde Jaar, zedert het verleen van dit Octroij, en vervolgens, zoo lange hetzelfde duuren zal, ten minsten vier millioenen Ponden Thee, bij iedere Verkoop, ter koope moeten aanbieden.

Zes weken, vóór ieder der Thee-verkoopingen van de Compagnie, zullen Bewindhebber en gehouden zijn. aan den Asiatischen Raad in te zenden het Tarif van de minste Prijzen, tot dewelke zij zich verplichten zullen, de verschillende soorten van Thee aan de Koopers over te laten; dit Tarif, bij den Asiatischen Raad goedgekeurd zijnde, zal opgevolgd worden.

Doch, ingeval van verschil tusschen het oordeel van den Asiatischen Raad, en den voorslag van Bewindhebber en, zal de zaak ter kennis van het Staats-Bewind worden gebragt, en zoodanig Tarif, het welk, bij alle Verkoopingen, ter publieke kennis zal moeten worden gebragt, bij hetzelfde finalijk vastgesteld.

Binnen ieder der eerste vier jaren, zal de Compagnie, op zijn minst, eene scheepsruimte van 3000 Lasten, jaarlijks, naar China moeten uitzenden.

Art. 35.

De Schepen, tot den Inkoop van Thee, in China, bestemd, zullen, nit deze Landen, directelijk op dat Keizerrijk, en van hetzelfde, directelijk op deze Landen navigeeren, zonder dat, door middel van dezelfde, op eenige andere Plaatzten hoegenaamd, Handel zal mogen worden gedreven.

De Inkoop van Thee zal alleen met Zilver moeten geschieden.

Art. 36.

De Compagnie zal niet vermogen eenige Expeditiën te doen, dan met gehuurde Schepen, en deze Schepen zullen, door Bewindhebber en, niet mogen worden bevracht, anders, dan bij Publicque Aanbesteeding, na dat de Voorwaarden tijdig genoeg ter kennis van alle de Ingezetenen dezer Landen zullen zijn gebragt, om tot deze bevrachtinge te kunnen mededingen.

De gehuurde Schepen moeten zijn gekoperd, niet langer dan *agt* jaren gebouwd zijnde geweest, in het bijzonder tot den dienst, door dezelve te volbrengen, ingericht, en door deskundige en neutrale Lie-den worden geëxamineerd, of zij tot de voorgestelde Reizen in staat zijn bevonden.

Drie jaren na de dagteekening van dit Octroij, zullen deze Schepen niet anders mogen worden gecombineerd, dan door Capiteinen, welke, bij een voldoende examen zullen hebben bewezen, de observatiën ter bekominge der Lengte op Zee te kunnen doen, en bereekenen.

Gedurende deze drie jaren, zullen de Capiteinen, welke in staat zijn het voorszgd Examen afteleggen, bij gelijke verdiensten, tot het bevel over de ingehuurde Schepen, bij voorkeuze, worden gebruikt.

De Capiteinen over Schepen van de Compagnie, naar Asia gedestineerd, zullen de Kaap de Goede Hoop niet mogen aandoen, dan, daartoe, volgens Zeeman-schap, volstrekt genoodzaakt zijnde, of wel volgens bijzonderen last, door Bewindhebbers alleen te geven, om goede redenen, en uit hoofde van buitengewoone oorzaken.

Art. 37.

De Compagnie zal geene Vaste Goederen, hoegenaamd, in Europa mogen bezitten.

Zij zal nergens eenige Militaire Etablissements, van welken aart ook, mogen aanleggen, ofte Fortercssen bouwen, ofte op eenige wijze hoegenaamd ook, in bezit hebben.

Beëosten de Kaap de Goede Hoop, zal de Compagnie geene andere Territoiren ofte Gebouwen, hoegenaamd, bezitten, dan alleen dezulken, als in Afrika of Asia, tot het opslaan, gadeslaan, en afleveren van Goederen, of lossen, en laden van Schepen, mogten benoodigd zijn.

Zoo dra de Compagnie aldus eenige Vastigheden, voor haren Handel onontbeerlijk, zal verkregen hebben, zal zij daar van kennisse geven aan den Asiatischen Raad, en aan beëedigde Hoofd-participanten, met overlegging van de Rekening der onkosten, daar door veroorzaakt zijnde geworden.

En zullen zoodanige Vastigheden niet anders, dan, als dood Capitaal, op deszelfs Bocken, bekend staan.

Art. 38.

De Compagnie zal geene Gelden mogen opnemen of negotiëeren, ten ware zulks geschiede onder Verband van terug gekomene Retouren, en

onder de Voorwaarde, dat de opgenomene Penningen uit den opbrengst der eerste Verkoopingen, zullen worden afgelost.

Zij zal geen deel mogen nemen in eenige Rhederijen, ofte Geldleeningen, van welken aart zij ook zouden mogen zijn, ook niet in eenige Publicque Effecten, Binnenlandsche of Buitenlandsche, zijn geïnteresseerd.

Zij zal even min eenige Penningen *a deposito*, ofte onder Hijpotheecq, mogen uitzetten.

Art. 39.

Bij het Collegie van Bewindhebbercn, zal resideeren een Ambtenaar, bekend onder den naam van *Commissaris van het Staats-Bewind, bij de Asiatische, en tot den Chineeschen Thee-handel, geöctrojceerde Compagnie*.

Hij zal moeten zijn Ingezeten dezer Landen, en geene Actiën in de Compagnie bezitten.

Hij zal genieten eene jaarlijksche Wedde door de Compagnie te betalen, ten beloope van zeven duizend Guldens, zonder eenige Emolumenten, en zittinge hebben, recht over den Præsident van het Collegie van Bewindhebbercn.

Hij zal het vermogen hebben, om alle Vergaderingen, Commissiën, ofte Besoignes, hoegenaamd, waarin, het zij door het Collegie van Bewindhebbercn, het zij door Commissarissen uit dezelve, over de belangen van de Compagnie zal worden gedelibereerd, des verlangende, bijtewoonen, en, ten dien einde, tijdig, van alle diergelijke Vergaderingen, Commissiën of Besoignes worden geädverteerd.

Hij zal daarēnboven toegang hebben tot alle de Brieven, Charters, Boeken, Papieren en Documenten, aan de Compagnie toebehoorende, zonder dat hem dezelve, onder welk voorwendzel zulks ook zoude mogen zijn, zullen kunnen worden ontzegd.

Hij zal tot plicht hebben, om toezien, dat in geenen deele, hoegenaamd, door Bewindhebbercn van de Compagnie, tegen de letter of den zin van dit Octroij worde gehandeld.

Bijaldien hij vermeent, dat, door eenig Besluit van Bewindhebbercn, aldus tegen de letter, of den zin van het Octroij mogte worde gehandeld, zal hij het vermogen hebben, om, na dat zijne repræsentaatiën tegen zoodanig Besluit vruchteloos zullen zijn geweest, hetzelfde te surcheeren, doch als dan binnen driemaal vier-en twintig uren, kennisse van zijne redenen gevende, aan den Asiatischen Raad, gelijk Bewindhebbercn, van hunne zijde, mede gehouden zullen zijn te doen.

De Asiatische Raad zal, zoo spoedig mogelijk, over het geschil, tus-

schen gezegden Commissaris van het Staats-Bewind, en de Bewindhebber der Compagnie beslissen, doch zullen deze laatste, wanneer zij zich door de uitsprake van den Asiatischen Raad bezwaard mogten vinden, vermogen, het geschil te brengen ter kennisse van het Staats-Bewind, ten einde, door hetzelfde finaal, daarómtrent, te worden gedisponeerd.

Art. 40.

De Commissaris van het Staats-Bewind zal, in handen van dezelfs Voorzitter, afleggen de navolgende Verklaring en Eed:

» Ik verbinde mij plechtig, dat ik den op mij gedragen Post,
 » met al mijn vermogen, overeenkomstig het Octroij der Asia-
 » tische, en tot den Chineschen Theehandel, geóctrojjeerde
 » Compagnie, getrouw, en ijverig zal waarnemen.

» Ik verclare, belove en zweere, dat ik geene Actiën, hoe-
 » genaamd, in de Compagnie, het zij directelijk, het zij indi-
 » rectelijk, het zij op mijne eigene, het zij op andere Namen
 » bezitte; — dat ik, bijaldien zoodanige Eigendom, mij door
 » Huwelijk, Uiterste Wille, of anderszints mogte te beurt val-
 » len, die Actiën, binnen den tijd van zes Maanden, zal alië-
 » neeren; — dat ik, ten allen tijde, wanneer ik voor mijne Re-
 » kening, het zij afzonderlijk, het zij in gemeenschap met andere
 » Persoonen, of Persoonen, bij eenige handeling van Negotie, met
 » dezelve Compagnie, het zij directelijk, het zij van ter zijde,
 » het zij middelijk, ofte onmiddelijk, belang mogte verkrijgen,
 » hiervan onverwijld kennisse zal geven, ter Vergadering, en
 » mij uit dezelve, ofte uit de Commissiën, waarbij deze zaken,
 » het zij van verre, het zij van digte bij, in deliberatie mogen
 » komen, zal absenteeren; — dat ik, noch directelijk, noch van
 » ter zijde, deel hebbe in den eigendom van enig Schip, bij
 » de Compagnie ingehuurd zijnde, ofte waarschijnlijk ingehuurd
 » zullende worden; dat ik, bijaldien zoodanige Eigendommen,
 » mij door Huwelijk, Uiterste Wille, ofte anderszints, mogte te
 » beurt vallen, daarvan dadelijk, ter Vergadering zal kennisse
 » geven, en hetzelfde, binnen den tijd van twaalf Maanden, zal
 » aliëneeren; dat ik, laatstelijk, voor mijne Rekening, het zij
 » afzonderlijk, het zij in gemeenschap met andere Persoon, of
 » Persoonen, geen Handel, hoegenaamd, zal drijven op zoodanige
 » gedeelten van Africa, ofte Asia, waarop de Compagnie is Han-
 » del drijvende.

» Ik belove en zweere, dat ik mij exactelijk zal reguleeren,
 » naar den inhoud van het Placaat, bij de voormalige Staten-
 » Generaal, op den 10 December 1715, geërresteerd, tegen het
 » geven en nemen van verbodene Giften, Gaven en Geschenken.

» IK verklare en zweere, dat ik, directelijk, of indirectelijk,
 » om het voorzogde Ambt te verkrijgen, aan eenige Persoonen,
 » het zij binnen, of buiten het Bestuur, onder wat prætext of
 » naam zulks zoude kunnen geschieden, geene Giften, of Gaven
 » hebbe gepræsenteerd, of beloofd, noch gegeven, — of beloven
 » noch geven zal.

Art. 41.

De Bewindhebberen der Compagnie, en de beëdigde Hoofd-participanten, zullen, in de handen van de Voorzitters hunner Vergaderingen, afleggen de navolgende Verklaring en Eed.

» Ik verbinde mij plechtig, dat ik den mij opgedragen Post,
 » met al mijn vermogen, overeenkomstig het Octroij der Asia-
 » tische, en tot den Chineeschen Thee-handel, geëctroijeerde
 » Compagnie, getrouw en ijverig zal waarnemen.”

» Ik verklare, belove en zweere, dat de Som van twaalf duizend Guldens, bij de Boeken van deze Compagnie op mijnen Naam staande, aan mij zelven, en niemand anders is toebehoorende; dat ik dezelve in eigendom hebbe, onverpand, ofte onbezwaard, mitsgaders zonder bedrog ofte iemands hulpe; dat ik ten allen tijde, wanneer ik voor mijne Rekening, het zij afzonderlijk, het zij in gemeenschap met andere Persoon of Personen, bij eenige handeling van Negotie, met dezelfde Compagnie, het zij directelijk, het zij van ter zijde, het zij middelijk, of onmiddelijk, belang mogte verkrijgen, hier van onverwijld kennisse zal geven ter Vergadering, en mij uit dezelve, ofte uit de Commissiën, waarbij deze zaken, het zij van verre, het zij van digte bij, in deliberatie mogen komen, zal absenteeren; dat ik noch directelijk, noch van ter zijde, deel hebbe in den eigendom van eenig Schip, bij de Compagnie ingehuurd zijnde, of waarschijnlijk ingehuurd zullende worden; dat ik, bij aldien zoodanige eigendom, mij door Huwelijk, Uiterste Wille, of anderzints, mogte te beurt vallen, hetzelve, binnen den tijd van twaalf Maanden, zal aliëneren;—

» dat ik laatstelijk, voor mijne Rekening, het zij afzonderlijk,
» het zij in gemeenschap met andere Persoon, of Persoonen,
» geen Handel, hoegenaamd, zal drijven op zoodanige gedeelten
» van Africa, ofte Asia, waar op de Compagnie is Handel drij-
» vende,”

» Ik belove en zweere, dat ik mij exactelijk zal reguleeren
» naar den inhoud van het Placaat, bij de voormalige Staten-
» Generaal, op den 10 December 1715, gearresteerd, tegen het
» geven, en nemen van verbodene Giften, Gaven, en Geschen-
» ken.

» Ik verklare en zweere, dat ik, directelijk of indirectelijk,
» om het voorsz. Ambt te verkrijgen, aan eenige Persoonen,
» het zij binnen, het zij buiten het Bestuur, onder wat pretext
» of naam zulks zoude kunnen geschieden, geene Giften of
» Gaven hebbe gepraesenteerd, of beloofd, noch gegeven, of be-
» loven, noch geven zal.”

VI.

I N S T R U C T I E

VOOR DEN

GOUVERNEUR-GENERAAL

DER

AZIATISCHE COLONIEN EN BEZITTINGEN

VAN

ZIJNE MAJESTEIT DEN KONING VAN HOLLAND ,

GEARRESTEERD

BIJ KONINKLIJK BESLUIT VAN DEN 9^{den} FEBRUARIJ 1807.

LODEWIJK NAPOLEON, door de gratie Gods en de Constitutie des Koningrijks, Koning van Holland.

Wij hebben geërresteerd en arresteeren de navolgende

INSTRUCTIE voor den Gouverneur Generaal der Aziatische Colonien en Bezittingen van Zijne Majesteit den Koning van Holland.

Art. 1.

Terstond na zijne aankomst te Batavia, zal hij den inhoud zijner opene Acte van Commissie brengen ter kennis van den provisioneelen fungeerenden Gouverneur Generaal, benevens de Raden van Indiën, en den dag bepalen op welken hij zich met de vereischte plegtigheid in zijne voorschreven kwaliteit aan het Volk zal doen voorstellen.

Art. 2.

Hij zal zorgen dat onmiddelijk na zijne voorstelling zijne opene Acte van Commissie zoo in de Nederduitsche, als Inlandsche Talen te Batavia, en op alle verdere Etablissementen worde gepubliceerd, en daarvan aan alle Inlandsche Vorsten en Grooten naar 's Lands gebruik kennis worde gegeven.

Art. 3.

De schikkingen omtrent de bewoning van *Wel te Vrede*, mitgaders het Landgoed *Buitenzorg*, zullen blijven voortduren, gelijk zij op autoriteit van het vorig Bestuur over de Oostindische Bezittingen zijn vastgesteld geworden.

*

Art. 4.

Hij zal ontheven zijn, van het betalen van pensioenen aan weduwen of wezen van behoeftige ambtenaren, welke in Indiën verblijven, en zorgen, dat het daaromtrent voorgeschrevene, bij de instructie voor de Hooge Regeering van Indiën worde tot effect gebracht; zoo lang dit niet geschiedt is; zal de Gouverneur-Generaal daarin, bij wijze van voorschot, uit zijn inkomen, voorzien.

Art. 5.

De Gouverneur-Generaal zal behalven deszelfs Geheimschrijver en verdere gewoone geëmployeerden, nóg vermogen aan te stellen eenen bijzonderen Secretaris, op een tractement van niet hooger dan 6,000 rijksdaalders.

Art. 6.

De Gouverneur-Generaal zal voordragen de zamenstelling en organisatie der Land- en Zeemagt, bestemd voor den dienst der Colonien. Hij zal het vermogen hebben, om alle openvallende plaatsen te vervullen, op approbatie van den Minister der Colonien, wel verstaande, dat dit alleen plaats zal hebben in de reeds subsisterende Staten, of die voor hem, achtervolgens zijne Instructien, zullen worden gemaakt.

Aangaande de Zee- en Landmagt, die alleen voor een' tijd in de Colonien zal aankomen, of tot een bijzonder einde, afgescheiden van de zaken der Colonien, dezelve zal staan onder de orders van den Gouverneur-Generaal, gedurende deszelfs verblijf in de Colonien, doch hij vermag dezelve onder geen voorwendsel hoegenaamd, op te houden of derzelver destinatie te veranderen, dan alleen op een formeel voorstel van den Commandant derzelve Zee- en of Landmagt.

Art. 7.

Hij zal voeren de titel van *Gouverneur Generaal van Indiën*, en als onze zaakgelastigden, onder de orders van den Minister van Koophandel en Colonien uitoefenen het hoogste gezag, over alle Bezittingen, Forten, Comptoiren, Plaatsen en Ambtenaren van den Staat in Azië, mitsgaders over onze Land- en Zeemagt, volgens het geen bij het voorgaande artikel is gezegd.

Art. 8.

Hij zal in het beleid der zaken van Politie en civiele Regeering ge-

assisteerd zijn, door den Directeur-Generaal, benevens de ordinaire en extra-ordinaire Raden, met den Gouverneur uitmakende het ligchaam van de Hooge Regeering van Indiën, achtervolgens de Instructien voor dezelve Hooge Regeering, bereids gearresteerd of nog te arresteeren.

Art. 9.

Hij vermag zijn ambt niet te resigneeren, noch zijn ontslag te nemen, zonder onze uitdrukkelijke toestemming.

Art. 10.

De Gouverneur Generaal oefent alleen onder de orders van den Minister van Koophandel en Colonien, het opperbevel uit, over de Land- en Zeemagt van Zijne Majesteit, beëosten de Kaap de Goede hoop; alle Zee of Land officieren, zich aldaar bevindende, zijn gehouden deszelfs orders te respecteeren.

Art. 11.

Hij zal zich met allen ijver bezig houden; met na te gaan welke etablissementen zouden kunnen dienen, tot het repareeren en kalafaten der oorlogschepen, en de noodige plans met derzelve bestekken daarvan doen formceeren en verzenden, aan onzen Minister van Koophandel en Colonien. Hij zal intusschen daarin op de best mogelijke wijze voorzien.

Art. 12.

Bij aankomst van schepen der Koninklijke Marine, zal hij dezelve niet aanhouden, boven den bepaalden tijd, tot derzelve verblijf in Indiën; zijnde hij in alle gevallen op zijne verantwoordelijkheid gehouden, dezelve te terug te zenden, voor dat zij onbruikbaar worden, ofte zodanig deterioreeren, dat zij niet meer in staat zouden zijn de reize te doen.

Art. 13.

Hij is bevoegd om in cas van openbaaren oorlog tusschen dit rijk en eenige andere Mogendheid, Commissien of Lettres van Marque te verleenen aan schepen, bij particulieren uitgerust, en vermag daarin deel te nemen. Hij regelt de kruistogten en expeditien der Koninklij-

ke Zeemagt; tot meesten afbreuk van den vijand, en verdediging van Zijne Majesteits Colonien en bezittingen, en zorgt dat dezelve niet werkeloos blijven, of langer dan volstrekt noodzakelijk is zich ophouden; op de rede van Batavia, of verdere kusten van het eiland Java.— Het bestuur over alles wat tot de verdediging te Lande, der Bezittingen of afbreuk van den vijand dienen kan is mede aan hem overgelaten.—

Hij vermag over dat alles in te neemen het advis van zoodanige Zee- of Land-Officieren, als hij zal goedvinden deswegens te raadplegen, onder zijne personeele verantwoordelijkheid; alleenlijk zal hij niet vermogen met den vijand te capituleeren, over eenige onzer Colonien en Bezittingen, of eenig gedeelte derzelve, zonder het advis van den Directeur Generaal en de Raden van Indiën daarop te hebben ingenomen, en daartoe door een wettiglijk genomen Raadsbesluit te zijn geauthoriseerd, zonder dat daar door echter zijne persoonlijke verantwoordelijkheid in het minste worde weggenomen of verzwakt.

Art. 14.

Hij zal tot een van zijne eerste betrachtingen maken; dat de Landmagt in Indiën, op den best mogelijken voet, worde georganiseerd, en een naauwkeurig en gedetailleerd Rapport van den staat der Troepen, bij de eerste bekwame gelegenheid, verzenden aan onzen Minister van Koophandel en Colonien.

Art. 15

Hij zal zorg dragen dat bij de Organisatie der Zee- en Landmagt de betalingen der Troepen niet augmenteeren.

Art. 16.

Hij zal verder gehouden zijn maandelijks een Militair Rapport op te maken, van den staat der Troepen, en derzelve Rapporten bij een verzameld, telkens bij eene bekwame gelegenheid over te zenden, in acht nemende de noodige voorzigtigheid in tijd van Oorlog.

Art. 17.

Indien hij zich gedurende zes achtereenvolgende maanden verstookt mogt vinden van alligemeenschap met het Vaderland, bij gebrek van Aviso's of eenige particuliere scheepsgelegenheden; zal hij geauthoriseerd zijn, om daar toe ligte Oorlogsvaartuigen, zoo als Brik-

ken of Aviso's, ter zijner dispositie staande, te expedieeren, echter daarbij in het oog houdende de meest mogelijke zuinigheid en besparing van overtollige kosten.

Art. 18.

Hij zal zich ten opzichte van Militaire Promotien en Demissionen stip- telyk gedragen naar den inhoud van ons Decreet van den 8sten Dec-ember 1806, No. 14; zullende dat van den 17den derzelver maand, hem tot leiddraad verstrekken; voor de Organisatie der Troepen.

Art. 19.

Alle Militaire Delicten zullen voortaan door Militaire Krijgsraden worden gereg. Hij zal zorgen voor eene goede geregelde admini- stratie der Militaire Justitie, en daarin zoo veel mogelijk observee- ren de Reglementen; door ons dienaangaande bereids gemaakt of nog te maken.

Art. 20.

De Gouverneur Generaal zal, na ingenomen advies van deskundi- gen beramen, ten einde de genen, die zich in de onderhoorige Col- onien of Bezittingen aan zuivere Militaire Delicten schuldig maken, behoorlijk te regt worden gesteld, altijd in het oog houdende, dat aan de Delinquanten eene voldoende defensie, (de omstandigheden zulks vereischende), worden toegewezen.

Art. 21.

De Gouverneur Generaal heeft de magt, om, in enkele gevallen, om goede redenen, en wanneer hij zal oordeelen zulks te kunnen geschieden; zonder nadeel van 's Lands dienst, voor een' bepaalden tijd verlof te geven aan Civiele of Militaire Ambtenaren, om zich naar Europa of elders te begeven, en om de noodige schikkingen te maken, tot de waarneming van derzelver bedieningen, gedurende af- wezigheid, mits buiten bezwaar van 's Lands Financien.

Art 22.

Hij zal het oppertoezicht houden, en, zoo veel in zijn vermogen is, zorg dragen, dat de Eeredienst met orde en betamelijkheid worde

uitgeoefend, en hij zal inzonderheid aan alle Gezindheden, zonder eenig onderscheid, zijne protectie verlenen.

Art. 23.

Hij zorgt, dat de Wetten gehandhaafd, en zonder onderscheid van personen geëerbiedigd worden; dat de Militaire Magt, zoo wel te Land als ter Zee, in goeden staat, onder de noodige tucht en wel geëxerceerd worde gehouden; dat alle publieke administratiën van Gelden en Goederen, met eerlijkheid en oplettendheid, worden bestuurd, en dat de publieke Gestichten, te gelijker tijd, behoorlijk en met eene gepaste spaarzaamheid worden onderhouden.

Art. 24.

Hij zal hebben te zorgen, dat zijne administratie van de vorige administratie worde afgescheiden, ten einde voor te komen, dat geene der misbruiken, die in dezelve zijn ingeslopen, aan hem worde geïmputeerd.

Art. 25.

Hij zorgt dat aan alle Gezindheden de uitoefening van hunnen Godsdienst vrij sta onder de noodige bepalingen tot weering van wanorde.

Art. 26.

Hij zal zich inzonderheid toeleggen, om met alle naauwkeurigheid op de plaats zelve te onderzoeken de denkbeelden over notable veranderingen, te maken in de plaatshebbende inrigting onder de Javanen, welke verhandeld zijn, bij het Rapport van de personeele Commissie tot de Indische Zaken, gedagteekend den 31sten Augustus 1803, en of de Charter, door die Commissie voorgesteld, geheel of gedeeltelijk, zoude kunnen worden geadopteerd, als eene Grondwet voor onze Aziatische Bezittingen; dan welke veranderingen, het oirbaar zoude zijn daarin te maken.

Art. 27.

Hij zal ook onderzoeken de zwarigheden, welke dezelve commissie hebben weerhouden, om te durven aanraden, ten einde de Koffij en Peper op het eiland Java anders te houden, dan gelijk tot hiertoe

geschied is, voor producten welke aan niemand, dan aan den Staat mogen geleverd worden. Hij zal alles, wat tot deze materie eenigzins betrekkelijk kan zijn, zorgvuldig overwegen, en vervolgens, zoo spoedig doenlijk, zijne gedetailleerde Consideratien en advisen daar over aan den Minister van Koophandel en Colonien inzenden.

Art. 28.

Hij zal zorgen, dat inmiddels geene veranderingen worden gemaakt, waar door de zaken, bij het voorgaande artikel bedoeld, zouden kunnen worden gebragt buiten hun geheel, en dat generalijk alle vi-geerende orders door voorige Besturen omtrent de behandeling en directie der zaken, waar van het beleid aan hem afzonderlijk, of gezamentlijk met de verdere leden van de Hooge Regeering van Indiën is toebetrouwd, gesteld, of die door den Minister van Koophandel en Colonien bereids gesteld zijn, of bij vervolg gesteld zullen worden, stiptelijk worde achtervolgd.

Art. 29.

Dien onverminderd is hij verpligt te zorgen, dat de meest geschikte middelen, met overleg van de Inlandsche Regenten, worden be- raamd en in het werk gesteld, om in de Landen onder het gebied van Zijne Majesteit in Oost-Indiën, het lot van den gemeenen In- lander te verbeteren en te verzekeren; alle onregelmatige en wille- keurige belastingen en andere misbruiken af te schaffen; den Land- bouw, zoo veel mogelijk, uit te breiden en benevens allen geoorloof- den koophandel te beschermen en aan te moedigen.

Art. 30.

Hij zal ook inzonderheid ter harte nemen het lot der Lijfeigenen en Slaven, derzelve mishandelingen rigoreuselijk tegengaan; zorgen, dat de wetten tot verbetering van hunnen toestand, reeds gemaakt of nog te maken, stiptelijk worden naargekomen, en aan den Mi- nister van Koophandel en Colonien verzenden zijne consideratien en advis of en in hoe verre het uitvoerlijk, en met het belang der be- zittingen van den Staat in Indiën overeenkomstig zoude zijn, om den aanvoer van nieuwe Slaven te prohibeeren, of immers de zaken daar heen te dirigeeren, dat die aanvoer over eenigen tijd kan worden ge- prohibeerd en noodeloos gemaakt.

Art. 31.

Hij zal zorgen, dat het tegenwoordig in sommige Districten plaats hebbende gebruik, van inlanders als verpandingen aan zich voor een aantal jaren te verbinden, op eene geschikte wijze worde vernietigd.

Art. 32.

Hij vermag van Inlandsche Vorsten, mitsgaders van Inlandsche Grooten, niet staande onder de onmiddellijke heerschappij van den Koning, aannemen, zoodanige giften, gaven of geschenken, als hem naar 's Lands gebruik zullen worden aangeboden, en wanneer hij oordeelen zal dezelve niet gevoegelijk te kunnen weigeren, mits in die gevallen dezelve geschenken behoorlijk volgens 's Lands gebruik recompenseerende, en daarvan bij de eerste gelegenheid kennis gevende, aan den Minister van Koophandel en Colonien.

Art. 33.

Hij zal onderzoeken en zoo spoedig doenlijk aan den Minister van Koophandel en Colonien doen toekomen zijne gedetailleerde *considera-*tien, of er mogelijkheid en waarschijnlijkheid zij, door de aanwending van gepaste middelen, de plaatshebbende ongezondheid van de Stad en Reede van Batavia weg te nemen, of aanmerkelijk te verminderen, en welke daartoe het geschiktst zoude zijn; of wanneer daartoe weinig of geen hoop mogt overblijven, naar welk meer gezond, en daartoe geschikt gedeelte van het Eiland Java, de Hoofdplaats van onze Asiatische Colonien en Bezittingen zoude kunnen worden verlegd, en op wat wijze zulks zoude kunnen worden bewerkstelligd, zonder te drukkende onkosten of andere ongelegenheden te veroorzaken.

Inmiddels is hij verplicht alle zoodanige middelen ter verbetering aan te wenden, welke practicabel en met geene te zware kosten ver-zeld zijn.

Art. 34.

Hij zal zorgen, dat in alle deelen van de Indische huishouding en administratie alle mogelijke spaarzaamheid worde betracht, en dat de noodzakelijke uitgaven zoo veel doenlijk worden bestreden, door de territoriale inkomsten der Bezittingen zelve, en voor zoo verre het ge-durende den Oorlog onvermijdelijk zal zijn daaraan te blijven *supple-*

ren, door den verkoop van zoodanige Producten te Batavia, welke aanbrenge en verkoop hier te Lande, anderzins voornamelijk de waarde der Indische Bezittingen, voor het Koningrijk uitmaakt, zal hij nogtans toezien, dat zulks geschiede met alle behoorlijke menagement, en dat achtervolgens de order van den Minister van den 15^{den} Augustus 1806 daarvan worden uitgezonderd, de Notenmuscaten en de Foclie.

Art. 35.

Ook zal hij zich omtrent het verlenen van Adsignaticn voor Gelden, welke ter verdere te gemoetkoming in de Indische Kas worden geëaccepteerd stiptelijk gedragen, naar de orders daaromtrent gesteld, waarvan de laatste vervat zijn in den Brief van den voormaligen Aziatischen Raad van den 23sten Julij 1805, vooral zorgende dat de Som van zesmaal honderdduizend Guldens in het Jaar, tot welke achtervolgens de voornoemde orders de bevoegdheid tot (het) verlenen (van) assignaticn zich uiterlijk bepaald, onder geen voorwendsel hoegenaamd worde geëxcedeerd; zullende ook in den gewoonen form derzelve adsignaticn, geene verandering hoegenaamd mogen worden gemaakt, dan alleen, dat dezelve voortaan zullen moeten luiden op den Minister van Koophandel en Colonien.

Art. 36.

Hij zal, zoo in zijne qualiteit van Gouverneur Generaal, als in die van Opperbevelhebber onzer Land- en Zeemagt beëosten de Kaap de Goede Hoop, alleenlijk met onzen Minister van Koophandel en Colonien eene officieele en geregelde correspondentie onderhouden, en zorg dragen; dat dezelve even zeer door de Hooge Regeering van Indiën onderhouden wordt; volgens de orders daar van zijnde.

Art. 37.

De Gouverneur-Generaal zal in onze handen afleggen den navolgende eed:

» Ik zweere getrouwheid aan den Koning.»

» Ik belove exactelijk te zullen naarkomen, de Wetten; Ordonnantien, Reglementen en Instructien, welke mij in Hoogst- deszelfs naam zullen worden ter hand gesteld, te zullen gehoorzamen aan deszelfs Minister van Koophandel en Colonien; welke mij reeds bekend zijn, of in het vervolg zullen worden toegezonden.»

» Ik zweere het bestuur der Aziatische Colonien en Bezittingen van Zijne Majesteit te zullen uitoefenen, volgens de bestaande Wetten voor het belang van mijn' Souverein en het welzijn der ingezetenen; dat ik mijn instructie stiptelijk en getrouwelijk, zoo veel in mijn vermogen is, zal vervullen, dat ik in mijne gedragingen geen ander doel zal hebben, dan het heil en den voorspoed van den Staat, en der Colonien aan mijnen zorg aanvertrouwd; de rigtige administratie der crimineele en civiele justitie te zullen handhaven, de Colonien onder mijn bevel staande, en inzonderheid het Eiland Java, tot het uiterste te verdedigen, en voorts alles doen wat een goed en getrouw onderdaan schuldig is en behoort te doen.»

Gegeven in ons Koninglijk Paleis in den Haag, den 9 Februarij van het jaar 1807 en van onze Regeering het eerste.

(getekend)

L O U I S.

(onderstond)

Wegens den Koning

Den Minister Secretaris van Staat

(getekend)

W. F. R o e l l.

VII.

I N S T R U C T I E

VOOR DEN

G O U V E R N E U R - G E N E R A A L

EN DE

R A D E N V A N I N D I E N ,

GEARRBESTEERD

BIJ KONINKLIJK BESLUIT VAN DEN 9^{den} FEBRUARIJ 1807.

LODEWIJK NAPOLEON, door de gratie Gods en de Constitutie des Koninkrijks, Koning van Holland.

Wij hebben gearresteerd en arresteeren de navolgende

INSTRUCTIE van den Gouverneur-Generaal en de Raden van Indiën.

Art. 1.

De Gouverneur-Generaal oeffend, onder de orders van onzen Minister van Koophandel en Kolonien, het hoogste gezag uit, over alle onze Bezittingen, Forten, Comptoiren, plaatsen en ambtenaaren in Azia, mitsgaders over onze Land- en Zeemagt beöosten de Kaap de Goede Hoop, des zal een iegelijk zich aldaar bevindende, van wat rang en conditie hij zij, den Gouverneur-Generaal als deszelfs Gebieder moeten erkennen, respecteren, gehouw en getrouw zijn, en zijne bevelen opvolgen en ghoorzamen.

Art. 2.

Hij zal in het beleid der zaken van Politie en Civiele Regeering geödsisteerd zijn door den Directeur Generaal benevens de ordinaire en extra-ordinaire Raden, met den Gouverneur-Generaal uitmakende het ligchaam van de *Hooge Regeering van INDIEN*, aan welke het beleid over alle zaken, de Politieke en Civiele Regeering aangaande, is opgedragen, met volle magt en authoriteit om daaromtrent zoodanige Wetten, Reglementen, en Ordonnantien te maken, te promulgeeren en te doen excuteeren, als zij ten meeste nutte van het Rijk en deszelfs Aziatische Bezittingen zullen oordeelen te behoren, mits zich stiptelijk gedragende naar de staande orders door vorige bestuuren gesteld, voor

zoo verre die nog in kracht zijn, en die door onzen Minister van Koophandel en Kolonien bereids zijn, en verder zullen worden gesteld.

Art. 3.

Wanneer de bediening van Gouverneur-Generaal mogt komen te vaceren, zonder dat deszelfs opvolger aan den Directeur Generaal en de Raden van Indiën bekend was, zal de Directeur Generaal de functien van Gouverneur-Generaal, en de eerste ordinairis Raad de functien van Directeur Generaal dadelijk aanvaarden en provisioneel waarnemen tot dat door ons in de vervulling van het ambt van Gouverneur-Generaal zal zijn voorzien, mitsgaders het $\frac{2}{3}$ van het Tractement daar toe staande genieten, tot dat de nieuw aangestelde Gouverneur-Generaal deszelfs functien zal hebben aanvaard.

Art. 4.

Alle vacatures der bediening van ordinairis Raad zullen worden vervuld door den extra-ordinairis Raad, zijnde den oudsten in rang.

Alle vacatures van Extraordinairis Raad zullen bij voorraad kunnen worden vervuld door zoodanige Ambtenaaren als door den Gouverneur Generaal tot dat einde zullen moeten worden geëssumeerd, binnen een maand na de ontstane vacature, en zal hier van bij de allereerste gelegenheid kennis moeten worden gegeven aan onzen Minister van Koophandel en Kolonien; de geëssumeerde Raad extraordinair geniet het tractement daar toe staande, tot dat door ons in de ontstane vacature zal zijn voorzien, en de nieuw aangestelde deszelfs functien zal hebben aanvaard.

Art. 5.

Alle andere openvallende Civiele of Justitiële Ambtenaren en Bedieningen in Indiën worden vervuld, bij Resolutien van de Hooge Regeering van Indiën, genomen op de voordragten van den Gouverneur-Generaal en met observantie van de orders en Reglementen, daaromtrent gemaakt of nog te maken.

Art. 6.

Wanneer eenig Raad ordinair of extraordinair, door ziekte, afwezigheid of eenig andere oorzaak, verhinderd wordt de vergaderingen van den Gouverneur Generaal en Raden bij te wonen, en de Gouverneur

Generaal nogtans verlangde, omtrent de een of andere zaak van aangelegenheid, te hebben, het advies van de volle Raadvergadering, zal hij bevoegd zijn, daartoe te assumeeren een der voornaamste Ambtenaren, welke de raadplegingen over zoodanige zaak zal bijwonen met dezelfde magt en effect, als dengenen, in wiens plaats hij geassumeerd wordt, wettiglijk toekomt, doch zonder uit dien hoofde op eenige bezolding te kunnen aanspraak maken.

Art. 7.

De Gouverneur-Generaal is alleen bevoegd om in de vergaderingen van den Gouverneur-Generaal en de Raden van Indiën de zaken in deliberatie te brengen.

De Directeur Generaal doet alle zoodanige voorstellen tot zijn ambt betrekking hebbende, als hij noodig oordeeld. De Directeur Generaal eenig ander voorstel ofte de Raden eenig voorstel noodig oordeelende, zullen hetzelfde schriftelijk aan den Gouverneur Generaal overgeven, welke de faculteit zal hebben hetzelfde al of niet in deliberatie te leggen, doch zal niettemin het voorstel onder de officiële Stukken op het Bureau worden gedeponceerd, en in de Notulen als eene niet aangenomene propositie worden aangeteekend, en den Gouverneur-Generaal zal verplicht zijn bij zijne bijzondere correspondentie de reden van zijne verworping te melden.

Art. 8.

In alle zaken waarover bij den Gouverneur Generaal en de Raden zal worden geraadpleegd, zal de Gouverneur de adviezen vragen van alle ordinaire en extraordinaire Raden, welke daarbij tegenwoordig zijn, doch zullen de adviezen van de extraordinaire Raden bij het opmaken der conclusien niet worden gerekend, maar alleen die van den Gouverneur Generaal en de ordinaire Raden, uitgezonderd ingeval van ziekte of afwezigheid van één of meer ordinaire Raden, in welk geval de adviezen van den oudsten extraordinaire Raad of van de verdere extraordinaire Raden mede in Computatie zullen moeten komen; de stemmen stakende, zal die van den Gouverneur Generaal voor twee stemmen worden gerekend.

Art. 9.

Alle besluiten en andere verrigtingen van den Gouverneur Generaal en de Raden zullen worden uitgedrukt, als *gedaan bij den Gouverneur*

Generaal en Raden en niet anders; zij zullen, alvorens te worden gepubliceerd, ofte ten uitvoer gebragt, worden geteekend door den eerste fungerende Secretaris van de Hooge Regering; ten ordonnantie van den Gouverneur-Generaal en Raden.

Art. 10.

Alle verbonden met Aziatische Vorsten of Volken aangegaan, zullen worden geratificeerd en geteekend door den Gouverneur-Generaal, uit onzen naam en van onzentwegen: dezelve vorm zal in acht genomen worden bij eenige hernieuwing der, thans subsisteerende Tractaten, met de Aziatische Vorsten of Volken.

Art. 11.

De Gouverneur-Generaal en Raden zullen niet vermogen Oorlog te verklaren, vijandelijkheden te beginnen, ofte in eenig overeenkomst te treden tot het aandoen van Oorlog tegen eenige der Inlandsche Vorsten of Staten, ofte eenig Verbond aan te gaan, om de Bezittingen van Inlandsche Vorsten te garandeeren, zonder daartoe te zijn gelast of geauthoriseerd door den Minister van Koophandel en Colonien; uitgezonderd wanneer dadelijke toebereidselen gemaakt worden tot het plegen van vijandelijkheden of wel dadelijk vijandelijkheden begonnen zijn tegen onze bezittingen of Onderdanen in Indiën, of tegen eenige Vorsten of Staten, welke van ons afhankelijk zijn of tot welker bijstand ofte verdediging wij, uit hoofde van eenige plaatshebbende verbindtenissen, verplicht zijn, in welk geval de Gouverneur-Generaal en Raden bevoegd zullen zijn Oorlog te verklaren, vijandelijkheden te beginnen ofte verbindtenissen aan te gaan tegen zoodanig Vorst of Staat, welker dadelijk vijandelijke toebereidselen gemaakt ofte vijandelijkheden gepleegd zal hebben, des dat daarvan zal zijn uitgezonderd het verleenen van Commissien of Lettres de Marque aan Schepen of Vaartuigen, bij particulieren, uitgerust tegen Schepen, Vaartuigen, Goederen of Onderdanen van Aziatische Vorsten of Volkeren, het welks bij deze wel expresselijk wordt verboden. En zullen Gouverneur-Generaal en Raden gehouden zijn van de opgekomen troebels met dem moestern spoed kennis te geven aan den Minister van Koophandel en Colonien, met bijvoeging van volledige informatien omtrent alles wat tot zoodanig geval betrekking heeft, en verslag der redenen, welke hun bewogen hebben om daarin zoodanig te handelen.

Art. 12.

Aan de Hooge Regering van Indiën wordt gedemandeerd de uitvoer

fening van het regt om gratie of pardon te verleenen van alle misdaden, gepleegd onder de Jurisdictie van den Staat in Oostindië, en de deswegens geincurreerde straffen geheel of gedeeltelijk te remitteren en kwijt te schelden; onder de navolgende bepalingen, dat de Gouverneur Generaal, in eenig dergelyk geval oordeelende, het gedaan verzoek eenige reflexie te verdienen, hetzelfde zal brengen ter cognitie der vergadering van den Gouverneur en Raden, en die daarop zullen innemen het advies en de consideratien van het Geregts Hof van Justitie te Batavia, en bevoegd zijn om hetzelfde verzoek geheel of gedeeltelijk toetestaan, overeenkomstig het advies van hetzelfde Hof, maar wanneer daarentegen het gemelde Geregts Hof mogt zijn geadviseerd en gezegde Regering nogtans mogt vermeenen, dat zoodanig verzoek geheel of gedeeltelijk zoude behooren te worden toegestaan; ofte voor een meerder gedeelte dan waartoe het advies van het Geregts Hof strekt, de gezegde Regering dan alleenlijk zal bevoegd zijn, de surceance te continuëeren, tot dat ons goedvinden door den Minister van Koophandel en Colonien zal zijn verstaan, aan wien de Hooge Regering al de Stukken, tot zoodanige zaak behoorende, benevens het advies van het Geregts Hof en hare eigene consideratien, met de eerste bekwame gelegenheid in duplo zal moeten toezenden, blijvende in alle gevallen aan de gezegde Regering het regt om dergelyke verzoeken afteslaan, wanneer zij oordeeld zulks te behooren, al ware het dat het ingenomen advies van het Geregts Hof contrarie was liggende.

Art. 13.

De Gouverneur Generaal is bevoegd om bij eene schriftelijke order, onder deszelfs handteekening en zegel gegeven, aan zoodanige Officieren van Justitie of andren als hij geraden zal vinden, eenig persoon of personen, vordagt van eenige handeling, gevaarlijk voor de publieke rust of veiligheid der Bezittingen van den Staat, te doen nemen in verzokerde howaring; doch hij zal in zoodanige geval gehouden zijn, binnen driemaal vierentwintig uren, nadat zoodanige persoon of personen in verzekering zullen zijn genomen, in de vergadering van Gouverneur Generaal en Raden daarvan kennis te geven, en open te leggen de gronden, waarop zijn vermoeden rust, en in geval de Gouverneur Generaal en Raden zullen oordeelen dat daartoe termien wazyn zal bij besluit deze zaak worden gesteld in handen van den Advocaat Fiscaal, om daarin te handelen; zoo als zijn ambt en plicht vereischen zal; ten welken einde de gemelde persoon of personen aan den Procureur Generaal zullen worden overgeleverd, en vervolgens tegen hun voor het Geregts Hof te worden geprocedeerd als naar regten.

Ingevalle echter de Gouverneur-Generaal en Raden mogten oordeelen, dat het algemeen belang kwam te vorderen, dat eenig persoon of personen, verdagt van eenige handelingen, strekkende tot ondermijning van het publiek gezag, of tot storing der publieke rust en veiligheid, ofte uit hoofde van eenige andere oorzaak van groot gewigt of aangelegenheid, onverwijld uit de Bezittingen van den Staat in Oost-Indiën zouden behooren te worden verwijderd, zullen de Gouverneur-Generaal en Raden vermogen zoodanige persoon of personen te doen vertrekken, of des noods naar elders te verzenden, alsmede tot derzelver vertrek te stellen onder zoodanige surveillance, als noodig zal worden geoordeeld; doch zal in die gevallen daarvan en van de redenen daartoe gemoevede hebbende, met de eerste gelegenheid, in duplo' omstandig kennis worden gegeven aan onzen Minister van Koophandel en Colonien, aan welchen den Gouverneur-Generaal en Raden deswegens verantwoordelijk zullen zijn, doch nimmer in regten kunnen worden aangesproken, dan wanneer aan ons blijken mogt, dat daarin gehandeld was uit volstrekte willekeur, bijzondere vijandschap of opzettelijke onregtvaardigheid.

Art. 15. Het gezag der Raaden zal in de Bezittingen van den Staat in Oost-Indiën

En ten einde de Zaakgelastigden van onzentwegen in Indiën het noodige vermogen bezitten, om, ingeval van groote aangelegenheid en betreffende het welvaren van het Rijk, ofte het behoud onzer Aziatische Bezittingen, met nadruk en spoed daarvoor te kunnen waken, wordt hierbij vastgesteld, dat, wanneer over eenige maatregel of eenig voorstel in de vergadering van Gouverneur-Generaal en Raden, zal worden geraadpleegd, waarbij de Gouverneur-Generaal oordeelen zal; dat de belangen van het Rijk of de veiligheid of het behoud van eenige onzer voormelde Bezittingen in Indiën wezentlijk zijn betrokken, en wanneer hij Gouverneur-Generaal zal begrijpen onzen dienst en het oorbaar van den Staat te vorderen, of dat de gedaane voorstellen moeten worden aangenomen en ten uitvoer gebracht, of dat dezelve moeten worden uitgesteld of verworpen, en de meerderheid van den Raad mogt zijn van een ander gevoelen, alsdan de Gouverneur-Generaal en Raden respectivelijk de redenen van derzelver verschillende gevoelens zullen moeten in geschriften stellen, en met hunne handteekening bekrachtigen en aan elkanderen mededeelen; en dat, wanneer na eene opzettelijke overweging daarvan, een iegelijk bij zijn gevoelen mogt blijven, de Gouverneur-Generaal de magt zal hebben, het besluit optemaken overeenkomstig zijne bijzondere gevoelens; welk besluit van dezelfde kracht

en waarde zal zijn; als ware het met eenstemmigheid of meerderheid genomen, en even zoo door de Leden van den Raad en alle anderen, wien zulks zoude mogen aangaan worden gerespecteerd, gehoorzaamd en ten uitvoer gebragt of helpen brengen; doch zal de Gouverneur Generaal wegens alle zoodanigen tegen het gevoelen der meerderheid genomen besluiten en derzelve gevolgen alleen verantwoordelijk zijn.

Art. 16.

De bevoegdheid in het voorgaande artikel aan den Gouverneur Generaal gegeven, zal zich niet uitstrekken tot het nemen of uitvoeren van zoodanige besluiten; welke niet wettiglijk zouden hebben kunnen worden genomen, met concurrentie van de Raden, nochte tot het opleggen van eenige belastingen, zij zal alleen toekomen aan, en worden uitgeoeffend door den Gouverneur Generaal, na dat hij op onze aanstelling zijne functie zal hebben aanvaard, geenszins aan iemand, welke zonder zoodanige aanstelling, deze hooge bediening waarneemt.

Art. 17.

In alle gevallen, waar in de Gouverneur Generaal van de hem, bij het laatst vorige artikel gegeven magt zal hebben gebruik gemaakt, zal van al het geen, daaromtrent zal zijn voorgevallen, bij eerste bekwame gelegenheid, in duplo verslag moeten worden gedaan aan onzen Minister van Koophandel en Kolonien, met bijvoeging van alle de gewisselde consideratien en advisen.

Art. 18.

De Gouverneur Generaal en Raden van Indiën kunnen in het civiele voor geene andere Regtbank van Indiën worden geconvenieerd, dan voor het Gerechtshof.

Art. 19.

De Gouverneur Generaal vermag, zonder ons uitdrukkelijk bevel, in geenerlei geval, in Indiën gerechtelijk worden aangesproken, ofte eenige procedures van wat aard ook, tegen hem geëntameerd, ter zake van misdraad, in of buiten dezelfs officie gepleegd.

Art. 20.

De Raden van Indiën zijn zelfs na het eindigen van hunne bedie-

ningen in Indiën, wegens misdad, alleen aanspraaklijk voor het Gerechtshof te Batavia, en weemogen nimmer te worden genomen in verzekering, anders dan door middel van militair arrest, volgens bevel van den Gouverneur Generaal.

Art. 21.

Wanneer het Gerechtshof te Batavia aan den Advocaat Fiscaal zal hebben verleend eenig decreet van apprehensie tegen een Raad van Indiën, ter zake van een delict, door denzelven begaan, zal den Advocaat Fiscaal gehouden zijn zich bij besloten Missive te adresseeren aan den Gouverneur Generaal en het bekomen decreet van apprehensie, daarbij overleggende, verzoeken, dat zoodanig Raad van Indiën moge worden genomen in goede verzekering, en gesteld ter dispositie van het gemelde Gerechtshof, en zal de Gouverneur Generaal zoodanig verzoek niet weemogen te weigeren, maar gehouden zija zoodanig Raad van Indiën op de meest gewooglijkste wijze te doen nemen in militair arrest, om aan den Procureur Generaal te worden overgeleverd, ter dispositie van het voornoemd Gerechtshof.

Art. 22.

De Gouverneur Generaal en de Raden van Indiën houden derzelver gewone residentie te Batavia, op het eiland Groot-Java, of in den omtrek dezer Hoofdplaats en deszelfs onderhorigheden; de Gouverneur Generaal is bevoegd, zulks in buitengewoone omstandigheden nodig oordeelende, den zetel van het Gouvernement, voor een tijd te verplaatsen naar eenig ander gedeelte van het eiland Java, en zija de Raden ordinair en extraordinair in zoodanig geval gehouden zich derwaarts te begeven, op requisitie van den Gouverneur Generaal.

Art. 23.

De Gouverneur Generaal, nodig oordeelende zich in persoon naar eenig ander gedeelte van het eiland Java te begeven, zonder den Raad, zal aldaar die zelfde magt en dat zelfde gezag oefenen als te Batavia, met den Raad, en indien hij nodig oordeelt eenig bevelen of instructien te geeyen, het zij aan den Raad te Batavia, het zij aan eenige andere Geconstituëerde Magten of Ambtenaaren, door geheel Indiën, waar toe hij te Batavia met en benevens den Raad bevoegd zoude zijn, zal een iegelijk gehouden zija dezelve bevelen of instructien te gehoorzamen, en zich daarnaar te gedragen, doch zal hij deswegens alleen verantwoordelijk zija.

Art. 24.

Wanneer de Gouverneur Generaal zich naar eenig ander gedeelte van het eiland Java zal begeeven zonder den Raad, zal den Directeur Generaal geauthoriseerd zijn, om gedurende de afwezigheid van den Gouverneur Generaal, als Luitenant Gouverneur, met de verdere Raden de politieke en civiele regeering uit te oefenen, op dezelfde wijze en niet anders als dezelve volgens den inhoud van deze Instructie uitgeoeffend mag worden door iemand, de bediening van Gouverneur Generaal, in cas van vacature, provisioneel waarnemende.

Art. 25.

Alle vorige Instructien voor den Gouverneur Generaal en de Raden van Indien, voor zoo verre dezelve met den inhoud dezer Instructien mogten strijden, worden bij dezen gehouden voor vernietigd.

Gegeven in ons Koninklijk Paleis in den Haag, den 9 Februarij van het jaar 1807, en van onze Regeering het eerste.

(getekend) L O U I S.

(Onderstond) Wegens den Koning

Den Minister Secretaris van Staat

(getekend) W. F. R o ë L L.

VIII.

REGLEMENT

OP HET

BELEID VAN DE REGERING, HET JUSTITIE-
WEZEN, DE CULTUUR EN DEN HANDEL IN
'S LANDS AZIATISCHE BEZITTINGEN,

GEARRESTEERD DOOR

ZIJNE KONINKLIJKE HOOGHEID, DEN SOUVEREINEN VORST

DER

VEREENIGDE NEDERLANDEN,

DEN 3^{den} JANUARIJ 1815.

Behoort bij het besluit van 3 Januarij 1815, n°. 48.

Litt. A.

REGLEMENT op het beleid van de Regering,
het Justitie-wezen, de Cultuur, en den Handel
in 's Lands Aziatische Bezittingen.

Artikel 1.

Het Hoogst Uitvoerend Gezag over alle 's lands bezittingen, forten, etablissementen en ambtenaren, in Azia, zal gevestigd zijn in den persoon van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indie, die tevens zal zijn Opperbelhebber over de land- en zeemagt aldaar; des zal een iegelijk zich, in die gewesten bevindende, van wat rang of staat hij zij, Denzelve als zoodanig moeten erkennen, respecteren, gehou en getrouw zijn, en zijne bevelen opvolgen en gehoorzamen.

Art. 2.

Hij zal in het beleid der zaken van policie en civiele regering geadsisteerd worden, door vier Raden, welke zitting zullen nemen, naar den tijd hunner aanstelling, en met den Gouverneur-Generaal uit maken het ligchaam van de Hooge Regering van Nederlandsch Indie; aan welke het beleid van alle zaken, de policie en civiele regering aangaande, is opgedragen; met volle magt en autoriteit, om, daaromtrent zoodanige wetten, reglementen en ordonnantien te maken, te promulgeren, en te doen executeren, als zij ten meesten nutte van den Staat en deszelfs Aziatische Bezittingen, met in achtneming der bepalingen van dit reglement, zullen oordeelen te behooren.

*

Deze Hooge Regering van Indie is den Souverein rekening en verantwoording schuldig van alle hare verrigtingen, aangaande de policie en civiele regering, mitsgaders 's lands financiën, goederen en domeinen, in Azia, als mede van alle onderhandelingen met vreemde of inlandsche vorsten en volken, en generalijk van alle zaken, tot deszelfs beleid en directie staande.

De Gouverneur-Generaal is den Souverein insgelijks wegens deszelfs verrigtingen verantwoordelijk als Opperbevelhebber, over de land- en zeemagt.

De gemelde Hooge Regering van Nederlandsch Indie, mitsgaders de Gouverneur-Generaal als Opperbevelhebber van de land- en zeemagt aldaar, zijn mitsdien gehouden te gehoorzamen, te executeren en te doen executeren alle zoodanige orders als hun door den Souverein omtrent alle de voorschreven onderwerpen, mitsgaders de particuliere vaart en handel op en in de Aziatische Bezittingen zullen toekomen.

Van het verhandelde in elke zitting van de meergemelde Hooge Regering als mede van de verrigtingen van den Gouverneur-Generaal buiten den Raad, zullen afzonderlijke verbalen gehouden en kopijen van dezelve, mitsgaders van de bijlagen daar toe behoorende, alle zes maanden per duplikaat overgezonden worden aan het Departement van Koophandel en Kolonien; welke voorzorg van overzending per duplikaat en bij onderscheidene scheeps-gelegenheden zal worden in acht genomen ten aanzien van alle stukken en papieren, de administratie der Oost-Indische Bezittingen betreffende, welke het noodzakelijk zijn zal, ter kennisse van den Souverein of van het Departement van Koophandel en Kolonien, te brengen.

Art. 3.

De Gouverneur-Generaal en Raden van Nederlandsch Indie moeten zijn geboren in de Nederlanden, of in eene van 's lands volkplantingen of bezittingen, of geene inboorlingen zijnde, genaturaliseerd zijn; ook moeten zij den vollien onderdom van dertig jaren bereikt hebben.

Art. 4.

De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indie wordt door den Souverein benoemd.

Art. 5.

Gedurende de vijf eerste jaren, na de aanvaarding van zijn ambt;

vermag de Gouverneur-Generaal hetzelfde niet te resigneren, noch zijn ontslag te nemen, zonder de uitdrukkelijke toestemming van den Souverein.

Art. 6.

Bij vacature door sterfgeval of resignatie of uit eenigen anderen hoofde, wordt hij dadelijk door den Luitenant-Gouverneur of door zoodanigen persoon als tot de opvolging door den Souverein mogt gedespiceerd zijn, vervangen.

Art. 7.

Wanneer de bediening van Gouverneur-Generaal mogte komen te vaceren, zonder dat deszelfs provisionele opvolger, aan de Raden van Indie bekend was, zullen zij in handen van den Raad, in rang volgende op den Gouverneur-Generaal, en deze in handen van den volgende Raad afleggen den eed, dat zij tot de provisionele vervulling dezer bediening zullen stemmen zoodanige der andere Raden, welke zij in gemoede daartoe den geschiktsten zullen oordeelen, buiten zich stellen, en vervolgens elk hunne stem bij een besloten briefje ter hand stellen aan den Secretaris der vergadering, welke deze briefjens in eene beslotene bus zal verzamelen, en vervolgens aan den jongsten Raad ter hand stellen, om door denzelfden in de volle vergadering te worden geopend, en met luider stemme gelezen; en zal de persoon, welke alzoo blijken zal, bij de meeste stemmen verkozen te zijn, ofte bij staking der stemmen de eerste in rang, de bediening van Gouverneur-Generaal dadelijk aanvaarden, en het tractement daar toe staande, genieten, tot dat de Souverein daar in zal hebben voorzien en de nieuw aangestelde Gouverneur-Generaal deszelfs functien zal hebben aanvaard.

Art. 8.

De leden van den Raad vermogen geen zitting te hebben, noch aan het hoofd geplaatst te worden van eenige kollegien of departementen van administratie.

Art. 9.

Alle vacatures in den Raad zullen worden vervuld door zoodanige ambtenaren uit de eerste klasse als door den Gouverneur-Generaal in Rade tot dat einde provisioneel, zullen moeten worden geroepen; bin-

nen eene maand na de ontstane vacature; en zal hiervan bij de eerste bekwame gelegenheid kennis moeten worden gegeven aan het Departement van Koophandel en Koloniën, ten einde daarin door den Souverein zoude kunnen worden voorzien, het zij door de confirmatie des reeds geroepenen of door aanstelling van eenig ander persoon.

Art. 10.

Wanneer eenig lid van den Raad door ziekte, afwezendheid of enige andere wettige oorzaak verhinderd wordt de vergaderingen van den Gouverneur-Generaal en Raden bij te wonen en de Gouverneur-Generaal nogtans verlangde omtrent eene of andere zaak van aangelegenheid te hebben het advies van eene volle Raadsvergadering, zal hij bevoegd zijn, daartoe te assumeren een persoon uit de eerste klasse der ambtenaren, welke de raadplegingen over zoodanige zaak zal bijwonen, met dezelfde magt en effect, als de gene in wiens plaats hij geassumeerd wordt, wettiglijk toekomt, doch zonder uit dien hoofde op eenige bezoldiging te kunnen aanspraak maken, en zonder personeel of in *officio* bij de zaak in deliberatie te mogen zijn geïnteresseerd.

Art. 11.

De Gouverneur-Generaal en de Raden van Nederlandsch Indie, zullen in derzelver vergaderingen het eerst in overweging nemen, de zaken, welke door den Gouverneur-Generaal zullen worden voorgesteld.

De Gouverneur-Generaal is bevoegd de voorstellen, welke door de Raden gedaan worden, in overweging te brengen, terstond ofte in de eerstvolgende vergadering, naar mate hij zulks dienstig zal oordeelen; langer vermag hij zulks niet uit te stellen, zonder toestemming van den genen, die het voorstel gedaan heeft.

Art. 12.

In alle zaken, waarover bij den Gouverneur-Generaal en Raden zal worden geraadpleegd, zal de Gouverneur-Generaal de adviezen vragen van de Raden, welke daarbij tegenwoordig zijn, en zal de geassumeerde Raad of Raden, bij het opmaken der conclusien, stem hebben; de stemmen stakende, zal die van den Gouverneur-Generaal voor twee worden gerekend.

Art. 13.

Alle besluiten en andere verrigtingen van den Gouverneur-Generaal en Raden van Nederlandsch Indie, zullen worden uitgedrukt als *gedaan bij den Gouverneur-Generaal in Rade*, en niet anders; zij zullen alvorens te worden gepubliceerd ofte ter uitvoer gebragt, worden geteekend door den Secretaris *ter Ordonnantie van den Gouverneur-Generaal in Rade*.

Art. 14.

Alle verbonden met Aziatische Vorsten of volken, zullen in naam van den Souverein worden aangegaan, door den Gouverneur-Generaal in Rade. Dezelfde form zal in acht genomen worden bij eenige hernieuwing der thans subsisterende tractaten met de Aziatische Vorsten of volken.

Art. 15.

De Gouverneur-Generaal in Rade zal niet vermogen oorlog te verklaren, vijandelijkheden te beginnen, ofte in eenige overeenkomst te treden, tot het aandoen van oorlog tegen eenige der inlandsche Vorsten of Staten, ofte eenig verbond aan te gaan, om de bezittingen van inlandsche Vorsten of Staten te garanderen, zonder daartoe te zijn gelast of geautoriseerd, uitgezonderd wanneer dadelijke vijandelijkheden gemaakt worden tot het plegen van vijandelijkheden, of wel dadelijk vijandelijkheden begonnen zijn tegen de Regering van 's Lands Aziatische Bezittingen, of tegen eenige Vorsten of Staten, afhankelijk van gemelde Regering, of tot welker bijstand of verdediging, dezelve, uit hoofde van eenige plaats hebbende verbindtenissen, verplicht is, in welk geval de Gouverneur-Generaal in Rade bevoegd zal zijn in naam van den Souverein oorlog te verklaren, vijandelijkheden te beginnen, ofte verbindtenissen aan te gaan tegen zoodanigen Vorst of Staat, welke dadelijk vijandelijke toebereidselen gemaakt, ofte vijandelijkheden gepleegd zal hebben, doch gehouden zijn, daarvan met den meesten spoed kennis te geven aan meergemeld departement, met bijvoeging van volledige informatien omtrent alles, wat tot zoodanig geval betrekking, en verslag der redenen, welke hem bewogen hebben, om daarin zoodanig te handelen.

Art. 16.

Aan de Hooge Regering van Nederlandsch Indie, wordt *gedeman-*

deerd in naam van den Souverein, de uitoefening van het regt om gratie of pardon te verleenen, van alle misdaden, gepleegd onder de jurisdictie van 's Lands Aziatische Bezittingen en de deswege geïncurreerde straffen geheel of gedeeltelijk te remitteren en kwijt te schelden, onder de navolgende bepalingen, dat wanneer het verzoek om gratie betrekking heeft tot eene misdaad, staande ter cognitie van het Hoog Gerechtshof, of van eene sententie bij hetzelfde gegeven, en de Gouverneur-Generaal in Rade oordeelt dat hetzelfde eenige reflectie verdient, hij daarop zal innemen het advies en de consideratien van hetzelfde Hoog Gerechtshof, doch dat wanneer het verzoek om gratie betrekkelijk is tot eene misdaad, waarvan de cognitie toekomt aan een der andere Geregten, of tot een vonnis door dezelve gegeven, de Gouverneur-Generaal in Rade altijd, en derhalve ook dan, wanneer hij mogt begrijpen, dat hetzelfde geene overweging verdient, daarop het advies en de consideratien van het Hoog Gerechtshof zal innemen.

En zullen, in gevalle waar de Hooge Regering tegen het advies van het Hoog Gerechtshof, van het regt van gratie of remissie mogt hebben gebruik gemaakt, de stukken daartoe betrekkelijk overgezonden en met de opgave van de gronden en motiven van het genomen besluit, door middel van het Departement van Kophandel en Koloniën, ter kennis van den Souverein gebracht worden; blijvende daarentegen aan de Hooge Regering de volle bevoegdheid om de bedoelde verzoeken af te slaan, al ware het daarop ingenomen advies van het Hoog Gerechtshof gunstig.

Art. 17.

De Gouverneur-Generaal is bevoegd, om bij eene schriftelijke order, onder deszelfs handteekening en zegel gegeven, aan zoodanige officieren van justitie of andere als hij geraden zal vinden, eenig persoon of personen; verdacht van eenige handeling, gevaarlijk voor de publieke rust of veiligheid van 's lands Aziatische Bezittingen, te doen nemen in verzekerde bewaring, doch hij zal in zoodanig geval gehouden zijn, binnen drie maal vier-en-twintig uren, na dat zoodanig persoon of personen in verzekering zullen zijn genomen, in de vergadering van Gouverneur-Generaal en Raden daarvan kennis te geven, en open te leggen de gronden, waarop zijn vermoeden rust. En ingeval de Gouverneur-Generaal in Rade mogte oordeelen, dat daartoe termen waren, zal bij besluit deze zaak gesteld worden in handen van den Procureur-Generaal, om daarin te handelen zoo als zijn ambt en pligt vereischen zal; te welken einde de gemelde per-

soon of personen, aan den Procureur-Generaal zullen worden overgeleverd, om vervolgens tegen hen, voor het Hoog Gerechtshof te worden geprocedeerd als naar regten.

Art. 18.

Ingevalle echter de Gouverneur-Generaal in Rade mogte oordeelen, dat het algemeen belang kwam te vorderen, dat eenig persoon of personen, verdacht van eenige handelingen, strekkende tot ondermijning van het publiek gezag, of tot storing van de publieke rust en veiligheid, onverwijd uit 'slands Aziatische Bezittingen zouden behooren te worden verwijderd, zal de Gouverneur-Generaal in Rade vermogen zoodanig persoon of personen te doen vertrekken, of, des noods, op te zenden naar Europa, als mede hen, tot op derzelver vertrek, te stellen onder zoodanige surveillance, als hij noodig zal oordeelen, doch zal in die gevallen aan hem gelaten worden een tijd, door Gouverneur-Generaal in Rade te bepalen, ten einde orde op zijne zaken te stellen; blijvende inmiddels onder surveillance, en voorts daarvan en van de redenen, daartoe gemoveerd hebbende, met de eerste gelegenheid, omstandig kennis moeten worden gegeven aan het Departement van Koophandel en Kolonien, ten einde die zaak te brengen ter finale dispositie van den Souverein, aan wien de Gouverneur-Generaal in Rade deswege verantwoordelijk is; doch zonder ooit in regten te kunnen worden aangesproken, dan wanneer blijken mogte, dat daarin gehandeld was uit volstreckte willekeur, bijzondere vijandschap of opzettelijke onregtvaardigheid.

Art. 19.

De magt in de voorgaande twee artikelen aan den Gouverneur-Generaal afzonderlijk, en den Gouverneur-Generaal in Rade gegeven, strekt zich niet uit tot de personen van den president en verdere leden van het Hoog Gerechtshof, welke niet in hunne functien zullen kunnen worden gesuspendeerd, noch ten hunnen opzichte in enig geval vermogen te worden geprocedeerd, op eenige andere wijze, dan bij dit reglement is vastgesteld.

Art. 20.

En ten einde de Uitvoerende Magt in 's Lands Aziatische Bezittingen het noodige vermogen hebbe, om in geval van groote aangelegenheden en betreffende het welvaren van het moederland of het behoud der be-

zittingen, met nadruk en spoed daar voor te waken, wordt hierbij vastgesteld, dat wanneer over eenige maatregel of eenig voorstel in de vergadering van den Gouverneur-Generaal in Rade zal worden geraadpleegd, waarbij de Gouverneur-Generaal oordeelen zal, dat de belangen van het moederland of de veiligheid of het behoud van eenige der Aziatische Bezittingen in gevaar zijn, en wanneer hij Gouverneur-Generaal zal begrijpen de dienst en het oirbaar van den Lande te vorderen, of dat de gedane voorstellen moeten worden aangenomen en ten uitvoer gebracht, of dat dezelve moeten worden uitgesteld of verworpen, en de meerderheid van den Raad mogte zijn van een ander gevoelen, als dan de Gouverneur-Generaal en de Raden, respectvelijk de redenen van derzelver verschillende gevoelens, zullen moeten in geschriften stellen; en met hunne handteekening bekrachtigen en aan elkander mededeelen, en dat wanneer, na eene opzettelijke overweging daarvan een iegelijk bij zijne gevoelens mogte blijven, de Gouverneur-Generaal de magt zal hebben het besluit op te maken, overeenkomstig zijn bijzonder gevoelen; welk besluit van dezelfde kracht en waarde zal zijn, als ware het met eenstemmigheid of meerderheid genomen, en even zoo door de leden van den Raad en alle andere wien zulks zoude mogen aangaan, worden gerespecteerd en gehoorzaamd, ten uitvoer gebracht of helpen brengen, doch zal de Gouverneur-Generaal wegens alle zoodanige, tegen het gevoelen der meerderheid genomen besluiten, en derzelver gevolgen alleen verantwoordelijk zijn.

Art. 21.

De bevoegdheid in het voorgaande artikel aan den Gouverneur-Generaal gegeven, zal zich niet uitstrekken tot het nemen of uitvoeren van zoodanig besluit, welke niet wettiglijk zoude hebben kunnen worden genomen, met concurrentie van de Raden, nochte tot het opleggen van eenige belastingen; zij zal alleenlijk toekomen aan, en kunnen worden uitgeoefend door den Gouverneur-Generaal, na dat hij, op aanstelling van den Souverein, zijne functien zal hebben aanvaard, geenszins aan en door iemand, welke, zonder zoodanige aanstelling, die hooge bediening *ad interim* waarneemt.

Art. 22.

In alle gevallen waarin de Gouverneur-Generaal van de hem bij het 20de artikel gegeven magt, zal hebben gebruik gemaakt, zal van al het geen daaromtrent zal zijn voorgevallen, bij eerste bekwame gele-

genheid verslag moeten worden gedaan aan het meergeïmelde departement, met bijvoeging van alle de gewisselde considerationen en adviſen, ten einde die te brengen ter kennis en approbatie van den Souverein.

Art. 23.

De Gouverneur-Generaal en Raden kunnen in het civiele voorgeens andere regtbank in Indië worden geconvenieerd, dan voor het Hooge Gerechtshof.

Art. 24.

De Gouverneur-Generaal vermag in geenerlei geval in Indië geregteijk worden aangesproken ofte eenige procedures van wat aard ook tegen hem worden geëntameerd, ter zake van misdaad in- of buiten deszelfs officie gepleegd, maar zullen alle zoodanige actien, naar aanleiding van art. 105 der grondwet, voor den Hoogen Raad der Vereenigde Nederlanden; moeten geïnstitueerd worden.

Art. 25.

De Raden van Indië zijn, zelfs na het eindigen van hunne bediening in Indië, wegens misdaad alleen aansprakelijk voor het Hooge Gerechtshof, en vermogen nimmer te worden genomen in verzekering, anders dan door middel van militair arrest, volgens bevel van den Gouverneur-Generaal.

Art. 26.

Wanneer het Hooge Gerechtshof aan den Prokureur-Generaal zal hebben verleend eenig decreet van apprehensie tegen een Raad van Indië; ter zake van een delict door denzelven begaan, zal de Prokureur-Generaal gehouden zijn, zich bij beslotene missive te adresseren aan den Gouverneur-Generaal, en het bekomen decreet van apprehensie daarbij overleggende, verzoeken, dat zoodanigen Raad van Indië moge worden genomen in goede verzekering, en gesteld ter dispositie van het gemelde Gerechtshof; en zal de Gouverneur-Generaal dat verzoek niet vermogen te weigeren, maar gehouden zijn onmiddellijk zoodanigen Raad van Indië op de meest gevoegelijke wijze te doen nemen in militair arrest, om aan den Prokureur-Generaal te worden overgeleverd, ter dispositie van het Hooge Gerechtshof.

Art. 27.

De Gouverneur-Generaal en Raden houden dezelve gewone residentie te *Batavia*, of in den omtrek dezer hoofdplaats. De Gouverneur-Generaal is bevoegd; zulks in buitengewone omstandigheden noodig oordeelende, den zetel van het Gouvernement te verplaatsen naar eenig ander gedeelte van het eiland *Java*; en zijn de Raden in zoodanig geval gehouden zich derwaarts te begeven op requisitie van den Gouverneur-Generaal.

Art. 28.

De Gouverneur-Generaal noodig oordeelende zich in persoon naar eenig ander gedeelte van het eiland *Java* te begeven, zonder den Raad; zal aldaar die zelfde magt, en dat zelfde gezag oefenen als te *Batavia*, met den Raad; en indien hij noodig oordeelt eenige bevelen of instructie te geven; het zij aan den Raad te *Batavia*, het zij aan eenige andere geconstitueerde magten of ambtenaren door geheel Nederlands Indie, waartoe hij te *Batavia* met en benevens den Raad bevoegd zoude zijn, zal een iegelijk gehouden zijn, dezelve bevelen of instructien te gehoorzamen; en zich daarnaar te gedragen; doch zal hij alleen deswege verantwoordelijk zijn.

Art. 29.

Wanneer de Gouverneur-Generaal zich naar eenig ander gedeelte van het eiland *Java* zal begeven, zonder den Raad, en er geen Luitenant Gouverneur door den Souverein, aangesteld te *Batavia*, aanwezig is, zal zoodanig lid van den Raad als hij tot dat einde zal benoemen, geautoriseerd zijn, om, gedurende zijne afwezigheid, als Luitenant-Gouverneur, met de verdere Raden, de politicke en civiele regering uitte oefenen, op dezelfde wijze, en niet anders dan dezelve volgens den inhoud van dit reglement uitgeoefend mag worden door iemand de bediening van Gouverneur-Generaal, in cas van vacature *ad interim* waarnemende.

Art. 30.

De Gouverneur-Generaal oefent alleen het opperbevel uit, over de land- en zeemagt in Oost-Indie; alle zee- of land-officieren zich aldaar bevindende, zijn gehouden, zonder eenige tegenspraak, deszelfs orders te respecteren en te gehoorzamen; en door hunne onderhoorij-

gen te doen eerbiedigen en gehoorzamen, en geen derzelve in het aller minste te contrariëren of dulden dat dezelve orders door iemand der onderhoorigen gecontrarieerd worden.

Aan denzelve zal mitsdien worden afgegeven eene acte als Generaal en Admiraal *en Chef* over de land- en zeemagt in Azia. — Hij is bevoegd, om in cas van oorlog, tusschen de Vereenigde Nederlanden en eenige andere Mogenheid, in naam van den Souverein, *commissien of lettres de marques* te verleenen aan schepen bij particulieren uitgerust.

Het bestuur over alles wat tot verdediging van 's lands Aziatische Bezittingen ofte afbreuk van den vijand dienen kan, is aan hem overgelaten, met advies van zoodanigen zee- of land-officier, als hij zal goedvinden deswege te raadplegen, onder zijne persoonlijke verantwoordelijkheid. Alleenlijk zal hij niet met den vijand vermogen te capituleren over 's lands Aziatische Bezittingen ofte eenig gedeelte derzelve, zonder zulks alvorens te hebben gebragt ter deliberatie van de Hooge Regering, en daartoe door een wettiglijk genomen besluit van den Gouverneur-Generaal in Rade te zijn geautoriseerd, zonder dat hij in dit bijzonder geval van de bevoegdheid, hem bij het 20ste artikel gegeven, gebruik zal kunnen of mogen maken.

Art. 31.

De administratie der finantien en domeinen zal worden toebetrouwd aan eenen daartoe bijzonderlijk bestemden Raad of Administrateur, met adsistentie van de verdere benoodigde ondergeschikte personen.

Art. 32.

Deze Raad of Administrateur zal, onder het oppergezag van den Gouverneur-Generaal in Rade belast zijn met het algemeen toezigt over de finantien, domeinen en goederen van 's lands Aziatische Bezittingen, en alles wat daartoe betrekking heeft; inzonderheid ook over de onderscheidene cultures van de voortbrengselen des lands, en over de ambtenaren tot de beheering, administratie, bewaring en aflevering van gelden, producten of andere goederen, mitsgaders tot de directie over de houtbosschen geëmployeerd wordende; alles navolgens zoodanige orders en instructien, als daartoe zullen worden beraamd en vastgesteld.

Art. 33.

In verband met de opgegeven directie zullen nog bijzondere admi-

nistraties kunnen worden daargesteld over de koffij-teelt, over de houtbosschen en over de wegen, bruggen en posterijen; alles volgens nader te maken instructien.

Art. 34.

Er zal te *Batavia* zijn eene Algemeene Rekenkamer, bestaande uit een genoegzaam aantal leden en een secretaris, aan welker contrôle en onderteekening alle betalingen van gelden, en ook zoo veel mogelijk; alle afleveringen van goederen te *Batavia* moeten worden onderworpen, om in de rekening der comptabelen of administrateurs geleden te worden; zullende deze Rekenkamer wijders belast zijn met het onderzoek en de confrontatie van alle boeken van rekening of administratie van gelden of goederen, welke op *Batavia* en op de andere 's lands Aziatische Bezittingen gehouden worden, alles navolgens zoodanige orders en instructien als te dien opzigten zullen worden be-raamd en vastgesteld; blijvende de post van Visitateur-Generaal, als mede het Kantoor-Generaal afgeschafft.

Art. 35.

De Rekenkamer voornoemd zal van alle zaken, ter harer cognitie staande, jaarlijks eenen staat doen formeren en denzelven; benevens de daartoe behoorende bijlagen; mitsgaders hare consideratien, over de, in dien staat en bijlagen behandelde zaken, en eene opgave der in gebreken gebleven ambtenaren, overbrengen ter vergadering van de Hooge Regering, welke verplicht is, dat alles; met zijne consideratien voorzien, over te zenden aan het Departement van Koophandel en Kolonien.

Art. 36.

Het politiek bestuur op elk der onderhoorige Aziatische Bezittingen en Etablissementen, zal op den meest eenvoudigen voet, en zoo veel de omstandigheden zullen toelaten, worden ingerigt, in den geest van het geen omtrent de regering en het algemeen bestuur derzelve bezittingen bij dit reglement is bepaald.

Art. 37.

Alle ambtenaren worden zoodanig bezoldigd, dat zij naar de gelegenheid der plaatse, volgens hunnen rang en karakter ordenlijk kun-

nen bestaan. Zij dragen daarvan jaarlijks een gering gedeelte bij, om te strekken tot een fonds tot ondersteuning van behoeftige weduwen en weezen van ambtenaren, zoo lange dezelve in Indie verblijven. Hunne bezoldigingen kunnen in geen geval aan eenige andere belasting hoegenaamd, van wat aard ook, worden onderhevig gemaakt. Het bezigen van middelen om zich onwettige inkomsten te verschaffen; alle geld-aspersingen of concussien in het algemeen, en in het bijzonder ten aanzien van den inlander, worden volgens alle rigueur van wetten, zelfs naar exigentie van zaken, met den dood gestraft.

Art. 38.

Niemand, hoe ook genaamd, die eenig meerder of minder gezag in Oost-Indie bekleedt, vermag van een ander onder deszelfs gebied, gehoorzaamheid, ofte directie staande, of aan welke hij gehoorzaamheid verschuldigd is, eenige giften of gaven, of geschenken te geven of te ontvangen, directelijk of indirectelijk, of te dulden, dat dit door zijne huisvrouw, kinderen, huisbedienden of iemand van zijntwege geschiede, op pene dat de gevers of aannemers van zoodanige giften, gaven of geschenken, zullen gehouden worden zich aan onbehoorlijke extorsie te hebben schuldig gemaakt, en als zoodanig naar de gestrengheid der wetten zullen worden gestraft.

Art. 39.

Alle civiele ambten (uitgezonderd de hooge bedieningen van Gouverneur-Generaal en de Raden van Indiën, mitsgaders van den president en de leden van het Hoog Geregts-hof, en die, welke door Javanen of andere inlanders worden bekleed) zullen, naarmate van derzelve aanlegenschap en inkomsten, worden verdeeld in vier klassen. Geen ambtenaar tot dezelve klassen behoorende, kan tevens zijn lid van de Hooge Regering van Nederlandsch Indië, ofte den titel daarvan voeren. Geene vacatures van ambten zullen worden vervuld uit ambtenaren van eene mindere klasse dan de naastvolgende.

Art. 40.

Alle vacatures van ambten tot eenige der voormelde vier klassen behoorende, worden vervuld door den Gouverneur-Generaal in Rade, op de daartoe staande tractementen en emolumenten, de ambtenaren van de vierde klasse definitieflijk, doch die der eerste, tweede en derde klasse onder approbatie van den Souverein.

Geen ambtenaar vermag het ambt, waartoe hij bevorderd wordt, te weigeren, op pene van vervallen te zijn van dat, hetwelk hij dadelijk bekleedt.

De rangen der ambtenaren regelen zich naar de klassen tot welke zij behooren, en naar de orde in welke de ambten tot elke klasse behorende, zullen zijn gerangschikt.

Art. 41.

Geen ambtenaar tot de voorsz. vier klassen behorende, nochte ook de klerken kunnen hunne ambten en bedieningen anders bezitten, dan tot kennelijk wederzeggens toe, het zij zulks geschiede van wege den Souverein door het Departement van Koophandel en Kolonien, of door den Gouverneur-Generaal in Rade.

Art. 42.

De Gouverneur-Generaal heeft de magt om in enkele gevallen, om goede redenen, en wanneer hij zal oordeelen zulks te kunnen geschieden, zonder nadeel van 's lands dienst, voor een' bepaalden tijd verlof te geven aan civiele of militaire ambtenaren, om zich naar Europa of elders te begeven, en om de noodige schikkingen te maken, tot de waarneming van derzelver bedieningen, gedurende hunne afwezendheid.

Art. 43.

Alle militaire bevelhebbers den Staat ter zee of te land in Indië dienende, ontvangen aldaar geene andere bevelen, dan die van den Gouverneur-Generaal.

Art. 44.

Alle civiele ambtenaren in Oost-Indië, zullen bij hunne aanstelling, alvorens in functie te treden, gehouden zijn, in handen van den Gouverneur-Generaal in Rade, ofte op de onderhoorige Aziatische Bezittingen, in handen van den persoon welke aldaar het gezag zal voeren, behalve den eed van trouwe, en die tot derzelver respectieve bedieningen staande afteleggen, den eed van purge; en zullen alle de genen die bevonden zullen worden daartegen of ook tegen het bepaalde bij art. 37 en 38 gehandeld te hebben, onder wat titel of pretext het zoude mogen wezen, niet alleen *de facto* van hun voorschreven ambt vervallen zijn, maar boven dien verklaard worden infaam en inhabel om

ooit in 's lands dienst te worden geemploijeerd; welke straffen mede zullen incurreren de genen, welke zoodanig geld of geldswaarde genoten hebben, en bovendien gemulcteed worden voor de drie dubbele waarde van het genotene.

Art. 45.

De Gouverneur-Generaal en Raden van Indie, en de verdere ambtenaren van alle klassen welken zulks bij hunne respectieve instructien mogt worden ontzegt, zullen zich met de meeste naauwgezetheid, van allen handel en van alle aandeel en commerciële speculatie, het zij voor eigen rekening, het zij als zaakgelastigden van anderen, moeten onthouden, sub pene van het door hen bekleede ambt te moeten verlaten.

Art. 46.

Er zal alomme in Indie regt gesproken worden uit naam en van wege den Souvereinen Vorst der Vereenigde Nederlanden.

Art. 47.

Er zal een Opperste Gerechtshof worden ingesteld, onder den naam van *Hoog Gerechtshof van Nederlandsch Indie*.

Het zelve zal bestaan uit negen leden, eenen aanblijvenden president daar onder begrepen en geadsisteerd worden door eenen griffier en adjunct-griffier.

Het regt der Hooge Overheid zal bij het zelve worden waargenomen door eenen procureur-generaal.

Art. 48.

De president, leden, procureur-generaal en griffiers, moeten zijn geboren in de Nederlanden of in eene der Nederlandsche Bezittingen buiten Europa, wel verstaande dat naturalisatie gelijk regt geeft als de geboorte in Nederland of in die bezittingen.

Art. 49.

De president zal den ouderdom van dertig, de leden en griffier zullen dien van vijf en twintig, de adjunct-griffier die van twee en twintig en

de procureur-generaal dien van acht en twintig jaren ten vollen hebben moeten bereikt, ook zullen zij allen in rechten moeten gegradueerd zijn.

Art. 50.

Zij mogen geene andere ambten of bedieningen bekleeden, noch eenigen koophandel drijven, of deel hebben in dien van anderen; zij mogen niet zijn pachters van eenig financieel middel, noch medestanders, borgers of contra-borgers van dezelve. Zij mogen geen zaakgelastigden zijn van iemand binnen of buiten de Indische Bezittingen woonachtig. Zij mogen tot geen andere permanente ambten, of bedieningen benoemd worden, zonder uitdrukkelijke toestemming van den Souverein.

Art. 51.

Bij vacature van eene der voorschrevene bedieningen, zal dezelve *ad interim* worden waargenomen door den genen welke door den Gouverneur-Generaal in Rade daartoe zal worden geautoriseerd, uit eene nominatie van drie personen, door het Gerechtshof te formeren, en zulks tot dat de Souverein daaromtrent sinaallijk zal gedisponeerd hebben.

Art. 52.

De president of eenig lid zijne demissie nemende, binnen den tijd van tien jaren, nadat hij in het Hof zal hebben sessie genomen, verliest daardoor alle uitzigt op pensioen of andere gunsten, op welke hij anders zoude hebben kunnen aanspraak maken.

Art. 53.

De leden van het Hooge Gerechtshof zich aan eenige misdaad, het zij in *officio*, of daar buiten, schuldig makende, zijn deswege alleen voor hetzelve Hof actionabel. Zij kunnen door geene politieke dispositie van eenige geconstitueerde magt in Indje, anders dan op voordragt van het Hof zelve, in geval bij het volgende artikel omschreven, in hunne functien geschorst of van hunne bedieningen ontzet worden.

Art. 54.

Wanneer het Hof oordeelt, dat eenig lid, uit hoofde van een

op hetzelfde liggende blaam van beschuldiging, in deszelfs functien voor eenigen tijd niet zou behooren te worden gecontinueerd, zal het Hof zulks aan den Gouverneur-Generaal in Rade voordragen, welke de bevoegdheid hebben zal, om, in dit buitengewoon geval, de zaak daartoe gedisponeerd zijnde, zoodanig lid in deszelfs bediening te surcheren, met kennisgeving aan het Hof.

Art. 55.

Zoodra eenig lid wegens misdaad geregteijk zal zijn beschuldigd, is het Hof gehouden daarvan dadelijk aan den Gouverneur-Generaal in Rade kennis te geven. Bij alle regtspleging deswege te houden, zal een commissaris van wege het Gouvernement in Indie tegenwoordig zijn, alleenlijk om te zien en te hooren, en zonder daarbij eenigen invloed te mogen oefenen, veelmin eene adviserende of concluderende stem te hebben.

Art. 56.

Het Hooge Geregts-hof zal het toezigt hebben en houden op het administreren eener goede en prompte regts-oefening bij alle subalterne kollegien van justitie in Indiën, alles overeenkomstig de instructie voor den Hove nader te arresteren.

Het Hooge Geregts-hof zal voorts ten allen tijde bevoegd zijn alle zoodanige algemeene maatregelen aan de Hooge Indische Regering voor te dragen, als hetzelve tot het bedoelde einde nuttig oordeelt.

Art. 57.

Het Hof zal ter eerste instantie oordeelen over alle civiele zaken, waarin de Gouverneur-Generaal, de Raden van Indiën, of ook eenige ambtenaren tot de eerste of tweede klasse behoorende, voor zoo verre deze ambtenaren onder het ressort van *Batavia* residieren, worden geconvenieerd, en voorts over alle zoodanige zaken, welke cognitie aan hetzelve bij de instructie zal worden opgedragen.

Art. 58.

Het Hof zal voorts ter eerste instantie kennis nemen van alle misdrijven door de Raden van Indiën bedreven onder de bepalingen hiervoren bij artikel 26 vastgesteld, als mede van alle misdrijven door Opperhoofden en Gezaghebbers, en verdere hoofden van administratie

voor zoo verre zij tot de eerste of tweede klasse der ambtenaren behooren, gedurende hunne bediening bedreven.

Art. 59.

Zoo lang echter eenige der voorsz. ambtenaren nog in functie zijn, zal geen decreet van apprehensie, of dagvaarding in persoon tegen hen worden ter executie gelegd, of geëxploiteerd, ten zij alvorens de zaak gebragt zij ter kennis van den Gouverneur-Generaal in Rade, ten einde dezelve de meest geschikte maatregelen zal kunnen nemen, waardoor die procedures, buiten nadeel voor den dienst van den lande, kunnen worden voortgezet, en tegen den aangeklaagden vervolgd, waarvan aan den Hove behoorlijk kennis zal gegeven worden.

Art. 60.

Het Hooge Gerechtshof zal oordeelen bij wege van hooger beroep over alle gewijsden in civiele zaken; mitsgaders in criminele zaken waarin *ordinario modo* is geprocedeerd, welken ter eerster instantie gediend hebben voor eenige der lagere regtbanken in Indien gevestigd.

Art. 61.

Het Hof zal insgelijks bij wege van hooger beroep oordeelen over alle kwestien, rakende buitlen en prijzen, die door schepen van oorlog, of door schepen bij particulieren, op bekomen commissie of *lettres de marque* uitgerust, zullen worden achterhaald, en in eene van 's lands bezittingen in Indie opgebragt, mitsgaders over alle kwestien en geschillen die tusschen eenige van de voorschrevene schepen te dier zake zouden mogen rijzen, zoo wel als over de misbruiken en overtredingen, welke dien aangaande zouden mogen worden gepleegd; voorts over alle kwestien, rakende zerooverrijen, heroovingen, uitplunderingen of dieverijen aan schepen of ladingen in volle zee of op de reeden en in de havenen gepleegd.

De judicature over alle deze kwestien wordt ter eerster instantie opgedragen aan de kollegien van justitie te *Batavia* en op de onderhoorige bezittingen van den Staat in Azia, volgens een afzonderlijk reglement daar toe specterende.

Art. 62.

De Gouverneur-Generaal in Rade daartoe van wege den aangeklaag-

den zijde geadieerd, zal, na ingenomen berigt en consideratien van het Hoog Gerechtshof, vermogen te verleenen surcheance van criminele procedures bij het Hof aanhangig zijnde.

Ingeval van dringende noodzakelijkheid, en wanneer door het voortgaan der procedures, de zaak gevaar zou loopen van gebragt te worden uit haar geheel, is de Gouverneur-Generaal in Rade bevoegd te verleenen provisionele surcheance van procedures, edoch geen finale, dan na deswege te hebben gerequireerd en bekomen het berigt en de consideratien van het Hof.

Art. 63.

Bij aldien de Gouverneur-Generaal in Rade, na examinatie van het alzo ingediende berigt en consideratie eene onbepaalde surcheance van executie tegen 's Hof's gevoelen ordonneert, of de verleende surcheance voor eenen onbepaalden tijd continueert, zoo zal het Hof daarin moeten bernsten, doch tevens gehouden zijn' alle de stukken tot zoodanige zaak betrekking hebbende, onder behoorlijke inventaris met de eerste gelegenheid te zenden aan het Departement van Koophandel en Kolonien, ten einde die te brengen ter kennis van den Souverein, om daarop te worden gedisponeerd naar behooren.

Art. 64.

Geene doodvonnissen kunnen bij het Hof of bij eenige andere regtbank worden ter executie gelegd, zonder daarop vooraf te hebben bekomen het fiat van den Gouverneur-Generaal, die hetzelfde zal vermogen te weigeren; ten zij door hem in Rade op den voet, bij de twee voorgaande artikelen bepaald, surcheance van de procedures mogt zijn geordonneerd, of surcheance van executie van het vonnis mogt zijn of worden bevolen, of wel bij oefening van het regt van gratie.

Art. 65.

Alle tusschenkomst van eenige politicke magt, welke niet bij dit reglement is toegekend, is verboden.

Art. 66.

Al wat verder tot de zamenstelling, functiën en jurisdictie van het Hoog Gerechtshof betrekking heeft, zal bij deszelfs instructie worden omschreven.

Art. 67.

Het kollegie van rechtspleging te Batavia, zal bestaan uit een bekwam aantal leden en een vasten president, alle bereikt hebbende den ouderdom van 25 jaren. Vijf leden, ten minste zullen moeten worden genomen uit den burgerstand.

Het regt van de Hooge Overheid wordt daarbij waargenomen door eenen hoofdschout.

Art. 68.

Jaarlijks zullen drie leden aftreden; de orde dezer aftreding zal voor de eerstemaal bij loting bepaald worden, en vervolgens plaats hebben naar ouderdom van dienst.

Bij vacature nit dezen of andere hoofde, wordt door den Magistraat van Batavia aan den Gouverneur-Generaal in Rade eene nominatie van drie personen aangeboden, om daaruit de verkiezing te doen.

De aftredende leden zijn op nieuw verkiesbaar.

Art. 69.

Er zullen te Batavia worden aangesteld twee wethouders, welke bevens de leden van het kollegie van rechtspleging en den hoofdschout, den Magistraat der stad en jurisdictie van Batavia zullen uitmaken. Ten minste een dezer wethouders, zal uit den burgerstand moeten genomen worden.

Om de twee jaren zal een der wethouders, te beginnen met den oudsten in rang, aftreden, doch op nieuw verkiesbaar zijn.

Bij vacature zendt de Magistraat aan den Gouverneur-Generaal in Rade eene nominatie van drie personen, om daaruit de verkiezing te doen.

Art. 70.

De functiën van den Magistraat zullen bij eene nadere instructie worden bepaald.

Art. 71.

De regtbanken te Batavia en op alle andere plaatsen en etablissementen, alwaar dezelve zullen worden ingesteld of gecontinueerd, zullen zoo mogelijk, geassisteerd worden door eenen advocaat-adv-

seur, den ouderdom van 25 jaren bereikt, en voorts de vereischten hebbende bij art. 48 en 49, voor de leden van het Hoog Geregts-hof bepaald; derzelver verpligtingen worden bij eene generale instructie omschreven.

Art. 72.

Bij het vaceren van een post van advocaat-adviseur wordt de provisionele vervulling gedaan door den Gouverneur-Generaal in Rade, uit nominatiën van drie personen, door het Hooge Geregts-hof te formeren.

De bevestiging der provisioneel aangestelden geschiedt door den Souverein.

Art. 73.

Het Hoog Indisch Bestuur zal een gedurig toezigt hebben op de regtpleging onder de inlanders en door gepaste middelen zorgen, dat dezelve in die territoiren, welke onmiddellijk staan onder de nederlandsche heerschappij, zoo veel mogelijk worde gezuiverd van ingeslopen misbruiken, en dat het bekomen van spoedige en goede justitie, het zij door vermeerdering der landraden, of het aanstellen van andere landraden, worde bevorderd en gemakkelijk gemaakt, mitsgaders van allen verkeerden invloed van eenige politieke magt ontheven en bevrijd.

Art. 74.

Alle delicten zoo te water als te lande, op eenige van 's lands Aziatische Bezittingen, ofte in eenige havenen of reeden van dezelve bezittingen door militairen geploegd, zullen geoordeeld worden door militaire krijgsraden, telkens te benoemen door den Gouverneur-Generaal of die anders het gezag heeft, op zoodanige etablissementen, onder welks ressort het delict gepleegd is.

En zal te dezen einde, zoo dikwijls door militairen commune delicten zijn gepleegd, daarvan door den gewonen aanklager aan den Gouverneur-Generaal of Gezaghebber kennis worden gegeven.

Art. 75.

Van de vonnissen der militaire krijgsraden in ordinaire procederes gewezen, kan worden geappelleerd aan een militairen krijgsgraad te

Batavia, telkens door den Gouverneur-Generaal *ad istum actum* te benoemen; en bestaande uit twee regtsgeleerden en zeven officieren, geadsisteerd door eenen auditeur-militair.

De krijgsraden over alle delicten door militairen te *Batavia* en in het ressort van dien gepleegd, moeten op gelijke wijze worden zamengesteld.

Art. 76.

In cas van vermeend bezwaar bij de vonnissen der krijgsraden te *Batavia*, het zij in cas d'appèl of ter eerster instantie gewezen in ordinaire procedures, zal de bezwaarde partij daarvan kunnen komen in revisie op zoodanigen voet en wijze, als bij eene bijzondere verordening zal worden bepaald.

Art. 77.

Personen niet in dienst zijnde van den Staat, zullen zich; wanneer zij in deszelfs Aziatische Bezittingen aankomen, aldaar niet mogen nederzetten, dan op nitdrukkelijke vergunning van den Souverein of van den Gouverneur-Generaal in Rade, en op de voorwaarden bij die vergunning vervat.

Art. 78.

De vrije cultuur van alle voortbrengselen welke in 'slands Aziatische Bezittingen kunnen worden aangekweekt, wordt aan de ingezetenen van de zelve bezittingen toegestaan, met uitzondering nogtans, van kruidnagelen, notenmuskaten en amphioen, en onverminderd de inrigtingen welke zonden kunnen gemaakt worden, omtrent de contingenten, en de verpligte leverancien, die bij de overneming dier bezittingen uit de handen der Engelschen bevonden zullen worden nog in vigeur te zijn.

Art. 79.

Alles wat gecultiveerd wordt buiten de verpligte leverancien van producten in de Aziatische Bezittingen, van wat aard en door wien ook wordende opgebracht, mitsgaders alle andere voortbrengselen in het voorgaande artikel niet uitgezonderd, is het wettig eigendom van den cultivateur.

De vrije en onbelemmerde beschikking daarover komt hem toe!

zoodra hij de in te voeren verponding of grondlast, het zij in voortbrengelen het zij in geld heeft voldaan, en het is de plicht van het Indisch Bestuur hem daarin te handhaven.

Art. 80.

De Hooge Regeering van Indie ontvangt voor rekening van den lande alle de Producten welke in de Aziatische Bezittingen als contingenten, en verpligte leverancien, of uit hoofde van subsisterende verbindtenissen moeten worden opgebracht, tegen de daarvoor gestipuleerde betalingen.

Art. 81.

De producten die het eigendom van het Gouvernement, doch voor deszelfs eigene behoefte niet benoodigd zijn, worden, mits voor den Indischen handel geschikt, in Indie voor rekening van den lande, het zij publiek, het zij bij aflevering tot bepaalde prijzen, verkocht, zoo als 's lands voordeel meest zal vereischen.

Art. 82.

Alle zoodanige voorraad van producten als welke voor de nederlandsche markt geschikt, in Indie onverkocht mogt blijven, zal bij gelegenheid van het verzenden van specerijen, voor rekening van den lande herwaarts worden overgevoerd, en hier te lande, het zij door het Gouvernement zelve of in commissie voor rekening van 's lands schatkist publiek of uit de hand, naar bevind van zaken, worden te gelde gemaakt.

Art. 83.

De uitvoer van rijst kan niet verboden of belet worden, dan ingevalle van hooge noodzakelijkheid, of wanneer de Gouverneur-Generaal in Rade zal oordeelen, den voor handen zijnde voorraad niet toereikende voor de behoeften te zullen zijn.

Art. 84.

De invoer van amphioen op het eiland *Java*, anders dan op nitdrukkelijke bekomen permissie van de Hooge Regeering en generaalijk de invoer daar van op alle andere van 's lands Aziatische Bezittingen, behoosten het eiland *Sumatra* gelegen; is verboden, op verbeurte van

schip en lading, of de waarde van dien, des noods op de reeders te verhalen, en verders arbitraire correctie, naar exigentie van zaken, ten aanzien van allen welke zich daaraan schuldig maken, of daartoe op eenigerlei wijze mede werken.

Art. 85.

De handel op het rijk van *Japan* blijft gereserveerd aan het bestuur van de Hooge Regeering van Nederlandsch Indie.

Art. 86.

Voorts blijft de vaart en handel op alle 's lands Oost-Indische Bezittingen die zelfde vrijheid genieten, en blijven daaromtrent die zelfde reglementen en tariven in werking, welke onder het Engelsche Bestuur hebben plaats gevonden, alles tot dat er door Commissarissen-Generaal anders in zal zijn voorzien.

Art. 87.

Commissarissen-Generaal zullen echter steeds als grondslagen dier voorziening beschouwen:

- 1°. Dat de nederlandsche schepen en goederen, onder welke naam, zoo wel de schepen en goederen van ingezetenen der Aziatische Bezittingen als die der bewoners van het moederland verstaan worden, minder aan in- en uitgaande regten betalen dan de uitheemschen.
- 2°. Dat in het vervolg op den tijd, welke nader zal bepaald worden, deze vermindering van regten alleen verleend worden aan schepen, in de havens van Nedeland of van Nederlandsch Indie gebouwd.
- 3°. Dat zoo wel uitheemsche als nederlandsche schepen uit de Oost-Indische Bezittingen van dezen Staat in eene haven van het moederland aankomende, vrij zullen zijn van inkomende regten, mits onder deugdelijk bewijs dat in die Bezittingen voor derzelver geheele lading de vastgestelde uitgaande regten zijn voldaan geworden.

Art. 88.

Alle schepen uit de nederlandsche havens naar de Oost-Indische Be-

zittingen van den Staat vertrekkende, of van daar repatriërende, zullen verplicht zijn, op aanzoek van het Gouvernement, een aantal beambten, of manschappen voor de land- of zeemagt mede te nemen; en eene zekere scheeps-ruimte af te staan; alles naar gelang van derzelve grootte, en onder genot van een in redelijkheid te bepalen kostgeld en vracht.

Art. 89.

Voor den Gouverneur-Generaal en de Raden van Indie, wordt respectievelijk gearresteerd den navolgenden eed:

Voor den Gouverneur-Generaal.

» Dat zweer ik te zullen zijn en mij te zullen gedragen als
 » Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indie, mitgaders Op-
 » perbevelhebber over de land- en zeemagt van den Staat, be-
 » oosten de Kaap de Goede Hoop.

» Dat ik in de uitoefening van de voorschrevene kwaliteit,
 » de hooge en soevereine regten van den Souvereinen Vorst
 » der Vereenigde Nederlanden zal bewaren en bevestigen; dat
 » ik tevens, zonder aanzien van personen, het welzijn van
 » den Staat en deszelfs Aziatische Bezittingen met den bloei
 » en welvaart van beide, met al mijn vermogen zal voorstaan
 » en behartigen.

» Dat ik aan geene beloften of toezeggingen, zoo min als
 » aan eenige bedreigingen, door wien die ook zouden mogen
 » gedaan worden, gehoor zal geven.

» Dat ik mijne instructie, en de algemeene en bijzondere
 » bevelen door den Souvereinen Vorst, ofte in zijnen naam
 » gegeven, met alle getrouwheid zal nakomen, en voorts alles
 » doen wat een goed en getrouw Gouverneur-Generaal en Op-
 » perbevelhebber schuldig is en behoort te doen."

Voor de Raden van Indie.

» Dat zweer ik te zullen zijn, en mij te zullen gedragen
 » als raad en lid der Hooge Regering van Nederlandsch In-
 » die.

» Dat ik in de uitoefening van voorschrevene kwaliteit,
 » de hooge en soevereine regten van den Souvereinen Vorst
 » der Vereenigde Nederlanden zal helpen bewaren en beves-
 » tigen; dat ik voorts, zonder aanzien van personen; het wel-
 » zijn van den Staat en deszelfs Aziatische Bezittingen, en
 » den bloei en welvaart van beiden, zal helpen voorstaan en
 » behartigen.

» Dat ik aan geene beloften of toezeggingen, zoo min als
 » aan eenige bedreigingen, door wien die ook zouden mogen
 » gedaan worden, gehoor zal geven; dat ik het reglement op
 » het beleid en de regering van Indie en de algemeene en
 » bijzondere bevelen door den Souvereinen Vorst of in zijnen
 » naam gegeven, met alle getrouwheid zal nakomen.

» Dat ik geene giften, gaven of geschenken hoegenaamd
 » van iemand, wie hij zijn moge, zal aannemen, noch door
 » iemand van de mijnen doen aannemen.

» Dat ik alles doen zal wat een goed en getrouw raad en
 » lid van de Hooge Regering van Indie schuldig is en be-
 » hoort te doen.”

Art. 90.

Het tegenwoordig reglement zal door den Souverein worden ver-
 anderd of gewijzigd, zoodanig als de omstandigheden en de uit de
 Aziatische Bezittingen in te komen rapporten, zulks raadzaam zullen
 maken.

Aldus gearresteerd bij Zijne Koninklijke Hoogheid, den 3^{den} Ja-
 nuarij 1815.

Mij bekend,

De Algemeene Secretaris van Staat,

(geteekend) A. R. FALCK.

IX.

REGLEMENT

OP HET

**BELEID VAN DE REGERING, HET JUSTITIE-
WEZEN, DE CULTURE EN DEN HANDEL IN
'S LANDS AZIATISCHE BEZITTINGEN,**

VASTGESTELD EN AFGEKONDIGD DOOR

KOMMISSARISSEN GENERAAL

OVER

NEDERLANDSCH - INDIE ,

DEN 22sten DECEMBER 1818,

PUBLICATIE.

KOMMISSARISSEN GENERAAL *over Nederlandsch Indië*,
aan alle de genen die deze zullen zien of horen lezen,
SALUT! doen te weten:

Nademaal wij in overweging genomen hebben de noodzakelijkheid om voor het eindigen onzer werkzaamheden vaste bepalingen en regelen daar te stellen, naar welke het beleid der zaken in Nederlandsch Indië in den vervolge zal worden voortgezet.

Zoo is het, dat wij uit kracht van het gezag door den Koning in ons gevestigd, en naar aanleiding van den last, ons door Zijne Majesteit gegeven, hebben goedgevonden en verstaan vast te stellen, het volgende:

Reglement op het beleid van de Regering, het Justitie-wezen, de Culture en den Handel in 's lands Asiatische Bezittingen.

EERSTE HOOFDSTUK.

Van den Gouverneur Generaal en de Hooge Regering.

Art. 1.

Het hoogste gezag over Nederlandsch Indië wordt, in naam des Konings, geoeffend door den Gouverneur Generaal. Een iegelijk die zich aldaar bevindt, van wat rang of staat hij zij, moet den Gouverneur Generaal erkennen als des Konings vertegenwoordiger, denzelven als zoodanig eerbiedigen, gehouw en getrouw zijn, en deszelfs bevelen opvolgen en gehoorzamen.

Art. 2.

Tot het beleid der algemeene burgerlijke regering met alle den aan-
 kleven van dezelve, worden aan den Gouverneur Generaal toegevoegd
 vier Raden, die gezamenlijk met den Gouverneur Generaal, uitmaken
 de *Hooge Regering van Nederlandsch Indië*.

Art. 3.

Wanneer het den Koning mogt goedvinden eenen *Luitenant Gouverneur Generaal* aan te stellen, dan is deze medelid van de Hooge Regering, en heeft zitting na den Gouverneur Generaal. De Raden van Indië nemen zitting naar den tijd van hunne aanstelling.

Art. 4.

Wanneer de waardigheid van Gouverneur Generaal bij deszelfs overlijden, of anderzins open valt, en de benoeming van deszelfs opvolger door den Koning niet gedaan, of niet bekend is, zoo zal de Luitenant Gouverneur Generaal inmiddels het gezag aan den Gouverneur Generaal toekomende, oefenen ¹.

Art. 5.

Bij onstentenis van eenen Luitenant Gouverneur Generaal, zal het gezag overgaan op eenen der Raden van Indië. De benoeming zal gedaan worden door de Raden zelve, met bijvoeging van den president van het hoog gerechtshof, en den hoofd-directeur der financiën; geen der Raden mag zich zelve benoemen, en de Raden, zoo wel als de genoemde president en hoofd-directeur, zullen in handen van den oudsten Raad afleggen den eed, dat zij tot de tijdelijke vervulling der waardigheid van Gouverneur Generaal, dien der Raden zullen stemmen, welken zij in gemoede daartoe den geschiktsten zullen oordeelen.

De leden van de alzoo zamengestelde vergadering, brengen hunne stemmen bij besloten briefjes uit, de secretaris verzamelt de briefjes in

¹ Naar aanleiding van artikel 5 en 6 van dit Reglement, werd, bij Koninklijk besluit van 8 Mei 1822, n°. 63, de Luitenant-Generaal *de Kock* benoemd tot *Luitenant Gouverneur van 's Rijks Aziatische Bezittingen*, met zitting in den Raad van Indië en behoud van het kommandement over de troepen, en voorts om, in geval van overlijden of vertrek van den Gouverneur-Generaal *van der Capellen*, provisioneel en in afwachting van Z. M. nadere beschikkingen, met het opperbestuur dezzer gewesten belast te worden.

eene besloten bus, de president van het hoog gerechtshof opent de briefjes en leest dezelve met luider stemme op, en de secretaris houdt daar van aantekening. Hij op wien de meeste stemmen gevallen zijn, of bij staking van stemmen, de oudste in rang, aanvaardt dadelijk de waardigheid van Gouverneur Generaal, en geniet de jaarwedde daartoe staande, tot dat een Gouverneur Generaal, door den Koning benoemd, in de waarneming zal getreden zijn.

Art. 6.

Tot het vervullen van eene openvallende Raads plaats, wordt door de Hooge Regering, uiterlijk binnen een maand daarna, bij voorraad een daartoe geschikt persoon benoemd en aangesteld.

Deze benoeming moet bij de eerste gelegenheid gebragt worden ter kennis van het departement der kolonien in Nederland, op dat Zijne Majesteit de benoeming zal kunnen bekrachtigen of eenen anderen aanstellen.

Art. 7.

De Raden van Nederlandsch Indië moeten zijn geboren in Nederland of in eene Nederlandsche bezitting, of wel het Nederlandsche burgerregt, volgens de Vaderlandsche wetten, verkregen hebben; zij moeten daarenboven den vollen ouderdom van dertig jaren hebben bereikt.

Zij zullen elkanderen, ten tijde hunner aanstelling, niet mogen bestaan in of binnen den vierden graad van bloedverwantschap of zwagerschap.

Art. 8.

De Raden van Indië mogen geene andere vaste bedieningen bekleeden, zoo lang zij leden van de Hooge Regering zijn.

Art. 9.

De Gouverneur Generaal en de Raden van Indie vermogen geen handel te drijven, noch voor eigen rekening, noch voor die van anderen. Zij vermogen geen aandeel of belang te hebben in eenige besteding, leverancie, verpachting van goederen, regten of middelen, of in eenige zaken waar over met den lande, om winst of voordeel, eenige handeling wordt aangegaan. Zij mogen wijders geene ordon-

nanciën of schuldvorderingen ten laste van den lande, van welken aard ook, koopen of voor hunne rekening nemen.

Art. 10.

Aan de Hooge Regeering wordt toegevoegd een *Algemeene Secretaris*, die tevens als zoodanig den Gouverneur Generaal ten dienste staat.

Behalve dezen, zullen een of meer secretarissen kunnen worden aangesteld, indien de werkzaamheden zulks vorderen.

De Gouverneur Generaal regelt de secretarie op zoodanige wijze als hij nuttig oordeelt.

Art. 11.

De Gouverneur Generaal heeft het beleid der vergadering, achtervolgens zoodanig reglement van orde, als bij de Hooge Regering zal worden vastgesteld.

Art. 12.

De Gouverneur Generaal is gehouden alle zaken, die ter beslisning van de Hooge Regering staan, te brengen ter overweging van de vergadering. Aan den Gouverneur Generaal wordt echter de magt toegekend, om, wanneer hij zulks ten oorbaar van den lande en van des Konings dienst rekent, tegen de gevoelens van de meerderheid te beslissen en het besluit op te maken.

In dit geval worden de adviezen, en van den Gouverneur Generaal, en van de Raden, in schrift overgegeven, en aan het departement van de kolonien toegezonden, met bijvoeging van alle zoodanige omstandigheden en bedenkingen, als ter zake dienstig zijn.

Deze magt komt alleen toe aan den Gouverneur Generaal door den Koning benoemd, en geenzins aan hem, die tot deze waardigheid, slechts bij voorraad en inmiddels benoemd is.

Art. 13.

Van het verhandelde in elke zitting van de Hooge Regering, als mede van de handelingen van den Gouverneur Generaal afzonderlijk, worden dagelijkse aantekeningen gehouden, die kopijelijk telken drie maanden, aan het departement van de kolonien moeten worden overgezonden.

Van alle belangrijke gebeurtenissen en handelingen, zoo de inwendige regering, als de buitenlandsche betrekkingen met omliggende Europesche bezittingen of Inlandsche vorsten of volkeren betreffende, wordt ook tusschen tijds, bij elke bekwame gelegenheid, aan hetzelfde departement kennis gegeven.

De overzending der stukken moet steeds gepaard gaan met een omstandig en beredeneerd verslag der zaak en der gronden van beslissing, ten einde Zijne Majesteit in staat te stellen, de juistheid der genomen maatregelen te beoordeelen.

Art. 14.

Alle wetten, besluiten, bevelen en andere handelingen van de Hooge Regering zamengesteld, zoo als in art. 2 bepaald is, moeten worden uitgevaardigd op naam van den Gouverneur Generaal in Rade, en niet anders. Alle moeten door den Algemeenen Secretaris geteekend worden *ter ordonnantie van den Gouverneur Generaal in Rade*.

Alle algemeene wetten en belangrijke bepalingen of besluiten, worden daarenboven door den Gouverneur Generaal geteekend.

Art. 15.

De Gouverneur Generaal in Rade, zoo wel als afzonderlijk handelende, is gehouden, de bevelen hem uit naam des Konings toegezonden, na te komen.

Art. 16.

De Gouverneur Generaal in Rade is bevoegd, om ten aanzien van het beleid der algemeene regering, in alle derzelver deelen, zoodanige wetten, verordeningen en bepalingen te maken, als dezelve ten meesten nutte van Nederlandsch Indië, in verband met de belangen van Nederland, oordeelt te behooren.

Deze wetten, verordeningen en bepalingen, gelijk alle andere besluiten, het zij van den Gouverneur Generaal in Rade of buiten Rade, mogen niet afwijken van de gronden op welke het stelsel van algemeene regering in hare onderscheiden deelen, bij dit reglement of bij de andere verordeningen en bepalingen door Kommissarissen Generaal uitgevaardigd en gemaakt, gebouwd is, zullende alle dezelve in kracht blijven, tot dat door den Koning nadere bevelen mogten gegeven worden.

Art. 17.

De Gouverneur Generaal in Rade, regelt de jaarlijksche begrooting der inkomsten en uitgaven, beslist over alle veranderingen, aanvullingen of overschrijvingen welke mogten noodig zijn, bepaalt de geschikste maatregelen voor het innen, verantwoordden en juist besteden van 's lands gelden, en beoordeelt de juistheid van den algemeenen jaarlijkschen staat, uit de boeken opgemaakt.

Art. 18.

De Gouverneur Generaal in Rade, regelt alle belastingen en de wijze op welke zij geheven moeten worden, het zij bij dadelijke heffingen van de belaste personen of wel bij verpachting.

Art. 19.

De Gouverneur Generaal in Rade, regelt alle de zaken betrekkelijk het geldstelsel en de aanmaking en uitgifte van klinkende of papieren munt.

Art. 20.

De Gouverneur Generaal in Rade, maakt de noodige bepalingen 'omtrent het te gelde maken', of voor 's lands rekening naar *Nederland* verzenden, van alle goederen en voortbrengselen den lande toebehorende.

Art. 21.

De Gouverneur Generaal in Rade, bepaalt de inkomsten van de ambten en bedieningen, stelt de instructien vast, en benoemd de ambtenaren, zoo Europezen als Inlanders en anderen, voor zoo verre die benoeming niet bij afzonderlijke bepalingen aan andere gezagvoerders, kollegien of personen is of wordt opgedragen, alles onder zoodanige nadere goedkeuring als de Koning aan zich zoude verkiezen te behouden.

Art. 22.

De Gouverneur Generaal in Rade oefent het recht van gratie wegens misdaden in *Nederlandsch Indië* gepleegd, na alvorens te hebben ingenomen de bedenkingen en het advies van het hoog gerechtshof.

Art. 23.

De Gouverneur Generaal in Rade verleent dispensatie van wetten, remissionen van verschuldigde belastingen of pacht-penningen, brieven van legitimatie, *venia aetatis* en andere diergelijke gratien, alles na ingenomen consideratien en advis van het hoog geregts-hof, voor zoo verre regtszaken betreft.

Art. 24.

De Gouverneur Generaal in Rade sluit of vernieuwt verbonden met de Indische vorsten en volkeren, in naam des Konings.

Deze verbindtenissen mogen nimmer ten doel hebben het garanderen hunner bezittingen, of het voeren van oorlog tegen de aanvallen van anderen.

Art. 25.

In het algemeen vermag de Gouverneur Generaal in Rade geen oorlog tegen eenige der Indische vorsten of volkeren te verklaren, of deze in hunne oorlogen met andere ter hulpe te komen, tenzij werkelijk vijandelijke aanvallen of voorbereidselen wierden gemaakt, tegen eenig gedeelte van Nederlandsch Indië, of eenigen van Nederland afhankelijk vorst, of wel zoodanigen, met wien te dien einde reeds eene verbindtenis mogt bestaan, of nader op uitdrukkelijken last van Zijne Majesteit worden aangegaan.

Art. 26.

De Gouverneur Generaal heeft het oppertoezicht over, en regelt alle dagelijksche voorvallen en aangelegenheden, betreffende de algemeene regering, achtervolgens de deswegen gemaakte wetten en bepalingen.

Art. 27.

De Gouverneur Generaal heeft het oppertoezicht over alle lands dienaren, en geeft aan hen zoodanige bevelen, als hij ter uitvoering van de werkzaamheden aan hen toebetrouwd, ten nutte van den lande, en overeenkomstig de gemaakte wetten, bepalingen en instructien, meent te behooren.

Art. 28.

De Gouverneur Generaal verleent of weigert verzoeken tot inwoning in Nederlandsch Indië, of tijdelijk verblijf op Java.

Art. 29.

De Gouverneur Generaal heeft de magt om personen, gevaarlijk voor de openbare rust of veiligheid, in verzekerde bewaring te doen nemen.

De Gouverneur Generaal geeft van den door hem gegeven last en de beweegredenen daarvan, in Rade kennis, ten einde te overwegen hoe verder te handelen.

De Gouverneur Generaal in Rade heeft de magt om zulke of ook andere ingezetenen, welker verblijf in Nederlandsch Indië gevaarlijk of schadelijk geoordeeld wordt, van daar te verwijderen of naar Nederland op te zenden, mits aan dezelve eenen behoorlijken tijd tot het order stellen op hunne zaken overlatende.

Van het alzoo genomen besluit en de beweegredenen tot hetzelfde, wordt aan het departement van kolonien kennis gegeven.

Art. 30.

De Gouverneur Generaal verleent, des geraden vindende, aan 's lands civiele of militaire ambtenaren, voor eenen bepaalden tijd verlof, om zich naar Europa of elders, ter waarneming van hunne bijzondere belangen, of tot herstel van hunne gezondheid, te begeven. De Gouverneur Generaal maakt alsdan de noodige schikkingen op de waarneming van derzelve bedieningen, gedurende hunne afwezendheid.

Art. 31.

De Gouverneur Generaal vestigt zijne bijzondere aandacht op de staatkundige betrekkingen met de omliggende Indische vorsten en volkeren, en met de regeringen der bezittingen van Europesche mogendheden in Indië. Hij deelt zijne bevinding in Rade mede.

Hij geeft de noodige bevelen of draagt in Rade voorzieningen voor, geschikt om de goede verstandhouding met alle te bewaren.

Art. 32.

De Gouverneur Generaal zorgt bijzonderlijk, dat de gouverneurs en

residenten op de buiten bezittingen, zich stiptelijk houden aan de voorschriften hierna bij art. 66 en volgende, bepaald.

Art. 33.

De Gouverneur Generaal in Rade, is bevoegd, met de regeringen van de Europeische bezittingen in Indië, zoodanige bijzondere overeenkomsten, onder nadere goedkeuring van Zijne Majesteit te maken, als ter bevordering van wederzijdsche eensgezindheid en wederkeerige belangen, strekken kunnen. Nimmer echter mogen overeenkomsten aangegaan, of onderhandelingen aangevangen worden, welke eenigen afstand van grondgebied ten doel hebben.

Art. 34.

De Gouverneur Generaal alleen oefent het opperbevel over de zee- en landmagt in Nederlandsch Indië.

Alle zee- en land-officieren zich daar bevindende, zijn gehouden, zonder eenige tegenspraak, de bevelen door den Gouverneur Generaal of zijnentwege gegeven, te eerbiedigen en te gehoorzamen, en door hunne onderhoorigen te doen eerbiedigen en gehoorzamen.

Art. 35.

De Gouverneur Generaal is bevoegd, om in gevalle van uitgebarsten oorlog tusschen Zijne Majesteit en eenige andere mogendheid, *Commissien of Lettres de marque* te verleen, aan schepen door bijzondere personen uitgerust.

Art. 36.

De Gouverneur Generaal regelt, alles wat strekken kan tot afbreuk van den openbaren vijand, tot verdediging der bijzondere gedeelten van Nederlandsch Indië en van der ingezetenen personen en goederen, tegen de aanvallen van openbare of geheime vijanden, bijzonderlijk ook tegen de zeerooverijen van sommige Indische vorsten en volkeren.

Hij neemt daaromtrent in, den raad van zoodanige zee- en land-officieren als hij verkiest, en geeft verder de noodige bevelen onder zijne persoonlijke verantwoordelijkheid.

Wanneer de Gouverneur Generaal, na deswegens volgens de militaire wetten en gebruiken, te hebben ingenomen de bedenkingen van bevoegde officieren in eenen krijgsraad, meent dat tot eene kapitulatie met den vijand, over een of meer gedeelten van Indië behoort te wor-

den overgegaan, moet hij alvorens daartoe te besluiten, de zaak brengen in Rade, ten einde nog nader over het aangaan van het verdrag en de voorwaarden van hetzelfde, te beslissen.

Art. 37.

De Gouverneur Generaal handelt wijders naar de bijzondere instructie of instructien, hem door Zijne Majesteit gegeven of te geven.

Art. 38.

De Gouverneur Generaal oefent zoodanige verdere magt, als hem bij de algemeene wetten en bepalingen, of bijzondere verordeningen en besluiten, is of zal worden opgedragen.

Art. 39.

De Gouverneur Generaal heeft de bevoegdheid, om alle zaken welke aan hem afzonderlijk zijn opgedragen, te brengen ter overweging in Rade, of daar over in te nemen de bijzondere consideratien van de Raden van Indië.

Hij kan mede aan de Raden zoodanige tijdelijke kommissien opdragen, als hij, ten nutte van den lande, oordeelt door hen te moeten worden uitgevoerd.

Art. 40.

Zoo de benoemde Gouverneur Generaal niet in des Konings handen den eed mogt hebben afgelegd, zal hij voor de aanvaarding zijner waardigheid, den volgenden eed in Rade afleggen:

» Ik zweer, dat ik, om de hooge waardigheid welke ik nu
» aanvaarde te bekomen, aan niemand, wie hij zij, eenige ge-
» schenken of beloften gegeven of gedaan heb, noch geven of
» doen zal.

» Dat ik in de nitoeffening der waardigheid van Gouverneur
» Generaal over Nederlandsch Indië, en Opperbevelhebber van
» de zee- en landmagt aldaar, aan Zijne Majesteit den Koning der
» Nederlanden, Prins van Oranje-Nassau, Groot Hertog van
» Luxemburg, gehouw en getrouw zal zijn.

» Dat ik de hooge en souvereine regten des Konings, en de

» waardigheid van het koningrijk, zal bewaren en bevestigen;
 » dat ik het welzijn, den bloei en de welvaart van Nederland
 » en Nederlandsch Indië, zal voorstaan en behartigen, zonder
 » aanzien van persoon; dat ik in de uitoefening mijner ambts-
 » pligten, zoo min aan bedreigingen als aan beloften, door
 » wien ook gedaan, zal gehoor geven.

» Dat ik het *reglement op het beleid der regering*, en de
 » verdere algemeene of bijzondere bevelen, mij door den Ko-
 » ning of in Zijnen naam gegeven, met alle getrouwheid zal
 » nakomen, en voorts alles doen wat een goed en getrouw
 » Gouverneur Generaal en Opperbevelhebber schuldig is en
 » behoort te doen.

Art. 41.

De Luitenant Gouverneur Generaal legt den volgenden eed af:

» Ik zweer, dat ik, ter verkrijging van de waardigheid van
 » Luitenant Gouverneur Generaal, aan niemand, wie hij zij,
 » eenige geschenken of beloften gegeven of gedaan heb, noch
 » geven of doen zal.

» Dat ik aan Zijne Majesteit den Koning der Nederlanden,
 » Prins van Oranje Nassau, Groot Hertog van Luxemburg,
 » gehouwen en getrouw zal zijn.

» Dat ik den Gouverneur Generaal, met alle getrouwheid en
 » bereidwilligheid zal ten dienste staan, en deszelfs bevelen
 » stiptelijk nakomen.

» Dat ik de hooge en soevereine regten des Konings, en de
 » waardigheid van het koningrijk, zal bewaren en bevestigen;
 » dat ik het welzijn, den bloei en de welvaart van Nederland en
 » Nederlandsch Indië, zal voorstaan en behartigen, zonder aan-
 » zien van persoon; dat ik in de oefening mijner ambtspligten,
 » zoo min aan bedreigingen als aan beloften, door wien ook
 » gedaan, gehoor zal geven.

» Dat ik het *reglement op het beleid der regering*, en de
 » verdere algemeene of bijzondere bevelen door den Koning of
 » in Zijnen naam gegeven, gelijk mede alle bevelen bepaalde-

»lijk mij door den Gouverneur Generaal gegeven, met alle
 »gehoorzaamheid zal nakomen, en voorts alles doen zal wat
 »een goed en getrouw Luitenant Gouverneur Generaal schul-
 »dig is en behoort te doen.

Art. 42.

De Raden van Indië leggen de volgende eed af:

»Ik zweer dat ik om tot *Raad van Nederlandsch Indië*
 »te worden benoemd, aan niemand, wie hij zij, eenige ge-
 »schenken of beloften gegeven of gedaan heb, noch geven
 »of doen zal.

»Dat ik, aan zijne Majesteit den Koning der Nederlanden,
 »Prins van Oranje Nassau, Groot Hertog van Luxemburg,
 »gehouw en getrouw zal zijn.

»Dat ik, zoo veel mijn aandeel aan de regering betreft,
 »de hooge en soevereine regten des Konings en de waar-
 »digheid van het koninkrijk zal helpen bewaren en bevesti-
 »gen; dat ik het welzijn, den bloei en de welvaart van Ne-
 »derland en Nederlandsch Indië zal voorstaan en beharti-
 »gen, zonder aanzien van persoon.

»Dat ik in de oefening mijner ambtspligten, zoo min aan
 »bedreigingen als aan beloften, door wien ook gedaan, gehoor
 »zal geven.

»Dat ik het *reglement op het beleid der regering* en de
 »verdere algemeene of bijzondere bevelen door den Koning of
 »in Zijnen naam gegeven, met alle getrouwheid zal nako-
 »men.

»Dat ik den Gouverneur Generaal met ijver en trouw zal
 »helpen beramen en uitvoeren, alles wat tot 's Konings dienst
 »nuttig is.

»Dat ik voorts alles doen zal, wat een goed en getrouw
 »Raad van Nederlandsch Indië schuldig is en behoort te doen.

TWEEDE HOOFDSTUK.

Van de Justitie.

Art. 43.

Er zal alom in Nederlandsch Indië worden regtgesproken, in naam en van wege *Zijne Majesteit den Koning der Nederlanden, Prins van Oranje Nassau, Groot Hertog van Luxemburg.*

Art. 44.

De burgerlijke en lijfstraffelijke regtspleging, kan alleenlijk worden geoefend, door daartoe bepaaldelijk daargestelde regtbanken.

Art. 45.

Niemand mag wegens misdaden in regten betrokken worden, dan uit kracht der wetten en reglementen, en op de wijze daarbij vastgesteld.

Art. 46.

De Gouverneur Generaal vermag in geenerlei geval in Indië geregte-
telijk worden aangesproken, noch in eenige procedures, van wat aard
ook, ter zake van misdaad, in of buiten deszelfs officie gepleegd,
betrokken worden.

Art. 47.

De Gouverneur Generaal en de Raden van Indië, kunnen wegens
burgerlijke zaken, voor geene andere regtbank, dan voor het hoog
gerechtshof betrokken worden.

Art 48.

De Raden van Indië zijn zelfs na het eindigen van hunne bedie-
ning, in Indië wegens misdaad, alleen aansprakelijk voor het hoog
gerechtshof. Zij vermogen nimmer in verzekering genomen worden,
anders dan door middel van militair arrest, volgens bevel van den
Gouverneur Generaal.

Art. 49.

De Procureur Generaal een dekreet van apprehensie tegen eenen Raad van Indië, bij het hoog gerechtshof verkregen hebbende, zal tot de aanhouding van dien Raad, bij den Gouverneur Generaal verzoek doen, en de Gouverneur Generaal zal daaraan dadelijk voldoen, den beschuldigten in militair arrest doen nemen, en aan den Procureur Generaal overleveren.

Art. 50.

Alle misdaden gepleegd door militairen, het zij tot den zee- of landdienst behoorende, in Indië, zullen beoordeeld worden door militaire regtbanken, welker inrigting door bijzondere reglementen en verordeningen zal worden geregeld.

Art. 51.

De opperste regtbank zal den naam voeren van *Hoog Gerechtshof van Nederlandsch Indië*.

Art. 52.

Het hooge gerechtshof houdt het toezicht op eene goede en onvertoegen bedeeing van regt in Nederlandsch Indië.

Hetzelve oefent wijders in den eersten aanleg en bij hooger beroep, zoodanige regtsmagt in burgerlijke en lijfstraffelijke zaken, als bij de manier van procederen en deszels instructie, nader wordt bepaald.

Art. 53.

Op Java wordt de burgerlijke en lijfstraffelijke regtsoefening, in den eersten aanleg, toebetrouwd aan drie regtbanken, welke den naam voeren van *Raden van Justitie*, en gevestigd worden te Batavia, Samarang en Sourabaija.

De juiste grenzen en bepalingen van derzelve regtswang, worden bij afzonderlijke reglementen bepaald.

Art. 54.

De regtbanken, welke op de buiten bezittingen zullen worden daargesteld, zullen bij afzonderlijke besluiten worden geregeld.

Art. 55.

De regtspleging tusschen en over de Inlandsche bevolking, wordt uitgeoefend door landraden en hoven van ommegangen, zamengesteld uit Inlandsche regters, en voorgezeten door den resident of regter van ommegang, alles naar luid der daaromtrent te maken afzonderlijke reglementen.

Art. 56.

Geene dood-vonnissen, door eenige hoven of regtbanken geveld, mogen ten uitvoer worden gebragt, dan na dat daartoe zal zijn verlof bekomen, op Java van den Gouverneur Generaal, en op de buitenbezittingen, van den ambtenaar met het hoogste gezag bekleed.

Art. 57.

Het verlof tot het uitvoeren van het gevelde dood-vonniss zal niet geweigerd worden, tenzij de Gouverneur Generaal, of wel op buitenbezittingen, de ambtenaar met het hoogste gezag bekleed, daartoe door den aangeklaagden of veroordeelden verzocht, vermeenen mogt opschorting der regtspleging te moeten bevelen; de hoven en regtbanken zijn gehouden aan het bevel tot opschorting te gehoorzamen, doch tevens bevoegd de bedenkingen, welke zij meenen daartegen te zijn, den Gouverneur Generaal ter kennis te brengen.

Art. 58.

Wanneer de Gouverneur Generaal meent dat niettegenstaande die bedenkingen, de criminele vervolging behoort te blijven opgeschorst, moeten de hoven en regtbanken daarin berusten. De Gouverneur Generaal zendt dan alle de stukken naar het departement van koloniën, ten einde de zaak ter beslissing van Zijne Majesteit te brengen.

Art. 59.

Alle tusschenkomst van de regering in zaken van justitie, welke niet bij dit reglement is toegestaan, is verboden.

DERDE HOOFDSTUK.

Van het binnenlandsche bestier.

Art. 60.

Het algemeene toezigt over het binnenlandsche bestier van geheel Nederlandsch Indië, wordt opgedragen aan den Gouverneur Generaal in Rade of buiten Rade, naar luid der bepalingen in het eerste hoofdstuk voorkomende.

Art. 61.

De dagelijksche beheering der zaken op Java, wordt waargenomen door residenten en zoodanige andere ambtenaren, als bij afzonderlijke verordeningen, naar gelang der omstandigheden en behoeften, op elke plaats zal worden bepaald.

Art. 62.

De beheering der zaken op de bezittingen buiten Java gelegen, wordt toebetrouwd, naar de aangelegenheid van dezelve, aan Gouverneurs of aan residenten, met toevoeging van zoodanige verdere ambtenaren als bij de bijzondere verordeningen zal worden bepaald.

Art. 63.

De Gouverneurs, in de bezittingen buiten Java gelegen, vertegenwoordigen den Gouverneur Generaal.

Alle autoriteiten, burgerlijke en militaire, zijn aan hen ondergeschikt; de meer bijzondere verhouding tusschen dezelve wordt bij afzonderlijke reglementen of instructien bepaald.

De residenten op buitenbezittingen, welke onder geen bepaald gouvernement behooren, worden te dien aanzien met de Gouverneurs gelijk gesteld.

Art. 64.

De Gouverneurs en zoodanige residenten als met dezelve bij het vorige artikel zijn gelijk gesteld, zijn bevoegd, alle zoodanige verordeningen vast te stellen en besluiten te nemen, als tot de dagelijksche beheering en den geregelden loop der zaken noodig zijn. Zij mogen dezelve in werking brengen, voor zoo verre zulks voor het algemeen belang noodzakelijk is.

Zij zijn gehouden dezelve ter kennis en goedkeuring van den Gouverneur Generaal te brengen.

Bij het vaststellen en nemen dier verordeningen en besluiten, moeten zij zich stiptelijk houden aan de bepalingen *bij het reglement op het beleid der regering in Nederlandsch Indië*, en aan de verdere algemeene of bijzondere verordeningen en bevelen, door den Gouverneur Generaal, in of buiten Rade, vastgesteld.

Art. 65.

De Gouverneurs en residenten moeten van alle hunne besluiten, bevelen en verrigtingen, dagelijksche aantekening houden, en het register daarvan, telken drie maanden, aan den Gouverneur Generaal inzenden, zoodra zich de gelegenheid daartoe opdoet.

Zij moeten mede, zoodra mogelijk, kennis geven van elke belangrijke zaak, die ten hunnent voorvalt.

Art. 66.

De Gouverneurs en residenten op de buitenbezittingen, moeten in de beste verstandhouding trachten te leven met de omliggende Europeesche regeringen, Indische vorsten en volkeren.

Art. 67.

Zij moeten zich zorgvuldig wachten het vreemde grondgebied te schenden, of te gedoogen dat hetzelfde door hunne onderhoorigen geschonden worde, gelijk zij zich mede wachten moeten van eenige daden tegen vreemde onderdanen te bevelen, of te gedoogen, welke aanleiding tot twist of misverstand geven kunnen, alware het ook dat zij mogten meenen, dat het grondgebied door andere bezeten, aan de Nederlandsche regering toekwam, of dat vreemde onderdanen zich ten aanzien van Nederlandsche onderdanen kwalijk gedragen hadden. Zij moeten de gevallen van dien aard, welke hen voorkomen, brengen ter kennis van den Gouverneur Generaal, terwijl zij inmiddels deswegens de noodige vertoogen bij de vreemde regeringen, vorsten en volkeren kunnen inleveren. Zij moeten echter met alle wettige middelen onder hun bereik, de aanvallen afweren welke tegen het grondgebied, waarvan het bestier hen is toevertrouwd, mogten gepleegd worden.

Art. 68.

Ingeval van onverhoopten vijandelijken aanval, zoo wel als in tijden

van oorlog, moeten zij het bestier van alles wat tot verdediging tegen den vijand noodig is, overlaten aan den bevelvoerende officier, voor zoo verre zij zelve niet door den Gouverneur Generaal met dat bevel of eenigen anderen last daaromtrent, mogten voorzien zijn.

Art. 69.

Wanneer den bevelvoerende officier, na deswegens volgens de militaire wetten en gebruiken te hebben geraadpleegd en gehandeld, meent dat tot eene kapitulatie met den vijand, betrekkelijk de plaats over welke hij het bevel voert, behoort te worden overgegaan, moet hij, alvorens daartoe te besluiten, de zaak brengen ter kennis van den Gouverneur of resident, en aan denzelven schriftelijk de noodzakelijkheid om tot eene kapitulatie over te gaan, voordragen. De Gouverneur of resident moet in dat geval, zoo wel als wanneer hij zelve met het bevel belast is, de bedenkingen van de officieren van het garnisoen en van de aanzienlijkste burgerlijke ambtenaren over het aangaan van het verdrag en de voorwaarden van hetzelfde, innemen, en dan besluiten.

Art. 70.

De Gouverneurs en residenten van op zich zelve staande bezittingen, zijn niet bevoegd het regt van gratie te oefenen, doch hebben de magt om vonnissen in criminele zaken gewezen, het zij op verzoek van den veroordeelden, of wel uit eigen beweging, te schorsen, wanneer bijzondere omstandigheden zulks, naar hun inzien, vereischen.

Zij moeten deze schorsing dadelijk brengen ter kennis van den Gouverneur Generaal.

Art. 71.

De meer bijzondere regten en pligten van de Gouverneurs en residenten, zoo wel als van de andere ambtenaren tot het binnenlandsche bestier behoorende, worden bij afzonderlijke verordeningen of instructien bepaald.

Art. 72.

Behalve den bijzonderen ambts-eed, door de Gouverneurs en residenten, volgens de hen te geven instructie af te leggen, moeten zij zweren gehouw en getrouw te zullen zijn aan den Koning en aan Nederland, en gehoorzaamheid te zullen betoonen aan den Gouverneur-Generaal, als Zijner Majesteits vertegenwoordiger.

VIERDE HOOFDSTUK.

Over de financiën en derzelver beheering.

Art. 73.

De algemeene financiële inrigtingen, alsmede de belastingen in Nederlandsch Indië, voor zoo verre zij door Kommissarissen Generaal reeds zijn geregeld, blijven bestaan.

Art. 74.

Geene belastingen mogen in Nederlandsch Indië worden geheven, dan op uitdrukkelijken last of goedkeuring van den Gouverneur Generaal in Rade.

Art. 75.

De Gouverneur Generaal vestigt deszelfs bijzonderen aandacht op deze gewigtige onderwerpen, en zorgt dat allerwege, voor zoo verre bijzondere plaatselijke omtandigheden geene onoverkomelijke beletsel opleveren, belastingen van gelijken aard, en op gelijken voet, geheven en behandeld worden.

Art. 76.

De Gouverneur Generaal zal bijzonderlijk het landelijk stelsel, thans op Java bestaande, in alle deszelfs bijzonderheden gadeslaan, ten einde hetzelfde, door alle geleidelijke middelen tot meerdere volmaaktheid te brengen, en op andere bezittingen voor zoo verre zulks mogelijk is, in te voeren.

Art. 77.

Bij het invoeren van nieuwe, en het regelen van reeds bestaande belastingen, wordt zoo veel mogelijk het belang van den lande, met het gerief der ingezetenen in verband gebracht. Alle kwellende en drukkende belastingen zijn ongeoorloofd.

Art. 78.

De belastingen, welke den smallen handel der Inlanders belemmeren,

of minder gemakkelijk maken; moeten met naauwkeurigheid overzien, en zoo mogelijk door andere vervangen worden.

De tolpoorten, zoo wel als de bazaars of markten, hetzij de opbrengst van deze laatsten ten behoeve van den lande, of van bijzondere personen geïnd worden, zijn aan de bepalingen door de regering gemaakt, of nog te maken, onderworpen.

Art. 79.

De belastingen op de bebouwde en onbebouwde eigendommen of gronden, zullen met de meeste naauwkeurigheid overzien, en omtrent dezelve zoodanige bepalingen gemaakt worden, als met de voortzetting van den landbouw en de uitgifte van landen, in verband met het belang van 's lands schatkist, noodig zullen gevonden worden.

Art. 80.

De meeste zorg wordt aangewend, dat in de beheering der domeinen van den lande, met de meeste orde en regelmatigheid gehandeld worde, en dezelve zoo veel mogelijk in verband gebragt worde met het landelijk stelsel, in alle plaatsen waar dat stelsel in werking is.

Art. 81.

Op andere plaatsen wordt zorgvuldig gemaakt, dat de bewerking en beheering van 's lands domeinen, overeenkomstig zij met der ingezetenen belang en begeerte, zoo wel als met 's lands belang.

Art. 82.

Bijzondere verordeningen regelen de wijze van beheer der houtbosschen, zoutpannen, vogelnestklippen, koffij-tuinen, specerij-perken en andere, hetzij de bewerking gedaan worde in daghuur, of in verrekening van andere belastingen, of in levering tegen eenen bepaalden prijs, of in verpachting, met in acht neming echter van de meermaalen herhaalde voorschriften, vooral ook van die, welke in het hoofdstuk over de algemeene bepalingen, voorkomen.

Art. 83.

Het algemeene bestuur der domeinen, goederen, gelden, inkomsten

en uitgaven van Nederlandsch Indië, met al wat daartoe betrekking heeft, wordt onder het oppergezag van den Gouverneur-Generaal, waargenomen door eenen Hoofd-directeur van de financiën.

Art. 84.

Aan den Hoofd-directeur worden toegevoegd vier Raden van financiën, ieder belast met een bepaald gedeelte der algemeene werkzaamheden.

Art. 85.

Ten dienste van den Hoofd-directeur en de voornoemde Raden, worden benoemd een Secretaris, en zoodanige andere beambten, als ter rigtige behandeling der zaken noodig zullen bevonden worden.

Art. 86.

De dagelijksche beheering van alle de bovengenoemde zaken wordt op de onderscheidene plaatsen, zoo in als buiten Java gelegen, toebetrouwd, in de eerste plaats aan de Gouverneurs of residenten, en voorts aan zoodanige afzonderlijke ambtenaren, als ter beheering van eenigen bijzonderen tak van bestier, mogen noodig geoordeeld worden.

Deze allen zijn gehouden, de aanschrijvingen hen door den Hoofd-directeur of van wege denzelven gegeven, na te komen.

Art. 87.

Ten einde zoo veel mogelijk eene regelmatige behandeling, vooral op Java zelve, te bevorderen, en om tevens aan den Gouverneur-Generaal alle die inlichtingen, welke tot een geleidelijk en vast stelsel noodig zijn, wordt het algemeene toezigt over hetgeen voorschreven is, opgedragen aan een Hoofd-inspecteur van de financiën.

Art. 88.

Onder den Hoofd-inspecteur zullen op Java werkzaam zijn drie Inspecteurs. De Hooge Regering bepaalt met der tijd, of en waar elders, zoodanige ambtenaren zullen moeten worden geplaatst.

Art. 89.

De bepaalde werkzaamheden van alle de voorschreven beambten, en

het onderlinge verband tusschen dezelve, worden bij afzonderlijke instructiën geregeld.

Art. 90.

Het toezigt over de rigtige besteding van 's lands gelden en goederen, wordt toebetrouwd aan de algemeene rekenkamer, achtervolgens eene bepaalde instructie.

Art. 91.

De inning en bewaring van 's lands gelden, wordt opgedragen aan algemeene of bijzondere ontvangers, hetzij daartoe afzonderlijke ambtenaren worden aangesteld, of deze ontvangst, in kleine plaatsen, aan de residenten zelve worde toebetrouwd.

De Gouverneur Generaal in Rade maakt daaromtrent zoodanige bepalingen, als de omstandigheden dadelijk, of in den vervolge, noodzakelijk maken.

VIJFDE HOOFDSTUK.

Algemeene Bepalingen.

Art. 92.

Niemand, wie hij zij, mag zich in Nederlandsch Indië, met der woon nederzetten, dan na daartoe van den Gouverneur Generaal verlof bekomen te hebben.

Art. 93.

Elk, die in Nederlandsch Indië, voor eenen tijd wenschte te verblijven, moet daartoe verlof hebben van het hoogste gezag der plaats.

Op Java zelve komt het geven van dit verlof aan niemand toe, dan aan den Gouverneur Generaal.

Art. 94.

Elk vreemdeling, die voor een tijd zich in Nederlandsch Indië ophoudt, is onderworpen aan alle de wetten en verordeningen.

Art. 95.

Elk dien het toegestaan is, zich met der woon in Nederlandsch Indië te vestigen, moet den eed van getrouwheid aan den Koning, en van gehoorzaamheid aan den Gouverneur Generaal afleggen.

Hij geniet als ingezetenen de bescherming der wetten, voor zoo verre hij zich als een goed en rustig burger gedraagt.

Art. 96.

Chinezen, Mooren, Arabieren, en andere vreemden, niet tot de Europezen behorende, welke zich in eene der plaatsen van Nederlandsch Indië met der woon vestigen, worden, zoo veel mogelijk, onder hoofden van hunne natien gesteld, alles naar luid der verordeningen daaromtrent gemaakt of nog te maken.

Art. 97.

De oefening van alle godsdiensten geniet in Nederlandsch Indië de bescherming der Hooge Regering, mits die oefening voor de openbare rust niet gevaarlijk zij.

Art. 98.

De leeraren van de onderscheiden thans bestaande christelijke gemeenten in Nederlandsch Indië, worden uit 's lands kas bezoldigd; gelijke bezoldiging zal kunnen worden toegestaan aan leeraren van zoodanige gemeenten, als naderhand, op hoog gezag zouden mogen worden daargesteld.

Art. 99.

De regering zorgt, zoo veel mogelijk, dat er op de onderscheidene plaatsen in Nederlandsch Indië, scholen bestaan. De onderwijzers worden uit 's lands kas, of uit bijzondere school-fondsen bezoldigd.

Art. 100.

De regering maakt ook de noodige verordeningen omtrent de scholen der Inlanders. De regering geeft aan de Inlanders gelegenheid om op de Nederlandsche scholen onderwezen te worden.

Zij beraamt tevens de geschiktste middelen, tot uitbreiding der kennis van de Maleidsche, Javaansche en andere talen, onder de Europeesche bewoners.

Art. 101.

De regering zorgt voor de bewaring en verbetering der gezondheid, door daartoe doelmatige middelen.

Art. 102.

De regering maakt de noodige verordeningen op het daarstellen en bijhouden der geboorte-, trouw- en sterlijsten, vooral zoo verre de Europeesche of van Europezen afkomstige inwoners betreft.

Art. 103.

De regering zorgt voor eene goede bezoldiging der ambtenaren en voor enen onderstand voor hunne achtergelaten weduwen en kinderen.

Art. 104.

De regering zorgt mede voor de nagelaten boedels, die aan wezen vervallen of onbeheerd zijn.

Art. 105.

Het staat aan alle ingezetenen van Nederlandsch Indië vrij, zich zoodanig middel van bestaan te verkiezen, of zoodanigen handel te drijven, als zij goedvinden, voor zoo verre er ten aanzien van eenige bijzondere punten, geene bepalingen om des algemeenen belangs wille, bestaan mogten.

Art. 106.

De regering moedigt door alle middelen, binnen haar bereik, den landbouw aan, zij beraamt of stelt aan het departement der kolonien voor, de beste middelen, om aanvankelijk of bij voortgang den landbouw, door uitgifte van landen en de vermeerdering van eené Europeesche bevolking en landbouwers, uit te breiden.

Art. 107.

Over het algemeen is het aan alle ingezetenen van Nederlandsch Indië vrij en onverlet, om op de gronden hen in eigendom toekommende, of in huur, pacht, dan wel ten gebuike uitgegeven, zoodanige voortbrengselen aan te kwecken als zij verkiezen, en daarover naar goetvinden te beschikken.

De voortbrengselen echter, welke volgens de nog bestaande verordeningen, voor rekening van den lande worden aangekweekt, of welker aankweeking en levering aan den lande, tegen bepaalde prijzen, eene verplichting van de ingezetenen in sommige oorden is, zijn het eigendom van den lande.

De regering vestigt eene bijzondere en gestadige oplettenheid op dit onderwerp, en neemt de meest doelmatige maatregelen, ten einde het belang van den lande, in overeenstemming te brengen met de belangen der ingezetenen.

Art. 108.

De Inlandsche bevolking geniet de bijzondere bescherming der regering. Alle geldaspersingen, knevelarijen en willekeurige beschikkingen, over der Inlanderen personen, goederen en arbeid, zijn ongeoorloofd; alle Europesche en Inlandsche ambtenaren, hoofden of grooten, moeten zich daarvan onthouden, of zij zullen strengelijk worden gestraft.

De plaatselijke regeringen en bijzonderlijk de residenten, zijn verplicht daartegen uit zich zelve te waken, en aan de Inlanders de gelegenheid te geven, om vrijelijk hunne klagten in te brengen.

Art. 109.

Heerendiensten, ten gerieve van bijzondere personen, het zij al of niet met eenig ambt belast, mogen noch gevorderd, noch verleend worden.

Onder de heerendiensten wordt echter niet verstaan, de tot dus ver noodzakelijke verplichting der Inlandsche bevolking, om tegen behoorlijke en op hoog gezag geregelde betaling, de personen en goederen van reizigers over land te vervoeren.

De heerendiensten welke aan den lande toekomen, zullen onder vaste bepalingen gebragt, of door andere belastingen vervangen worden, gelijk mede bepalingen, gemaakt worden op de diensten door de Inlanders, volgens lands gebruik, aan hunne hoofden te verleenen.

Art. 110.

De bijzondere landeigenaars en landbouwers, zullen omtrent de diensten en opbrengsten van de ingezetenen op hunne landen, zich stiptelijk moeten houden aan de reeds gemaakte of nader te maken bepalingen.

Art. 111.

Het verhuren of in huur nemen van eenige dessa's of dorpen, onder welke benaming ook, is en blijft voor altijd afgeschaft. Ingezetenen welke tot voortzetting van eenigen bijzonderen tak van landbouw of van eenige fabriek of trafiek, het zij gronden, of persoonlijke diensten van eenige dorpen noodig hebben, hebben vrijheid daaromtrent overeenkomsten te treffen.

De regering maakt ten aanzien van dit alles, algemeene of plaatselijke bepalingen, tot bevordering van den landbouw en van de nijverheid, en tot onderling gerief der ingezetenen.

Art. 112.

Het geven of nemen van verpandingen, ter verzekering van eenige geldelijke schuld of aangegane verbindtenis, wordt in geheel Nederlandsch Indië afgeschaft.

De deswegens reeds bestaande verordeningen blijven in kracht, tot dat bij eene algemeene wet of bijzondere verordeningen naar de plaatselijke gesteldheid, daarin zal zijn voorzien.

Art. 113.

De slavenhandel en invoer van dezelve in Nederlandsch Indië is verboden.

De wetten bepalen de straf der overtreders, en de regering beraamt de meest geschiktste maatregelen, tot verzorging der alzoo aangebragte menschen.

Art. 114.

Omtrent de behandeling der thans aanwezige slaven, zoo wel als omtrent hun lot, en dat hunner kinderen, en voorts alles wat tot de slavernij betrekking heeft, worden de meest redelijke en billijke voorzieningen vastgesteld. De thans bestaande wetten omtrent de goede behandeling van dezelve, worden bij deze inmiddels bekrachtigd.

Art. 115.

Geen gezagvoerende of ambtenaar, het zij Europees of Inlander, van welken rang ook, mag zich eenige meerdere of andere inkomsten toeëigenen, dan hem door de Hooge Regering zijn toegestaan.

Zij zullen zich bepaaldelijk onthouden van het aannemen of beloven van eenige gaven, giften of toezeggingen van dezelve, tot het geven of verkrijgen van eenig ambt, of tot het doen of laten van het geen zij in hunne ambtsbetrekkingen verplicht zijn te laten of te doen.

Het aannemen of doen beloven, zoo wel als het geven of beloven van geschenken, wordt bijzonderlijk verboden aan zoodanige ambtenaren, die tot elkanderen in onmiddelijke betrekking van gebied en ondergeschiktheid staan; de meer bijzondere bepalingen daaromtrent worden in de instructien vastgesteld.

De voorgaande bepalingen zijn toepasselijk op der ambtenaren vrouwen, kinderen en huisgenoten.

Art. 116.

Geene spillagien, minwigten, overwigten of eenige andere zijdelingse winsten, zijn geoorloofd. Bijzondere reglementen bepalen tot welke hoogte eenige spillagie wordt toegestaan aan de zoodanigen, die met eede verklaren, dat het verlies buiten hunne schuld bestaat.

Art. 117.

De vaart en handel op en van geheel Nederlandsch Indië (met uitzondering van de Moluksche Eilanden) is vrij en open voor alle volken, met welke het Koninkrijk der Nederlanden in vriendschap leeft.

Bij bijzondere verordeningen worden bepaald, de plaatsen en havens, welke de onderscheiden schepen mogen of moeten aandoen, en de verplichtingen die zij te vervullen hebben.

Art. 118.

Met de schepen die alzoo toegelaten worden, mogen alle soorten van goederen en handelwaren worden aangevoerd, voor zoo verre zij niet bij bijzondere wetten of verordeningen zijn verboden.

Omtrent den invoer en de verhandeling dier goederen, moeten de schippers, eigenaars of geconsigneerden, zich aan de bestaande bepalingen onderwerpen.

Art. 119.

De handel op het rijk van Japan wordt bij uitsluiting voor rekening van den lande gedreven.

Art. 120.

De voortbrengselen, welke het eigendom van den lande zijn, worden gebruikt tot de algemeene huishoudelijke behoeften in Indië, of op hoog gezag verkocht.

Deze verkoop moet, met uitzondering van hoog gewigtige en buitengewone omstandigheden, bij openbare veiling gedaan worden.

Bijaldien geene behoorlijke prijzen voor dezelve mogten kunnen verkregen worden, zullen dezelve voor rekening van den lande naar Nederland kunnen overgezonden worden.

Art. 121.

De specerijen zullen, zoo lang daaromtrent geene andere bepalingen gemaakt zijn, naar Nederland voor rekening van den lande worden gezonden.

Voor zoo verre echter een gedeelte daarvan voor de Indische markt, den Chineeschen handel, en de huishoudelijke behoeften van de ingezetenen zelven noodig is, worden zij mede in Indië verkocht.

En op dat niemand hiervan eenige onwetendheid voorwende, zal deze alom worden gepubliceerd, ter plaatse waar zulks gebruikelijk is.

Lasten en bevelen voorts, dat alle hoogere en lagere kollegien en ambtenaren, justicieren en officieren, ieder voor zoo verre hem aangaat, aan de naauwkeurige uitvoering de hand zullen houden, zonder eenige oogluiking of aanzien des persoons.

Gegeven te Batavia den twee-en-twintigsten december des jaars achtien honderd achttien.

De Kommissarissen Generaal over Nederlandsch Indië.

CORNELIS THEODORUS ELOUT.

VAN DER CAPELLEN.

A. A. BUIJSKES.

Ter ordonnantie van dezelve.

De Secretaris Generaal.

R. D' OZIJ.

X.

R E G L E M E N T

OF HET

**BELEID DER REGERING, VAN HET JUSTITIE-
WEZEN, DE KULTUUR EN DEN HANDEL IN
'S LANDS AZIATISCHE BEZITTINGEN,**

PROVISIONEEL GEARRESTEERD BIJ BESLUIT VAN DEN

KOMMISSARIS-GENERAAL

OVER

N E D E R L A N D S C H - I N D I E ,

VAN DEN 30sten AUGUSTUS 1827.

B E S L U I T.

IN NAAM DES KONINGS.

De Kommissaris Generaal over Nederlandsch Indië,

In aanmerking nemende, dat het bestaande Reglement op het beleid der Regering in Nederlandsch Indië, in den jare 1818 door Kommissarissen Generaal, onder de nadere goedkeuring des Konings, ingevoerd, nimmer aan de bekrachtiging van Zijne Majesteit is onderworpen geworden;

Dat er sedert dien tijd, door de Indische Regering, op eigen gezag, bepalingen genomen zijn, afwijkende van de beginselen bij het gedachte Reglement vastgesteld, en ten gevolge waarvan hetzelfde onvatbaar geworden is, om nog een voorwerp van 's Konings opzettelijke overwegingen uittemaken;

Gelet op art. 54 van het Koninklijk besluit van 13 September 1825 no. 79, waarbij aan Hem Kommissaris Generaal de magt is opgedragen om zoodanige wijzigingen in den staat van zaken intevoeren, als naar aanleiding van de hem gegeven instructie, en op grond van verkregen ondervinding, doelmatig zullen worden bevonden, in afwachting van de definitieve bepalingen, welke door Zijne Majesteit, op de voordragt van Hem Kommissaris Generaal, ten deze zullen worden vastgesteld;

De Regering gehoord (adviezen 8 Juni 1826 no. 530 en 25 Augustus l. l. no. 1394);

Heeft goedgevonden en verstaan:

1°. Met intrekking van het hiervoren genoemde Reglement, vast-

gesteld bij publikatie van Kommissarissen Generaal in dato 22 Decem-1818 no. 8 (staatsblad no. 87), provisioneel te arresteren het navolgende

REGLEMENT *op het beleid der Regering, van het Justitiewezen, de Kultuur en den Handel in 's Lands Aziatische Bezittingen.*

EERSTE HOOFDSTUK.

Van den Gouverneur Generaal en de Indische Regering.

Art. 1.

He hoogste gezag over Nederlandsch Indië wordt, in naam des Konings, uitgeoefend door den Gouverneur Generaal. — Een iegelijk, die zich aldaar bevindt, van wat rang of staat hij zij, moet den Gouverneur Generaal erkennen als des Konings Vertegenwoordiger, en denzelfen als zoodanig eerbiedigen en gehoorzamen.

Art. 2.

Tot het beleid der Regering worden aan den Gouverneur Generaal toegevoegd vier Raden, die, gezamenlijk met den Gouverneur Generaal, nitmaken de Regering van Nederlandsch Indië.

De President van het Hoog Geregts-hof en de Directeur Generaal van Financien kunnen, in zeer bijzondere gevallen, wanneer zulks in het belang van den dienst doelmatig geoordeeld wordt, door den Gouverneur Generaal worden opgeroepen, om als adviserende leden aan de beraadslagingen der Regering deel te nemen.

Art. 3.

Zoo lang de betrekking van Luitenant Gouverneur Generaal, achtervolgens 's Konings bevelen, zal blijven bestaan, is deze mede lid van de Indische Regering en heeft zitting na den Gouverneur Generaal. — De Raden van Indië nemen zitting naar den tijd van hunne aanstelling.

Art. 4.

Wanneer de waardigheid van Gouverneur Generaal, bij deszelfs overlijden of anderzins, openvalt, en de benoeming van deszelfs opvolger door den Koning niet gedaan, of althans niet bekend is, zal de Lui-

tenant Gouverneur Generaal inmiddels het gezag, aan den Gouverneur Generaal toekomende, uitoefenen. — Voor de tijdelijke waarneming dezer functien zal aan denzelfven de helft van de gewone jaarwedde van eenen Gouverneur Generaal worden toegelegd.

Art. 5.

Bij ontstentenis van den Luitenant Gouverneur Generaal, zal het gezag overgaan op eenen der Raden van Indië. De benoeming zal gedaan worden door de vier gewone en de twee bovengenoemde adviseerende leden, welke, in dat geval, regt van stemming bezitten. Zij zijn verplicht onmiddellijk ten dien einde te vergaderen, en moeten als dan, in handen van den Raad, in rang volgende op den Gouverneur Generaal, en deze in handen van den volgende Raad, den eed afleggen: «Dat zij tot de tijdelijke vervulling der waardigheid van Gouverneur Generaal dien der vier gewone Raden zullen stemmen, welken zij in gemoede daartoe den geschiktsten zullen oordeelen.» Kunende geen der Raden zich zelve benoemen. De Leden van de alzoo zamengestelde vergadering brengen hunne stemmen, bij besloten briefjes, uit; de Secretaris verzamelt de briefjes in een besloten bus. De President van het Hoog Gerechtshof opent de briefjes, en leest dezelve met luider stemme op, en de Secretaris houdt daarvan aanteekening.

Hij, op wien de meeste stemmen gevallen zijn, of, bij staking van stemmen, de oudste in rang, aanvaardt dadelijk de waardigheid van Gouverneur Generaal en geniet ook de helft van de gewone jaarwedde van Gouverneur Generaal, met stilstand intusschen van het tractement van Raad van Indië, tot dat een Gouverneur Generaal, door den Koning benoemd, in die waardigheid zal getreden zijn.

Art. 6.

Bij het openvallen van eene Raads plaats wordt door de Indische Regering in eene eerstkomende vergadering, waarbij de President van het Hoog Gerechtshof en de Directeur Generaal van Financien met regt van stemming tegenwoordig zijn, bij besloten briefjes, en bij volstreckte meerderheid, opgemaakt eene lijst van drie personen, om, ter vervulling van de gedachte Raads plaats, te worden voorgedragen en welk drietal, vervolgens, door den Gouverneur Generaal, met deszelfs consideratien en advies, aan het Departement van Marine en Kolonien, ten spoedigste, moet worden opgezonden, om ter benoeming aan den Koning te worden aangeboden.

In afwachting van eene koninklijke beslissing, zal, voor zoo veel

noodig, de President van het Hoog Gerechtshof en in diens plaats de Directeur Generaal, met de provisionele waarneming van de bestaande vacature kunnen worden belast.

Art. 7.

De Raden van Nederlandsch Indië moeten zijn geboren in Nederland of in eene van 's lands volkplantingen of bezittingen, of, geene inhoorlingen zijnde, genaturaliseerd zijn; ook moeten zij den vollen ouderdom van dertig jaren bereikt hebben.

Zij zullen elkander ten tijde hunner aanstelling niet mogen bestaan in of binuen den vierden graad van bloedverwantschap of zwager-schap.

Art. 8.

De Raden van Indië mogen geene andere vaste bedieningen bekleeden, zoo lang zij Leden van de Regering zijn.

Art. 9.

De Gouverneur Generaal en de Raden van Indië vermogen geen handel te drijven, noch voor eigen rekening, noch voor die van anderen; zij vermogen geen aandeel of belang te hebben in eenige besteding, leverantie, verpachting van goederen, regten of middelen, of in eenige zaken, waarover met den lande, om winst of voordeel, eenige handeling wordt aangegaan; zij mogen wijders geene ordonnancien of schuldvorderingen, ten laste van den lande, koopen of voor hunne rekening nemen; publieke effecten worden alleenlijk daarvan uitgezonderd.

Art. 10.

Aan de Indische Regering wordt toegevoegd een Algemeene Secretaris, die tevens als zoodanig den Gouverneur Generaal ten dienste staat. Behalven dezen, kan er nog een tweede Algemeene Secretaris worden aangesteld, indien de werkzaamheden zulks vorderen. De Algemeene Secretarie blijft overigens provisioneel geregeld op den voet, omschreven en vastgesteld bij besluit van den Kommissaris Generaal, in dato 17 November 1826 (Staatsblad no. 67). De Leden van den Raad en de Algemeene Secretaris zullen zich insgelijks ten tijde hunner aanstelling niet mogen bestaan in of binnen den vier-

den graad van bloedverwantschap of zwagerschap. Het zelfde is ook op den tweeden Algemeenen Secretaris, ten aanzien van den Algemeenen Secretaris, toepasselijk.

Art. 11.

De Gouverneur Generaal heeft het beleid der vergadering, achtervolgens het reglement van orde, bij besluit van den Kommissaris Generaal de dato 11 november no. 17 vastgesteld.

Art. 12.

De Gouverneur Generaal is gehouden, alle zaken, die ter beslissing van de Indische Regering staan, te brengen ter overweging van de vergadering. Aan den Gouverneur Generaal wordt de magt toegekend, om, wanneer hij zulks oorbaar voor den lande en voor des Konings dienst rekent, tegen de gevoelens van de meerderheid te beslissen en het besluit optemaken.

Deze magt komt alleen toe aan den Gouverneur Generaal, door den Koning benoemd, en geenszins aan hem, die tot deze waardigheid slechts inmiddels benoemd is, op den voet bij art. 5 omschreven. Telkens als de Gouverneur Generaal tegen de meerderheid mogt komen te beslissen, en telkens als een besluit der Regering door de beslissende stem van den Gouverneur Generaal wordt opgemaakt, zullen de adviezen en van den Gouverneur Generaal en van de Raden in schrift overgegeven en naar het Ministerie van de marine en kolonien in Nederland worden overgezonden, met bijvoeging van alle zoodanige bedenkingen en omstandigheden, als ter zake dienstig zijn. Ieder Lid van de Regering heeft daarenboven, de vrijheid niet alleen, maar zulks wordt ten sterksten aanbevolen, om, zoo dikwijls hij het verkiest, zijn advies schriftelijk uittebrengen, en te vorderen, dat hetzelfde naar het Ministerie worde overgemaakt.

Daar tegen heeft ook de Gouverneur Generaal het regt om zulke, even als andere stukken, naar Nederland op te zenden, al ware het ook dat het tegendeel door den rapporteur of door de andere leden der vergadering verlangd werd.

Art. 13.

Van het verhandelde in elke zitting der Indische Regering, alsmede van de handelingen van den Gouverneur Generaal afzonderlijk, worden dagelijksche aantekeningen gehouden, die telken drie maan-

den kopielijk aan het Ministerie van marine en kolonien zullen worden overgezonden, vergezeld van (en van een kort register derzelve) al de bijlagen, welke kennis nuttig en belangrijk kan zijn. Van alle belangrijke gebeurtenissen en handelingen, zoo de inwendige Regering als de buitenlandsche betrekkingen met omliggende Europesche bezittingen of Inlandsche Vorsten of Volkeren betreffende, en inzonderheid van alle voorvallende oorlogen, zal tusschen tijds, met den meesten spoed, aan voornoemd departement worden kennis gegeven.

De overzending der stukken zal steeds gepaard gaan met een berekend verslag, zoo van de omstandigheden, als van de beoordeeling der Indische Regering daar over, ten einde den Koning in staat te stellen, om den stand van zaken met juistheid te kunnen beoordeelen, en waar zulks noodig is, met volledige kennis te beslissen.

Art. 14.

Alle verordeningen, bevelen en andere handelingen van de Indische Regering, zamengesteld, zoo als in art. 2 bepaald is, moeten worden uitgevaardigd op naam van den Gouverneur Generaal in Rade, en niet anders; dezelve moeten door den Algemeenen Secretaris geteekend worden, ter ordonnantie van den Gouverneur Generaal in Rade.

Alle algemeene verordeningen, belangrijke bepalingen of besluiten worden daarenboven door den Gouverneur Generaal geteekend.

De aanhef van alle publikatien, acten en andere opene stukken zal, na het opschrift: «*In naam des Konings,*» slechts bestaan in deze woorden:

» *De Gouverneur Generaal van Nederlandsch Indie, allen, die de-
ze zullen zien of hooren lezen, salut doet te weten!* »

Art. 15.

De Gouverneur Generaal in Rade, zoo wel als afzonderlijk handelende, is gehouden de bevelen, hem door den Koning, of uit naam des Konings toegezonden, natekomen.

Art. 16.

De Gouverneur Generaal in Rade is bevoegd, om, ten aanzien van alle de deelen van het bestuur, zoodanige verordeningen en bepalingen vaststellen, als, in overeenstemming met de gronden bij dit Reglement vastgesteld, en met de door of van wege den Koning gegeven voorschriften aan het beleid der algemeene Regering kunnen bevorder-

lijk zijn. Doch, omtrent alle zulke bepalingen en verordeningen, welke met de algemeene of staatkundige belangen van Nederland, of met zaken in betrekking staan, waarvan de volledige beoordeeling alleen in Nederland kan plaats vinden, zal de Indische Regering niet vermogen te beslissen, maar zal dezelve in tijds de noodige voorstellen aan het Ministerie van Marine en Kolonien inzenden, om door dit departement ter kennis van Zijne Majesteit te worden gebragt.

Art. 17.

De Gouverneur Generaal in Rade ontwerpt de vijfjarige begrootingen van inkomsten en uitgaven, overeenkomstig de bepalingen vervat in het Koninklijk besluit van 3 April 1825 n°. 89, en zorgt dat dezelve binnen den bepaalden tijd, en op den voorgeschreven voet, naar Nederland worden gezonden, om door den Koning te worden vastgesteld. De Gouverneur Generaal in Rade regelt de buitengewone jaarlijksche begrooting der uitgaven en de raming der inkomsten. De Gouverneur Generaal in Rade besluit omtrent alle overschrijvingen, welke achtervolgens de gemaakte bepalingen in de eenmaal vastgestelde begrooting mogen plaats grijpen, en waakt, dat de toegestane sommen niet worden overschreden.

En wordt uitdrukkelijk hierbij bepaald, dat op de door den Koning gearresteerde begrooting van uitgaven, door den Gouverneur Generaal in Rade slechts zoodanige overschrijvingen kunnen worden toegestaan, welke van de eene op de andere afdeeling, van hetzelfde hoofdstuk, worden voorgedragen, en dat geene overschrijving van het eene hoofdstuk op het andere zal mogen plaats vinden, zonder speciale toestemming des Konings.

De Gouverneur Generaal in Rade bepaalt en neemt de geschiktste maatregelen voor het innen en verantwoorden van 's lands gelden en goederen, en beslist over alle beschikkingen van 's lands gelden, waartoe de vastgestelde begrooting van uitgaven de noodige ruimte geeft.

De Gouverneur Generaal in Rade zorgt, dat door de algemeene rekenkamer met naauwkeurigheid worde nagekomen, hetgeen haar voor de bewaking is voorgeschreven, en neemt wijders alle die maatregelen, waardoor de rekenkamer zoo veel mogelijk in staat gesteld worde, om aan hare verplichtingen geregeld te voldoen.

De Gouverneur Generaal in Rade neemt insgelijks kennis van de jaarlijksche administratieve rekening, en zendt dezelve met zijne consideratien aan het Ministerie van Marine en Kolonien.

Art. 18.

De Gouverneur Generaal in Rade regelt alle belastingen en de wijze

op welke zij moeten geheven worden, hetzij bij dadelijke heffingen van de belastbare personen, dan wel bij verpachting.

Art. 19.

De Gouverneur Generaal in Rade regelt alle de zaken, betrekkelijk den geldsomloop. Het muntstelsel, benevens de aanmaking en uitgifte van klinkende- of papieren-munt, moeten onder die punten worden gearangschikt, waaromtrent door den Koning alleen veranderingen of bepalingen kunnen worden vastgesteld, en waarop derhalve het tweede lid van art. 16 van dit Reglement van toepassing moet worden gemaakt.

Art. 20.

De Gouverneur Generaal in Rade maakt, jaarlijks, met in acht-neming van hetgeen door den Koning reeds is, of deswege nader mogt worden beschikt, de noodige bepalingen omtrent het te gelde maken, of voor 's lands rekening naar Nederland verzenden, van alle goederen en voortbrengselen den Lande toebehoorende.

Deze bevoegdheid kan niet worden uitgestrekt tot den verkoop van domeinen, als kunnende deze nimmer dan op uitdrukkelijke autorisatie des Konings worden verkocht.

Art. 21.

De Gouverneur Generaal in Rade bepaalt, in overeenstemming met de deswege bestaande organieke voorschriften, de inkomsten van de ambten en bedieningen, stelt de instructien vast en benoemt de ambtenaren, zoo Europezen als Inlanders en anderen, voor zoo verre die benoeming niet bij afzonderlijke bepalingen aan andere gezagvoerders of kollegien is of mogt worden opgedragen. Buiten de hoofd-ambtenaren, waarvan de aanstelling onmiddelijk door den Koning geschiedt, worden de hoofden der departementen, de residenten en andere civiele gezagvoerders, door den Gouverneur Generaal in Rade, niet anders, dan onder de nadere goedkeuring van Zijne Majesteit benoemd.

Alle ambtenaren door den Koning benoemd, kunnen niet dan door den Koning uit hunne betrekking worden ontslagen. Zij kunnen echter, wanneer zulks gevorderd wordt, door den Gouverneur Generaal in Rade, in de waarneming hunner functien worden geschorst, onder gehoudenheid van de zijde dezer laatste, om daarvan onmiddelijk aan het Departement van Marine en Kolonien verslag te doen. Geen der reeds vastgestelde, of nog nader vaststellen bezoldigingen, mogen

zonder uitdrukkelijke autorisatie des Konings, onder welke benaming ook, worden vermeerderd; voor zoo veel zulks noodig en doelmatig mogt worden geacht, zullen omtrent de rangen van de onderscheidene ambtenaren, bij een afzonderlijk reglement, bepalingen worden vastgesteld ¹.

Art. 22.

De Gouverneur Generaal in Rade oefent het regt van gratie, wegens misdaden in Nederlandsch Indie gepleegd, na alvorens te hebben ingenomen de bedenkingen en het advies van het Hoog Gerechtshof. De Gouverneur Generaal in Rade heeft de volle bevoegdheid om tegen het advies van het Hoog Gerechtshof te beslissen, en op de ingediende verzoeken om gratie, al dan niet, gunstig te beschikken. In beide deze gevallen zal het door de Regering genomen besluit, zoo spoedig mogelijk, onder toezending van alle de stukken ter zake betrekkelijk, aan het Departement van Marine en Kolonien moeten worden medegedeeld, om door tusschenkomst van hetzelfde daarop 's Konings welmeenens te vernemen.

Art. 23.

De Gouverneur Generaal in Rade verleent dispensatie van wetten in burgerlijke zaken, remissie van verschuldigde belastingen of pachtpenningen, brieven van legitimatie, venia aetatis en andere diergelijke gratien, alles na ingenomen consideratien en advies van het Hoog Gerechtshof, voor zoo verre regtzaken betreft. Aan de Indische Regering wordt met nadruk aanbevolen, om van de haar toegekende bevoegdheid tot het verleenen van brieven van legitimatie met de meest mogelijke voorzigtigheid, en slechts in zeer bijzondere gevallen, gebruik te maken.

De Gouverneur Generaal, in of buiten Rade, heeft echter geenszins de bevoegdheid om in eenig geval, hoe ook genaamd, de werking van het Regerings reglement opteheffen, en het hem verleende regt van dispensatie tot hetzelfde uittestrekken.

Art. 24.

De Gouverneur Generaal in Rade sluit of vernieuwt verbonden van

¹ De ranglijst van 20 Junij 1783 is herzien en aangevuld bij de *Ranglijst*, gearresteerd bij besluit van den Gouverneur Generaal DAENDELS van 8 Augustus 1803.

handel en vriendschap met de Indische vorsten en volkeren, in naam des Konings. Deze verbindtenissen mogen nimmer ten doel hebben het garanderen hunner bezittingen, of het voeren van oorlog tegen de aanvallen van anderen. Op geen der eilanden in den oosterschen archipel zal eenig nieuw etablissement, door de Indische Regering, mogen worden aangelegd, zonder voorafgaande autorisatie des Konings¹.

Art. 25.

De Indische Regering draagt zorg, dat de bestaande of nog verder te maken tractaten met de meeste trouw en naauwkeurigheid, van de zijde der Nederlandsche ambtenaren, worden opgevolgd en nagekomen; zij wendt alles aan, wat tot de bevordering en handhaving van rust en vrede strekken kan, en geeft de strengste bevelen aan de onderscheidene hoofden en gezaghebbers, om daartoe van hunne zijde krachtdadig medetewerken. Aan de Indische Regering wordt met den meesten nadruk aanbevolen, om, zoo veel mogelijk, alles te vermijden en voortekomen, wat eenige aanleiding tot eenen oorlog geven kan, en tot stelsel aantemen van nimmer den oorlog tegen eenig Indisch vorst of volk te voeren, dan wanneer het Nederlandsch gezag en grondgebied in deze gewesten vijandelijk wordt aangevallen, of dat daartoe toebereidselen worden gemaakt, wanneer alle middelen tot bevrediging vruchteloos beproefd zijn, en zulks alzoo uit noodweer en tot verdediging van het Nederlandsch gezag en van verkregen regten geschieden moet. In dit geval zal nog van al het gebeurde een omstandig verslag worden opgemaakt, en aan het Ministerie van Marine en Kolonien opgezonden, en zullen daarbij tevens duidelijk de gronden worden ontwikkeld, waarop tot het voeren van den oorlog besloten is, ten einde er, na gedaan onderzoek, aan de Regering zoodanige aanschrijvingen of bevelen, van wege den Koning, kunnen worden uitgevaardigd, als waartoe de handelingen van het bestuur te dier zaken aanleiding mogten hebben gegeven.

Art. 26.

De Gouverneur Generaal heeft het oppertoezicht over en regelt alle

¹ » Er is overeengekomen, dat door de beide Gouvernemen ten aan hunne » officieren en agenten in Oost-Indie bevel zal worden gegeven, om geen » nieuw kantoor op een der Oostersche eilanden opterigten, zonder vooraf- » gaande magtiging van hunne respective Gouvernemen ten in Europa.»

Art. 6 van het tractaat, tusschen de gevolmagtigden van H. H. M. M. de Koningen der Nederlanden en van Groot-Brittanie, op den 17^{den} Maart 1824, te Londen gesloten. (Indisch Staatblad 1825, N°. 19).

dagelijksche voorvallen en aangelegenheden betreffende de Algemeene Regering achtervolgens de bepalingen van dit reglement, en door den Koning gesanctioneerde en te maken wetten en verordeningen.

Art. 27.

De Gouverneur Generaal heeft het oppertoezicht over alle lands dienaars, en geeft hun zoodanige bevelen, als hij ter uitvoering van de hun toebetrouwde werkzaamheden, ten nutte van den lande, en overeenkomstig de gemaakte of verder te maken wetten, bepalingen en instructien, vermeent te behooren.

Art. 28.

De Gouverneur Generaal in Rade verleent of weigert de verzoeken tot inwoning of tijdelijk verblijf in Nederlandsch Indie.

Art. 29.

De Gouverneur Generaal heeft de magt, om personen, gevaarlijk voor de openbare rust of veiligheid, bij schriftelijken en gezegelden last, in verzekerde bewaring te doen nemen.

De Gouverneur Generaal geeft van den door hem gegeven last en de beweegreden daartoe in Rade kennis, ten einde te overwegen hoe verder te handelen.

De Gouverneur Generaal in Rade heeft de magt, om de zulke of ook andere ingezetenen, welker verblijf in Nederlandsch Indie gevaarlijk of schadelijk geoordeeld wordt, van daar te verwijderen, daarbij zoo veel mogelijk zorgdragende, dat aan dezelve een behoorlijke tijd tot het in orde stellen hunner zaken worde overgelaten.

Van het alzoo genomen besluit en de beweegredenen tot hetzelfde, wordt het Ministerie van Marine en Kolonien onmiddellijk kennis gegeven.

Art. 30.

De Gouverneur Generaal verleent, des geraden wordende, aan 's lands civiele of militaire ambtenaren, voor eenen bepaalden tijd, verlof om zich naar *Europa* of elders ter waarneming van hunne bijzondere belangen, of tot herstel van hunne gezondheid, te begeven, zullende bij het zoodanig tijdelijk openvallen van eene civiele bediening door den Gouverneur Generaal in Rade in de waarneming van die

bediening worden voorzien. En moet hierbij in het oog worden gehouden, dat, overeenkomstig de bepalingen van art. 16 van 's Konings besluit van 5 April 1825 n°. 69, aan de met verlof gaande personen, geene vrije transporten, dan in zeer bijzondere gevallen, mogen worden verleend, en dat het verlof zelve niet mag strekken tot bezwaar van de schatkist en uit dien hoofde niet mag worden toegestaan, dan onder de voorwaarden, dat de functien van den afwezigen voor een gedeelte van deszelfs traktement worden waargenomen.

Art. 31.

De Gouverneur Generaal vestigt zijne bijzondere aandacht op de staatkundige betrekkingen met de omliggende Indische Vorsten en volkeren, en met de regeringen der bezittingen van Europese mogendheden in Indië. Hij deelt zijne bevinding in Rade mede. In gevallen, welke geen uitstel lijden kunnen, geeft hij de noodige bevelen, en deelt dezelve aan de Regering mede of draagt voorzieningen voor, strekkende om de goede verstandhouding met allen te bewaren.

Art. 32.

De Gouverneur Generaal zorgt bijzonderlijk dat de civiele gezaghebbers op de buiten bezittingen zich stiptelijk houden aan hetgeen nopens hunne verstandhouding met Inlandsche Vorsten en volkeren bij dit Reglement zal worden vastgesteld.

Jaarlijks moet door den Gouverneur Generaal een overzicht der staatkundige betrekkingen hiervoren omschreven, worden opgemaakt en in Rade medegedeeld, om vervolgens met de bedenkingen der Regering aan het Ministerie van Marine en Kolonien te worden opgezonden.

Art. 33.

De Gouverneur Generaal in Rade is bevoegd, met de Regeringen van de Europese bezittingen in Indie, onderhandelingen aantevangen, en zich te verstaan omtrent het doen van voorstellen aan het Gouvernement in Europa, nopens het aangaan van overeenkomsten, het zij ter bevordering van wederzijdsche eensgezindheid en wederzijdsche belangen, het zij daarmede eenigen afstand van grondgebied bedoeld worde.

De overeenkomsten zelve zullen niet dan op autorisatie des Konings mogen worden aangegaan.

Art. 34.

De Gouverneur Generaal alleen oefent het opperbevel over de zee- en landmagt in Nederlandsch Indie.

Alle militaire benoemingen geschieden door den Gouverneur Generaal, onder nadere goedkeuring des Konings, behoudens zoodanige uitzondering, als deswege, achtervolgens 's Konings bevelen, reeds zijn ingevoerd, of nog nader mogten worden daargesteld.

Alle zee- en land officieren, zich in Nederlandsch Indie bevindende, zijn gehouden, zonder eenige tegenspraak, de bevelen door den Gouverneur Generaal of zijnentwege gegeven, te eerbiedigen en te gehoorzamen, en door hunne onderhoorigen te doen eerbiedigen en gehoorzamen.

Art. 35.

De Gouverneur Generaal in Rade is bevoegd, om in gevallen van uitgebarsten oorlog tusschen Zijne Majesteit en eenige andere mogendheden, kommissien of lettres de marque te verleenen aan schepen door bijzondere personen uitgerust.

Art. 36.

De Gouverneur Generaal regelt alles, wat strekken kan tot afbreuk van den openbaren vijand, tot verdediging der bijzondere gedeelten van Nederlandsch Indie en van der ingezetenen personen en goederen, tegen aanvallen van openbare of geheime vijanden, bijzonderlijk ook tegen de zeeooverrijen van sommige Indische Vorsten en volkeren. Hij neemt daaromtrent in den raad van zoodanige zee- en land-officieren, als hij verkiest, en geeft verder de noodige bevelen, onder zijne persoonlijke verantwoordelijkheid, met in acht-neming der algemeene bepalingen, bij art. 17 van dit Reglement vastgesteld. Wanneer de Gouverneur Generaal, na deswege, volgens de militaire wetten en gebruiken, te hebben ingenomen de bedenkingen van bevoegde officieren in eenen krijgsraad, vermeent dat tot eene capitulatie met den vijand over een of meer gedeelten van Indie behoort te worden overgegaan, zal hij de zaak brengen in Rade, op dat dezelve aldaar definitievelijk worde beslist.

Art. 37.

De Gouverneur Generaal handelt wijders naar de bijzondere instructien, hem door of van wege den Koning gegeven.

Art. 38.

De Gouverneur Generaal oefent zoodanige verdere magt, als hem bij de algemeene wetten en bepalingen, of bijzondere verordeningen en besluiten is, of zal worden opgedragen.

Art. 39.

De Gouverneur Generaal heeft de bevoegdheid, om alle zaken, welke aan hem afzonderlijk zijn opgedragen, te brengen ter overweging in Rade.

Hij kan mede aan de Raden zoodanige tijdelijke kommissien opdragen, als hij, ten nutte van den lande, oordeelt, door hen te moeten worden uitgevoerd.

Art. 40.

De jaarlijksche verslagen, vermeld bij art. 73 van het tegenwoordige Reglement, zullen achtereenvolgende ter tafel van de Indische Regering worden gebracht, om tot een onderwerp der deliberatien gemaakt, en vervolgens, met zoodanige aanmerkingen en bedenkingen, als waartoe dezelve mogten aanleiding geven, bij een algemeen verslag, nopens den Staat van geheel Nederlandsch Indie, door den Gouverneur Generaal in Rade, den Koning te worden aangeboden.

Art. 41.

De benoemde Gouverneur Generaal legt in handen van Z. M. den Koning den eed af, of, zoo zulks niet heeft kunnen plaats vinden, doet hij, voor de aanvaarding zijner waardigheid, in Rade, den volgende eed:

» Ik zweer, dat ik, om de hooge waardigheid, welke ik nu aanvaarde, te bekomen, aan niemand, wie hij ook zij, eenige geschenken of beloften gegeven of gedaan heb, noch geven of doen zal.

» Dat ik in de uitoefening der waardigheid van Gouverneur Generaal over Nederlandsch Indie, en opperbevelhebber van de zee en landmagt aldaar, aan Z. M. den Koning der Nederlanden, Prins van Oranje-Nassau, Groot-Hertog van Luxemburg, enz., enz., enz. gehouw en getrouw zal zijn.

» Dat ik de Hooge Souvereine Regten des Konings en de waardig-
 » heid van het Koninkrijk zal bewaren en bevestigen; dat ik het wel-
 » zijn, den bloei en de welvaart van Nederlandsch Indie zal voorstaan
 » en behartigen, zonder aanzien van persoon; dat ik in de uitoefening
 » mijner ambts plichten, zoo min aan bedreigingen, als aan beloften,
 » door wien ook gedaan, zal gehoor geven. Dat ik het Reglement op
 » het beleid der Regering en de verdere algemeene of bijzondere In-
 » structien en bevelen, mij door den Koning of van wege Z. M. gege-
 » ven, zal nakomen, en voorts alles doen, wat een goed en getrouw
 » Gouverneur Generaal en opperbevelhebber schuldig is en behoort
 » te doen:

Zoo waarlijk helpe mij God Almagtig.

Art. 42.

De Raden van Indie leggen den volgenden eed af:

» Ik zweer, dat ik, om tot Raad van Nederlandsch Indie te wor-
 » den benoemd, aan niemand, wie hij zij, cenige geschenken of be-
 » loften gegeven of gedaan heb, noch geven of doen zal.

» Dat ik aan Zijne Majesteit den Koning der Nederlanden, Prins
 » van Oranje-Nassau, Groot-Hertog van Luxemburg, enz., enz., enz.
 » gehouw en getrouw zal zijn. Dat ik, zoo veel mijn aandeel aan de
 » regering betreft, de Hooge en Souvereine Regten des Konings en de
 » waardigheid van het Koninkrijk zal helpen bewaren en bevestigen; dat
 » ik het welzijn en de welvaart van Nederlandsch Indie zal voorstaan
 » en behartigen, zonder aanzien van persoon. Dat ik in de uitoefe-
 » ning mijner ambtspligten, zoo min aan bedreigingen, als aan belof-
 » ten, door wien ook gedaan, zal gehoor geven; dat ik het Reglement
 » op het beleid der Regering en de verdere algemeene of bijzondere
 » bevelen, door den Koning of van wege Z. M. gegeven, met alle ge-
 » trouwheid zal nakomen.

» Dat ik den Gouverneur Generaal met ijver en trouw zal helpen
 » beramen en uitvoeren, al wat tot 's Konings dienst nuttig kan wor-
 » den geacht, en zijne bevelen met alle gehoorzaamheid zal nakomen.

» Dat ik voorts alles doen zal, wat een goed en getrouw Raad van
 » Nederlandsch Indie schuldig is en behoort te doen:

» Zoo waarlijk helpe mij God Almagtig.

Art. 43.

Bij aldien de betrekking van Luitenant Gouverneur Generaal, achtervolgens de bestaande bepalingen, wordt aangehouden, zal een gelijke eed, door dien hoofd-ambtenaar, bij de aanvaarding zijner functien, in handen van den Gouverneur Generaal in Rade, worden afgelegd.

TWEEDE HOOFDSTUK.

Van de Justitie.

Art. 44.

Er zal alom in Nederlandsch Indie worden regt gesproken in naam en van wege den Koning.

Art. 45.

De burgerlijke en lijfstraffelijke regtspleging kan alleen worden uitgeoefend door daartoe bepaaldelijk daargestelde regtbanken.

Bij het bekendmaken en het uitspreken van alle *regterlijke dispositien* en vonnissen moeten steeds de beweeggronden worden aangevoerd en uit een gezet, waarop dezelve genomen zijn.

Art. 46.

Niemand mag wegens misdaden in regten betrokken worden, dan uit kracht der bestaande of nog verder intevoeren wetten en reglementen, en op de wijze, daarbij vastgesteld.

Art. 47.

De Gouverneur Generaal vermag in geenerlei geval in Indië geregte-lijk aangesproken of eenige procedure, van wat aard ook, tegen hem worden ondernomen, ter zake van misdaad, in of buiten deszelfs officie gepleegd, maar zullen alle zoodanige actien, naar aanleiding van art. 177 en 178 der grondwet, voor den Hoogen Raad der Vereenigde Nederlanden moeten worden geïnstitueerd.

Art. 48.

De Gouverneur Generaal en de Raden van Indie kunnen, wegens burgerlijke zaken, voor geene andere regtbank dan voor het Hoog Gerechtshof worden betrokken.

Art. 49.

De Raden van Indie zijn, zelfs na het eindigen van hunne bediening, in Indie, wegens misdaad, alleen aansprakelijk voor het Hoog Gerechtshof: zij vermogen nimmer in verzekering genomen te worden, anders dan door middel van militair arrest, en op bevel van den Gouverneur Generaal.

Art. 50.

De Prokureur Generaal een dekreet van apprehensie, tegen eenen Raad van Indie, bij het Hoog Gerechtshof verkregen hebbende, zal tot de aanhouding van den Raad bij den Gouverneur Generaal verzoek doen, en de Gouverneur Generaal is gehouden, daaraan dadelijk te voldoen, den beschuldigten in militair arrest te doen nemen, en aan den Prokureur Generaal overteleveren.

Art. 51.

Militairen, het zij tot den zee- of landdienst behoorende in Nederlandsch Indie, worden wegens alle delicten door hen gepleegd te regt gesteld voor krijgsraden en een Hoog Militair Gerechtshof, volgens de bestaande en provisioneel in zwang blijvende reglementen en verordeningen. Dit Gerechtshof zal steeds bestaan uit een President en zes Leden.

Art. 52.

De opperste regtbank voert den naam van Hoog Gerechtshof van Nederlandsch Indie. Hetzelve zal bestaan uit één President en zes Leden en één Prokureur Generaal.

De President en de Prokureur Generaal worden op of buiten de voordragt der Indische Regering, door den Koning benoemd; eerstgemelde is tevens President van het Hoog Militair Gerechtshof. Ingeval van vacature, en tot dat daarin door den Koning zal zijn voorzien, wordt de post van President van het Hoog Gerechtshof provisioneel waargenomen door het eerst op denzelfden in rang volgend raadslid.

Bij ontstentenis van een Prokureur Generaal, zal, hangende de benoeming van deszelfs opvolger, door de Regering een der Advokaten Fiskaal bij de Raden van Justitie te *Batavia*, *Samarang* en *Soerabaja*, met de waarneming van de functien van Prokureur Generaal worden belast, na daarop het Hoog Gerechtshof te hebben gehoord.

De Leden van het Hoog Gerechtshof en de Presidenten van de Raden van Justitie worden door den Gouverneur Generaal in Rade, onder de nadere goedkeuring des Konings, benoemd.

Art. 53.

Het Hoog Gerechtshof houdt het toezicht op eene goede en onvertoegen bedeeeling van regt in Nederlandsch Indie. Hetzelve oefent wijders in den eersten aanleg en bij hooger beroep, zoodanige regtsmagt in burgerlijke en lijfstraffelijke zaken, als bij de manier van procederen en deszelfs instructie nader bepaald is.

Art. 54.

Op *Java* wordt de burgerlijke en lijfstraffelijke regts oefening, in den eersten aanleg toebetrouwd aan drie regtbanken, welke den naam voeren van Raden van Justitie en gevestigd zijn te *Batavia*, *Samarang* en *Soerabaja*.

De juiste grenzen en bepalingen van derzelve regtsdwang blijven provisioneel als bij de bestaande reglementen is vastgesteld.

Art. 55.

Voor zoo verre het doelmatig mogt worden geacht, om op deze en gene der buiten etablissementen soortgelijke regtbanken te behouden of daartestellen, worden dezelve bij afzonderlijke besluiten geregeld.

Art. 56.

De regtspleging tusschen en over de inlandsche bevolking, wordt nog voorloopig uitgeoefend door Landraden en Hoven van ommegang; zamengesteld uit inlandsche regters, en voorgezeten door den Resident of den regter van ommegang, alles naar luid der daaromtrent bestaande reglementen.

Art. 57.

Geene doodvonnissen, door eenige Hoven of regtbanken geveld,

mogen ten uitvoer worden gebracht; dan nadat daartoe verlof zal zijn bekomen, op *Java* van den Gouverneur Generaal, en op de buiten bezittingen van den ambtenaar aldaar met het hoogste gezag bekleed.

Art. 58.

Het verlof tot het uitvoeren van het gevelde doodvonnis zal niet geweigerd worden, ten zij de Gouverneur Generaal, of wel op de buiten bezittingen de ambtenaar aldaar met het hoogste gezag bekleed, daartoe door den aangeklaagden of veroordeelden verzocht, vermeenen mogt, opschorting der regtspleging te moeten bevelen. De Hoven en Regtbanken zijn gehouden aan het bevel tot opschorting te gehoorzamen, doch tevens bevoegd de bedenkingen, welke zij meenen dat daartegen bestaan, ter kennisse van den Gouverneur Generaal te brengen.

Art. 59.

Wanneer de Gouverneur Generaal meent, dat niettegenstaande die bedenkingen, de crimineele vervolging behoort te blijven opgeschort, moeten de Hoven en regtbanken daarin berusten.

De Gouverneur Generaal zendt dan alle de stukken naar het Departement van Marine en Kolonien, ten einde de zaak ter beslissing van Zijne Majesteit te brengen.

Art. 60.

Alle tusschenkomst van de Regering in zaken van Justitie, welke niet bij dit reglement is toegestaan, is verboden.

DERDE HOOFDSTUK.

Van het binnenlandsch bestuur.

Art. 61.

Het algemeen toezigt over het binnenlandsch bestuur van geheel Nederlandsch Indie, wordt opgedragen aan den Gouverneur Generaal in Rade of buiten Rade, naar luid der bepalingen in het eerste hoofdstuk voorkomende.

Art. 62.

De dagelijksche beheering der zaken op *Java* wordt waargenomen door residenten en zoodanige andere ambtenaren, als bij afzonderlijke verordeningen reeds is of naar gelang der omstandigheden en behoefte voor elke plaats nader zal worden bepaald.

Art. 63.

De beheering der bezittingen buiten *Java* en *Madura* gelegen, moet steeds op de eenvoudigste wijze zijn ingerigt, en alle omslagtige vorm van bestuur en van regtsbedeeling aldaar worden voorgekomen. Die beheering wordt naar de aangelegenheid der bezittingen aan hoofdamtmenaren van meerderen of minderen rang toebetrouwd, met toevoeging van zoodanige europesche en inlandsche ambtenaren, als bij eene definitieve organisatie reeds is of nader zal worden bepaald.

Art. 64.

Op de bezittingen buiten *Java* en *Madura* gelegen zijn alle autoriteiten, burgerlijke en militaire, ondergeschikt aan den ambtenaar met het hoogste burgerlijke gezag bekleed, en wordt de meer bijzondere verhouding tusschen dezelve bij afzonderlijke reglementen of instructien bepaald.

Art. 65.

In de bezittingen buiten *Java* gelegen zijn de gezagvoerende ambtenaren bevoegd, om, overeenkomstig hunne instructien, zoodanig te handelen, en zoodanige verordeningen te nemen en bevelen te geven, als voor de dagelijksche beheering en den geregelden loop der zaken gevorderd wordt; zij zijn nogtans verplicht om alle hunne verrigtingen te brengen ter kennis van de Indische Regering. — Geene verordeningen, welke niet onmiddelijk uit de gegeven instructien voortvloeijen, zullen mogen worden daargesteld, dan na vooraf bekomene toestemming van den Gouverneur Generaal.

Art. 66.

De civiele gezagvoerders in de buiten *Java* en *Madura* gelegen bezittingen moeten van alle hunne verordeningen, bevelen en handelingen dagelijksche aantekeningen houden, en het register daarvan

telken drie maanden aan den Gouverneur Generaal inzenden, zoodra zich de gelegenheid daartoe aanbiedt.

De residenten op *Java* en *Madura* zijn van deze verplichting ontheven.

Gemelde gezagvoerders zijn daarenboven gehouden, om van elke belangrijke zaak, die ten hunnent voorvalt, zoodra mogelijk, kennis te geven; — zij zullen zorgen dat bij de verzending der stukken steeds alle die toelichtende aanmerkingen gevoegd worden, welke strekken kunnen, om de zaken met juistheid te doen beoordeelen, en op grond eener volledige kennis eene beslissing te nemen.

Art. 67.

De gezagvoerder in de buiten *Java* en *Madura* gelegen bezittingen moeten in de beste verstandhouding trachten te leven, met de omliggende europesche Regeringen en Indische vorsten en volkeren.

Art. 68.

Zij moeten zich, met in achtneming van het bepaalde bij art. 25, zorgvuldig wachten het vreemde grondgebied te schenden, of te gedoogen, dat hetzelfde door hunne onderhoorigen geschonden worde, gelijk zij zich mede wachten moeten van eenige daden tegen vreemde onderdanen te bevelen of te gedoogen, welke aanleiding tot twist of misverstand geven kunnen, al ware het ook dat zij mogten meenen, dat het grondgebied, door anderen bezeten, aan de Nederlandsche Regering toekwam, of dat vreemde onderdanen zich, ten aanzien van Nederlandsche onderdanen, kwalijk gedragen hadden. In zoodanige gevallen zijn zij verplicht van het gebeurde onmiddelijk aan den Gouverneur Generaal kennis te geven, terwijl zij inmiddels naar gelang der omstandigheden, de noodige vertoogen deswege bij de vreemde Regeringen, vorsten of volkeren kunnen inleveren. — Zij moeten echter met alle wettige middelen, onder hun bereik, de aanvallen afweren, welke tegen het grondgebied, waarvan het bestuur hun is toebetrouwd, mogten gepleegd worden.

Art. 69.

Ingeval van onverhoopten vijandelijken inval, zoo wel als in tijden van oorlog, is de bevelvoerende officier verplicht, met gemeen overleg van den burgerlijken gezagvoerder te handelen, en zich met dien hoofd-ambtenaar te verstaan, nopens alles wat tot de middelen en de

wijze van de verdediging tegen den vijand betrekking heeft. De uitvoering van de militaire bewegingen wordt echter geheel aan den bevelvoerenden officier overgelaten.

Art. 70.

Wanneer de bevelvoerende officier, na deswege volgens de militaire wetten en gebruiken te hebben geraadpleegd en gehandeld, meent dat tot eene capitulatie met den vijand, betrekkelijk de plaats, waarover hij het bevel voert, moet worden overgegaan, zal hij de zaak brengen ter kennis van den burgerlijken gezagvoerder, en aan denzelfden schriftelijk de noodzakelijkheid, om tot eene capitulatie overtegaan, betoogen.

Deze hoofd-ambtenaar moet, in dit geval, de bedenkingen van de officieren van het garnizoen en van de aanzienlijkste burgerlijke ambtenaren over het aangaan van het verdrag en de voorwaarden van hetzelfde innemen en dan besluiten.

Art. 71.

De gezagvoerders van op zich zelve staande bezittingen zijn niet bevoegd het regt van gratie uitte oefenen, doch hebben de magt om vonnissen, in crimineele zaken geweest, hetzij op verzoek van den veroordeelden of wel uit eigen beweging, te schorsen, wanneer bijzondere omstandigheden zulks naar hun inzien vereischen. Zij moeten deze schorsing zoodra mogelijk brengen ter kennis van den Gouverneur-Generaal, om aan de beslissing der Indische Regering te worden onderworpen.

Art. 72.

De meer bijzondere regten en pligten van de gedachte hoofd-ambtenaren, zoo wel als van de andere ambtenaren tot het binnenlandsch bestuur behoorende, zijn of worden bij afzonderlijke verordeningen of instructien bepaald.

Art. 73.

De civiele gezagvoerders in de buitenbezittingen en de residenten op *Java* en *Madura* zullen, jaarlijks, binnen de eerste zes maanden, aan den Gouverneur-Generaal doen toekomen een volledig verslag, aangaande het beheer en den staat hunner gouvernementen en resi-

dienten, ingerigt overeenkomstig de deswege bestaande en nog nader te geven voorschriften.

Art. 74.

Behalve den bijzonderen ambtseed, door de burgerlijke gezagvoerders in de buiten-bezittingen, en de residenten op *Java* en *Madura*, volgens de bestaande instructien, afteleggen, moeten zij zweren: »gehouw en getrouw te zullen zijn aan den Koning der Nederlanden, »en gehoorzaamheid te zullen betoonen aan den Gouverneur-Generaal, als Zijner Majesteits Vertegenwoordiger, en aan de Indische »Regering».

VIERDE HOOFDSTUK.

Oer de Financien en derzelver beheering.

Art. 75.

De thans bestaande en nog verder daartestellen financieele inrigtingen, zullen door de Indische Regering zorgvuldig worden onderhouden. Dientengevolge zal er steeds worden gewaakt, dat de inkomsten van den Lande niet anders worden besteed dan tot de oogmerken en volgens de bepalingen, aangewezen in de begrootingen van uitgaven, van tijd tot tijd door den Koning vasttestellen.

Art. 76.

Geene algemeene landbelastingen mogen in Nederlandsch Indië worden geheven of ingetrokken, dan op uitdrukkelijken last van den Gouverneur Generaal in Rade, na voorafgaande autorisatie des Konings.

Plaatselijke of bijzondere belastingen, mogen, voor zoo veel noodig, door de Regering, onder de nadere goedkeuring des Konings, worden vastgesteld.

Art. 77.

De Gouverneur Generaal vestigt deszelfs bijzondere aandacht op dat onderwerp, en zorgt in de eerste plaats, dat er overal regelmatige belastingen bestaan, overeenkomende met de gesteldheid van het land

of van de bezitting, waar zij geheven worden, en dat door het invoeren van plaatselijke of bijzondere belastingen worden voorgekomen de ongeregelde en drukkende heffingen, welke uit de toepassing van gelijke bepalingen op alle de deelen van Nederlandsch Indie kunnen voortvloeijen.

Art. 78.

Dien overeenkomstig zal de Gouverneur Generaal, met betrekking tot de Gouvernements landen op *Java* en *Madura*, meer bepaaldelijk het aldaar bestaande landelijke stelsel, in alle deszelfs bijzonderheden, steeds gadeslaan, ten einde hetzelfde door doelmatige wijzigingen al meer en meer tot dien graad van volmaaktheid te brengen, waarvoor dat stelsel vatbaar kan worden geacht. Edoch zal uit deze bepaling geene aanleiding kunnen worden genomen, om de heffing en invoering van dat landelijk stelsel tot de buiten *Java* gelegen bezittingen en andere dan de voormelde Gouvernements landen uittestrekken of waar dat stelsel in de buitenbezittingen reeds is ingevoerd, hetzelfde in stand te houden, wanneer het verkeerde daarvan in de toepassing mogt gebleken zijn.

Art. 79.

Bij het invoeren van nieuwe en het regelen van reeds bestaande belastingen wordt, zoo veel mogelijk, het belang van den lande met het gerief der ingezetenen in verband gebragt, en moet alzoo elke belasting, die den handel, de nijverheid en den landbouw drukt, als onbestaanbaar worden aangemerkt.

Art. 80.

Dien overeenkomstig zullen steeds alle belastingen, die den *smallen* handel der Inlanders belemmeren, of minder gemakkelijk maken, zorgvuldig worden vermeden,

Aan de bestaande of nog verder te maken bepalingen, omtrent de bazaars of markten, hetzij de ophrengsten derzelve, ten behoeve van den lande, of van bijzondere personen geind worden, moet ten strengste de hand worden gehouden.

Bij het herzien van de bestaande of bij het maken van nieuwe bepalingen te deze, moet meer bijzonderlijk worden gezorgd, dat de heffing der belastingen op de bazaars met meerder eenheid, en alzoo tot minder bezwaar van de belastingschuldigen plaats vinde.

Art. 81.

Omtrent de belastingen op de bebouwde en onbebouwde eigendommen, zullen steeds zoodanige bepalingen moeten bestaan, als met de voortzetting van den landbouw en de uitgifte van landden, in verband met het belang van 's lands schatkist, noodig worden bevonden.

Art. 82.

De meeste zorg wordt aangewend, dat in de beheering der domeinen van den lande, met orde en regelmatigheid gehandeld, en dezelve, zoo veel mogelijk, in verband gebracht worde met het landelijk stelsel, in alle plaatsen, waar dat stelsel in werking is en zal worden gelaten.

Art. 83.

Op andere plaatsen wordt zorgvuldiglijk gewaakt, dat de bewerking en beheering van 's lands domeinen, met 's lands belang en met dat der ingezetenen worde overeengebracht.

Art. 84.

Bijzondere verordeningen regelen bij voortdoring de wijze van beheer der houtbosschen, zoutpannen, vogelnest-klippen, koffij-tuinen, specerij-perken en andere, het zij de bewerking gedaan worde in daghuur of in verrekening van andere belastingen, of in levering tegen eenen bepaalden prijs, of in verpachting, in verband met zoodanige algemeene bepalingen, als reeds deswege bestaan, en voor het vervolg worden gehandhaafd of nog nader zullen worden voorgeschreven.

Art. 85.

Het algemeen bestuur over de domeinen, goederen, inkomsten en uitgaven van Nederlandsch Indie, is onder het oppergezag van den Gouverneur Generaal, opgedragen aan een Directeur Generaal van Financien.

Art. 86.

Onder het oppertoezicht van den Directeur Generaal, zijn twee ambtenaren, onder de benaming van Directeuren, belast met het beheer

der onderscheiden belastingen, en de perceptien van alle inkomsten, hoe ook genaamd, zoomede met het beheer van 's Lands Producten en Magazijnen; en in een woord, met het financieele bestuur, voor zoo ver hetzelfde niet onmiddelijk door den Directeur Generaal gevoerd wordt.

Art. 87.

De Directeur Generaal, met de beide Directeuren, maken gezamenlijk uit éenen Raad van Financien, welke Raad voornamelijk is ingerigt tot het houden van een verband tusschen de onderscheidene hoofddeelen van het departement, en tot het behandelen van alle zaken, welke niet op grond van bestaande wetten en bepalingen kunnen worden afgedaan.

Art. 88.

De dagelijksche beheering van alle de bovengemelde zaken, wordt op de onderscheidene plaatsen, zoo op als buiten *Java* gelegen, toebetrouwd aan de civiele gezagvoerders, en voorts aan zoodanige ambtenaren, als nader zullen worden aangesteld. Deze allen zijn gehouden betrekkelijk het financieel bestuur de bevelen opte volgen van den Directeur Generaal in het algemeen, en van elk der Directeuren in het bijzonder, naar den aard der zaken en werkzaamheden, welke aan ieder Directeur zijn opgedragen. Overigens wordt de Generale Directie van Financien ingerigt en beheerd naar de bepalingen provisioneel vastgesteld, bij besluiten van den Kommissaris Generaal d.d. 11 november 1826 no. 17 en 20 februari jl. no. 30.

Art. 89.

Er zal zijn eene Algemeene Rekenkamer, bestaande uit vijf Leden, bijgestaan door eenen Secretaris. Zij noch de Secretaris mogen uit geenerlei hoofde aan den lande rekenplichtig wezen, en aan elkanderen, noch aan de Leden der Regering, ten tijde hunner aanstelling, niet bestaan in of binnen den derden graad van bloedverwantschap of zwagerschap. Het presidie wordt waargenomen door een der Leden, daartoe elke zes maanden te benoemen, door den Gouverneur Generaal in Rade. De Algemeene Rekenkamer heeft het oppertoezicht over de rigtige invordering, verantwoording en het gebruik van 's lands penningen, goederen en eigendommen in Indie. De Algemeene Rekenkamer zorgt, dat de vastgestelde begrotingen van 's lands uitgaven niet worden overschreden.

Dezelve zal rekening en verantwoording vorderen van alle lands comptabelen, en hunne rekeningen opnemen en likwideren.

De Algemeene Rekenkamer zal zich overigens gedragen naar het voor haar provisioneel vastgestelde reglement, bij besluit van den Kommissaris Generaal in dato 20 julij II. no. 4.

De Leden van de Rekenkamer worden door den Koning op of buiten de voordragt van de Indische Regering benoemd.

Art. 90.

De inning en bewaring van 's lands gelden wordt opgedragen aan algemeene of bijzondere ontvangers, met in achtneming dat die functien zoo min mogelijk met die der Residenten en andere gezagvoerende ambtenaren worden vereenigd.

VIJFDE HOOFDSTUK.

Algemeene Bepalingen.

Art. 91.

Niemand, wie hij zij, mag 'zich in Nederlandsch Indie met der woon neder zetten, dan na daartoe het noodige verlof te hebben bekommen.

Art. 92.

Geene permissien tot vestiging of tijdelijk verblijf in Nederlandsch Indie zullen worden gegeven, anders dan door den Gouverneur Generaal in Rade, ingevolge de reeds bestaande, of nader door den Koning te geven voorschriften.

Art. 93.

Bij de beraadslagingen over het verzoek om verlof tot inwoning, of tot tijdelijk verblijf in Nederlandsch Indie te erlangen, moet in het bijzonder ook gelet worden op de middelen, die de belanghebbende bezit om het doel te bereiken, waartoe de aanvraag tot inwoning of tijdelijk verblijf door hem is ingediend.

Art. 94.

Elk vreemdeling, die zich voor een tijd in Nederlandsch Indie ophoudt, is onderworpen aan alle de wetten en verordeningen.

Art. 95.

Elk dien het toegestaan is, zich met den woon in Nederlandsch Indie te vestigen, moet den eed van getrouwheid aan den Koning, en van gehoorzaamheid aan den Gouverneur Generaal afleggen. — Hij geniet als ingezetenen de bescherming der wetten, voor zoo verre hij zich als een goed en rustig burger gedraagt.

Art. 96.

Chinezen, Mooren, Arabieren en andere vreemden niet tot de Europezen behorende, welke zich in Nederlandsch Indie met den woon vestigen, worden, zoo veel mogelijk, onder hoofden van hunne natien gesteld, alles naar luid der daaromtrent gemaakte of nog te maken bepalingen.

Art. 97.

De volkomen vrijheid van Godsdienstige begrippen wordt aan elk ingezetenen in Nederlandsch Indie gewaarborgd. De oefening van alle Godsdiensten geniet de bescherming van het Gouvernement.

Art. 98.

De leeraren van de onderscheiden christelijke gemeenten in Nederlandsch Indie worden uit 's lands kassen bezoldigd.

Art. 99.

De Regering zorgt, zoo veel mogelijk, dat er op de onderscheidene plaatsen in Nederlandsch Indie, scholen voor het *lager* onderwijs bestaan. — Voor zoo verre er geene bijzondere en voldoende schoolfondsen zijn, worden de onderwijzers uit 's lands kassen bezoldigd.

Art. 100.

De Regering neemt ook de noodige maatregelen tot instandhouding van de scholen der inlanders en zorgt ingevolge de bestaande bepalingen

gen, voor de uitbreiding der kennis van de inlandsche talen onder de europesche ambtenaren, in afwachting van de meer krachtdadige middelen, welke er tot dat einde in het moederland zelve zullen genomen worden.

Art. 101.

De Regering zorgt voor al hetgeen ter verbetering van den geneeskundigen dienst strekken kan, en neemt alle zoodanige maatregelen, waardoor de gezondheid der ingezetenen meer en meer kan bewaard en bevorderd worden.

Art. 102.

De Regering is verplicht om aan de nakoming van de bestaande en nog nader te maken bepalingen, omtrent het daarstellen en bijhouden der geboorte-, trouw- en sterflijsten, ten strengsten de hand te houden, vooral zoo verre de europesche of van europezen afkomstige inwoners betreft.

Art. 103.

Aan de ambtenaren moet steeds eene goede bezoldiging verzekerd worden, met in achtneming nochtans van het bepaalde bij art. 21 van dit Reglement, waarbij aan de Regering de bevoegdheid ontzegd is, om zonder autorisatie des Konings, de eenmaal vastgestelde, of nog nader vasttestellen bezoldigingen te verhoogen.

Art. 104.

Achterevolgens deswege vasttestellen bepalingen zal aan de ambtenaren, ter belooning van gewigtige of veeljarige diensten, een pensioen ten laste van de indische kas verzekerd worden.

Art. 105.

De europesche ambtenaren zijn verplicht een bepaald gedeelte hunner inkomsten bijtedragen ter voorziening in een fonds, waaruit aan derzelver weduwen en weezen voor het vervolg een pensioen kan worden verzekerd. Al wat tot het beheer van en de bijdragen tot dit fonds betrekking heeft, is en wordt verder bij afzonderlijke reglementen en besluiten geregeld en vastgesteld.

Er zullen in gelijkjer voege maatregelen worden beraamd, om uit

de gezamenlijke bijdragen tot een ander fonds, aan de ambtenaren zelve, boven de van 's lands wege toegeleggen jaarwedde, eene verhooging van pensioen te verzekeren.

Art. 106.

Aan ambtenaren, die zonder hun toedoen, buiten betrekking geraken, en nog geene aanspraak op pensioen maken kunnen, zal in afwachting daarvan, of van eene geschikte gelegenheid om hen weder in dienst te stellen, een wachtgeld worden toegelegd, geëvenredigd aan de bijzondere diensten, door de belanghebbenden bewezen, of aan het tractement, bevorens door hen genoten; dit alles voorloopig in overeenstemming met de bepalingen vastgesteld bij besluit van den Kommissaris Generaal in dato 9 December 1826 no. 5.

Art. 107.

Aan degenen, welke zulks verlangen mogten, zullen ook gronden of landen, in stede van wachtgeld en van pensioen, van 's Gouvernements wege kunnen worden afgestaan.

Art. 108.

De boedels, die aan weezen vervallen of onbeheerd zijn, worden onder het oppertoezicht van de Raden van Justitie beheerd door wees- en boedelkamers, of door sequesters, overeenkomstig hetgeen deswege bij de instructie voor de Raden van Justitie is vastgesteld.

Art. 109.

Het staat aan alle ingezetenen van Nederlandsch Indie vrij, zich zoodanig middel van bestaan uit te kiezen, of zoodanigen handel te drijven, als zij goedvinden, voor zoo verre er ten aanzien van eenige bijzondere punten geene redenen bestaan mogten om die bevoegdheid in het algemeen belang eenigzins te beperken.

Art. 110.

Ter bevordering van den landbouw zal eene hoofd-kommissie van landbouw bestaan, welke door de plaatselijke sub-kommissien wordt voorgelicht.

Deze hoofd- en sub-kommissien gaan den staat van den landbouw

na, zij wijzen den weg aan tot nieuwe takken van kultuur, en bevljigten zich om door het houden van een onmiddelijk toezigt over het wetenschappelijk gedeelte van het vak, den landbouwer en grondeigenaar met hunne ware belangen bekend te maken en hem dezelve te doen bevorderen. De werkzaamheden van gedachte hoofd- en sub-kommissien zijn en blijven bij bijzondere instructien geregeld.

Art. 111.

Al wat ter bevordering van den landbouw en daardoor van den handel strekken kan, wordt de aandacht der Indische Regering bijzonder aanbevolen. Zij is bevoegd en verplicht, in afwijking van het beginsel, waaruit het bestuur ten deze bevorens gehandeld heeft, alle middelen aantewenden, om de uitgifte van landen onder de europesche bevolking dezer gewesten, volgens de reeds bestaande bepalingen en de deswege nog nader te geven voorschriften, zoo veel mogelijk, aantemoedigen en uittebreidden, in afwachting van hetgeen het Zijne Majesteit den Koning behagen zal, omtrent de grondslagen van een meer algemeen stelsel van kolonisatie, voor het ver-
volg, te bepalen.

Art. 112.

Over het algemeen is het aan alle ingezetenen van Nederlandsch Indië vrij en onverlet, om op de gronden, hun in eigendom toekomende, of in huur, pacht, dan wel ten gebuike uitgegeven, zoodanige voortbrengselen aantekweken, als zij verkiezen, en daarover naar goedvinden te beschikken, onverminderd de bevoegdheid en de verplichting der Regering, om zoodanige objecten van kultuur, als erkend mogten worden voor het algemeen schadelijk te zijn, geheel of voorwaardelijk te verbieden. De voortbrengselen echter, waarvan de aankweeking en levering aan den lande, tegen bepaalde prijzen, eene verplichting van de ingezetenen in sommige oorden is, zijn het eigendom van den lande.

De Regering vestigt eene bijzondere en gestadige oplettendheid op dit onderwerp, en neemt de meest doelmatige maatregelen, ten einde het belang van den lande in overeenstemming te brengen met de belangen der ingezetenen.

Art. 113.

De Inlandsche bevolking geniet de bijzondere bescherming van de Regering.

Alle geld-afpersingen, knevelarijen en willekeurige beschikkingen over der Inlanders personen, goederen en arbeid, zijn ongeoorloofd. En zullen alle Europeesche en Inlandsche ambtenaren, die zich aan een dezer misdaden schuldig maken, strengelijk worden gestraft. De Residenten en andere civiele gezagvoerders zijn verplicht daartegen te waken en aan de Inlanders de gelegenheid te geven om vrijelijk hunne klagen intebrengeu.

Art. 114.

Gemelde ambtenaren zullen insgelijks behooren toetoezien en zorg te dragen, dat daar, waar landbezit aan Europeanen is of wordt afgestaan, de Inlandsche bevolking steeds eene goede behandeling van de zijde der eigenaars of huurders van landen ondervinde, en dat die genen dezer laatsten, welke zich aan eenige kwade bejegening of mishandelingen van den Inlander schuldig maken, zonder eenige oogluiking naar de bestaande wetten worden vervolgd, en in handen des regters overgegeven.

De Residenten en andere civiele gezagvoerders zullen daartegen ook van hun gezag moeten gebruik maken, om te zorgen, dat van de zijde der Inlandsche bevolking in allen opzichte, aan de verpligting worde voldaan, waartoe dezelve krachtens de bestaande en nog nader te maken bepalingen jegens de landeigenaars of huurders gehouden is.

Art. 115.

Heeren diensten, ten gerieve van bijzondere personen, het zij al of niet met eenig ambt bekleed, mogen noch gevorderd, noch verleend worden.

Onder de heeren diensten wordt echter niet verstaan de tot dus verre noodzakelijke verpligting der Inlandsche bevolking, om tegen behoorlijke en op hoog gezag geregelde betaling, de personen en goederen van reizigers over land te vervoeren.

De heeren diensten, welke aan den lande toekomen, staan onder vaste bepalingen. De Inlandsche bevolking is verplicht om aan derzelver hoofden die heeren diensten te verleenen, welke van haar, naar 'slands gebruik, en volgens de deswege bestaande reglementen, kunnen gevorderd worden. Het onderhoud van 's heeren wegen en bruggen, zonder betaling, blijft naar de bestaande gewoonte, eene bijzondere verpligting van de bevolking.

Art. 116.

De bijzondere landeigenaren en landbouwers zullen omtrent de dien-

sten van de ingezetenen op hunne landen zich stiptelijk moeten houden aan de reeds gemaakte of nader te maken bepalingen.

Art. 117.

Het verluuren of in huur nemen van eenige dessa's of dorpen, onder welke benaming ook, is en blijft voor altoos afgeschaft.

Achterevolgens het bepaalde bij art. 109 zal aan de ingezetenen dezer gewesten de gelegenheid gegeven worden, om tot voortzetting van eenigen bijzonderen tak van landbouw, of van eenige fabriek of trafiek, gronden te bekomen, of aangaande persoonlijke diensten overeenkomsten aantegaan, alles volgens die genen der bestaande bepalingen, welke in stand worden gehouden en van de nadere voorschriften en verordeningen, die in het vervolg te dezer zake zullen worden uitgevaardigd.

Art. 118.

Het geven of nemen van verpandingen ter verzekering van eenige geldelijke schuld of aangegane verbindtenis, wordt voor den vervolge, in geheel Nederlandsch Indie afgeschaft.

Art. 119.

De slaven handel en de invoer tot dat einde in Nederlandsch Indie, het zij van slaven, dan wel van vrije menschen, zijn en blijven ten strengsten verboden. In die gevallen, waarbij tegen deze bepalingen mogt worden gehandeld, zullen de overtreders, ingevolge de daarop staande wetsbepalingen, gestraft, en door de Regering dadelijk de meest geschikte maatregelen beraamd worden, ter verzorging en in vrijheidstelling der aangebragte menschen.

Art. 120.

In afwachting van de nader te arresteren bepalingen blijft alles wat tot de behandeling der thans aanwezige slaven, tot hun lot en dat hunner kinderen, en tot de slavernij in het algemeen betrekking heeft, provisioneel geregeld volgens de Publikatie der Indische Regering van den 24sten December 1825 (staatsblad no. 44).

De Regering draagt zorg, dat tegen de mishandelingen en kwade bejegeningen der slaven overal ten strengsten worde gewaakt.

Art. 121.

Geen gezagvoerend of ander ambtenaar, hetzij Europees of Inlander,

van welken rang ook, mag zich eenige meerdere of andere inkomsten toe eigenen, dan hem bij de wetten en uitdrukkelijke bepalingen zijn toegekend. Zij zullen zich ook bepaaldelijk onthouden van het aannemen van eenige belooningen, gaven, giften of van toezeggingen van dezelve tot het geven of verkrijgen van eenig ambt, of tot het doen of laten van het geen zij in hunne ambtsbetrekkingen verplicht zijn te laten of te doen. Het aannemen of doen beloven, zoo wel als het geven van of het beloonen met geschenken, wordt bijzonderlijk verboden aan zoodanige ambtenaren, die tot elkander in onmiddelijke betrekking van gebied en ondergeschiktheid staan. — Alle deze bepalingen zijn ook toepasselijk op der ambtenaren vrouwen, kinderen en huisgenooten; zullende de genen, welke in overtreding hiervan gehandeld hebben, buiten de hierna te melden straffen, nog beboet worden voor de drie dubbelde waarde van het genotene. Geen gezagvoerend of ander ambtenaar, dan die daarvan bij eene openbare acte worden uitgezonderd, zal eenigen handel mogen drijven of aandeel hebben in eenige commercieele speculatiën, hoe ook genaamd, het zij voor eigen rekening, het zij als zaakgelastigde van anderen.

Alle civiele ambtenaren zullen bij de aanvaarding hunner betrekkingen in handen van den Gouverneur Generaal in Rade, of van wien daartoe gemagtigd wordt, den ced van trouw en zuivering moeten afleggen.

En zullen alle degenen, die bevonden worden, onder welk voorwendsel ook, tegen de vorenstaande bepalingen te hebben gehandeld, niet alleen de facto van hunne ambtsbetrekkingen vervallen zijn, maar bovendien verklaard en in de openbare nieuwspapieren bekend gesteld worden als onbekwaam om immer weder den lande te dienen, en wijders aan den gewonen regter overgegeven, om, naar de mate van het begane misdrijf, volgens alle gestrengheid der wetten, te worden gestraft.

Art. 122.

Geene spillagien, mingewigten, overwigten of eenige andere zijdelingsche winsten, zijn in het algemeen geoorloofd.

Er kunnen nogtans eenige spillagien worden toegestaan aan de zoodanigen, die bewijzen kunnen, dat het verlies werkelijk buiten hunne schuld ontstaan is; en zullen ten deze provisioneel van toepassing worden gemaakt de bepalingen, voorkomende in het, bij besluit van den Kommissaris Generaal van den 7^{den} mei 1827 n^o, 18, gearresteerd reglement.

Art. 123.

De vaart en handel op en van geheel Nederlandsch Indie, is vrij en open voor alle volken, met welke het Koninkrijk der Nederlanden in vriendschap leeft.

De *Moluksche* eilanden blijven hiervan provisioneel uitgezonderd, zo lang het Nederlandsch Gouvernement raadzaam zal oordeelen, den alleenhandel in specerijen aan zich te houden.

Art. 124.

Met de schepen, die alzoo toegelaten worden, mogen alle soorten van goederen en handelwaren worden aangevoerd, voor zoo verre zij niet bij bijzondere wetten of verordeningen zijn verboden.

Omtrent den invoer en de verhandeling dier goederen moeten de schippers, eigenaren of geconsigneerden zich aan de bestaande of nog nader vaststellen bepalingen onderwerpen.

De Indische Regering draagt zorg, dat door soortgelijke bepalingen, zoo min mogelijk, eenige belemmering aan den handel worde toegebracht.

Art. 125.

De handel op het Rijk van *Japan* wordt, nog provisioneel, ten voordeele van den lande gedreven.

Art. 126.

De voortbrengselen, welke het eigendom van den lande zijn, worden gebruikt tot de algemeene huishoudelijke behoefte in Indie of op hoog gezag verkocht. De verkoop zal op zoodanige wijze plaats vinden, als naar den aard der producten en omstandigheden, in het meeste belang van den lande, zal bevonden worden te behooren.

Art. 127.

De bepalingen van het voorgaande artikel zijn insgelijks op de Gouvernements specerijen toepasselijk, en zal ook de verkoop en de uitvoer van dat product kunnen worden geregeld, zoo als bij voorkomende gelegenheid het doelmatigst zal worden geoordeeld.

Art. 128.

De Indische Regering is verplicht de naauwkeurige uitvoering van de vorenstaande bepalingen te verzekeren.

2°. enz.

En zal afschrift dezes worden verleend aan den Luitenant Gouverneur Generaal in Rade, ter executie; zullende de inhoud in het staatsblad, alsmede in de Bataviasche courant, worden geinsereerd.

BUITENZORG, den 30sten Augustus 1827.

Ld. Burggraaf DU BUS DE GISIGNIES.

XI.

REGLEMENT

OF HET

BELEID DER REGERING

IN

NEDERLANDSCH INDIE,

VASTGESTELD DIJ

KONINKLIJK BESLUIT VAN DEN 16^{den} MEI 1829, N°. 6;

AFGEKONDIGD DOOR DEN

GOUVERNEUR-GENERAAL VAN NEDERLANDSCH INDIE

BIJ

PUBLICATIE VAN DEN 19^{den} JANUARIJ 1830.

PUBLICATIE.

VAN WEGE EN IN NAAM DES KONINGS.

De Gouverneur Generaal van Nederlandsch Indië.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, Salut! doet te weten:

Nademaal bij Koninklijk besluit van den 16^{den} Mei 1829, n°. 6, is vastgesteld een Reglement op het beleid der Regering in Nederlandsch Indië, met last, om hetzelfde in Indië af te kondigen, ter vervanging van alle vroegere reglementen van gelijken aard;

Zoo is het, dat wij hebben goedgevonden en verstaan: het gemelde reglement, met intrekking van alle vroegere reglementen van gelijken aard, bij deze ter kennis te brengen van het algemeen; luidende hetzelfde als volgt:

Reglement op het beleid der Regering in Nederlandsch Indië.

EERSTE HOOFDSTUK.

Van den Gouverneur Generaal en de Indische Regering.

Art. 1.

Het hoogste gezag in Nederlandsch Indië wordt van wege en in naam des Konings, uitgeoefend door den Gouverneur Generaal. Een ieder, die zich aldaar bevindt, van wat rang of staat hij zij, moet den Gouverneur Generaal erkennen als des Konings vertegenwoordiger, en denzelven als zoodanig eerbiedigen en gehoorzamen.

Art. 2.

Tot het beleid der Algemeene Burgerlijke Regering, met alle de aan-

*

kleven van dezelve, worden aan den Gouverneur Generaal toegevoegd vier Raden, die gezamenlijk met denzelven uitmaken de *Hoogs Regering van Nederlandsch Indië*.

Art. 3.

Wanneer de waardigheid van Gouverneur Generaal, door deszelfs overlijden of anderzins open valt, en de benoeming van deszelfs opvolger door den Koning niet gedaan of niet bekend is, zal het gezag, aan den Gouverneur Generaal toekomende, inmiddels worden ugeoefend door één der Raden van Indië.

De benoeming zal gedaan worden door de Raden zelve, met bijvoeging van den President van het Hoog Gerechtshof, den Directeur Generaal van Financiën en den hoogsten in rang op hem volgende ambtenaar; geen der Raden mag zich zelve benoemen, en de Raden, zoo wel als de genoemde President en Directeur Generaal, zullen, in handen van den oudsten Raad, afleggen den eed, dat zij tot de tijdelijke vervulling der waardigheid van Gouverneur Generaal dien der Raden zullen stemmen; welken zij in gemoede daartoe den geschiktsten zullen oordeelen.

De leden van de alzoo zamengestelde vergadering brengen hunne stemmen bij besloten briefjes uit; de Secretaris verzamelt de briefjes in een besloten bus; de President van het Hoog Gerechtshof opent de briefjes en leest dezelve met luide stemme op, en de Secretaris houdt daarvan aanteekening. Hij, op wien de meeste stemmen gevallen zijn, of hij staking van stemmen, de oudste in rang, aanvaart dadelijk de waardigheid van Gouverneur Generaal, en geniet de helft van de jaarwedde daartoe staande, tot dat een Gouverneur Generaal, door den Koning benoemd, in de waarneming zal zijn getreden, met stilstand, in dien tusschentijd, van zijne inkomsten als Raad van Indië.

Art. 4.

Tot het vervullen van eenen openvallenden post van Raad van Indie, wordt door de Hooge Regering, uiterlijk binnen ééne maand daarna, eene met redenen omkleede voordragt aan het Departement van Koloniën ingezonden. Bijaldien de belangen 's Rijks dienst dringend mogten vorderen, dat de opengevallen plaats bij voorraad werd vervuld, is de Hooge Regering bevoegd, om den voorgedragenen intusschen als provisioneel Raad van Indie zitting te verleenen in hare vergadering, onder genot van de daartoe staande jaarwedde, met bepaling evenwel, dat daaruit geenerhande regt of aanspraak kan worden afgeleid, bijaldien het den Koning behaagt, eenen anderen te benoemen.

Art. 5.

De Raden van Nederlandsch Indie moeten in Nederland of in eene van 's Rijks volkplantingen of bezittingen geboren, of wel, geene inboorlingen zijnde, door den Koning genaturaliseerd zijn. Zij moeten den vollen ouderdom van dertig jaren bereikt hebben, en zullen elkan- deren, ten tijde hunner aanstelling, niet mogen bestaan in of binnen den vierden graad van bloedverwantschap of zwagerschap.

Art. 6.

De Raden van Indie mogen geene andere vaste bedieningen beklee- den, zoo lang zij Leden van de Hooge Regering zijn.

Art. 7.

De Gouverneur Generaal en de Raden van Indie mogen geen han- del drijven, noch voor eigen rekeuing, noch voor die van anderen; zij mogen geen aandeel of belang hebben in eenige schepsrederij, be- steding, leverantie, verpachting van goederen, regten of middelen, of in eenige zaken, waarvoor met den Lande, om winst of voordeel, eenige handeling wordt aangegaan; zij mogen wijders geene ordonnantien of schuldvorderingen, ten laste van den Lande, koopen of voor hunne rekening nemen, met uitzondering van publieke effecten, niet geves- tigd op de Nederlandsche Oost-Indische bezittingen.

Art. 8.

Aan de Hooge Indische Regering wordt toegevoegd, een Algemeene Secretaris, en het noodig getal Adjunct-Secretarissen, die als zooda- nig ook den Gouverneur Generaal ten dienste staan.

De Algemeene Secretaris zal, ten tijde zijner benoeming, geen der Raden van Indie, noch den Gouverneur Generaal mogen bestaan in of binnen den vierden graad van bloedverwantschap of zwagerschap.

Art. 9.

De Gouverneur Generaal heeft de magt om in de vergaderingen der Hooge Regering tegen het gevoelen der meerderheid te beslissen.

Art. 10.

Alle verordeningen, bevelen en andere handelingen van de Hooge

Indische Regering, zamengesteld zoo als in art. 2 bepaald is; moeten, bij derzelve uitvaardiging, worden ondertekend door den Algemeenen Secretaris ter *ordonnantie van den Gouverneur Generaal in Rade*. Alle publikatien, akten en openbare stukken worden daarenboven door den Gouverneur Generaal geteekend, en derzelve aanhef zal, na het opschrift «*van wege en in naam des Konings,*» bestaan in de woorden: «*De Gouverneur Generaal van Nederlandsch Indië, allen, die deze zullen zien of hooren lezen, salut! doet te weten.*»

Art. 11.

De Gouverneur Generaal is gehouden, de bevelen Hem door den Koning of uit naam des Konings toegezonden, na te komen.

Art. 12.

De Gouverneur Generaal *in Rade* is bevoegd om, ten aanzien van al de deelen van het bestuur zoodanige verordeningen en bepalingen vast te stellen, als in overeenstemming met de gronden bij dit Reglement vastgesteld, en met de door of van wege den Koning gegeven voorschriften, aan het beleid der Algemeene Regering kunnen bevorderlijk zijn.

Art. 13.

De Gouverneur Generaal *in Rade* ontwerpt de begrooting van uitgaven voor Nederlandsch Indie, mitsgaders de staten van inkomsten welke daaraan ten grondslag verstreken.

De inrigting dier begrootingen en staten, het tijdvak waarover dezelve moeten loopen en al wat verder daartoe betrekking heeft, wordt bij afzonderlijke besluiten des Konings geregeld, op de voorstellen van den Gouverneur Generaal *in Rade*.

Art. 14.

De Gouverneur Generaal *in Rade* bepaalt de geschiktste maatregelen voor het verantwoord van 's Lands gelden en goederen, en verleent de vereischte algemeene of bijzondere autorisatie tot zoodanige geldelijke beschikkingen, waartoe de vastgestelde begrootingen ruimte geven.

Art. 15.

De Gouverneur Generaal *in Rade* zendt jaarlijks, aan het Depar-

tement van Kolonien, de noodige administrative en financieele staten, wegens den geldelijken toestand van Nederlandsch Indie, vergezeld van de noodige consideratien en ophelderingen.

Art. 16.

De Gouverneur Generaal *in Rade* maakt de noodige bepalingen omtrent de inning der belastingen en beslist of dezelve geheven worden, regtstreeks van de belastbare personen, dan wel door middel van verpachtingen.

Art. 17.

De Gouverneur Generaal *in Rade* regelt al wat betrekking heeft tot den gelds-omloop. Geene veranderingen mogen in het eenmaal op Koninklijk gezag ingevoerde muntstelsel gemaakt, noch ook uitgiffen van papieren munt gedaan worden, anders dan met des Konings vooraf verkregene toestemming.

Art. 18.

De Gouverneur Generaal *in Rade* regelt de beschikking over de producten en goederen, welke aan den Lande geleverd worden, en bepaalt of dezelve in Indie verkocht, dan wel voor 's Rijks rekening naar Nederland gezonden worden, alles met in achtneming der bijzondere of algemeene bevelen, daaromtrent van wege den Koning gegeven.

Art. 19.

De Gouverneur Generaal *in Rade* bepaalt de voorwaarden voor den verkoop of afstand van Domeinen, na daartoe verkregen te hebben, de magtiging des Konings.

Art. 20.

De Gouverneur Generaal *in Rade* regelt de hoegrootheid der inkomsten van de ambten en bedieningen, onder dien verstande, dat inkomsten eenmaal, het zij bij bijzondere koninklijke besluiten, het zij bij de begrotingen vastgesteld, niet door de Indische Regering kunnen worden vermeerderd, anders dan op des Konings vooraf verkregen magtiging.

Art. 21.

De Gouverneur Generaal *in Rade*, stelt de instructien der ambten en bedieningen vast, zorgende dat daarbij niet worde afgeweken, noch van de algemeene beginselen van bestuur in het tegenwoordig reglement vervat, noch van de bijzondere bevelen door of van wege den Koning daaromtrent gegeven.

Art. 22.

De Gouverneur Generaal *in Rade* benoemt en ontslaat alle ambtenaren zoo Europesche als Inlandsche, voor zoo ver die bemoeijingen niet bij afzonderlijke bepalingen aan andere gezagvoerders of kollegien zijn opgedragen, alles met inachtneming der algemeene of bijzondere bevelen des Konings en behoudens hetgeen bij dit reglement omtrent de Raden van Indie is vastgesteld.

Art. 23.

De Gouverneur Generaal *in Rade*, maakt de noodige bepalingen omtrent de onderlinge rangsverhouding der burgerlijke ambtenaren.

Art. 24.

De Gouverneur Generaal *in Rade* oefent uit, het regt van *gratie* en van verligting van straf, wegens misdaden in Indie gepleegd, na alvorens te hebben ingenomen de bedenkingen en het advies van het Hoog Gerechtshof van Nederlandsch Indie.

Art. 25.

De Gouverneur Generaal *in Rade* verleent brieven van *venia aetatis* en *legitimatie* en andere dergelijke gratien en dispensatien, mits niet afwijkende van de algemeene bepalingen in het tegenwoordig reglement vervat, en voor zoo veel regtszaken betreft, na voorafdeswege ingewonnen te hebben de consideratien en het advies van het Hoog Gerechtshof van Nederlandsch Indië.

Art. 26.

De Gouverneur Generaal *in Rade* verleent vrijstelling van verschuldigde belastingen en pachtpenningen, na daaromtrent te hebben ingenomen de consideratien en het advies van de financieele directie.

Art. 27.

De Gouverneur Generaal *in Rade* sluit of vernieuwt verbonden met de Indische vorsten en volkeren, in naam des Konings.

Art. 28.

De Gouverneur Generaal *in Rade* beslist in welke gevallen een oorlog tegen een der Indische vorsten of volken zal begonnen worden, en bepaalt den aard en de strekking der voorschriften daaromtrent aan de ondergeschikte ambtenaren te geven, alles behoudens de algemeene of bijzondere bevelen des Konings.

De Gouverneur Generaal *in Rade* heeft, op denzelfden voet, de bevoegdheid tot het sluiten van vrede.

Art. 29.

De Gouverneur Generaal zorgt voor de behoorlijke uitvoering der besluiten van de Hooge Indische Regering en regelt alle dagelijksche voorvallen en aangelegenheden, het algemeen bestuur betreffende, in overeenstemming met dit Reglement en met de algemeene of bijzondere bevelen van wege den Koning ontvangen.

Art. 30.

De Gouverneur Generaal heeft het oppertoezicht over alle Lands-dienaren en geeft hun zoodanige bevelen, als hij, ter uitvoering van de hun toebetrouwde werkzaamheden, en ten nutte van den lande, vermeent te behooren; in overeenstemming met de gemaakte of verder te maken wetten, bepalingen en instructien.

Art. 31.

De Gouverneur Generaal *in Rade* verleent of weigert verzoeken tot inwoning of tijdelijk verblijf in Nederlandsch Indie, overeenkomstig de algemeene of bijzonderen bevelen des Konings.

Art. 32.

De Gouverneur Generaal heeft de magt, om personen, gevaarlijk voor de openbare rust of veiligheid, bij schriftelijken en eigenhandig ondertekenden last, in verzekerde bewaring te doen nemen.

De Gouverneur Generaal geeft van den door hem gegeven last en de beweegredenen daartoe, *in Rade*, uiterlijk bij de eerstvolgende vergadering kennis, ten einde te overwegen, hoe verder te handelen.

De Gouverneur Generaal *in Rade* heeft de magt, om de zulke of ook andere ingezetenen, welker verblijf in Nederlandsch Indie gevaarlijk of schadelijk geoordeeld wordt, van daar te verwijderen, daarbij zoo veel mogelijk zorg dragende, dat aan dezelve een behoorlijken tijd tot het in orde stellen hunner zaken worde gelaten. Van het alzoo genomen besluit en de beweegredenen tot hetzelfde, wordt aan het Departement voor de Marine en Kolonie dadelijk kennis gegeven.

Art. 33.

De Gouverneur Generaal verleent, daartoe termen vindende, aan de Burgerlijke en Militaire ambtenaren, verlof om zich, ter waarneming van bijzondere belangen of tot herstel van gezondheid, naar Europa of elders te begeven, met inachtneming, dat die verloven in het algemeen niet strekken tot bezwaar van de schatkist.

De Gouverneur Generaal *in Rade* voorziet in de tijdelijke waarneming der op die wijze openvallende burgerlijke bedieningen.

Art. 34.

De Gouverneur Generaal *in Rade* is bevoegd, met de Regering van Europesche bezittingen in Indie zoodanige bijzondere overeenkomsten, onder nadere goedkeuring des Konings, te maken, als ter bevordering van wederzijdsche eensgezindheid en wederkeerige belangen strekken kunnen. Nimmer echter mogen onderhandelingen aangevangen of overeenkomsten aangegaan worden, welke eenigen afstand van grondgebied ten doel hebben.

Art. 35.

De Gouverneur Generaal oefent alleen het opperbevel over de land- en zeemagt, en doet de militaire benoemingen op den voet door den Koning bepaald.

Alle zee- en land-officieren zich in Nederlandsch Indie bevindende, zijn gehouden, zonder eenige tegenspraak, de bevelen van den Gouverneur Generaal of zijnentwege gegeven, te eerbiedigen en te gehoorzamen, en door hunne onderhoorigen te doen eerbiedigen en gehoorzamen.

Art. 36.

De Gouverneur Generaal *in Rade* is bevoegd, om, in gevallen van uitgebarsten oorlog tusschen het Rijk der Nederlanden en eenige andere Mogendheid, kommissien of *lettres de marque*, te verleenen aan schepen door bijzondere personen uitgerust.

Art. 37.

De Gouverneur Generaal regelt alles, wat strekken kan tot afbreuk van den openbaren vijand, en zoo tot verdediging der bijzondere gedeelten van Nederlandsch Indie als van der ingezetenen personen en goederen, tegen aanvallen van openbare of geheime vijanden.

Hij neemt daaromtrent den raad in van zoodanige zee- en land-officieren als hij verkiest, en geeft de noodige bevelen, onder zijne persoonlijke verantwoordelijkheid.

Art. 38.

De benoemde Gouverneur Generaal legt in handen van den Koning den eed af, of, zoo zulks niet heeft kunnen plaats vinden, doet hij, vóór de aanvaarding zijner waardigheid, *in Rade*, den volgende Eed :

« Ik zweer, dat ik, om de hooge waardigheid van Gouverneur Generaal over Nederlandsch Indie welke ik nu aanvaarde, te bekomen, aan niemand wie hij ook zij, eenige geschenken of belofte gegeven of gedaan heb, noch geven of doen zal.

« Dat ik, in de uitoefening van die waardigheid en in die van opperbevelhebber van de Zee en Landmagt aldaar, aan Zijne Majesteit den Koning der Nederlanden, Prins van Oranje-Nassau, Groot-Hertog van Luxemburg, enz., enz., enz., gehouwen en getrouw zal zijn.»

« Dat ik de hooge Souvereine regten des Konings en de waardigheid van het Koninkrijk zal bewaren en bevestigen; dat ik het welzijn, den bloei en de welvaart van Nederlandsch Indië zal voorstaan en behartigen, zonder aanzien van persoon, dat ik in de uitoefening mijner ambtspligten, zoo min aan bedreigingen, als aan beloften, door wien ook gedaan, zal gehoor geven.

« Dat ik het Reglement op het beleid der Regering en de
 « verdere algemeene en bijzondere instructien en bevelen, mij
 « door of van wege den Koning gegeven, zal naarkomen, en
 « voorts alles doen, wat een goed en getrouw Gouverneur
 « Generaal en opperbevelhebber schuldig is en behoort te
 « doen.

« Zoo waarlijk helpe mij God Almagtig!

Art. 39.

De Raden van Indië leggen den volgenden eed af.

« Ik zweer, dat ik, om Raad van Nederlandsch Indië te
 « worden benoemd, aan niemand, wie hij zij, eenige geschen-
 « ken of beloften gegeven of gedaan heb, noch geven of doen
 « zal.»

« Dat ik aan Zijne Majesteit den Koning der Nederlan-
 « den, Prins van Oranje-Nassau, Groot-Hertog van Luxem-
 « burg, enz., enz., enz., gehouwen en getrouw zal zijn; dat
 « ik, zoo veel mijn aandeel aan de Regering betreft, de hooge
 « en Souvereine regten des Konings en de waardigheid van het
 « Koninkrijk zal helpen bewaren en bevestigen, dat ik het
 « welzijn en de welvaart van Nederlandsch Indië zal voor-
 « staan en behartigen, zonder aanzien van persoon. Dat ik
 « in de uitoefening mijner ambtspligten, zoo min aan bedrei-
 « gingen, als aan beloften, door wien ook gedaan, zal ge-
 « hoor geven, dat ik het reglement op het beleid der Re-
 « gering en verdere algemeene of bijzondere bevelen door of
 « van wege den Koning gegeven, met alle getrouwheid zal
 « naarkomen.»

» Dat ik den Gouverneur Generaal met ijver en trouw zal
 « helpen beramen en uitvoeren, al wat tot 's Konings dienst
 « nuttig kan worden geacht en zijne bevelen met alle ge-
 « hoorzaamheid zal naarkomen.»

« Dat ik voorts alles doen zal, wat een goed en getrouw
 « Raad van Nederlandsch Indië schuldig is en behoort te doen.»

« Zoo waarlijk helpe mij God Almagtig.»

TWEEDE HOOFDSTUK.

Van de Justitie.

Art. 40.

Er zal, alom in Nederlandsch Indië, worden regt gesproken in naam en van wege den Koning.

Art. 41.

Alle regterlijke vonnissen en gewijsden, moeten de gronden behelzen, waarop dezelve rusten.

Art. 42.

De burgerlijke en lijfstraffelijke regtspleging kan alleenlijk worden uitgeoefend door regtbanken, daargesteld, ingevolge de algemeene bepalingen en reglementen, op des Konings last in werking gebragt.

Art. 43.

De opperste regtbank in Nederlandsch Indië, voert den naam van *Hoog Gerechtshof van Nederlandsch Indie.*

Art. 44.

Het Hoog Gerechtshof houdt het toezigt op eene goede of onvertogen bedeeving van regt in Nederlandsch Indië. Hetzelve oefent wijders, in den eersten aanleg en bij hooger beroep, zoodanige regtsmagt in burgerlijke en lijfstraffelijke zaken, als bepaald zal worden bij de instructien en reglementen door den Koning vast te stellen.

Art. 45.

De gevallen, waarin, voor zoo ver burgerlijke zaken betreft, een hooger beroep aan den Hoogen Raad der Nederlanden kan plaats hebben, van vonnissen in de Kolonien gewezen, zullen bij de regterlijke bepalingen in het Moederland worden aangewezen.

Art. 46.

De burgerlijke en lijfstraffelijke regtsocfening wordt, naar mate van

de daarin betrokken personen, in den eersten aanleg toebetrouwd aan Europesche of Inlandsche regtbanken; de samenstelling en de bevoegdheid dezer, alsmede van lagere regtbanken, waar dezelve noodig zullen worden geoordeeld, wordt aangewezen bij afzonderlijke instructien en reglementen, door den Koning vasttestellen.

Art. 47.

Alle misdaden in Indië gepleegd, door militairen tot de zee- en landmagt aldaar behoorende, zullen beoordeeld worden door militaire regtbanken, welker inrigting door den Koning, bij bijzondere reglementen en verordeningen, wordt geregeld.

Art. 48.

Niemand mag wegens misdaden in regten betrokken worden, dan uit kracht der wetten, en op de wijze daarbij vastgesteld.

Art. 49.

Alle tusschenkomst van de Regering in zaken van justitie, welke niet bij dit reglement is toegestaan, is verboden.

Art. 50.

De Gouverneur Generaal kan in geen geval in Indië geregteijk aangesproken, of eenige procedure, van wat aard ook, aldaar tegen hem ondernomen worden, ter zake van misdaad, in of buiten deszelfs ambt gepleegd.

Art. 51.

De Raden van Indië zijn zelfs na het eindigen van hunne bediening, in Indië, wegens misdaad, alleen aansprakelijk voor het Hooge Gerechtshof; zij mogen nimmer in verzekering genomen worden, anders dan door middel van militair arrest, en op bevel van den Gouverneur Generaal.

Art. 52.

De Procureur Generaal, een decreet van apprehensie tegen een Raad van Indië, bij het Hoog Gerechtshof verkregen hebbende, zal tot de

aanhouding van dien Raad bij den Gouverneur Generaal verzoek doen, en de Gouverneur Generaal is verplicht, daaraan dadelijk te voldoen, en den beschuldigde in militair arrest te doen nemen, en aan den Procureur Generaal over te leveren.

Art. 53.

De Gouverneur Generaal en de Raden van Indië kunnen, wegens burgerlijke zaken, voor de gewone regtbanken worden betrokken.

Art. 54.

Geene doodvonnissen, door eenige hoven of regtbanken geveld, mogen ten uitvoer worden gebracht, dan nadat daartoe zal zijn verlof bekomen van den Gouverneur Generaal.

In de buiten bezittingen zal de hoofd ambtenaar daartoe echter verlof kunnen verleenen, indien er bijzondere en dringende omstandigheden bestaan, welke de uitvoering gebiedend mogten vorderen.

Art. 55.

Het verlof tot het uitvoeren van het gevelde doodvonnis, zal niet geweigerd worden, ten zij de Gouverneur Generaal, daartoe door den aangeklaagde of veroordeelde verzocht, vermeenen mogt, opschorsing der regtspleging te moeten bevelen.

Art. 56.

De hoven en regtbanken zijn bevoegd, de bedenkingen welke zij tegen de bevolene opschorsing hebben, ter kennis van den Gouverneur Generaal te brengen, wanneer hij echter meent dat, niettegenstaande die bedenkingen, de criminele vervolging behoort te blijven geschorst, moeten de hoven en regtbanken daarin berusten. De Gouverneur Generaal zendt dan alle de stukken naar het Departement van Kolonien, ten einde de zaak ter beslissing van den Koning te brengen.

Art. 57.

De wetten en instructien op het beleid der justitie in Nederlandsch Indie, eenmaal door den Koning gemaakt en vastgesteld zijnde, kunnen niet anders, dan ten gevolge van eene vooraf verkregen koninklijke magtiging veranderd of gewijzigd worden.

Art. 58.

De algemeene burgerlijke en lijfstraffelijke wetten in Nederlandsch Indie zijn onderworpen aan de koninklijke goedkeuring.

Die welke thans aldaar bestaan, worden bij deze, bij voorraad en inmiddels bekrachtigd, voor zoo ver daarin niets strijdig voorkomt met het tegenwoordig reglement.

DERDE HOOFDSTUK.

Van het Binnenlandsch Bestuur.

Art. 59.

Het algemeen toezicht van het binnenlandsch bestuur van geheel Nederlandsch Indië wordt opgedragen aan den Gouverneur Generaal *in of buiten* Rade, naar luid der bepalingen in het eerste hoofdstuk voorkomende.

Art. 60.

Het binnenlandsch bestuur in de onderscheidene *afdeelingen* van het eiland *Java* en *Madura*, wordt waargenomen door Residenten, en zoodanige verdere ambtenaren, als de plaatselijke omstandigheden zullen vorderen.

Art. 61.

Op de bezittingen buiten *Java* en *Madura* gelegen, wordt, naar mate van derzelve aangelegenheid, het bestuur uitgeoefend door Gouverneurs of Residenten, met toevoeging van het noodig getal mindere ambtenaren.

Art. 62.

Op de bezittingen buiten *Java* en *Madura* gelegen, zijn alle autoriteiten, burgerlijke en militaire, ondergeschikt aan den ambtenaar met het hoogste burgerlijk gezag bekleed.

De meer bijzondere verhouding tusschen dezelve wordt, voor zoo veel noodig, bij afzonderlijke instructien bepaald.

Art. 63.

De ambtenaren die op die bezittingen, buiten *Java* en *Madura* gelegen, het gezag voeren, zijn bevoegd, om zoodanige maatregelen te nemen, als vereischt worden, voor den geregelden loop der zaken, in overeenstemming met hunne bijzondere lastbrieven, en met de algemeene beginselen in het tegenwoordig reglement vervat.

Zij mogen, zonder de uitdrukkelijke magtiging van den Gouverneur Generaal niet afwijken van hunne instructien, noch nieuwe verordeningen, waartoe zij geen bepaalden last hebben, invoeren, ten zij buitengewone en onvoorziene omstandigheden zulks ten algemeenen nutte mogten vorderen.

Art. 64.

De gezagvoerders in de onderscheidene bezittingen, moeten in de beste verstandhouding trachten te leven met de omliggende Europesche Regeringen en Indische Vorsten en volkeren.

Art. 65.

Zij moeten zich zorgvuldig wachten, het vreemde grondgebied te schenden, of te gedoogen, dat hetzelfde door hunne onderhoorigen geschonden worde, gelijk zij zich mede wachten moeten, van eenige daden tegen vreemde onderdanen te bevelen, of te gedoogen, welke aanleiding tot twist of misverstand geven kunnen; al ware het ook, dat zij mogten meenen, dat het grondgebied door andere bezeten, aan de Nederlandsche Regering toekwam, of dat vreemde onderdanen zich ten aanzien van Nederlandsche onderdanen kwalijk gedragen hadden. Zij moeten de gevallen van dien aard, welke hier voorkomen, brengen ter kennis van den Gouverneur Generaal; terwijl zij inmiddels deswege de noodige vertogen bij de vreemde regeringen, vorsten of volkeren kunnen inleveren. Zij moeten echter, met alle wettige middelen onder hun bereik, de aanvallen afweeren, welke tegen het grondgebied, waarvan het bestuur hun is toebetrouwd, mogten gepleegd worden.

Art. 66.

In geval van onverhoopten vijandelijken aanval, zoowel als in tijden van oorlog, moeten zij het bestuur van alles, wat tot verdediging tegen den vijand noodig is, overlaten aan den bevelvoerenden officier, voor zoo verre zij zelve niet door den Gouverneur Generaal met dat bevel, of eenigen anderen last daaromtrent, mogten voorzien zijn.

Art. 67.

Wanneer de bevelvoerende Officier, na alle middelen tot verdediging te hebben uitgeput, meent, dat naar luid van zijnen bijzonderen lastbrief, of de algemeene militaire bepalingen, tot eene kapitulatie met den vijand, betrekkelijk de plaats waarover hij het bevel voert, moet worden overgegaan, zal hij deze zijne meening in geschrifte brengen ter kennis van den burgerlijken gezaghebber, onder overlegging van het schriftelijk gevoelen, van diegenen zijner onderhoorige officieren, welke hij ingevolge de militaire wetten en gebruiken, raadplegen moet. De burgerlijke gezaghebber neemt alsdan, over het aangaan van het verdrag en over de voorwaarden van hetzelfde, de bedenkingen in, van de aanzienlijkste ambtenaren; vraagt des noods de nadere consideratien van de militaire overheden, en besluit dan, zoo als hij vermeent, ten meesten nutte van het algemeen en bijzonder belang, en in overeenstemming met zijnen lastbrief te moeten doen.

Art. 68.

De gezagvoerders van op zichzelve staande bezittingen zijn niet bevoegd, om het regt van gratie uit te oefenen, doch hebben de magt, om vonnissen, in criminele zaken gewezen, het zij op verzoek van den veroordeelde of wel uit eigen beweging, te schorsen, wanneer bijzondere omstandigheden zulks, naar hun inzien, vorderen. Zij moeten deze schorsing zoodra mogelijk brengen ter kennis van den Gouverneur Generaal, om aan de beslissing van den Gouverneur Generaal in *Rade* te worden onderworpen.

Art. 69.

De meer bijzondere regten en pligten van de Gouverneurs en Residenten, zoo wel als van de andere ambtenaren tot het binnenlandsch bestuur behorende, worden bij afzonderlijke verordeningen of instructien bepaald.

Art. 70.

Behalve den bijzonderen ambtseed door de burgerlijke gezagvoerders in de buiten bezittingen, en de residenten op *Java* en *Madura*, volgens de bestaande instructien afteleggen, moeten zij zweeren.

«Gehouw en getrouw te zullen zijn aan den Koning der Nederlanden en gehoorzaamheid te zullen betoonen aan den Gouverneur Generaal, als des Konings vertegenwoordiger.

VIERDE HOOFDSTUK.

Over de Financien en derzelve beheering.

Art. 71.

De algemeene financieele inrigtingen van Nederlandsch Indië, eenmaal door den Koning bekrachtigd zijnde, kunnen niet anders, dan ten gevolge van koninklijke bevelen of autorisatie worden veranderd.

Art. 72.

Geene belastingen mogen voortaan in Nederlandsch Indië geheven worden, dan op eene publikatie van den Gouverneur Generaal *in Rade*, na daartoe voor af, onder gewone omstandigheden verkregen te hebben, de toestemming des Konings. Belastingen, welke werking schadelijk of nadeelig wordt bevonden, kunnen, wanneer eene voorziening dringend gevorderd wordt, onder nadere goedkeuring des Konings, door den Gouverneur Generaal *in Rade* worden ingetrokken of gewijzigd.

Art. 73.

De Indische Regering zorgt; dat alle belastingen worden gebragt onder vaste en duidelijke bepalingen, de strekking hebbende, om dezelve overal in verhouding te doen staan, tot de plaatselijke omstandigheden, en dezelve, zoo min mogelijk, drukkend te maken voor Landbouw en Nijverheid, en vooral voor den swallen handel der inlanders.

Art. 74.

De gronden op het eiland *Java*, welke nog de eigendom van den lande zijn, zullen voor zoo ver dezelve door de Javanen behouwd worden, bij voortdoring *dezza's* gewijze aan de inlandsche bevolking worden verhuurd, door middel van overeenkomsten met de Hoofden en Oudsten, en onder zoodanige bepalingen, als telkens in de huurcedels of *piagens* zullen worden uitgedrukt.

Art. 75.

De vorm en de inhoud der *piagens*, de tijd van derzelve duur;

de hoegrootheid der te betalen landrente, de wijze, waarop dezelve zal kunnen gekweten worden, in geld, producten of anderzins, en al wat verder strekken kan, om de verhuringen der gronden te doen bevorderlijk zijn aan de meest mogelijke uitbreiding van landbouw en nijverheid, dit alles is het onderwerp van bijzondere bepalingen door den Gouverneur Generaal *in Rade* te beramen en vast te stellen.

Art. 76.

De twee voorgaande artikelen zijn niet toepasselijk op de streken, begrepen onder de benaming van *Preanger Regentschappen*, alwaar de thans bestaande inrigtingen ongeschonden zullen worden bewaard, zoo lang daaromtrent niet anders door den Koning zal zijn bevolen. Mitsdien zal aldaar de aan den lande verschuldigde grondhuur bij voortduring worden voldaan door middel eener verpligte teelt en levering van koffij, en niet anders.

Art. 77.

Op alle plaatsen, waar het aanleggen van markten of *passers* aan handel en landbouw bevorderlijk kan zijn, worden zoodanige inrigtingen door de Regering daargesteld.

Op deze markten mitsgaders op die, welke de wettige eigendom, van bijzondere personen zijn, mogen geene andere heffingen geschieden, dan die, welke door den Gouverneur Generaal *in Rade* bij algemeene of bijzondere verordeningen vastgesteld en aan den volke bekend gemaakt zijn.

Art. 78.

De bijzondere eigendommen, zoo gebouwde als ongebouwde, zijn, in het algemeen, onderhevig aan het middel der verponding. De bepalingen deswege, worden steeds zoo veel mogelijk in overeenstemming gebragt met de meeste voortzetting van den landbouw, in verband tot de belangen der schatkist.

Art. 79.

De bosschen van *jattihout* (niet bij verkoop of anderzins aan bijzondere personen afgestaan) zijn over het geheele eiland *Java* en *Madura*, het eigendom van den Lande.

Niemand mag in dezelve eenig hout vellen, dan uit kracht van bijzondere of algemeene vergunningen en op de wijze daarbij vastgesteld.

Art. 80.

De Regering is bevoegd, om het werk in die bosschen, welke voor rekening van het Rijk worden bearbeid, op te dragen aan de daartoe best gelegen *dezza's*, hetzij in dagloon, hetzij door middel van geheele of gedeeltelijke kwijtschelding der landrente.

Bepalingen van dezen aard kunnen ook gemaakt worden ter bevordering van andere werkzaamheden, ten dienste van het Rijk en van bijzondere takken van kultuur, welker uitbreiding belangrijk is, voor het algemeen.

Art. 81.

De uitsluitende aanmaak van het Zout wordt door de Indische Regering gehandhaafd zoo lange daaromtrent niet anders door den Koning is beschikt.

Art. 82.

De Regering zorgt voor de instandhouding der verpligte teelt van Specerijen voor 's Lands rekening, in de zoodanige van de Moluksche eilanden, als voor die teelt zijn aangewezen, en houdt de hand aan de bepalingen, die in verband daarmede omtrent de vaart en den handel zijn gemaakt. In die bepalingen vermag, zonder de uitdrukkelijke autorisatie des Konings, geene verandering worden gemaakt.

Art. 83.

De uitsluitende handel in *Opium*, wordt door de Regering, als een der bronnen van het openbaar inkomen, gehandhaafd, tot zoo lange daaromtrent anders door den Koning zal zijn bevolen. — Geen opium mag in eene der Asiatische bezittingen van den Staat geteeld of vervaardigd worden, anders dan met de uitdrukkelijke toestemming van den Gouverneur Generaal *in Rade*, en onder zoodanige bepalingen als telkens zullen worden noodig geacht.

Art. 84.

Het algemeen bestuur over de domeinen, goederen, inkomsten en

uitgaven van Nederlandsch Indie, is onder het oppergezag van den Gouverneur Generaal, opgedragen aan een Directeur Generaal van Financien, aan wien zoodanige ambtenaren worden toegevoegd, als de belangen van den dienst zullen vorderen.

Art. 85.

De meer bepaalde werkzaamheden van den Directeur Generaal, en van de Hoofd Ambtenaren, hem ter hulpe toegevoegd, mitsgaders de wijze, waarop, en de gevallen waarin hij met deze, in eenen Raad van financien, vereenigd, over 's lands belaaen raadpleegt, worden bepaald bij afzonderlijke instructien, die aan de Koninklijke bekrachtiging onderworpen zijn.

Art. 86.

De dagelijksche beheering van al de bovengenoemde zaken, wordt op de onderscheidene plaatsen, zoo in als buiten *Java* en *Madura*, toebetrouwd, eerstelijk aan de Gouverneurs of Residenten, en voorts aan zoodanige afzonderlijke ambtenaren, als voor eenigen bijzonderen tak van bestuur, mogten noodig geoordeeld worden. — Deze allen zijn gehouden, de aanschrijvingen hen door den Directeur Generaal of van wege denzelfen gegeven, naar te komen.

Art. 87.

De verantwoordingen van alle rekenpligtigen zijn onderhevig aan eene herziening van wege de Regering, door zoodanig collegie of hooften ambtenaar, als door den Koning op voordragt van den Gouverneur Generaal in Rade zal worden bepaald.

De rekenpligtigen zijn gehouden, zich te onderwerpen aan alle vergoedingen en behoeftingen, welke hun door of van wege de Regering worden opgelegd in zoodanigen vorm en na zoodanig voorafgaand onderzoek als bij de daartoe betrekkelijke reglementen wordt bepaald.

Die reglementen zijn onderhevig aan de koninklijke bekrachtiging.

Art. 88.

Bijzondere bepalingen, almede aan de koninklijke bekrachtiging onderhevig, regelen de wijze, waarop tegen het overschrijden der gemaakte begrootingen wordt gewaakt.

Art 89.

De strekking van alle financiële bepalingen moet zijn, om de baten van Nederlandsch Indie toereikende te doen zijn tot het bekostigen van alle lasten.

VIJFDE HOOFDSTUK.

Algemeene Bepalingen.

Art. 90.

Niemand, wie hij zij, mag zich in Nederlandsch Indie met der woon nederzetten, dan na daartoe het noodige verlof te hebben bekomen.

Art. 91.

Geene permissien tot vestiging of tijdelijk verblijf in Nederlandsch Indie zullen worden gegeven, anders dan door den Gouverneur Generaal *in Rade*, ingevolge de reeds bestaande, of nader door den Koning te geven voorschriften.

Art. 92.

Elk vreemdeling, die zich voor een tijd in Nederlandsch Indie ophoudt, is onderworpen aan alle de wetten en verordeningen.

Art. 93.

Elk, dien het toegestaan is, zich met der woon in Nederlandsch Indie te vestigen, moet den eed van getrouwheid aan den Koning en van gehoorzaamheid aan den Gouverneur Generaal afleggen. Hij geniet als ingezetenen de bescherming der wetten, voor zoo verre hij zich als een goed en rustig burger gedraagt.

Art. 94.

Chinezen, Mooren, Arabieren en andere vreemden, niet tot de europezen behoorende, welke zich in Nederlandsch Indie met der

woon vestigen, worden, zoo veel mogelijk, onder Hoofden van hunne natien gesteld, alles naar luid der daaromtrent gemaakte of nog te maken bepalingen.

Art. 95.

De uitoefening van alle godsdiensten geniet in Nederlandsch Indie, de bescherming der Regering, voor zoo ver die uitoefening voor de openbare rust niet gevaarlijk is.

Art. 96.

De leeraren van de onderscheidene thans bestaande Christelijke gemeenten in Nederlandsch Indie, worden uit 's Lands kassen bezoldigd; gelijke bezoldiging zal kunnen worden toegestaan aan de leeraren van zoodanige gemeenten, als naderhand, op hoog gezag, zouden mogen worden daargesteld.

Art. 97.

De Regering zorgt zoo veel mogelijk, dat er op de onderscheidene plaatsen in Nederlandsch Indie, scholen voor het lager onderwijs, ook ten dienste van de kinderen der inlanders, bestaan. Voor zoo verre er geene bijzondere en voldoende schoolfondsen zijn, worden de onderwijzers uit 's lands kassen bezoldigd.

Art. 98.

De Regering beraamt de geschiktste middelen tot uitbreiding van de kennis der Javaansche, Maleische en andere oostersche talen, onder de ambtenaren.

Art. 99.

De Regering beraamt de geschiktste middelen, om de oorzaken van ongezondheid, waar die mogten bestaan, weg te nemen of te verminderen.

Art. 100.

De Regering zorgt voor de instandhouding en verbetering der bestaande bepalingen op het houden van de geboorte-, trouw- en sterflijsten der europeanen en derzelver afstammelingen.

Art. 101.

Het bezoldigen der ambtenaren geschiedt naar het beginzel, dat behalve de toeleggen jaarwedde geene andere geldelijke voordeelen, van wat aard ook, uit de posten mogen getrokken worden, zoo dezelve niet uitdrukkelijk zijn toegestaan.

Ten voorkoming van alle misvatting hieromtrent, zullen bij elke benoeming tot eenen post, aan welken, behalve de vaste bezoldiging, andere voordeelen verknocht zijn, het genot daarvan bij eene resolutie van den Gouverneur Generaal *in Rade* aan den benoemde worden vergund.

Spillagien, of overwigten, wanneer die in sommige gevallen worden toegestaan, zullen nimmer kunnen beschouwd worden als voordeelen aan de ambten verbonden, maar slechts als middelen, om verliezen buiten de schuld der ambtenaren ontstaan, te dekken.

Art. 102.

Elk ambtenaar, die zich in zijne ambtsbetrekking, of door den invloed van dezelve, inkomsten of voordeelen bezorgt, niet uitdrukkelijk aan dezelve toegekend, zal door de Regering, zonder vorm van proces, van zijne bediening ontzet en uit Nederlandsch Indie, verwijderd kunnen worden.

Bijaldien de Regering het noodig oordeelt hem aan den regter over te leveren, zal hij, schuldig bevonden wordende, behalve de teruggave van het genotene en eene geldboete van de dubbelde waarde daarvan, verklaard worden eerloos en onbekwaam om den Lande immer in eenige betrekking te kunnen dienen, alles onverminderd de andere straffen, welke de regter, ter zake van verzwarende omstandigheden, mogt opleggen. Onder de vorenstaande bepalingen wordt uitdrukkelijk begrepen, het aannemen van geschenken door de nabestaanden, of huisgenooten der ambtenaren.

Art. 103.

Elk ambtenaar, die onafgebroken gedurende ten minste twaalf jaren met trouw en ijver in Nederlandsch Indie gediend heeft, verkrijgt, naar gelang van zijne dienstjaren, een regt op pensioen ten laste der Koloniale geldmiddelen.

Bijzondere reglementen regelen meer bepaaldelijk de voorwaarden waarop het pensioen kan verleend worden, en de hooggroetheid, mitsgaders de evenredige opklimming van hetzelfde.

Art. 104.

Het onderhoud der weduwen en weezen van burgerlijke ambtenaren, komt niet ten laste van 's Lands kas, maar wordt bekostigd uit een fonds, zamengesteld uit de contributien der ambtenaren, en waartoe allen, zonder onderscheid, gehouden zijn bij te dragen.

Afzonderlijke reglementen regelen de wijze van beheer van dat fonds, en al wat verder daartoe betrekking heeft.

Art. 105.

De Regering is bevoegd, om aan de ambtenaren op te leggen het bijeenbrengen van een fonds, bestemd om aan de zoodanige hanner, welke in de termen vallen, om pensioen van Landswege te bekomen, eene evenredige verhooging van dat pensioen te verzekeren.

Art. 106.

De Regering zorgt voor de beheering der insolvente boedels, mitsgaders voor die der nalatenschappen, welke aan weezen vervallen of onbeheerd zijn.

Bijzondere reglementen, aan de bekrachtiging des Konings onderworpen, bepalen den aard der bemoeijingen van de kollegien of ambtenaren, welke ten voormelden einde zullen worden aangesteld.

Art. 107.

Het staat aan alle ingezetenen van Nederlandsch Indie vrij, zich zoodanig middel van bestaan uittekiezen of zoodanigen handel te drijven, als zij goedvinden, voor zoo verre 'er, ten aanzien van eenige punten, geene bepalingen, om der algemeene belangen wille, noodig worden geacht.

Art. 108.

De Regering moedigt door alle middelen binnen haar bereik den landbouw aan, en bevordert, zooveel doenlijk de teelt van voortbrengselen voor den handel met Europa geschikt.

Art. 109.

De Regering neemt de meest geschiktste maatregelen ter bevordering

der wettige ondernemingen van de Europeanen en anderen, aan welke door het Gouvernement gronden worden afgestaan, in eigendom, huur of erfpacht; alles in overeenstemming met de bijzondere of algemeene bepalingen daaromtrent door den Koning te maken.

Art. 110.

Over het algemeen en voor zoo ver daaromtrent bij dit Reglement geene uitzonderingen voorkomen, is het aan alle ingezetenen van Nederlandsch Indie vrij, om op de gronden door hen in eigendom, huur, pacht of gebruik bezeten, zoodanige voortbrengselen te teelen, als zij verkiezen, en om daarover naar goedvinden te beschikken, nadat de verschuldigde belasting gekweten en aan de voorwaarden der uitgifte van den grond voldaan zal zijn.

Art. 111.

Alle bijzondere landerijen op het eiland Java en Madura, op welke de gehoudenis rust, van eene verpligte teelt en levering van koffij, zullen bij voortdoring en tot zoo lange daaromtrent anders door den Koning zal zijn bevolen, aan die verpligting onderhevig zijn. De zoodanige daarentegen, op welke de koffijteelt aan de keuze der eigenaren is overgelaten, onder gehoudenis evenwel om, koffij teelende, de vruchten te moeten leveren aan het Gouvernement, worden bij deze uitdrukkelijk van die verpligte levering ontslagen.

De Regering is bevoegd, om, voor zoo verre de laatstgemelde landen gelegen zijn in de nabijheid van districten, alwaar de verpligte teelt en leverancie bestaat, zoodanige maatregelen te nemen ter weering van sluiking, als de belangen van het Gouvernement zullen vorderen.

Art. 112.

De inlandsche bevolking geniet de bijzondere bescherming der Regering.

Allo geldafpersingen, knevelarijen en willekeurige beschikkingen over de Inlanders, personen, goederen en arbeid, zijn ongeoorloofd.

Alle europesche en inlandsche ambtenaren, die zich aan eene dezer misdaden schuldig maken, zullen strengelijk gestraft worden. De residenten en andere civiele gezagvoerders zijn verpligt daartegen te waken en aan de Inlanders de gelegenheid te geven, om vrijelijk hunne klachten in te brengen.

Art. 113.

De Regering zorgt voor de goede behandeling der Inlanders op de landen aan Europeanen of anderen afgestaan, alsmede dat deze lasten zich met opzigt tot het afvorderen van diensten en opbrengsten, stiptelijk houden aan de algemeene of bijzondere verordeningen. De Regering waakt aan den anderen kant, dat de inlandsche opgezeten- en der bijzondere landen de op hen rustende verplichtingen behoorlijk naarkomen.

Art. 114.

De Inlandsche bevolking is verplicht om op de aanwijzing van 's Lands ambtenaren, de openbare wegen en bruggen te onderhouden, alsmede om tegen de, op hoog gezag geregelde betaling, de personen en goederen van reizigers over land te vervoeren.

Aan de ambtenaren is het vergen van andere diensten, dan door de bestaande bepalingen gewettigd worden, stiptelijk verboden.

Bijzondere Reglementen naar de aloude lands gebruiken geschoeid, bepalen de diensten, welke de bevolking verplicht is aan hare Hoofden te bewijzen.

Art. 115.

De bijzondere landeigenaren en landbouwers zullen geene diensten van de ingezetenen hunner landen mogen vorderen, welke niet uitdrukkelijk bij de reeds bestaande of nader te maken bepalingen gewettigd zijn.

Art. 116.

Het is aan geene ambtenaren, europesche of inlandsche, noch aan iemand anders, geoorloofd, om aan anderen de beschikking over de gronden en inwoners der *dessa's* af te staan.

Echter zal aan de ingezetenen gelegenheid worden gegeven, om, tot voortzetting van nuttige ondernemingen, overeenkomsten aan te gaan met de oudsten en voornaamsten der *dessa's*, zoo wel tot het bebouwen van gronden, en het leveren van bijzondere voortbrengselen, als tot het verleenen van persoonlijke diensten. De wijze, waarop dit een en ander kan geschieden, wordt van tijd tot tijd door den Gouverneur Generaal in Rade bepaald, naar het beginsel, om de inlandsche bevolking tegen alle willekeur te beschermen, doch tevens om,

in het algemeen belang, aan nuttige bedrijven de noodige handen te verschaffen tegen een matig loon.

Art 117.

Het nemen of geven van verpandingen ter verzekering van geldelijke schulden of aangegane verbindtenissen, wordt op de eilanden *Java* en *Madura* verboden. Bijzondere verordeningen bepalen de straffen der overtreders en wat verder noodig is ter betere werking van dit verbod.

Op de overige bezittingen, alwaar de maatschappelijke instellingen en gebruiken het toepassen, van gelijke bepalingen voor alsnog verbieden, wordt de wijze, waarop vrije menschen zich voor schulden mogen verpanden, door de Hooge Regering onder vaste regelen gebragt, ten doel hebbende de trapsgewijze afschaffing van dat gebruik.

Art. 118.

De slavenhandel en de invoer van slaven in Nederlandsch Indie zijn verboden.

De wetten bepalen de straffen der overtreders, en de Regering bearaamt de meest geschikte maatregelen tot verzorging der alzoo aangebragte menschen.

Art. 119.

Omtrent de behandeling der thans aanwezige slaven, zoo wel als omtrent hun lot, en dat hunner kinderen, en alles wat tot de slaverij betrekking heeft, worden de meest redelijke voorzieningen na verkregen magtiging des Konings vastgesteld.

Art. 120.

Al de havens van Nederlandsch Indie, welke van tijd tot tijd, bij bijzondere reglementen of besluiten van den Gouverneur Generaal *in Rade* voor den *grooten handel* worden opengesteld, zijn toegankelijk voor alle volken, met welke het Koningrijk der Nederlanden in vriendschap leeft, en zulks in tegenoverstelling van de havens slechts voor den *kleinen handel* opengesteld, waarin geene dan kustvaarders en inlandsche vaartuigen kunnen worden toegelaten. De Moluksche eilanden blijven uitdrukkelijk onder de laatstgemelde begrepen, tot zoo lange daaromtrent anders door den Koning zal zijn bevolen.

Art. 121.

Met de schepen die alzoo toegelaten worden, mogen alle soorten van goederen en handelwaren worden aangevoerd, voor zoo verre niet bij bijzondere wetten of verordeningen zijn verboden.

Omtrent de wijze van invoer der goederen moeten de schippers eigenaren of geconsigneerden zich aan de bestaande of nog nader vast te stellen bepalingen onderwerpen.

De Indische Regering draagt zorg, dat daardoor, zoo min mogelijk, belemmering aan den handel worde toegebracht.

Art. 122.

De handel op het Rijk van *Japan* wordt bij uitsluiting voor rekening van den Lande gedreven tot zoo lange daaromtrent door den Koning andere bepalingen zullen worden gemaakt.

En opdat niemand hiervan onwetendheid voorwende, zal deze alom worden gepubliceerd, ter plaats waar zulks gebruikelijk is, en voorts geinsereerd in het staatsblad van Nederlandsch Indië.

Lasten en bevelen voorts, dat alle hoogere en lagere kollegien en ambtenaren, justiciëren en officieren, ieder voor zoo veel hem aangaat, aan de stipte naarkoming dezes de hand zullen houden, zonder eenige oogluiking of aanzien des persoons.

Gegeven te Batavia, den 19den januarij 1830.

J. VAN LEEUWEN BOSCH.

Ter ordonnantie van den Gouverneur
Generaal in Rade.

De Algemeene Secretaris,

J. DE PUIJ.

PUBLICATI

VAN WEGE EN IN EMENT

De Gouverneur Gene

Allen, die deze zullen zien **OP HET**

Nademaal bij Koninklijk **ER REGERING**
91, het bestaande Regleme
Indie, wordt ve **IN**
reglem~

NEDERLANDSCH INDIE,

VASTGESTELD BIJ

KONINKLIJK BESLUIT VAN DEN 20ste FEBRUARIJ 1836, N°. 91;

AFGEKONDIGD DOOR DEN

GOVERNEUR-GENERAAL VAN NEDERLANDSCH INDIE

BIJ

PUBLICATIE VAN DEN 26ste SEPTEMBER 1836.

Art. 121.

gen die alzo toegelaten worden, mogen alle soe
handelwaren worden aangevoerd, voor zoo verre
regten of verordeningen zijn verboden.

van invoer der goederen moeten de schipper
zich aan de bestaande of nog nader vast
werpen.

erg, dat daardoor, zoo min mogelijk,
toegebragt.

it bij uitsluiting voor reke-
ninge daaromtrent door den
vemaakt.

ende, zal deze alom
is. en voorts

PUBLICATIE.

VAN WEGE EN IN NAAM DES KONINGS.

De Gouverneur Generaal van Nederlandsch Indië.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, Salut! doet te weten;

Nademaal bij Koninklijk besluit van den 20sten Februarij II., N°. 91, het bestaande Reglement op het beleid der regering in Nederlandsch Indie, wordt vervangen verklaard door een ander daarbij gearresteerd reglement van dien naam, met last om hetzelfde in Indie af te kondigen;

Zoo is het, dat Wij hebben goedgevonden en verstaan, het gemelde reglement, met intrekking van alle vroegere reglementen van gelijken aard, bij deze ter kennis te brengen van het algemeen; luidende hetzelfde, als volgt:

*Reglement op het beleid der Regering van Nederlandsch
Indië.*

EERSTE HOOFDSTUK.

*Van den Gouverneur Generaal en den Raad van Nederlandsch
Indië.*

Art. 1.

Het hoogste gezag in Nederlandsch Indie, wordt van wege en in naam des Konings, uitgeoefend door den Gouverneur Generaal of dengeen, welke Hem, op den voet van dit reglement, tijdelijk mogt vervangen.

Een ieder, die zich aldaar bevindt, van wat rang of staat het zij, moet den Gouverneur Generaal, of vervangenden Gouverneur Generaal, erkennen als des Konings vertegenwoordiger, en denzelven, als zoodanig, eerbiedigen en gehoorzamen.

Art. 2.

Aan den Gouverneur Generaal of zijnen plaatsbekleeder wordt toegevoegd een adviserende Raad, te zamengesteld uit eenen, door den Koning te benoemen Vice-President en vier Leden, en bijgestaan door eenen Secretaris.

De Raad voert den naam van *Raad van Nederlandsch Indië*, en zal steeds door den Gouverneur Generaal of zijnen plaatsbekleeder, zoo dikwijls deze zulks mogt raadzaam oordeelen, kunnen worden gepresideerd.

Art. 3.

Wanneer de waardigheid van Gouverneur Generaal, door deszelfs overlijden of anderszins open valt, en de benoeming van deszelfs opvolger, door den Koning niet gedaan of niet bekend is, of ook wanneer de door den Koning benoemde, niet in Indie tegenwoordig, of om andere redenen, in de dadelijke aanvaarding van de betrekking van Gouverneur Generaal mogt belet zijn, zal het gezag aan den Gouverneur Generaal toekomende, inmiddels, na aflegging van den eed, in art. 30 vastgesteld, worden uitgeoefend door den Vice-President des Raads van Nederlandsch Indie, op de helft van de daartoe staande jaarwedde.

Art. 4.

Ingeval de waardigheid van Vice-President van den Raad mogt openvallen en de benoeming van deszelfs opvolger, door den Koning niet gedaan of niet bekend mogt zijn, zal de Gouverneur Generaal een der Leden van den Raad, met de waarneming dezer betrekking, met genot van de daartoe staande jaarwedde belasten, tot dat door den Koning, daarin zal zijn voorzien.

Ook de waarnemende Vice-President van den Raad van Indie, zal, in de gevallen, bij art. 3 aangewezen, den Gouverneur Generaal, als waarnemende die betrekking opvolgen.

Art. 5.

Wanneer de beide betrekkingen, namelijk die van Gouverneur Generaal en van Vice-President van den Raad van Nederlandsch Indie, door eenig onvoorzien toeval, gelijktijdig mogten openvallen, en de benoemingen voor geene dezer betrekkingen, door den Koning geschied of bekend mogten zijn, zal in eene vergadering, te zamen gesteld uit

de Leden van den Raad van Indie en uit zoo vele hoofd-ambtenaren, als vereischt worden om, met de komparerende Raads-leden zamen genomen, het getal van zeven uittemaken, een der Raden van Indie worden benoemd tot de tijdelijke waarneming der waardigheid van Gouverneur Generaal.

Tot de voltallig making van gezegde vergadering, zullen zoo veel noodig, moeten worden toegelaten de President van het Hoog Geregts-hof, de Directeur Generaal van Financien, de Procureur Generaal bij het Hoog Geregts-hof, de President van den Raad van Justitie te *Batavia*, de Directeuren van Financien, naar de dagteekening hunner benoemingen en de President van de Algemeene Rekenkamer, of de ambtenaar, bij art. 75 bedoeld en wel in de volgorde, hierboven aangewezen, naar gelang zij ter plaatse tegenwoordig, en niet verhinderd zijn te verschijnen.

De Leden der alzoo zamengestelde vergadering, zullen in handen van den Voorzitter derzelve, afleggen den eed, dat zij, tot de tijdelijke vervulling der waardigheid van Gouverneur Generaal, den genen onder de Leden van den Raad van Indie zullen stemmen, dien zij, in gemoede, daartoe het geschiktste oordeelen. Geen der Raads-leden mag zich zelve stemmen.

De benoeming geschiedt bij volstreckte meerderheid en bij besloten onderteekende briefjes.

Deze worden door den Secretaris opgehaald, en in eene gesloten bus verzameld en vervolgens door den President van het Hoog Geregts-hof of bij diens afwezigheid, door een tegenwoordigen hoofd-ambtenaar, in volgorde, onmiddellijk achter hem komende, geopend, en luider stemme voorgelezen, terwijl de Secretaris daarvan aantekening houdt.

Het Raads-lid, op wien de keus zal zijn gevallen, aanvaardt dadelijk, na aflegging in deze vergadering, van den in art. 30 bepaalden ambts-*eed*, de functien van waarnemend Gouverneur Generaal, tot dat, door den Koning, daarin anders zal zijn voorzien.

Indien bij de stemming geene volstreckte meerderheid mogt zijn verkregen, zullen de twee Raads-leden, die de betrekkelijke meerderheid van stemmen hebben gehad, geacht worden de nominatie uit te maken, waaruit bij eene nadere stemming, de keus zal moeten geschieden; — ingeval van gelijkheid van stemmen, tusschen twee of meer, bij de eerste stemming, zal des noods het lot beslissen, wie hunner op de nominatie, voor de bestemming zal geplaatst worden.

Art. 6.

Tot het vervullen van eene opengevallen plaats in den Raad van In-

die, wordt door den Gouverneur Generaal en, in de voorziene gevallen, door den waarnemenden Gouverneur Generaal, met concurrentie van den Raad, binnen eene maand, daarna, eene met redenen omkleede voordragt van twee personen, aan het Departement van Kolonien ingezonden.

Bij aldien de belangen van 's Rijks dienst dringend mogten vorde- ren, dat de opengevallen plaats, bij voorraad wierd vervuld, is de Gouverneur Generaal, en casuquo, de waarnemende Gouverneur Generaal, bevoegd, om een der voorgedragenen, intusschen, als provisioneel Lid van den Raad van Indie zitting te verleenen, onder genot van de daartoe staande jaarwedde, met bepaling evenwel, dat daaruit geenerhande regt of aanspraak kan worden afgeleid, bij aldien het den Koning be- haagt eenen anderen te benoemen.

Art. 7.

De Leden van den Raad van Nederlandsch Indie, moeten in Neder- land of in eene van 's Rijks volkplantingen of bezittingen geboren, of wel geene inboorlingen zijnde, door den Koning genaturaliseerd zijn;— zij moeten den vollen ouderdom van dertig jaren bereikt hebben, en zullen elkanderen, ten tijde hunner aanstelling, niet mogen bestaan in of binnen den vierden graad van bloed-verwantschap of zwagerschap.

Art. 8.

De Leden van den Raad van Indie, mogen geene andere vaste bedieningen bekleeden.

Art. 9.

De Gouverneur Generaal en de Leden van den Raad mogen geen handel drijven, noch voor eigen rekening, noch voor die van ande- ren, zij mogen geen aandeel of belang hebben in eenige scheeps- reederij, besteding, leverantie, verpachting van goederen, regten of middelen; of in eenige zaken, waarover met de Indische kas, om winst of voordeel, eenige handeling wordt aangegaan.

Zij mogen wijders geene ordonnancien of schuldvorderingen, ten laste van den lande, koopen of voor hunne rekening nemen, met uitzondering van publieke effecten, niet gevestigd op de Nederlandsch Oost-Indische bezittingen.

Art. 10.

De Raad van Indie regelt zich, in deszelfs bijeenkomsten en deliberationen, naar de instructien door den Koning vast te stellen.

De Gouverneur Generaal is bevoegd, om aan de Leden bijzondere zendingen op te dragen, mits, behalve den Vice-President, twee Leden tegenwoordig blijven op de hoofdplaats.

Art. 11.

De Gouverneur Generaal is gehouden, den Raad van Indie te raadplegen, zoo wel in alle algemeene als bijzondere aangelegenheden, het dagelijksch bestuur betreffende en waarvan alleen zullen uitgezonderd zijn, zoodanige zaken, als bij de Instructie voor den Gouverneur Generaal, zijn of nader zullen worden bepaald.

Het zal voorts aan den Vice-President en elk der Leden van den Raad, individueel vrijstaan, om eigener beweging aan den Gouverneur Generaal, al zulke voorstellen te doen, als dezelve nuttig en wenschelijk achten voor des Konings dienst.

Art. 12.

De Raad van Indie is bevoegd, om van de kollegien en voorts van alle ambtenaren, zoo burgerlijke als militaire, de inlichtingen en opgaven te vragen, gevorderd ter behoorlijke toelichting van de zaken, waaromtrent de Raad door den Gouverneur Generaal wordt geraadpleegd.

Art. 13.

Aan den Gouverneur Generaal wordt toegevoegd een Algemeene Secretaris, en het noodig aantal Adjunct-Secretarissen.

De Algemeene Secretaris zal, ten tijde zijner benoeming, den Gouverneur Generaal niet mogen bestaan in of binnen den vierden graad van bloedverwantschap of zwagerschap.

Art. 14.

Alle verordeningen, bevelen en andere handelingen van den Gouverneur Generaal moeten, bij derzelve uitvaardiging, worden ge-
waarmerkt door den Algemeenen Secretaris » *ter Ordonnantie van*
» *den Gouverneur Generaal.*»

Alle publikatien, akten en openbare stukken, worden ook door den Gouverneur Generaal onderteeekend en derzelve aanhef zal, na het opschrift » *van wege en in naam des Konings* », bestaan in de woorden: » *De Gouverneur Generaal van Nederlandsch Indie* », » *den Raad van Nederlandsch Indie gehoord*; — *allen die dezen* » *zullen zien of hooren lezen, salut! doet te weten.* »

Art. 15.

De Gouverneur Generaal is gehouden de bevelen hem, door den Koning of uit naam des Konings toegezonden, natekomen.

Art. 16.

De Gouverneur Generaal is bevoegd, om ten aanzien van al de deelen van het bestuur, onder 's Konings nadere approbatie, zoodanige wetten, algemeene verordeningen en bepalingen vast te stellen, en voorloopig in werking te brengen, in overeenstemming met de gronden bij dit reglement aangenomen, of ter uitvoering van bevelen, door of van wege den Koning gegeven, als door hem geoordeeld zullen worden te behooren, uitgezonderd allaeen de gevallen, waarin bij dit reglement anders mogt zijn bepaald.

Art. 17.

De Gouverneur Generaal regelt al wat betrekking heeft tot den geldsomloop en den muntslag in Nederlandsch Indie. Geene veranderingen mogen in het eenmaal, op Koninklijk gezag, ingevoerde muntstelsel gemaakt, noch ook uitgifte van papieren munt gedaan worden, anders, dan met des Konings vooraf verkregen toestemming.

Art. 18.

De Gouverneur Generaal regelt de hoegroothheid der inkomsten van de ambten en bedieningen, onder dien verstande, dat inkomsten, eenmaal, het zij bij bijzondere Koninklijke besluiten, het zij bij de begrotingen vastgesteld, niet door hem kunnen worden vermeerderd anders, dan op des Konings vooraf verkregen magtiging.

Art. 19.

De Gouverneur Generaal benoemd en ontslaat alle ambtenaren, zoo

Europesche als Inlandsche, voor zoo ver die bemoeijingen niet, bij afzonderlijke bepalingen, aan andere gezagvoerders of kollegien zijn opgedragen, alles met inachtneming der algemeene of bijzondere bevelen des Konings, en behoudens hetgeen bij dit Reglement, omtrent den Vice-President en de Leden van den Raad van Indie is vastgesteld.

Art. 20.

De Gouverneur Generaal oefent uit het regt van gratie en mitigatie van opgelegde straf, benevens dat van amnestie en abolitie vóór den regtsingang en zoo veel Inlandsche Vorsten of Staats-personen betreft, ook na den regtsingang, wegens misdaden in Indie gepleegd, na alvorens te hebben ingenomen de consideratien en het advies van het Hoog Gerechtshof van Nederlandsch Indie.

In geval van abolitie echter, is het geheel aan het oordeel van den Gouverneur Generaal overgelaten, om het Hoog Gerechtshof al of niet te hooren.

Art. 21.

De Gouverneur Generaal verleent brieven van *Venia aetatis* en *legitimitatis* en andere dispensatien, mits niet afwijkende van de algemeene bepalingen, in het tegenwoordig Reglement vervat, en voor zoo veel Regtszaken betreft, na vooraf deswege ingewonnen te hebben de consideratien en het advies van het Hoog Gerechtshof van Nederlandsch Indie.

Art. 22.

De Gouverneur Generaal sluit of vernieuwt verbonden met de Indische vorsten en volken, in naam des Konings.

Art. 23.

De Gouverneur Generaal beslist, in welke gevallen een oorlog tegen een der Indische vorsten of volken zal begonnen worden, en bepaalt den aard en de strekking der voorschriften daaromtrent, aan de ondergeschikte ambtenaren te geven, alles behoudens de algemeene of bijzondere bevelen des Konings.

De Gouverneur Generaal heeft op denzelfden voet de bevoegdheid tot het sluiten van vrede.

Art. 24.

De Gouverneur Generaal heeft de magt, om personen, hem gevaarlijk voor de openbare rust of veiligheid voorkomende, bij schriftelijken en eigenhandig onderteeekenden last, in verzeekerde bewaring te doen nemen.

De Gouverneur Generaal heeft almede de magt, om dezulken of ook andere ingezetenen, wier verblijf in Nederlandsch Indie door hem gevaarlijk geoordeeld wordt, van daar te verwijderen, daarbij zoo veel mogelijk zorg dragende, dat aan dezelve, een behoorlijke tijd, tot het in orde stellen hunner zaken worde gelaten; — van het alzoo genomen besluit en de beweegreden tot hetzelfde, wordt aan het Departement van Kolonien dadelijk kennis gegeven.

Art. 25.

De Gouverneur Generaal is bevoegd, om met de Regeringen van Europeesche Bezittingen in Indie, zoodanige bijzondere overeenkomsten, onder nadere goedkeuring des Konings, te maken, als ter bevordering van wederzijdsche eensgezindheid, en wederkeerige belangen strekken kunnen; — van deze overeenkomsten moet dadelijk worden kennis gegeven aan het Departement van Kolonien.

Nimmer echter mogen door hem onderhandelingen aangevangen of overeenkomsten aangegaan worden, welke eenigen afstand van grondgebied ten doel hebben.

Art. 26.

De Gouverneur Generaal verleent, in des Konings naam, zeebrieven aan schepen en vaartuigen, in Nederlandsch Indie te huis behoorende, onder al zulke bepalingen, als bij afzonderlijke reglementen zijn, of onder de nadere goedkeuring des Konings zullen worden vastgesteld.

Art. 27.

De Gouverneur Generaal is Opperbevelhebber over de Land- en Zee-magt en doet de Militaire benoemingen, op den voet, door den Koning bepaald.

Alle Zee- en Land-officieren zich in Nederlandsch Indie bevindende, zijn gehouden, zonder eenige tegenspraak, de bevelen door den Gouverneur Generaal of zijnentwege gegeven, te eerbiedigen en te gehoorzaamen, en door hunne onderhoorigen te doen eerbiedigen en gehoorzaamen.

Art. 28.

De Gouverneur Generaal is bevoegd om, in geval van uitgebarsten oorlog tusschen het Koninkrijk der Nederlanden, en eenige andere Mogendheid, kommissien ter kaapvaart of lettres de marque, te verleenen aan schepen, door bijzondere personen uitgerust.

Art. 29.

De Gouverneur Generaal regelt alles wat strekken kan tot afbreuk van den openbaren vijand, en tot verdediging zoo wel der bijzondere gedeelten van Nederlandsch Indie, als van der ingezetenen personen en goederen.

Hij neemt daaromtrent den raad in van zoodanige zee- en land-officieren als hij verkiest en geeft de noodige bevelen, onder zijne persoonlijke verantwoordelijkheid.

Art. 30.

De benoemde Gouverneur Generaal legt, in handen van den Koning, den eed af, of zoo zulks niet heeft kunnen plaats vinden, doet hij, vóór de aanvaarding zijner waardigheid, in eene vergadering, zamengesteld zoo als in art. 5 is bepaald, den volgende eed.

«Ik zweer, dat ik, om de hooge waardigheid van Gouverneur Generaal over Nederlandsch Indië, welke ik nu aanvaarde, te bekomen, aan niemand, wie hij ook zij, eenige geschenken of beloften gegeven of gedaan heb, noch geven of doen zal.

«Dat ik in de uitoefening van die waardigheid en in die van opperbevelhebber over de zee- en land-magt aldaar, aan Zijne Majesteit den Koning der Nederlanden, Prins van Oranje Nassau, Groot-Hertog van Luxemburg, enz. enz. enz. gehouw en getrouw zal zijn.

«Dat ik de hooge Souvereine regten des Konings en de waardigheid van het koninkrijk zal bewaren en bevestigen, dat ik het welzijn, den bloei en de welvaart van Nederlandsch Indie zal voorstaan en behartigen, zonder aanzien van persoon; dat ik in de uitoefening mijner ambtspligten, zoo min aan bedreigingen, als aan beloften, door wie ook gedaan, zal gehoorzamen.

«Dat ik het Reglement op het beleid der Regering en de
 «verdere algemeene of bijzondere instructien en bevelen, mij
 «door of van wege den Koning gegeven, zal naarkomen, en
 «voorts alles doen wat een goed en getrouw Gouverneur
 «Generaal en Opperbevelhebber, schuldig is, en behoort te
 «doen.

« Zoo waarlijk helpe mij God Almagtig. »

Art. 31.

De Vice-President en Leden van den Raad van Indie, voor zoo verre die niet in Nederland mogten beëdigd zijn, leggen den volgende eed af, in handen van den Gouverneur Generaal.

«Ik zweer dat ik, om tot Vice-President, (Lid) van den
 «Raad van Nederlandsch Indie, te worden benoemd, aan niemand, wie hij zij, eenige geschenken of beloften gegeven
 «of gedaan heb, noch geven of doen zal.»

«Dat ik aan Zijne Majesteit den Koning der Nederlanden,
 «Prins van Oranje-Nassau, Groot-Hertog van Luxemburg, enz.,
 «enz., enz., gehouw en getrouw zal zijn, dat ik aan den Gouverneur Generaal, als des Konings vertegenwoordiger, eerbied en gehoorzaamheid zal betoonen.»

«Dat ik in alle mijne handelingen en raadgevingen, steeds
 «het welzijn van des Konings dienst, en de welvaart van Nederlandsch Indie, in verband tot de bestaande inrigtingen
 «en verordeningen zal trachten te bevorderen, zonder aanzien des persoons.»

«Dat ik den Gouverneur Generaal, voor zoo veel dit van mij afhangt, met ijver zal helpen beramen en uitvoeren, al
 «wat tot des Konings dienst nuttig wordt geacht.»

«Dat ik de kommissien, waarmede dezelve mij mogt belasten, met trouw zal uitvoeren, — dat ik de instructien of
 «reglementen voor den Raad van Nederlandsch Indie vastgesteld, of nader te arresteren, getrouwelijk zal nakomen, dat
 «ik de zaken, in den Raad van Indie verhandeld wordende, geheim zal houden, en dat ik eindelijk alles zal doen en

«laten, wat een opregt en getrouw Vice-President (Lid) van
«den Raad van Nederlandsch Indie te doen en te laten gehou-
«den is.»

»Zoo waarlijk helpe mij God Almagtig.»

TWEEDE HOOFDSTUK.

Van de Justitie.

Art. 32.

Er zal alom in Nederlandsch Indie, worden regtgesproken, in naam en van wege den Koning.

Art. 33.

Alle regterlijke vonnissen en gewijsden, moeten de gronden behelzen, waarop dezelve rusten.

Art. 34.

De burgerlijke en lijfstraffelijke regtspleging, kan alleenlijk worden uitgeoefend door regtbanken, daargesteld ingevolge de algemeene bepalingen en reglementen, op des Konings last in werking gebracht.

Art. 35.

De opperste Regtbank in Nederlandsch Indie, voert den naam van *Hoog Gerechtshof van Nederlandsch Indie.*

Art. 36.

Het Hoog Gerechtshof houdt het toezicht op eene goede en onvertogen bedeeing van regt in Nederlandsch Indie.

Hetzelve oefent wijders, in den eersten aanleg en bij hooger beroep, uit, zoodanige regtsmagt in burgerlijke en lijfstraffelijke zaken, als bepaald is of zal worden bij de instructien en reglementen, door of van wege den Koning vastgesteld of nader vaststellen.

Art. 37.

De gevallen , waarin voor zoo ver burgerlijke zaken betreft , een hooger beroep aan de hoogste Regtsmagt in Nederland kan plaats hebben , van vonnissen in de Kolonie geweest , zullen bij de regterlijke bepalingen in het Moederland worden aangewezen.

Art. 38.

De burgerlijke en lijfstraffelijke regtspleging , wordt naar mate van de daarin betrokken personen , in den eersten aanleg toebetrouwd aan Europesche of Inlandsche regtbanken ; de zamenstelling en de bevoegdheid dezer , alsmede van lagere regtbanken , waar dezelve reeds zijn , of nader noodig zullen worden geoordeeld , wordt aangewezen , bij afzonderlijke instructien en reglementen , door of van wege den Koning vastgesteld of nader vaststellen.

Art. 39.

Alle misdaden in Indie , gepleegd door Militairen tot de Zee- en Landmagt aldaar behoorende , zullen beoordeeld worden door de militaire regtbanken , welker inrigting door of wege den Koning , bij bijzondere reglementen en verordeningen , reeds is of nader zal worden geregeld.

Art. 40.

Niemand mag wegens misdaden , in regten betrokken worden , dan uit kracht der wetten en op de wijze daarbij vastgesteld.

Art. 41.

Alle tusschenkomst van de Regering , in zaken van Justitie , welke niet bij dit reglement is toegestaan , is verboden.

Art. 42.

De Gouverneur Generaal kan in geen geval , in Indie geregteijk aangesproken of enige procedures , van wat aard ook , aldaar tegen hem ondernomen worden , ter zake van misdaad in of buiten deszelfs ambt gepleegd.

Art. 43.

De Vice-President en de Leden van den Raad van Indie, staan te regt voor het Hoog Geregts-hof, wegens alle misdrijven, gedurende den tijd hunner functien begaan.

Art. 44.

De Gouverneur Generaal en de Vice President en Leden van den Raad van Indie, kunnen wegens burgerlijke zaken, voor de gewone Regtbanken worden betrokken.

Art. 45.

Geene doodvonnissen, door eenige hovén of regtbanken geveld, daaronder mede begrepen de vonnissen door de krijgswraden der zee- en landmagt geslagen, mogen ten uitvoer worden gebragt, dan na dat daartoe zal zijn verlof bekomen van den Gouverneur Generaal.

De hoofd-ambtenaren op de buiten-bezittingen zijn verplicht, zorgvuldig toetziezen dat de executie van doodvonnissen niet plaats hebbe, voor dat het verlof daartoe door den Gouverneur Generaal is gegeven. Zij zijn echter bevoegd, het verlof tot de dadelijke uitvoering van het doodvonnis te verleenen, bijaldien, dringende omstandigheden, de uitvoering gebiedend mogten vorderen, doch in zoodanige gevallen zijn zij gehouden, vooraf de consideratien en het advies te vragen van de Regtbank, welke het doodvonnis heeft geveld.

Art. 46.

Het verlof tot het uitvoeren van het gevelde doodvonnis, zal niet geweigerd worden, tenzij de Gouverneur Generaal daartoe, door den veroordeelde zij verzocht, of zulks door andere gewigtige redenen noodig mogt bevonden worden; — in zoodanige gevallen, zal hij de schorsing van de executie van het doodvonnis bevelen.

Art. 47.

De Hoven en Regtbanken, de Krijgswraden der Zee- en Landmagt daaronder mede begrepen, zijn bevoegd, de bedenkingen, welke zij tegen de bevolen schorsing hebben, ter kennis van den Gouverneur Generaal te brengen; — wanneer hij echter meent, dat niettegenstaande die bedenkingen, de uitvoering van het doodvonnis behoort te blij-

ven geschorst, moeten de Hoven en Regtbanken daarin berusten. De Gouverneur Generaal zendt dan al de stukken aan het Departement van Kolonien, ten einde de zaak ter beslissing van den Koning te brengen.

Art. 48.

De wetten en instructien op het beleid der Justitie in Nederlandsch Indie, eenmaal door den Koning gemaakt en vastgesteld zijnde, kunnen niet anders, dan ten gevolge van eene vooraf verkregen Koninklijke magtiging, veranderd of gewijzigd worden.

Art. 49.

De algemeene burgerlijke en lijfstrafelijke wetten in Nederlandsch Indie, zijn onderworpen aan de Koninklijke goedkeuring.

Die welke thans aldaar bestaan, worden bij deze, bij voorraad en inmiddels bekrachtigd, voor zoover daarin niets strijdigs voorkomt, met het tegenwoordig reglement.

DERDE HOOFDSTUK.

Van het Binnenlandsch Bestuur.

Art. 50.

Onder het algemeen toezicht van den Gouverneur Generaal, wordt het binnenlandsch bestuur waargenomen, in de onderscheidene afdeelingen van *Java* en *Madura*, door Residenten, en op de buiten-bezittingen, naar gelang van derzelve aangelegenheid, door Gouverneurs of Residenten.

Overal wordt het beginsel nageleefd, om voor zoo veel de omstandigheden dit gedoogen, de inlandsche bevolking te laten onder de leiding en het onmiddelijk bestuur van hare eigen hoofden.

Art. 51.

Op de bezittingen, buiten *Java* en *Madura* gelegen, zijn alle autoriteiten, burgerlijke en militaire, ondergeschikt aan den ambtenaar, met het hoogst burgerlijk gezag bekleed.

De meer bijzondere verhouding tusschen dezelve is of wordt, voor zoo veel noodig, bij afzonderlijke instructien bepaald.

Art. 52.

De ambtenaren die op de bezittingen buiten *Java* en *Madura* gelegen, het gezag voeren, zijn bevoegd, om zoodanige maatregelen te nemen, als vereischt worden voor den geregelden loop der zaken, in overeenstemming met hunne bijzondere lastbrieven, en met de algemeene beginselen, in het tegenwoordige reglement vervat.

Zij mogen, zonder de uitdrukkelijke magtiging van den Gouverneur Generaal, niet afwijken van hunne instructie, noch nieuwe verordeningen, waartoe zij geen bepaalden last hebben, invoeren, ten zij buitengewone en onvoorziene omstandigheden, zulks, ten algemeenen nutte, mogten vorderen.

Art. 53.

De gezagvoerders op de onderscheidene bezittingen, moeten in de beste verhouding trachten te leven, met de omliggende Regeringen en Indische Vorsten en volkeren.

Art. 54.

Zij moeten zich zorgvuldiglijk wachten het vreemde grondgebied te schenden, of te gedoogen dat hetzelfde door hunne onderhoorigen geschonden worde, gelijk zij zich mede wachten moeten van eenige daden, tegen vreemde onderdanen te bevelen of te gedoogen, welke aanleiding tot twist of misverstand geven kunnen, alware het ook dat zij mogten meenen, dat het grondgebied, door anderen bezeten, aan de Nederlandsche Regering toekwam, of dat vreemde onderdanen, zich, ten aanzien van Nederlandsche onderdanen kwalijk gedragen hadden; — zij moeten de gevallen van dien aard, welke hier voorkomen, brengen ter kennis van den Gouverneur Generaal, terwijl zij inmiddels deswege de noodige vertoogen bij de vreemde Regeringen, Vorsten of volkeren kunnen inleveren.

Zij moeten echter met alle wettige middelen, onder hun bereik, de aanvallen afweren, welke tegen het grondgebied, waarvan het Be-stuur hun is toevertrouwd, mogten gepleegd worden.

Art. 55.

In geval van onverhoopten vijandelijken aanval, zoo wel als in tijd

van oorlog, moeten zij al wat tot de verdediging tegen den vijand noodig is, overlaten aan den bevelvoerende officier, zoo ver zij zelve niet door den Gouverneur Generaal met dat bevel of eenigen anderen last daaromtrent mogten voorzien zijn.

Zij zijn, op hunne verantwoordelijkheid gehouden, om de militaire maatregelen, met al de middelen, die ter beschikking van het burgerlijk gezag staan, te bevorderen.

Art. 56.

De gezagvoerders van op zich zelve staande bezittingen zijn niet bevoegd, om het regt van gratie of mitigatie uit te oefenen, doch hebben de magt om vonnissen, in kriminele zaken gewezen, hetzij op verzoek van den veroordeelde, of wel uit eigen beweging, te schorsen, wanneer bijzondere omstandigheden zulks naar hun inzien vorderen.

Zij moeten deze schorsing, zoodra mogelijk, brengen ter kennis van den Gouverneur Generaal, om aan deszells beslissing te worden onderworpen.

Art. 57.

De meer bijzondere regten en pligten van de Gouverneurs, Residenten en Inlandsche Regenten, zoowel als van de andere ambtenaren tot het Binnenlandsch bestuur behoorende, zijn of worden bij afzonderlijke verordeningen of instructien bepaald.

Art. 58.

Behalve den bijzonderen ambts-eed, door de burgerlijke gezagvoerders op de buiten-bezittingen en in de residentien op *Java* en *Madura*, volgens de bestaande instructien af te leggen, moeten zij zweren:

«Gehouw en getrouw te zullen zijn aan den Koning der Nederlanden en gehoorzaamheid te zullen betoonen aan den Gouverneur Generaal, als des Konings vertegenwoordiger.»

VIERDE HOOFDSTUK.

Over de Financien en derzelver beheering.

Art. 59.

De algemeene financiële inrigtingen, alsmede de algemeene bepa-

invloed van dezelve, inkomsten of voordelen bezorgt, niet uitdrukkelijk aan dezelve toegekend, zal door den Gouverneur Generaal, zonder vorm van proces, van zijne betrekking ontzet en uit Nederlandsch Indie verwijderd kunnen worden.

Bijaldien de Gouverneur Generaal het noodig oordeelt, hem aan den Regter over te leveren, zal hij, schuldig bevonden wordende, behalve de teruggave van het genotene en eene geldboete van de dubbele waarde daarvan, verklaard worden eerloos en onbekwaam om den lande, immer, in eenige betrekking te kunnen dienen, alles onverminderd de andere straffe, welke de Regter ter zake van verzwarende omstandigheden mogt opleggen.

Onder de vorenstaande bepalingen wordt uitdrukkelijk begrepen, het aannemen van geschenken door de nabestaanden of huisgenooten der ambtenaren.

Art. 89.

Elk ambtenaar, die, onafgebroken gedurende ten minste twaalf jaren, met trouw en ijver in Nederlandsch Indie gediend heeft, verkrijgt naar gelang van zijne dienstjaren, een regt op pensioen, ten laste der koloniale geldmiddelen.

Bijzondere reglementen regelen meer bepaaldelijk de voorwaarden, waarop het pensioen kan verleend worden en de hoegrootheid, mitsgaders de evenredige opklimming van hetzelfde.

Art. 90.

Het onderhoud der weduwen en weezen van burgerlijke ambtenaren, komt niet ten laste van de koloniale kas, maar wordt bekostigd uit een fonds, zamengesteld uit de contributien der ambtenaren, en waartoe allen, zonder onderscheid, gehouden zijn bij te dragen; afzonderlijke reglementen regelen de wijze van beheer van dat fonds, en al wat verder daartoe betrekking heeft.

Art. 91.

De Gouverneur Generaal is bevoegd om aan de ambtenaren op te leggen het bijeenbrengen van een fonds; bestemd om aan de zoodanige hunner, welke in de termen vallen, om pensioen van wege de koloniale kas te bekomen, eene evenredige verhooging van dat pensioen te verzekeren.

Art. 92.

De Gouverneur Generaal zorgt voor de beheering der insolvente boe-

dels, mitsgaders voor die der nalatenschappen, welke aan weezen vervallen of onbeheerd zijn.

Bijzondere reglementen, aan de bekrachtiging des Konings onderworpen, bepalen den aard der bemoeijingen van de kollegien of ambtenaren, welke ten voormelden einde zullen worden aangesteld.

Art. 93.

Het staat aan alle ingezetenen van Nederlandsch Indie vrij, zich zoodanig middel van bestaan uittekiezen, of zoodanigen handel te drijven, als zij goedvinden, voor zoo verre, ten aanzien van eenige punten, geene bepalingen, om der algemeene belangen wille, noodig worden geacht.

Art. 94.

De Gouverneur Generaal moedigt door alle middelen, binnen deszelfs bereik, den landbouw aan, en bevordert, zoo veel doenlijk, de teelt van voortbrengselen, voor den handel met Europa geschikt.

Art. 95.

Over het algemeen, en voor zoo ver daaromtrent bij dit Reglement, geene uitzonderingen voorkomen, is het aan alle ingezetenen van Nederlandsch Indie vrij, om op de gronden, door hen in eigendom, huur, pacht of gebruik bezeten, zoodanige voortbrengselen te teelen, als zij verkiezen en om daarover naar goedvinden te beschikken, nadat de verschuldigde belasting gekweten en aan de voorwaarde der uitgifte van den grond voldaan zal zijn.

Art. 96.

Al de bijzondere land-eigendommen, op de eilanden *Java* en *Madura*, op welke de gehoudenis rust van eene verpligte teelt en levering van koffij, zullen bij voortdoring, en tot zoo lang daaromtrent anders door den Koning zal zijn bevolen, aan die verpligting onderhevig zijn.

De zoodanigen daarentegen, op welke de koffijteelt aan de keuze der eigenaren is overgelaten, onder gehoudenis evenwel, om koffij teelende, dezelve te moeten leveren, worden bij deze, uitdrukkelijk, van die verpligte levering ontslagen.

De Gouverneur Generaal is bevoegd om, voor zoo ver de laatstge-

melde landen, gelegen zijn in de nabijheid van districten, alwaar de verplichte teelt en levering bestaat, zoodanige maatregelen te nemen, ter wering van sluikerij, als de belangen van de Indische Regering zullen vorderen.

Art. 97.

De Gouverneur Generaal moedigt op de meest geschikte wijze, den scheepsbouw en de zeevaart aan.

Bijzondere bepalingen, aan de Koninklijke goedkeuring onderworpen, regelen de voorwaarden, waarop de koloniale zeebrieven kunnen worden verkregen.

Art. 98.

De Inlandsche bevolking geniet de bijzondere bescherming der Regering.

Alle geldafpersingen, knevelarijen en willekeurige beschikkingen over der Inlanders personen, goederen en arbeid, zijn ongeoorloofd.

Alle Europesche en Inlandsche ambtenaren, die zich aan deze misdaden schuldig maken, zullen strengelijk gestraft worden.

De Residenten en andere civiele gezagvoerders zijn verplicht daartegen te waken, en aan de Inlanders gelegenheid te geven, om vrijelijk hunne klagen in te brengen.

Art. 99.

De Gouverneur Generaal zorgt voor de goede behandeling der Inlanders, op de landen, aan Europeanen of anderen afgestaan, alsmede dat deze laatsten zich, met opzigt tot het afvorderen van diensten en opbrengsten, stiptelijk houden aan de algemeene of bijzondere verordeningen. Hij waakt aan den anderen kant, dat de Inlandsche opgezetenen der bijzondere landen de op hen rustende verplichtingen behoorlijk nakomen.

Art. 100.

De Inlandsche bevolking is verplicht, om, op de aanwijzing van 's Lands ambtenaren, de openbare wegen en bruggen te onderhouden, alsmede om, tegen de op hoog gezag, geregelde betaling, de personen en goederen over land te vervoeren.

Aan de ambtenaren is het vergen van andere diensten, dan door de bestaande bepalingen gewettigd worden, stiptelijk verboden.

Bijzondere reglementen, naar de aloude landsgebruiken geschoeid, bepalen de diensten, welke de bevolking verplicht is, aan hare Hoofden te bewijzen.

Art. 101.

De bijzondere landeigenaren en landbouwers zullen geene diensten van de opgezetenen hunner landen mogen vorderen, welke niet uitdrukkelijk bij de reeds bestaande of nader te maken bepalingen gewettigd zijn.

Art. 102.

Het is aan geene ambtenaren, Europesche of Inlandsche, noch aan iemand anders geoorloofd, om aan anderen de beschikking over de gronden en iuwouers der dessa's af te staan.

Echter zal aan de ingezetenen gelegenheid worden gegeven, om tot voortzetting van nuttige ondernemingen, overeenkomsten aan te gaan met de oudsten en voornaamsten der dessa's, zoo wel tot het bebouwen van gronden, en het leveren van bijzondere voortbrengselen, als tot het verleenen van persoonlijke diensten. De wijze waarop dit een en ander kan geschieden, wordt van tijd tot tijd, door den Gouverneur Generaal bepaald, volgens het beginsel, om de Inlandsche bevolking tegen alle willekeur te beschermen, doch tevens om, in het algemeen belang, aan nuttige bedrijven, de noodige handen te verschaffen, tegen een matig loon.

Art. 103.

Het nemen of geven van verpandingen, ter verzekering van geldelijke schulden of aangegane verbindtenissen, wordt op de eilanden *Java* en *Madura* verboden; bijzondere verordeningen bepalen de straffen der overtreders, en wat verder noodig is, ter betere werking van dit verbod.

Op de overige bezittingen, alwaar de maatschappelijke instellingen en gebruiken het toepassen van gelijke bepalingen voor alsnog verbieden, wordt de wijze, waarop vrije menschen zich voor schulden zullen mogen verpanden, door den Gouverneur Generaal, onder vaste regelen gebracht, ten doel hebbende, de trapsgewijze afschaffing van dit gebruik.

Art. 104.

De slavenhandel en de invoer van slaven in Nederlandsch Indie, zijn verboden.

De wetten bepalen de straffen des overtreders, en de Gouverneur Generaal beraamt de meest geschikte maatregelen, tot verzorging der alzoo aangebragte menschen.

Art. 105.

Omtrent de behandeling der thans aanwezige slaven, zoo wel als omtrent hun lot en dat hunner kinderen en alles wat tot de slavernij betrekking heeft, worden de meest redelijke voorzieningen, na verkregen magtiging des Konings vastgesteld.

Art. 106.

Al de havens van Nederlandsch Indie, welke van tijd tot tijd, bij bijzondere reglementen of besluiten, voor den *grooten handel* worden opengesteld, zijn toegankelijk voor alle volken, met welke het koninkrijk der Nederlanden in vriendschap leeft, en zulks in tegenoverstelling van de havens, slechts voor den *kleinen handel* opengesteld, waarin geene dan kustvaarders en Inlandsche vaartuigen kunnen worden toegelaten. De *Moluksche eilanden* blijven uitdrukkelijk onder de laatstgemelde begrepen, tot zoo lang daaromtrent anders; door den Koning zal zijn bevolen.

Art. 107.

Met de schepen, die alzoo toegelaten worden, mogen alle soorten van goederen en handelwaren worden aangevoerd, voor zoo ver zij niet bij bijzondere wetten of verordeningen zijn verboden.

Omtrent de wijze van invoer der goederen, moeten de schippers, eigenaren of geconsigneerden zich aan de bestaande of nader vastte stellen bepalingen onderwerpen.

De Gouverneur Generaal draagt zorgt, dat daardoor, zoo min mogelijk, belemmering aan den handel worde toegebracht.

Art. 108.

De handel op het Rijk van *Japan*, wordt bij uitsluiting, voor rekening van den Lande gedreven, tot zoo lang daaromtrent door den Koning, andere bepalingen zullen worden gemaakt.

En opdat niemand hiervan onwetendheid voorwende, zal deze alom worden gepublicceerd, ter plaatse waar zulks gebruikelijk is, en voorts

geinsereerd in de Javasche Courant en in het Staatsblad van Nederlandsch Indie.

Lasten en bevelen voorts, dat alle hoogere en lagere kollegien en ambtenaren, justiciëren en officieren, ieder voor zoo veel hem aangaat, aan de stipte nakoming dezer de hand zullen houden, zonder eenige oogluiking of aanzien des persoons.

Gegeven te Batavia, den 26sten September 1836.

DE EERENS.

Ter ordonnantie van den Gouverneur Generaal.

De Algemeene Secretaris,

H. J. HOOGEVEEN.

VERZAMELING
VAN
REGERINGS-INSTRUCTIEN
VOOR
Nederlandsch Indië.

VERZAMELING
VAN
REGERINGS-INSTRUCTIEN
VOOR
Nederlandsch Indië.

VERZAMELING
VAN
REGERINGS-INSTRUCTIEN
VOOR
Nederlandsch Indië.

VERZAMELING
VAN
REGERINGS-INSTRUCTIEN
VOOR
Nederlandsch Indië.
